

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

**OSMANLI DEVLETİ'NİN KURULUŞ DÖNEMİNİ
ESAS ALAN TARİHİ ROMANLAR**

Zübeyde Aslıhan KAYA

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

**OSMANLI DEVLETİ'NİN KURULUŞ DÖNEMİNİ
ESAS ALAN TARİHİ ROMANLAR**

Zübeyde Aslıhan KAYA

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

ÖZET

KAYA, Zübeyde Aslıhan. *Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemini Esas Alan Tarihi Romanlar*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2022.

Bu çalışma, Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini dolayısıyla Osman Gazi'nin hayat süresi olarak adlandırılan dönemi konu alan tarihî romanları kapsamaktadır. Tezin amacı, Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemini esas alan romanların tarihi veriler ile ilgisini tespit etmektir. Bu tespit için her romanda yer alan, tarihi gerçekliğine ulaşılabilen, kaynaklar ve romanlar arasında çelişki barındıran, tartışmalı olay, kişi ve zamanlar seçilmiştir. Tezin kapsamı içerisinde yer alan romanlar, roman yapı unsurları ile ele alınmış ve tarihî gerçeklik temelinde, gerçeklik ve kurmaca ilişkisi içinde tahlil edilmiştir. İncelenen romanlarda önemli görülen, çelişki taşıdığı düşünülen olay, kişi ve zamanlar tarihi araştırmalar ve roman verileri birlikteliğiyle anlamlandırılmıştır. Romanlarda önemli görülen, çelişki taşıdığı düşünülen olay, kişi ve zamanlar ile alakalı tarihi kaynaklardaki verilerin kendi arasındaki ortaklık ve farklılıkları incelenmiştir. Bu ortaklık ve farklılıkların romanlar üzerindeki etkisi tahlil edilmiştir. Tarihî romanların gerçekliğe bağlı kalmak kaydı ile kurmaca bir dünya yarattığı ve bu kurmaca dünyanın tarih-edebiyat ilişkisine etkileri incelenmiştir. Çalışmamıza konu alan romanların genel amacının öğreticilik olduğu tespit edilmiştir. Romanların tamamının tarihi gerçeklikleri pragmatist amaçlarla seçme işleminden geçirdikten sonra kurguladıkları görülmüştür. Bu romanların tarihi verilerden uzaklaşan kurguları sebebiyle amaçlarına hizmet etmedikleri önerilmiştir. İncelenen tarihi kaynaklar arasındaki çelişki ve uyumsuzlukların romanları etkilediği, tarihi romanlar arasındaki uyumsuzlukların romanlara paralel şekilde yansıdığı tespit edilmiştir. Bu çalışma esnasında Edebiyat, Tarih ve Felsefe bilim veri ve yöntemlerinden yer yer yardım alınmıştır.

Anahtar Sözcükler

Gerçeklik, Kurgu, Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu, Tarih, Tarihi Roman

ABSTRACT

KAYA, Zübeyde Aslıhan. *Historical Novels About The Foundation Period Of The Ottoman Empire*, Master's Thesis, Ankara, 2022.

This study comprises the historical novels about the foundation process of the Ottoman Empire, hence the period called Osman Gazi's life span. The aim of the thesis is to determine the relevance of the novels based on the founding period of the Ottoman Empire with historical data. For this determination, controversial events, people and times that can be found in every novel, whose historical reality can be reached, and which have conflicts between sources and novels, were selected. The novels within the scope of the thesis have been handled with the elements of the novel structure and analyzed on the basis of historical reality, in the relationship between reality and fiction. Events, people and times that are considered to be important and contradictory in the novels discussed have been interpreted with the combination of historical researches and novel data. The similarity and differences between the data in historical sources related to events, people and times that are considered important and contradictory in the novels have been examined. The effect of these partnerships and differences on the novels has been analyzed. It has been discussed that historical novels create a fictional world by sticking to reality and the effects of this fictional world on the relationship between history and literature. It has been determined that the general purpose of the novels in our study is teaching. It has been seen that all of the novels have fictionalized the historical realities after selecting them for pragmatist purposes. It has been suggested that these novels do not serve their purpose due to their fictions that diverge from historical data. It has been determined that the contradictions and incompatibilities between the examined historical sources affect the novels, and the conflicts between the historical novels are reflected in parallel to them. During this study, some help was received from literature, history and philosophy science data and methods.

Keywords

Foundation of the Ottoman Empire, Fiction, Historical Novel, History, Reality

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	İV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR DİZİNİ	İX
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: ROMANLARDA VAKA VE TARİHİ GERÇEKLIK	12
1.1. ROMANLARDA VAKA	12
1.1.1. “Osmanoğulları” Romanı	12
1.1.2. “Devlet Ana” Romanı	22
1.1.3. “Osman Gazi” Romanı	27
1.1.4. “Osmancık” Romanı	31
1.1.5. “Konak” Romanı.....	37
1.1.6. “Çatı” Romanı.....	40
1.1.7. “Kutlu Dağ” Romanı	45
1.1.8. “Turgut Alp” Romanı	50
1.2. TARİHİ GERÇEKLIKLERLE ÇELİŞEN VAKALAR.....	54
1.2.1. Osman’ın Rüyası.....	54
1.2.2. Karacahisar Fethi	59
1.2.3. Kayı Aşiretinin Bağımsızlığı	61
2. BÖLÜM: ROMANLARDA KİŞİ VE TARİHİ GERÇEKLIK İLİŞKİSİ	66
2.1. KİŞİLER.....	66

2.1.1.	Cinsiyetlerine Göre Kişiler	67
2.1.2.	Mesleklerine Göre Kişiler.....	70
2.1.3.	Figüratif Kişiler.....	87
2.2.	TARİHÎ GERÇEKLİKLERİNE GÖRE KİŞİLER.....	100
2.2.1.	Tarihî Gerçekliğe Sahip Olan Kişiler	100
2.2.2.	Tarihî Gerçekliğe Sahip Olmayan Kişiler	183
2.3.	TARİHÎ GERÇEKLİKLERLE ÇELİŞEN KİŞİLER.....	249
2.3.1.	Dünder Bey	249
2.3.2.	Ertuğrul'un Babası.....	252
2.3.3.	Osman'ın Eşleri	255
2.3.4.	İnönü Beyi.....	257
3.	BÖLÜM: ROMANLARDA ZAMAN VE TARİHLENDİRME	260
3.1.	ROMANLARDA ZAMAN.....	260
3.1.1.	“Osmanoğulları” Romanı	261
3.1.2.	“Devlet Ana” Romanı	265
3.1.3.	“Osman Gazi” Romanı	269
3.1.4.	“Osmancık” Romanı	274
3.1.5.	“Konak” Romanı.....	278
3.1.6.	“Çatı” Romanı.....	281
3.1.7.	“Kutludağ” Romanı	286
3.1.8.	“Turgut Alp” Romanı	297
3.2.	TARİHÎ GERÇEKLİKLERLE ÇELİŞEN TARİHLENDİRMELER.....	301
3.2.1.	Ertuğrul'un Ölümü.....	301
3.2.2.	Karacahisar Fethi	303
4.	BÖLÜM: ROMANLARDA MEKAN.....	306
4.1.	MEKAN	306
4.2.	ROMANLARDA MEKANIN ELE ALINIŞI.....	308

4.2.1. Tabii Coğrafya	308
4.2.2. Barınma ve İhtiyaç Mekanları	319
SONUÇ.....	349
KAYNAKÇA	360

KISALTMALAR DİZİNİ

Aşıkpaşaoğlu: Aşıkpaşaoğlu Tarihi

Aşiretten İmparatorluğa: Aşiretten İmparatorluğa Osmanlı Tarihi (1288-1485). (N. ÖZTÜRK, Çev.)

Bkz: Bakınız

C.: Cilt

Çev.: Çeviren

Dü.: Düzenleyen

Cihannümâ: Kitab-ı Cihan-nümâ Neşri Tarihi

s.: Sayfa

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

Üç Osmanlı Tarihi: Üç Osmanlı Tarihi: Oruç Beğ Tarihi, Ahmedî Dastan ve Tevarih-i Mülük-i Al-i Osman, Şürullah Behcet'üt Tevarih

GİRİŞ

Türk edebiyatının tarihî anlatıları, sözlü gelenek dönemine kadar uzanır ve tarihî gelişim süreci örneklerle takip edilebilir. Bu anlatıların çoğunu anılar, tarihi-edebi eserler, destanlar, hikayeler, mitler, haberler, menkıbeler, anekdotlar, fıkralar, darbımeseller ve kitabeler oluşturur. Bu türlere ait eserler, edebiyat disiplininin konu alanı olduğu kadar tarih bilimi tarafından da kaynak kabul edilir. 19.yy.a kadar tarih ve edebiyatın birbirinin içine girmiş iki konu olduğu göz önüne alındığında bu iki disiplinin birlikte geliştiği sonucuna ulaşılır. Bu çerçevede edebiyat ve tarih disiplinlerinin belli bir döneme kadar birlikte incelenmesi ihtiyacı doğar. Geçmiş ile ilgili bir edebi eserin incelenmesinin olduğu kadar yaratılmasının da yolu tarih disiplini ile alakalı olmaktan geçer. Tarihî roman yazarlarının da hazırlık aşamasında bu disiplinin metotlarına ve konu edindiği alana üst düzeyde aşina olması beklenir. Aksi durumda oluşacak metnin tarihî roman olarak değerlendirilmesinde sorunlar oluşacaktır.

20. yy.ın ortalarında insanların gelişen ve değişen dünyayı anlama ve anlamlandırma çabasında modern dünyanın yöntemlerinin kısır kalması ve bunun sonucunda yaşanan post-modernizm ile hayata ve bilime geleneksel bakış sarsılır. İnsanın düşünen, gelişen karmaşık bir varlık olması onu anlamayı zorlaştırır. İnsanı anlamlandırmaya çalışan, insanı kaynak ve konu edinen bilimlerin birbirlerinden kesin hudutlarla ayrılmaya çalışılması ise bu anlama ve anlamlandırma sürecini sekteye uğratmıştır. Bu nedenle yavaş yavaş kabul görmeye başlanan postmodernizm ile bilimlerin yöntemleri, araştırma süreçleri, çalışma alanları arasındaki çizgiler silinmeye başlamıştır. Bilimler bundan sonra sürekli olarak alışveriş içinde olan, yöntemlerini transfer eden, yardımlaşan ve bu işbirliğinden yeni ve melez alt disiplinler üreten bir yapı halini almıştır. “Disiplinlerarasılık (interdisciplinarity)” olarak adlandırılan bu yöntem birkaç disiplinin etkileşime geçmesini esas alır. Amacı birden fazla disiplinin yöntem ve bilgisini birleştirmektir. Birliktelik esas alındığı gibi sentezleme önemli hususların başında gelir. Disiplinlerin metot ve araştırma tekniklerinin harmanlanması sonucu çoğu kez yeni alt disiplinler oluşması disiplinlerarasılığın pragmatik yönüne katkı sağlar. İki ile ikinin toplamının beş edebileceği bu yöntem çoğu bilim dalı tarafından bu nedenle faydalı bulunarak kabul görmüştür. Nesnel evrenin tek disiplin ile algılanamayacağı inancından ortaya çıkmış ve insanın dünyasını keşfetmede büyük bir adım özelliği taşıyan bu yöntemin önemli ürünlerinden çoğu tarih ve edebiyat disiplinlerinin ilişkisinden doğmuştur.

Zaten çok yakın bir zamana kadar birbirleriyle iç içe varsayılan bu iki disiplinin ayrılması 19. yy.ın ortalarına denk gelir. Bu nedenle tekrar giriftleşmeleri ve neredeyse birbirine benzer yöntemleri kullandıklarından tekrar disiplinlerarası çalışmalarda etkileşime girmeleri son derece doğaldır. Bu iki disiplinin birlikte hareket etmesinden edebiyat ve tarih arakesitinde oluşmuş birçok kuramsal yaklaşım, eleştiri yöntemi, çalışma alanı ve alt disiplin meydana gelmiştir. Bu iki disiplin birbirlerinin kaynak ve verilerini anlamak ve açıklamak için büyük oranda etkileşim gösterir. Edebi eserlerin anlattığı ve yazıldığı dönemin açıklanması, yazarın hayatının göz önüne alınması için çoğu kez tarihî kaynaklara başvurulması gerektiği gibi tarihî veri elde etmek için ise edebi eser incelemelerindeki ayrıntıları yakalamak faydalı bir uğraş olacaktır. Bu gibi genişletilebilir örneklerin sayıca fazlalığı ve gerekliliği bu iki disiplinin bir arada çalışma olanaklarını gözler önüne sermektedir.

Togan'a göre tarihçinin işi hiçbir senteze girişmeden metinleri tenkidî olarak araştırmaktır. (TOGAN, 1985) Arşivlerdeki işlenmemiş belgeleri inceleyerek farklı tarihî olayları açıklarsa bu ilim olur. Ancak hayallerini de işin içine katarak bir sentez yapma yoluna girerse yaptığı iş ilim olmaktan çıkar. Tarihin yapısı bu işe oldukça elverişlidir.

Tarihî eserler, kaynaklara vasıtalı veya vasıtasız ulaşma durumlarına göre birinci el, ikinci el ve üçüncü el olmak üzere ayrılır. Birinci el kaynaklar olayı henüz kitaplara geçmeden ele alır. İkinci el kaynaklar bilgiyi birinci el kaynaktan seçerek ve ekleyerek oluşturur. Üçüncü el kaynaklar ise seçme, ayıklama ve ekleme özelliği yüksek olan ve araştırma değeri çok ancak yapıştırma yöntemi daha çok kullanılmış kaynaklardır. Çoğu kez yeni bir özelliği olmadığından üçüncü el kaynaklar tercih edilmemektedir. (Baykara, 2007). Çalışmamızda genel çıkarımlar ve yorumlar kaynakların bu durumu gözetilerek yapılmıştır.

Metotlar, bir bilimin ele aldığı maddeden yahut veriden çıkarmak istediği sonucu, bilgileri elde etmek amacıyla kullandığı araçtır. İlimlerin gelişmesi ve çoğalmasıyla literatüre yeni metotlar girmiş bu yeni metotlar da yeni sahaların oluşmasına vesile olmuştur. Tarih metotları genel itibariyle tahlil ve terkip olmak üzere ikiye ayrılır. *Tahlil* hazırlık aşamasıdır. Kaynak ve bilgilerin yeterliliği bu aşamada belirlenir. *Terkip* ise kaynakların tüm aşamalardan geçtikten sonra bir araya getirilmesi sürecidir. Tarama, tenkit, sınıflandırma ve

tefsir önemli diğer metod aşamalarıdır. Tefsir anlatılan dönemdeki insanların o anki düşünüş ve fikirlerinin hesaba katıldığı aşamadır. Tarihçi bu düşünüşleri güne uygun hale getirerek araştırmaya dahil etmelidir. Çalışmamız bu yöntemleri esas alan araştırmalar sonucunda oluşmuştur. Dış intikat ve iç intikat araştırmalarının sonucunda çalışmamızın verilerine ulaşılmıştır. Buna göre tenkidin işi kaynağın olay hakkındaki verilerinin doğruluğunu ve buradan çıkan sonucun gerçeğe uygunluğunu incelemektir. Togan buna “intikat” adını verir ve iki kısımda inceler:

1. Dış İntikat: “Kaynak sahte mi? Değilse hata var mı? Yazarı kim? Yazım yeri neresi? Yazım tarihi ne zaman? Eser orijinal mi? Çalıntı bilgi var mı?” gibi soruların cevaplarıdır.

2. İç İntikat: Kaynağın içerdiği bilgilerin doğruluğunun araştırılmasıdır. Tarihçi bir hâkim edasıyla konuyla ilgili erişilebilecek tüm kaynaklara ulaşarak elindeki kaynağın doğruluğu hakkında hüküm vermelidir. Yazarın sözlerinde tezat ve çelişki olup olmaması da tarihçinin iç intikat işleminde göz önüne alması gereken durumlardan biridir. (TOGAN, 1985)

Edebiyat insanın duygu, düşüncelerinin dile getirilmesi iken tarih insanın yaşadığı vakaların kayıdır. Başlangıçta tarih edebiyatın kapsamında iken tarihçilerin kendi bilimsel yöntemlerini kullanarak tarih-edebiyat ayrımını keskinleştirdikleri görülür. Tarih kişi ve toplumların geçmişlerini konu edinirken edebiyat, tarihin anlatmadığı daha sıradan olaylarla, bunların izleriyle ilgilenir. Örneğin tarihî şahsiyetlerin günlük ve özel yaşamı, edebi türlerde bir olay örgüsünde verilir. Tarih olaylardan bir zaman çizgisi içinde, sebep ve sonuç ilişkisine dayanarak bahsederken edebiyat, bu olayların izlerini örnekler vererek, kesitleri kurgulayarak canlandırabilir. (SOLAK, 2016) Okuyucu, hayatın ve bilimin gerçeği ile sanatın ve kurmacanın gerçeğinin arasındaki farkı göz ardı etmediği sürece bu iki disiplinden fayda sağlayabilir. Çünkü edebiyat ve tarih insan ve onun çevresinde oluşan gerçekliği ele almaları hususunda birbirlerine yaklaşır. İki disiplinin en önemli kesişme noktası her ikisinin de insanın yaşantısı ve ürettiklerini ele almasıdır. Ortak paydaları “insan- dönem- vaka” olgusudur.

Geçmişle alakalı bir eseri değerlendirmenin ve oluşturma yolunu tarihle alakalı olmaktan geçer. Bu nedenle tarihî roman¹ yazarlarının tarih kavramını ve tarihî olayları üst düzeyde bilmesi beklenir. Toplumsal hafızasının oluşmasında önemli yeri olan destan ve efsaneler de konuları bakımından tarihle yakından ilişkilidir. Bu sözlü kültürel miras ürünlerinin tarih derslerinde “tamamlayıcı okuma metinleri” olarak kullanılması önemlidir. (EROL Y. D., 2012)Tarih eğitimcileri bunların öğretilmesinin anlatıcılık görevini desteklediğini ve asıl tarihsel konunun anlaşılmasına yardım ettiğini savunurlar. Toplumu etkileyen unsurlar yazılı hale getirilinceye kadar bu sözlü ürünler tarihî kaynak olmaya oldukça yakındır.

Osmanlı’da tarih edebiyatın bir kolu sayılmıştır. Tarihin yazılmasına kaynaklık eden destanlar, gazavatnameler, menakıpnameler, fütüvetnameler Köprülü’ye göre halk romanıdır. Yaşar Ocak’a göre; kültürel ve sosyal hayata ışık tutmuş olmakla birlikte tarihe kaynaklık etmiş metinlerdir.

Edebiyat ve tarihin arasında yapılan disiplinlerarası çalışmalardan bazı çalışma alanları, eleştiri yöntemleri ve kuramsal yaklaşımlar doğmuştur. Bu iki disiplinin geçmişte bağlılığı her ne kadar daha sonraları ayrılmışlarsa da bir arada yürütecekleri çalışmaların daha faydalı olacağı kanısı ortaya çıkan bu yaklaşım, yöntem ve alanlarla kanıtlanmıştır.

Bilim olarak edebiyat ve tarihin ortaya çıkışı oldukça yakın bir dönemde gerçekleşmiştir. Modern öncesi dönem, modern dönem ve modern sonrası (post-modern) dönem olarak üçe ayrılan bilim tarihinde bu disiplinlerin ayrılarak özerk hale gelmeleri post-modern döneme rastlar. Bu post-modern dönemde tarih biliminin nesnelliğini sorgulayan yazım kuralları ortaya çıkmıştır. Bahsedilen kurallara göre sanat eserleri gibi tarih de devrin sosyal ve ideolojik bağlarıyla ilgili bir yorumdur. (Erdemir, 2018) Ancak geçirgenlik modern dönemde edebiyat tarihinde ortaya çıkmıştır. Edebiyat tarihi medeniyet tarihinin bir parçasıdır. Postnett’e göre edebiyat tarihi, tarihin ve onun yöntemlerinin edebiyata uyarlanmasıdır. Bu yöntemlerin başında ise kronolojik olma ve karşılaştırma yöntemleri

¹ Konuyla alakalı ayrıntılı bilgi için bkz. Gögebakan, T. (2004). *Tarihsel Roman Üzerine*. Ankara: Akçağ Yayınları; Yalçın - Çelik, D. (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları*. Ankara: Akçağ Yayınları; Argunşah, H. (2016). *Tarih ve Roman*. Ankara: Kesit Yayınları; Doğan, A. (2018). *Tarih ve Mekân Odağında Türk Romanı İncelemeleri*. Ankara.

gelir. Edebi eserler, devirler ve isimler kronolojik ve karşılaştırmalı olarak düzenlenmelidir. (SOLAK, 2016)

Pozitivizmin fen bilimlerine getirdiği kurallar ve yöntemler edebiyat incelemelerinde de bazı tekniklerin gelişmesine zemin hazırlamıştır. Nedensellik ilkesi edebiyattaki eser-yazar ilkesini doğurmuştur. Varlığı madde ile bir tutan pozitivist düşünce, edebi eserlerin de nesne olarak algılanmasına ve bu yöntemle çözümlenmesine ortam hazırlamıştır. Bu düşünceye göre madde ve mana bir ise yazarın hayatı ve metin de birdir. Yazarın hayatını bilmek edebi eseri aydınlatır. Kültür pozitivismi metin dışını da hesaba katarak metin-eser analizi yapmayı esas alan yöntemlerdendir. Metni belirlemeye yardımcı olan siyasal boyut özellikle önemsenir. Eagleton'a göre gerçeklik kültürden kültüre değiştiği için tıpkı aynı olayın kitaplarda farklı işlenmesi gibi edebiyat da edebi araçlarla ve dili estetize etmesiyle kurmaca-gerçeklik arası gidip gelen metinler oluşturur. (SOLAK, 2016).

Pozitivizmin ilkelerini bünyesinde ilk toplayan eleştiri yöntemlerinden biri Tarihi-Pozitivist Eleştiri yöntemidir. Bu kavramdaki "tarih" kelimesi, onun tarihin yöntemlerinden ve araştırma tekniklerinden yararlandığını ve edebi metne tıpkı tarihin yaptığı gibi vesika değerini öne alarak yaklaşmak istediğini gösterir. (SOLAK, 2016) Bu eleştiri yöntemi "Tarihî olay nerede oldu? Eser ne zaman düzenlendi? Tarih yazarın bakışını ve eserin dil, üslup ve içeriğini nasıl etkiledi? Yazar tarihsel gerçeklikleri hangi sebeplerle değiştirdi ya da kurguladı?" gibi sorulara cevap arar.

Çalışmamızı yaparken göz önüne aldığımız Yeni Tarihselci² kuram geleneksel Tarihselciliğin kronoloji gözeten sınırlarından uzaklaşır. Bu kurama göre insanlar sürekli olayları şekillendirir ve onlar tarafından şekillendirilirler. Bu nedenle nesnel analiz yapmanın olanaksızlığına inanan bu görüşe göre tarih yazımı da oldukça anlatsaldır. Nietzsche'nin

² Bkz. Greenblatt, S. (2003) *Shakespeare ve Kültür Birikimi*, (Çev. N. Pelit), Ankara; Munslow, A. (2000) *Tarihin Yapısökümü*, (Çev. A. Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları; Nietzsche, F. (2005) *Tarihin Yaşam İçin Yararı ve Yararsızlığı Üzerine*, İstanbul: Say Yayınları; Oppermann, S. (2006) *Postmodern Tarih Kuramı*, Ankara: Phoenix Yayınları. Poster, M. (2006) *Foucault, Marksizm ve Tarih*, (Çev. F. Güder), İstanbul: Otonom Yayınları. Sarup, M. (2004) *Postyapısalcılık ve Postmodernizm*, (Çev. A. Güçlü), Ankara: Bilim ve Sanat; Yeşilyurt, Ş. (2008). *Kurgusal Gerçeğin Gücü: Yeni Tarihselcilik ve Puslu Kitalar Atlası*. 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları. s. 1813-1826. Yeşilyurt, Ş. (2009). *Nedim Gürsel'in Romanlarının Yeni Tarihselci Bağlamda Okunması*. Turkish Studies. 4/1-II: 1989-2009.

tarih anlayışından büyük oranda etkilenerek oluşturulmuş bu kurama göre tarih amaçsızdır. Tarihçiler ona kendi kültürel yönelimleri, söylemleri yani ideolojileri doğrultusunda hedef katarlar. Bu kuram metni ise sosyal bağlamıyla ilişkili ve diğer metinlerle bağlantılı görür. Üretildiği dönemin güç ilişkileri ve dengelerinin, sınıfların ve zihniyetin ürünü olarak metni görür. Bu nedenle metinleri ait oldukları kültürel ve sosyal bağlamda değerlendirmek, tarih ve edebiyat arasına çekilmek istenen keskin çizgileri kaldırmak, dönemin edebiyatını o döneme ait her çeşit metinden yararlanarak açıklamak önemlidir. Kuramdaki en önemli kavramların başında “tarihin kırılması” kavramı gelir. Birinci elden tarihî belgeyi meydana getiren kişi bir sosyokültürel ortamın ve dönemin insanı olduğundan yazma eylemini gerçekleştirirken nesnelleğe ilk zarar veren kişi olur. Bu belgeyi inceleyerek dönem hakkında hükümler vermeye çalışan tarih araştırmacıları ise kısmi kurmacayı ikinci defa değiştirerek simülasyona uğratar. Çünkü incelenen herhangi bir dönem hakkında ellerindeki sayısız veri ve kaynaktan seçme ve ayıklama işlemi yaparken ideolojileri ve beklentileri doğrultusunda hareket eder ve bunları bir kurmaca yazarıymışçasına bağlayarak yazar. Böylece tarihî belgenin bilimselliği henüz oluşturma aşamasında iken zarar görür. Keza seçme ve ayıklama işlemi de başlı başına öznel bir işlemdir. Edebi metinleri, edebi olmayan metinleri de göz önüne alarak açıklamaya çalışması Tarihselcilik ile alakalı gibi görünse de Yeni Tarihselcilik tıpkı diğer post-modern yöntem ve kuramlar gibi net bir kurallar çizgisi oluşturmaktan kaçınır. Bu yöntem daha çok kuralcı olanlara meydan okuyan kuralsız çalışmalar bütünüdür.

Yönteme bakıldığında metnin oluşturulduğu tarihsel dönem ve sosyokültürel çevre oldukça önemlidir. Tarihsel kurgularda tarihin hal ile birlikte sunulması, çatışmaların aslında hangi sosyal ve tarihsel çevreden olduğu, yazarın hangi tarafa yakın durduğu önemli konulardandır. Bu araştırmalar yapılırken empati ögesi öne çıkar. Metni besleyen kaynakları, kültürel ve tarihî arka planı ortaya koymak için geniş arşiv çalışması yapılması gerekir. Bu işleme “eş zamanlı text korpus oluşturma” adı verilir. (SOLAK, 2016)

Çalışmamızın konusu olan Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu esas alan romanların tespiti için İstanbul ve Ankara illerindeki kütüphanelerin kataloglarına müracaat edildi. Uzun değerlendirmeler sonucunda bunların arasından sekiz romanın tez çalışması için verimli olacağı düşünüldü. Bu romanlar, ele aldıkları dönem ve olayların ortaklığı³, yazılış dönemleri (1949-

³ Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini; incelenecek kişi, zaman ve olayları barındırması gibi ortalıklar esas alındı.

1981) gibi hususların ortaklıkları sonucunda bir eleme işleminden geçirildi. Çalışmaya konu olan romanların genel hatlarıyla aynı durum, kişi ve zaman üzerinde meydana gelmiş olması esas alındı. Bu romanlar, roman tahlil kriterlerine göre vak'a, kişi, zaman ve mekan yönünden incelendi.

Araştırmanın genel problemi romanların kendi arasındaki tutarsızlıkların sebebidir. Ayrıca romanlardaki kişiler, zamanlar ve mekanlar ayrıntılı şekilde incelendiğinde tarihî verilerle karşılaştırmanın kolaylaşacağı düşünülmüştür. Çalışmada genel olarak “Romanlar arasındaki tarihî hataların sebebi nedir?”, “Romanların birbirinden etkilenmiş olması mümkün mü?”, “Romanların kendi arasındaki farklılıkları kaynaklarda izlemek mümkün mü?”, “Romanların arasındaki farklılaşmanın yazar ile bağı var mı?”, “Romanlardaki farklılaşmaları kaynaklar ne oranda ve ne şekilde etkiledi?”, “Büyük farklılıklar hangi konularda meydana geldi ve bunların sebebi ne?”, “Farklılıklar neler?”, “Romanların tarihî gerçeklikler ile bağı güçlü mü?”, “Romancı romanı oluştururken özgür müdür?”, “Romanlardaki tarihî kişilerin kurguya oranı nedir?” sorularına cevap aranmıştır.

Çalışma yapılırken tarihî romanların aynı konu, kişi ve olayları ele almasına rağmen aralarında kurgudan kaynaklanmayan bazı farklılıklar olduğu görüldü. Bu farklılıkların sebebi araştırıldığında dönemi gösteren ilk dönem tarihî vesikalarda da benzer varyantlaşmalar olduğu tespit edildi. Romanlara kaynaklık eden ilk dönem kaynakların Aşıkpaşazade ve Neşrî olabileceği üzerinde duruldu. Ancak romanlarda, bu iki kaynak haricinde de bazı ilk dönem kaynaklarının verilerine rastlandı. Bahsedilen kaynaklardan biri olan “Bizanslı Gözüyle Türkler” hariç⁴ tamamının ikincil kaynak olduğu görüldü. Togan’a göre birinci el kaynaklar olayı henüz kitaplara geçmeden ele alır. İkinci el kaynaklar bilgiyi birinci el kaynaktan seçerek ve ekleyerek oluşturur. Aşıkpaşazade de yazdıklarını Yahşi Fakı’da okuduğunu kaydettiğinden kaynaklarımızın ikincil kaynak olduğu görülmüştür. Togan’ın bu kaynaklardaki verileri, belli maksatlarla çok daha sonraları kaleme alınan Mahmut Bayati’inin eserinde verilen uydurma malumatlara bağlaması⁵ çalışmamızda önemli görülen önerilerden oldu ve araştırmalarımız bu öneri etrafında şekillendi. Bu çerçevede tarihî verilerin arasındaki çelişkiler ile romanların arasındaki çelişkiler paralel olarak incelendi. Aralarındaki ilişki gösterildi. Romanlarda yazar

⁴Bu eserin yazarı Bizanslı tarihçi Pachymeres, Osman Bey’in çağdaşı idi.

⁵ Bkz. TOGAN, Z. V. (1985). *Tarihte Usul*. İstanbul: Enderun Kitabevi, s.31.

tarafından romandaki bilgilerin tarihî gerçekliğe sahip olduğunun iddia edilmesi⁶, yazarın romanda dipnotlarla anlatılan olaylara kaynak tayin etmesi⁷, romandaki bilgilerin yer yer başka eserlerde veya toplumun sosyal yaşamında tarihî gerçeklik olarak yer etmiş olması⁸ tezin gerekçelerindedir. Bu problemlerin tahlil edilmesi, tarihî vesikaların doğruluğunun tartışılmasından ziyade hem tarihî vesika yazarlarının hem de roman yazarlarının benzer şekilde verilerini seçme ve sentez işlemlerinden geçirdiklerini ortaya çıkardı. Tezin ortaya koyacağı sonuçların, tarihî roman incelenmesinde çıkacak ihtilaflarda olası bir yöntem ortaya koymanın ve konudaki problemlerinin sebeplerinin aydınlatılmasının yanı sıra tarih ve edebiyat disiplinlerinin arasındaki bağın henüz kesin olarak kopmadığı önerisini destekleyeceği düşünülmektedir. Çalışmamız genel olarak Osmanlı'nın kuruluşunu aktaran tarihî vesikaların arasındaki çelişmelerin tarihî romanlara etkisinin incelenmesi üzerinde durmuştur. Tezin sonuçlarının bahsedilen her iki disipline de yeni çalışma alanı açacağı ve incelenen döneme ait uzun süre devam etmiş olan sorunların neden bir çözüme bağlanamamış olduğunun önerisini oluşturacağı öngörülmüştür.

Tezimizde kullanılan başlıca tarih kaynakları; Hüseyin Nihal Atsız tarafından düzenlenen *Aşıkpaşaoğlu Tarihi*, *Üç Osmanlı Tarihi*; *Neşrî Tarihi*, *Hadidi Divanı*, Pachymeres'in *Bizanslı Gözüyle Türkler* adlı kaynağı, Ahmet Cevdet Paşa'nın *Kıyas-ı Enbiya* adlı eseri, Halil İnalçık'ın *Kuruluş*, *Osmanlı Tarihinde Efsaneler ve Gerçekler*, *Devlet-i Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar 1*, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ* adlı çalışmaları, Zeki Velidi Togan'ın *Tarihte Usul* adlı eseri, Sencer Dıvıçioğlu'nun *Osmanlı Beyliğinin Kuruluşu*, Mehmet Fuad Köprülü'nün *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu*, Feridun Emecen'in *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi*, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın *Osmanlı Tarihi*, Hammer'ın *Osmanlı Tarihi I*'dır. Ayrıca tarihi romanlar konusunda Dilek Yalçın Çelik'in *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları*, Hülya Argunşah'ın *Tarih ve Roman*, *Tarihi Romanda Post-modern Arayışlar*, Abide Doğan'ın *Tarih ve Mekân Odağında Türk Romanı İncelemeleri*, Gıyasettin Aytaş'ın *Romanın Tarihselleşmesi ya da Tarihin Romanı*, Mehmet Tekin'in *Roman Sanatı*, Friedrich Nietzsche'nin *Tarihin Yaşam İçin Yararı ve Sakıncası*, Ekrem Memiş'in *Tarih Metodolojisi* eserleri başlıca kaynaklardır. Ayrıca Bünyamin Çeri tarafından hazırlanan *Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Devrini Konu Edinen Romanlarda Mekan Unsuru* adlı çalışma romanlardaki mekânın kullanımı, mekânın sınıflandırılması, mekânın tasviri, mekânın simgesel değeri ve romanda mekânın işlevleri

⁶ Bkz. ERSEN, C. (1972). *Osman Gazi*. İstanbul: Yeni Büyük Dağıtım Yayınları, Ön söz.

⁷ Bkz. TULBENTÇİ, F.F. (1950). *Osmanoğulları*. İstanbul: İnkilap Kitabevi.

⁸ Bkz. "Osmancık" adlı romandaki Mal Hatun'un Osman Bey'in tek eşi olması, Şeyh Edebalı vasiyeti.

konusunun aydınlatılmasında, Salih Yılmaz ve Cengiz Karataş tarafından hazırlanan *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşuyla İlgili Temel Görüşler ve Türk Romanından Hareketle Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Sürecine Tematik Bir Yaklaşım* adlı çalışma romanlardaki dini yaklaşımlar, ekonomi, alplık gibi bazı tematik konuların aydınlatılmasında, Ramazan Gülendam tarafından hazırlanan *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunu Anlatan Romanlarda Destanî Unsurlar* adlı çalışma romanların Türk destanları ile olan ilişkisini anlamlandırmada, Zeki Taştan tarafından hazırlanan *Türk Edebiyatında Tarihî Romanlar Üzerine Yapılmış Tezler* adlı çalışma romanlar hakkında yapılan çalışmalara ulaşmada, Bilge Ercilasun tarafından yapılan *Kuruluş Devrini Konu Alan Romanlar Üzerine* adlı çalışma çalışmamızın çıkış noktasını oluşturmada, Cengiz Karataş tarafından hazırlanan *Türk Romanında Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Sürecine Yaklaşım* adlı çalışma romanlarda etkin rol oynayan zümrelere, etkin rol oynayan faktörlere ulaşmada ve kurucu beylere romancının yaklaşımını anlamada etkin rol almıştır. Aynı zamanda bu çalışmaların, çalışmamız ile benzer özelliklere sahip olduğu da görülmüştür.

Çalışmamız oluşturulurken Togan'ın "iç intikat" adını verdiği yöntemin üzerinde durulmuş, kaynaklardaki ve bu durumda aynı zamanda romanlardaki verilerin gerçekliği ve aralarındaki çelişkiler sorgulanmıştır. Bu sorgulama için öncelikle eş zamanlı text korpus oluşturulmuştur. Yeni tarihselciliğin getirdiği "tarihin kırılması" teorisi tezin sonuca ulaşmasında etkiye sahip olmuştur. Tezde genel görüş, tarihî verilerin birincil kaynaklardan romanlarda ele alınışlarına kadar her defasında tekrar tekrar kurgulanmış olmasıdır. Bu durum sonuç kısmında aktarılmıştır. Çalışmamız doküman analizi niteliği taşımaktadır. İki disiplinin ortak çalışmasının ürünü olan bu araştırma edebiyatın tarihe, tarihin de edebiyata katkı sağladığını gösteren karma bir çalışmadır.

Araştırma, alandaki bir boşluğu doldurmayı hedeflemiştir. Bahsedilen dönem ve incelenen romanlar üzerinde yukarıda verilenler de dahil olmak üzere yapılmış sayısız çalışma mevcuttur. Çalışmamızın bunlardan farkı, esas olarak romandaki durumların tarihî gerçeklikle ilişkisini sorgulamasıdır. Araştırmada romanların tarihî gerçekliklerle bağı kesin çizgilerle gösterilmiştir. Romancının tarihî olay, kişi ve zamanları ne derecede kurguladığı, kurgularken faydalandığı kaynaklar, romancının faydalandığı kaynakları seçme sebebi, romancının özgürlük alanı, romancının tarihî verilere rağmen kurguyu öne çıkardığı durumlardaki amacı çalışmada gösterilmiştir. Bu çalışmanın yapılması tarihî roman incelemeleri için yeni bir bakış açısı geliştirmek, alana yeni bir çalışma sahası açmak konularında faydalı olacağı düşünülmüştür.

Ayrıca tarihî romanların kurgu durumları gerçeklik algısıyla aktardığını çeşitli yollarla- dipnot, ön söz- belirtmesinin yaratacağı toplumsal ve eğitsel zararların araştırılması için bu araştırma önemli bir kaynak olabilir.

Tezin birinci bölümünde romanlar, yazılma tarihlerinin kronolojik sırasına göre vakalarının ana hatları ile birlikte verildi. Devamında tarihî kaynakların kendi arasında çelişkili görülen olayların romanlara etkisi incelendi. Bu çelişkilerin romanlar üzerindeki yansımaları tespit edildi.

Tezin ikinci bölümünde romanlardaki kişiler incelendi. Bu başlıkta tarihî gerçekliğe sahip kişiler ve tarihî gerçekliğe sahip olmayan kişiler birbirinden ayrıldı ve kendi içlerinde değerlendirildi. Tarihî gerçekliğe sahip kişiler için başlık açıldı ve romanlarda bu kişinin durumu incelendi. Tarihî gerçekliğe sahip olmayan kişiler roman başlıkları altında incelendi. Tarihî gerçekliklerinin yanı sıra incelenen kişiler, cinsiyetlerine, mesleklerine ve figüratif konumlarına göre tahlil edildi. Yine bu başlıkta kaynaklarda bilgi eksikliği ve çelişkisi tespit edilen kişiler, kaynaklar ekseninde incelendi. Bu eksiklik ve çelişkilerin romanlar üzerindeki etkisi gösterildi.

Tezimizin üçüncü bölümünde romanlardaki zamanlar incelendi. Tezimiz tek bir dönemi ele aldığından romanlar, yazılma tarihlerinin sırasına göre işlendi. Romanların çoğunda didaktik kaygılarla tarihten veri alındığı görülse de geçmişin güzel günlerini bugüne taşımak yoluyla cesaret ve umut aktarımı yapılmak istenildiği dikkat çekti. Kozmik zaman olarak, mevsimler, aylar ve günün dilimleri incelendi. Romanda doğrudan aktarılan tarihlerin yanı sıra tahmin usulü ile verilmeyen tarihlere de ulaşıldı. Romanın ele aldığı zaman dili yıl yahut ay olarak belirlendi. Zamanın vakalar üzerinde etkisi incelendi. Zengin sosyal zaman verileri her roman için ayrı ayrı olmak üzere gösterildi. Tarihî kaynaklarda aralarında ihtilaf olan bazı zamanlar kendi aralarında araştırıldı. Bu ihtilafların romanlar üzerindeki etkisi incelendi.

Tezin dördüncü bölümünde mekân unsuru incelendi. Romanların genel olarak ele aldığı mekanlar, taşıdıkları anlamlar ile birlikte gösterildi. Mekanlar “Tabii Coğrafya” ve “Barınma ve İhtiyaç Mekanları” olarak iki başlıkta toplandı. Ayrıca bu başlıklar altında ortaklıklar

belirlenerek alt başlıklar oluşturularak inceleme sağlandı. Mekanların, olaylar ve kişiler üzerinde etkisi gösterildi.

1. BÖLÜM

ROMANLARDA VAKA VE TARİHÎ GERÇEKLİK

1.1. ROMANLARDA VAKA

1.1.1. “Osmanoğulları” Romanı

1949 yılında Feridun Fazıl Tülbentçi tarafından kaleme alınan roman Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini ele alan bir romandır. Romanda genel olarak Ertuğrul Bey'in Söğüt bölgesine yerleşmesi ve ölümü ardından küçük oğlu Osman'ın bey olmasını anlatır. Osman'ın siyasi ve askeri faaliyetlerini anlatan romanda aşk ve evlilik ilişkileri, dostluk ilişkileri, bölgedeki unsurlar özenle kurgulanmıştır. Roman Osman'on ölümü ile son bulur. Romanın özeti⁹ aşağıdaki gibidir:

Kartallı Hanı'na konaklamak için gelen bir grup Türk olay çıkarır, daha sonra da şarap isterler. Bu durum Türklerin şarap içmesine alışık olmayanlar tarafından şakınlıkla karşılanır. Korhan ve yanındakilerin handa huzursuzluk çıkarmasına alışılmıştır. Ancak herkes rahatsız olunca şövalye Laskaris onlarla konuşur. Sakinleşir ve sabah erkenden handan ayrılırlar. Bu kişiler Ertuğrul Gazi'nin yerine bey olarak geçmek için uğraşan ve türlü işler çeviren, Ertuğrul Gazi'den sonra ise oğlu Osman'ın, bey olacağını anlayan Dünder Bey'in adamlarıdır. Handa olan biteni sessizce izleyen Kayılı olduğu anlaşılan bir genç de erkenden handan ayrılır.

Dünder Bey ve tekfurlar Yarhisar tekfurunun konağında Kayıların aleyhine planlar yapar. Ömer Bey kızını Osman Bey'e vermek istediği için onu ve kızını kaçırmayı, Domaniç'ten dönen Osman Bey ve arkadaşlarını kavga ile bir süre oyalamayı, Dünder Bey'in bu boşlukta Söğüt'e gidip işleri eline almasını, elçilerin de Ertuğrul Gazi'yi ziyaret edip Dünder Bey'in beyliğini

⁹ İncelenen romanlar başlık boyunca özetleme tekniği ile aktarılacaktır. Özetlerin aktarılması tarihi gerçekliği sorgulanacak olan vaka, kişi ve zamanların daha kolay anlaşılması için önemli görülmüştür. Özetlenen olaylar, olayların sıralamaları da önemli olduğundan romandaki oluş sıralarına göre düzenlenmiştir.

kutlaması kaydıyla işleri oldubittiye getirmeyi amaçlarlar. Bu esnada Yarhisar tekfurunu Nikefor baldızı Elena'yı Dündar Bey'i kendisine aşık etmek üzere görevlendirir.

Dündar Bey'in adamları Hızır Bey'in ve Eskişehir hakiminin kendilerini destekleyeceği haberi ile dönerler. Ancak Hızır Bey'in yazmış olduğu ve yapılan gizli planlardan bahseden mektup kayıptır.

Osman Bey'in adamı Abdurrahman, olanları öğrenmek için Domaniç'ten Söğüt'e inmiştir. Korhan ve yanındakilerin hareketlerinden şüphelenip onları takip etmiş, handa herkes uyurken mektupları almış ve Osman Bey'e getirmiştir. Osman Bey amcasının düşmanlarla yaptığı birlikleri öğrenir ve şafakta iki grup halinde hareket ederek düşmanlarını yenme planı yapar.

Osman Bey'in adamları pusuya gelen Korhan ve adamlarına saldırıp onları yenerler. Turgut Alp yapılan ihanetlerden hoşlanmaz ve Osman Bey'in tarafına geçer. Söğüt'ü basarak Ömer Bey ve kızını kaçırmak için gelen grubu ise Osman Bey karşılar ve onları yenerek esir alır.

Yapılan mecliste alınan kararlar Osman Bey aşiret beyi seçilir. Gelen elçilere iyi davranır. Yarhisar elçisi, esir olan adamları ve şövalyeyi teslim etmesini ister. Osman Bey Yarhisar'a elçi göndereceğini bu konuyu görüşeceklerini, Dündar Bey'in de Yarhisar'a kabul edilmemesini söyler. Olanları öğrenen Dündar Bey sultanı kışkırtmak üzere Konya'ya gitmeyi düşünür. Osman Bey'in elçileri Dündar Bey'in Yarhisar'da olmadığını haber getirince esirler serbest bırakılır. Dündar Bey Konya'ya gitmekten vazgeçer ve gelerek yeğeni Osman Bey'den af diler.

Domaniç'te bir gece yabancı birisi Mal Hatun'u kaçırmak için çadıra gider ancak Mal Hatun ona saldırarak adamdan kurtulur. Çılgınlığını babası ve Osman Bey duyup gelene kadar adam kaçar. Mal Hatun ve Osman Bey atla yarışırken Mal Hatun'un atı uçurumdan uçar, kız son anda kurtulur. Osman Bey atın kuyruğuna çuvaldız konarak tuzak kurulduğunu anlar. Osman Bey Mal Hatun'u beğenir ve evlenmek istediğini söyler.

Osman Bey, Abdurrahman ve Turgut'u Yarhisar'a elçi olarak yollar. Dönüşte Rum askerleri onlara tuzak kurup yakalar ve Bilecik zindanına atarlar. Dünder Bey'in adamları, Dünder Bey'in kışlağına gelerek kaçırma planının başarısız olduğunu, Laskaris'in işleri karıştırıp kendilerini kandırıp oyuna getirdiğini anlatırlar. Dünder Bey Domaniç'e gitmeye karar verir.

Abdurrahman ve Turgut bir düğün için Bilecik'te olan ve gizlice Abdurrahman'a aşık olan Evdoksiya'nın kendilerine yardım etmesi ile kaçarlar. Abdurrahman ve Turgut, Söğüt'te biraz dinlendikten sonra malumat toplamak için Mürsel ile beraber Kartallı Hanı'na giderler. Burada Eskişehir Sancak Beyi'nin adamları ile tartışılır ve onların tarafında yer alan Laskaris'i ellerinden geçirirler. Osman Bey ve Mal Hatun evlenir.

Evdoksiya'nın kocası Andronikos, Evdoksiya'ya kafayı takmış olan Laskaris'in uzağına düşer ve bir uçurumdan yuvarlanarak ölür. Laskaris'in bu olay üzerine kendini rahatsız etmeleri artınca uşağını yollayarak Abdurrahman'dan yardım ister. Nikefor, Andronikos'tan boşalan mevkilere Laskaris'i tayin eder. Laskaris Evdoksiya'ya da sahip olacağını düşünüp sevinirken Abdurrahman kızı kaçıtır. Müslüman olarak Gül Hatun adını alan Evdoksiya ile Abdurrahman evlenirler. Gazalarda toplanan esirlerin serbest bırakılmasını istemek üzere gelen Yarhisar elçisi Arkitas yaptığı kurnaz görüşme nedeniyle dikkatleri üzerinde toplamaya başlar. Bu sırada Osman Bey'in çocuğu dünyaya gelir ve adını Orhan koyar. Orhan'ın doğumunu kutlamaya gelenlerden biri Şeyh Edebalı olur.

Selçuklu Devleti iki kısma bölünmüştür. Batı kısmında bulunan Gıyaseddin Mesut, Keyhüsrev'e karşı birlik olmak için etraf beyler ile anlaşır da Kayıların doğaları gereği böyle entrikalara dahil olmayacaklarını düşünüp onlara haber yollamaz. Bu birlikten haberdar olmayan Osman Bey tekfur ve beylerin, onların adamlarının etraftan kaybolmalarından kuşkulandır.

İnönü Rum Beyi Eftimyadis Söğüt'e gelerek İnegöl tekfurunun Osman Bey'in müttefiki olan Sultanönü Beyi ile anlaşıp Sivas'a gittiğini, onun dostluğuna güvenilmemesi gerektiğini, Osman Bey'in hediyelerini bile tekfur arasında paylaştığını haber verir. Osman Bey bu haberi teyit etmek ve dahasını öğrenmek için Abdurrahman, Mürsel ve Turgut'u Sivas'a yollar. Diğer handa

konaklayanların bu kez de Yolvermiş Hanı'nda olduklarını gören Osman Bey'in adamları, Gıyaseddin Mesut'un yaptığı toplantıların bittiğini ve herkesin dönmeye başladıklarını öğrenirler. Eftimyadis'in getirdiği haberlerin doğru olduğunu anlayıp dönerken yolda İnegöl elçisi Aratos'u Moğolların elinden kurtarırlar, onun dostluğunu kazanarak olan bitenleri ve mektupları Laskaris'in çaldığını öğrenir, daha sonraları da onunla dost olurlar.

Sancak Beyi'nin tekfurlarla yaptığı gizli birlik görüşmelerine çağırılmayan Nikefor, Osman Bey'i bu kişilere karşı kışkırtmak için Arkitas'ı elçi olarak yollar. Arkitas, Nikefor'un Söğüt'ü ziyareti için zaman belirleyip çıkarken Harmankaya papazı da at hediye etmek bahanesiyle gelip olanları öğrenir. Nikefor ve Osman Bey görüşürler. Gıyaseddin Mesut'un iyi dileklerini sunmak için Söğüt'e elçi gelir, bu elçi Eskişehir Sancak Beyi'nin görüşmek istemesini reddeder.

Osman Bey Domaniç'e çıkmadan evvel Şeyh Edebalı'yı ziyarete gider. Ayrılırken görüp konuştuğu Bala Hatun'a aşık olur. Aşıklar konuşurken onları gözleyen Şeyh Edebalı kızına bu işi aklından çıkarmasını, birbirlerine uygun olmadıklarını söyler. Kayılar Domaniç'te iken tekfurların adamları Söğüt'te kalanları sık sık rahatsız eder. Nikefor da Osman Bey'i sürekli kışkırtmakla uğraşır. Osman Bey Bala Hatun'u görebilmek umuduyla İtburnu'na gider ancak göremez. Edebalı Sultanönü Sancak Beyi'nden dertli olduklarını, onu konuşmak için Osman Bey'i görmek istediğini haber verince Osman Bey diğer beyin de Bala Hatun'a talip olabileceğinden endişe eder. Bala Hatun ile bir pınar başında konuştuktan sonra kızı babasından ister. Edebalı kızı vermeyince Domaniç'e dönerler. Yolda Eskişehir süvarileri yollarını keserlerse de Korhan bu kişinin Osman Bey olduğunu anlayınca kaçarlar. Domaniç'e gelen Eftimyadis, Nikefor'un diğer tekfurlar ile arasını düzelttiğini, ona güvenilmemesini söyler. İtburnu'na gelip Bala Hatun'a gerçekten de aşık olan Sancak Beyi kızı isteyip alamayınca tekfurları bir araya getirip Osman Bey'i ortadan kaldırmak için planlar yapar. Bir taraftan da Edebalı üzerinde baskı kurmak ve onları rahatsız ederek kızı vermeye mecbur bırakmak amacıyla köye Rumları getirip misafirhaneye yerleştirir ve köyün huzurunu kaçıır. Köyün huzurunun kendisi ve kızı yüzünden kaçtığını anlayan Edebalı Osman Bey'in topraklarına göç etmek için uzunca bir mektup yazarak Osman Bey'e gönderir ve ondan yardım ister. Osman Bey, onları kurtarma planları ile uğraşırken gelen iyi kalpli Aratos, bir sonraki gece Sancak Beyi'nin Bala Hatun'u kaçıracağını haber verince Osman Bey ve adamları yola çıkıp İtburnu'na gelirler.

Osman Bey İtburnu köyünü misafirhanesinde Bala Hatun'u kaçırmak için gece yarısını bekleyenlere saldırır. Laskaris ve Korhan kaçar. Gündüz Bey, Edebalı ve ailesini arabaya bindirir, sonradan onlara katılan Osman Bey ile birlikte Söğüt'e giderler. İnönü tekfuru Eftimyadis Osman Bey ve yanındakileri bir eğlence için hisarına çağırır, sorun çıkmaması için diğer tekfurları davet etmez. Aratos, diğer tekfurların bu durumdan haberi olduğunu haber verir. Eğlence için İnönü'ye gidilmişken Sancak Beyi, Köse Mihal ve yanındakiler hisara gelip tekfurdan Osman Bey'i kendilerine teslim etmesini isterler. Eftimyadis misafirlerini teslim etmeyeceğini söylerken Osman Bey ve adamları aşağı inerek gelenlerle savaşmaya başlarlar. Sancak Beyi kaçar ancak cesurca savaşıp yakalanan Mihal'i Osman Bey bağışlar.

İnegöl tekfuru Nikola'nın sıklıkla mektuplar yazarak diğer tekfurları birleşmeye çağırması üzerine Osman Bey hazırlık yapıp onların baskınından önce İnegöl'ü almak ister. Nikola bu haberi alınca plan değiştirirse de olan bitenleri son anda Osman Bey haber alır. Ermeni Derbendi'nden gerçekleşen büyük çarpışmada Baykoca ölür. İnegöl'e fetih gerçekleştirme imkanı bulamazlar. Aratos İnegöl tekfurundan aldığı haberleri Osman Bey'e getirdiğinin anlaşılacağını düşünerek Söğüt'e yerleşir. Nikola savaşı kendisi kazanmış gibi davranmaya başlar. Bunu kutlamak için eğlence düzenler. Osman Bey bunu haber alınca tekfuru ikaz etmek için hisara çok yakın bulunan bir hisara baskın yapar. Amcasını öldürüp başa geçen İlhanlı hükümdarı Argun Han, Keyhüsrev'i öldürerek Selçuklu'yu Gıyaseddin Mesut'un tekeline verir. Anadolu'nun her tarafından sultana elçiler gider. Elçilerin hepsiyle birlikte görüşen sultan Sancak Beyi'nin Kayıları kötölemesi, Mürsel'in de ona çıkışması üzerine durumu çözmesi için vezirini görevlendirir. Kayıların haklı olduğuna hükmeden vezir, Sancak Beyi'nin ortalığı tekrar karıştırma ihtimaline çözüm bulmak için onun Konya'da kalmasını, Eskişehir'in ise Kayılara verilmesini ister. Söğüt'e gelen sultanın elçileri Söğüt'ün de Osman Bey'e temlik edildiğini haber verirler.

Osman Bey, Eskişehir'deki tekfuru kontrol altında tutabilmek için Abdurrahman ve Turgut'u buraya yerleştirir. Bir süre sonra Abdurrahman, Rumların sık sık saraya gelmesinden bir işler karıştırıyor olabileceklerini düşünüp Söğüt'e haber vermeye gider. Laskaris, bu boşluğu fırsat bilip Evdoksiya'yı kaçırmak ister. Evdoksiya yolda giderken kurtulmak için kendisini Porsuk çayına atar. Son anda gelen Abdurrahman ve arkadaşları kızı kurtarırlarken Laskaris kaçar. Laskaris'in Nikola'nın yeğeniyle evleneceğini duyan Osman Bey, adamlarını Eskişehir'de gerçekleşen kaçırma olayının intikamını alabilmeleri için baskına yollar. Kayılar düğünü basıp

gelini kaçırp Turgut ile evlendirmeye çalışırlar. Dünder Bey, Osman Bey'e Nikola ile işbirliği yapıp kızı teslim etmenin daha akıllıca olacağını söyleyince kızın fikrini alırlar. Zamanla Turgut'a aşık olmuş olan Yorgiya gitmek istemez. Dünder Bey haberi tekfura götürür ve bu esnada yine Elena'nın aşkına düşer. Yorgiya'nın Turgut'a aşık olduğunu duyan Laskaris oldukça üzülür. Turgut ile Yorgiya'nın düğününde Şeyh Edebalı Osman Bey'i Derviş Turgut ile tanıştırır. Harmanakayalı papazdan, Nikola'nın kardeşi ile Dimitrius'un evleneceğini öğrenirler. Bu işi bozmak için Osman Bey adamlarını yollar ve tekfuru vazgeçirir.

Osman Bey bir rüya görür. Osman Bey gördüğü bu rüyayı, arkadaşlarına ve Derviş Turgut'a, sonrasında ise Şeyh Edebalı'ye anlatır. Edebalı onun büyüüp devlet olacağını müjdeler ve kızı Bala Hatun'u vermeye razı olunca Bala Hatun ve Osman Bey evlenirler.

Osman Bey, çevre tekfurların Bizans'tan da destek alarak hisara asker yığmaya başladıkları haberini alır. Birçok elçi gelip gider ve Osman Bey'i binlerce askerin geldiğine inandırmaya çalışırlar. Mihal'in papazı bunların düzmece olduğunu, algı yarfatmak istediklerini haber verir.

Tekfurlar birleşip Kayılar ile savaşmak için sözleşir. Komutan olarak Filatos'u seçerler. Büyük bir savaş olur. Kayıların kazandığı savaşta Türklerden Sarubatu ve Aratos, Rumlardan ise Filatos ve Papaz Arkitas ölür. Osman Bey bu zafer haberini Gıyaseddin Mesut'a yollar ve arasını şimdilik iyi tutmaya çalışır. Bir taraftan da tekfurları kontrol altına almaya çalışan Osman Bey'in babası Ertuğrul Gazi hastalık nedeniyle hayatını kaybeder.

Osman Bey herkesi Karacahisar'a saldıracağına inandırmaya çalışır ancak asıl amacı İnegöl'ü hazırlıksız yakalayıp ele geçirmektir. Plan yolunda gider ve İnegöl alınır. Nikola ölür, Türkler esirler ve ganimetler ile birlikte Söğüt'e dönerler. Yorgiya annesi Efemiya ile kavuşur. Konya'dan gelen kalabalık bir heyet Osman Bey'in Sancak Beyi yapıldığını müjdeler. Sultanın hediye ve fermanını getiren elçiler onun vergilerden de muaf olduğunu söylerler. Gelen elçiler ve tebrikler karşılığında Osman Bey, Abdurrahman ve Mürsel'i teşekkürlerini iletmeleri için Yarhisar'a elçi olarak yollar. Tekfurun oyunları üzerine Elena ve tacirin kızı Türklere yaklaşıp onlarla birlikte olarak bağlamaya çalışırlar. Osman Bey İznik'ten gelerek kendisine tehditler savuran elçileri eli boş gönderir. İznik civarındaki köylere akınlar yaparak tekfuru korkutur.

Dönerken Bala Hatun'un erkek doğurduğunu haber alır ve çocuğun adını Alaeddin koyar. Osman Bey, ailesi ile birlikte Eskişehir'de tekfurun konağına yerleşerek idareyi ele alır.

En baştan beri Kayılar ile anlaşamayan Germiyanlılar Laskaris'in desteğiyle Eskişehir pazarında huzursuzluk çıkarmaya gelirler. Planları, son anda haber getiren Akbaş sayesinde açığa çıkar ve Germiyanlıların çadırını basan Kayılar onları kovarlar. Tekfurlar bu kez de Alişir Bey'in adamları ile birleşerek Osman Bey'i Karacahisar'da öldürme kararı alırlar. Mihal yapılan bu toplantıyı öğrenir Osman Bey'i uyarır. Adamların birazını Yarhisar'a birazını ise Kartallı Hanı'na yollar. Hana gidenler Aristidi ile görüşürler.

Osman Bey, Karacahisar'a saldırmak için sultandan adam göndermesini isterse de askerler yola çıkacağında Moğol baskınları haberi gelince sultan asker yollayamaz. Karacahisar'a saldıramayan Osman Bey etraf bölgelere saldırarak hem korku verir hem de ganimet toplar. Moğol tehlikesi geçince tekrar yardım istese de alamaz. Bu sırada hazırlık yapmaya başlayan Rumlar Türk köylerini rahatsız eder. Osman Bey bu olaylar üzerine Karacahisar'ı almaya kesin şekilde karar verir ve Karacahisarlılar bir sabah uyandıklarında surların önünde Türk çadırları ile karşılaşır. Karacahisar kolay fethedilemeyince geri çekilme taktiği uygulayan Osman Bey, Türklerin gittiklerine inanan hisarlılar tedbirleri bırakınca tekrar saldırarak kaleyi alır. Karacahisar'ı merkez haline getirmek isteyen Osman Bey buraya kadı atar ve ailesi ile birlikte hisara yerleşir. Hareketlenen Karacahisar pazarında bir Germiyanlı ile Hristiyan'ın tartıştığını gören Osman Bey Germiyanlıları haksız görüp ceza verir. Osman Bey'in adamları Sorgun, Taraklı, Göynük ve Mudurnu'ya akınlar yapıp ganimet toplar. Bursa'nın geleneksel bayramlarından birinde Türkler şehirde gezerek hem bilgi toplar hem korku salarlar. Selçuklu'da işler gün geçtikçe karışır. Moğollar yönetime el koyunca Keykubat başa geçer,

Tekfurlar Osman Bey'in bir süre akın yapmamasını fırsat bilerek Bilecik ve Bursa tekfurları ile anlaşılır. Tekfurlar Köse Mihal'in kızının düğününde Osman Bey'i öldürmek üzere anlaşılırsa da Mihal Osman Bey'e haber verir. Nikola kızı Holofira'yı da Bilecik tekfuru ile evlendirmek ister. Harmankaya'da yapılan düğüne Türkler kalabalık gelince plandan vazgeçilir. Holofira ve Orhan burada birbirlerini uzaktan görerek aşık olurlar.

Bilecik tekfurunun düğününde kurulacak olan pusuya Dünder Bey de dahil olur. Osman Bey ölünce yerine onun geçeceği vaat edilir. Tekfurların Germiyanlılar ile de anlaşması ile tehlike büyürse de Osman Bey'in casusları kendisine sık sık haber taşırlar. Mihal, tekfurların yanındaymış gibi davranıp tüm planları öğrenip Osman Bey'e haber gönderir. Osman Bey tekfurları kendi tuzağına çekebilmek için düğüne haremiyle katılmak istediğini, bu nedenle düğünün açık alanda yapılmasının daha uygun olacağını, değerli göç eşyalarını da her zamanki gibi Bilecik'e bırakmak istediğini haber verir. Dünder Bey'in adamları Osman Bey'in planlarını duyup kendisine anlatınca Dünder Bey hemen tekfurlara haber vermek için yola çıkar. Akbaş ve yanındakiler durumu anlayıp onları yolda yakalar ve öldürmek zorunda kalırlar. Osman Bey ve adamları planlarını uygular, önce Bilecik daha sonra ise Yarhisar'ı alırlar. Laskaris ölür. Yarhisar'da esir şövalyeler kurtulup Türklere saldırınca karışıklığı fırsat bilen Nikefor ailesini bırakıp kaçar. Turgut Alp komutasındaki Türkler İnegöl'ü alırlar. Orhan Bey ve Abdurrahman, Nikefor'un karısı ve baldızını, Holofira ve Orhan Bey'in düğünü için Bilecik'e getirir.

Osman Bey Bilecik tekfurunun kızı Teodora'ya aşık olur.

Orhan Bey ve Holofira evlenip Karacahisar'a yerleşirler. Osman Bey, İznik civarında akınlar yaparken Moğol baskısı nedeniyle Gazan Han'a sığınan Keykubat tekrar Konya'ya döner ancak Selçuklu devleti yıkılmak üzeredir.

Osman Bey adamlarının baskılarına rağmen bağımsızlık ilan etmek için henüz doğru zamanın gelmediğini söyler. Kayı tehdidini durdurmak için Nikefor'un da kurnazlıkları ile İstanbul'dan silahşörler yola çıkar. Osman Bey olanları haber alır. Bu sırada Selçuklu devletinde işler iyice bozulunca Osman Bey adamlarını ve önde gelenleri Bilecik'te toplar ve bağımsızlık kararı alırlar. Bu sırada Bizans imparatoru, kız kardeşi Maria'yı İlhanlılara vermek için planlar yapar.

Teodora ve kardeşi Osman Bey'in emriyle yerleştikleri İnönü hisarından kaçarlar. Osman Bey ve adamları onları ararken Elena kızın Osman Bey'e aşık olduğunu ve Osman Bey'in ilgisizliği nedeniyle kaçtığını söyler. Osman Bey ve adamları Yenişehir'i alırlar. Daz Ali bir kadının askerlere ok attığını, teslim olmayı reddettiğini söyler. Osman Bey bu kızın Teodora olduğunu

anlar. Kızın yanına gelerek onu sevdiğini söyler. Tekfurun sarayını ona verir ve kendisine yeni ev yaptırır.

Osman Bey adamlarını Yarhisar'ı fethetmeye yollar. Hisar hemen teslim olunca Turgut'u İnegöl, Hasan Alp'i Yarhisar, Aykut Alp'i İnönü, Orhan Bey'i Sultanönü ve Karacahisar, Gündüz Bey'i Eskişehir beyi ilan eder. Osman Bey ve adamları Köprühisar'ı fethederken direnişle karşılaşır ve zorlanırlar. Bu nedenle yine geri çekilme taktiği uygulayıp hisar tedbiri elden bırakınca saldırarak hisarı alırlar.

İstanbul'dan gelen Aristidi, Müzalon komutasındaki üç bin kişinin yola çıktığını, Nikefor'un hala adam topladığını, Konyalı Mesud'un bile bunlara katıldığını anlatır. Osman Bey kendisi ile birlikteki bin kişinin Dil iskelesine, yedi yüz kadar kişinin ise Yalova'ya hücum etmesi ile bu orduyu daha yoldayken dağıtmaya karar verir. Plan başarılı olur ancak Müzalon kaçır. Bu galibiyetin haberini alan Nikefor, Osman Bey'den Yarhisar'ı kendisine verirse emrinden çıkmayacağını haber eder ve af diler. Bu sırada Gıyaseddin Mesut tekrar Konya sarayına geçse de Moğolların bir memuru gibi davrandığı için Osman Bey ona bağlılık bildirmez.

Bursa'da Nikefor'un da katıldığı Kayıların aleyhine yapılan bir toplantıya Germiyan adamları kılığında Türkler de katılır. Nikefor onları tanır ancak planlarını bozmaz. Bizans'ın tekfurularla birlikte ordu kurarak katılacağı büyük savaşa hazırlanan Osman Bey'in yanına Nikefor da katılır. Öncüler düşmanın Koyunhisarı'nda olduğunu haber verir. Büyük kayıpların yaşandığı meydan savaşını Kayılar kazanır, Gündüz'ün oğlu Aydoğdu burada ölürken Rumlar kaçır. Nikefor ile Osman Bey anlaşır. Nikefor İstanbul'da onun için casusluk yapacak ve Karacahisar'da ailesi ile rahatça yaşayacaktır.

Osman Bey sevgilisi Teodora'ya evlenme teklif eder ancak kız bunu istemez.

Kayılarla düşman olan imparator Andronikos, bu tehlikeyi dizginlemek için kendisine müttefik aramaya başlar. Kardeşi Maria'yı Gazan Han'a vermeye karar verir. Bir taraftan da Osman Bey'e heyet yollar. Aristidi durumu Osman Bey'e haber verince elçiler sert bir muamele ile

karşılaşır. Osman Bey adamlarının bir kısmını İznik'e bir kısmını da Bursa köylerine baskınlar yapmaları için gönderir. Gazan Han imparatorun teklifini kabul etmekle birlikte kızın güzelliğinden emin olmak için İstanbul'a bir heyet yollar. Osman Bey'in adamı olan Moğol Ahmet, İstanbul'a gidip sanki İlhanlı'dan geliyor gibi elçi rolü yapar ve Gazan Han'ın öldüğünü söyler. Heyet geri döndükten sonra oynanan oyunu anlayan Müzalon, Nikefor'a hesap sormaya gider. Orada olan Türkler Müzalon ve adamlarını yakalar. Olayın duyulmaması için erkenden Yenişehir'e gelen Osman'ın adamları Gazan Han'ın gerçekten öldüğünü haber alırlar. Abdurrahman İstanbul'dan dönerken yıllardır gizlice aşk yaşadığı Elena'yı da getirir. Ulubat tekfuru ile anlaşma yoluna giden Osman Bey, Ulubat köprüsünü geçmeyeceğine söz verip Kite tekfurunu ondan esir olarak alır. Tekfuru kendi hisarına götürüp askerlerini tehdit ederek Kite kalesini alır. Abdurrahman ve yanındakiler ise Kestel kalesini alırlar.

Andronikos, Maria'yı bu kez de yeni hükümdar Olcaytu ile evlendirmek ister. Nişan yapılır. Maria, Olcaytu'dan Osman Bey'i korkutmasını, adamlarını İznik önünden çekirtmesini ister. Olcaytu'nun elçileri Osman Bey'e haber getirince Osman Bey elçileri sert karşılarsa da Olcaytu ile ters düşmemek için adamlarını çeker. Türklerin çekilmesini fırsat bilen Rumlar Türk köylerini basmaya başlayınca Osman Bey karşılık vererek İznik önlerine kadar gelir. İznik tekfuru yine Maria'dan yardım ister. Maria, Osman Bey'e haber yollayarak İznik önlerinden çekilmezse nişanlısı Olcaytu'yu çağırıp Türklerin elindeki tüm hisarları alacağını söyler.

Olcaytu kalabalık bir ordu ile Konya'ya gelir. Prenses Maria Osman Bey'e sık sık elçi göndererek nüfuzunu arttırmaya çalışır ancak Osman Bey sakin bir politika güder. Bu davranış yüzünden Teodora Osman Bey'in Maria'ya aşık olduğunu dedikodularına inanmaya başlar. Osman Bey ona, İznik fethine hazırlık yaptıkları için sessiz kalması gerektiğini açıklar. Olcaytu, Doğu'ya tekrar dönünce Kayılar sefere çıkar. İznik köy ve kalelerine baskın yapar. Bursa önlerine kadar gelince Maria İstanbul'a kaçır. Rumlar da yavaş yavaş köyleri terk etmeye başlarlar. Tricokia kalesi alınır. Osman Bey Bursa'yı kuşatır. Mihal ve Nikefor Müslüman olurken yeni fetih hazırlıkları yapılır. Lefke, Mecece, Akhisar alınır. Olcaytu birliklerini Karamanoğullarının üstüne gönderince Osman Bey tedbirli olmak için Yenişehir'e döner.

1314'te Osman Bey adamlarını toplayıp tekrar Bursa'yı kuşatır. Ancak kuşatma çok uzun sürer. Yenişehir boş kalınca Tatar baskınları başlar. Orhan Bey, Karacahisar pazarını basan Çavdaroğlu'nu esir alır. Af dileyince Osman Bey onu affeder.

1317'de Osman Bey rahatsızlanarak Teodora ile birlikte İnönü'nde istirahate çekilir. Osman Bey hasta olduğu halde Yenişehir'e gelir ve herkese ayakta ve güçlü olduğunu gösterir.

Bursa kuşatması Orhan Bey'in komutasında devam eder. Kısa bir süre sonra Bursa fethedilir.

Yukarda geniş özeti verilen romanda olayların genel olarak gerçekliklerden ilham alınarak kurgulandığı görülmüştür. Yazar olayları tarihî kaynaklarda yer alanlardan seçmeye özen göstermişse de kurguya da sık sık başvurmuştur. Romanın hacimli olması ve tarihî kaynakların yetersizliği yazarın kurgusunun sebeplerindedir.

1.1.2. “Devlet Ana” Romanı

1969 yılında Kemal Tahir tarafından kaleme alınan romanda genel olarak Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecinde Söğüt bölgesindeki askeri ve siyasi faaliyetler anlatılmaktadır. Roman Şövalye Notüs Gladyüs'ün bölgeye gelerek kendi çıkarları doğrultusunda Osman Bey'in aşireti ile olan çatışmalarını konu almaktadır. Osman Bey ve aşiretinin bölgedeki durumu ve faaliyetleri romanda yer almakla birlikte bu aşiretten kişilerin sosyal yaşamlarındaki sorunlar ve anlaşmazlıklar romanın temelini oluşturur. Romanda Kayıların askeri ve siyasi faaliyetleri ile birlikte, sosyokültürel durumlar ve dönemsel sorunlar izlenmektedir. Romanın özeti aşağıdaki gibidir:

Kara Vasil'in çocukları olan Mavro ve Liya Karacahisar yakınlarında “Issızhan” olarak bilinen bir yolcu hanını işletirler. Liya Demircan'ın nişanlısıdır ancak Demircan'ın annesi evlenmelerine razı olmamaktadır. Şövalye Notüs Gladyüs ve Türkopol olduğunu anlaşılan Uranha bu hana gelirler. Şövalye Notüs Gladyüs, Mavro'nun silahları oldukça sevdiğini

anlayınca kendisini şövalye yapabileceğini söyler. Son derece kaba ve terbiyesiz olan Gladyüs. Mavro'nun ablası Liya'ya sarkıntılık eder, onu zorla elde etmeye çalışır ancak Liya elindeki hançerin zehirli olduğunu yalanını söyleyerek onu korkutur. Notüs Gladyüs ve Uranha mağarada yaşayan ve etraftakiler tarafından kutsal biri olduğu zannedilen Keşiş Benito ile tanışır. Benito'nun rehberliğinde bataklığı geçerek Demircan'ın Ertuğrul Gazi tarafından yerleştirildiği Dönmezköy'e gelirler. Demircan ile Liya'nın sevişmekte olduğunu gören şövalye Liya'nın kendisini istemeyip bu Türk'e gelmiş olmasını gururuna yediremez ve hem arkası dönük hem de çıplak olan Demircan'ı sırtından vurur. Notüs Gladyüs Liya'ya tecavüz eder, eliyle kızı boğar ve onu öldürür. Orda bulunan Ertuğrul Bey'in değerli savaş atlarını ve kızın ölüsünü alıp giderler.

Orhan Bey ile Kerim Çelebi, Demircan'ı bulunca herkes üzüntüye ve telaşa kapılır. Cesedi giydirip “baskın var” davulu vurmaya başlarlar. Köyün papazı Pop Markos, toprağın üzerindeki izleri takip eder ve saldırganların iki kişi gelip üç kişi ayrıldıklarını söyler. İçerde bulunan eşyalara bakınca Liya'nın da burada olduğunu anlarlar. Orhan Bey Liya konusunda endişeye kapılmaya başlar. Hep birlikte izleri takip etmeye başlarlar ancak izler Karacahisar topraklarına doğru ilerlediği için sınırı geçmez ve sonrasını Ertuğrul Bey'e bırakmak gerektiğini düşünerek geri dönerler. Haberi Söğüt'e getirirler. Ertuğrul Bey, bunun barışı bozmak için kasten yapılmış olabileceğini, tuzağa düşmemek gerektiğini söyler. Ve işin iyice anlaşılmasını ister.

Söğüt'e yeni gelmiş olan grubun içindeki cavlakların delibaşı “Adem ejderhası” denilen kişi, Kaplan Çavuş'un kızı Aslıhan'ı çeşme başında korkutur. Kerim Çelebi bu sırada ağabeyine duyduğu üzüntü ile evine giderken olanları görür. Zaten canı burnunda olan ve daha öncelerinde eline kılıç yahut silah almamış ve molla olmaya kendini adanmış olan Kerim Çelebi, kırbaçıyla adamı döver ve kızı kurtarır. Aslıhan ile Kerim Çelebi aslında birbirlerini sevmektedir ancak Kerim Çelebi'nin ailesi gibi savaşçı olmak yerine molla olmayı seçmesi Aslıhan'ı çok kızdırır, savaşçı olmayan biriyle evlenmeyeceğini söyler.

Söğüt bacılarının başında bulunan Kerim Çelebi ve Demircan'ın annesi olan Bacıbey, Kerim Çelebi'nin de babası ve ağabeyi gibi savaşçı olmasını ister. Oğlunu mollalıktan vazgeçirmek için elinden gelen her şeyi yaparsa da başaramaz. Ancak Demircan'ı kaybetmenin üzüntüsüyle tek oğlunun Kerim Çelebi kaldığını söyler ve onu savaşçı yapmaya karar verir. Kitapları

okumasını yasaklar ve hepsini yakar. Ona artık mollalığı bırakacağını, ağabeyinin kılıcını kuşanacağını ve adının artık Kerim Çelebi değil Kerimcan olacağını söyler. Kerimcan mecburen kabul eder ve ağabeyinin kıyafetlerini giyip kılıcını kuşanır.

Kayılar toplanıp artık gaza yapılması gerektiğini Demircan'ın intikamının alınması gerektiğini söylerler. Herkesi galeyana getiren Dündar Bey ve adamı Daskalos Derviş Bacıbey'in de desteklerini alırlar ancak o sırada Ertuğrul Gazi'nin vefat ettiği haberi gelir. Toplanan kalabalık Ertuğrul Bey'in vasiyeti ve önde gelenlerin istekleri üzerine Osman Bey'i bey seçer. Osman Bey, Şeyh Edebalı'nın kızı olan "Balkız" dediği Bala Hatun'a aşiktir. Ertuğrul Bey'den habersiz kızı isteyen Osman Bey'e Edebalı kızını vermemiştir. Ertuğrul Gazi'nin ölümü üzerine Edebalı'nın yanına giden Osman Bey babasının vasiyetlerini şeyhe aktarır ve Edebalı'nın beklemediği kadar sağlam bir duruş sergiler.

Kayılar Demircan'ın intikamı için savaş yapılması konusunda sık sık harekete geçseler de Osman Bey henüz tuzak kuranların kim olduğunu bilmediklerini, olası bir tuzağa düşmek istemedikleri için ani bir hareket yapmanın doğru olmayacağını, geride kalanların da düşünülerek ona göre bir karar alınması gerektiğini ve her şeyin zamanının geleceğini söyler. Bu esnada savaşçılarıyla meydana gelen Filatyos ortaya fırlattığı sarığı göstererek bu sarığın tecavüz edilip, öldürülerek Karacahisar topraklarında bir yere bırakılan Liya'nın yanında bulunduğunu söyler. Kerimcan sarığın Demircan'a ait olduğunu söyleyince Rumlar Demircan'ı katil sanır ancak Demircan'ın da bir Karacahisar okuyla sırtından vurularak öldürüldüğünü söyleyen Osman Bey artık bunun bir tuzak olduğundan emin olur.

Kaplan Çavuş'un Söğüt'e yerleşen Mavro ile Kerimcan'a verdiği savaş derslerinden biri devam ederken Kaplan Çavuş'un daha Söğüt'e gelmeden evvelden dostu olan Yunus Emre gelir. Bu iki çocukluk arkadaşı konuşurken Yunus Emre ona bir rüya gördüğünü, rüyasında Edebalı'nın göğsünden doğan parlak bir ayın Osman Bey'in yanına geldiğini, daha sonra bu ayın düştüğü yerden büyüyen ağacın çok ulu bir ağaç olduğunu anlatır. Yunus Emre rüyasını Şeyh Edebalı'ye anlatınca Edebalı'nın kendisini haberci olarak yolladığını, eğer Osman Bey gelip Bala Hatun'u tekrar isterse kızı vereceğini söyler. Osman Bey bunu duyunca çok sevinir ve kendisine dünürcü olması için yine Ali Şar Bey'i yollar. Ancak Ali Şar Bey, Osman Bey adına dünürcü gittiği halde kızı çok beğenip Şeyh Edebalı'den Balkız'ı kendisine ister, Osman Bey'den hiç

bahsetmez. Ali Şar Bey'in kadınlara ve paraya çok düşkün olduğunu bildiği için Şeyh Edebalı kızını vermez, Ali Şar Bey asıl olaylardan hiç bahsetmez ve Osman Bey'e sadece Edebalı'nın kızı yine vermediğini söyler. Ali Şar Bey, kafasını Bala Hatun'a takmış halde neler yapabileceğini düşünürken sık sık fikrini aldığı Hop Hop Kadı kızı kaçırmasını söyler, Pervane Subaşı bu işi yapması için Çudaroğlu'na gider ancak Çudaroğlu bunun çok tehlikeli olduğunu ancak başına gelecekleri bilemeyecek bir yabancıнын bunu yapmayı göze alacağını söyler. Parayı yükseltip şövalye ve Türkopol ile anlaşmayı, kalan parayı da kendisine ayırmayı hesaplayan Çudaroğlu, Notüs Gladys ve Uranha ile birlikte Ali Şar Bey'in yanına gelip anlaşılır. Ancak planı uygulamaya başladıklarında kızın kaçırıldığını görenler imdat davulunu çalar ve Bacıbey yetişir. Kız kurtulunca Aslıhan'a Osman Bey'in niçin kendisini istemeye gelmediğini sorunca Aslıhan ve Balkız tüm olanları birbirine anlatır, Ali Şar Bey'in kurduğu oyununu anlatırlar.

Osman Bey, Voyvoda Konağı'nda iken Ali Şar Bey yanında Filatyos, Çudaroğlu, Notüs Gladys, Köse Mihal ile birlikte konağa gelir. Baskın olacağını haber alan Mavro bunu önceden Orhan Bey'e söyler, Orhan Bey Kerimcan'ı Söğüt'ten yardım getirmesi için yollar ancak olanları düşmanlar gelene kadar babasına söylemez. Orhan Bey Osman Bey'in Mal Hatun'dan olan oğludur. Düşmanlar konağa gelip Mavro'nun kendilerine teslim edilmesini, onun bir hain olduğunu söylerler. Türkler ise onun Müslüman olduğunu, bir Müslümanı teslim etmeyeceklerini söylerler. Ancak Rumlar buna inanmayınca Mavro orada gerçekten Müslüman olur. Dövüş başladığında Kerimcan ve yanındakiler yetişir. Mavro, Notüs Gladys'ü gözünden vururken Osman Bey de Ali Şar Bey'i vurur. Orhan Bey Köse Mihal ile savaşır ve Köse Mihal eline fırsat geçtiği halde Orhan Bey'i öldürmez. Savaşı kazandıklarında Osman Bey bu adamı yiğitçe savaştığı için bağışlar.

Osman Bey ve Bala Hatun evlenirler.

Orhan Bey Yarhisar tekfurunun kızı Lotüs'ü sevmektedir. Kayıların yaylaya göç edecekleri zaman onlara pusu kurulacağını öğrenince Osman Bey, adamlarına hazır olmalarını söyler, Bacıbey'den göstermelik göç hazırlığı başlatıp boğaza girmelerini ister. Ayrıntılı bir plan yapılır ve uygulanmaya başlanır. Osman Bey'in işaretiyle tuzak kuranların üzerine ok yağdırılır. Orhan Bey ve Lotüs bir yıl sonra evlenmek üzere sözleşirler.

Kerimcan, Mavro'nun ikazlarına rağmen Keşiş Benito'nun mağarasına girer. Buradaki gizli bir bölmede İstanbul-Tebriz kervanından kaçırılmış çok değerli kitapları görür ve yanına alır. Duvara asılmış siyah kıyafetleri görünce onun bataklıkta rehberlik yapan ve Türklerin aleyhine çalışan "Kara Kılavuz" olduğunu anlar. Panikle mağaradan çıkmaya çalışırken ayağını kapana kaptırır. Kerimcan ayağı ağır yaralı olduğu için uzun bir zaman evde yatar. Kaplan Çavuş ise Konya'ya gitmiştir. Kerimcan kendisine yardım etmeye ve Konya'dan dönecek olan babasının tahmini dönüş zamanını hesaplaması için yanına gelen Aslıhan'ı türlü oyunlarla kandırarak öper. Aslıhan, Kerimcan mollalığı bırakıp savaşçı olduğundan beri ona yakın davranmaktadır.

Yarhisar tekfuru kızı Lotüs'ü Bilecik tekfuru ile evlendirmeye çalışır ancak kız razı olmayınca onu hapseder. Birçok kişi onunla konuşmaya çalışır, Keşiş Benito bile kızı ikna edemez. Kız ihtiyar yardımcı ile bir oyun oynamaya karar verir ve babasına evliliği kabul ettiğini söyleyerek zindandan çıkar. Hemen Orhan Bey'e haber yollar ve kendisini kaçırmamasını söyler. Orhan Bey kızı kaçırmak üzere yola çıkacağına gelen haber üzerine Osman Bey onu durdurur. Orhan Bey yanında Pir Elvan, Kamagan Derviş, Mavro ve Kerimcan olduğu halde Keşiş Benito'nun mağarasına gelerek Keşiş Benito ile Daskalos Derviş'in konuşmalarını dinlerler. Bu konuşmalardan Keşiş Benito'nun oğlan düşkünü olduğunu, Notüs Gladyüs'ün Demircan'ı arkadan vurduğunu, Liya'ya tecavüz ettiğini, onu boğarak öldürdüğünü, yarın da Balkız'ı Osman Bey'in gözü önünde ona sahip olduktan sonra boğarak öldürmek istediğini duyarlar. Orhan Bey ve yanındakiler Keşiş Benito'yu ve Daskalos Derviş'i öldürürler.

Osman Bey acil olarak yaptığı önemli bir toplantıya Dünder Bey'i de çağırır. Mavro mağarada duyduklarını anlatınca Dünder Bey'in ihanetleri ortaya çıkar. Dünder Bey son çare olarak Osman Bey'e saldırmak istese de Pir Elvan, Dünder Bey'i öldürür. Bacıbey, savaşçı kadınlar ve kadın kılığına girmiş Kayı savaşçıları ile göç ağırlıklarını bırakmak bahanesiyle Bilecik Hisarı'na gelir. Kaleyi fethederler ancak Orhan Bey'e aşık olan Şirin Kız burada ölür. Düğün yerini dağıtan Türkler savaşı kazanınca Osman Bey İnegöl'ü de almak için harekete geçer. Orhan Lotüs'ü kaçıtır. Ağır yaralı olan Şövalye Notüs Gladyüs, Uranha ve Pervane Subaşı kaçarlar. Orhan Bey bu işi bitirip intikamını almaya karar vermiş olan Mavro ve Kerimcan, omzuna ok saplayıp yaraladığı Şövalye Nottüs Gladyüs'ün ve yanındakilerin arkasından bataklığa girerler. Pervane Subaşı, Gladyüs ve Uranha'nın parasını alıp onları bataklıkta bırakıp kaçar. Sabaha

karşı Issızhan'a gelirler ve Mavro ve Kerimcan burada Notüs Gladyüs ve Uranha'yla savaşmaya başlarlar ve onları yakalarlar. Pervane Subaşı'yı ise Kaplan Çavuş yakalar.

Kerimcan kılıçları bir türlü sevedemediğine ve molla olması gerektiğine karar verir ve kılıcını duvara asar. Kerim'i çok seven Aslıhan onu molla olarak kabul etmeye karar verir.

Yukarıda geniş özeti verilen romanda tarih fon olarak kullanılmıştır. Yazar belli bir tarihî dönemin en bilinen olaylarını kurgulayarak ve eklemeler yaparak okuyucuya sunmuştur. Romanda dönemde önemli görülen zümre ve toplulukların öne çıkması, zaten yetersiz olarak görülen tarihî verilerin aydınlatamayacağı unsurları rahatlıkla işlenmiş olması yazarın kurguya önem verdiğinin göstergeleridir.

1.1.3. “Osman Gazi” Romanı

1972 yılında Cavit Ersen tarafından yazılmış olan romanda Osman Bey'in, babası Ertuğrul Gazi'nin ardından bey olarak gerçekleştirdiği siyasi ve askeri faaliyetleri anlatılır. Romanda sık sık geriye dönüşler yapılarak bahsedilen bölgeyle ve Osman Bey'in atalarıyla ilgili anlatılara yer verilir. Romanda Osman Bey'in ve yanındakilerin aşk ilişkileri ve sosyokültürel durumlar aktarılır. Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecindeki vakaların kurgulanması romanı oluşturur. Romanın özeti aşağıdaki gibidir:

Kayıların göç zamanıdır. Süleyman Şah öldükten sonra Ertuğrul Gazi aşiret reisi olmuştur. Oğlu Osman babasının isteği üzerine Mal Hatun ile evlenir, ondan Orhan ismini verdikleri bir çocuğu olur. Osman rüyasında Ahiler diyarındaki bir şeyhin kızını görür. Ona aşık olur. Göç yolundaki kabilesini Konur Alp'e teslim ederek kızı aramaya koyulur.

Osman ormanda bir geyik avladıktan sonra dinlenmek için bir köy çeşmesine geldiğinde rüyasındaki kızı çeşme başında su doldururken görür ve ona tekrar aşık olur. Kız giderken arkasından takip eder, testisini düşürüp ayağını burktuğunda Osman ona yardım eder. Bâlâ

isimli bu kız kalkıp evine gidince Osman kırık testi parçalarını heybesine koyup köyün meydanına gelir. Köy meydanına geldiğinde kalabalığa karışır, bir ihtiyardan Moğolların Selçuklulara saldırdığını öğrenir. Ceylanı bu ihtiyarın yardımıyla Şeyh Edebalı'nın konağına fakirlere dağıtılması için armağan edip savaşa katılmak üzere yola çıkar.

Osman savaş haberini alıp aşiretinin yanına yetiştiğinde Alaaddin Keykubat ve Moğolların savaşa tutuştuklarını öğrenir. Babası ve aşiretindeki alplerle birlikte sayıca az olduklarından Selçukluların tarafına katılıp savaşı kazanırlar. Ertuğrul Gazi 90 yaşında vefat ettiğinde, amcası Dünder Bey'in aşiret reisi olma hevesine rağmen başa Osman bey olarak seçilir geçer.

Bâlâ'yı çeşme başında gören Murat Alp da ona aşık olur ve herkese onun kim olduğunu, kimin kızı olduğunu sorarak bilgi almaya çalışır. Ancak Osman Bey'e aşık olan Bâlâ ona yüz vermeyerek Osman Bey'in yolunu gözlemeye devam eder.

Osman Gazi yeni Selçuklu imparatoru Alaaddin Keykubat'ın faaliyetlerini kendisine örnek alır. Ancak Bâlâ'ya olan aşkıdan devlet işlerini düşünemez hale gelince yine bir ceylan avlayıp Şeyh Edebalı'nın konağına götürmeye karar verir.

Osman Gazi Yenişehir'e gelerek Köprühisar'ı almak ister. Hükümdar olamadığı için Osman Gazi'ye hırslanan Dünder Bey bu harekete şiddetle karşı çıktığında Osman Gazi onu herkesin içinde öldürür. Osman Gazi yeni Selçuklu imparatoru Alaaddin Keykubat'ın faaliyetlerini kendisine örnek alır. Ancak Bâlâ'ya olan aşkıdan devlet işlerini düşünemez hale gelince yine bir ceylan avlayıp Şeyh Edebalı'nın konağına götürmeye karar verir. Osman Gazi Köprühisar'ı alıp başında Konur Alp'i bıraktıktan sonra dönüp annesi Haymana ile konuşur. Ona Şeyh Edebalı'nın kızı Bâlâ'ya âşık olduğunu ve gidip onu kendisi için istemesini söyler. Bir heyet kurup Bâlâ'yı istemek üzere yola çıkarlar ancak vardıklarında Murat Alp ve sülalesinin de Bâlâ'yı almak için gelmiş olduklarını anlarlar. Karar vermek için Bâlâ'ya sorarlar. Bâlâ bir arkadaşının da şahitliği ile Osman Bey'e aşık olduğunu ve onunla önceden muhabbet etmiş olduğunu söyleyince Bâlâ'yı Osman Bey'e verirler.

Osman Bey Edebalı'nın evinde uyurken bir rüya görür. Rüyada Edebalı ile Osman Bey kılıçlarını çekerek savaşır. İkisini ayıran Bâlâ olur. Daha sonra Edebalı'nın koynundan çıkan ay Osman'ın koynuna girer. Bu aydan sonra Osman'ın göğsünden ulu bir ağaç çıkar. Dügünden sonra rüyasını Şeyh Edebalı'ye anlatır. Şey Edebalı bu rüyayı Osman'ın büyük bir devlet adamı olacağına, onun soyunun bu devletle birlikte çok yayılacağına ve büyüyeceğine yorar. Mal Hatun bu evliliği oldukça üzüntüyle karşılasa da kendisi hasta olduğu için Osman Gazi'ye bu konuda kızmaya hakkı olmadığını düşünür.

Osman Gazi sonraki Selçuklu sultanı Gıyaseddin Mesut ile oldukça yakın ilişkiler kurar. Bilecik tekfurunun ziyafet daveti üzerine daha çok onun gücü ve etkisi hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olabilmek için ziyafete katılır. Tekfur Türkleri sıcak karşılar ancak arkasından Osman Bey'den kendisinin elini öpmesini ister. Bunu kabul etmeyen Osman Gazi ve alpleri oynanan cirit ve güreş oyunlarında tekfurun adamlarını yenerler.

Mal Hatun'dan haberi olmayan ve bu duruma oldukça canı sıkılan Bâlâ bir müddet sonra kafasını dinlemek ve ailesini ziyaret etmek için köyüne gider. Sık sık yaptığı gezilerden birinde ormanda bir gölün kenarında dinlenirken haydutların saldırısına uğrar. Şans eseri orada olan ve Bâlâ'nın yakın arkadaşı Gülizar ile evlenmiş olan Murat Alp onun imdadına yetişirse de haydutlar kalabalıklaşır. İkisini de Murat Alp dönmediği için meraklanıp oğlunu aramaya çıkan Kamu Salp kurtarır. Bâlâ'ya bundan kimseye bahsetmeyeceklerine söz verirler ve ondan bir daha tek başına böyle geziler yapmamasını isterler.

Osman Gazi'nin İnegöl'ü fethetmek istemesinin üzerine bu iş için Turgut Alp gönüllü olur. Tüccar kılığında şehre gidip kuşluk vakti muhafızları öldürerek arkadaşlarına kapıyı açmayı planlar. Ancak belindeki kılıcı saklayamayınca pazar yerinde şüpheleri üzerine toplar. Onu yakalamaya çalışan kalabalıkla savaşıp güç yetiremeyince onlardan kurtulmak için kaçmaya çalışır. Tekfurun kızına önceden de aşık olan Turgut Alp bir ağaca tırmanıp tekfur kızının odasında saklanarak başta tekfur olmak üzere onu yakalamaya çalışanlardan kurtulur. Tekfur, kızına gelip Turgut Alp'i sorduğunda ise kız haydudun pencereden girip diğerinden çıktığına babasını inandırarak Turgut Alp'i korur. Anya'ya aşık olan Turgut Alp bu kızın yardımıyla tekfurunu ve metresini esir alıp, onları hapsedip kuşluk vakti tekfur kılığında kapıya gelip

arkadaşları için şehrin kapılarını açtırır. Tekfur ve metresi Bizans'a gönderilirken Anya Müslüman olarak Turgut Alp ile evlenir ve şehir Türklerin eline geçer.

Aradan uzun yıllar geçtikten sonra birçok yer fethedilir, Osman Bey yaşlanıp damla hastalığına yakalanır. Çoğu devlet işini ve askeri idareyi oğlu Orhan Bey üstlenir.

Bilecik tekfurunun evleneceği haberi üzerine Osman Gazi ona hediyeler yollar. Düğün vesilesi ile bir araya toplanan tekfurlar komplolar kurarlar ve Bilecik tekfurunun Osman Bey'i bir oyuna getirerek öldürmesine karar verirler. Osman Gazi'nin dostu olan Kösemihal durumu Kayılara haber vermek için kılık değiştirerek Bilecik toprakları üzerinden Söğüt'e doğru yola çıkar. Geçitte kendisini tanıyan, amacını anlayan ve onu yakalamaya çalışan bir Bilecik nöbetçisini yenip esir olarak yanına alır ve Söğüt'e vararak Osman Bey'i uyarır. Planı öğrenen Kayılar Bilecik tekfurunu alt etmek için planlar yaparlar. Türkler her yıl göç zamanı değerli eşyalarını kadınların yardımıyla Bilecik tekfurunun kalesine bırakmaktadır. Bilecik tekfurunun daveti üzerine göç malzemelerini de yanına alan Türkler, kadın kılığında değerli eşyaları getirmiş gibi kaleye girerler. Bilecikliğin beklediği bir anda saldırıya başlayan Türkler tekfurunu öldürerek Bilecik'i alırlar. Türkler, aynı gün bu haberi alarak savunmaya hazırlanmasına fırsat vermeden orayı da ele geçirmek için Yarhisar'a doğru yola çıkarlar.

Yarhisar'da savaşan Orhan Bey'i gören tekfur kızı Holofira ona aşık olur. Savaş bittikten sonra Osman Bey Holofira ile oğlu Orhan'ı evlendirmek istediğini söyler. Ancak Holofira aşık olduğu kişinin Osman Bey'in oğlu olduğunu bilmediği için evlenmek istemez ve onlardan bu fikre alışmak ve karar vermek için biraz zaman ister. Onu da alarak Söğüt'e dönerler.

Kösemihal kendi isteği ile Müslüman olur. Holofira Osman Gazi'nin oğlu Orhan Bey'i hiç görmemiştir. Aşık olduğu kişinin aslında o olduğundan habersizdir. Bu nedenle evliliğe direnir. Orhan Gazi, kendisini tanıtmadan ondan eğer kendisini gerçekten seviyorsa Osman Bey'in oğlu ile evlenmesini, Müslüman olarak Nilüfer adını almasını ister. Evlendikleri gün Orhan'ın aslında aşık olduğu kişi olduğunu anlayan Holofira mutluluğa kavuşur.

Osman Gazi hasta yatağında yatarken Orhan Bey ve adamları Bursa'yı alırlar. Osman Bey'in hayatta en çok istediği şey bu şehri fethetmektir. Bursa şehrinin fethedildiği gün Orhan Bey bu kutlu haberi babasına kendisi vermek için yanına gelir. Haberi alan Osman Bey, oğlu Orhan'a son nasihatlerini ederek vefat eder.

Geniş özeti verilmiş olan bu romanda olaylar tarihî kaynaklardan ilham alınarak kurgulanmıştır. Genel kabul görmüş olaylar genel kabul görmüş halleriyle ele alınmış, kurgulanarak okuyucuya aktarılmıştır. Yazarın tarihî bilinç aşılama ve tarih öğretme arzusu romanın tarihî kaynakları kopya edeceğini düşündürse de bu gözlem yapılamamıştır.

1.1.4. “Osmancık” Romanı

1973 yılında Tarık Buğra tarafından yazılmış olan romanda Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemi anlatılır. Osman'ın, Osmancık'tan Osman Gazi Han olmaya giden yolculuğu, kişisel gelişim süreci romanın temelini oluşturur. Osman'ın çocukluğundan itibaren kurduğu ilişkiler, yaşamı süresince gerçekleştirdiği siyasi ve askeri faaliyetleri, aşık olarak düşüncelerini ve karakterini şekillendirmesinin yanısıra dönemin sosyokültürel yapısı romanda konu edilir. Roman Osman'ın ölüm döşeginde eskiyi hatırlaması ile geriye dönerek başlar ve ölümü ile son bulur. Romanın özeti aşağıdaki gibidir:

Osman Bey, Bursa'nın fethedilme haberini hasta yatağında alınca hatıralara dalar.

Şeyh Ede Balı'yla ile tanışan Osmancık babasının buraya nasıl geldiğini ve yapılan uzun göçü düşünür. Bir gece kayalıklardan birinde oturan Osman'ın yanına Ede Balı gelir ve dünyanın evrende küçük ama soylar için büyük olduğunu söyler, ona zümrüd-ü ankadan bahseder. Büyük idealler için uğraşmasını, öfkesine sahip olmasını öğütler. Osmancık bu etkileyici konuşmayı hayatının sonuna kadar unutmaz.

Osmancık Mihail ve yanındaki Kalanoz adında bir genci eşkıyalardan kurtarır. Davet üzerine Mihal'in evine giden Osmancık ailesiyle tanışır hatta kız kardeşi Zoe'yı beğenir ancak Kalanoz bu durumdan rahatsız olur, Osmancık ile tersleşir. Öfkelenen Osmancık kötü bir şey yapmamak ve Ede Balı'nın öğüdü üzerine öfkesine hakim olmak için hemen atına binip köyden ayrılır. Sık sık Mihal ile arkadaşlık eden Osmancık bunu hoş görmeyenlere aldırılmaz. Ancak Osmancık ve Zoe'nin birbirinden hoşlandığı fark eden ve aslında Zoe'nin sözlüsü olan Kalanoz sorun çıkarmaya başlayınca Osmancık Mihal'in isteği ile bu ziyaretlerine devam etmez.

Osman yine Sivrikaya'da düşünmeye dalmışken Aykut Alp'in uzaklaştığını görür ve peşine takılır. Yolda oraya yeni yerleşmiş bir derviş ile tanışır. Daha sonra gelen Aykut Alp'ten bu kişilerin Ertuğrul Gazi'nin izniyle yerleşmiş derviş ve sanatkar kimlikli kimseler olduğunu öğrenir.

Şeyh Edebalı'nın dergâhına gelen Osmancık, burada Dursun Fakı'dan birçok şey öğrenir. Babasının gördüğü rüyadan burada haberdar olur. Pencereden bakan Osmancık bir gün Malhun Hatun'u görüp ona aşık olur. Kızı istetmeden önce konuyu Ede Balı'ya açar ancak Ede Balı her şeyin bir usulü olduğunu, atalarına danışmadan bunu yapmaması gerektiğini söyler. Ancak dünürçüler geldiğinde de Ede Balı Osmancık'ın öfkesi ve delilenen halleri yüzünden kızını vermek istemez. Kızın güzelliği duyan Al Zahid de kızını isteyip alamayınca Ede Balı ve ailesini rahatsız etmeye başlar. Bunun üzerine Ede Balı yanındakiler ile beraber Söğüt yakınlarında bir köye taşınır.

Osmancık ve adamları yanlarında Mihal de olduğu halde İnönü Bey'i Mahmut'un daveti üzerine onun konağına gelir. Al Zahid ve yanındakiler Selçuklunun adıyla Osmancık'ı ister ancak Mahmut Bey misafirini teslim etmek istemez. O arada Osmancık ve adamları çoktan aşağı inip dövüşmeye başlamıştır. Al Zahid kaçır.

Osmancık Kalanoz'un kendisine olan kını yüzünden, evlenmiş olduğu Zoe'yi öldürdüğünü sonrasında ise Aya Nikola, Germiyanlılar ve Al Zahid ile birlik olma planları yaptığını öğrenir.

Osmancık Ede Balı'nın tekkesinde olduğu bir gün bir rüya görür. Rüyasını Kumral Abdal'a anlatınca Kumral Abdal bunun padişah olacağının müjdesi olduğunu, o zaman geldiğinde bu bölgeyi kendisine vermesini ister. Osmancık kabul eder.

Osmancık Ede Balı ile görüştükten sonra kızı bir kere daha istetir. Ede Balı bu kez onun değiştiiğini gördüğünden kızı vermeyi kabul eder. Osmancık ve Malhun Hatun evlenir.

Osmancık daha önceden tanıştığı dervişin bulunduğu ve Harlak adının verildiği bölgeye yaptığı ziyaretlerden birinde kendisine bey olmak isteyip istemediği sorulduğunda artık kendisini bey olmaya hazır hisseder. Malhun Hatun'un da desteğiyle ağabeyi Gündüz ile konuşup onun da desteğini alır ve beylik istediğini başta Ede Balı olmak üzere ileri gelenlere duyurur. Ertuğrul Gazi toplantı yapar. Beylik Osmancık'a verilir. Osmancık hasta olan annesine de kutlamaya gider. Osman Bey yaşlandıkları için görevlerinden azat edilmek isteyen Ertuğrul Gazi'nin yoldaşlarının yerine kendi yoldaşlarını yerleştirir. 14 yaşındaki Bay Koca kılıç kuşanma zamanının geldiğini söylese de Osman Bey onun biraz daha beklemesini söyler.

Osman Bey Mihal'e baskın yapılacağını haber alıp Konur Alp ve adamlarını onu korumaları için gönderir. Ertuğrul Gazi bu duruma kızsız da Osman Bey ona gereken açıklamayı yapar.

Osman Bey Deli Gökçe'nin de isteği ile Kulaca Hisar'ın fethi için uygun koşulları sağlamaya çalışır. Bilecik tekfuruna Tatarları kovacağına ve pazar payı vereceğine söz vererek onu savaştan uzak tutar. Osman Bey Kulaca Hisarlıları bir tuzağa çeker ve Kulaca Hisar'ı alır. Döndüğünde annesinin ölüm döşeğinde olduğunu görür ve onunla vedalaşır.

Osman yoldaşlarını toplayarak avdar'ı da almak istediğini onların da yakın yerlerde Kayı'ya yönelik eşkıyalık yaptığını söyler. Beyler onların da Müslüman olduğunu söylese de Osman onların kfirle iş tuttuğunu ve işin sonunda pazarın da olduğunu söyleyince ikna olurlar. Bu arada Ertuğrul Gazi de ölmüş, bir gün sonra da Osman'ın oğlu Orhan doğmuştur. Baba evinde bütün kardeşler ve gelinler toplanıp eski günleri yad ederler. Toplantıya Dündar'da gelir ama Osman'ın yüzüne bakmaz.

Osman Bey avdarlılara saldırma planlarına başlar. Gerekli koşulların oluşmasını beklerken onların bir Rum pazarına saldıracaklarını öğrenince Osman Bey harekete geçmeye karar verir. Dünder Bey bu toplantıda sorun çıkarmaya çalışsa da başaramaz. Osman Bey ve birliğe sonradan katılan savaşçılar avdarlılarla savaşır yenerler. Bilecik tekfurunu ile anlaştıkları gibi pazar yerinde güvenle ticaret yapılmasının güvencesini alırlar.

Akça Koca ile Esmahan'ın düğününde, Bay Koca'nın Emine'nin gönderdiği kaftanı giymesiyle Bay Koca ve Emine'nin de sözü kesilir. Osman Bey bunun üzerine Bay Koca'ya istediği kılıcı verir ve onun da artık Sungur'un adamları arasında olduğu söyler. Bu esnada Malhun Hatun ikinci çocuğuna hamiledir.

Mihail'in bir adamı gelerek tekfurun Kayıların İnegöl'e yapacağı baskından haberdar olduğunu bu nedenle de onlara Ermeni Beli'nde tuzak kuracağını söyler. Osman Bey tuzak olduğunu bildiği yere hazırlanıp adamlarıyla birlikte gider. Burada pusu kuranları kendileri pusuya çekmeye çalışırlar. Kalanoz Bay Koca'yı öldürür. Rumlar kaçar. İnegöl tekfurunu Aya Nikola bu yenilginin üzerine diğer tekfurları bir düğün için toplar ve Kayılar tekrar saldırmak üzere birleştirir. Domaniç'e göç edileceği zaman tuzak kurulacağına dair sözleşirler. Ancak Osman Bey bu planı haber alınca adamlarını toplar ve o gün geldiğinde savaşmayı planlarlar. Göç zamanı geldiğinde Kayılar pusu kurmak üzere yola çıkan Rumları İkizce yakınlarında ablukaya alırlar. Savaş başlayınca Kalanoz Savcı Bey'i öldürür bunu üzerine Kalanoz'la çarpışan Osman Bey onu yakalayıp öldürtür. Şeyh Ede Balı'nın isteğiyle Yahşı Fakı gelerek İkizce'ye yerleşir ve burada köy kurarlar.

Osman Bey doğan ikinci çocuğuna Alaaddin adını verir. Aydos kalesini kuşatan Kayılar Nikeforos'un teslim olması için Abdullah'ı elçi olarak yollarlar. Ancak tekfur elçi olan Abdullah'ı kalenin surlarından atınca savaş başlar. Dünder Bey'in diğer beyleri toplayıp kuşatmanın gereksiz olduğuna ikna etmeye çalıştığını Osman Bey duyar. Nikeforos'un yeğeni Evdoksiya uzaktan görüp aşık olduğu Gazi Rahman'a taşa sarılı bir kağıt atar ve şimdi gidip iki gün sonra birkaç kişi ile gelmelerini, onlara kaleyi teslim edeceğini bu kağıda yazar. Türkler çekilir ve iki gün sonra Gazi Rahman ve dokuz arkadaşı kalenin surlarının önüne gelirler. Osman Bey adamları ise uzakta hazır beklerler. Evdoksiya sallandırdığı ip ile Türkleri kaleye

alır. Gazi Rahman ve yanındakiler kapıları açıp Osman Bey ve adamlarını içeri alınca savaş başlar. Osman Bey savaşı kazanınca Abdullah'ın aşağı atıldığı yerden Nikeforos'u da attırır. Evdoksiya'da gelenek ve görenekleri öğrenmek, Müslüman olup Gazi Rahman ile evlenmek üzere Söğüt'e getirilerek Ayna Melek'e emanet edilir. Dursun Fakı'dan Kuran öğrenen Evdoksiya Müslüman olarak Saniye adını alır. Gazi Rahman ile Saniye evlenir. Mihal Kosses de Müslüman olmaya karar vererek Abdullah adını alır. Adamları ile birlikte Kayının hizmetine girdiğini söyler.

Ede Balı küçük yaştaki Alaaddin'i eğitmesi için kendisine vermelerini ister.

Yeğli pazarında aynı tarağı beğenip almaya çalışan Holofira ile Orhan birbirlerine aşık olurlar. Holofira'yı görmek ve tarağı koyduğu kese ile birlikte ona hediye etmek için sık sık Yeğli pazarına giden Orhan'ı babası takip ettirerek olanlardan haberdar olur. Sürekli pazarda Holofira ile buluşan Orhan bir gün Rumlar ile tartışır. Onu takip eden babasının adamları ile Rumlarla dövüşürler. Olaylar meydana çıkınca kızı istemek üzere tekfur olan babasına heyet gider ancak tekfur kızı vermez.

Osman Bey'in ganimetlerden pay vermek için sultana gönderdiği adamlar sultanın hediyeleri ile döner. Sultan Osman'ın istediği gazalara çıkacağını söyler ve desteğini de açıklar. Bu sırada Osman Bey fetihler yapmaya devam eder. Osman Bey yeni doğan kızına Cankız adını verir. Osman Bey'in Karaca Hisar'ı almak için gerekli koşulları oluşturmaya başladığını anlayan tekfurular ve Germiyanlılar kuşatma zamanı ittifak edip Kayılar ile savaşır. Zorlu geçen savaşta Dünder Bey geri çekilmeyi teklif edince Osman Bey onu öldürür. Karaca Hisar alınır. Bunun üzerine Konya sultanı Söğüt'ü de ona temlik eder. Bu sırada tehlikenin yaklaştığı Yarhisar tekfuru ve Holofira'nın babası Dukas, kızını Bilecik tekfurunun oğluyla evlendirerek iki hisar arasında bir ittifak kurmayı amaçlar. Yapılan planları Osman Bey haber alır. Osman Bey İnegöl'ü alır ve Aya Nikola kolayca teslim olur. Durumların zorlaştığını anlayan Dukas ve Bilecik tekfuru, Holofira ve Bilecik tekfurunun oğlunun düğününe Osman Bey'i çağırıp orada onu öldürmeyi planlarlar. Bursa tekfuru da onlara destek vermeyi kabul eder. Bu esnada Konya'dan gelen haberle Eskişehir de Osman Bey'e verilir ve Osman Bey vergilerden muaf tutulur. Sultan artık devletin zayıfladığını, güdülen davanın devamını Osman Bey'in

getireceğini bir ferman ile bildirir. sultanın Osman Bey’i tanıması ile Kayılar beylik kutlamaları yapar ve Osman Gazi Han adına Ede Balı’nın da müsaadesiyle hutbe okunur.

Osman Gazi onu düğüne davet edenlerin teklifini kabul eder. Osman Bey planı bildiğinden gereken hazırlıkları yapmıştır. Düğünde Osman Bey’e saldırıldığında “Kayılar kaçıyor” görüntüsü vererek düşmanlarını düğün yerinin dışında kendi adamlarının beklediği yere çeker. Savaş böylece kazanılır ve Bilecik tekfurı ölür. Ardından Bilecik’e yönelirler. Bu sırada Deli Gökçe Osman Bey’in emriyle göç ağırlıklarını ve düğün hediyelerini Bilecik’e bırakmak bahanesiyle Bilecik’e gelir. Ancak getirdiği arabalarda hediye değil Kayı savaşçıları vardır. Bilecik’e girince arabadan inen savaşçılar savaşımaya başlar. Deli Gökçe burada ölür, arkadan gelen Kayıların da yardımıyla Bilecik alınır. Dukas serbest bırakılınca kızı Holofira babasıyla gitmek yerine Orhan ile kalmayı seçer ve Osman Bey ona “Nilüfer” adını verir. Gelenek ve görenekleri öğrenip müslüman olduktan sonra Orhan ile evlendirilir.

Osman Bey, Eskişehir’i Gündüz Bey’e, Yarhisar’ı Konur Alp’e, İnegöl’ü Turgut Alp’e bırakır. Ailesini de Ede Balı ile birlikte Bilecik’e yerleştirir. İlhanlıların Konya’yı ele geçirdiği haberi gelince buralardan kaçan aşiretler Kayı’ya sığınır. Bu sıralarda Şeyh Ede Balı ölür ve Osman Bey’e vasiyet niteliğinde bir mektup bırakır.

Osman Bey İznik’e gelir. Bursa kuşatmasından önce Koyun Hisarı’nda yapılan savaşta Osman Bey’in yeğeni Aydoğdu ölür. Onu öldüren Adranos tekfurı Ulubat’a sığınır. Osman Bey onu Ulubat’tan ister ve anlaşma yapar. Tekfurı alarak öldürür.

Osman Bey sürekli Bursa’nın alınmasını istemektedir. Osman Bey yaşlanıp beyliği oğluna bırakmayı düşündüğü günlerde torunu Murad doğar. Ede Balı’nın karısı Ildız, Konur alp, Saltuk ve Dursun Fakı kısa aralıklarla ölür. Bir köy olarak alıp Kayı’nın merkezi olacak hale getirdiği Yenişehir’de yaşamaya başlayan Osman Bey de hasta olarak yatağa düşer. Orhan Bey yanına gelince Osman Bey ona öğütlerini verir ve kendisini Bursa’daki gümüş kubbenin altına gömmesini vasiyet eder. Kısa bir süre sonra ise Malhun Hatun ölür. İki ay sonra hastalığı son aşamasına gelmiş olan Osman Bey, gelen nal seslerinden Bursa’nın fethedildiğini gelenin de müjdecisi olduğunu anlar ve ölür.

Geniş özeti verilmiş olan romanda tarih fon olarak kullanılmıştır. Roman büyük oranda Osman Bey'in iç dünyasını, kararlarını işlemektedir. Bu durumlar tarihî kaynaklardan takip edilemeyecek hallerdir. Yazar genel kabul gören olayları genel kabul gören haliyle aktarmayı denemiş ancak çoğu kez kurgu yoluna gitmiştir.

1.1.5. “Konak” Romanı

1973 yılında Mustafa Necati Sepetçioğlu tarafından kaleme alınan roman genel itibariyle Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında Anadolu'da meydana gelen ve çoğunluğu Osman Bey'in aşireti etrafında dönen olayları aktarır. Romanda bölgede meydana gelen askeri, siyasi ve sosyokültürel olaylar, meydana gelen göçler ve Osman Bey'in gücü eline geçirmesi aktarılırken dönemin önemli kişileri de romanda yer alır. Roman Kumral Abdal'ın Yesi'den ayrılması ile başlar ve Karachisar hazırlıklarının yapılmasını ile son bulur. Romanın özeti aşağıdaki gibidir.

Kumral ismiyle tanınan genç, mensup olduğu şeyhten müsaade alarak tekkeden ayrılır ve yola düşer. Şeyh ona Konya'dan önce durmamasını öğütler. Üç gün boyunca durmadan yürüyen Kumral bir yerde bayılır. Rahman onu bulup bir hana getirir, iyi eder. Rahman, Anadolu'ya gelmiş olan babasını bulmak için Buhara'dan yola çıkmış ve Konya'ya gitmekte olan iyi bir silahşördür. Rahman, yola başkaları ile devam etmek için anlaşmışsa da diğerlerinin kendisini kılıç taşıdığı için bırakıp gittiğini fark eder. Yola Kumral ile devam ederlerse de Kumral'ın atı olmadığı için birbirlerine ayak uyduramazlar. Kumral ona önden gitmesini söyler. Daha sonra buluşmak için sözleşirler. Rahman gittiği her yere Kumral için mesajlar bırakır.

Kumral Moğollardan kaçıp Kayı'ya sığınmak için göç eden bir aşiret ile karşılaşır. Aybüken, Kumral'ın derviş olduğunu fark edince ondan hasta olan çocuğu için nefes ister. Ancak çocuk ölür. Yola devam eden Kumral durduğu bir handa Rahman'ın kendisine nal ve çivi bıraktığını, Moğollarla yarışıp yenerek altınlarını kazandığını öğrenir. Yola çıktığında yendiği altı Moğol da intikam almak için peşinden gitmiştir. Kumral gittiği bir sonraki yerde Rahman'ı sorar ancak gören olmamıştır, onun öldüğünü düşünür. Kumral, Rahman'ın kendisiyle ilk konuştuğu handa onu bırakıp giden yol arkadaşı debbağ ile karşılaşır. Debbağdan aşiret beyinin gelinin doğumda

öldüğünü, herkesin ebe olan Aybüken'i suçladığını, Dalaman'ın insanları Kayılar konusunda galeyana getirdiğini, Samsa Çavuş'un ise Kayılardan ayrılarak kendi yurdunu tuttuğunu öğrenir. Bu esnada atı Rahman'ı yaralı olarak hana getirir. At da yaralanmıştır, ne yaptılarsa atın topallaması düzelmez. Kumral çeşitli şifa yöntemleri kullanarak mucizevi şekilde ve hızlıca Rahman'ı iyi eder. Topal olan ata Kumral biner, Rahman'a yeni at ve kılıç alır yola çıkarlar. Yanlarında ilk başta onları bırakıp giden ama bundan pişman olan debbağ, okçu ve bileyici de vardır. Malatya'da onlara bir taş yontucusu ve dülger de katılır. Konya'ya vardıklarında büyük bir kalabalığın Mevlana'yı Cuma namazına beklediklerini görürler. Mevlana sarayın merdivenlerinden çıkacağında bir adım attıktan sonra durur ve tereddüt eder. Kumral ona seslenince kendisi de cevap verip çıkmaya devam eder. Merdiven başında onu herkesin imrenerek izlediği bir genç bekler, bu genç Osman'dır. Mevlana onun kutlu biri olacağını sezip mutlu olur.

Osman Soğüt'e dönerken dinlenmek için durduğu yerde Yunus Emre ile karşılaşır. Tanışır, sohbet ederler. Bir bileyici gelip yanlarında soluklanırken tekfurun adamlarının Kayılı çobanlara saldırdığını söyler. Osman yardım etmek için yola çıkarken Yunus Emre de Edebalı tekkesine gider. Osman Bey sürüyü kurtarmaya çalışırken yaralanır. Yardımına Rahman yetişir. Yaralı olan Osman Bey'i alarak geze geze gelip Söğüt'e yakın bir yere yerleşmiş olan Kumral Dede'ye götürür. Kumral Osman Bey'i iyileştirir ve ona ilerde büyük bir padişah olacağını, o zaman geldiğinde bu toprakları kullanabilmesi için Kumral'a bağışlamasını ister. Osman Bey senet olarak kılıcını bırakır ve söz vererek toprağa el basar.

Sürüyü Söğüt'e götürmek için yola çıkan Rahman dönerek yolda Dünder Bey'i gördüğünü, sürüyü teslim ettiğini Ertuğrul Gazi'nin Osman Bey'i görmek istediğini haber verir. Rahman, Osman gittikten sonra bıraktığı kılıcı inceler. Aslında Dünder Bey'in olan kılıcı yapanın uzun zamandır aradığı babası olduğunu anlar. Babası ile ilgili ipucu bulmak için Söğüt'e gider.

Kumral'ın evine yaralı bir kadın sürünerek gelir, Kumral onu kurtarmak için şifalı yöntemler kullanır.

Söğüt'te tekfurular ve Kayı ileri gelenleri toplanır. Osman'ın Nikola'nın topraklarında sorun çıkarması nedeniyle Ertuğrul, Osman'dan tekfurun elini öperek özür dilemesini ister. Eli öpülen tekfur ve diğerleri Dünder Bey'in çadırına giderler. Ertuğrul, Osman'a her şeyin farkında olduğunu, aslında el öpenin Osman değil kendisi olduğunu, her şeyin bir sebebi olduğunu anlatır ve oğlunun gönlünü alır. Onu Edebalı'ya ziyarete yollar.

Edebalı tekkesinde toplanan dervişler Anadolu'da olup bitenleri değerlendirir ve gelecekte padişah olması gereken kişinin Osman olduğuna karar verirler. Gelebilecek olası tepkileri hafifletmek adına bazı çareler düşünürler. Bir rüyayı Osman görmüş gibi dilden dile yayarak onu yüceltmek için anlaşır. Edebalı kızını onu güçlendirmek için Osman'a vermeye karar verir.

Bileyici, Aybüken'nin aşiretine haberleri almak ve bilgi toplamak için sık sık gelir.

Kumral'ın yanına yerleşmek isteyen bir kadın, kocasının Osman'a baskın yapan adamların arasında olduğunu ve Rahman'ın kılıcı ile öldüğünü söyler. Bileyici Osman'a saldıran asıl kişilerin tekfurun adamları olmadığını ve başka işler döndüğünü böylece anlar. Dünder, tekfurular, Moğollar ve bu aşiretin önde gelenleri Kayılar aleyhine ittifakta bulunmuşlardır. Aşirete yüklü miktarda ok ve kılıç geldiğini öğrenir. Rahman da buraya kadar babasının izini sürmüştür, bu ok ve kılıçları babasının yaptığını söyler. Dalaman'ın babasını tanıdığını düşünerek ipucu arar. Rahman ve Bileyici hem izleri ve haberleri takip ederek hem de Dalaman'ı izleyerek Rahman'ın kılıç ustası babasını ararlar.

Dalaman aşiretten ayrılarak Kumral Dede'ye giden kadını takip eder ve uygun yerde onu yakalamayı düşünür. Kadın derede çamaşır yıkayan kadınların yanına gelince planını değiştiren Dalaman olan bitenleri anlamak için saklanarak çamaşır yıkayan kadınları izlemeye başlar. Onun kadınları izlediğini fark eden Hamza Dalaman ile tartışır. Olanları Kumral'a anlatmak için gider. Dalaman da mağarada yaşayan Kılıççı'ya doğru yola çıkar. Rahman ve Bileyici de mağarayı bulurlar. Rahman burada gördüğü kılıçları tanımasına rağmen babasının yapmış olamayacağını söyler. Rahman'ı tanıyan babası, oğlunun kendi kılıçları tanıyamamasına çok kızarak saklandığı yerden çıkar ve oğlunu azarlamaya başlar. Bu sırada birisi onu uzaktan

bıçaklar. Babasının ölüsünü de alarak Kumral'ın yanına gelirler. Kendigelen Kız ile kardeşini gizlice konuşurken gören Rahman Aryetta'ya aşık olur.

Köse Mihal Kumral'a gelerek Osman'ın buraya gelirken yahut dönerken yolda ona pusu kurulacağını haber verir. Bunları öğrenen Osman kendisine pusu kuranların üstüne gitmeyi tercih eder. Birkaç farklı noktada pusu kurulmuştur ve zorlu bir çarpışma olur. Bu sırada Hamza ve Bayhoca ölür. Söğüt'e gelen Osman, babasının ölmek karısının ise doğurmak üzere olduğunu görür. Ertuğrul Gazi torunu doğunca yanındakilere boynunda ben olup olmadığını sorar ve olduğunu öğrenerek rahatlar. Yıllar önce aşireti ile Söğüt'e gelirken bir Derviş'in bu torunu müjdelediğini ve devlet kuracaklarını söylediğini anlatır. Vasiyetini ettikten sonra ölür. Osman meşveret kurar. Herkes Osman'ın bey olması gerektiğini, Ertuğrul Gazi'nin de böyle istediğini söyler. Ancak Dünder Bey bu konuda sürekli sorun çıkarır, kendisi de bey olmak istemektedir. Bunun üzerine söz alan Rahman her şeyi anlatır ve Dünder Bey'in düşmanlarla işbirliği yaptığını dair kanıtlar gösterir. Hatta Bayhoca ve Hamza'nın da onun yaptığı birlikler nedeniyle öldüğünü anlatır. Mecliste herkes sinirlenir. Dünder Bey, Osman Bey'e hakaret edince Osman Bey amcasını ok ile öldürür.

Karacahisar için fetih hazırlıklarına başlanmasına karar verilir.

Yukarıda geniş özeti verilen romanda olayların büyük çoğunluğunun kurgu olduğu görülmüştür. Yazar anlatmak istedikleri doğrultusunda kurguladığı olaylarda dönemin etkili zümre ve gruplarına, coğrafi zorluklara, ekonomik ve sosyokültürel problemlere sıklıkla yer vermiştir. Genel kabul gören olayları genel kabul gören halleriyle aktaran romancının kaynakları ve arasındaki çelişkileri gözlemlediği tespit edilmiştir. Osman Bey'sın atası Süleyman Şah konusunda Kumral'ın düştüğü tereddüt bunun başlıca göstergesidir.

1.1.6. “Çatı” Romanı

1974 yılında Mustafa Necati Sepetçioğlu tarafından yazılan roman “Konak” adlı romanın devamı niteliği taşır. Romanda Osman Bey'in gücü eline aldıktan sonraki faaliyetleri anlatılır.

Osman Bey'in Karacahisar'ı alarak burada devletleşme yolunda attığı adımlar romanda işlenir. Osman Bey'in gün gün güçlenmesi, bölgede karizmatik bir bey konumuna gelmesi ve başka aşiretlerin gelerek ona bağlanması ayrıntılı şekilde aktarılır. Osman Bey'in etrafındakilerin de sosyal ilişkileri romanda yer alır. Roman Karacahisar'ın alınması ile başlar ve Osman Bey'in ölüm döşeginde Bursa'nın alınması haberini beklemesiyle son bulur. Romanın özeti aşağıdaki gibidir:

1291 güzünde Osman Bey Karacahisar'ı fetheder. Camii haline getirilen kilisede namaz kılmak için toplanırlar. Osman Bey, Dursun Fakih'i kadı, Rahman'ı ise sübaşı tayin eder. Namaz sonunda cemaatin içinden Meragalı Pir Cabbar Ali, "kalem" in kim olacağına dair sorular sorar, Osman Bey'i kötülemeyi ve sıkıştırmayı dener ancak başarılı olamaz, sessizce uzaklaşır.

Karanlık dağındaki aşiret etlik yapmaktadır. Beyin Çerkez karısı etlik için çalışan insanları zorlayarak onları kendisine düşman eder. Kendisine yardımcı olan Dalaman ile çadırında gizli görüşmeler yaparken Satı alttan onları dinler, aşiretin beyi bu sırada avdadır. Pir Cabbar Ali kendisini tanıtmadan köye gelir ve Dalaman'dan yerleşmek için izin ister. Onun güvenini kazanmak için de az önce kendisi beyin çadırında karısıyla konuşurken birinin de alttan onları dinlediğini söyler. Aşiret beyi avdan ölü olarak döner. Satı hem olan bitenleri hem de Pir Cabbar Ali'nin bu köyde olduğunu Rahman'a haber vermek için Karacahisar'a gider.

Kumral Dede'nin ocağında Osman Bey'in geleceğini haber alıp yemek pişirmeye başlayan kadınlardan olan Aşiret Gelini'ni Bileyici Baba çağırır. Ondan eski aşiretine gidip ocaktan kovulduğu bahanesiyle tekrar oraya yerleşmesini, Dalaman'ın yaptıklarını ve bu köyde olan bitenleri öğrenmesini, akşamları köyün yakınına gelecek olan adamla bu bilgileri kendilerine yollamasını ister.

Rahman Kumral Dede'nin ocağına gelir ve hamamdayken ona sübaşılığın zorluklarından ve Karacahisar'da yaşanan problemlerden bahseder. Rahman Aryetta'ya aşiktir. Durumun farkında olan Kumral Dede Rahman'a bir gazaya çıkmasını ve bu gazada kızı hak etmesini, gaza zamanının yakın olduğunu söyler.

Karacahisar kadısı Dursun Fakih, köprüden geçenlerden ve pazarcılardan bağ alacağını duyurur. Osman Bey bu durumu hoş karşılamaz ancak Fakih devlet olunacaksa bunun gerekli olduğu anlatarak kabul ettirir. Bu esnada gelen birisi Dursun Fakih'in zaten hasta olan karısının öldüğünü haber verir.

Osman Bey ve Edebalı muhabbet ederken yanlarına gelen Bileyici Baba, aşiretlerin arasına karışarak anlaşmazlık çıkarmaya çalışan kişinin Pir Cabbar Ali olduğunu ve onun da bazı kimseler ile birlik olduğunu haber verir. Aybüken'in aşireti gerçekten de Pir Cabbar Ali geldikten sonra daha fazla karışır. Herkesi Osman Bey'e karşı kışkırtmayı dener, Karacahisar'a yerleşmek isteyenleri engellemeye çalışır. Aybüken Ebe, hem Kumral Dede'nin yanından kovulduğunu sandığı için hem de Pir Cabbar Ali ile fazla yakından ilgilendiği için asıl niyetini bilmediği Aşiret Gelini'nden şüphelenmeye başlar. Pir Cabbar Ali de onu kışkırtınca Aybüken olan biteni sorup öğrenmek için Kumral Dede ocağına doğru yola çıkar. Bu esnada bilgi toplamak için Pir Cabbar Ali'nin etrafında dolanan Aşiret Gelini, Ali'nin yanında Veli Baba ile tanışır ve onun kötü niyetli biri olduğunu anlayarak ondan kurtulmaya çalışır. Pir Cabbar Ali, kıza Aybüken'nin Kumral Dede'den hoşlanmadığını, kötü niyetleri olduğunu, gidip ocağı barutla patlatacağını söyler. Akşam gelen haberciye duyduklarını anlatmak için giderken Veli Baba'nın kötü niyetlerle çadırına geldiğini görür. Onu atlatarak habercinin yanına gelir. Ancak olan bitenden şüphelenen Dalaman kızı da haberciye de barutlu silahıyla öldürür.

Aybüken, Kumral Dede ile konuşmadan köye geri dönerken yolda Osman Bey ve oğlu Orhan'ı görür. Dertlerinden ve şikâyetlerinden bahseder, yemek yerler. Yoluna devam eden Aybüken yolda Aşiret Gelini'nin cansız bedeniyle karşılaşır. Aşiretin yanına vardığında ise Dalaman'dan hamile kalmış olan Çerkez Karı'nın doğumunun geciktiğini öğrenir ve onun yanına gider. Ebe çocuğun öldüğünü fark eder ve doğumu yaptıramaz. Çerkez Karı da ölür. Olanlar duyulunca aşiret toplanıp Osman Bey'in himayesindeki Karacahisar'a yerleşir. Olanları hazmedemeyen Dalaman ve en baştan beri kötü niyetlerle hareket eden Pir Cabbar Ali ile anlaşarak Kumral Dede'nin ocağını barutlarla patlamaya gider. Ancak işlerin yolunda gitmemesi üzerine Pir Cabbar Ali kaçır. Dalaman yaşadığı aksiliklere rağmen Kumral Dede ocağını patlatmak için uğraşırken barut bir anda patlar ve Dalaman ölür. Dalaman'ın ölümü ve yaşanan hadiseyi duyarak ocağa gelen Rahman ve Mürsel, Kumral Dede ile görüşürler. Kumral Dede, Rahman'a beklediği gaza zamanının geldiğini, eğer kıza kavuşmak isterse Atros tekfurunun hisarını alması

gerektiğini söyler. Bu tekfur aslında Kendigelen Kız'ın ve Rahman'ın aşık olduğu Aryetta'nın babasıdır. Kumral Dede Mürsel'e de çarşıya giderek şenlik için üç tane iyi kılıç almasını, Karası'ya gidip aşiret hakkında malumat toplamasını, Pir Cabbar Ali'nin neler yaptığını kontrol etmesini, şenliğe de geç kalmamasını söyler. Mürsel çarşıdan dört kılıç alır ve Kumral Dede'nin isteklerini yapmaya koyulur.

Rahman'ın Atros fethi devam ederken dönen Mürsel haberleri getirir. Kumral Dede ona Atros'a gidip Rahman'a yardım etmesini söyler. Kumral Dede, Bileyici Baba'dan adamlarını gizlice sorun çıkan aşiretlere kalıcı olacak şekilde yerleştirmesini ve bu suretle oralardan devamlı kendisine haber getirmesini ister. Aryetta tekfur babasının çok hasta olduğu görür, Kendigelen Kız da hasta olduğunu duyduğu babasını yıllar sonra ilk defa görmek için hisara gelir. Onları baş başa bırakıp surlara giden Aryetta aşağıda Rahman'ın olduğunu görür. Aryetta, Rahman'ı daha önce defalarca rüyasında görmüştür ve aşık olmuştur. Aryetta ayakkabısının içine koyduğu mektubu surdan atarak Rahman'a haber yollar. Sabaha karşı surlardan aşağı ip sarkıtarak Rahman ve Mürsel'i gizlice hisara alır. Böylece Atros'un fethi gerçekleşir.

Köse Mihal, Rahman'ın düğününe gelir. Kendisinin de yeğenini evlendireceğini, düğününe çağırdığı tekfurların Osman Bey'e tuzak kurmak için sözleştiğini haber verir. Osman Bey bir plan yaparak adamlarını görevlendirir, hazırlıklara başlarlar.

Rahman, Kumral Dede'ye gelerek sübaşılıktan çok yorulduğunu, bu işi bırakmak istediğini, Karacahisar'da yaşamının kendisine uygun olmadığını ve mutsuz olduğunu söyler. Görevlerinden azat edilmek istediğini ancak bunu Osman Bey'e söyleyemediğini anlatır. Kumral Dede, onun yerine Osman Bey ile konuşur.

Osman pazarda sorun çıkaran Germiyanlılara ceza verir. Rahman'ın azat olmasının ardından kendisine sübaşı arayan Osman Bey ağabeyi Gündüz Bey'i bu iş için görevlendirir. Gündüz Bey'e Mihal'in yeğeninin düğününde kendisine tuzak kuracak olan tekfurları nasıl bertaraf edeceklerinden bahseder ve onun da yardımını ister. Gündüz Bey'in iki oğlunun Orhan'ın ve çoban kılığına girmiş Türk savaşçılarının düğün için Harmankaya'ya sürü götürmelerini, bu sürede hisarda kalarak bilgi toplamalarını ister. Düğün zamanı Osman Bey'e tuzak kuran

tekfurlar bunu başaramayacaklarını anlayınca planı erteler ve Osman Bey'e sahte dostluk gösterilerinde bulunurlar.

Köse Mihal, Karacahisar'a gelerek bu kez de Bilecik tekfurunun Yarhisar tekfurunun kızı Holofira ile evleneceğini, bu düğünde yine Osman Bey'e pusu kurulacağını haber verir. Osman Bey plan yapar ve düğünün Çakırpınarı'nda yapılmasını ister. Kumral Dede'nin yanına giden Mihal ile haber yollayarak Turgut Alp ve Konur Alp'in Bilecik tekfurunun düğününün olduğu gece İnegöl'ü almalarını söyler. Göç hazırlığı başlatır. Aybüken Ebe'den her yıl Bilecik'e bırakılan ağırlıkları götürmesini ister. Mal Hatun hazırlanıp babasının yanına gitmek için yola çıkar. Aybüken Ebe Bilecik'e giderken Kumral Dede'nin ocağına uğrayarak buradan yanına elden ayaktan düşmüş, savaşamayacak halde olan birkaç derviş alır. Yola çıkmadan evvel bütün görevlerini bırakıp buraya yerleşmiş olan, savaş zamanı Osman Bey'in yanında olmayarak vefasızlık eden Rahman'ı görür ve ona kızar. Rahman Osman Bey'in yanına doğru yola çıkar.

Aybüken Bilecik'e vardığında ağırlıkların içinden çıkan Osman Bey'in adamları kaleyi alır ancak Aybüken ölür. Bilecik tekfurunun düğününde de savaş başlar. Osman Bey'in beraberinde getirdiği ve haremi olduğunu söylediği Türkmen kadınlarının aslında Türkmen savaşçı erkekler olduğu ortaya çıkar. Rahman çatışmaya son anda yetişir ve ölür. Yarhisar ve İnegöl alınır. Orhan ile Holofira evlenir. Osman Bey Yenişehir'i alarak oraya yerleşir. Edebalı ise Bilecik'te yaşamaya başlar.

Bursa birkaç defa kuşatılır. Mal Hatun öldükten sonra Osman Bey kuşatmayı durdurup oğlu Orhan Bey'i fetih için Andronos'a yollar. Üç gün sonra Şeyh Edebalı ölür, onu ise Kumral Dede'nin ölümü takip eder. Kumral Dede, Osman Bey'e kuşağıyla beraber gömülmek istediğini kesin şekilde vasiyet eder ancak Osman Bey ne yaparsa yapsın Dursun Fakih buna izin vermez. Kumral Dede bu hareketle her şeyin dünyada kalacağını öğütler. Bileyici Baba bu kuşağı alıp cenazeden sonra kendi beline sarar.

Osman Bey'in hastalığı ilerler. Hastalığının kötüleştiği günlerden birinde Sülemiş gelerek bir torununun doğduğunu haber verir.

Yukarıda geniş özeti verilen romanda olayların çoğunluğu Osman Bey'in aşiretinin Karacahisar'a yerleşmesi ve göçlerle büyümesi üzerinde durur. Yazar bilhassa dönemin sosyokültürel unsurlarına, çatışmalara ve Osman Bey'in genişleme ve güçlenme yolunda karşılaştığı sorunlara eğilmiştir. Genel kabul gören tarihî olaylar bu halleriyle romanda yer alır ancak kurgulanarak ilgi çekici hale getirilmiştir.

1.1.7. “Kutlu Dağ” Romanı

1979 yılında Bekir Büyükarkın tarafından yazılan roman Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında yaşananları konu alır. Romanda Ertuğrul Bey'in ölümüyle birlikte güçlenen Osman Bey'in bölgedeki siyasi ve askeri faaliyetleri anlatılırken bahsedilen dönemde diğer olay ve unsurlar anlatılır. Romanda Dede Baba ve yanındakilerin gelip Söğüt'e yerleşmesi, Ertuğrul Bey'in ölümü ve ardından Osman Bey'in giriştiği faaliyetler aktarılırken kurgulanan diğer olay ve kişiler ile bölgedeki siyasi ve sosyokültürel durumlar anlatılır. Romanın daha çok bu kişiler üzerinde şekillendiği görülür. Roman, Dede Baba'nın Tankut Alp ile tanışması ve onun ölümü üzerine yanında Aydoğdu ve diğerleri olduğu halde Söğüt'e gelmesiyle başlar ve Osman Bey'in Selçuklu sultanının ölümü sebebiyle bey ilan edilmesiyle sonlanır. Romanı özeti aşağıdaki gibidir:

Bir kervan Ertuğrul Gazi'ye katılmak için Söğüt'e gitmektedir. Kervanın başındaki Tankut Alp ihtiyar bir bilge olan Dede Baba ile tanışır. Okumayı seven oğlu Aydoğdu'yu ona emanet eder. Birlikte yola çıkarlar. Dede Baba onlara Göç destanının başından ve Kutludağ'dan bahseder. Yola çıktıklarında Moğol atlıları ile karşılaşırlar. Moğollar Tankut Alp'i öldürüp kervana saldırırlar. Dede Baba, Aydoğdu'ya Kutludağ'ın hikayesini anlatıp öğütler verir. Dede Baba ve yanındakiler Söğüt'e varır.

Ertuğrul Gazi ölmüştür. Osman Bey'i seçmeye hazırlanan kalabalıkla birlikte meydana gelirler. Önde gelenler Dünder Bey, Savcı Bey ve Gündüz Alp yerine Osman Bey'i aşiret beyi seçerler. Dede Baba, Akça Koca ve Aydoğdu sabah Şeyh Edebalı'nın yanına gideceklerinden geceyi Aykaan Bacı'nın misafiri olarak geçirirler. Akça Koca Ertuğrul Gazi'nin mezarına gitmek için

oradan ayrılır. Yemekten sonra Dede Baba Ayhan Çavuş'tan Cimriler olayını, tekfurular ile ilişkilerini ve Kayıların durumunu öğrenir.

Dede Baba ve Aydoğdu Şeyh Edebali'yi ziyaret etmek için Osman Bey, Akça Koca ve Turgut Alp de hem Osman Bey'in bey seçildiğini haber vermek hem de Bala Hatun'u Osman Bey'e istemek için İtburnu'na gelirler. Şeyh Edebali yeni bir ahi için tören yapmaktadır. Daha sonrasında kızını istediklerinde onlara vermez. Bala'yı Eskişehir Beyi'nin de istediğini öğrenmiştir. Aslında Osman Bey bu kişiyi Bala'ya görücü olarak yollamıştır ancak Eskişehir Beyi kızını kendisi için istemiştir. Eskişehir Beyi kızını gördükten sonra kimseye Osman Bey'in kızını istediğini söylememiştir. Osman Bey bunları öğrendikten sonra gelen Eskişehir Beyi Edebali ve ailesini tehdit edince ailesiyle birlikte ve Osman Bey'in öncülüğünde göç ederler. Şeyh Edebali'ye Bilecik yakınlarında, dere kenarında bir ev yapılır.

Dede Baba, Söğüt'e yakın bir yere kulübe yapar. Aydoğdu ise bazen Dede Baba ile bazen de Ayhan Çavuş'un kulübesinde kalır. Aydoğdu Söğüt'e indiği zamanlar olan bitenleri öğrenip Dede Baba'ya anlatır. Bir yandan da Aydoğmuş ile görüşmeye uğraşır.

İnegöl tekfurunun baskınlar yaparak köyleri yağmalattığı haberini alan Osman Bey, adamlarını toplayıp buna çare arar. İnegöl kalesini almak için yaptıkları gizli plandan amcası Dünder Bey'e de bahseder. Osman Bey ve adamları Ermeni Beli'nde toplanıp İnegöl'e saldırmak için yola çıkarlar. Niko, Dede Baba'ya tekfurun durumu öğrenip Ermeni Beli'nde Türklere pusu kurduğunu haber getirir. Aydoğdu, Osman Bey Ermeni Beli'ne varmadan yetişmek için atı olmadığı halde koşarak yola çıkar. Yolda Yassı Çoban'ı görür ve kendisini Osman Bey'e yetiştirmesini isterse de Yassı onu reddeder. Aydoğdu onu atından devirir ve atı alarak Osman Bey'e yetişir. Osman Bey, tekfurun gelip kendisi ile dövüşmesini isterse de bunu kabul etmeyen tekfur aksine Osman Bey'in teslim olmasını söyler. Savaşmaya başlarlar. Kayılar üç yüz Rumlar ise bin kişi civarındadır. Bay Hoca'nın hayatını kaybettiği savaşta Kayılar fazla kayıp verirler.

Aydoğdu ve Aydoğmuş Aktopraklık'ta buluşurlar. Aykaan Bacı onları yakaladığında yanlarına Moğollar ile dövüşmekte olan bir atlı gelir. Atlı Aykaan Bacı'nın da yardımı ile Moğolları

öldürür. Gelen Aydoğdu'nun öldüğü zannedilen babası Tankut Alp'tir. Tankut Alp ölmemiş hatta Aydoğdu'nun annesini öldüren Moğol'u bulup intikam almıştır. Ancak bu sefer peşine düşen Moğollardan bir türlü kurtulamamaktadır. Aydoğmuş Aydoğdu'yu sevdiğini ancak annesinin vermemekte ısrarcı olduğunu söyleyerek Tankut Alp'ten yardım ister. Tankut Alp Aydoğmuş'u Aykaan Bacı'dan ister. Aykaan Bacı kızı yine vermeyince Aydoğdu babası ile birlikte Söğüt'ten uzaklaşır. Tankut Alp'i aramak için köye gelen Moğolların kendileri ile alay etmesine dayanamayan Akça Koca düello ister. Moğolları yenerler.

Söğüt'e gelen Köse Mihal, bahar gelince Bilecik ve Karacahisar tekfurlarının birleşme kararı aldıklarını haber verir. Göçe çıkılacağı ve kadınların ağırlıkları Bilecik'e emanet edeceği zaman Osman Bey ve aşiretine pusu kuracaklarını söyler.

Aydoğdu'ya kızını vermediği için başta kocası ve kızı olmak üzere tüm aşiret Aykaan Bacı'ya kızar. Pişmanlık duymaya başlayan Aykaan Bacı, oğlanı bulup getirmek için yola çıkar.

Bahar gelince Kayılar erkenden göç yoluna çıkarlar. Yapılan plan Dünder Bey'den saklanır. Kadınlar bırakılacak eşyalar ile birlikte İkizce'ye geldiklerinde İnegöllülerin kendilerine hücum ettiklerini görürler. Arkadan Osman Bey ve ahiler ile birlikte gaziler yetişir. Savaşa son anda dahil olan Aykaan Bacı Aydoğdu'yu bulamamıştır. Türkler İnegöllüleri yenip Domaniç'teki çarpışmaya katılmak üzere yol çıkarlar. Domaniç'e vardıklarında savaşın bittiğini yenilen Karacahisarlıların kaçtığını öğrenirler. Ölen Savcı Bey'i babası Ertuğrul Gazi'nin yanına gömerler. Osman Bey'in vergilerini sultana götürülen adamları dönerler ve Moğolların Konya'da nasıl egemenlik kurdukları ile ilgili bilgiler getirirler.

Karacahisar tekfuru Kayıların demir ustası meşhur Yahya Usta'yı kendisi için kılıç yapmasını isteyerek sık sık Karacahisar'a çağırır. Osman Bey, Usta'ya bu teklifi kabul edip Karacahisar'da kendisi için casusluk yapmasını, zamanı geldiğinde ise kalenin kapılarını içerden açmasını söyler. Gerçekçi olmak için ise Yahya Usta'nın hak yediğini, yargılanacağı için kaçarak Karacahisar'a sığındığını söylenti haline getirirler.

Karacahisar fethi için yola çıkıldığı gün Germiyanoglu askerleri gelerek Osman Bey'e Karacahisar'dan uzak durmasını ve bağlı bulunduğu Germiyanlılara vergi vermesini isterler. Osman Bey fetih için yola çıktığında Germiyanoglu kılığında Karacahisar'da olan Türk casusları Türklerin buraya gelemeyeceğini söyleyerek onların tedbir almasını engellerler. Moğol kılığında hisara gelen Türklerin ardından Müslüman olarak Nevzat adını alan Niko ve Çınar Yusuf da gelir. Osman Bey hisarın önüne geldiğinde içerde bulunanlar canları pahasına savaşarak kalenin kapılarını açmayı başarırlar. Kayılar kaleye girip tekfuru öldürür ve hisarı alırlar. Aykaan Bacı Dünder Bey'in adamlarının Germiyanlılara haber götürdüğünü anlar ve onlarla savaşırken Osman Bey güvendiği adamlarını bu hisarda görevlendirir. Selçuklu sultanının elçisi gelerek sultanın bu fetih için müsaade verdiğini, Selçuklu birliklerinin Moğollar ile birlikte Germiyanoglu'na saldırdığını, Osman Bey'in rahat hareket edebileceğini haber verir.

Bizans'ın köylerinden bir karı-koca gelir. Osman Bey'den köylerini almasını isterler ve tekfurun zulümlerinden bahsederler. Akbaş Gazi Karacahisar ganimetlerini sultana götürüp döner ve gördüklerini anlatır. Osman Bey, Kaya Alp'ten Aydoğdu'nun yokluğunda Dede Baba'ya destek olmasını ve Aydoğdu'ya aşık olan Aydoğmuş'tan vazgeçmesini söyler. Her şeyi kabul eden Kaya Alp sadece kızıdan vazgeçemeyeceğini söyler. Bu sırada Kırşehir'den Tacettin isimli bir ilgin gelerek Söğüt'e yerleşir. Dede Baba'nın hastalığı ile ilgilenir. Dede Baba biraz toparlanınca Kaya Alp'i eğitmeye başlar. Ona "Yaratılış Destanı"nı anlatır.

Nevzat, Yassı Çoban'ın yine tekfurlara casusluk yaptığını anlar. Turgut Alp Söğüt'ün girişinde Yassı Çoban ve yanındakileri yakalar. Yassı Çoban ile dövüşür ve onun bir kolunu keser. Arkadan gelen Kaya Alp diğer adamları öldürür. Turgut Alp olanları Osman Bey'e haber vermeye gider bu esnada Yosma Kız Kaya Alp'a aşık olduğunu açık eder. Aydoğmuş'un Aydoğdu'dan umudunu kesip Kaya Alp ile evlenmesi için herkes birlik olur. Yahya Usta da bu işe arayıcı olunca Kaya Alp'in durumuna üzülen Aydoğmuş razı olur.

Kaya Alp Germiyanlıları ciritte yener. Dünder Bey'in o esnada kaçıp kalabalığa dalan boğasını da yakalayıp yere sererek güç gösterisinde bulunur. Aydoğmuş'un yanına gelip bunların hepsini kendisi için yaptığını, çok güçlü bir alp olduğunu ve kimsenin ona acımaması gerektiğini söyler.

Köse Mihal tekfurların yaptığı planlar konusunda Osman Bey'i uyarmaya gelir. Osman Bey, oğlu ve adamları ile birlikte Bilecik tekfurunu ziyaret eder. Bilecik tekfurunu yaşıma bahane göstererek Osman Bey'e el öptürmeye çalışır. Orhan Bey Yarhisar tekfurunun kızı Holofira'ya aşiktir. Osman Bey Yarhisar tekfurunun da burada olduğunu görünce kızı ister ancak tekfur vermez. Osman Bey ve adamları hisardan dönerken Sapanca'yı geçip denizi izlerler. Daha sonra Bursa civarına geçerek bir tepeden Bursa'ya bakan Osman Bey oğluna kendisini bu şehre gömmesini vasiyet eder.

Aydoğmuş Dede Baba'nın yanından dönerken Kaya Alp ile konuşur. Bu esnada Aydoğdu çıkagelir. Bu haberi alanlar soluğu Dede Baba'nın kulübesinde alırlar. Aydoğdu gittiği yerlerde neler yaptığını, neler gördüğünü, neler öğrendiğini anlatır. Dede Baba'nın sorularına cevaplar verince Dede Baba ona kendisini bile geçmiş olduğunu söyler.

Bir müddet sonra Dede Baba ölür. Aydoğmuş Aydoğdu ile konuşmaya gelir ancak Kaya Alp onları görür. Aydoğdu'ya bir kılıç veren Kaya Alp ona Söğüt'ü terk etmesini yahut kendisi ile dövüşmesini söyler. Aydoğdu ikisine de razı olmayınca işler kızışır. Olayları gören Seher köydekilere haber verir. Gelenler Kaya Alp'e kızar ve Turgut Alp ona bir at vererek gitmesini söyler. Kaya Alp Söğüt'ü terk ederken Yosma Kız onu yalnız bırakamayacak kadar sevdiğini söyleyerek peşinden gider.

Germiyanlar, Söğüt'e ve Karacahisar'a saldırırlar. Karacahisar'ı Orhan Bey, Söğüt'ü ise alplar ve bacılar korur. Germiyanların saldırısını son anda yetişen Tankut Alp haber verir. Tankut Alp oğlu Aydoğdu'nun eve kapandığını ve çok uzun zamandır çıkmadığını, Aydoğmuş'un da aynı durumda olduğunu öğrenir. Germiyanlar Moğollara Tankut Alp'in Söğüt'te olduğunu haber verince Moğollar köye gelir. Bu esnada Tankut Alp Aydoğdu ve Aydoğmuş'u evlerinden çıkarıp bir araya getirir ve evlendirir. Köy meydanında kendisini bekleyen Moğollara saldırır ve orada ölür.

Köse Mihal, Osman Bey'i Holofira ve Bilecik tekfurunun düğününe çağırarak için Söğüt'e gelir. Osman Bey'e tekfurların ve amcası Dünder Bey'in anlaşmasını ve düğünde kendisini öldüreceklerini söyler. Hemen bir plan düşünen Osman Bey amcasını da kendisiyle gelmeye

ikna eder. Köse Mihal'e düğüne geleceklerini ancak ailesi ve aşiretindeki kadınları da getirebilmesi için düğünün başka yerde yapılmasını istediklerini, eşyaları yine Bilecik'e bırakıp düğün sonrasında yaylaya çıkacaklarını söyler. Bunları tekfurlara iletmesini ister. Hep birlikte yola çıkıp planı uygulamaya başlarlar. DüNDAR Bey'in ihaneti artık kesin olarak ortaya çıktığı için plandan haberdar değildir. Yassı Çoban durumu anlayıp DüNDAR Bey'e haber vermeye yeltenince onu öldürmek zorunda kalırlar. Kadınlar, alplerin gizlice bindiği eşya arabalarını Bilecik kalesine bırakıp Çakırpınar'a gelirler. Arabaların içinden çıkan alplar kimsenin olmadığı Bilecik'i alırlar. Gelin, düğün meydanına gelince Türkler harekete geçer. Orhan Bey gelini alıp kaçar. Düğün yerinde savaş başlar. Bu savaştan sonra Yarhisar ve İnegöl de teslim olur. DüNDAR Bey ihanetleri nedeniyle öldürülür.

Haberciler Selçuklunun yıkıldığını haber verince insanların baş olarak Osman Bey'i görmek istediklerini müjdeliler.

Geniş özeti verilen roman genel olarak Osmanlı'nın kuruluş sürecini fon olarak kullanırken romana çatışma unsuru eklemek için kurguya başvurmuştur. Dönemin önemli unsurlarından sayılan Moğollar ve Tanku Alp arasındaki kurmaca kavga romanın ön planına çıkmış ve önemli sonuçlar doğurmuştur. Roman dönemin genel kabul görmüş olaylarını yer yer bu halleriyle kullansa da asıl öne çıkanın aşk unsuru olması romanın tarih konulu bir roman olduğu sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır.

1.1.8. "Turgut Alp" Romanı

1981 yılında Yavuz Bahadıroğlu tarafından kaleme alınan roman Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecindeki olayları Turgut Alp'in faaliyetleri ekseninde aktarır. Romanın ana kahramanı Turgut Alp olduğundan dönemin siyasi ve askeri faaliyetlerine, Osman Bey'in durumuna geniş yer verilmez. Roman Turgut Alp ve Aramis'in çatışması üzerinde durur ve roman boyunca birbirlerini kovaladıkları görülür. Roman Osman Bey'in Turgut Alp'i İnegöl'ü almak üzere görevlendirmesi ile son bulur. Romanın özeti aşağıdaki gibidir:

Üç Yarhisar şövalyesi Nikola, Kalamos ve Tomas bir görev için yola çıkarlar. Bir handa dururlar. Hancının meşhur Türk savaşçısı Turgut Alp olduğunu anlar ve kavgaya başlarlar. Osman Bey, Akbaş ve Turgut Alp'i tekfuruların oyunları hakkında bilgi toplamaları için bu hana yerleştirmiştir. Turgut Alp şövalyeleri yenip konuşturduğunda onların İnegöl tekfuruna mektup götürmekle görevli olduklarını öğrenir.

Mektubu okuyan Osman Bey Yarhisar tekfurunun diğer tekfurular ile birleşerek kendisine saldırmak istediğini anlar. Kış olduğu için akına çıkamazlar. Mektubu kendi yazdıkları bir mektup ile değiştirerek bahar gelene kadar iki tekfurun arasını bozmaya karar verirler. Turgut Alp, Akbaş ve Saltuk diğer üç şövalyenin kılığına girerek mektubu tekfura götürürler. Yolda asıl oyunları planlayan Aramis ile karşılaşır dövüşürler. Tekfuru kandırarak Yarhisar tekfuruna cephe almasını sağlarlar. İşleri bitince handa esir bıraktıkları asıl elçi olan üç şövalyeyi de alarak Söğüt'e dönerler.

Söğüt'e gelen İnegöl elçileri Osman Bey'e tekfurularının kendisi ile dost olduğunu, Yarhisar ile birleşmemesini söylerler. Köse Mihal, Yarhisar tekfurunun kızı Holofira için Bilecik tekfuru ve oğlunun arasının açıldığını, Yarhisar tekfurunun Osman Bey'e karşı kendisine destek olunduğu takdirde kızını Bilecik'e vereceğini haber verir. Turgut Alp ve Saltuk nabız yoklamak için Bursalı tacir kılığında Bilecik'e gelirler. Gizlice hizmetli kılığında tekfurun düzenlediği eğlenceye katılır ve orada konuşulanları dinlerler. Orada bulunan kıdemli bir Germiyanlı'yı kaçırap konuşturmak isterler ancak durumu anlayan Aramis Germiyanlı'yı uyarır. Türkler Germiyanlılar ile dövüşürken Aramis kaçar.

Aramis bir Türk hanına dinlenmeye gelir. Ancak çok tekin olmadığını anlayıp buradan erkenden ayrılır. Targal şüphelenerek onun peşine takılır. Turgut ve Saltuk da arkadan yetişirler. Aramis'in Harmankaya'ya gelmediğini anlayınca Karacahisar'a geçerler. Turgut orada ne zamandır gönlünde olan Meri'yi görür ve kızın Müslüman olduğunu öğrenir. Aramis gizlice casusluk yapan Moris'in evine gider ve ondan para alır. Aramis ve Moris'in yaptıkları plan üzerine Meri'nin dostu olan Side giderek Meri'yi kandırıp Moris'in evine getirir. Meri'yi bayıltan Aramis Side'yi rehin alıp istediği şeyleri getirmesi için Moris'i yollar. Turgut Alp şüphelenip Moris'in kızı Side'yi kontrol etmeye gelir ancak onu atlatırlar. Meri'nin hala eve dönmediğini öğrendiklerinde Moris'in evinin karşısındaki eve yerleşerek onları gözetlemeye

başlarlar. Aramis uşak kılığına girip Meri'yi de bir sandığa saklayıp Moris ile birlikte kapıdan çıkarlar. Nöbetçileri atlatıp orman yoluna girerler. Onların gittiğini anlayan Side gelip Turgut Alp'e olanları anlatır. Turgut peşlerine düşer. Aramis ve adamlarını ormanda yakalar, kızı kurtarır ancak Aramis kaçır.

Turgut Alp ve Saltuk Yarhisar'da Kösemihal'i görür, kızını evlendireceğini duyar, elçilerle birlikte Söğüt'e dönerler.

Aramis gizlice Söğüt'e gelip Yarhisar tekfuru adına Dünder Bey ile anlaşır ve Osman Bey'e karşı planlar yaparlar. Kösemihal'e giderek onu da yanlarına çekmek için uğraşır. Kösemihal tekfurları da kızının düğününe çağıracağını, konuyu onlarla orada görüşeceğini söyleyerek Aramis'i yollar. Tüm olanları öğrenen Osman Bey bu ittifaklara karşı planlar hazırlar. Kösemihal'in kızının düğününe ittifakta bulunan tekfurlar da Osman Bey ve adamları da katılırlar. Oynanan cirit, kement gibi meydan oyunlarında Türkler herkesten daha başarılı olurlar. Turgut Alp her gördüğü yerde Aramis'i korkutur. Kement oyununda ise onu kementle bağlayarak atının arkasında sürükler ve rezil eder. Yarhisar tekfuru bu ittifakı başarıya ulaştırabilirse kızını ona vereceğini söylediğinden maruz kaldığı bu rezillik Aramis'in canını sıkır. Osman Bey ve Türkler, tekfurların Bilecik tekfurunun düğününde kendisine saldırıp sonra da başa Dünder Bey'i geçireceklerini de öğrendikten sonra Söğüt'e yola çıkarlar. Söğüt'e dönmekte olan kafilenin üstüne dar bir geçitte kaya yuvarlanır. Turgut Alp Aramis'ten şüphelenip izleri takip eder. Gerçekten de tuzağı başarılı olmayan Aramis Bilecik'e yola çıkmıştır ancak ağırları nedeniyle Kestel'deki bir handa mola vermek zorunda kalır. Burada ise Türk akıncı Baysungur ile başı belaya girer. Aslında Aramis'e haber getirmiş olan Germiyanlılar, Bizanslıların tek kişi olan Baysungur'a saldırdıklarını görünce ona yardım ederler, bu esnada Aramis kaçır. Baysungur, Germiyanlılardan Dünder Bey'in yaptığı planları öğrenir. Hana gelen Turgut Alp Baysungur'dan duyduklarını gidip Osman Gazi'ye anlatmasını ister, kendisi ise Aramis'in peşine düşer. Bilecik'e varan Aramis önceden kendisinin at uşağı olan Aristidi ile anlaşır. Turgut Alp ve Saltuk'un üstüne elli asker ile gelip Türkleri yakalar ve zindana attırır.

Osman Gazi amcasının ihanetini kesin olarak gösteren kanıtları alınca adamlarına danışır. Adamlarıyla birlikte işi Şeyh Edebalı'ya sormaya karar verirler. Diğer taraftan tekfurların

ittifakını da düşünerek Bilecik'i almak isterler. Bunu düğün gecesi yapmayı planlamak ile birlikte yine de Kösemihal'den gelecek haberleri beklerler. Bu arada Aykut Alp'i Bilecik'te bulunan Turgut Alp'in yanına halktan yandaş toplamasını istemek için gönderirler. Aykut Alp, zindan komutanı olan arkadaşı Marko ile Turgut Alp ve Saltuk'u kurtarma planı yaparlar ancak zindancı onları Aramis'e şikayet edince diğer ikisi de zindana atılırlar. Marko'nun zindanda gizli bir geçit olduğunu söylediğini hatırlayan Turgut Alp zindancıyı kandırır. Arkadaşlarını kurtarır ve anahtarları da alarak geçide girer.

Tekfurlar düğünde Osman Gazi'yi nasıl öldürecekleri konusunda planlar yaparken Aristidi esirlerin kaçtığını haber verir. Kösemihal tekfurların planını Osman Bey'e haber verir ve bu gelişinde Müslüman olur. Bu esnada gelen elçiler Osman Bey'i düğüne davet ederler. Osman Bey de elçi yollayıp düğünden sonra yaylaya çıkmak istediğini, bu sebeple ağırlıklarını yine Bilecik'te bırakacağını ve düğüne ailesiyle beraber rahatça katılabilmesi için düğünün Çakırpınarı'nda yapılmasını istediğini söyler. Tekfur bunları kabul eder. Osman Bey'in planı düğüne yirmi kişiyle gitmek ancak asıl yüz kadar adamını etrafa saklayıp çatışma anında kullanmaktır. Bilecik'e gidecek olan ağırlıkların içine ise Osman Bey'in savaşçıları saklanacaktır. Bu savaşçılar zamanı gelince çıkıp kaleyi fethedeceklerdir. Daha sonrasında ise toplanan üç yüz kadar kişi tekfuru hala düğün yerinde olan Yarhisar'ı fethedecektir. Planda her şey yolunda gider. Düğün yerinde savaş başlayınca Orhan Bey ne zamandır aşık olup kavuşamadığı Holofira'yı kaçıtır. Savaşı kazanan Türkler Bilecik ve Yarhisar'ı da alırlar. Aramis ve Nikefor kaçmak için saklanırlar ancak söylediği sözler üzerine sınırlanan Nikefor Aramis'i öldürür.

Osman Bey Karacahisar'a dönüp yeni bir ordu toplayarak İnegöl'ü alma planları yapar. Orduyu kumanda etmesi için ise Turgut Alp'i görevlendirir.

Geniş özeti verilen romanda tarihî bir kahraman olan Turgut Alp'in kurgulanmış maceraları anlatılmıştır. Romanda tarihî kaynaklarda genel kabul görmüş olayların yazar tarafından ilham alınarak tamamen kurgulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Romanda Kayıların faaliyet, savaş ve ilişkilerinden ziyade Turgut Alp ve düşmanı arasındaki kovalamacanın öne çıkması roman ın tarih konulu bir roman olduğunun düşünülmesini sağlamıştır.

1.2. TARİHÎ GERÇEKLERLE ÇELİŞEN VAKALAR

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu aktaran çoğu tarihî kaynağın hala birbiri ile uzlaşmadığı konular vardır. Bu konular, kaynaklar arasındaki farklılıklar, yorum farklılıkları, kaynakların birbirinden etkilenmesi gibi hususlar nedeniyle sık sık çeşitlenmektedir. Bahsedilen dönemi ele alan tarihî romanlardan beklenen de tıpkı tarihî kaynaklardaki gibi farklılıklar göstermesidir. Ancak romanlarda bu farklılıkların en az seviyede görülmüş olması önemlidir. Bu durum romanların tarihî kaynaklardan ziyade birbirlerinden etkilenmiş olabileceğinin düşünülmesini sağlamıştır. Romanlar çoğunlukla vaka zinciri, şahıs kadrosu, zaman, mekanlar konusunda birbiri ile farklılık gösterse de bu kurgu bir eser için doğaldır. Ancak aynı tarihî kaynaklar için söylenemez. Son tahlilde ortaya çıkan düşünceler; belirli ve kısırlı sayıdaki tarihî kaynakların tüm romanları etkilemiş olabileceği, belirli bir tarihî kaynağın bir romanı etkilemiş ve bu romanın da diğer romanlara tesir etmiş olabileceği yahut bahsedilen dönemle ilgili, kabul edilmiş genel-geçer verilerin romanların altyapısını oluşturmuş olabileceği yönündedir.

1.2.1. Osman'ın Rüyası

Romanlarda¹⁰ Osman Bey'in rüyasının roman kurgusunda oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir. Türk geleneklerinde ve halk yaşayışında oldukça önemli görülen rüya motifinin Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda da yer bulması romanda dikkat çeker.

Umay Günay'ın¹¹ aktardığına göre; rüyalar insanlık tarihinin neredeyse ilk çağlarından beri insan yaşamını etkileyen unsurlardan olmuştur. Var olmuş her medeniyette ve insanları etkisi altına almış dinlerde rüyalara anlamlar yüklenmiştir. Kayı aşiretinin mensup olduğu İslamiyet'te ve Türk kültüründe de rüyalar geniş manalar almıştır. Hz. Muhammed'e Kur'an'ın bir kısmının rüyada ilham ettirildiğinden bahsedilir. Aynı zamanda hadislerde rüyalara işaret edilmesi, din alimlerinin rüya yorumlaması ve bazı rüyaların Allah tarafından doğrudan doğruya veya melekler yoluyla gerçekleşen bir telkin olduğuna inanılması İslam dini içinde rüyaya verilen önemi gösterir. Türklerin İslamiyet'ten önce de rüya inancına sahip olduğunu öneren Günay'a

¹⁰ "Turgut Alp" ve "Çatı" hariç.

¹¹ Bkz. GÜNAY,U. (2011). "Türkiye'de Aşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi". Ankara: Akçağ Yayınları.s.115-135.

göre, Türklere ait anlatıların birçoğunda rüya motifine rastlamak mümkündür. Türklerin tarihlerinin her çağında geleceğe ve özellikle devlet hayatına telmihte bulunan rüyalara inandıkları bilinmektedir.

Romanlara ve onlara ışık tutan kaynaklara yukarıda bahsedilen bilgiler ışığında bakmak doğru olacaktır. Osman Bey'in büyük bir devlet kuracağına yorulan rüyaların yer yer küçük farklılık göstermesi ama farklılaşan rüyaların her zaman aynı duruma yorulması dikkat çeker.

“Osman Gazi” adlı romanda Osman Bey'in bu rüyayı Bala Hatun ile evlendiği gece görür. Bu rüya onun büyük bir devlet kuracağına ve torunlarının dünyaya hükmedeceğine yorulur. Rüya romanda şu şekilde seyredir:

“Ayın on dördü olmuştu o gece rüyası... Ay, parlak, kocaman, yusuvarlak ay gökten düşüp Osman Gazi'nin göğsünün içine düşmüştü... Sonra aynı yerden bir ulu ağaç fıskırması, göklere yükselirken de dal budak vermişti.” (Ersen, 1972, s.153).

“Devlet Ana” adlı romanda rüyayı Osman Bey değil Yunus Emre, Şeyh Edebalı tekkesinde görür. Bu sırada Osman Bey Bala Hatun'a aşiktir ancak onu babasından alamamaktadır. Bu rüya sayesinde Şeyh Edebalı kızı vermeyi kabul eder, bu rüya onun soyunun dünyaya hükmedeceğine yorulur. Rüya romanda şu şekilde seyredir:

“Şeyh Edebalı efendimizin mübarek kucaklarından bir ay doğdu, parıltısı karanlığı çalkaladı, çıktı, yükseldi, orak biçimindeyken dola dola sini değirmisine döndü. Dünyayı nura boğdu. Öyle ki gözler kamaşıp bakmaya güç yetesi kalmadı. Batım ki sizin Osman Bey'iniz de iki dizi üstünde sağ yanımdadır ve de tespihe girmiştir. Gökleri bezeyen ay inip geldi, göğsüne yaslandı, gövdesine karıştı. ‘Aman nedir, ne hikmettir?’ demenize kalmadı, ayın gömüldüğü yerde bir fidan belirdi, yeşerip büyüdü, göklere dal budak saldı, toprağın denizlerin üstünü kapladı.” (Tahir, 1967, s.220.221).

“Osmanoğulları” adlı romanda Osman Bey gördüğü rüyayı önce arkadaşları daha sonra Derviş Turgut ve Şeyh Edebalı ile paylaşır. Şeyh Edebalı bu rüya üzerine kızını ona vermeyi kabul eder ve rüyasını ileride devlet kuracağına, torunlarının saltanat ile imparatorluk olacaklarına yorar. Rüya romanda şu şekilde seyreder:

“Edebalı’nın evinde misafir imiş, Şeyhin kucağından bir ay çıkmış, gözle görülebilecek şekilde gittikçe büyüyerek bedir halini aldıktan sonra aşiret reisinin kucağına düşmüş. Bundan sonra da yanlarından bir ağaç çıkararak büyümüş, büyümüş, dal budak salmış, dallarının gölgesi üç kıtanın ufuklarının nihayetine kadar karaları ve denizleri cihat etmiş.” (Tülbentçi, 1949, s.294).

“Osmancık” adlı romanda ise Malhun Hatun’a aşık olan Osman, Şeyh Ede Balı tekkesinin konuk odasında rüyayı görür. Osman rüyayı önce kendisi yorumladıktan sonra Kumral Abdal’a yorumlatır. Bu rüya Osman’ın padişah olacağına ve torunlarının dört bir bucağa hükmedeceğine yorumlanır. Şeyh Ede Balı bu rüyadan sonra Malhun’u Osman’a vermeyi kabul eder. Rüya romanda şu şekilde seyreder:

“Ve ay tepeden –Ede Balı’dan- ayrılmaktadır. Ve Osman’ın kalbi, daha fazlası olamaz, daha fazlasına can dayanmaz sanırken, daha fazla çarpmaya başlıyor, çünkü ay yükselmiyor, Osman’a doğru geliyor, çünkü ay Malhun Hatun’dur. (...) Ay –Malhun Hatun- artık ay değildir. Onun ısıttığı yerde, tam kalbinin üstünde, şimdi bir çınar fidanı büyümektedir. Büyüme gözle görülebiliyor ve ara vermeden sürüyor, çınar yıldızlara ve o yayvan tepelere Kartal Doruğu’na ve dört bir yana dal budak salıyor, dallar budaklar tepeleri dorukları aşıyor, ülkeleri gölgelendiriyor, rahmet yağdırıyor, nur yağdırıyor.” (Buğra,1973, s.95,96).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Osman Gazi, Bala Hatun’u istemek için gittiği günlerden birinde Şeyh Edebalı’ye rüyasından bahseder. Rüyadan sonra Şeyh Edebalı ona kızını vermeyi kabul eder ve rüyasını kendisi ve evlatlarına saltanat verildiğine, dünyaya hükmedeceklerine yorar. Rüya romanda şu şekilde seyreder:

“Buradaymışım, sizin tekkenizde. Sizin kucağınızdan bir ay doğdu, yavaş yavaş büyüdü, benim kucağıma girdi. Sonra ay kaybolunca göğsümden ulu bir çınar çıktı; dal budak salmaya başladı öyle ki dallar yerleri denizleri kapladı. Dağlar meydana geldi, bağlar bahçeler yetişti.” (Büyükarkın,1979, s.96).

“Konak” adlı romanda ise rüya unsuru çok daha farklı işlenmiştir. Osman Bey rüya görmez. Şeyh Edebalı tekkesinde toplanan alimlerin yaptığı meşverette Osman Bey’e bir rüya yakıştırmaları yapılır. Bu yakıştırmaların sebebi oldukça önemlidir. Bu romandaki rüyanın icat edilmesi ve sonuçları diğer romanlarda ve çalışmadaki rüya unsurunun neden kullanıldığını özetler niteliktedir. “Uydurma rüya” mevzusu romanda açıklanır. Rüya romanda şu şekilde seyredir:

“ ‘Var’ dedi Şeyh Edebalı. ‘Gaznelilerden başkasında da var. Muhakkak onlar da böyle bir sebepten yüzünden uydurdular; kimse böyle bir düş görmedi. Ancak yamalı yazmaları birleştirmek niyetinde olanlar böyle düşlerden faydalandı. Türkmen düş gören adamdır, dedi Saltuk; Türkmen böyle düş gören adamı da seven adamdır.. Yanlışım var mı?’. Cevap veren olmadı. Şeyh Edebalı ‘Öyleyse’ dedi; ‘Öyleyse karındaşlarım ağız birliği edip yayacağımız lafı bulduk.’ (Sepetçioğlu, 1973, s.189).

Romanda Osman Bey’in Oğuzlara liderlik etmesini isteyen alimlerin; uydurma bir hikayeye, rüyayla ve bölgede söz sahibi olan ünlü din adamı Şeyh Edebalı’nın kızını Osman’a vermesiyle amaçlarına ulaştığı görülür. Bu yolla Osman Bey yüceltilmiş olur ve desteklenmesi sağlanır. Uydurulan rüya “Kutlu Dağ” romanında anlatılan rüya ile bire bir örtüşür.

Tarihî kaynaklara bakıldığında Ahmet Cevdet Paşa¹², Neşrî¹³, Hammer¹⁴ ve Aşıkpaşazade¹⁵ Osman Gazi’nin gördüğü bu rüyayı tıpkı romanlardaki gibi aktarır. Oruç Beğ¹⁶ ise bu düşü

¹² Bkz. PAŞA, A. C. (tarih yok). *Peygamberler ve Halifeler Tarihi* (Cilt I-II). (M. M. BOZKURT, Dü.) İstanbul: Çile Yayınları, s.971.

¹³ Bkz. NEŞRÎ, M. (1949). *Kitab-ı Cihan-nümâ Neşrî Tarihi* (Cilt I). (F. R. UNAT, & M. KÖYMEN, Dü) Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 83.

¹⁴ Bkz. HAMMER, J. V. (1991). *Osmanlı Tarihi (Cilt 1)*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, s.4.

¹⁵ Bkz. ATŞIZ, H. N. (2020). *Aşıkpaşaoğlu Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, s.19.

¹⁶ Bkz. ATŞIZ, H. N. (2020). *Üç Osmanlı Tarihi Oruç Beğ Tarihi, Ahmedî Dastan ve Tevarih-i Mülük-i Al-i Osman, Şükrullah Behcet’üt Tevarih*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.s.25.

Ertuğrul Bey'in gördüğünü, Şeyh Edebalı'ye tabir ettirdiğini ve bu iki kişinin çocuklarını birbirlerine vermek için sözleştiklerini yazar.

Romanlar kadar tarihi kaynaklarda da bu rüyanın aktarılması tarihî verilerin sorgulanması probleminde yol açmıştır. Sonuç olarak; bu dönemde rüya rivayetinin malum olup olmadığına, tarihî kaynakların ortaya çıkması ile üretilip üretilmemiş olduğuna karar vermek mümkün değildir. Osman Gazi döneminde, siyasi meşruiyeti güçlendirmek amacıyla yayılmış olma ihtimali vardır çünkü dönemde seçkin zümre sayılan aşıklar ve din alimlerinin Kayı aşiretinin güçlenmesi, meşruiyet kazanması amaçları ile zaten Türk geleneklerinden aşına oldukları bu motifi kullanmış olabilecekleri göz önüne alınmalıdır. Diğer yandan ilk dönem Osmanlı kaynaklarının belli amaçlar ve hedefler doğrultusunda yer yer tarihi kurguladıkları göz önüne alınmalıdır. Tarihî bağlamı düşünüldüğünde bu rüyaların dönemin siyasi üslubunda ve sosyal yaşamında önemli bir argüman oluşturduğu malumdur. Osmanlı Devleti'nin rakiplerini ve bilhassa akrabalarını yönetme, onlardan üstün olduklarını ilahi sebeplere dayanarak meşrulaştırma gereksinimlerini bu yollarla karşıladıkları düşünülmüştür. Saltanatı müjdeleyen ve meşrulaştıran bu rüya, iktidarın mutlaklaştırılmasında önemli olmuştur. Toplum desteğini alabilmekte de bu ilahi argümanlar oldukça faydalı olmuştur. Türk geleneklerinde yöneticiye bu hakkı Tanrı'nın verdiği düşüncesi¹⁷ anlatılarda sıklıkla yer almıştır. Bu hak ise kişiye çoğu kez rüyalarda verilmiştir. Bu nedenlerle Osmanlı Devleti'nin kurucusu sayılan Osman Gazi'ye bu anlamları taşıyan bir rüyanın yakıştırılması oldukça doğaldır. Rüya motifini üreten yahut bu üretim karşısında direnmeyen ilk dönem tarihî kaynaklar da tamamen pragmatik ihtiyaçlarına uygun olarak rüyayı işlemişlerdir. Romanlar ise zaten tarihî kaynakları esas aldıklarını savunduklarından bu unsuru işlemekte sakınca görmemişlerdir. Zaten kurgulanmış olan bir olayın tarihî kaynaklarda yer alması, romanlarda işlenmesinin önünü açmıştır. Kurgulanmış olarak kayıtlara geçmiş olan bu olay romanlar açısından oldukça faydalı bir malzeme olmuştur. Son tahlilde romanlarla birlikte ilk dönem tarihî kaynakların da yer yer kurgulandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

¹⁷ Bkz. Kut anlayışı.

1.2.2. Karacahisar Fethi

Romanlarda¹⁸ Karacahisar fethinden önemle bahsedilir. Çoğu zaman bu fetihlerin ayrıntıları özenle işlenir. Bu fetih romanlarda dönüm noktalarından biri olarak görülür. Osman Bey'in ilk büyük fethidir. Çevre tekfurlara bu fetih ile gözdağı verir. Kardeşi ve onun oğlunun intikamını alır. Ayrıca burayı aldıktan sonra devletleşme yolunda önemli adımlar atar. Kadı ve sübaşı tayin eder. Pazar kurar ve vergiyi öğrenir. Aşireti büyür ve kendisine katılanlarla birlikte tam anlamıyla yerleşik yaşayışa geçip tarım faaliyetleri başlatır. Bahsedilen bu durumların, siyasi ve ekonomik boyutlarda etkisinin büyük olmasının yanı sıra Osman Bey'in devlet düzeni oluşturduğunun gösterilmesi için önemlidir. Tüm bunların ilk eşiği ise Karacahisar'ın alınması olur. Diğer adımlar bu önemli fethin gerekleri ve sonuçları olarak doğal bir seyir içinde verilir.

“Devlet Ana” adlı romanda¹⁹ bu fetihden uzunca bahsedildiği ve tüm ayrıntılarıyla ele alınarak okuyucuya canlı bir şekilde aktarıldığı tespit edilmiştir. Sahneler olay anında gösterilmezse de fetih sonrasında bu fethin katılan kişiler tarafından anlatılır. “Osman Gazi” adlı romanda²⁰ fethin ayrıntılarından bahsedilmez ancak bu olayın öneminden ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri incelemek mümkündür. “Osmanoğulları” adlı romanda²¹ Karacahisar fethinin hazırlık ve planlanma aşamaları, fethin gerçekleşmesi ve fetih sonrası gelişme ve sonuçlar oldukça ayrıntılı şekilde işlenir. Bu romanda Karacahisar'ın daha öncesinde de Osman Bey tarafından muhasara edildiğini, bu fetih için Osman Bey'in önceden Selçuk sultanından yardım istediğini ancak alamadığını görmek mümkündür. “Osmancık”²² romanında fethin ayrıntıları verilmez. Ancak Osman Bey'in burayı almak için Selçuklu sultanı ile iletişim kurduğunu ve yardım istediğini, Selçuklu sultanının ise İlhanlı Devleti ile sorun yaşadığı için gelmediğini görmek mümkündür. Fethin sonrasında bahsedilen gelişmelerin özenle işlendiği ve Osman Bey'in devletleşme yolunda büyük bir adım attığı görülür. “Çatı” adlı romanın son sahnesini Karacahisar fethinin kararının verilmesi oluşturur. “Konak” adlı roman ise fethin gerçekleştiği gün ile başlar. Karacahisar'ın fethedilme olayının aktarılmadığı romanda hazırlığı ve sonrasındaki gelişmeleri görmek mümkündür. “Kutlu Dağ”²³ adlı romanda fethin gerçekleşmesi oldukça titiz anlatılmıştır ve bu olayda yer alan kişilerin üzerinde özenle durulmuştur. Ölen

¹⁸ “Turgut Alp” adlı roman hariç.

¹⁹ Bkz. TAHİR, K. (2010). *Devlet Ana*. İstanbul: İthaki Yayınları, s.500-519.

²⁰ Bkz. Ersen, s.234.

²¹ Bkz. Tülbentçi, s.400-412.

²² Bkz. BUĞRA, T. (2019). *Osmancık*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, s.311-319.

²³ Bkz. BÜYÜKARKIN, B. (1981). *Kutlu Dağ*. Ankara: Arkın Kitabevi, s.191-195.

kişilere kutsal anlamlar yüklenmiştir. Bu durum fethin önemini göstermek için kurgulanmıştır. Romanlarda genel olarak Osman Bey Selçuklu sultanından hisara saldırılmak için destek ister. Bu yardım isteği Karacahisar kalesinin oldukça güçlü olduğunun anlatılması için önemlidir. Selçuklu sultanı başka düşmanları ile meşgul olduğundan bu desteği vermez ancak her romanda bu fethi desteklediği açıkça belirtilir.

Tarihî kaynaklara bakıldığında Aşıkpaşazade'de²⁴ Selçuk sultanının yardım için geldiği ancak Tatar tehlikesi nedeniyle geri döndüğü söylenir. Ahmet Cevdet Paşa²⁵, Osman Bey'in Konya sultanından aldığı asker ve mühimmat yardımı ile bu fethi gerçekleştirdiğini yazar. Oruç Beğ, bu fetihden Karahisar fethi²⁶ olarak bahseder. Buradaki "Karahisar" isimlendirilmesi önemlidir çünkü Aşıkpaşazade "Karahisar" denen yerde Germiyanlıların atasının yaşadığını işaret eder. Bu durum Oruç Beğ Tarihi'nde isimlendirme yanlışlığı yapılmış olabileceğini düşündürmüştür. Her iki tarihî kaynakta da buranın "İnönü" olarak da adlandırıldığı görülür. Hammer, bu fethi en sade haliyle ve tarihlendirme vermektan kaçınmayarak aktarır.²⁷

Sorun şurada başlar ki önemli kaynakların çoğunda bu fethin daha önceden bir kez de Ertuğrul Bey tarafından gerçekleştirildiği kaydedilmiştir. Ahmedî'nin²⁸, Ertuğrul Bey'in Selçuklu sultanı ile birlikte büyük bir ili tuttuğunu, burayı aldığını ancak sultanın Tatar tehlikesi nedeniyle geri döndüğünü söylemesi önemlidir. Benzer bir durum Şükrullah'ta da mevcuttur. Bu kaynağa göre de²⁹ Ertuğrul Bey sultan ile birlikte Karacahisar'ı fethetmiştir, Tatar tehlikesi nedeniyle Konya'ya dönmek zorunda kalan sultan, Ertuğrul Bey'e kaftan giydirerek onu buranın yöneticisi olarak bırakmıştır. Neşri³⁰ de benzer şekilde Ertuğrul Bey ve sultan Alaaddin tarafından ele geçirilen Karacahisar'ın Ertuğrul Bey'e bırakıldığını, sultanın başka bir tehdit için geri döndüğünü kaydeder. Yapılan çalışmaların ve verilerin ışığında İnalçık'ın önerileri önemlidir. İnalçık, Ruhî ve İbni Bibi gibi Selçuklu kaynaklarına ve Bizans kaynaklarına

²⁴ Bkz. Atsız, Aşıkpaşazade, s.22.

²⁵ Bkz. Ahmet Cevdet Paşa, s.974.

²⁶ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.28.

²⁷ Bkz. Hammer, s.5.

²⁸ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.139-140.

²⁹ Bkz. a.g.e., s.205.

³⁰ Bkz. Neşri, s.66-67.

dayanarak yaptığı çalışmalarında, Ertuğrul Bey'in katıldığı bir orduyla Sultan Alaaddin'in Karacahisar'ı kuşattığını ve bu savaştan galip çıktığını kanıtlarıyla gösterir.³¹

Romanların arasında Karacahisar'ın Ertuğrul Bey tarafından kuşatılmış olabileceğine dair herhangi bir olaya rastlanmamıştır. Tarihî kaynaklardaki bu açık beyanlara ve çelişmelere rağmen romanların bu hususa katiyen değinmemiş olması mühim sonuçlara ulaşılmasına yol açmıştır. Romanların yer yer tarihî gerçekliğe yaklaşması yer yer uzaklaşması yazarın seçme işleminin bir sonucu olarak görülmüştür. Yazarlar, tarihî malzemeleri tamamen romanlarının kurgusunu güçlendirmek maksadıyla yalnız çeşitli unsurları öne çıkarmak amacıyla seçerek kurgularında işlemişlerdir. Karacahisar fethinin kimi tarihî kaynaklarda Ertuğrul Bey'i işaret etmesinin göz ardı edilerek bu büyük olayın Osman Bey'e atfedilmesi ve fethin Osman Bey için oldukça önemli dönüm noktalarından biri haline gelmesi romancılar için kullanması kolay ve etkili bir malzemedir. Bu nedenlerle romancının bu malzemeyi olduğu gibi işlemiştir. Karacahisar gibi büyük bir fethin Ertuğrul Bey ile birlikte anılmasının Osman Bey'in faaliyetleri için herhangi bir olumlu etkisi olmadığından bu tarihî çelişkiler yazarlar tarafından bilinçli şekilde göz ardı edilmiştir ve Osmanlı Devleti'nin kurucusu olan Osman Bey ile bağdaştırılmıştır. Bu büyük fethin Osman Bey'in siyasi karizmasındaki etkisi açıktır. Osman Bey'in siyasi otoritesinin meşrulaştırılması için atılan adımlardan biri olarak görülmüştür. Yazarlar tarihî kaynaklardan, amaçlarına ulaşmak için en etkili malzemeyi seçmişlerdir. Bu seçme işleminin en bariz kanıtı da Karacahisar fethi olayı olarak öne çıkmıştır.

1.2.3. Kayı Aşiretinin Bağımsızlığı

Romanlarda³², Osman Bey aşireti Selçuklulara bağlı bir uç beyliğidir. Bu aşiret kendi içinde kararlar almakla birlikte, Selçuklu Devleti'ne bağlıdır. Savaş zamanı Selçuklu ordusuna hizmet ettikleri gibi, vergi verir, büyük fetih ve kararlarda Selçuklu sultanına bağlılık gösterirler. Ancak romanlarda Osman Bey mütemadiyen artan siyasi karizması, bölge halkına ihtiyacı olanı vermesi, aşireti için güvenli bir ortam hazırlaması ve askeri gücü sayesinde kısa sürede etkili bir bey haline gelir. Selçuklu siyasetinde meydana gelen olumsuzluklar ve Selçuklu- Moğol

³¹ Bkz. İNALCIK,H. (2015) "*Osmanlı Tarihinde Efsaneler ve Gerçekler*", İstanbul; NTV Yayınları, s.25-33.

³² "Konak" ve "Turgut Alp" adlı romanlar hariç.

ilişkileri Osman Bey'in bağımsızlık fikirlerini destekler. Tüm nedenler sonucunda romanlarda ortaya gelen bir vaka³³ ile Osman Bey'in bağımsızlığını ilan etmesi dikkat çeker.

“Osmanoğulları” adlı romanda Koyunhisar'da yapılan savaşın Osman Bey'in bağımsızlığı için önemli olduğu hissettirilir.³⁴ Romanda daha öncesinde bu konu açılmaz. “Devlet Ana” adlı romanda Osman Bey'in tüm zaferlerine ve romanda her ayrıntının ince şekilde işlenmesine rağmen Osman Bey'in aşireti Selçuklu Devleti'ne bağlı gösterilir. “Osman Gazi” adlı romanda Selçuklu sultanının Osman Bey'e bağımsızlık vermeye çalıştığı dikkat çeker.³⁵ Diğer yandan Selçuklu Devleti'nin Osman Bey'e Bizans'a karşı koyabilmesi için devlet kurma konusunda teşvik ve yardımda bulunduğu görülür. Romanda sık sık bu konunun üzerinde durulur. Diğer romanlarda Osman Bey'e gönderilen “beylik alametleri”³⁶ onun bölgede hakim bir Bey olmasına yorulurken “Osman Gazi” adlı romanda bir imparatorluk başlangıcına yorulur.³⁷ “Osmancık” adlı romanda Osman Bey'in devletini resmen ilan etmesi, adına hutbe okutması ve kendisini Selçuklu sultanının üstünde görmesi dikkat çeker.³⁸ Kendisine direnen ve Selçuklu sultanının adının hutbede önce anılması gerektiğini söyleyenlere karşı atalarından bahsetmesi ve hakimiyet hakkının kendisinde olduğu savunması önemlidir. “Kutlu Dağ” adlı romanda Osman Bey'e yanındakiler tarafından devletini ilan etmesi ve bağımsız olması yönünde baskı yapıldığı ancak Osman Bey'in bunu kabul etmeyerek Selçuklu Devleti'ne bağlı bir Bey olarak devam etmesinin doğru olduğunu belirttiği görülür.³⁹ Birbirinin devamı olan “Çatı” ve “Konak” adlı romanlarda Osman Bey'in bağımsızlığa giden yolu özenle işlenir. Selçuklu Devleti'nin zayıfladığını ve sonunun yaklaştığını öngören dönemin alimleri, topladıkları meşverette Osman Bey'in Türklerin başın geçmesi gerektiğini savunur. Bunun gerçekleşmesi için çeşitli kararlar alır ve bu yolda Osman Bey'in önünü açarlar.⁴⁰ “Çatı” adlı romanda da alimlerin bu planının devam ettiği dikkat çeker. Romanlarda genel olarak Bilecik fethinden sonra Selçuklu sultanının ölümü yahut Moğollar tarafından baskı altına alınması Osman Bey'i güçlendirir. Devletlerin bağımsızlıklarını gösterme yollarından olan hutbe okutma geleneği romanlarda karşılaşılan durumlardan biridir. Yazarlar bu durumu bağımsızlık alameti olarak göstermeye çalışmıştır.

³³ Bu vakaların romanlarda değişiklik gösterdiği görülmüştür.

³⁴ Bkz. Tülbentçi, s.647.

³⁵ Bu bağımsızlığın tarihi için 1289 yılı işaret edilir.

³⁶ Tuğ, sancak, davul.

³⁷ Bkz. Ersen, s.160,234,286.

³⁸ Bkz. Buğra, s.336.

³⁹ Bkz. Büyükarkın, s..347-348.

⁴⁰ Bkz. SEPETÇİOĞLU,M.N. (1974) . *Konak*. İstanbul: İrfan Yayınevi, s.189.

İlk dönem Osmanlı kaynaklarına bakıldığında Oruç Beğ tarihinde Sultan Alaeddin'in Hz. Osman'ın kılıcını Osman Bey'e verdiği ve ülkesinde bağımsız padişah olarak gördüğü kaydedilir. Bu olay hicri 659 (1260-1261) yılına denk gelir.⁴¹ Behcetü't-Tevarih'te Ertuğrul Bey'in ölümünden sonra Osman Bey'in sancak dikip davul çaldığından bahsedilir. Ancak buna Selçuklular tarafından memur kılındığının altı çizilir. Diğer yandan bu eserde Orhan Bey'den bir padişah olarak söz etmeye başlanmış olması Osman Bey döneminde bağımsızlığın kazanılmış olduğunun bir göstergesidir. Ancak bu olayın tarihi verilmez.⁴² Aşıkpaşazade Karacahisar fethini⁴³ bağımsızlık olayı olarak gösterir. Bu fetihten sonra Osman Bey, kendisine hanlık verildiğini ve artık Selçuklulara bağlı olmadığını, soy olarak Selçuklulardan daha fazla⁴⁴ yönetme hakkına sahip olduğunu söyler.⁴⁵ Hammer açık şekilde Osmanlı hanedanlığının bağımsız sultanlığını 1299'a tarihlendirir⁴⁶. Ahmet Cevdet Paşa, Osman Bey'in Karacahisar'ı aldıktan sonra kadı tayin etmesi, hutbe okutması gibi olayları esas alarak aşiret durumundan çıkarak devlet temeli attığını alenen kaydeder. Neşrî tarihine göre Osman Bey Karacahisar'ı aldıktan sonra Sultan Alaadin'e pay gönderir. Yalak Ovası'nda yapılan baskın için ondan yardım ister. Bu durumlar onun hala Selçuklu Devleti'ne bağlı olduğunu gösterir. Sultan Alaaddin yaşadığı sürece Osman Bey'in ona bağlı kaldığını neşreden Neşrî, sultanın ölümü üzerine Osman Bey'in hareketlenip, hutbe okuttuğunu, kadı ve subaşı tayin ettiğini, sikke bastırdığını kaydeder.⁴⁷ Pachymeres⁴⁸, Osman Bey'den ilk defa 27 Temmuz 1302'ye tarihlendirdiği Koyunhisar savaşında bahseder. Çağdaş tarihçi Pachymeres'in yakın coğrafyasında bulunan Osman Bey'in bağımsızlığından kesinlikle haberdar olması gerektiği düşünüldüğünde bu bağımsız beylikten bahsetmemesi dikkat çeker. Bu kaynak Osman Bey'den 1302'de bahsetmeye başlar. Bafeos savaşı ile sahneye çıkan Osman Bey'in bölgede etkili ve karizmatik bir yönetici olarak tanıtılması dikkat çeker.⁴⁹ Uzunçarşılı, bu bağımsızlığın Osman Bey döneminde kazanılmamış olduğunu, ilk kaynaklardaki beylik alametlerinin yanlış okunduğunu savunurken devletin bağımsızlığı için Orhan Bey dönemini işaret eder.⁵⁰ Halil İnalçık, Osman Bey'in bir devlet kurucusu haline gelmesini 1302 Bafeos zaferi ile ilişkilendirir. İnalçık'a göre bu zaferden sonra Osman Bey'in hanedan kurucusu karizmasını kazanması, diğer

⁴¹ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.27.

⁴² Bkz. a.g.e., s.205

⁴³ Bu kaynağa göre Hicri 699.

⁴⁴ Bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.30.

⁴⁵ Bu beyanın "Osmancık" adlı romana doğrudan yansıdığı görülür.

⁴⁶ Bkz. Hammer, s.7.

⁴⁷ Bkz. Neşrî, s.105-111.

⁴⁸ Osman Bey ile çağdaş Bizans tarihçisi.

⁴⁹ Bkz. PACHYMERES,G.(Tarih yok). *Bizanslı Gözüyle Türkler*.(İ.B.BARLAS, Çev.) İstanbul: İlgı Kültür Sanat Yayıncılık., s.75-79.

⁵⁰ Bkz. UZUNÇARŞILI, İ. H. (1988). *Osmanlı Tarihi* (Cilt I). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları s.105-110.

beyleri kendi sancağı altında toplaması, çağdaş kaynaklarda bu tarihten itibaren yer alması, haçlı seferi ile karşılaşması ve galibiyet kazanması devletin bağımsız olma olayı olarak gösterilmelidir.⁵¹

Romanlarla tarihî kaynaklar ve sonrasında yapılan önemli araştırmalara bakıldığında birçok sonuca ulaşılmıştır. Dönemin siyasi durumu ve siyasi anlayışları genelinde bakıldığında devlet kurucularının resmî kayıtlarla kaydedilmemesi, bu sebeple kaynaklarda oluşan sorunlar Osmanlı Devleti'nin başlangıç tarihi ve olayını belirlemeyi oldukça zorlaştırmıştır. Kaynaklardaki farklı yorumlamalar ve sonrasında meydana gelen çalışmalar sonucunda yapılan okumalardan, tarihî kaynaklardaki çelişmelerin belli bir çözüme ulaştırılamayacağı ancak belli bir seçim işleminden sonra bir önerinin kabul edilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Kaynakları birleştirmek yahut ayırmak yöntemiyle sonuca ulaşmanın mümkün olmadığı bu durumda romanlarda da farklılık ve çelişmelerin olması normal görülmektedir. Çünkü tıpkı romancının yaptığı gibi tarih yazıcısının da verileri kendine doğru geleni, ideolojisine uygun olanı, öznel düşüncesiyle aldığı karara dayanarak mantığa yatkın bulduğunu seçtiği sonucuna ulaşılmıştır.

Romanların genel gayesinin Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu, Osman Bey'in siyasi, askeri ve sosyal yaşamını anlatmak olduğu göz önüne alındığında onun bağımsızlığa giden yolda yaptığı icraatlar ve bağımsızlığını kazanması önemlidir. En uzun ömürlü Türk devletlerinden birinin kurucusu olarak sayılan Osman Bey'in yaşamı yazarlar için eşsiz bir malzeme niteliği taşır. Tamamen pragmatik amaçlarla kalem oynatan yazarların, bu büyük devletin kuruluşuna dair yorum ve kurguları toplumda genel kabul görmüş bilgilerin ışığında oluşturulmuştur yahut toplumun genel kabul görmüş olan algısını bozmamak amacıyla tereddüde yer bırakacak anlatılardan kaçınılmıştır. Diğer yandan yapılan araştırmalar, Osman Bey'in resmi olarak devlet kurduğunu ilan etmemiş olması ve tarihî kaynaklarda sık karşılaşılan çelişkili bilgiler nedeniyle kesin bilgiye ulaşmakta oldukça zorlanmıştır.

Romanlarda, tarihî kaynaklara dayanan verilerin çok aşamalı bir seçme işlemi sonucunda işlendiği görülmüştür. Yazarlar öncelikle hangi tarihî kaynağı esas alacağına karar vermiştir. Kaynaklar arasındaki farklılık bu seçim işleminin öznel ve pragmatik bir seçim olduğunu işaret

⁵¹ Bkz İNALCIK,H. (2017). *Devlet-i Aliyye I* (Cilt 1). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları., s.30- 36.

eder. Diğer yandan kaynaklardaki olaylar da yazar tarafından genel hatları sabit tutulmak koşuluyla kurgulanmıştır. Yazar önemli olduğuna inanarak seğtiği olayları almış ve beğenmediklerini kendi menfaat ve istekleri doğrultusunda kurgulayarak seçme işleminin son aşamasını da tamamlamıştır. Tım bunlar romanların kurgusunu gıçlendirmekle birlikte gerçeklikten kopmasına yol ağmıştır.

2. BÖLÜM

ROMANLARDA KİŞİ VE TARİHÎ GERÇEKLIK İLİŞKİSİ

2.1. KİŞİLER

Romanda karşımıza çıkan kurmaca dünyada olay ve kişilere canlılık kazandırılıp bu canlılık okuyucuya dil ve anlatım teknikleri ile yansıtılır. Asıl unsur romanın kimi anlattığından ziyade anlattığını yani insanı nasıl yarattığı ve nasıl anlattığıdır. Romanda diğer öğelerin insan için var olduğu ve kurmaca dünyanın onun için var olduğu göz önüne alınarak romanın ilgi odağı insan haline gelir. Romanda ilgi odağının insan haline gelmesi ise bireyci düşünce ve felsefenin başlangıç noktası kabul edilen 18.yy.a tekâmül eder. Bu tarihlerle bilhassa psikolojinin bilim olarak yerleşmesi, eğitim alanında bireyselci düşüncenin ağırlık kazanması merkeze bireyi alan romanın gelişmesinde önemli etkenler olmuştur. (Tekin, 2008) Anlatıya dayanan metinlerde kişi öğeleri birbirine bağlayarak romanı sağlamlaştırırken romanın amacı haline de gelebilir. Kimi zaman roman bütünlüğünü desteklerken kimi zaman ise romanın var olma sebebidir. (Forster, 1985)

“...adına kahraman denilen ve romanın klasik evrelerinde efsanevi bir kimlikle okuyucunun karşısına çıkarılan kişi, söz konusu tasarruflarla gösterişli kimliğinden arındırılır, sıradanlaştırılır.” (Tekin, 2008, s. 107)

Alıntıda görüleceği üzere romandaki “tip”ler bir grubun temsilcisi olarak karakterize edilmiş kişilerdir. Olumlu ya da olumsuz belirlenmiş sadece bir özelliğe sahip olan tipler, kendisine benzeyen kişilerin ortak sorunları ve özelliklerini yansıtmak ile görevlidirler. Sabit bir tavrın, davranışın veya karakterin somut hali haline gelmişlerdir. Kalıplaşmış ve şematiklerdir. (Çetin, 2009)

Roman kişisi hiçbir zaman gerçek biri olmaz. Gerçek biri anlatılsa dahi bu kişi çeşitli yer ve durumlarda yazar tarafından kurgulanmıştır. Eğer kurgulanmadan salt bir şekilde gerçek birinin

yaptıkları anlatılıyorsa bu eser roman değil anı kitabı olur. Bahsedilen kişi her ne kadar tanıdık olsa da esasında bir roman kişisidir. Bu durum romanlardaki tarihî gerçekliğe sahip kişiler için de geçerlidir. Romancı tarihî gerçekliğe sahip kişiler oluşturmak için tarihî bilgilerden ve belgelerden yararlanacak, esinlenecektir. Oluşturulacak bu kişilerin zamanımız dışından olmaları ve onlara ulaşmanın tek yolunun tarihî verilerden geçmek olduğu düşünüldüğünde tarihî roman yazarından onları bugüne taşıması beklenir. Diğer yandan günümüze taşınan bu kişileri bugünün insanlarıymışçasına yorumlamak da yanlış olacaktır. Onları gerçek ve insani yapan tarihî şahsiyetleridir. Bu şahsiyetlerin, beşeri özellikleri yüksek ve tatmin edici şekilde aktarılması okuyucunun güvenini kazanmak konusunda oldukça önemlidir.

Romancının başarısına bağlı olarak kurmaca insan kurmaca dünyadaki yerine ve zamanına oturur. Önemli olan yerleştirildiği şartları yadırgamamasıdır. Bu kurgulama aşamalarında devreye giren bir diğer unsur da karakterizasyondur. Anlatı metnini meydana getiren kişinin olayları eyleyecek olan kişiyi anlatının gidişatına uygun şekilde kurgulamasına, ona insani mahiyet kazandırılmasına karakterizasyon denmektedir. Ustalık gerektiren bir incelikle yazarın çizdiği bu kişiye bedensel ve ruhsal bir şekil kazandırması Tekin'e göre yaratma işlemi değil karakterize etme işlemidir. (Tekin, 2008, s. 87)

2.1.1. Cinsiyetlerine Göre Kişiler

“Osmanoğulları” adlı romanda 68 kişilik kişi kadrosunun 11’inin kadın 57’sinin ise erkek olduğu görülmüştür. Kadın kişilerin 4 tanesinin, erkek kişilerin ise 40 tanesinin tarihi gerçekliğe sahip olması, kadın kişilerin 7 tanesinin ve erkek kişilerin 17 tanesinin tarihî gerçekliği olmaması dikkat çeker. Roman kişileri yaklaşık %17 oranında kadın ve %83 oranında erkeklerden oluşmuştur. Bu durumda romanda kadınların oldukça az olmakla beraber önemli görevleri vardır. Ancak hepsinin görevi son tahlilde güzel olmakla sonuçlanır. Romandaki 11 kadının tamamının güzelliği ile övüldüğü ve bu meziyeti ile tanındığı dikkat çeker. Hem Bizanslı hem Türk kadın kişiler erkeklerin aşık oldukları unsurlar olarak görülür. Güzellikleri sayesinde hayatta kalır, sevilir ve var olurlar. Kadın kişilerin güzel olmak, kadın olmak, aşık ve maşuk olmak haricinde görevleri yoktur. Roman genel itibari ile erkek kişiler arasındaki çatışmalardan meydana gelmiştir.

“Devlet Ana” adlı romanda kişilerin çoğunun erkek olduğu görülür. 47 kişilik kadrosunda 10 tane kadın vardır. Bu kadınlar romana belli duygu ve fikirleri simgelemek amacıyla yerleştirilmiştir. Roman erkek kişi ağırlıklı, kadınların da önemli roller yüklediği bir yapıya sahiptir.

“Osman Gazi” adlı romanda 4’ü tarihî gerçekliğe sahip 5’i kurgulanmış olmak üzere 9 adet kadın kişiye rastlanır. 31 kişilik genel kişi kadrosunda kalan 22 kişinin erkek olması roman akışını büyük oranda etkilemiştir. Bu merkezde, romanın büyük oranda savaş anlatılarından, devlet yönetim ve işleyişinden oluşması erkek kişilerin yoğun şekilde kullanılmasına sebep olmuştur. Dönemin kültürel ve sosyal durumu göz önünde tutulduğunda bu durum olağan karşılanır. Tarihî gerçekliğe sahip kadın kişilerin romana tarihî kurguyu desteklemek amacıyla konulduğu anlaşılmaktadır. Bilhassa Mal Hatun’un iyi bir anne olmak, Bala Hatun’un ise güzel bir kadın olmak dışında özelliklerine değinilmediği dikkat çeker. Kurgulanmış kadın kişilerin romanda belli özellikler taşıdığı görülür. Kadın-erkek kişi sayısı arasındaki fark, yazarın tamamen öznel düşüncesi ile dönemin sosyal koşullarını yorumladığını göstermektedir.

“Osmancık” adlı romanda 28 erkek ile birlikte 15 kadın olduğu gözlemlenmiştir. Kadınların romanda belirli görev ve işlevleri vardır. Genel olarak aşık olunan kişi ve anne rollerinde oldukları görülür. Bu nedenle romanı ve roman genelinde erkek kişileri tamamlayan, onların açıklanmasına yardımcı olan kişiler kadınlardır. Bazı kadınların sadece isimleri verilmişken bazılarının romanda önemli etkileri vardır. Erkekler romanda çeşitli alanlara dağılmış durumdadır. Romanın ana yapısını oluştururlar.

“Konak” adlı romanın önemli kısmı erkek kişilerden oluşturmuş, kadın kişiler onlara destek olmak ve erkek kişileri öne çıkarmak için eklenmiştir. Romandaki 28 tarihî gerçekliğe sahip kişinin 26 erkek ve 2 kadından, 13 tarihî gerçekliğe sahip olmayan kişinin ise 8 erkek ve 5 kadından oluştuğu; romanın genel itibarıyla 34 erkek ve 7 kadından meydana geldiği görülmüştür. Romanın vaka zinciri erkekler arasında döner. Çatışmalar ve çözümler erkekler arasında yaşanır. Kadınların önemli etkisi yoktur. Ancak yaşlı kadınların saygı gördüğü dikkat çeker. Bu durum Türklerin erkek kadın ayırt etmeksizin yaşlı kişilere saygı göstermeyi gelenek haline getirdiklerinin işaretlerindedir. Diğer yandan Çerkez Karı isimli kişi üzerinden aşirete giren kadınların erkekleri kontrol ederek yaratabileceği sorunlar ele alınır. Bu durumda kadının

namus ve ahlak kavramlarının sık sık sorgulandığı dikkat çeker. Aybüken Ebe ise romanda güçlü, sadık ve vefalı kadın tipini hayata geçirir. Ana vakayı dolaylı olarak etkilemeleri dikkat çeker. Erkek kişiler ise romanın çekirdeğini oluşturur. Romanın tarihî bir vakayı ele alması, tarihî gerçeklikten etkilenmesi ve bu dönemde sosyal yaşamda erkeklerin kadınlardan daha etkin rol alması romandaki cinsiyetler arası dengiyi açıklamaya yarayacak unsurlardandır. Buna rağmen romandaki kadın kişi eksikliği ciddi hatalardan biri olarak göze çarpar. Kadın kişi sayısındaki azlık romanın sosyal yaşam anlatısı olmaktan uzak olduğunu gösterir.

“Çatı” adlı romanda 35 kişiden 21 tanesinin erkek, 14 tanesinin kadın olduğu; erkeklerin 13 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 8 tanesinin kurgu olduğu; kadınların 2 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 12 kadının ise kurgu olduğu görülmüştür. Bu durumda romandaki kadın ve erkek kişilerin sayı olarak birbirlerinden çok uzak olmadıklarını söylemek mümkündür. Ancak romandaki Seher, Döne, Cennet, Aşık Ana gibi kadınlar sadece belli sahnede ortaya çıkan, romanda etkisi olmayan zayıf kişilerdir. Bu nedenle kadın sayısı romanda oldukça fazla görülse de romanda etkilerinin az olduğu dikkat çeker. Roman büyük oranda erkek kişiler arasında geçer. Öne çıkan Aşiret Gelini, Aybüken Ebe ve Çerkez Karı gibi kişilerin de düğümlerin çözülmesinde etkisi hissedilir. Roman büyük oranda sosyal yaşamı ele aldığından, Kayıların yerleşik hayata geçmekle beraber içine girdikleri sorunların ele alınmasına önem verdiği için toplumsal bütünün iki parçası olan erkek ve kadının ilişkilerinin romanda yansımaları görmek kolaydır. Bu nedenlerle romanda erkek ve kadın sayısının yakın olduğu söylenebilir. Romanda kadınların da casusluk işinde kullanılması, savaş anlarında çeşitli yardımlar etmesi dikkat çeker. Bu durum Kayıların göçer hayatlarında çoğu işi paylaşarak yapmalarının yansımalarını hissettirmek için özenle işlenmiştir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda kişilerin çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu görülür. 47 kişilik kişi kadrosunda 8 kadın 39 erkek kişi vardır. Tarihî gerçekliği olmayan kadın kişilerin romana bir görevi yerine getirmek üzere eklenmiş olduğu dikkat çeker. Kadınların belirli ve değişmez özellikleri olduğu mevcuttur. Aykaan Bacı, savaşçı kadın motifini temsil eden sert ancak vicdanlı bir anniyi, Aydoğmuş ve Yosma Kız vefalı aşığı, Seher gerçek dostluğu temsil eder. Kurgulanan erkek kişiler vaka zincirini ayakta tutar.

“Turgut Alp” adlı romanda kişilerin büyük çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu görülmüş sadece 5 kadın kişiye rastlanmıştır. Bu kadın kişiler romanda etkileri olmayan ve belli özellikleri ile öne çıkmış kişilerdir. Hatice Nine haricindeki kadın kişi gençlikleri ve güzellikleri ile öne çıkmıştır. Romanın bir akıncının macerasını anlatması ve vakaların genellikle savaşlar ve çatışmalar üzerine kurulması romana kadın kişi eklenmemesine sebep olmuştur. Romanda kadın kişilerin az görülmesi roman kurgusundaki sorunlardan birini oluşturmuştur.

2.1.2. Mesleklerine Göre Kişiler

2.1.2.1. Yönetici

2.1.2.1.1. Kabile Reisi, Han, Hakan, Kağan, Kral, Ece, Sultan, Padişah, İmparator

“Devlet Ana” adlı romanda adlı romanda Ertuğrul Bey, Kayıların aşiret reisidir. Ölümünün ardından yerine oğlu Osman Bey geçer. Kayıların yönetim sistemi saltanata benzerdir. Ölen aşiret reisinin ardından yerine geçecek kişi onun kardeş yahut oğullarından seçilmektedir. Ertuğrul Bey’in kardeşi Dündar Bey, aşiret reisliğine geçmekte ısrar etmesine rağmen seçilememiştir. Bu durumda önemli olan tek şeyin kan bağı olmadığı görülmüştür. Aşiret reisliği seçiminde aşiretin önde gelenlerinin, bilginlerinin ve savaşçılarının kimi kabul ettikleri unsuruna bakılmıştır.

“Osmancık” adlı romanda Ertuğrul Bey ve Osman Bey Kayıların reisleridir. Ertuğrul Bey’in ölümünün ardından yerine Osman geçmiştir. Aşiretin önde gelenleri, diğer Türk boylarının öncüleri ve Ertuğrul Bey bir araya gelerek Ertuğrul Bey yaşandığı için yeni bir bey seçmişlerdir. Romanda bu kişiler, idare ettikleri kişilerin menfaatlerini kendi menfaatlerinin önünde tuttar. Bilhassa Osman’ın kişiliğinde meydana gelen dönüşümler onu bu göreve hazırlamıştır.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Osman Bey ve Ertuğrul Bey Kayıların reisi olarak görülür. Ertuğrul Bey’in yaşlılık dönemi ve ölümü, Osman Bey’in beyliğe gelişi ve Kayıları idaresi, gazaları ele alınır. Osman Bey’in daha öne çıktığı romanda onun, yönetme kabiliyeti, savaş yetenekleri, adaletli ve vicdanlı davranışları iyi lider vasıfları olarak gösterilir ve olumlanır. Diğer yandan romanda Konya Selçuklu sultanı Alaaddin Keykubad, Sultan Mesud, İlhanlı Hakanı Gazan Han, Bizans imparatoru II. Andronikos’tan bahsedilir. Ancak bu kişilerin vaka üzerinde bir etkileri yoktur.

“Turgut Alp” adlı romanda Osman Bey Kayıların beyi olarak gösterilmiştir. Romanda devlet işleri ile alakalı önemli kararlar alınırken görülür. İyi bir Müslüman ve savaşçı olması olumlanmıştır. Onun bu özellikleri iyi bir liderin özellikleri olarak yansıtılmıştır.

“Osman Gazi” adlı romanda Süleyman Şah, Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi Kayıların beyleridir. Üç kuşak babadan oğula geçmek kaydıyla Kayı aşiretine reislik yaparlar. Süleyman Şah aşiretin Anadolu’ya gelmesini, Ertuğrul Gazi Söğüt’e yerleşmesini, Osman Gazi ise izlediği fetih politikaları ile devletleşmeyi gösterir. Her üç Kayı beyi de önemli işleri ile hatırlanır. İyi savaşçı ve devlet adamları olmaları dikkat çeker. Romanda Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubat Ertuğrul Bey’e yardımcıları için Söğüt bölgesinde ikamet etme izni verir. Gıyaseddin Mesud ise dönemin siyasi durumunun anlaşılması için hatırlatılan isimlerdendir. Ancak vakalar üzerinde etkisi yoktur.

“Osmanoğulları” adlı romanda yöneticiler oldukça geniş yer tutar. Bu kişiler çoğu roman vaka zincirinde etkili olduğu gibi bazılarının ise sadece isimleri verilmiştir. Süleyman Şah romanda Kayıları Anadolu’ya getiren kişi olmakla beraber Kayıların yönetimi sonraki nesillerde onun soyundan devam etmiştir. Bu nedenle romanda sıklıkla Süleyman Şah’a atıf yapılır, onun hayatı ve yaşadıkları anlatılır. Ertuğrul Bey ve Osman Bey, Kayıların ondan sonraki yöneticileridir. İkisinin de oldukça sevilen ve saygı duyulan kişiler olması dikkat çeker. Osman Bey bu soydan gelerek romanda kendi bağımsız beyliğini kurar. Romanda Kayıların bağlı olduğu Selçuklu Devleti’nin yöneticilerinden de sıklıkla bahsedilir. Bu kişilerden bahsedilmesi romanın ele aldığı zamanın arka planının anlaşılması için önemlidir. Nihayetinde romanda, III. Gıyaseddin Keyhüsrev’den, II. Gıyaseddin Mesud’tan, Alâeddin Keykubat’tan bahsedildiği görülür. Gıyaseddin Mesud romanda Kayı elçilerini ağırlaması ve onlara sevgi göstermesi ile dikkat

çeker. Bu sultanların Moğol egemenliğinde olması ve kendi iradelerince devlet yönetemiyor durumunda oluşları romanda özenle işlenir. Bu durum tarihî arka planın anlaşılması ve romanın gerçeklik ile alakasının kuvvetlendirilmesi için ayrıntılı şekilde aktarılmıştır. Romanda Moğol hakanlarının yer aldığı görülür. Moğolların halk üzerindeki derin etkisinden bahsedilmeyerek yalnızca yönetici değişimleri ve bu yöneticilerin Selçuk sultanları üstündeki etkisinden, politik sonuçlarından bahsedilmesi önemlidir. Bu durum romanın politik gerçekliğini güçlendirmekle birlikte sosyal arka plandan kopukluğuna neden olmuştur. Romanda bahsedilen Moğol yöneticilerin Argun Han, Geyhatu, Gazan Han ve Olcaytu olduğu görülür. Bilhassa Olcaytu'nun Bizans ile olan ilişkilerinin Kayıları etkiler. Romanda Bizans İmparatoru Andronikos'un da ele alınması Anadolu coğrafyasında, romanın ele aldığı dönemde tüm etkin yöneticilerin açıklanmış olmasını, aralarındaki ilişkilerin ve bu ilişkilerin neden olduklarının açıklanmasını sağlar. Ancak romanda bu ilişkilerin sosyal sonuçlarının değil politik sonuçlarının üstünde durulması dikkat çeker. Bu durum ise romanın önemli bir eksikliğini oluşturur.

“Konak” adlı romanda öne çıkan yöneticilerin Kayı aşiretinin yöneticileri olduğu görülür. Kayı aşiretinin bahsedilen ilk yöneticisi olan Süleyman Şah, Ertuğrul Bey ve Osman Bey'den bahsedilen romanda Ertuğrul Bey'in son dönemi ele alınır. Ancak romanın ana kişilerinden olan Osman Bey'in beyliğe hazırlanışının ayrıntılı anlatılması bu kişilerin genel özellikleri hakkında geniş bilgi toplanmasına alan oluşturmuştur. Kayı aşiret reislerinin, yönetilen kişilerin menfaati için uğraşan, sadık, cesur, iyi savaşıma yeteneğine sahip, dürüst kişiler olması dikkat çeker. Atalarının önemli kişiler olabileceği ihtimalinin üstünde sık sık durulduğu ve bu yolla meşrulaştırıldıkları görülür. Bunlar dışında romanda bölgedeki beyliklerin beylerinden, diğer aşiret beylerinden bahsedilse de bu kişilerin isimleri geçmez ve romanda etkileri yoktur.

“Çatı” adlı romanda Kayı aşiretinde yönetici olarak Osman Bey'in ve daha sonrasında oğlu Orhan'ın hakimiyeti vardır. Romanda Osman Bey'in aşiretini devlet olma yolunda geliştirmesi ve büyütmesi ele alındığından devlet, ekonomi ve sosyal politikalarından bahsedilmesi, bunların özenle ve ayrıntılı olarak işlenmesi dikkat çeker. Onun bu özellikleri, yaratılışından sahip olduğu özellikler ve çevresindeki insanların güveni gibi durumlar ekseninde Osman Bey'in ideal yönetici prototipi haline gelmesi dikkat çeker. Kayılarda yönetim hakkının babadan oğula geçtiği görülür. Bu nedenle diğer kişiler çok erken yaşta Orhan'ı göz hapsine alır ve hareketlerini izledikler. Küçük yaştan itibaren babasını aratmaması ve onu geçmesi için eğitilir. Yerini oğluna bırakan babaların oğullarına öğütler vermeleri önemlidir. Bu öğütlerde Kayı

aşiretinin değer verdiklerini ve karakteristik özelliklerini bulmak mümkündür. Diğer yandan bu öğütler bu yöneticilerin, politika ve stratejileri kadar duygusal özelliklerinin de çok önemli olduğunu belirtmek için özenle işlenmiştir. Romanda Selçuklu hükümdarlarından hiç bahsedilmemiş olması dikkat çeker.

2.1.2.1.2. Sancakbeyi, Kale Komutanı, Tekfur

“Devlet Ana” adlı romanda görülen tek sancakbeyi Alişar Bey’dir. Alişar Bey Konya Selçuk sultanı tarafından Eskişehir’de görevlendirilmiştir. Yönetimi altındaki halkın rüşvete alışmış olması, sancağın bu yöntemlerle idare edilmesi dikkat çeker. Bu durum sancakbeyinin iyi bir yönetici olmadığı, etrafındakiler tarafından yönetildiğini gösterir. Romanda Bitinya ucunda birçok tekfur olduğu görülmüştür. Bu tekfurların Osman Bey’e karşı birleşerek ittifak ettiği görülmüştür. Ancak Harmankaya tekfuru Köse Mihal bu ittifakların dışında kalır. Bunlar haricinde romanda İnegöl tekfuru, Bilecik tekfuru, Yarhisar tekfuru, Karacahisar tekfuru ve Karacahisar tekfurunun kardeşi göz önüne çıkar.

“Osmancık” adlı romanda Al Zahid, Eskişehir Sancak Beyi’dir. Osman’ın rakibidir. Malhun Hatun’a aşık olur ve bu nedenle Osman’a düşmanlık besler. Diğer tekfurular ile işbirliği yapan karşıt güçlerdendir. Sancakbeyi Konya sultanı tarafından atanır. Bölgenin idaresi ve güvenliğinden sorumludur. Olup bitenleri zaman zaman sultana haber vermekle yükümlüdür. Al Zahid’in Osman ve Ede Balı’ya düşmanlığı nedeniyle görevini kötüye kullandığı ve sultana yalan haberler gönderdiği görülür. Roman bölgede yer alan birçok tekfurdan bahseder. Bunlar, Harmankaya tekfuru, Bilecik tekfuru, Yarhisar tekfuru, İnegöl tekfuru, İnönü tekfuru, Karacahisar tekfurudur. Harmankaya tekfuru Köse Mihal ve İnönü tekfuru Mahmud Beğ hariç tamamı Osman’a düşmandır. Bu tekfurular Türklere karşı birlikte hareket ederler. Ortak özellikleri düşmanlarıdır.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Eskişehir Beyi, Yarhisar tekfuru, İnegöl tekfuru, İnönü beyi, Bilecik tekfuru, Karacahisar tekfuru, Harmankaya tekfuru ve Germiyanlı Yakup Bey yer alır. Bu kişilerden tekfurular Bizanslı Hristiyan kimlikleri ile öne çıkarlar. İnönü Beyi ve Harmankaya tekfuru haricindeki bu yöneticilerin tamamının Kayılar ile düşman ilişkiler yürütmesi dikkat

çeker. Bu durum Kayıların, bölgede etkin güç haline gelerek diğerlerinin varlıklarını tehdit etmesine bağlanır.

“Turgut Alp” adlı romanda Kayıların yaşadığı bölgede yer alan kale tekfuruları yer alır. Bunlar Bilecik tekfuru, Harmankaya Tekfuru, İnegöl Tekfuru, Yarhisar Tekfuru’dur. Harmankaya tekfurunun Türkler ile dost olduğu görülür. Diğer tekfurlar ise tep tip çizilmiştir. Tekfurları, karakteristik özellikleri ve olaylar karşısındaki tepkileri göz önüne alındığında birbirinden ayırmak mümkün değildir. Romanda kurgulanmış Bizanslı tekfur tipi tüm örneklerde aynı şekilde işlenmiştir. Bu kişilerin Türkler ile dost görünüp aslında düşmanlık güden, tuzak kurmayı ve gafil avlamayı seven, sürekli eğlence alemlerinde toplumlarının sorunlarını unutarak salt kendileri için yaşayan kişiler olduğu dikkat çeker. Hepsinin kötü yöneticiler olduğu ve halklarına zulmettikleri görülür. Romanda Germiyanlı Ali Şir Bey ise Kayılar ile aynı milletten ve dinden olmasına rağmen tekfurlar gibi davranıp onlara ihanet eder. Kendisinden olanlara ihanet ettiği için romanda kasıtlı olarak karşıt güçler arasına sokulmuştur.

“Osman Gazi” adlı romanda Kayıların komşusu olan tekfurlardan bahsedilir. Bunların başında İnegöl Tekfuru, Yarhisar Tekfuru, Bilecik Tekfuru ve Harmankaya Tekfuru gelir. Bu Tekfurların –Harmankaya tekfuru hariç- Kayılar aleyhinde tuzaklar kurdukları görülür. Kayıları kendi varlıklarına tehdit olarak görür, büyümelerinden hoşlanmazlar. Bu nedenle bir yandan dost görünmek için uğraşırken bir yandan Osman Gazi’yi ortadan kaldırmaya uğraşırlar. Genel özellikleri etik kurallardan habersiz, ahlakî özellikleri zayıf, kötü yöneticiler olmasıdır. Tekfur kalelerinde halkın yoksulluk ve sefalet içinde olduğu ancak tekfurun bu hali umursamadığı hissedilir. Harmankaya tekfuru diğer tekfurlardan ayrılır ve Kayıların tarafında olarak onların özelliklerine göre kurgulanır.

“Osmanoğulları” adlı romanda tekfurların mühim rol oynadıkları görülür. Çoğu tarihî gerçekliğe sahip kişilerdir. Ancak karakter özellikleri ve faaliyetleri yazar tarafından kurgulanmıştır. Bu kişiler Harmankaya tekfuru Köse Mihal ve İnönü tekfuru Eftimyadis haricinde Türklerle çatışan karşıt güçlerdir. Kayılardan kurtulmak için her yolu denemeleri, çoğu kez tuzak kurmaya ve gizli plan yapmaya yönelmeleri onları sonlarını hazırlamıştır. Bu Tekfurların zevklerine ve sefalarına düşkün, kadınlarla eğlenmekten hoşlanan, devlet işlerinde kadınların güzelliklerini kullanarak otorite kurmaya çalıştıkları roman boyu tekrarlanmıştır. Bu

durum romanda Bizans geleneği olarak yansıtılır. Tekfurların roman sonunda ya öldükleri ya da Kayılara katıldıkları tespit edilmiştir. Bilhassa romanın esas çatışma unsurunu oluşturan Nikefor'un roman sonunda Osman Bey'in sadık adamlarından olarak Müslüman olması dikkat çeker. Sultanönü Sancak Beyi, Osman Bey'e karşı güçlerden biridir.

“Konak” adlı romanda etkisi görülen tekfur, Harmankaya Tekfuru Mihal Bey'dir. Diğer tekfurların yalnızca bir sahnede görüldükleri ve burada da Osman Bey ve Ertuğrul Bey' üstünlük kurmaya çalıştıkları, Dünder Bey ile yakın oldukları dikkat çeker. Osman Bey'in İnegöl tekfurunun elini öpmesi ve bu durum ile birlikte vakaların devamının pekiştirilmesi önemlidir. Ancak romanda tekfurların etkisi bulunmamıştır. Mihal Bey'in Türkler ile dost ilişkisi vardır.

“Çatı” adlı romanda tekfurlardan kısaca ve özensiz şekilde bahsedilmesi göze çarpar. Tekfurlar sadece düşman olarak görülürler, başka özelliklerinden yahut kendi aralarındaki ilişkilerden bahsedilmez. Tekfurlar, Köse Mihal hariç, tek tiptir. Halklarına kötü davranmak, kendi zevk ve eğlencelerinden başka bir konuyu önemsememek, kadın düşkünlüğü gibi unsurlar ortak özelliklerini oluştururken, sıradan Bizanslı tekfur algısını güçlendirdiği dikkat çeker. Yenilmeye mahkum, güçsüz ancak hilekar kişiler oldukları hissettirilir. Bu durumun tek istisnası Kayılar ile dost ilişkiler yürüten Köse Mihal'dir.

2.1.2.1.3. Şövalye

“Devlet Ana” adlı romanda görülen tek şövalye Sen-Jan şövalyesi Notüs Gladyüs'tür. Şövalye romandaki temel karşıt güçtür. Oldukça düzenbaz, kurnaz ve acımasızdır. Yer yer kendi toplumunun yaşayışından ve adetlerinden bahseder. Anlatıları onun nasıl bir gelenek ve kültürde yetiştiğini gösterir. Bu nedenle şövalye geleneğinde maruz kaldığı şekillerde hareket ettiğinde şaşkınlık duyulmaması sağlanmıştır. Şövalye burnu havada ve herkesin ona biat etmesini bekleyen biridir.

“Turgut Alp” adlı romanda karşıt güçlerin temsilcisi olan Aramis’in bir şövalye olduğu görülür. Oldukça kurnaz oyunlar oynaması ile ön plana çıkar. Bir şövalye olmasına rağmen kılıç kullanmaktan kaçınır ve sorunları hile ile çözmeyi dener. Aramis bilinen, cesur şövalye genellemesini yıkmak için yazar tarafından özenle kurgulanmıştır. Her savaştan ve zor durumdan kaçarak kurtulmayı seçer. Bunlara rağmen yalan söylemesi ve savaştığını iddia etmesi dikkat çeker. Romanda Aramis haricinde Yarhisar ve Bilecik şövalyelerinden isimleri verilmeksizin bahsedilir. Bizans şövalyeleri bölge savaşçılarından üstün tutulur ve saygı görür. Şövalyelerin birbirlerini sadece kıyafetlerinden tanıdıkları, üzerinde şövalye kıyafeti olan herkesin hürmet gördüğü dikkat çeker. Türkler şövalyelerin bu özelliklerini kullanarak sık sık kılık değiştirerek Bizans kalelerine girerler. Türklerin kolaylıkla şövalye zannedilmesi ve şövalyelik için gerekli meziyetlerin aranmaması yazarın bu kurumu eleştirme yöntemi olarak görülmüştür.

“Osmanoğulları” adlı romanda dikkat çeken ilk şövalye Laskaris’tir. Romanda etkilidir. Tekfurlar arasında haberleşmeyi, kışkırtmaları, gizli planları, tuzakları kurması ile dikkat çeker. Ancak gerçek bir şövalye gibi davranmaması ve savaşlardan kaçması önemlidir. Bu unvanı kurnazlığı ve hileleriyle aldığı hissettirilir. Şövalye Andronikos, Laskaris’ten farklı bir şövalye tiplemesi oluşturur. Savaştan kaçmaz ancak Andronikos da karısını paylaşmaktan çekinmeyen, ahlaksızlıkları normal karşılayan bir adam olarak çizilir. Romanda yer alan birçok şövalyenin saygıyla karşılandığı ancak etkin rol alamadıkları görülür. Romanda Müzalón ise Türklere karşı toplanan orduyu kumanda etmiş ancak başarısızlığı nedeniyle gözden düşmüştür. Rum savaşçıların üst tabasını oluşturan şövalyelerin romanda sık sık Türk savaşçıları ile karşılaştırıldığı ve hem savaşçılık hem de ahlaki yönlerde Türklerden çok aşağıda kaldıkları hissettirilir.

2.1.2.2. Din Görevlisi, Papaz, Müderris, Kadı, Hoca, İmam, Şeyh, Abdal, Derviş

“Devlet Ana” adlı romanda görülen Yahşi İmam, Söğüt’ün imamı ve ilim öğrenmek isteyen kişilerin hocasıdır. Şeyh Edebalı ise Ahilerin şeyhi, iyi bir ilim adamı olarak görülmüştür. Romanda bu kişilere, halkın önem ve değer verdiği hissettirilmek istenmiştir. Önemli kararlar alınacağına, sıkıntılı durumlar için çözüm çareleri arandığında, savaş zamanları bu kişilere danışıldığı ve bu kişilerden onay alındığı görülür. Toplumda aksayan durumlarda da bu kişilere danışılır. Bey seçiminde söz sahibidirler.

Romanda abdal ve dervişler sık rastlanan unsurlardır. Bu kişilerden Pir Elvan ve Kel Derviş dikkat çeker. Bu kişilere “cavlak” adı verilir. Kafalarını tıraş eder, çıplak gezer ve afyon içerler. Köklerinin Haşhaşilere dayandığı söylenir. Bu kişiler Kayıların dostudur. Zaman zaman onlarla birlikte yaşarlar. Görünüşleri korkutucu olduğu için genellikle kadınlar onlardan uzak durmayı tercih ederler ancak toplumda onlara karşı genel bir saygı söz konusudur. Bu durum Müslüman Türklerin hem sosyal hem dini yaşayışlarında çeşitliliği ve düzeni gösterir.

Romanda Dönmezköy papazı Pop Markos dikkat çeker. Bu kişi kendi topraklarındaki zulümden köy ahalisi ile birlikte kaçıp buraya yerleşmiştir. Pop Markos’un oldukça saygılı ve vefalı biri olduğu görülür. Türkler onların dinine müdahale etmediklerinden Türklere karşı dostane duygular besler ve onlara her türlü yardımı yapar. Onlara olan saygısından izin almış olmasına rağmen köye kilise yapmaktan vazgeçer. Bu Müslümanlar ve onların himayesindeki Hristiyanların yüzyıllarca hoşgörüsüyle birlikte yaşamalarının ilk adımlarından olduğu için romanda önemlidir. Keşiş Benito da Rumların saygı gösterdiği bir din adamıdır. Ancak bu kimliğini kötülük yapabilmek için kullanır. Aslında gereken erdemlerden yoksun karşıt bir güçtür. Roman sonunda kimliğinin açık edilerek cezalandırıldığı görülür. Kamagan Derviş, İlhanlılara casusluk etmek amacıyla bölgeye yerleşmiş ancak Türkleri seven ve onlara yardım eden bir din adamıdır. Türkleri sever ve onlara kurulan tuzakları haber verir. Şaman geleneklerine bağlıdır. Türklerin Orta Asya’da bu dine sahip olmaları göz önüne alınarak Türkler ile Kamagan Derviş arasındaki dostluk açıklanır. Diğer yönden Kamagan Derviş fal bakabilen, gelecekte haber verebilen kutlu biri olarak görülür. Türkler ona saygı duyar ve sık sık ziyaret ederler.

Romanda birbirinden farklı dinlerden birçok din adamının yer alması, bunların tamamının aynı bölgede yaşadığı düşünüldüğünde romanın mesajlarından birinin açık edilmesini sağlamıştır. Tüm dinlerin bu bölgede yaşanabildiği görülmüştür. Bu dinler bölgeye din adamı yollanabilecek kadar rahat ve özgür olarak yaşanabilmektedir.

“Osmancık” adlı romanda Şeyh Ede Balı din görevlilerinin başında gelir. Bu kişi çevrenin en itibarlısıdır. Din aliminin hoşgörüsü ve adaletli tavrını gösterir. Erdemli ve ahlaklı İslam alimi rolündedir. Tekkesinde yaşar ve buraya gelen kişilere öğretmenlik ederek onlara dini ilimleri,

okumayı öğretir. Onları iyi birer düşünür ve din adamı olarak yetiştirir. Bunların başlıcaları, Dursun Fakı, Kumral Abdal, Hüsameddin, Alâeddin'dir. Bu kişiler romandaki bilgiyi temsil ederler. Osman ve Ertuğrul Bey, her türlü sorun ve sıkıntıda, devlet işlerinde, savaş kararlarında ilk iş olarak bu alimleri ziyaret eder, fikirlerini sorarlar. Osman Bey Malhun Hatun'a aşık olduğunda Kumral Abdal ve Dursun Fakı'nın kendisine nasihatlerini dinler ve uygular. Bu alimlerin romanın önemli karakterleri üzerinde etkin güçleri vardır. Bu durum din alimlerinin ve okumuş kişilerin değerinin bilindiği gösterir. Osman Bey sık sık devlet yönetiminde bu kişilere ihtiyaç olduğunu söyler. Oğlu Alâeddin'i de yetiştirmesi için Ede Balı'ya emanet eder. Romandaki önemli bir diğer kişi Derviş Uruz'dur. Kendi isteğiyle gelip yerleştiği Ertuğrul Bey'in topraklarında büyük sevgi ve saygı göyerek bölgeye yeni derviş ve kişilerin gelmesine ön ayak olur. Uruz Derviş üzerinden Türklerin dervişlere verdikleri değer ve önem gösterilir. Dervişler gözü tok, akıllı, bilgili kişilerdir. Güzel ve doğru söz söylerler. Osman Bey de tıpkı babası gibi onlarla iyi geçinir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda birçok din görevlisi olduğu görülür. Bu kişiler; Dede Baba, Aydoğdu, Şeyh Edebalı, Mahmut, Dursun Fakih, Ahi Hasan, Tacettin'dir. Bu kişilerin dini ilimlere hakim kanaat önderleri olmaları dikkat çeker. Roman başında genç olan Aydoğdu'nun roman sonunda dini ilimlerini almış bir alim olduğu göze çarpar ve bu yolda ilerlemenin aşamaları okuyucuya gösterilir. Romandaki önemli unsur bu kişilerin sadece din ilimlerinde değil doğa ilimlerinde de bilgi sahibi olmalarıdır. Tacettin Hoca rasathane ve kurar. Hekimlik yapar. Bu kişilerin toplumda önemli roller aldığı görülür. Osman Bey Dursun Fakih'i geniş hukuk bilgisi nedeniyle Karacahisar'a kadı olarak tayin eder. Şeyh Edebalı ve Dede Baba tecrübeleri ve ilimleri ile roman boyunca diğer kişilere yol gösterirler. Romandaki önemli bir diğer kişi ise abdalları temsil esen Çınar Yusuf'tur. 13.yy. Anadolu coğrafyasında yaşayan abdallık kültürünü temsil eden Çınar Yusuf, romanda sık sık Abdalların kim olduklarından ve ne istediklerinden bahseder.

“Turgut Alp” adlı romanda görülen tek din adamı Şeyh Edebalı'dır. Şeyh Edebalı karar verilmesi zor durumlarda danışılan bir akıl hocası olarak öne çıkar. Romanda etkisi olmadığı görülmüştür. Romana, din adamlarına devlet işlerinde söz hakkı verildiğinin gösterilmesi amacıyla eklenmiştir.

“Osman Gazi” adlı romanda din görevlilerinin Kayı aşiretinden olduğu, Müslüman olmayanların din görevlilerinin romanda yer almadığı görülür. Dursun Fakih, Şeyh Mahmud, Gazi Abdurrahman ve Şeyh Edebalı romandaki din görevlileridir. Bu kişilerin, yeni Müslüman olan kişilere öğütler verdikleri ve dini öğrettikleri, namaz kıldırarak, nikah kıydıkları tespit edilmiştir. Genel olarak toplumda saygı gören kişilerdir. Yaşanan kargaşalarda ve içinden çıkılmayan durumlarda din alimlerine danışıldığı görülür. Bu durum ise onların şeriat adamları olmalarına bağlanmıştır. Kayıların şeriate önem veren ve İslamiyet’in usullerince toplum düzeni kurmaya çalışan bir aşiret olarak çizilmesi dikkat çeker.

“Osmanoğulları” adlı romanda Türk din görevlilerin aynı zamanda ilim bilen, alim kimseler olduğu görülür. Kayılar arasında saygı ve sevgi görür, devlet işlerinde ve alınacak kararlarda etkin rol alırlar. Ancak romanda bu kişiler üzerinde önemle durulmaz, sadece yer yer bahsedilir. Şeyh Edebalı, Dursun Fakih, Derviş Dursun bu kişilerin başında gelmekle birlikte Osman Bey’in küçük oğlunun da bu kimselerin elinde büyümesi dikkat çeker. Diğer yandan romanda Hristiyan din görevlilerine rastlamak da mümkündür. Ancak bu papazların dini görevlerinden ziyade casusluk işleriyle uğraşmaları, papaz kimliklerini kendilerini gizlemek için kullanmalı önemlidir.

“Konak” adlı romanda din görevlilerin geniş yer tuttuğu ve bu kişilerin vaka zincirini etkilediği görülmüştür. Romanda din görevlileri ve bunların kendi arasındaki ilişkiler, görevler hakkında ayrıntılı bilgi bulmak mümkündür. Kumral Dede ve onun şeyhi, Yunus Emre ve onun hocası Taptuk Emre örneklerinden bu kişilerin geniş eğitimlerden geçtikten sonra kendi başlarına hareket ettikleri görülür. Mevlana, Şeyh Edebalı gibi yaşı geçkin ve tecrübeli din alimlerinin hem kendi aralarında hem de toplum önünde önemli saygı ve sevgi görmeleri dikkat çeker. Bu kişilerin genç yaştan itibaren iyi bir eğitim aldıkları, kendileri gibi din alimleri ile yakından ilgilendikleri, devlet işlerine ve gelecek politikalara, bölgenin istikbali ile alakalı konulara kayıtsız kalmadıkları dikkat çeker. Şeyh Edebalı’nın tüm derviş ve şeyhleri toplayarak Osman Bey’in bey olmasına karar vermesi ve bu kişilerin bu amaçla çalışacaklarına söz vermesi dönemde önemli rol almış olabileceklerini göstermek için özenle çizilmiştir. Kumral Dede romanda en etkili olan din alimidir. Kişilere dostluk etmesi, onları bilgilendirmesi, yol göstermesi dikkat çeker. Bunun dışında Mevlâna Celaleddin Rumi’nin romanda oldukça ayrıntılı olarak ele alınması ve kişiler üzerindeki etkisinin gösterilmesi romanın önemli unsurlarındandır.

“Çatı” adlı romanda din görevlilerinin hem halk arasında hem de yönetici kişilerce oldukça sevildiği ve saygı duyulduğu görülür. Bu kişiler romanda insanları yönlendirme, kontrol etme, sorgulama ve yargılama özelliklerine sahiptir. Din görevlileri oldukça bilgili, akıllı ve saygıdeğer kişiler olarak her kesimden kişiler tarafından el üstünde tutulur. Karacahisar’ın kadısı olan Dursun Fakih; suçlu ile suçsuzu ayırma, suçlunun suçunu belirleme, yeri geldiğinde Osman Bey’in kararlarına itiraz etme yahut Osman Bey’e sormadan önemli kararlar alma yetkilerine sahiptir. Diğer yandan Kumral Dede de herkes tarafından sığınılan güvenli bir liman olmak özelliğini taşır. Kumral Dede’nin Dursun Fakih’ten fazla olarak tasavvufi özellikler taşıdığı ve daha mistik kabiliyetlere sahip olduğu dikkat çeker. Romanda bu kişilerin hem toplumsal yaşam hem siyasetteki güçleri sık sık hissettirilir.

2.1.2.3. Askeri Görevli

2.1.2.3.1. Alp, Akıncı, Gazi

“Devlet Ana” adlı romanda Söğütlü erkeklerin neredeyse tamamının alp olduğu görülmüştür. Bu durum onların küçük yaştan beri savaşçı olarak yetiştirilmelerinden kaynaklanır. Bitinya ucunun tehlikeli ve sürekli savaş halinde bir bölge olması, baskınların ve savaşların sık yaşanmasının yanı sıra Türklerin geleneklerine göre kendilerini savaşçı olarak görmeleri bu durumun sebeplerindedir. Romanda görülen Türk alpleri, Demircan, Kerimcan, Mavro, Orhan Bey, Akça Koca, Dündar Alp, Bayhoca’dır.

“Osmancık” adlı romanda alplar oldukça önemli yer tutar. Türklerin neredeyse tamamı alp olarak görülür. Bunların başlıcaları, Ak Temür, Samsa Çavuş, Aykut Alp, Sungur, Gazi Rahman, Saltuk Alp, Abdullah, Akçakoca, Konur Alp, Turgut Alp’tir. Aşiret reisleri olan Ertuğrul Bey ve Osman, Osman’ın büyük oğlu Orhan da alptir. Bay Koca da tek bir savaşa girmiş ve şehit olmuş olmasına rağmen alplık eğitimi almıştır. Alp olmayanlar ise bilginidir. Bu durum Türklerin savaşçılığı sevmesinden, bir erkeğin savaşması gerektiğini düşünmelerinden kaynaklanır. Diğer tarafından yaşanan coğrafyanın tehlikeleri düşünüldüğünde bu düşüncüyü anlamak kolaylaşır. Alpların hepsinin kendilerine has özellikleri olduğu görülür. Ertuğrul Bey

ve Osman Bey, yanlarındaki yoldaşları olan alpları, onların özelliklerini ve kabiliyetlerini dikkate alarak seçer ve onlar için doğru görevlendirmeleri yapmaya gayret ederler.

“Kutlu Dağ” adlı romanda birçok alp olduğu, bu alpların romanın vaka zincirinde önemli roller oynadığı görülür. Bahsedilen zaman dilimi esas alındığında alpların toplumda önemli kişiler oldukları bu nedenle romandaki esas unsurunu oluşturdukları tespit edilmiştir. Bu kişiler Osman Bey’in yanında toplanmış ve her zaman savaşa hazır vaziyette bulunurlar. Çocukluklarından alplik eğitimi almaya başlar ve tüm hayatlarını bu şekilde geçirirler. Bu kişiler; Tankut Alp, Ayhan Çavuş, Aykut Alp, Akça Koca, Abdurrahman Gazi, Turgut Alp, Konur Alp, Kaya Alp, Aktimur, Akbaş Gazi, Baykoca’dır. Bunların yanı sıra Aykaan Bacı, Sedef Hatun, Yosma Kız gibi kadınların ve Çınar Abdal gibi abdalların, Şeyh Mahmut Gazi gibi din adamlarının da savaşlara alplarla birlikte katıldığı görülür.

“Turgut Alp” adlı romanda Osman Bey’in yoldaşları, akıncıları bu sınıfı oluşturur. Bu kişilerden en öne çıkan Turgut Alp’tir. Yer yer birbirlerinden küçük karakteristik farklarla ayrılırlar da genelde aynı özelliklere sahip olan akıncılar tek tip çizilir. Bu kişilerin dinlerine oldukça bağlı Müslüman oldukları görülür. Müslüman olmayanlarla dalga geçtikleri, onları Müslüman yapmaya çalıştıkları dikkat çeker. Şaraptan ve benzeri İslamiyet’e aykırı tüm nesne ve durumlardan bilhassa sakınırlar. Erdemli ve ahlaklı savaşçılardır. Korku duyguları yoktur, oldukça cesur kimselerdir. Savaştan kaçmaz ve sürekli savaşmak isterler.

“Osman Gazi” adlı romanda Osman Gazi’nin yanındaki savaşçılar; alpları, gazileri oluşturur. Kişisel olarak yapı farklarından bahsedilirse de ortak özellikleri dikkat çeker. Bu özellikler arasında dini kaidelere önem vermeleri, iyi ahlaklı ve terbiyeli olmaları, sadık olmaları ve her şartta Osman Bey’in lehine hareket ettikleri görülür. Osman Bey, bu kişilere oldukça güvendiğinden onları fethettiği kalelerde yönetici olarak bırakması dikkat çeker.

“Osmanoğulları” adlı romanda Osman Bey ve arkadaşlarının kendilerini “Gazi” olarak adlandırmaları dikkat çeker. Bu kişiler çok küçük yaşta savaşçılık eğitimi almaya başlarlar. Aşiretin reisine sonsuz saygı ve sadakat ile bağlı oldukları görülür. Cesur ve korkusuz kimseler olarak yetişirler. Gizli görevlerde başarılı olmaları savaşçılıklarının yanında akıllı olduklarını da

gösterir. Kayı aşiretinin devlet yönetim anlayışının gaza üzerine kurulu olması ve buldukları bölgede sürekli çatışmak durumunda kalmaları onları bu kimliğe bürünmeye iter. Ancak gazilerin bunu bir şeref olarak gördükleri, kendileri gibi savaşçı kimselere hangi millettense olsun saygı gösterdikleri görülür. Bu durum gazilerin kendi aralarında belirlemiş oldukları etik geleneklere bağlı olduklarını gösterir.

“Konak” adlı romanda alp ve akıncılar önemli yer tutar. Bilhassa Kayı aşiretini yöneten kişilerin de bu gelenek ile yetiştiği görülür. Aşiret beyinin yanındaki kişilerin bunlardan oluşması önemlidir. Osman Bey’in ve Ertuğrul Bey’in silah arkadaşları alplerden oluşur. Bu kişiler her zaman savaşmaya hazır, cesur ve fedakâr kişilerdir. Romanda etkisi fazla olan alplerden biri Rahman’dır. Rahman’ın karakteri ve kişilik özelliğinde tematik güç ile çatışan bir unsura rastlamak mümkün değildir. Bu nedenle Rahman’ın yazar tarafından tematik gücü temsilen özenle çizildiği görülür. Bir Türk alpi prototipini oluşturur.

“Çatı” adlı romanda gazilerin oldukça önemli görüldüğü dikkat çeker. Gaza anlayışıyla fetihler gerçekleştiren Osman Bey’in yanındaki bu savaşçıların zamanla aşiret beyi ile yakın ilişkiler kurması, Orhan’ı yetiştirmeleri, Osman Bey ile birlikte her yere girip çıkmaları onların etkisinin savaş alanının dışında da hissedildiğini gösterir. Diğer yandan oldukça saygılı, vefalı, cesur, sadık özellikleri ile görülen bu gazilerin, kendi özel yaşamları ve bireysel çatışmalarının romanda yer etmesi, onların seçimleri ve tercihleri nasıl gazi olduğunun anlaşılması için oldukça önemlidir. Bilhassa Rahman’ın gaziliği bırakıp Kumral Dede’nin yanına yerleşmesi ancak belli bir süre sonra savaşta ölmesi, bu özelliklerin kaybolmayıp suyu yüzüne çıkmak için zaman kolladığını gösterir. Tüm bu durumlar gazilerin tekipleşmesine neden olur. Gazilerin arasındaki sarsılmaz arkadaşlıklar, birbirlerini yetiştirmeleri, bu kurum hakkında edinilen bilgilerdendir.

2.1.2.3.2. Bacıyan-ı Rum

“Devlet Ana” adlı romanda “Bacıyan-ı Rum” olarak bilinen teşkilatın oldukça önemli olduğu görülmüştür. Bu romanda Bacıların başı sert ve korkusuz özellikleri ile bilinen Bacıbey’dir. Asıl adı Devlet Hatun’dur ancak Bacıların başı olmasından sonra Bacıbey adını almıştır. Onun

idaresi altında Söğüt'te savaşçı olarak bulunan, tıpkı erkekler gibi savaşlara giren, baskınlara giden ve Söğüt'ü koruyan birçok kadın vardır. Bunlardan bahsedilenler Aslıhan ve Şirin Kız'dır. Bu kadınlara Söğüt erkekleri oldukça güvenirler ve birlikte savaşa girerler. Devlet işleri, bey seçimleri ve savaş kararlarında Bacıbey söz sahibidir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda “Bacıyan-ı Rum” teşkilatının etkisi yoğun şekilde hissedilir. Bu kişilerin başında Aykaan Bacı bulunur. Tamamı kadın olan bu kişiler, savaş zamanında ve beyin ihtiyacı olan durumlarda silahlanıp savaşırlar. Aykaan Bacı'nın çoğu erkekten iyi kılıç kullandığı, cesur ve yetenekli olduğu görülür. Aykaan Bacı'nın olmadığı zamanlarda Bacıların başında Sedef Hatun bulunur. Yosma Kız da bu kişiler arasında oldukça önemlidir.

2.1.2.4. Tüccar

“Osmanoğulları” adlı romanda bilhassa hanlarda konaklamaları ile görülen tüccarlardan romanda sık bahsedilir. Bu kimseler parayı ve malları kontrol ettiklerinden her yere girip çıkmaları ve gittikleri yerlerde saygı görmeleri dikkat çeker. Hanlarda konaklayarak hem kendilerini gösterir hem de bilgi toplarlar. Abdurrahman ve arkadaşlarının kimi zaman tüccar kılığında gizli görevlere gittikleri ve bu yolla her yere girdikleri görülür. Tüccarlığın, dönemde saygı duyulan bir meslek olduğu bu yolla anlaşılır.

“Çatı” adlı romanda, Osman Bey'in Karacahisar'ı alması ve buradaki pazarı canlandırması ile tüccarların da romanda görülmesi dikkat çeker. Bu tüccarlar, pazarda Osman Bey himayesinde rahat ve güvenli şekilde iş yapar ve hakları korunur. Tüccarların Rumlardan oluşması dikkat çeker. Romanda Elyazar, en dikkat çeken tüccardır. Dursun Fakih'e yaptığı teklif ile daha sonrasında Osman Bey ve adamlarının izleyeceği ekonomik politikanın belirlenmesinde etkisi olur.

2.1.2.5. Demirci, Silah Ustası

“Devlet Ana” adlı romanda Kaplan Çavuş’un demirci ve silah ustası olduğu görülür. Söğüt’e sonradan yerleşen Usta Söğütlülere kılıç ve silah yapar. Oldukça yeteneklidir. Yeni silahşörleri eğitir ve onlara kılıç kullanmayı öğretir. Demirci ve silah ustası olduğu için keşfedilen yeni maddeler üzerinde de çalışması oldukça önemlidir. Öncelikle barutla tanışır ve bunun üzerinde deneyler yapar. Barutun ne olduğunu, nasıl kullanılabileceği tecrübe ettikten sonra “demirli delik” adını verdiği, tüfeklerin prototipi sayılabilecek ateşli bir silah üzerinde çalışır ancak ucundaki boru ayarlamalarını yapamadığı için silahı bir türlü tamamlayamaz. Bu silahı tamamlamasının Söğütlülerin geleceği için oldukça önemli olduğunun bilincindedir. Bu teknolojik gelişmenin onları tüm düşmanlarının ilerisine taşıyacağını düşünür. Teknolojik gelişmeleri takip etmesi ve bunları uygulamaya çalışması açısından oldukça önemlidir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Yahya Usta, meşhur silah ustası ve demircidir. Sonradan Söğüt’e yerleşmiş kısa sürede ünlenerek bölgenin aranan ustası haline gelmiştir. Karacahisar tekfurunun kendisini istemesi üzerine, Osman Bey’in gizlice yaptığı planla Karacahisar’a yerleşir ve fetih zamanı kale kapılarının içeriden açılmasında rol alır. Yahya Usta, ahilik geleneğine bağlı olduğundan oldukça dürüst ve sadık karakteri ile öne çıkar. Onun esnaflığı üzerinden ahilik geleneği hakkında çıkarım yapmak mümkündür.

2.1.2.6. Hancı

“Turgut Alp” adlı romanda hancılar oldukça dikkat çeker. Dönemin tarihsel bir gereği ve ihtiyacı olan hanlar vaka zincirinde önemli olayların yaşandığı veya olayların alt yapısının hazırlandığı mekanlardır. Bu nedenle buraları yöneten hancılar da yazar tarafından özenle kurgulanmıştır. Romanda dikkat çeken üç hancı vardır. Bunların ikisinin Türk birisinin ise Rum olduğu görülür. Türk hancılar ile Rum hancılar arasındaki fark dikkat çeker. Türk hancılar kendi milletlerinin savaşçısı olan akıncılara ücretsiz hizmet sunar ve onların ihtiyacı olan her şeyi karşılamaya çalışırlar. Kazançlarını Türk savaşçıları için harcamaları dikkat çeker. Diğer yandan Rum hancı için önemli olan tek şeyin para olduğu görülür. Para karşılığında tanımadığı kimseleri kendi tekfurunun sarayına gizlice sokabilecek kadar para düşkün olması dikkat çeker. Hancılar, genel olarak romandaki kişiler arasındaki bilgi ve haber akışında önemli kişiler olarak görülür.

“Osmanoğulları” adlı romanda hancılar, kritik noktalarda konumlanmış hanlarını yönetirken, birçok gizli bilgi taşırlar. Genel olarak romanda görülen hancıların para kazanmak için hareket ettikleri dikkat çeker. Bunun yanında Türklere saygı göstermeleri ve onlardan korkmaları, onların işlerini kolaylaştırmak için uğraşmalarına yol açar. Bu hanlar, gizli bilgilerin yayıldığı, casusluğun en yoğun olduğu noktalar olduklarından hancıların herkesi idare edebilen, anlayışlı ve uzlaşmacı tipler olması dikkat çeker.

2.1.2.7. Hizmet Meslekleri

2.1.2.7.1. At Bakıcısı

“Devlet Ana” adlı romanda Deli Balta, Bey atlarından sorumlu at bakıcısıdır. Beyin at ahırında sürekli atlarla ilgilendiği görülür. Osman Bey ile savaflara katılır.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Balabancık at bakıcısıdır. Başta Savcı Beyin yanında iken onun ölümü üzerine Osman Bey’e hizmet etmeye başlar. Osman Bey’in oldukça güvenilir adamı olup her yere onunla giderek atlarının bakımı ile ilgilenir. Balabancık’ın sürekli Osman Bey ile olması ve her fırsatta atlarla ilgilenmesi Kayıların sosyal yaşamlarında atın kullanımı ve önemi konusunda bilgiler saklamaktadır.

“Konak” adlı romanda Hamzacık Osman Bey’in atları ve genel hizmeti ile ilgilenen kişilerdir. Osman Bey’i zor durumlardan kurtardığı, kadınları koruduğu ve çeşitli hizmetlerde görevlendirildiği görülür. Bir baskın sırasında ölür. Sadık hizmetkardır.

2.1.2.7.2. Elçi, Ulak

“Devlet Ana” adlı romanda ulak olarak bilinen kişi Kedigöz’dür. Ulakların önemi güvenilir, hızlı ve güçlü olmalarıdır. Acil durumlarda hızlı ve güçlü olmaları işlerin kolay çözülmesi için önemlidir. Ancak romanda önemli mevzularda veya Konya sultanına iletilecek haberlerde,

devlet işlerini yakından ilgilendiren durumlarda, herkesin bilmesinin sakıncalı olacağı konularda Osman Bey'in daha güvendiği yoldaşlarını elçi veya ulak olarak yolladığı görülür. Kerimcan çoğu zaman “Bey ulağı” olarak görevlendirilir. Kaplan Çavuş ise hem sultanı görmesi hem de Konya ve çevresinde yaşanan hadiseleri öğrenmesi için Osman Bey tarafından görevlendirilir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda görevi sadece elçilik olan kişilere rastlanmaz. Osman Bey'in isteği üzerine uygun gördüğü kişiler elçi ve ulaklık görevi yaparlar. Alplardan olan Aktimur ve Akbaş Gazi'nin bilhassa Konya sultanına elçi olarak gittikleri görünür. Osman Bey ulak olacak kişileri bilhassa güvendiği yoldaşlarından seçer. Bu durum bölgedeki tehlikelerden etkilenmeden ve düşmanlara avantaj vermeden haberleşme sağlamanın zorluğunu göstermektedir. Olası casusluk ve ihanet durumlarına güvendiği adamları yollayarak tedbir alırken bu kişilerin alp olması olası çatışmada zor durumda kalmalarına karşı önlem olduğuna işaret etmektedir.

“Osmanoğulları” adlı romanda belirli elçiler olmamakla beraber, yöneticilerin güvendikleri kişileri elçi olarak yolladıkları görülür. Osman Bey, güvendiği arkadaşı olan Abdurrahman'ı sık sık elçi olarak yollar. Tekfurlar ise kurnazlığı ve hileleriyle tanınan Laskaris'i, Aristidi'yi elçi olarak yollayarak avantaj kazanmaya çalışırlar. Diğer yandan Söğüt'e gelen elçi Karaca Balaban, tarihî gerçekliğe sahip bir elçidir. Bu bağlamda romanda elçilerin, iş çözmeyi bilen, rakiplerin karşısında etkisiz kalmayacak kişilerden seçildiği görülür.

2.1.2.7.3. Hizmetçi, Aşçı, Sütanne

“Devlet Ana” adlı romanda Aşçıana, Bala Hatun'u büyüten kadındır. Şeyh Edebalı tekkesinde yaşar. Artemis Ana, Lotüs'ü büyüten ve emziren Rum kadınıdır. Her zaman Lotüs'ün yanındadır. Yarhisar'da yaşar. Sütanana ise Söğüt'te bey ile birlikte bey çadırında yaşayan Osman Bey'in süt annesidir. Romanda bazı kişilerin özellikle böyle kadınlar tarafından büyütüldüğü ve himaye edildiği görülmüştür. Bu kadınlar genellikle yaşlı, bilgili ve gelenekçi yapılarıyla öne çıkarlar. Bunun sebebi dönemin sosyal yaşamında önemli çocukların eğitim ve terbiyesine gösterilen hassasiyet olabileceği gibi küçük yaşta annesiz kalan kişilerin güvenilen kadınlara emanet edilmiş olması da olabilir. Her şekilde bu kadınların himayesinde bulunan çocuğa iyi baktığı ve onu geleneklere saygılı ve terbiyeli şekilde yetiştirdiği tespit edilmiştir.

“Turgut Alp” adlı romanda Hatice Nine’nin Turgut Alp’in sütannesini olması dikkat çeker. Kadınlı ilgili önemli ayrıntılara rastlanmasa da her zaman birbirlerini çok yakın görmeleri önemlidir.

2.1.3. Figüratif Kişiler

2.1.3.1. Sosyal Durum ve Konumlarına Göre

“Devlet Ana” adlı romanında kişilerin arasındaki sosyal sınıf farkları çevreye göre değişim göstermektedir. Rumlar arasında ağırlıklı hissedilen sınıf farklılıkları Türkler arasında yok olur. Rumlar kendi kast sistemlerine sahiptir. Tekfurların halkı önemsemeyerek kendi hisarlarında zengin bir yaşam sürdürdükleri, alt sınıftan hizmetçilere sahip oldukları ve onlara alt sınıftan olduklarını hissettirecek itham ve tavırlara başvurdukları görülmüştür. Alt sınıftakiler temel gereksinimlerini karşılamak için üst sınıflara mahkumdur. Alt sınıf ve üst sınıf arasında bir menfaat ilişkisi vardır. Bu nedenle Tekfur hisarlarında üst sınıf olan tekfurlar ve onların alt sınıf hizmetçileri ile karşılaşmak mümkündür. Yine Rumlar arasında din adamları üst sınıf görülür. Türkler arasında bu sınıf farklılıklarının oldukça azalır. Türklerde alt sınıf yoktur. Türklerde aşiret reisinin ve Şeyh Edebalı’nın üst sınıf, kalan herkesin orta sınıf olduğu dikkat çekmiştir. Aşiret reisi ve Şeyh Edebalı üst sınıf olarak görülürler ancak bunu kendileri açık etmez ve bunun için uğraşmazlar. Toplulukları onlara duydukları minnet ve sevgileri ile onları yüceltir. Üst sınıf görülenler ise birlikte yaşadıkları insanları kendilerinden aşağı görmezler. Bu nedenle Türkler arasında sosyal yaşama yansıyan bir sınıf farklılığının olmadığı tespit edilmiştir. Romanda her tabakadan insana rastlamak bu yolla mümkündür.

“Osmancık” adlı romanda kişiler belirli bir zümreye dağılmamıştır. Romanın ağırlıklı sosyal hayatı temel almış olması, Kayıların yaşayışlarına ve bölgedeki diğer tekfur ve yöneticilerin kendi toplum düzenlerine göre farklılaşmalar olduğu görülmüştür. Bu bağlamda Kayıların arasında belirgin sosyal sınıf farklılıkları göze çarpmamaktadır. Toplum düzeninde herkesin görevi bellidir ve kişiler arasında sınıfları belirleyen kesin çizgiler yoktur. Diğer yandan yaşlıların, alimlerin toplu tarafından sevilerek saygı gösterildiği, yönetici olan Bey’in karar mekanizmasını yanındakilere danışmak koşuluyla elinde tuttuğu gerilir. Ancak romanda

Türklerde köle yahut hizmetçilere rastlanmaz. Kayıların dışarıdan köle aldığı görülür ancak bu kişiler toplumda köle olarak karşılanmaz. Yahşi İmam bir cariye alır ve onunla evlenir. Kadın köle değildir. Bizanslılar arasında belirgin sınıf farkları ve ayrımları vardır. Tekfur ve yöneticiler yönettikleri kişiler üzerinde egemenlik kurar ve onlar ile aralarındaki sınıf farkını kesinleştirir. Hizmetliler ve kölelerin efendilerine hizmet etmek için yaşadıkları görülür.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Kayıları yöneten aşiret reisleri Ertuğrul Bey ve Osman bey bu konumları nedeniyle toplumdaki oldukça saygı ve sevgi görürler. Diğer yandan din görevlileri, alimler, yaşlılar da saygı ve hürmet gören kişiler olarak öne çıkar. Romanın tamamının konu aldığı Kayıların sosyal yaşamında bu kişilerin öne çıkması Türklerin gelenek ve görenekleri ile alakalıdır. Sosyal yaşantı içerisinde herhangi bir sınıf farklarına rastlanmaz. Toplumda işi iyi yapanlar, başarılı ve güçlü olanlar, erdemli olanlar, yaşlılar, yöneticiler, alimler oldukça önemli görülür. Roman vakaları genel olarak yöneten ve yönetilen kişiler arasında eşit olarak dağılır.

“Turgut Alp” adlı romanda kişiler arasında çeşitli ayrımların oldukları görülür. Roman kişilerini genellikle üst ve orta sınıf kimseler oluşturur. Alt sınıf kişilere rastlanmamıştır. Yöneticilerin, tekfurların, şövalyelerin ve kumandanların üst sınıfı oluşturdukları, savaşçı ve akıncıların ise orta sınıfı oluşturdukları görülür. Bizanslılar ile Türkler arasında sosyal yaşama sirayet atmış sınıf anlayışları ile alakalı fark olması dikkat çeker. Türklerin arasında kardeşlik, ağabey-kardeşlik, din kardeşliği bağı olduğu, kimsenin diğerinden üstün görülmediği ve tutulmadığı anlaşılır. Ancak Bizanslılar arasında yöneten ve yöneticiler birbirlerinden kesin çizgiler ile ayrılmıştır. Diğer yandan şövalyeler ile tekfurular arasında da sınıfsal ayrım olması dikkat çeker.

“Osman Gazi” adlı romanın genelini üst ve orta sınıfın oluşturduğu görülür. Roman vakalarının genel olarak savaşlar, fetihler ve bunun özelinde tekfurular, beyler bağıntısında geçmesi bu durumun temel nedeni olmuştur. Kayıların arasında hissedilmeyen sınıflar arası farkın Bizanslılar arasında aşikar hale geldiği dikkat çeker. Kayı aşiretinin sosyal hayatında Bey’in herkesle yakından ilgilendiği, herkesin derdini dinlediğini ve herkese şans verildiği görülür. Bey her şeyi aşireti için yapar ve onların refahına uğraşır. Bu nedenle yönettiği kişiler arasında uçurum olmadığı görülür. Bey ve devlet adamları aşiretin normal üyeleri gibi yaşarlar. Diğer yandan Bizans hayatında durum farklıdır. Halk, tekfuru beslemek, onun ihtiyaçlarını karşılamak için

çalışır. Bu durum Tekfurun umuunda değildir ve kendi refahı yolunda olduğu sürece başka şeyi umursamaz. Tekfur yönetimindeki halkların tamamı yoksulluk çeker. Diğer yandan tekfur ve devlet adamları ile yönetilenlerin arasında derin bir uçurum söz konusudur. Her şey tekfur ve onun refahı için yapılır. Bu durum romanda özenle işlenir. Yazarın roman boyunca vermeyi denediği ana mesajın bu ayrıntılarda görülmesi dikkat çeker. Tekfurların bu tavırları Türklerin fetihlerini meşru kılmak amacıyla dikkatle işlenmiştir.

“Osmanoğulları” adlı romanda kişilerin yöneticilerden ve onların yardımcılardan oluştuğu görülmüştür. Kayıların ve Rumların sosyal hayatından bahsedilmesi romanın sosyal yapılarla ilgili bilgi sakladığını gösterir. Bu bağlamda, Kayıların yöneticiler ve yönetilenlerin birlikte ve aynı koşullarda yaşadığı bir topluluk olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ertuğrul Bey ve Osman Bey bu topluluğun baş yöneticileri durumundadır. Yönetimin babadan oğula geçtiği ve aynı soy üzerinden devam ettiği görülür. Yöneticilerin, toplumda saygı ve sadakat gören kimseler olduğu göze çarpar. Bu kişiler, önemli kararları toplumun önde gelen kişileri ile birlikte alırlar. Bu önde gelen kişilerin, iyi savaşçılar ve din âlimleri, tecrübe sahibi yaşlılardan oluştuğu dikkat çeker. Böylece toplumda belirli bir kesimin söz sahibi olması dikkat çeker. Diğer yandan Kayıları yöneten bu kişilerin arasında sosyal sınıf farklılığı açık değildir. Yönetilenler ve yöneticiler eşit koşul ve şartlarda yaşamaya devam ederler. Yöneticilerin asıl görevi yönetilenleri refah ve huzur içinde yaşatmaktır. Bu nedenle Osman Bey’in çoğu savaş ganimetini arkadaşlarına ve aşiretine dağıtması, kendi mülkiyetine pay ayırmaması dikkat çeker. Diğer yandan Rum halkı ve yönetici Tekfurların saraylarında sosyal sınıf farklılığının kesin şekilde görülmesi önemlidir. Bu iki ayrı milletin sosyal yaşamındaki farklılığı görmenin kesin yoludur. Tekfurların, yönetilenler üzerinde hak talep etmesi, vergi ve çeşitli yollarla kendi mülkiyetlerini genişletmesi, saray hizmetlilerinin sosyal sınıf ve yaşam koşulları merkezinde yöneticilerden oldukça farklı olması dikkat çeker. Rumlar arasındaki sosyal sınıf farkının Kayıların sosyal yaşamında karşılığı yoktur. Kayılarda, soylu ailelere mensup olmanın kişiler üzerinde önemli tesirlerinin bulunmadığı, kişilerin yiğitlikleri ve erdemlilikleri üzerinden konumlandırıldığı görülür. Ancak aşiretin başına geçecek kişinin belirli bir soydan olmasına dikkat edilir. Rumlarda ise soylu kişilerin doğuştan hakları vardır. Romanda kadınların sosyal konumları, eş olmalarıdır. Önemli kişilerin eşleri olmak onlara yönetimde söz hakkı veriyor gibi görünse de bunun entrikalar ile sağlanması önemlidir. Bu durum haricinde kadınlara sosyal konum verilmez.

“Konak” adlı romanda karamanların genellikle üst-orta sınıftan oluştuğu dikkat çeker. Roman yöneticiler, savaşçılar, din adamları merkezinde oluşturulmuştur. Sosyal sınıfların yaşayışları arasındaki ilişkiyi romandan sezinlemek mümkün olmamıştır. Romanda bilhassa Türkler arasında bu farkların görülmediği, kutlu bir soydan gelen yöneticiler, yaşlılar ve din alimlerinin saygı ve sevgi gördüğü dikkat çekmiştir. Ancak savaşçıların, yaşlıların ve din alimlerinin devlet işlerinde söz hakkı olması, Beyin diğerlerinden ayrıcalıklı bir yaşam sürmemesi dikkat çeker. Romanda diğer milletlerinin sosyal yaşamları hakkında geniş bilgiye ulaşmak mümkün olmamıştır.

“Çatı” adlı romandaki kişileri genel olarak üst-orta sınıftan kişiler oluşturur. Kayıların ve diğer Türkmen aşiretlerin sosyal yaşam düzenlerine ve aralarındaki ilişkilere bakıldığında herkesin birbirinin hakkını gözettiği, paylaşmanın yaygın olduğu gözlemine dayanarak bu kişiler arasında önemli sosyal durum farklılıklarının olmadığı görülür. Yöneticilerin her şeyi halkla paylaşması, yönetilenlerin ise yöneticilerinin varlıklı hale gelmesi için çalışması toplumsal refahı dengeleyen önemli unsurlardan biri olarak döngü şeklinde dikkat çeker. Diğer yandan bu düzeni bozmuş aşiretlerin, halkının durumunu düşünmeyen yöneticilerin zamanla yoksullaştığı, dağıldığı ve itibarlarını kaybettiği görülür. Bu nedenle romanda Türklerin doğal bir döngü içerisinde dengede durdukları söylenebilir. Ancak yönetici sınıfının ve din alimlerinin tolumun diğer kesiminden oldukça saygı ve sevgi görmesi, yöneticilerin etkin gücü üst sınıfın ince çizgilerinden birini oluşturur. Diğer yandan romanda Rumların sosyal durumları ile alakalı bilginin azlığı sebebiyle kesin bir yorumda bulunmak mümkün değildir.

2.1.3.2. Etnik Yapılarına Göre

2.1.3.2.1. Kayılar

“Devlet Ana” adlı romanda kişilerin çoğunun Söğüt’te yaşayan Kayılar olduğu görülür. Bu nedenle romanın, onların sosyal ve siyasi yaşamını anlattığını söylemek mümkündür. Diğer taraftan buradaki kişilerin kabile şeklinde yaşadığı görülmüştür. Kayıların arasına sonradan gelenler ve yerleşenlerin burada hoşgörüyü karşılandığı söylenebilir. Bu durum bölgeye sürekli göç alınmasını sağlar. Romanda, Kayılar kendilerini Oğuz soyundan Türkmenler sayarlar. Bu kişilerin ortak özelliği saygılı, erdemli, vefalı, yardımsever, cesur kişiler olmalarıdır. Kayılar örf

ve adetlerine değer veren, ahlak ve terbiyeyi savunan kişiler olarak görülmüştür. Kayıların tamamının genel özelliği birbirlerine sadakat ve güvendir. Bu durumun tek istisnası Dünder Alp ile görülür. Dünder Alp bu özellikleri iktidar isteği nedeniyle göz ardı etmiştir.

“Osmancık” adlı romanda kişilerin çoğunluğunu Kayılar oluşturur. Bu kişiler beylerine sadık ve savaşçı Türklere dir. Çevredeki Türk boyları tarafından sevilir ve sayılırlar. Kayılar yazları Domaniç yaylasında kışları Söğüt’te geçirirler. İlim adamlarına ve alimlere oldukça değer verirler. Beyleri Ertuğrul Bey ve onun ardından gelen Osman Bey’dir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda kişilerin neredeyse tamamını Kayıların ve Söğüt’te onlar ile yaşamaya gelen kişilerin oluşturduğu görülür. Bölgede gelecek vadeden ve kurtarıcı olarak görülen Osman Bey’in etrafında toplanmış kişiler romanın büyük çoğunluğunu oluşturur. Diğer kişiler ise Osman Bey’in düşmanlarıdır. Kayılar, ulu bir soydan geldiklerine inanan, destan ve efsanelerini unutmamış ve bunlardan ders alan, savaşçı bir topluluk olarak öne çıkar.

“Turgut Alp” adlı romanda Kayılar tematik gücü temsil ederler. Kendilerini “Osmanlı”, “Osmanoğulları” olarak adlandırırılar. Romanda Kayılara mensup kişilerin tamamı savaşçı ve Müslümandır. Osman Bey’e ihanet eden amcası Dünder Bey’in bile ihaneti nedeniyle sürekli pişman olduğu dikkat çeker. Kayıların genel özellikleri erdemli, dürüst, ahlaklı ve dinine bağlı kişiler olmalarıdır.

“Osman Gazi” adlı romanda kişilerin çoğunluğunu kayılar oluşturur. Bu nedenle Kayıların sosyo-kültürel yaşamları, devlet yönetim şekilleri, dünya görüşleri ve dini inanışları romanda geniş yer tutar. Kayıların genel itibariyle belli özellikler taşıdığı görülür. Romanda Bizanslı olan ancak sonradan Kayı aşiretine dahil olabilecek kişilerin de daha önceden bu özelliklere sahip olması dikkat çeker. Bu erdemli özellikleri sayesinde kişilerin Kayı aşiretine layık olduğu okuyucuya hissettirilir. Kayılar, yüksek erdemli ve ahlaklı kişilerdir. Dini inanışlarına oldukça bağlıdırlar ve bu yoldan ayrılmadıkları görülür. Sosyal yaşamlarında dini inanışları büyük rol alır. Şeriata uygun yaşamaya ve zorlandıkları durumları bu yolla çözmeye önem verirler. Kayılar savaşçı kimlikleri ile öne çıkar. Bilhassa Kayıların beyi olacak kişilerin en güçlü savaşçı olması dikkat çeker. Kayıların vicdanlı olmaları genel özellikleri arasında sayılır. Düşmanlarına

bil merhamet göstermeleri ve onları bağışlamaları dikkat çeker. Kayıların aşka saygı duydukları görülür. Onu aşk olduğunda Kayılar edebilecekleri sözleri itina ile seçerler ve evlenmek isteyenleri hemen evlendirirler. Kayıların erkek ve kadınları arasında haremlik-selamlık ilişkisi bulunduğu, romanda bu ilişkiye “kaç-göç” adı verildiği görülür. Kadınlar tanımadıkları erkeklerin yanında kapanarak ortamı terk ederler.

“Osmanoğulları” adlı romanda Kayılar roman kişilerin genelini oluşturur ve tematik gücü temsil eder. Bu kişiler aşiret sistemiyle yaşar ve aşiret beyi aşiretin önde gelenleri tarafından seçilir. Kayıların genel özelliklerinin savaşçılık olduğu görülür. Bu kişiler küçük yaştan itibaren savaşçılık, kılıç kullanma, ok atma eğitimleri alırlar. Genç yaşta savaflara katılırlar. İyi savaşçılar ve erdemli kişiler zamanla devlet işlerinde söz sahibi olur. Kayılar genel olarak tematik gücü temsil etse de içlerinde ihanet unsurunu canlı tutabilmek için iktidar hırsı ile hareket eden Dünder Bey ve adamları dikkat çeker. Ancak Dünder Bey’in bile yaptıklarının yanlış olduğunu bilmesi Kayıların genel özelliklerinin istisna kabul etmediğini gösterir. Kayıların kadın ve erkeklerinin genç yaşta evlendikleri dikkat çeker. Kadınların yaklaşık 13-14 erkeklerin ise 15-16 yaşında evlendikleri görülür. Kayılar kendilerine benzeyen, iyi savaşçı, cesur ve erdemli kişilerle milliyet ve din gözetmeksizin dost olurlar. Romanda Kayılar, Selçuklu Devleti’nin egemenliğinde gelişerek kendi özgürlüklerini ilan edip devletleşmiş bir aşiret olarak dikkat çeker.

“Konak” adlı romanda Kayıların önemli yer tuttuğu görülür. Bu aşiretin tarihçesi, Anadolu’ya gelme serüvenleri ve ataları romanda sık sık sorgulanır. Aşiretin gelişerek devlet haline gelmesinin ilk adımları romanda ayrıntılı olarak işlenir. Bu aşiret bilhassa Osman Bey ve Ertuğrul Bey’in üzerinden anlatılır. Yer yer “Ertuğrul’un aşireti” olarak adlandırıldığı dikkat çeker. Aşiretin Ertuğrul Bey’den önceki beyinin Süleyman Şah olduğu ancak birden fazla Süleyman Şah’ın isim benzerliği nedeniyle birbirleriyle karışmış olabileceği ihtimali üzerinde durulduğu görülür. Kayılar Müslüman bir Türk aşiretidir. Dinlerine oldukça bağlı, kanaatkar, cesur, savaşmayı seven, gururlu kişilerden oluşması dikkat çeker. Kayıların genel özelliklerini ihlal eden tek kişinin başlıca çatışma unsurlarında birini oluşturan Dünder Bey olması dikkat çeker. Bu durum onun iktidar hırsıyla açıklanır. Kayıların zamanla genişler ve yeni gelenlere kucak açarak büyük bir aşiret haline gelir. Sonradan katılanların kendini bu aşiretten ayırmadığı ve bilhassa Rahman’ın roman boyunca bir Kayı gibi ele alındığı görülür.

“Çatı” adlı romanda kişilerin çok büyük çoğunluğu bu aşiret ve sonrasında çeşitli bölgelerden gelerek bu aşirete dahil olmuş, onlarla birlikte yaşayan ve savaşan kişiler oluşturur. Romanda yer yer bu aşiretin tarihi ile ilgili, ataları ile ilgili bilgi bulmak mümkündür. Kayılar gittikçe büyüyen ve devlet haline gelen, çeşitli düzen ve disiplinleri olan ve gün geçtikçe gelişen bir aşirettir. Osman Bey tarafından yönetilir ve Osman Bey’in oğlu olan Orhan’ın veliht olarak görülmesi nedeniyle onunda söz hakkı olduğu dikkat çeker. Kayıların gittikçe gelişen, refahlayan sosyal ve ekonomik yaşamının herkese açık olduğu görülürken sonradan gelerek Karacahisar’a yerleşen ve onlarla yaşamaya başlayan herkesin bu aşiret ile kısa zamanda dostane ilişkiler kurması aşiretin büyümesini kolaylaştırır. Buraya yerleşerek Kayılar ile birlikte yaşayan diğer Türkmenlerin de zamanla Kayı olarak anılmaya başlanması dikkat çeker.

2.1.3.2.2. Germiyanogluları

“Kutlu Dağ” adlı romanda Germiyanlılardan sıklıkla bahsedilir. Romanda Kayılar üzerinde etki kurmaya çalışan Selçuklu’ya bağlı bir beylik olan Germiyanlılar, bölgede büyüyen kayı tehdidini görüp önlem almaya çalışır. Bu bağlamda sıklıkla Kayılara elçi gönderdikleri, onlar aleyhinde çalıştıkları ve Kayılar üzerinde baskı kurarak onlara hakim olmak yoluyla tehdidi ortadan kaldırmaya çalıştıkları görülür. Germiyan beyi olan Yakup Bey’in ismi sıklıkla kullanılsa da romana fiilen dahil olmaz.

“Turgut Alp” adlı romanda Germiyanlılar karşıt güçler arasındadır. Osman Bey’in bölgede büyümesini kendisine tehdit olarak gören Germiyan Beyi’nin bölge tefurları ile işbirliğine girerek aslında kendi milleti ve dininden olan Osman Bey’e tuzak kurduğu görülür. Ali Şir Bey bunu siyasi politikaları ve kişisel hırsları nedeniyle yapar. Askerlerinin ve diğer Germiyanlıların, Kayılar ile dost ve dindaş olduklarını unutmuyarak onlara yardım etmesi dikkat çeker.

“Osmanoğulları” adlı romanda Germiyanlılar, Kayıların karşısındaki güçlerden biri olarak görülür. Kayıların düşmanlıklarının genelde gizli tutulması, Tefurların Osman Bey ile dost görünerek tuzak kurmasının yanı sıra Germiyanlıların alenen düşmanlık ettikleri dikkat çeker. Germiyanlıların da Kayılar gibi Selçuklu Devleti’ne bağlı olması ve Türk olması, bu

düşmanlıklarının hırs ve kıskanma duygularından kaynaklandığını gösterir. Bölgeye sahip olma, bölgedeki söz sahibi topluluk olma isteğiyle hareket eden Germiyanlıların önündeki en büyük engel Kayılardır. Kayıların Germiyanlıların bölgedeki etkisini tehdit etmesi bu düşmanlığı perçinler. Germiyanlıların genel itibariyle Kayılara benzediği, iyi savaşçı oldukları dikkat çeker. Bu durum romanda onların Türk olmasına bağlanır.

2.1.3.2.3. Selçuklular

“Devlet Ana” adlı romanda Selçuk Devleti’ni doğrudan temsile eden şahıslara rastlanmaz. Ancak Kayıların ve Eskişehir Sancak Beyi Alişar Bey’in Selçuklu Devleti’ne doğrudan bağlı olduğu ve Konya sultanı tarafından atandıkları görülür. Ayrıca bölgede yer alan tekfurular da Selçuk sultanına vergi vermekle mükelleftir. Bu nedenlerle, romandaki kişilerin çocuğunun Selçuklu Devleti himayesinde bulunan kişiler olduğu görülmüştür.

“Osmancık” adlı romanda Selçuklular’a ait şahıslar bulunur. Bunlardan ilki Eskişehir sancakbeyi Al Zahid’dir. sultana doğrudan haber gönderebilir. Yönettiği bölgeyle ilgili sultanı bilgilendirir. Doğrudan sultan tarafından gönderilmiştir. Diğer taraftan Osman Bey’e Selçuk sultanının beylik alametleri sayılan alametlerini getiren elçiler de doğrudan Selçuklu Devleti’ne mensuptur. Diğer yandan Kayıların henüz kendi devletlerini kurmamış olması ve Selçuk Sultanı’nın himayesinde yaşamaları, Selçuk sultanına karşı sorumlu olmaları onların Selçuklular içerisinde değerlendirilmelerine neden olur.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Kayıların Selçuklu Devleti’ne bağlı olduğu görülür. Ancak romanda u devletin gün geçtikçe zayıfladığı, Moğol hakimiyeti altın girdiği dikkat çeker. Roman sonunda ise sultanın ölmesi Osman Bey’in bağımsızlık emellerini kamçılar. Romanda Selçuklulardan Osman Bey’in ve Kayıların tarihinin ve içinde bulunula bölgesel koşulların açık kılınması amacıyla bahsedildiği görülür.

“Osman Gazi” adlı romanda Kayıların, genel itibari ile Selçuklu sultanına bağlı olduğu dikkat çeker. sultana saygı duyar ve ondan saygı görürler. Sultan Alaeddin ve Gıyaseddin Mesud ile

sıklıkla haberleşirler. Romanda Selçuklu sultanları hakkında genel tarihî bilgilere rastlansa da sosyo-kültürel açıdan Selçuklu yaşamının izlerini görmek mümkün değildir.

“Osmanoğulları” adlı romanda Selçuklu Devleti romanın önemli unsurlarından birini oluşturur. Romanda Kayıların Selçuklu Devleti’ne bağlı bir aşiretken gelişerek devlet haline gelmesi ele alınır. Bu bağlamda aşiretin Selçuklu tarihi içindeki yeri, Selçuklu tarihindeki gelişim ve değişimlerin Kayı aşiretine etkisi romanda ayrıntılı olarak gösterilir. Bu nedenle Selçuklu sultanlarının bu etkilerin görülmesi ve tarihî vakaların izlenmesi için romanda özenle işlendiği görülür. Romanda Selçuklu sultanlarının politik tavırları ve karakter özellikleri yer alır. Diğer yandan Kayılara elçi olarak gelen Karaca Balaban romanda doğrudan etkisi olan Selçuklulardandır.

“Konak” adlı romanda bölge beyliklerin Selçuklu Devleti’ne bağlı olduğu görülür. sultanların romanda etkisi görülmesi de isimlerinden bahsedilir. Selçuklunun çökmek üzere olduğu ve yerine yerini dolduracak birilerinin gelmesi gerektiği Şeyh Edebalı’nın meşveretinde anlaşılır ve Selçuklunun günde güne Moğol kontrolüne girdiği hissettirilir. Romanda Konya’nın Selçuklunun merkezi olduğu, Anadolu’ya göç edenlerin buraya uğradıkları, çeşitli ilim insanlarının uğrak yeri olduğu dikkat çeker. Ancak romanda Selçuklulara dair genel ve kesin bir intiba edinmek mümkün olmamıştır.

2.1.3.2.4. Mentешеoğulları

“Devlet Ana” adlı romanda Kurt Ali’nin Mentеше Beyliği’ne bağlı bir yüzbaşı olduğu sırada esir alındığı bilinmektedir. Bu kişinin Kayı bölgesinde dostça karşılandığı görülmüştür.

2.1.3.2.5. Bizanslılar

“Devlet Ana” adlı romanda Bizanslılar, romandaki ana unsurlardandır. Bu kişilerin Türklerle olan çatışmaları ve dostlukları romanın temelini oluşturmaktadır. Kimi Bizanslıların roman sonuna kadar Türkleri yok etmek amacıyla çalıştıkları görülür. Bu kişilerden Notüs Gladys

karşıt güçlerin merkezinde bulunur. Tipik bir Bizans soylusudur. Türkleri yenebilmek için her türlü tuzağı kurabilecek hırslı biridir. Romanda görülen Köse Mihal haricindeki tekfurlar Müslüman olan Kayılara karşı birleşip onları yok edebilmek amacıyla uğraşır. Türklerin bölgede bulunması ve gün geçtikçe güçlenmeleri Bizans varlığını tehdit ettiğinden bu tekfurlar kendi varlıklarını koruyabilmek amacıyla, Osman Bey ve aşireti aleyhinde çalışırlar. Bunların yanı sıra romanda Türkleri seven ve onlarla dostane ilişkiler yürüten Bizanslıların olduğu da görülmüştür. Bunların başında ise Köse Mihal gelir. Romanda Köse Mihal ve Osman Bey dostluğu, İnönü baskını sonrasında başlar. Daha öncesinde Osman Bey'in karşısında duran Harmankaya Tekfuru Köse Mihal bundan sonra Türklerin en sadık dostlarından birisi haline gelir. Türkler ve Bizanslılar ilişkilerin bakıldığında “Dönmezköy” unsuru oldukça önemlidir. Önceden yaşadıkları bir Bizans köyünde gördükleri zulümden kaçarak Söğüt bölgesine yerleşmiş olan bu köyün sahipleri Türkleri oldukça sever ve onların himayesinde oldukça sağlıklı ve güvenli bir şekilde yaşarlar. Son tahlilde romanın geneline bakıldığında Bizanslılara ait genel özelliklere rastlanmadığı görülmüştür. Roman tipler üzerine kurulu olsa da aynı millete mensup kişilerin farklı tiplerde görülmesi Bizanslılar üzerinde genel bir yargıya ulaşma olanağını ortadan kaldırmıştır.

“Osmanlık” adlı romanda Türklerle birlikte en fazla yer alan kişiler Bizanslılardır. Bilhassa Bitinya ucunda Kayılar'ın yakınlarında yaşayan tekfur, tekfurun aileleri, halkları bu unsuru oluşturur. Romanda yoğun olarak görülürler. Tek çeşit Bizanslı tipinden bahsetmek mümkün değildir. Türklerle düşman olanların kendi içinde ittifaklar kurarak varlıkları için tehdit oluşturan Kayıları ortadan kaldırmaya çalışırlar. Diğer yandan askeri ve siyasi sorumlulukları olmayanlar, kadınlar Türkler ile dostane ilişkiler kurabilmiştir. Köse Mihal ise bir Bizans tekfuru olmasına rağmen Osman'a gösterdiği dostluk istisna durumlardandır. Romandaki en önemli Bizanslıdır. İstisna olmasına rağmen romanda karakteristik özellikleri ve psikolojisi en ayrıntılı gösterilen Bizanslıdır. Yaşamındaki dönüşümler sebepleri ile birlikte açıkça verilir. Diğer yandan Türklerin ve kendi geleneklerini, ikisinin arasındaki farkları iyi bilir. Bu durum Köse Mihal'in bu ikisini karşılaştırmasına, yer yer çıkarımlar yapmasına neden olur.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Bizanslı kişilerin oldukça az olduğu dikkat çeker. Bizanslılar karakter yapılarıyla, bireysel kimlikleri ve özellikleriyle değil Osman Bey'e karşı tutumları ile ele alınır. Harmankaya tekfuru ve İnönü beyi Osman Bey ile dost ilişkiler kurarken diğer tekfurların Osman Bey ile düşmanlık ettikleri görülür. Bunların dışında romanda Bizanslıların

sosyal hayatları yahut karakteristik özelliklerin rastlanmaz. Romandaki çatışma unsurunu desteklemek amacıyla kullanılırlar.

“Turgut Alp” adlı romanda, romanın Kayılar haricindeki diğer yarısını Bizanslılar oluşturur. Osman Bey ve adamlarının sürekli Bizans tefurları ve adamlarıyla çatışma halinde olduğu görülür. Bizanslıların, onlara atfedilmiş genel özellikleri olduğu dikkat çeker. Bu bağlamda çoğu Bizanslının tek tip karakter etrafında dönmek kaidesiyle ufak farklarla birbirlerinden ayrıldıkları görülmüştür. Bizanslı tipinden en çok uzaklaşan Türkler ile yakın dostluk içerisinde olan Köse Mihal’dır ancak o bile yer yer şatafat ve gösteriş sevgisiyle Bizanslı olduğunu hatırlatır. Romandaki Bizanslılar genel olarak para, şatafat ve gösteriş düşkünleri kişilerdir. Genel olarak kurnaz ve hile yapmayı seven kişiler olmaları dikkat çeker. Kendi menfaat ve rahatları uğrunda geriye kalan herkes ve her şeyden vazgeçebilirler. Ahlak duygularının eksik olduğu hissedilir.

“Osman Gazi” adlı romanda Kayılar ile birlikte çatışma unsurunu oluşturarak romanın merkezinde yer alanlar Bizanslılardır. Yazarın Bizanslıları iki gruba ayırdığı görülür. Bu kişiler Türkler ile ortak özellikler taşıdığından Türklere dostluk eden “iyi Bizanslılar” ve “kötü Bizanslılar”dır. İlk gruptaki kişilerin sayısı seyrek olmakla birlikte romanda önemli unsurları temsil ettikleri görülür. Kösemihal’in roman boyunca Osman Bey’i koruması, onun Türkler’de dost ve iyi bir insan olarak gösterilmesi önemlidir. Daha sonrasında Müslüman olacak ve Kayılar ile birlikte seferlere katılacak olan Kösemihal’in bu aşiretin arasına girecek olduğu hissettirilir. Diğer yandan Anya için de durumun benzer olduğu görülür. Romanın asıl çatışma unsuru, yazar tarafından tek tip olarak çizilmiş olan “kötü Bizanslı” tipleridir. Bu tiplerin genellikle Tefurların üzerinde canlandırıldığı dikkat çeker. Bu kişiler, kendilerinden başkasını düşünmeyen, vicdansız, yalan söyleyen kişilerdir. Ve Kayıların fetihlerini, Bizans’a düşmanlıklarını perçinlemek adına uğraştıkları görülür. Tematik gücün karşısında bulunurlar.

“Osmanoğulları” adlı romanda Kayılar ile beraber esas vaka zincirini ayakta tutanlar Bizanslılardır. Bilhassa Bizans’ın bölgede görevlendirmiş olduğu tefurlar ve onların aileleri romanın çatışma unsurunu oluşturur. Bizanslıların, romanda genel olarak karşıt güç olarak görüldüğü ancak istisnalara da rastlandığı dikkat çeker. Bizanslıların Kayılar ile düşman, iyi

savaşçı yetiştiremeyen, ahlak ve erdem konularında hassasiyeti zayıf, zevk ve şatafat düşkünü, vatan ve millet sevgilerinden habersiz kimseler olarak gösterildiği görülür. Ancak aralarında bu özellikleri taşımayan iyi kimselerin görüldüğü, bu kişilerin bir zaman sonra Kayılar ile dost olduğu dikkat çeker. Romanda dikkat çeken bir diğer unsur Bizanslı kadınlardır. Bu kişilerin, Türk erkeklerine özel ilgi gösterdikleri ve onları Bizanslı erkeklerden fazla beğendikleri, seve seve Türklerle kaçtıkları görülür. Diğer yandan bu kadınların güzellikleri düşmanlarını etkilemek ve onları bu yolla kontrol etmek için kullanılır.

“Konak” adlı romanda Bizanslılara geniş yer verilmediği dikkat çeker. Romanda etkisi görülen tek Bizanslı Harmankaya Tekfuru Mihal Bey’dir ve bu kişi Türkler ile olan dost ilişkileri ile görülür. Romanda tekfurlardan, onların Kayılar üzerindeki baskılarından ve Dünder Bey’in Bizanslılar ile iş birliklerinden bahsedilse de bu olaylar vaka zincirine önemli etkide bulunamamıştır. Bizanslıların kendi içlerindeki politikalar, sosyal yaşamları ve ilişkileri ile alakalı romandan hareketle genel ve kesin bir intiba oluşturmak mümkün olmamıştır. Romanda Mihal Bey dışındaki iki Bizanslı Kendigelen Kız ve kardeşi Aryetta’dır.

“Çatı” adlı romanda Bizanslılar ve Rumlar ile alakalı ayrıntılı bilgiye ulaşmak mümkün değildir. Karacahisar alındıktan sonra şehirde yaşanan sorunlardan yapılan çıkarımlar, Tekfurların genel tavır ve hareketleri bu kişiler hakkında yorum yapabilmeyi kolaylaştırır da Bizanslıların özensiz şekilde ele alınması romandaki ciddi hatalardan birini oluşturur. Kayıların derin şekilde incelenmesi ancak romandaki ana karşıt güçler olan Bizanslıların ve diğer aşiretlerdeki karmaşıklıkların yer yer Bizanslılar ile alakaları yokmuşçasına ele alınması romanda tezatlık oluşturur. Bu kişilere bakıldığında genel olarak ticaretten anlayan, buradan ve Bilecik fethinde oynanan oyundan hareketle parayı seven kimseler olduğu görülür.

2.1.3.2.6. Moğollar

“Devlet Ana” adlı romanda Moğol unsuru üç kişi ile görülmüştür. Bunlar Uranha, Çudaroğlu ve Kamagan Derviş’tir. Bu üç şahıs arasında genel bir yargıya varmak mümkün değildir. Uranha ve Çudaroğlu oldukça iri yapılı iken Kamagan Derviş’in oldukça zayıf ve sıska olduğu görülür. Bu durumda Moğol genetiği hakkında genel bir yoruma ulaşma imkanı vermez. Ancak Uranha

ve Çudaroğlu'nun savaşı Kamagan Derviş'in ise din adamı olması bu karakteristik özelliklerini açıklamakta yardımcı olur. Kamagan Derviş tematik gücün ve iyilerin tarafında yer alır. Uranha ve Çudaroğlu ise karşıt gücün ve Türklerin düşmanlarının yanında yer alır. Uranha ve Çudaroğlu'nun ortak özelliği ise yapacakları her şeyi para karşılığında yapmalarındır. Çudaroğlu hırsız kişiliğinin yanında birilerini öldürmek ve kaçırmak için aldığı paralarla yaşamını devam ettirirken, Uranha ise "Türkopol" adı verilen paralı bir askerdir. Buradan hareketle savaşı Moğolların geçim kaynağı olarak savaşı kimliklerini hizmet unsuru olarak kullandıkları görülmüştür.

"Kutlu Dağ" adlı romanda Moğolların oldukça önemli ve kritik durumda oldukları görülür. Romanın ele aldığı zaman diliminde Anadolu'daki Moğol etkisinin izlerini romana yansıtmak amacıyla romanda birçok Moğol ile karşılaşmıştır. Bu kişiler genellikle korku ve panik yaratan kişilerdir. Türklerin üzerinde baskı ve egemenlik kurmaya çalışırlar. Romanda Moğolların oldukça güçlü savaşçılar oldukları görülür. Selçuk sultanı üzerinde etkileri vardır. Anadolu'yu egemenlikleri altına almaya çalışırlar. Bilhassa Tankut Alp ile Moğolların çatışması roman boyunca sürer.

"Osmanoğulları" adlı romanda Moğollar geniş yer tutmamak ile beraber romanın ele aldığı mekânda etkin bir unsur olarak gösterilirler. Bilhassa Moğol hakanlarının Selçuklu sultanları üstündeki etkisi, Bizans ile ilişkileri ve tüm bunların Kayılara yansması işlenir. Romanda bahsedilen Moğolların genel olarak acımasız, devlet işlerinde ve savaşlarda sert mizaçlı oldukları görülür. Moğol hakanları, Abaka Han, Argun Han, Olcaytu romanda sık bahsedilen kişilerdir.

"Konak" adlı romanda Moğolların Anadolu'daki etkisinden ve işlevinden bahsetmek için bu kişilere yer verilir. Ancak bu kişilerin, kişiselleştirilmeden sadece Moğol kimlikleri ile gösterildiği, isimlerinden bahsedilmediği, sürekli Türkler aleyhinde çalıştıkları ve onları kontrol altına almayı denedikleri görülür. Rahman'ın handa karşılaştığı Moğolların romandaki etkisinden bahsetmek mümkündür. Bu adı bilinmeyen Moğol kişilere roman boyunca rastlanır. Önce handaki bir iddiada Rahman'a yenilmeleri ve bunu hazmedemeyerek Rahman'ı öldürmeye çalışmaları daha sonraları ise Aybüken'in aşiretinin içerisinde sızarak Çerkez Karı yoluyla

çeşitli iş birliklerine dahil olmaları, çeşitli baskın ve tuzakta rol almaları dikkat çeker. Moğolların acımasızlığı ve kana susamışlığı bu kişiler çevresinde ele alınır.

2.2. TARİHİ GERÇEKLERİNE GÖRE KİŞİLER⁵²

2.2.1. Tarihî Gerçekliğe Sahip Olan Kişiler

*Abdal Musa*⁵³:

“Konak” adlı romanda, Şeyh Edebalı’nın tekkesindeki meşverette şu şekilde görülür:

“Abdal Musa’nın yüzü sıradan bir Türkmen yüzüydü, bunun için Yunusun hoşuna gidiyordu.” (Sepetçioğlu, 1973, s.175).

*Akbaş Gazi*⁵⁴:

“Osmancık” adlı romanda Osman Bey’in yoldaşlarından. Karacahisar fethinden sonra ganimetleri sultana götürür ve ondan haber getirir. Akbaş Gazi’nin Osman Bey’in onunla

⁵² İncelenen kişilerin yer yer tarihi kaynaklar ile yakınlığı sorgulanacağından romanlardan kişilerin özellikleri ile ilgili kısımlar alıntılanmıştır.

⁵³ Abdal Musa Sultan adıyla da bilinen tasavvuf şairidir. Kesin doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. 14. yüzyılda Selçuklular döneminde, Teke Beyliği idaresindeki Antalya’da yaşayan şairin, Azerbaycan ve Batı İran üzerinden Anadolu’ya ve Antalya yöresine geldiği ancak tam olarak hangi tarihte ve nasıl geldiği tam olarak aydınlatılabilmemiş değildir.

Ayrıntılı bilgi için bkz. ALAY, O. (2019) *Velilik ve Keramet Bağlamında Abdal Musa’nın Gerçek ve Menkıbevi Hayatı-Şahsiyeti*. Turkish Academic Research Review, 4(2), 276.

⁵⁴ Kaynaklarda Akbaş Gazi ile alakalı kesin ve ayrıntılı bilgilere rastlanmamıştır. Osman Bey’in silah arkadaşlarından olduğu bilinmektedir. Hüseyin Nihal Atsız tarafından düzenlenen “Üç Osmanlı Tarihi”i içinde ve Aşıkpaşaoğlu’nda karşılaşılmıştır. Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.32.; Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.48.

Ayrıca bkz. NASUH, M. (2019). *Rüstem Paşa Tarihi Olarak Bilinen Târih-i Âl-i Osmân (Osmanlı Tarihi 699-968/1299-1561)*. (E. AFYONCU, Dü.) İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.s.136.

konusmasına ve ondan istediklerine bakılırsa genç alplardan olmadığı ve Samsa Çavuş ile denk görüldüğü anlaşılır. Romanda bu bilgiler dışında Akbaş Gazi ile alakalı bilgi verilmediği görülür. Hakkında verilen bilgiler şu şekildedir:

“Akbaş Gazi'nin kırmızı külahlı vardı. Ahilerinki gibi ak börk giymişti. Boyu kısa göğsü çok genişti. Yürürken uzun kılıcı yere değdi.” (Buğra, 1973, s.201).

“Hıristiyan köyleriyle köylerimizi güven altına almak, biraz daha genişletmek gerek, Samsa Çavuş'u bu sebepten çağırdım siz de hazır olun.” (Buğra, 1973, s.201).

“Turgut Alp” adlı romanda Akbaş, Türk akıncısıdır. Turgut Alp ile yoldaşlık ettiği ve onunla birlikte görevlendirildiği görülür.

“Osmanoğulları” adlı romanda ise, Akbaş Osman Gazi'nin adamlarındandır. Devlet işlerinde söz sahibidir. Savaşlarda Osman Bey ve arkadaşları ile birlikte görülen tematik güçlerdendir. Saltuk Alp ile birlikte görevlere gönderilir. Hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Akbaş Kayı aşireti içinde oldukça temayüz etmiş, Ekizce savaşında yararlılıkları görülmüş, Kolcahisar ve İnegöl baskınlarına katılmış yaman bir silahşördü.” (Tübenççi, 1949, s.375).

*Akçakoca*⁵⁵:

⁵⁵ TDV İslam Ansiklopedisinin 1989 yılında İstanbul'da basılan 2. Cildinde 224 numaralı sayfasında F. EMECEN tarafından yazılan maddeye göre Osman Gazi'nin silâh arkadaşlarındandır. Ailesi muhtemelen Anadolu Selçukluları döneminde uç bölgelere yerleştirilmiş bir Türkmen boyuna mensuptur. Akça Koca'nın da aşiret beyi olduğu ve Ertuğrul Gazi'ye bağlı bulunduğu sanılmaktadır. Kaynakların büyük çoğunluğunda Akça Koca'dan bahsedildiği görülmüştür.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.31.; ŞİMŞİROĞLU, A. (2002). *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunda Hizmeti Geçen Alpler ve Gaziler*. Türkler Ansiklopedisi (Cilt 9. s. 99-106) içinde. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. s.105.; Nasuh, s.135.

“Devlet Ana” adlı romanda Söğüt’ün ileri gelenlerindedir. Yaşını ileri olması ve çok uzun zamandır Ertuğrul Bey ile sıkı bir dostluğa sahip olması, girdiği savaşlar ve aldığı galibiyetler, doğru düşünme şekli ile yer yer devlet işlerine müdahil olması onu saygıdeğer biri haline getirmiştir. Ahi nakibi Hasan Efendi bile Söğütlülerin arasında çıkan anlaşmazlıklara güç yetiremeyince Akçakoca’yı aramaya başlar. Daskalos Derviş bile iş çevireceği zamanlarda Akçakoca’dan korkar. Akçakoca Ertuğrul Bey’in olmadığı zamanlarda onu ve onun otoritesini temsilen görülür. Bu nedenle düşmanları ondan korkarken dostları büyük saygı besler. Ertuğrul Bey öldükten sonra yapılan bey seçiminde de son sözü söyleyen ve tartışmalara son veren Akçakoca olur. Onun Söğütlüler üzerindeki etkisi hissedilir. Oldukça güçlü ve dayanıklıdır. Hakkında verilen bilgiler şu şekildedir:

“Ertuğrul Bey’in çocukluk arkadaşı, ahi yoldaşı, savaşlarda eşi, kardeşten ileri kan kardeşi Akçakoca ağır ağır gelmiş, orta yerde durmuştu. Yaşı sekseni aşmış olduğu halde koca çınar gövdesi gibi dik, aksakalı göbeğe indiği halde ölümsüz Hızır peygamber gibi çevikti.” (Tahir, 1967, s.154).

“Şeytanı iplemeyen herif her nedense başından beri bu Akçakoca’dan yılıyordu.” (Tahir, 1967, s.155).

“Osman Bey, Akçakoca’nın dayanıklılığına şaşıtı. Ertuğrul Bey’in yetmiş yıllık dostuydu. Kardeşlikten ileri olan bu dostluğun gücüne imrendi. Hiç mi çatışmamışlar, hiç mi birbirlerini kıskanmamışlar, bu kadar sağlam güvende yanılacaklarını hiç mi akıllarından geçirmemişler, bu kadar uyuşmayı hiç mi yadırgayıp bu kadar yakın olmaktan hiç mi usanmamışlardı.” (Tahir, 1967, s.159).

“Ertuğrul Bey’in tersine çok sert adamdı Akçakoca emmi! Nasıl bağdaşabildiklerine akıl erdirmek gerçekten zordu.” (Tahir, 1967, s.159).

“Osmancık” adlı romanda Akça Koca, Osman Bey’e bağlı alplardandır. Osman, bey seçildikten sonra Ertuğrul Gazi’nin yoldaşlarından Samsa Çavuş’un yerini almıştır. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Avda Osman’la yarış eden; şahini, doğanı, Samsa Çavuş’u hasetlendirecek kadar uslayıp uysallaştıran kişidir.” (Buğra,1973, s.143).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Akça Koca, Ertuğrul Gazi’nin dostu ve Söğüt’ün önde gelenlerindedir. Bey seçimi yapılacağında asıl sözün Akça Koca’da olduğu görülür. Bu onun Ertuğrul Bey’den sonra sözü en fazla dinlenen, en itibar gören kişi haline getirir. Akça Koca roman boyunca Osman Bey’in en güvendiği kişiler arasındadır. Devlet işlerinde ve savaşlarda etkisi oldukça fazladır. Romanda hakkında verilen bilgiler şu şekildedir:

“Yaşı bir hayli ileri olmalıydı. Beyaz sakalı vardı onun da. Ama sırtı dimdikti. Başına tülbent sarılı bir börk oturmuştu. Sarı çizmeleri yer yer çatlıktı. Cepkeninin yakasını açmış, kuşağına bir kama sıkıştırmıştı.” (Büyükarkın, 1979, s.22).

“ ‘Son söz kimin?’. Parmağıyla gösterdi Ayhan Çavuş; belindeki eğri, kılıcı salladı da gösterdi: ‘Oradakilerin! Başta Akça Koca gelir’.” (Büyükarkın, 1979, s.21).

“Akça Koca’nın oğulları yoktu. Kızları olmuştu. Kızlarının da bir kısmı ölmüş bir kısmı da çoktan çocuğa karışmıştı. Akça Koca bir oğlu bile olmayışını umursamaz görünürdü. Hatta karısını kendi eliyle toprağa bırakırken ‘Bundan sonra benim evim de oğlum da bu beylik’ diye fısıldamış, sonra da bu sabahki gibi dimdik durmuştu.” (Büyükarkın, 1979, s.176).

“Turgut Alp” adlı romanda Akça Koca, Osman Gazi’nin yoldaşlarındandır. Devlet işlerinde alınacak kararlarda söz sahibidir. Diğerlerinden yaşlı olduğu ve herkes tarafından tanındığı görülür. Osman Bey’in olmadığı zamanlarda inisiyatif alarak karar aldığı ve devlet işlerinde etkin rol oynadığı anlaşılır.

“Osman Gazi” adlı romanda Akça Koca, Ertuğrul Bey’in ve Osman Bey’in yoldaşlarındandır. Devlet işlerinde söz sahibidir. Ertuğrul Bey’in dostudur. Romanda hakkında verilen bilgiler şu şekildedir:

“Akça Koca, iki metreye yaklaşan boyu ile bir duvar gibi önlerinde dikilmişti.” (Ersen, 1972, s.82).

“Akça Koca başını sallıyordu. Çünkü Ertuğrul Gazi’ye sonsuz sevgisi ve saygısı vardı. O hasta yatağında inlerken, kendisi de inliyor ve can veriyor gibi oluyordu.” (Ersen, 1972, s.64).

“Osmanoğulları” adlı romanda Akçakoca, Osman Bey’in yakın arkadaşı ve yoldaşıdır. Devlet işlerinde söz sahibi olduğu görülür. Savaşlarda Osman Bey ve arkadaşları ile birlikte görülen tematik güçlerdendir.

“Konak” adlı romanda Akça Koca, Ertuğrul Bey’in yoldaşlarındandır. Devlet işlerinde söz sahibidir. Ertuğrul Bey’in yakın dostu olduğu ve aşiretin önde gelen saygı duyulan kişilerinden olduğu dikkat çeker.

“Çatı” adlı romanda Akça Koca, Kayıların ileri gelenlerindedir. Ertuğrul Bey’in yoldaşlarındandır. Ertuğrul Bey öldükten sonra Bey olan oğlu Osman Bey’e sadakat gösterir ve tecrübesi ile devlet işlerinde ona yol gösterir. Oldukça esprili ve aksi yapısıyla dikkat çeker. Geleneklerine bağlıdır. Yeni adetler edinilmesinin ve fetihlerle birlikte değişen yaşam şartlarının onu rahatsız ettiği görülür. Sözü nü sakınmayan, dürüst bir ihtiyardır. Karacahisar’ın yerleşik yaşamına alışmada zorlanır. Türkmenlerin bu yaşam tarzında özlerini kaybedeceklerini düşünür. Sık sık Dursun Fakih’e sataşır ve onunla tatlı sert atışır. Bu atışmalardan sosyal yaşamdaki aksamaları ve Türklerin yerleşik yaşama adapte sorunlarını görmek mümkündür. Orhan’ı küçük yaşlardan beri itina ile eğiterek iyi bir devlet adamı ve savaşçı olmasını sağlar. Kumral Dede’nin isteğiyle Atros’u fetheder. Romandaki önemli tematik güçlerden biri olarak görülür. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Akça Kocanın aşağı sarkmış çenesindeki ihtiyar, biraz inatçı, bir hayli sinirli keçi sakalı arada bir titriyordu da, şaşkınlık seyrimesindeydi.” (Sepetçioğlu,1974, s.14).

*Ak Temür*⁵⁶:

“Osmancık” adlı romanda Ertuğrul Gazi’ye bağlı alplardandır. Osman, Bey olunca yaşlılığı nedeniyle yavaş yavaş devlet işlerinden çekilmiştir. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Ak Temür, kimsenin aklına gelmeyen hoş sözleriyle tanınmıştır.” (Buğra, 1973, s.27).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Aktimur, Osman Bey’in yoldaşlarından. Aynı zamanda yeğeni olan Aktimur, Gündüz Bey’in oğludur. Osman Bey onu Konya sultanına haberci ve elçi olarak gönderir. Savcı ve Bay Hoca’nın intikamını almak için Karacahisar tekfurunu öldürür.

“Osman Gazi” adlı romanda Ak Timur, Kayı’nın ileri gelenlerindedir. Ertuğrul Bey’in ve Osman Bey’in yoldaşlarından. Devlet işlerinde söz sahibidir. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Ak Timur’un da diğerleri gibi hem Ertuğrul Gazi’ye ve hem de oğlu Osman Bey’e sonsuz sevgisi ile kalbi çarpardı.” (Ersen, 1972, s.64).

“Osmanoğulları” adlı romanda Aktemür, Osman Gazi’nin yakın arkadaşı ve yoldaşlarından. Güvenilir ve akıllı olması dikkat çeker. Osman Bey, Karacahisar fethinden önce yardım istemek için Aykut Alp ile birlikte onu Gıyaseddin Mes’ud’a yollar.

*Alâaddin*⁵⁷:

⁵⁶ Aşıkpaşaoğlu ve Oruç Beğ’in kaydettiğine göre Osman Bey’in yeğenidir. Osman Gazi’nin Alpleri ile birlikte savaştığı sanılmaktadır. Bkz. Atsız,Aşıkpaşaoğlu, s.23.;Oruç Beğ Tarihi için bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s. 29.

⁵⁷ TDV İslâm Ansiklopedisi’nin 1989 yılında İstanbul’da basılan 2. cildinde, 320. Sayfada Abdülkadir Özcan tarafından yazılan maddeye göre adı kaynaklarda Ali ve Ali Erden şeklinde de geçmektedir. Hakkındaki bilgiler, kaynak yetersizliği ve mevcut kaynaklardaki çelişkiler yüzünden eksiktir. Ancak vakfiyesinde adı Alâeddin olarak geçer. Büyük bir ihtimalle Orhan Bey’in ana baba bir küçük kardeşidir.

“Osmancık” adlı romanda Osman’ın küçük oğludur. Orhan Bey’in aksine savaşçı değil ilim insanı olur. Ede Balı, Orhan’ın savaşçı olduğunu bu nedenle Alaaddin’i de kendisi yetiştirmek istediğini söyler. Alaaddin küçük yaşlarda dedesinin yanına yerleşir ve burada ondan ilim öğrenir. Kayı Beyi’nin oğlunun savaşçı olmak yerine okumayı tercih etmesi diğer kişilere örnek olur. Bu durum savaşçı olmamanın bir kusur olmadığını, devlet yönetiminde savaşçılar kadar ilim bilen akıllı kişilerin de olması gerektiğini gösterir.

“Osman Gazi” adlı romanda Alaeddin, Osman Bey ve Bala Hatun’un oğludur. Romanda vaka zincirinde etkisi yoktur, isminden bahsedilir. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Şeyh Edebalı’nın biricik kızı olan Bala Hatun’dan dünyaya gelen Alaeddin Beg; daha çok dedesi ile birlikte kalıyordu. Alaeddin Beg bir İslam alimi olarak yetiştiriliyor, dedesinin rahlesinde tedris ediyordu.” (Ersen, 1972, s.202).

“Osmanoğulları” adlı romanda Alâeddin, Osman Bey ve Bala Hatunun oğludur. Bilecik fethedildikten sonra annesi ve dedesi ile birlikte burada yaşamaya başlar. Orhan Bey’in aksine savaşçı eğitimi almadığı, dedesi Şeyh Edebalı tarafından bir ilim insanı olarak eğitildiği görülür. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Alaeddin Bey hakikaten iyi bir terbiye görmüş, şöhreti dilden dile dolaşan dedesinin rahleli tedrisinde yetişmişti. Belki iyi bir silahşör, kuvvetli bir süvari değildi. Fakat zamanın bilgilerini elde etmişti.” (Tübentçi, 1949, s.670).

“Çatı” adlı romanda Alâeddin, Osman Bey’in küçük oğludur. Şeyh Edebalı onu küçük yaşta yanına alıp yetiştirmek ister. Romanda etkisi yoktur.

Babasının son zamanlarına kadar bazan Bilecik’te dedesi Şeyh Edebâli’nin, bazan da Yenişehir’de babasının yanında kalmıştır. Osman Gazi’nin ölümünden sonra, ahî reislerinin ittifakıyla ağabeyi Orhan’ın beyliğe geçmesi üzerine muhtemelen bir süre ordu kumandanı olmuş, fakat ardından inzivaya çekilmiştir. Kaynakların çoğunda Alaaddin Paşa’dan bahsedildiği görülmüştür. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.28.;Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.46;SAKAOĞLU,N.(2000). *Bu Mülkün Sultanları 36 Osmanlı Padişahı*, İstanbul: Oğlak Yayınları, s.32.

*Alaeddin Keykubat*⁵⁸:

“Osman Gazi” adlı romanda Selçuklu sultanıdır. Karacadağ yakınlarında İlhanlılar ile savaşırken Kayılardan yardım alır. Ertuğrul Bey’e Sakarya boylarını verir ve Söğüt bölgesine yerleşmesini söyler.

*Andronikos*⁵⁹:

“Osmanoğulları” adlı romanda Bizans İmparatorudur. Kayıların güçlenmesi, İznik’in kuşatılması, Müzalon’un Koyunhisarı’nda yenilmesi üzerine Türklerin oluşturduğu tehditlere karşı önlem anlamaya çalışmasıyla dikkat çeker. Büyüyen ve kendisine yaklaşan Türk tehlikesine karşı ordu çıkararak bölgedeki Rumları destekler.

*Aratun*⁶⁰:

“Osmancık” adlı romanda Söğüt’e haber getirip götürülen dost casustur. Rum’dur. Kurulan tuzakları ve baskınları Ertuğrul Bey ve Osman Bey’e haber eder. Sadık ve güvenilirdir. Türklerin yanında dostça ağırlanır.

⁵⁸ TDV İslâm Ansiklopedisi’nin 2002 yılında Ankara’da basılan 25. cildinde, 360-361 numaralı sayfalarda Faruk Sümer tarafından yazılan maddeye göre Anadolu Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykâvus’un torunu, Ferâmurz’un oğludur. II. Alâeddin Keykubad, Osman Gazi’ye beylik vermiş bir hükümdar olarak tanınmaktadır. Bir rivayete göre Karacahisar’ın zaptı, diğer bir rivayete göre de Bilecik, Yarhisar ve İnegöl’ün fethi üzerine Osman Gazi’ye sancak, davul, kılıç, at ve hil’at göndererek beylik tevcih etmiş, hatta bizzat Karacahisar’ın kuşatılmasına katılmış, ancak Bayıncar’ın Ereğli’yi yakıp yıktığını haber alması üzerine Osman Gazi’yi şehrin alınması için teşvik ettikten sonra geri dönmüştür. Diğer bir rivayette ise Sultan Alâeddin’in hiç oğlu olmadığı için Osman Gazi’yi oğlu gibi sevdiği anlatılır.

⁵⁹ II. Andronikos Paleologos 1282–1328 arasında hüküm sürmüş Bizans İmparatoru. II. Andronikos, VIII. Mihail ve Theodora Palaiologina’in en büyük yaşayan oğludur ve III. İoannis’in büyük yeğenidir. 1261’de Konstantinopolis Latinlerden tekrar geri alındıktan sonra Bizans İmparatoru olan babası VIII. Mihail’in taç giyme töreninde ortak imparator olarak ilan edilmiş; 1272’de taç giyme töreni yapılmış ve ancak 1282’de babasının ölümü üzerine tek imparator olabilmıştır.

Ayrıntılı bilgi için bkz. GREGORY, T. E. (2008). *Bizans Tarihi*. çev. Esra Ermert. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s.72.

⁶⁰ Aratun, tarihi kaynaklarda rastlanan casus isimlerindedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.19.;Hammer, s.85.

*Aykut Alp*⁶¹:

“Osmancık” adlı romanda Ertuğrul Gazi’ye bağlı adamlardandır. Ertuğrul Gazi ona oldukça güvenir ve kimsenin bilmesini istemediği işlerde ondan yararlanır. Oldukça güvenilir ve aşiretine bağlı bir savaşıdır. Akıllı ve bilgili yapısı ile dikkat çeker. Ertuğrul Bey Domaniç’te olduğu zamanlar onu sık sık dervişleri ziyarete yollar. Osman’ı bu ziyaretler konusunda ve derişlerin önemi ve değeri konusunda bilgilendirmesi önemlidir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Aykut Alp, Osman Bey’in yoldaşlarındandır. Osman Bey onu Konya sultanına haberci ve elçi olarak gönderir.

“Turgut Alp” adlı romanda Aykut Alp, Osman Gazi’nin yoldaşlarındandır. Yaşı oldukça gençtir. Osman Bey onu sık sık başka bölgelerde görevlendirir. Turgut Alp’i aramak üzer Bilecik’e gider. Onu kurtarmak için uğraşırken yakalanıp kendisi de zindana atılır.

“Osmanoğulları” adlı romanda Aykut Alp, Osman Bey’in yakın arkadaşı ve yoldaşıdır. Devlet işlerinde söz sahibi olduğu görülür. Savaşlarda Osman Bey ve arkadaşları ile birlikte görülen tematik güçlerdendir. Abdurrahman ve arkadaşları ile birlikte Osman Bey tarafından göreve gönderilir, elçi olarak sultana yollanır, savaşlarda etkin rol alır. Önemli tematik güçlerdendir. İyi bir savaşı olmasıyla birlikte şakacı yapısıyla dikkat çeker. Savaşlarda ve zorlu durumlarda arkadaşlarına şakalar yaparak rahatlattığı görülür. İyi bir at yetiştiricisidir. Yetiştirdiği tüm atları arkadaşlarına hediye etmekten çekinmeyecek kadar vefalı bir dosttur.

*Bala Hatun*⁶²:

⁶¹ İlk fetihlerden itibaren Osman Gazi’nin yanında yer aldığı bilinen kişilerdendir. Nitekim Osman Bey Aygud Alp’e İnönü kalesini verdiği sanılmaktadır.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Şimşiroğlu, s.101.

⁶² Bala Hatun, kaynaklara göre Şeyh Edebali’nin kızıdır. Alaeddin Paşa’nın annesi ve Osman Bey’in ikinci karısıdır. Kaynaklarda hakkında ayrıntılı bilgiye rastlanmamıştır. Adının Rabia Hatun olabileceği ihtimali üzerinde durulur.

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerdendir. Şeyh Edebalı’nın tek kızıdır. Romanda “Bala Hatun”, “Bal Hatun”, “Bal Kız” isimleriyle çağırıldığı görülür. Osman Bey’e âşıktır ancak babası bu evliliğe rıza göstermez. Gelişen olaylar ve Osman Bey’in beyliğe yorulan rüyasından sonra Şeyh Edebalı kızını Osman Bey’e vermeye razı olur. Bala Hatun, Osman Bey’in ikinci eşidir. Eskişehir Sancak Beyi de Bala Hatun’a âşık olur ve bu kız nedeniyle Osman Bey ile birbirlerine düşman olurlar. Bal Hatun, Alişar Bey’in kurduğu planla kaçırılmak istenir ancak Söğütlüler’in son anda yetişmesi ile kurtulur. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Belki de bu sebepten Balkız’ın iri kara gözlerinde aklı batan alır bir derinlik, etli ağzında erken olgunlaşmış ateşli kadınlık vardı. Uzun boylu ince belliydi. Yürürken fidan gibi dalgalanıyor, kuvvetli dişlerini göstererek iştahla gülüyordu.” (Tahir, 1967, s.175).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Bala Hatun, Şeyh Edebalı’nın kızıdır. Osman Bey ile birbirlerini severler. Şeyh Edebalı buna başta rıza göstermez ancak Osman Bey’in rüyası üzerine onları evlendirir. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Bala Hatun inceydi. Bala Hatun ipek yumağı gibiydi, yumuşak ve pırıl pırıldı.” (Büyükarkın, 1979, s.47)

“Osman Gazi” adlı romanda Bala Hatun, Şeyh Edebalı’nın kızıdır. Çeşme başında gördüğü Osman Bey’e âşık olur. Kendisine talip olan Murat Alp’e yüz vermemesi, onunla görüşmemesi dikkat çeker. Bu bağlamda, Bala Hatun’un sadık bir âşık olduğu görülür. Babasının onu Murat Alp’e vermeyi düşünmesi üzerine çok üzülmesi ancak buna rağmen aile büyüklerine ve geleneğe başkaldırmaması Bala Hatun’un örf ve adetlerine bağlı, büyüklerine saygılı bir genç kız motifi haline gelmesini sağlar. Osman Gazi ile evlendikten sonra başka bir karısı olmasına çok üzülür. Bunu evlenmeden bilse evlenmeyeceğini düşünmesi dikkat çeker. Bu bağlamda sevgilisini paylaşamayan ve ona hâkim olmak isteyen bir âşık olduğu anlaşılır. Sonuç olarak

Ayrıntılı bilgi için bkz. IŞIK, M. (2011) *İğneli Tahtın Sultanları*. İstanbul: Yediveren Yayınları, s.26.; DOĞAN, İ. (2001) *Osmanlı Ailesi -Sosyolojik Bir Yaklaşım*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s.39.; Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.25.; Sakaoğlu, s.31; BİRİNCİ, N., & ERDOĞAN, Y. (2015). *Cihan Sultanları Osmanlı Tarihi Muhteşem Sultanlar*. İstanbul: Revzen Kitap Yayınları. s.10.

duruma boyun eğmesi ise onun geleneklerine bağlı kadın durumunu güçlendirir. Bala Hatun'un Osman Bey ölene kadar onun yanında ve ona destek olması dikkat çeker. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Onun bir de melek kadar güzel olan kızı Bala Hatun’u vardı. Bala’ya bal renginde olduğu için bu ad verilmişti. Hakikat halde o Malha Hatun olarak anılırdı. Bâlâ, muhterem pederinin rahlesinde oturmuş, ondan feyz almıştı. Genç ve güzeldi. Uzun sırma saçları, ceylan gözleri, mahmur bakışlarıyla, kentın dilberi idi. Bala Hatun ayın on dördünde dünyaya gelenlerdendi. Yüzünden nur akardı. Muntazam vücudu, tatlı teni, ince, sivri çenesi ve belinden aşağı kırk örgü ile uzayan saçlarıyla genç kızlık hülyalarının coşkunluğu içinde umutla dünyayı kucaklayan bir kalbe malikti.” (Ersen, 1972, s.18).

“Düşündüğüne göre kadının güneşin ışıkları altında parlayan kızıla yakın renkle omuzlarına dökülen saçlarının çevrelediği munis yüzünde bir çift menevişli, zümrüt yeşili halkalarla tatlı bakışları, çekik gözleri, yay gibi kaşları, ok gibi kirpikleri vardı. İnce çenesi, muntazam dudakları sedef gibi dişleri ve geniş omuzları ile ne kadar tatlı ve ahenkli bir vücuda sahipti... Dudakları ıslanmış, birer çift kızılalık halinde muntazam burnunun altına yerleştirilmişti... Belki de şimdiye kadar gördüğü kadınların en güzeli bu olmalıydı.” (Ersen, 1972, s.180).

“Mal Hatun’dan hiç haberi yok iken, Osman’ın hükümdar oluşunu, çeşme başında ona gönül verdiğini ve fakat, aralarında onun varlığını daha önceden sezmiş olsaydı, belki de o ölümsüz aşkı bağrında bırakıp, bu evlenmeye rıza göstermeyeceğini düşünüyordu.” (Ersen, 1972, s.177).

“Osmanoğulları” adlı romanda Bala Hatun, Şeyh Edebalı’nın kızıdır. Osman Bey’e âşık olur ancak babası evlenmelerin müsaade etmez. Gelişen olaylar sonrasında Osman Bey ile evlenir ve Alaeddin isimli bir oğlu olur. Sadık ve vefalı bir âşık olarak dikkat çeker. Gül Hatun vasıtasıyla Osman Bey’i görmek için çeşitli uğraşlar verir. Mal Hatun’un üzülecek olmasını bilmesine ve buna üzülmesine rağmen aşkıdan vazgeçemeyeceği olduğu söylemesi önemlidir. Romanda Osman Bey’in ikinci ve asıl aşkı olması önemlidir. Osman Bey ile evlenip çocuk sahibi olduktan sonra romanda etkisi görülmez. Oğlu ve babası ile birlikte Bilecik’te yaşar. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Osman Bey tekkeden çıkarken kapının hemen yanında yere serilmiş bir hasırın üstünde oturmuş, yün işleyen on beş on altı yaşlarında bir kıza tesadüf etti. Çocukluktan henüz kurtulmuş olan bu genç kızın, birer siyah inciye andıran gözleri, ince siyah kaşları, güzel yüzünü süsleyen kanatları ince burnu vardı. Vücudu çok mütenasıpti. Uzun boylu olduğu anlaşılıyordu. Örülmemiş siyah saçları yüzüne düşmüş gibi idi.” (Tülbentçi, 1949, s. 170).

*Bayhoca*⁶³:

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerden olan Osman Bey’in yeğenidir. Savaşmayı seven, oldukça cesur bir gençtir. Etrafindakiler ve bilhassa Osman Bey tarafından oldukça sevilir. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Gürültüyü Orhan Bey’in amcası oğlu Bayhoca’nın kalın sesi bastırdı.” (Tahir, 1967, s.98).

“Bayhoca irikıymdı. Sırtındaki uzun kaftanın eteklerini toplayıp kapıya yetişmişti.” (Tahir, 1967, s.98).

“Bayhoca ince uzundu. On altısında olduğu halde körpe irisiydi. Yirmisinde gösteriyordu. Olağanüstü pazı gücü ile çevresinde ünü vardı. Kara yağızın yakışıklısı biraz da öfkeliydi. Akınlarda Ertuğrul dedesi, ‘Laf dinlemez bu oğlan, göz kulak olun’ diye mutlaka kolbaşaları tembihler, sağ-esen dönene kadar telaşını bastıramazdı. Birkaç kez kesin ölümden, baht işi kurtulmuş, şu kurtuluşlar aklını başına getireceğine gözünü budaktan sakınmazlığını birkaç kat arttırmıştı. Soylu Türkmenlerde ayıp sayılacak kadar boğazına düşkündü.” (Tahir, 1967, s.366).

“Osmancık” adlı romanda Bay Koca, Osman Bey’in yeğeni, Savcı’nın Kalanoz tarafından şehit edilen oğludur. Savaşmayı seven, hevesli bir delikanlıdır. Osman Bey’in en sevdiği yeğenidir.

⁶³ Bayhoca, Osman Bey’in ağabeyi Sarubatu Savcı Bey’in büyük oğludur. Ermenibeli’nde yapılan savaşta şehit olmuştur.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Hammer, s.5; İYİAT, B. (2017). *Kuruluştan İtibaren Kronolojik Sırayla Osmanlı Tarihi Savaşlar- Padişahlar, Önemli Olaylar*. Ankara: Kripto Yayınları, s.30. ;Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.19.

Osman Bey'den sürekli olarak onu savaşlara götürmesini ister. Katıldığı ilk savaşta ise Kalanoz tarafından öldürölür. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Savcı'nın büyük oğlu, çini gözlü Banu'nun ağası, Osman Beğ'ın en sevdiği yeğeni, on üç yaşına taze basmış Bay Koca, bir gün önce, avda, atı boyunda bir geyik yıkmıştı.” (Buğra, 1973, s.149).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Bay Hoca, Osman Bey'in yeğeni, Savcı Bey'in oğludur. Ermeni Beli'nde kurulan pusuda Kulaca Hisar tekfurı tarafından öldürölür. Türklerin orada olacağını İnegöl tekfuruna Dünder Bey haber verdiği için diğer şahıslar roman boyunca Bay Hoca'nın katili olarak Dünder Bey'i görürler. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Bay Hoca, Dede Baba'nın kolları arasında ruhu teslim ettiği sırada Osman Bey yanlarına gelebildi.” (Büyükarkın,1979, s.111).

“Osmanoğulları” adlı romanda Bay Hoca, Osman Bey'in yeğenidir. Bay Hoca, İnegöl baskınına katılır. Ancak Ermeni Derbendi yakınlarında yapılan çatışmada on beş, on altı yaşlarında iken şehit düşer. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“O sırada içeriye on üç on dört yaşlarında bir çocuk girdi. Bu Osman Beyin yeğeni ve Sarubatmın oğlu Bay Hoca idi.” (Tülbentçi, 1949, s.136).

“Konak” adlı romanda Bayhoca, Türk savaşçılarındandır. Osman Bey'in yeğeni, Saru Yatu Bey'in oğludur. Ermeni Gediği'nde Osman Bey'e kurulan tuzakta öldürölür.

“Bekçi hemi de Bayhocaydı; Osman Beyin, Saru Yatu Bey kardeşinden gelme yiğeni; şaka bilmez bu yiğidi bulup kapısına diktiğine göre Ertuğrul Bey işi sıkı tutuyordu demek.” (Sepetçioğlu, 1973, s.156).

“Bayhoca bağırılmazdı zaten, usul konuşurdu; ama değme bağırınlar bu usul konuşmadan daha korkutamazdı duyanı.” (Sepetçioğlu, 1973, s.156).

“Bayhoca on beşindeydi ama yirmisindekilere taş çıkartırdı; dediğini yapanlardandı.” (Sepetçioğlu, 1973, s.157).

Bilecik Tekfuru⁶⁴:

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerdendir. Senyör Rumanos, Türkler ile dost görünen bir tekfurdur. Türkler yaylaya çıkacakları zaman değerli eşyalarını bu tekfurun hisarına emanet ederler. Ancak Tekfur diğer Bizans tekfurları ve işbirlikçileri ile bir olup Türkleri yok etmek ister. Rumanos, Lotüs ile evlenmek ister. Ancak düğün günü Türklerin baskınına uğrar. Hisarını kaybeder. Gelini de Türkler kaçırr.

“Osmancık” adlı romanda Bilecik tekfuru Aleates, ilk zamanlar Türker ile dost geçinen Rum’dur. Tekfur Kulacahisar baskını sırasında karşı tarafa yardımcı olmayacağı konusunda Kayılar ile anlaşır. Kayılar Domaniç’e çıkarken bu tekfurun kalesine eşyalarını emanet ederler. Ancak Bilecik tekfuru Osman ve Kayıları ortadan kaldırmak için diğer tekfurlarla anlaşır. Holofira ile evlenmek ister. Düğün günü Osman tarafından öldürülür. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Tekfur, Osman Beğ’den dört, beş yaş daha büyüktü; gücü kuvveti de yerinde idi.” (Buğra, 1973, s.184)

“Kutlu Dağ” adlı romanda Bilecik tekfuru, kendisini Kayıların dostu olarak gösterir. Kayılar yazın Domaniç’e çıkacaklarında değerli eşyalarını kadınların yardımıyla buraya emanet ederler. Ancak Kayıların bölgede genişlemesi ve güçlenmesi ile Bilecik tekfurunun diğer tekfurlarla

⁶⁴ Kaynakların büyük çoğunluğunda Bilecik tekfurundan bahsedilmesine rağmen isminin geçmediği görülmüştür. Kayı aşiretinin göç eşyalarını buraya emanet ettikleri tahmin edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.18,.27.

Kayılar aleyhinde işbirliği yapmaya başladığı görülür. Holofira ile evleneceği zaman Osman Bey'i öldürme planı yapar ancak düğün bozulur. Osman Bey tarafından öldürülür.

“Turgut Alp” adlı romanda Bilecik Tekfuru, Türkler ile dost görünen ancak Kayılar aleyhinde iş birlikleri yapan bir tekfurdur. Osman Gazi'nin bölgede güçlenmesinden tedirgin olduğu görülür. Bölgedeki diğer tekfurlardan kıdemli olması dikkat çeker. Oğlu ile Yarhisar tekfurunun kızı Holofira'yı evlendirmek ister ancak kızı görünce onu kendisine almaya çalışır. Bu olay üzerine oğlu ile arası açılır ve çatışmaya başlarlar. Bu durum Bilecik tekfuru özelinde Bizanslıların kendi içindeki ahlak çıkmazlarını gösterir. Oldukça kötü bir yönetici olduğu dikkat çeker. Eğlence ve sefahat düşkünlüğü nedeniyle devlet adamlığı görevlerinde ve yöneticilikte başarısız olur. Bilecikliğin açlık ve yoksulluk yaşamasının aktarılması bu durumun göstergelerindedir. Holofira ile düğününde Osman Bey'i öldürmek ister ancak Köse Mihal planı Osman Bey'e haber verir. Düğün günü kalesini kaybeder ve öldürülür. Karşıt güçlerden biri olarak görülür. Aramis'i sık sık yanında bulmak mümkündür. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Tekfurun Bizans'la özel teması da vardı bu nedenle diğer kaleler ona karşı bir nevi hürmetle bağlı idiler. Bilecik tekfuru da bundan azami istifade ile işlerini görmeye çalışırdı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.79).

“Osman Gazi” adlı romanda Bilecik Tekfuru, Osman Gazi ile dost geçindiğini gösteren ancak gizlice düşmanlık eden tekfurdur. Osman Gazi'ye dost görünerek ondan elini öpmesini ister. Bununla Osman Gazi'nin üstünde olduğunu göstermeye çalışır, ancak Osman Gazi elini öpmeyince ondan korkmaya başlar. Osman Gazi'ni kendisi Bilecik Tekfurunda üstün gördüğü dikkat çeker. Bu durum fiziksel özelliklerinin karşılaştırılmasında da görülür. Kişisel, ahlakî ve fiziksel özellikler merkezinde Osman Gazi'nin güçlü olması siyasette de üstün olduğunun anlatılmasına yardım olur. Bilecik tekfurunun, diğer tekfurlar ile birleşerek düğün şöleninde Osman Bey'i öldürme planlarını Kösemihal'in haber vermesi üzerine Osman Bey bir plan yaparak Bilecik'i fetheder. Romanda hakkında verilen bilgiler şu şekildedir:

“Bu sırada Bilecik Tekfuru Osman Gazi'yi kutluyordu. Gönderdiği elçisi ile şölene ağırlık koymuş, çeşitli hediyeler göndermişti. Bilecik Tekfuru kurnaz bir tilki idi. Daha evvel Köprühisar Tekfuru ile arası açıktı.” (Ersen, 1972, s.165).

“Çünkü Bilecik Tekfuru indinde küstah bir insandı. Onda merhamet, vicdan ve Allah korkusu yoktu. Fitneyi de pek severdi. Yapısında böyle taraflar olduğunu derhal anlamıştı. Elbette yaşlı bir muharipti. Bir zamanlar kuvvetli kolları, bacakları vardı. Bu besbelli idi. Hala dinçti! Gayet iyi dövüşebilecek bir vücut yapısı vardı. Fakat Osman Gazi, uzun kollarıyla, iri yarı vücudu ve imanlı göğsü ile onun karşısında çıkacak olsa, bir üfleyle hasmı uçar ve toz olurdu.” (Ersen, 1972, s.168).

“Osmanoğulları” adlı romanda Bilecik Rum Beyi, Bilecik bölgesini yöneten Tekfurdur. Diğer Tekfurlar ile işbirliği yapmasına rağmen bunu inkar etmesi ve Osman Bey’den korkması dikkat çeker. Kayıları, tehdit olarak görmesi ve Laskaris’in kışkırtmalarına kapılması ile Türklere karşı yapılan iş birliklerine dahil edildiği görülür. Tematik gücün karşısındaki önemli karıt güçlerdendir. Nikefor’un küçük kızı Holofira ile evlenmeyi kabul eder. Düğün günü kalesi Osman Bey tarafından fethedilir. Kızı Teodora babasının öldürülmesini istemeyince canı bağışlanır ancak Yarhisar’a hareket eden Türklere tuzak kurunca oğlu ile birlikte öldürülür. Laskaris ve Nikola’nın oyunlarına gelmesi dikkat çeker. Tekfurlarla işbirliği yapmasına rağmen menfaati bittiğinde onlar aleyhinde çalışacağına da işaretlerini vermesi Bilecik Tekfurunun da diğer Tekfurlar gibi sadece kendi çıkarları için hareket ettiğinin gösterilmesini sağlar. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Bilecik Rum beyi müteredditti. Ekizce savaşını müteakip gizlice Osman Bey’e haber vermiş ve bu hadise ile uzaktan, yakından hiç bir alakası olmadığını bildirmişti.” (Tülbentçi, 1949, s.327).

“Çatı” adlı romanda Bilecik Tekfuru, romandaki karşıt güçlerdendir. Osman Bey’e dost görünür ancak diğer tekfurlar ile birleşerek onu öldürme planı yapar. Holofira ile evlenmek ister. Düğüne çağırdığı Osman Bey’i öldürme planı yapar. Kendisinden küçük bir kızla evlenmek istemesi nedeniyle ayıplandığı dikkat çeker. Düğün günü kalesi fethedilir.

Bursa Rum Beyi⁶⁵:

⁶⁵ Bursa Tekfuru’ndan kaynaklarda sıklıkla bahsedildiği görülür. Tekfura “Barsuk” denildiği görülmüştür. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.30,40.; Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.41.

“Osmanoğulları” adlı romanda Bursa’yı yöneten tekfurdur. Diğer tekfuruları üzerinde söz sahibi olduğu, Bursa’nın önemi nedeniyle saygı gördüğü dikkat çeker. Bursa’da yaptığı tarihi şenliklere ve davetlere tüm tekfuruların geldiği ve burada geniş çaplı iş birliklerinin kurulduğu görülür. Bölgedeki Rum kalelerinin Türklere geçmesi ve İznik’in kuşatılmasından sıranın kendisine geldiğini hissederek Bizans’tan yardım alır. Gelene ordular ile birlikte Osman Bey’i yenmeyi başaramaz. Bu yolda tuzaklar kurmaya ve iş birlikleri yapmaya çalışır. Eski Tekfur Nikefor’dan yardım alır ancak kısa sürede araları bozulur.

*Daz Ali*⁶⁶:

“Osmanoğulları” adlı romanda Osman Bey’in devlet kurmasından sonra adamları arasına katılmıştır. Oldukça yiğit ve genç olmasıyla dikkat çeker. Yenişehir’in alınmasında önemli rol oynar. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Hele bunların arasında Daz Ali adında bir yiğit vardı ki yaşı henüz yirmiyi bulmamış iken, cenklerde kırk yıl vuruşmuş bahadırlar gibi ok atıp kılıç sallıyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.606).

*Dursun Fakı*⁶⁷:

“Osmancık” adlı romanda Ede Balı’nın yanında ondan ilim öğrenen iyi kişilerdendir. Osman ve Kayılara dost ve sadıktır. Ede Balı’nın emir ve istekleriyle hareket eder. Tekkeye gelenleri ağırladığı ve onlarla ilgilendiği görülür. Ede Balı ve Osman arasındaki iletişimin sağlanmasında görev alması önemlidir. Ede Balı Osman’a bir haber yahut istek yolladığında bunu Dursun Fakı aracılığı ile yapar. İyi bir ilim insanıdır. Osman sık sık onun fikirlerine danışır.

⁶⁶ Osman Gazi’nin alplarından biri olarak kaynaklarda görülür. İznik kuşatmasında etkili olduğu sanılmaktadır. Adının “Targan” olabileceği iddiaları vardır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Şimşiroğlu, s.106; İNALCIK, H., & RENDA, G. (2009). *Osmanlı Uygarlığı 1*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.s.41.

⁶⁷ Osman Bey döneminde yaşamış bir din adamıdır. Karacahisar alındıktan sonra Osman Bey tarafından buraya kadı olarak atandığı konusunda görüş birlikleri mevcuttur. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÇALIŞKAN,K. (2017). *Kronolojik Muhteşem Osmanlı Tarihi*. İstanbul: Caretta Yayınları, s.46.;AYDIN, E. (2013).*Osmanlı Gerçeği*. İstanbul: Literatür Yayınları, s. 102.;Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.28.;Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.30.;NEŞRÎ, M. (2011). *Aşiretten İmparatorluğa Osmanlı Tarihi (1288-1485)*. (N. ÖZTÜRK, Çev.) İstanbul : TİMAŞ Yayınları.s.60. ;Nasuh, .s.127.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Dursun Fakih, Ahilerdendir. Şeyh Edebalı’nın öğrencisidir. Osman Bey Karacahisar’ı aldıktan sonra onu buraya kadı yapar. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Ey Dursun Fakih kardeş! Sen kayınbabam Şeyh Edebalı’nın elinden kuşak dolandın, ondan çok şeyler öğrendin, yetiştin. Hak, hukuk bilir töre nasıl yaşatılır anlarsın. Bu yüzden seni Karacahisar’a kadı ve subaşı yaptım.” (Büyükkarın, 1979, s.196).

“Osman Gazi” adlı romanda Dursun Fakih, Kayıların imamıdır. Daha sonrasında Karacahisar kadısı olur. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Teravîh namazına sıra gelirdi. Ekseriyetle imanî bütün, muktedir bir din adamı olan Dursun Fakih teravîh namazlarında cemaate imamlık ederdi.” (Ersen, 1972, s.232).

“Dursun Fakih, Karacahisar’da haklıya hakkını, haksıza cezasını verecek ve en büyük ilhamı Kur’an-ı Kerim’den alacaktı. Kur’an-ı Kerim ona rehberlik edecekti.” (Ersen, 1972, s.235).

“Osmanoğulları” adlı romanda Dursun Fakih, Şeyh Edebalı’nın yetiştirdiği din alimlerindedir. Oldukça kıllı ve bilgili olması dikkat çeker. Karacahisar alındıktan sonra buraya kadı olarak tayin edilir. Tematik güçlerdendir ancak romanda etkisi yoktur.

“Konak” adlı romanda Dursun Fakih, Ertuğrul Bey’in arkadaşı ve Söğüt’ün imamıdır. Ertuğrul Bey ile yakın olduğu ve tematik güçlerden olduğu görülür. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Osman Bey, Osman Beyin o uzak duruşunu babasının imamı Dursun Fakih’e benzetti. Dursun Fakih ne zaman o durumda görse yüreği yanardı hep.” (Sepetçioğlu, 1974, s.286).

“Çatı” adlı romanda Dursun Fakih, Kayıların imamlarından. Karacahisar fethinden sonra Osman Bey tarafından buraya kadı olarak atanır. Romandaki önemli kişilerden olarak öne çıkar. Romanın esas mekanlarından birinin Karacahisar olması ve Dursun Fakih’in burada kadılık yapması bu kişinin romandaki değerini artırır. Yönetimde büyük oranda sözü geçer. Yer yer Osman Bey’in kararlarını sorguladığı ve onu vazgeçirdiği görülür. Herkes tarafından saygı ve sevgi görür. İyi bir din alimi ve adaleti temsilen eden kişi olarak görüldüğünden kimse tarafından sorgulanmaz. Hasta karısının vefatının üzerine oldukça üzülmesi ile bu görevin yorgunluğunun izleri ortaya çıkar. Roman sonuna kadar Karacahisar’da büyük etkisi olan tematik güçlerdendir.

*Dündar Bey*⁶⁸:

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerdendir. Osman Bey’in amcasıdır. Babası Güntekin’dir.⁶⁹ Ağabeyi Ertuğrul Bey’in ölümünün ardından aşiretin başına geçmek için çeşitli oyunlar oynar. Yeğeni Osman’ın reis seçilmesini hazmedemeyerek düşmanlar ile işbirliği yapar. Yanındaki adamları ile birlikte roman boyunca karşıt güçlerin yanında olarak kendi aşireti olan Kayılara sürekli kötülük eder. İhaneti sebebiyle öldürülür. Romanda hakkında verilen bilgi şu şekildedir:

“Ağabeyi Ertuğrul Bey’in aksine, boyu ortaldan kısacaydı, daha kötüsü şarap içip domuz yiyen gâvur değirmenciler gibi de göbekliydi. Bıyığının sakalının aklığı, yüzünün kirli karanlığını şuncacık ağartmıyor, gaga burnuyla yandan görünüşü yırtıcı kuşlara benziyordu. Ne kadar gevşek otursa kurulu yaydaki ok gibi fırlayacak sanılırdı. Bu sanı fıldır fıldır dönen kara gözbebeklerinden gelmekteydi. Salt Söğüt’ün değil, Ankara’dan İznik’e, Kütahya’dan Bolu’ya kadar çevrenin en varlıklı bilinirdi. İstanbul’un Cenevizli bezirganlarında işlettiği söylenen binlerce altını, Rum abdallarıyla bir kısım savaççı dervişlerden çapul sonu, kıymetli mallarla körpe esirleri, yok bahasına alıp gerektiği kadar beklettikten sonra değerinden yukarı satarak toplamıştı. Bu sebeple her zaman, çapul, baskın, savaş istiyor, ağabeyi Ertuğrul Bey’le yeğeni Osman’ın beş-altı yıldır korudukları barışı her fırsatta kötülüyordu.” (Tahir, 1967, s.145).

⁶⁸ Ertuğrul Bey’in küçük kardeşi olduğu rivayet edilir. Bu kişinin kaynaklardaki durumu çalışmada ayrı bir başlık olarak incelenmiştir.

⁶⁹ Bkz. Tahir, s.158.

“Osmancık” adlı romanda Dünder Beğ, Osman Bey’in amcası, Ertuğrul Bey’in kardeşidir. Ağabeyinden sonra aşiret reisi olmak ister. Beyliğe Osman’ın seçilmesinden hoşlanmaz ve onun aleyhinde hareketler yapmaya başlar. Diğer Türk boyların Osman’ın devlet yönetimi ve savaş politikalarında hatalar yaptığına inandırmaya, Türk boylarını önde gelenlerinin Osman’dan kurtulmasını sağlamaya çalışır. Sık sık Osman’ı politikaları nedeniyle eleştirir. Onu gereksiz yere insanları savaşa sürmekle, yanlış politikaları nedeniyle Türklerin canını yakmakla suçlar. Osman’ın kendisine olan saygı ve hürmetini görmezden gelir. Türkler arasında çıkardığı ikilikler nedeniyle Osman tarafından öldürülür. Romanda tematik değerlerin karşısındaki karşıt güçlerden biri olarak göze çarpar. Onu karşıt güç olmaya iten sebepler ise Dünder Bey’in karakterinden gelen kıskançlık ve kibirdir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Dünder Bey, Ertuğrul Gazi’nin kardeşidir. “Beylik ister ancak Söğüt’ün önde gelenleri onu sevmeyiz. Kıskançlığı ve bey olma hırsı nedeniyle Osman Bey’in düşmanları ile işbirliği yapar. Bu iş birliklerine bizzat dahil olmayarak adamları üzerinden iletişim sağlar. Bilecik tekfurunun düğününe Osman Bey’i getireceğini söyleyerek, onun öldürülüp Söğüt’ün de kendisine verilmesi için ittifak yapar. İhaneti roman boyunca bilinir. Osman Bey’in a olan saygısı onu cezalandırmasını engeller. Ancak Bilecik fethindeki ihaneti sebebiyle Kaya Alp tarafından öldürülür. Dünder Bey’in Osman Bey’in eliyle öldürülmemiş olduğu dikkat çeker. Osman Bey amcasından kendisini öldürmesini istemesi de amcasına olan saygısını gösterir.

“Turgut Alp” adlı romanda Dünder Bey, Osman Gazi’nin amcasıdır. Beyliğin kendi hakkı olduğunu düşündüğünden Osman Gaz’iyi hiçbir zaman desteklemez. Yer yer tekfurlarla işbirliği yapar ancak pişman olup vazgeçer. Kıskanma duygusunu yenemez ve sık sık Osman Gazi’ye ihanet ettiği görülür. Tekfurların kışkırtmalarına inanır. Yaptığının bir ihanet ve hata olduğunu bile bile Aramis aracılığıyla tekfurlarla ittifak eder. Germiyanlılar ile yaptığı işbirliği meydana çıkınca cezalandırılır. Roman sonunda oklanarak öldürüldüğünden bahsedilir. Romanda Dünder Bey’den sıklıkla bahsedilmediği görülür. İhanetleri nedeniyle pişman olduğunun, yeğenine zarar gelmesini istemediğinin ancak bir yandan da beylik isteğine karşı koyamadığının sık sık altı çizilerek ta karşıt güçler arasına yerleştirilmesi önlenir. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Bir yandan da Osman Gazi'nin amcası Dündar Bey entrikalar çevirmekte, düşmana alet olmakta.” (Büyükarkın,1979, s.211).

“Osman Gazi” adlı romanda Dündar Bey, Ertuğrul Gazi'nin kardeşi, Osman Bey'in amcasıdır. Söğüt'e ağabeyi Ertuğrul Bey ile birlikte yerleşmiş ve burada yaşamıştır. Bey olmak ister. Ancak oldukça yaşlı olması ve Osman Bey'in Ertuğrul Bey tarafından tayin edilmiş olması Bey seçilmesini engeller. Oldukça hırslıdır. Bu nedenle çeşitli ihanet ve çatışmaların içinde görülür. Aşiret beyi olma hırsı nedeniyle Osman Gazi'yi hataya sürüklemesi, ona destek olmak yerine mani olmaya çalışması nedeniyle Osman Bey tarafından oklanarak öldürülür. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Dündar Bey Oğuz Han neslindedir; kabul. Ertuğrul Han da o soydandır ve başımızın tacı idi; bu da kabulümüzdür.” (Ersen, 1972, s.63).

“Ve bir ihtiyar vardı: Dündar Bey! Kara sakallı, uzun boylu, kara gözlü, keskin bakışlı! Bugün onun halinde bir tuhaflık sezenler temkinli oluyorlardı: Dündar Bey Ertuğrul Gazi'ye için için yanyor ve fakat ruhunda arzu etmese de bir nevi ferahlık duyuyordu. Nasıl olsa, aşiretin soylu kişilerindendi.... Hükümdar vefat edince Kayı soyunun başına geçmeyi çoktan düşünmüştü. Kayıların, Aşiret Reisine en yakın, güçlü ve kuvvetli adamı, eski muhاریplerden Dündar Bey'di; ve onun hükümdarlık mevkiine geçmesi, kendi mantık çerçevesinde yorumlanmış, bu sebeple o gün, Ertuğrul Gazi'nin ruhunu Allah'a teslim etmesiyle büyük bir ümide kapılmıştı.” (Ersen, 1972, s.59).

“Osmanoğulları” adlı romanda Dündar Bey, Ertuğrul Bey'in kardeşidir. Önce ağabeyinin yerine daha sonra ise yeğeni Osman Bey'in yerine geçerek Bey olmak ister. Çevre tekfurularla bunun için iş birlikleri yaparak kendi aşiretine ihanet eder. Oldukça hırslı ve azimli olduğu görülür. Amacına ulaşmak için her yolu dener. Adamları yoluyla Osman Bey'e tuzaklar kurulmasını sağlar. Kışlağına gitmek bahanesiyle sık sık Yarhisar tekfuruna misafir olur ve onlar ile dostluk kurar. Ancak Tekfurun tuzaklarına düşer. Onun eğlence alemlerine katılır ve Bizanslı bir Hristiyan gibi eğlenmeye, şarap içmeye başlar. Tekfurun baldızı Elena'ya aşık olur. Roman boyunca sürekli tekfurularla işbirliği içinde olduğu dikkat çeker. Bilecik olayında Osman Bey'in planlarını son anda öğrenir ve Tekfurlara haber vermek için yola çıkar. Yolda iken kendisine yetişen Osman Bey'in adamları tarafından öldürülür. Romandaki asıl ihanet unsurunu

oluşturması dikkat çeker. Kayıların saygı gördüğü biri olarak mutlu yaşayabilme şansı varken iktidar hırsına kapılarak bir hin olarak öldüğü görülür. Öldükten sonra bile Ertuğrul Bey'in kardeşi olduğu için saygıyla hatırlanır. Onun hain olarak ölmesi Osman Bey'i oldukça üzer. Ancak Dünder Bey, ihanetleri nedeniyle ölümle cezalandırılır. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Dünder Bey, Ertuğrul Gazinin bütün idareyi vekaleten oğlu Osman Bey'e bırakmak istediğini, Kayı aşiretine mensup nüfuzlu şahsiyetlerle sonradan aşirete katılan bazı Beylerin Söğüt'de toplanarak nu işi müzakere edeceklerini öğrendiği zaman deliye dönmüştü. Bu makama ötedenberi kendisi gelmek istiyordu. Civar Rum Beylerine ve Kayı aşireti ile arası bozuk olan Germiyan hakimine adamlar göndererek bir yakılaşma teminine çalışmış ve Selçuk hükümdarı Sultan Gıyaeddin Keyhüsrev'e de hediyelerle beraber elçiler yollamıştı.” (Tülbentçi, 1949, s.13).

“Dünder Beyin ne kadar mağrur ve muhteris bir adam olduğunu pek iyi biliyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.27)

“Dünder Bey, ağası Ertuğrul Beyin yerine geçmek için bundan sonra her çareye başvuracak, beki bu uğurda kan da dökülecek.” (Tülbentçi, 1949, s.12).

“Konak” adlı romanda Dünder Bey, Osman Bey'in amcası, Ertuğrul Bey'in kardeşidir. Ertuğrul Bey ile birlikte gelerek Söğüt'e yerleşmiş ve ona devlet işlerinde destek olmuştur. İktidar hırsıyla hareket etmesi ve yer yer ihanet etmesi dikkat çeker. Ertuğrul Bey öldükten sonra Beylik hakkının kendisinde olduğunu savunur ancak Kayıların ileri gelenleri onun Bey olmasını istemezler. Bölge tekfurlarıyla işbirliği yaptığını görülür. Ertuğrul Bey'in ölümünden sonra doğrudan Osman Bey aleyhinde çalışmaya başlar. Dalaman, Moğollar ve diğer tekfurlar ile işbirliği yapar. Ermeni Gediği'nde Osman Bey'e tuzak kurulmasını sağlar ve burada Bayhoca ve Hamza'nın ölümüne yol açar. Ertuğrul Bey'in ölümünün ardından yapılan toplantıda Rahman onun yaptıklarını ayrıntılarıyla anlatınca Osman Bey tarafından oklanarak öldürülür. Tematik gücün karşısındaki karşıt güçlerden ve Osman Bey'in rakiplerindedir. İktidar hırsı ve ihaneti nedeniyle ölümle cezalandırılması dikkat çeker. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Dünder Beyin nasıl oyuncu olduğunu asıl Ermeni Gediğindeki baskından sonra anlamıştı; komşu kadınların kapı dövüşlerindeki nisbetçi gösterilerini andırır bir oynanış vardı Dünderin oyununda; doğrudan vuramıyordu; görünerek atamıyordu, açığa çıkıp saldıramıyordu; perdahsız bir derinin ardında mumları yakmış hayal oyunu oynatıyordu hayal...” (Sepetçioğlu, 1973, s.222).

“Ne dediğimi bilirim ben; Ertuğrulun akli yoktur bu Dünderda. Dünderin akli kesesindedir; Dünderin akli bu yaşına, bu bükülmüş beline bakmadan pörsümüş hayalarındadır; körpeliğe meyyaldır. Bey olacak kişinin kesesi olmaz, Bey olacak kişinin yeri gelir pörsümemiş bile olsa hayaları olmaz.” (Sepetçioğlu, 1973, s.314).

*Ertuğrul Bey*⁷⁰ :

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerdendir. Kayı aşiretinin reisidir. Ancak romanda ölümün kıyısında ve çok yaşlı bir nakris hastası olduğu görülür. Aşireti yönetme işini oğlu Kara Osman’a devretmiştir. Aşireti ona fazlasıyla bağlıdır ve saygı görür. Kısa bir süre sonra ölür. Ertuğrul bey genel olarak aşireti ile birlikte anılır. Kişisel özellikleri ve karakteri özel olarak yer almaz. Meziyetleri, aşiretleri ve yaşam tarzı ile dikkat çeker. Bu özellikler Türkmenlere de yakıştırılır. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Sinirlerin ucunda gene dayanılmaz nakris sızıları başlamıştı.” (Tahir, 1967, s.126).

“Baban rahmetli büyük savaşçıydı. Dünyaya gücü yeter yiğitlendendi. Dileseydi at sırtından hiç inmez, vilayetler bozar, basıp, çarpıp, yırtıp, koparıp ortalığa dehşet salarak

⁷⁰ Kayı boyunu Anadolu’ya getiren Türkmen Beyidir. Uç Beyi olarak bölgede görev yapmıştır. Soy ağacı ve Anadolu’ya nereden geldiği oldukça tartışmalıdır. Osman Bey’in babası olduğu varsayılır.

Ayrıntılı bilgi için bkz. İyiat, s.23.; DEMİR, G. (2003). *Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu ve Ahilik*. İstanbul: Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Yayınları Vakfı, s.46.; Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.203.; YALÇIN, Ş. (2005). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*. İstanbul: Kar Yayınları.; Neşri, Aşiretten İmparatorluğa, s.46.; TEVFİK PAŞA, F. (2017). *Osmanlı Tarihi*. (İ. SARIBAL, Dü.) Ankara : Gece Kitaplığı Yayınları.s.113.; MCCARTY, J. (2015). *Osmanlı Türkleri 1281’den 1923’e*. (T. Demirtaş, Çev.) İstanbul: T&K Yayınları.s.58; Anonim. (2017). *Kitâb-ı Tevârih-i Âl-i Osmân*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.s.19.

hazinelere toplardı. İstemedi, para bırakacağına saygılı ad bıraktı. –İçini çekerek daldı biraz, sesi gürlendi- Benzeri bulunmaz adam güdücülerdendir. Sertliğinin gerektiği yerde sertti çelik kadar, yumuşaklık gereken yerde yumuşaktı pamuk gibi... İyileri incitmez iyileri undurmazdı. Uzak umutluydu çünkü sabırlıydı. Kavrayışı, bağlayışı tez, öfkesi cezalandırması yavaştı. Okuma yazma bilmezdi ama öğütlerden en yararlıyı hemen seçer, uygulamada hiç duraklamazdı.” (Tahir, 1967, s.183).

“Hisar kullanmaz Ertuğrul Bey... ‘Bizim hisarımız at sırtıyla yalın kılıç’ diye gülüşür bu Türkmenler.” (Tahir, 1967, s.11).

“Yok, göçebe değildir Ertuğrul Bey... Eskiden göçebeyse de boşlamış olmalı çoktan.” (Tahir, 1967, s.11).

“‘Konya Sultanı’na memurluk etmiş Ertuğrul Bey’in babası’ derdi rahmetli babam! Kendisinin de memurluğu varmış az biraz... Memur dedimse, kılıçlı memur, subaşı filan... Bakmış ülkenin işleri bozuk, vergiler gelmemekte eskisi gibi tıklar tıklar... İstemiş buranın uç beyliğini.” (Tahir, 1967, s.11).

“Osmancık” adlı romanda Ertuğrul, Kayı aşiretinin beyidir. Osman, Gündüz ve Savcı’nın babasıdır. Hayme Cankız ile evlidir. Ertuğrul Bey oldukça hoşgörülü, yardımsever, konuksever, koruyucu ve kollayıcı biri olarak görülür. Topraklarına gelen herkesi saygı ve sevgiyle karşılar. Din ayrımı yapmaz. Aşiretini ve aşiretinin refahını kendinden önde tutar. Oldukça sabırlı ir devlet adamıdır. Atacağı her adımda aşiretini düşünür. Osmancık’ı da bunu yapması ve sabırlı olması konusunda sık sık uyarır, ona destek ve örnek olur. Şeyh Ede Balı’nın tekkesinde uyuduğu bir gün tıpkı oğlu Osman gibi bir rüya görmüştür. Onun bu rüyası da soyunun büyük güce kavuşacağına işaret eder. Ede Balı ve Ertuğrul Bey, Osman’ın önünü açan, onun yolunu aydınlatan, ona örnek olan akıl hocaları ve büyükleri olarak öne çıkar.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Ertuğrul Gazi, roman başında ölür. Kayıların beyidir. Doğrudan romanın kişileri arasında sayılmaz ancak romanda sıklıkla anılır. Ölümünden duyulan üzüntü, Söğüt halkının yası anlatılır. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Kaya Alp oğlu Gündüz Alp oğlu Ertuğrul Gazi’yi tanır mısın?” (Büyükarkın, 1981, s.6).

“Osman Gazi” adlı romanda Ertuğrul Gazi, Süleyman Şah’ın oğlu, Osman Bey’in babasıdır. Babasından sonra aşiret reisi olarak Kayıları yönetmiştir. Alaeddin Keykubat bir savaşta yenilirken ona yardım eder, ödül olarak Söğüt’e aşireti ile birlikte yerleşir. Kısa bir süre sonra ölür. Oldukça ilgili bir baba olduğu dikkat çeker. Oğlu Osman’ı kendinden sonra bey tayin etmek istediğinden onu korumaya çalışır.

“Osmanoğulları” adlı romanda Ertuğrul Gazi, Kayı aşiretinin reisidir. Kardeşi Dünder Bey ile birlikte Anadolu’ya yerleşir. Selçuklu sultanı ile birlikte savaşa katılır ve mükâfat olarak yaylak ve kışlak sahibi olur. Aşiretin yönetim işlerini oğlu Osman’a bırakır ve ölür. Yaşadığı zamanlarda ve ölümünün ardından Türkler tarafından saygı anılması dikkat çeker. Osman Bey fetihlerinden ve başarılarından sonra babasının onunla gurur duyduğunu düşünür. Romanda önemli görülür. Yaşadığı ancak yönetimi oğluna emanet etmiş olduğu dönemlerde devlet işlerini uzaktan izlemesi, sadece gerekli gördüğü durumlarda oğluna nasihatler vermesi dikkat çeker. Uç beyidir. İhtiyardır. Yaşlandıktan sonra arkadaşlarının da desteği ile aşiret reisliğini oğlu Osman’a bırakır. Babası Süleyman Şah’tır. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Ertuğrul Beyin hayatı mücadelelerle geçmişti. Osmanoğulları devletinin kurulmasında birinci derecede rol oynayan Ertuğrul Gazi, Oğuzların sağ kolu olan Günhan kolunun Kayı boyundandır.” (Tülbentçi, 1949, s.45).

“1288 yılı girdiği zaman hastalık büsbütün arttı. Ve bir sabah vakti Ertuğrul Gazi Kayı aşiretini mateme boğarak Hakkın rahmetine kavuştu.” (Tülbentçi, 1949, s.328).

“Konak” adlı romanda Ertuğrul, Kayı aşiretinin reisidir. Aşireti ile birlikte Anadolu’ya gelmiş ve Karacadağ bölgesinden sonra Söğüt’e yerleşmiştir. Yaşlanır ve işleri oğlu Osman Bey’e bırakır. Aşiret beyi olduğu zamanlarda gazalardan ve tekfurlar ile ters düşmekten sakınır. Ancak ölmek üzere iken Osman Bey’i yanına çağırarak kendisinin gazalara başlamasını ve topraklarını genişletmesini, kendisinin Osman Bey’e yer açmak için kimseyle ters düşmediğini söyler.

Osman Bey'in oğlunun doğum haberini aldıktan sonra ölür. Romandaki görevi oğlu Osman Bey'e rehberlik etmek ve onun için gaza yolunu açmaktır. Tematik güçlerdendir ancak romanda önemli etkisi olmadığı görülür. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Baban Ertuğrul Söğüde gökten gelmedi; doğma büyüme buralardan da değil.” (Sepetçioğlu, 1973, s.101).

*Eskişehir Sancak Beyi*⁷¹:

“Devlet Ana” adlı romanda Alişar Bey'dir. Konya Selçuk Sultanlığı'nın Eskişehir Sancakbeyidir. Roman başlarında Osman Bey ile arası oldukça iyidir. Osman Bey onu Şeyh Edebalı'ya Bala Hatun'u istemesi için dünür olarak yollar. Ancak Alişar Bey oldukça kadın düşkünüdür. Bala Hatun'u kendisine almaya çalışır. Bu nedenle Osman Bey ile düşman olurlar. Bir süre bu ihanetini sakladıktan sonra Bala Hatun'u babasından ister ancak Şeyh kızı vermeyince kaçırmaya çalışır. Kaçırma girişimi başarısız olunca yaptığı oyunlar meydana çıkar. Böylece romanın karşıt güçleri ile iş birliklerinin de ortaya çıkması ile karşıt güçlerden biri olarak görülür. Yanında sıklıkla onu kandırmaya ve kullanmaya çalışan dalkavuk kişiler bulunur. Alişar Bey bu kişiler tarafından yönetilir. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Alişar Bey, iki metre boylu kalın gözdesiyle dev görünüşlüydü. Yüzünün kılları fırça gibi sertti. Her zaman öfkeden dikilmişler gibi suratına korkunçluk veriyordu. Vaktiyle savaşlarda pazı gücü, korkmazlığı, silahşörlükteki ustalığıyla haklı ünler salmış, sancakbeyliğini alınının teriyle kazanmıştı. Şimdi de öfkeye binip can başına sıçrarsa kılıcının önünde durmak zordu. Ama gittikçe daha seyrek öfkeleniyor, sert başlı savaş atlarından çok rahvan katırlara binmeyi, er meydanlarında çabalamaktansa kuştüyü döşeklere uzanıp körpe cariyeler elinden şarap içmeyi daha çok seviyordu. Eskiden ok meydanlarında oku herkesten daha uzağa attığı için kasılırken yaşı kırkı geçeli beri, bir oturuşta bir kuzuyla bir tepsi baklavayı silip süpürmekle, bir gecede üç körpe kızın hakkından gelmekle övünür olmuştu.” (Tahir, 1967, s.272).

⁷¹ “Neşri Tarihi” ve “Selçuklu Beylikleri” kaynaklarında bahsedilen bu kişinin bilgilerine ulaşamamıştır. Osman Bey'in çatışmış olduğu Selçuklu naibinin kim olduğu hususunda Osmanlı kaynaklarında herhangi bir isim zikredilmemiş olunmakla birlikte, bahsi geçen Eskişehir beyinin Caca oğlu Nureddin olduğunu düşünmek ise, onun 1261 yılında Kırşehir valiliği görevinde bulunması dolayısıyla mümkün değildir. Ayıntılı bilgi için bkz. BOZ, C. *Anadolu Selçuklu, İlhanlı ve Beylikler Döneminde Sultanöyüğü*. (Eskişehir), Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, 2020; s.74.

“Alişar Bey’de ademoğlunun çoğunluğu gibi pohpoha bayılıyor, ayrıca kendini dünyanın akıllısı, yüreklisi biliyordu. Hophop Kadı’nın dediklerinin çoğunu doğru, çoğunu yararlı bulmuş, fakat sonuna doğru sözün gelip kese doldurmaya dayanmasından pirenlenmişti.” (Tahir, 1967, s.284).

“Osmancık” adlı romanda Al Zahid, Osman’ın rakibi karşıt güçtür. Eskişehir Beyidir. Selçukluya bağlıdır. Malhun Hatun’a aşık olur ve Ede Balı kızı vermeyince bunun sebebinin Osman olduğunu düşünür. Bundan sonra Osman’ı ortadan kaldırmak için uğraşır. Bizans tekfurları ile Osman aleyhinde ittifaklar yapar. Ede Balı tarafından reddedilince Ede Balı aleyhinde dedikodular çıkaracak kadar gözünü karartır. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Eskişehir beği, Selçuklu adamı Al Zahid, öteden beri herkesçe bilinen kötü yaratılışı gereği, Malhun Hatun’u almak hevesine düşmüştür.” (Buğra, 1973, s.60)

“Adam, bir yandan da Konya sarayına haberler salıp Kayı boyunu ve Ede Bal çevresini istiklal ve başkaldırma yolunda göstermeye girişmiş, bunda da bir dereceye kadar başarı sağlamıştır.” (Buğra, 1973, s.61).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Eskişehir Beyi, Osman Bey’in başlarda dostu olmakla birlikte sonradan düşmanı olur. Osman Bey, Bala’yı istemek için onu Şeyh Edebalı’ye gönderir ancak Eskişehir Beyi kızı kendisine ister. Kızı ermeyen Şeyh Edebalı’yi sürekli tehdit eder. Böylece Osman Bey ile düşman olur. Osman Bey tarafından İnönü’de öldürülür. Türk olmasına rağmen Kayılar ile sık sık çatışması dikkat çeker. Menfaatleri doğrultusunda Tekfurlar ile Osman Bey aleyhinde işbirlikleri yapar ve Osman Bey’ ortadan kaldırmak için uğraşır. Bala Hatun’u isteyip alamaması ve bu konuda da rakip olarak karşısına Osman Bey’in çıkmasıyla aradaki düşmanlığın arttığı görülür. Yaptığı birlikler ve ihanetler edeniyle Selçuklu sultanı tarafından görevinden alınır ve bölge Kayılara verilir.

“Osmanoğulları” adlı romanda Sultanönü Sancak Beyi, Selçuklunun bölgedeki beyidir. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Toplantıda bulunanların bir kısmı sırtını Konya sarayına dayadığı zamanlar kendisini bütün uç beylerinin amiri zanneden bu şımarık Sancak Beyine itimat edilmemesini ileri sürüyorlardı.” (Tübenççi, 1949, s.134).

*Gazi Rahman/Abdurrahman*⁷²:

“Osmancık” adlı romanda Osman Bey’e bağlı alplardandır. Ak Temür’ün yerini alır. İyi okçudur. Dodurga boyundan Kutlu Melek’e aşiktir ancak kavuşamaz. İlerde Kutlu Melek’in kocası ile yakın dost ve silah arkadaşı olur. İyi ezan okur. Savaş meydanlarında ezan okuma işini Gazi Rahman yapar. Aydos kalesinin alınmasında önemlidir. Onu rüyasında görüp aşık olan Evdoksiya Türkleri içeri alarak kalenin alınmasında büyük rol alır. Gazi Rahman, Saniye adını alan Evdoksiya ile evlenir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Abdurrahman Gazi, Ertuğrul Bey’in yoldaşlarından. Bey seçiminde söz sahibidir. Oldukça iri olduğu görülür. Adaletlidir. Osman Bey suçluların yargılanması konusunda ondan yardım alır. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Akça Koca elini uzattı; iri ama çok iri bir adam yanına sokuldu.” (Büyükarkın,1979, s.23).

“Derviş Mahmut Gazi ile Abdurrahman Gazi yargılasın. Suçlu bulurlarsa cezasını versinler.” (Büyükarkın,1979, s.90).

⁷² Osman Bey’in silah arkadaşlarından birisi olarak bilinir ve kaynaklarda ismine sık rastlanır. Kaynaklardaki bir aşk rivayetinde adının geçmesi dikkat çeker. Ayrıntılı bilgi için bkz. DELİORMAN,A. (2011).*Osmanlı Çağı*. İstanbul: Bayrak Yayınları, s.13.;Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.31.;Şimşiroğlu, s.104.;Neşrî, Aşiretten İmparatorluğa, s.72.;Nasuh, s.133.

“Turgut Alp” adlı romanda Abdurrahman Gazi, Osman Gazi’nin yoldaşlarından. Devlet işlerinde alınacak kararlarda söz sahibidir. Sık sık Turgut Alp ile beraber görevlere gitmek istese de devlet işlerinde oldukça faydalı olduğu için Osman Bey’in onu yanında tutmak istemesi dikkat çeker. “Osman Gazi” adlı romanda Gazi Abdurrahman, Kayı’nın ileri gelenlerindedir. Ertuğrul Bey’in ve Osman Bey’in yoldaşlarından. Devlet işlerinde söz sahibidir. Dinine bağlı bir Müslüman olması dikkat çeker. Onun iyi bir din alimi ve imam olması kendisine gösterilen hürmetin artmasını sağlar. Söğüt’ün imamlarından olarak görev alır ve sık sık namaz kıldırır. Müslümanlığa geçen Kösemihal ve Holofira’ya dini eğitimler vererek onların gerçek Müslümanlar olmasına yardımcı olur. Romanda şu şekilde ele alınır:

“Gazi Abdurrahman, zikreleyen bir mü’mindir.” (Bahadıroğlu, 1981, s.65).

“Osmanoğulları” adlı romanda Abdurrahman, Osman Bey’in yakın arkadaşı ve yoldaşıdır. Osman Bey ile birlikte romanın ana karamanıdır. Devlet işlerinde söz sahibi olduğu görülür. Oldukça cesur yapısıyla dikkat çeker. Osman Bey’in onu yeni evli sayıldığı için göndermek istemediği baskın ve görevlere ısrarla gider. Dünder Bey’in planlarını öğrenir, handa Korhan ve Laskaris’i izler ve Korhan’ın Dünder Bey’e götüreceği mektupları gizlice alarak Osman Bey’e getirir. Elçi olarak gittiği Yarhisar’da Evdoksiya’yı görerek aşık olur. Osman Bey tarafından elçilik ve casusluk görevlerine gönderilir. İyi Rumca bilmesi ve akıllı olması sayesinde bu görevleri yerine getirir. Yarhisar’dan dönerken esir alınıp Bilecik’te zindana atılsa da Evdoksiya tarafından kurtarılır. Evdoksiya’nın Laskaris tarafından taciz edildiğini söyleyerek kendisinden yardım istemesi üzerine kızı kaçırarak Söğüt’e getirir. “Gül Hatun” adını alıp Müslüman olan Evdoksiya ile evlenir. Sultan Gıyaseddin Mes’ud, Eskişehir ve çevresini Osman Bey’in kontrolüne verince arkadaşları ve karısıyla birlikte burada yaşar. Osman Bey ile birlikte olaylar üzerinde asıl etkisi olan kişidir. Tüm ruh durumları ve olaylar üzerindeki etkisiyle romanda yer alır. Vaka zincirini oluşturan asıl düğüm ve olaylarda Abdurrahman’ın etkin rol aldığı görülür. Oldukça akıllı ve kurnaz bir yapıya sahip olması ona avantaj sağlamakla birlikte savaşçı karakteri ile ön plana çıkar. Düşmanlarını korkutacak kadar cesur olmakla birlikte kadınların ilgisini fazlasıyla çekecek kadar yakışıklıdır. Bu nedenle Elena’nın da ilgisini çeker ve birkaç kez bu kadınla birlikte olur. Etrafındaki yoldaşları iyi yönlendirir ve savaşlarda kritik rol alır. Orhan Bey’in iyi bir devlet adamı ve savaşçı olarak yetiştirmek için uğraşır, aynı zamanda onun gönül işleri ile de alakadar olur. Abdurrahman’ın olay zincirinde genel olarak tüm düğümler ile yakından ilgilenmesi ve çözüme ulaştırması dikkat çeker. Romanda yer yer Osman Bey’in önüne geçtiği ve etkin unsur olduğu görülür. Romanda hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

“Abdurrahman arkadaşları arasında şakacılığı, güler yüzlülüğü kadar cesareti ile de tanınmıştı, gevrek bir kahkaha attı.” (Tülbentçi, 1949, s.29).

“Bununla beraber Osman Beyin gözünü budaktan sakınmaz cesur arkadaşı Abdurrahman bu yolculuğa güle oynuya talip çıktı.” (Tülbentçi, 1949, s.29).

“Konak” adlı romanda Rahman, Kayı boyu ile gitmiş olan babasını aramak üzere Anadolu’ya gelmiş bir gençtir. Romanın ana kişilerdendir. Buharalıdır. Merv’de Kumral Dede ile tanışarak yola onunla devam eder ancak Kumral Dede’nin atı olmadığı için Rahman’ın önden gitmesi gerekir. Moğollar tarafından yaralanınca Kumral Dede tarafından iyileştirilir. Kumral Dede ile beraber Söğüt yakınlarına yerleşir ve bir baskında Osman Bey’i kurtararak getirir. Bunun karşılığında Osman Bey’in bıraktığı kılıcı babasını yaptığını anlar. Hem babasının hem Moğolların izini sürer ve Aybüken’in aşiretine gidip gelerek sık sık bilgi alır. Babasının izini sürerek onun bir mağarada Dünder Bey ve birlikte hareket edenler için kılıç yaptığını anlar. Dalaman’ı takip ederek ona ulaşmaya çalışır. Babasını bulduktan sonra onun tahmin ettiği gibi yiğit bir kişi olmadığını ve Osman Bey’e ihanet edenler için kılıç yaptığını ve ihanet ettiğini öğrenir. Babası Dalaman tarafından öldürüldükten sonra hem onun sandığı kişi olmamasına hem de babasını kaybetmiş olmasına oldukça üzülen kendisini bir süre hayattan soyutlar. Osman Bey için savaşmaya ve çalışmaya başlar. Romandaki vakaların düğümlerinden biri Rahman ve babası arasında kurulur. Rahman’ın yaşamı, duyguları ve ilişkileri romanda önemli yer tutar. Düğümlerin çözülmesinde vaka zincirinin tamamlanmasında kilit rolü Rahman oynar. Bu nedenle romandaki en önemli tematik gücü temsil eder. Romanda hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

“Tanımadığı bir yüzdü; sakalsız; karası parlak bir kaytan bıyık, kırlangıç kanadı karasında bitişik kaşlar kaytan bıyıktan farksızdı. Mum ışığının vurduğu çok genç alın, sivri börtken iki yana, alna doğru da taşmış gençliğin en karasında ele avuca sığmaz saçlar... ama tanıyamadı, hiç görmemişti. Böylesine bir bedeni de hiç görmemişti: ya gerilmiş ok ya oku çekilmiş yay. Az sonra hemen fırlayacak bir beden, dervişlerde hiç, hiç, hiç görülmeyecek bir beden... dervişlerde?” (Sepetçioğlu, 1973, s.17).

“Çatı” adlı romanda Rahman, Osman Bey’in yoldaşlarından. İyi ve akıllı bir savaşıdır. Karacahisar’ın alınmasından sonra Osman Bey tarafından buraya sübaşı olarak tayin edilir. Ancak Rahman’ın bu duruma hevesli olmaması dikkat çeker. Bu görevin ona uygun olmadığını düşünür. Kendisini sübaşına uygun görmeyişini babasının yerleşik yaşama alışamayıp göç etmesine benzetmesi dikkat çeker. Bu durum Rahman’ın önemli bir ruhsal bunalımı olarak görülür. Kendigelen Kız’ın kardeşi Aryetta’ya aşık olur ancak onun bir tekfur kızı olması ve henüz evlenecek yaşta olmaması nedeniyle bu durumdan kimseye bahsetmez. Ancak onun derdini anlayan Kumral Dede’nin gaza yapmasını, bu gazadan sonra kıza kavuşacağını söylemesi dikkat çeker. Bu durum Rahman ve Kumral Dede arasındaki gönül bağının görülmesi açısından oldukça önemlidir. Bu ikilinin Merv’de karşılaşmalarından beri yürüttükleri yakın dostluğun birbirlerini iyi tanımaları ve dertlerini dile getirmeden anlatmaları romandaki iki önemli unsur olduklarına işaret etmektedir. Ruh hallerinin ayrıntılı işlenmesi bu durumun açıklanmasını kolaylaştırmıştır. Atros kalesinin fethinden sonra kendilerine yardım eden Aryetta ile evlenir. Sübaşılığın ağır geldiğini söyleyerek Kumral Dede aracılığıyla Osman Bey’den kendisini bu görevden azat etmesini ister. Kumral Dede ocağına yerleşerek burada karısı ve çocuğuyla sakin bir hayat yaşamaya başlar. Ancak Çakırpınarı olayından önce buraya gelen Aybüken’in kendisine kızması üzerine eski haline döner ve Osman Bey’e yardım etmek için yola çıkar. Dostlarının Rahman’ın bu halini onaylamadıkları ancak onun kararlarına saygı gösterdikleri görülür. Osman Bey’e Çakırpınarı’nda yetişmeye çalışırken yolda İnegöl Tekfurunu öldürür ancak onun uşağı tarafından oklanır. Tekfurun başını Osman Bey’e getirdikten sonra ölür. Rahman romandaki önemli tematik güçlerden biri oluşturur. En belirgin özelliği iyi ve korkusuz bir savaşı olmasıdır. Ancak onun bir kadına aşık olarak savaş alanından uzaklaşması dikkat çeker. Aryetta ile evlenerek sübaşılıktan ayrılması dostları ve yoldaşları tarafından hoş karşılanmazsa da saygı görür. Ancak Rahman’ın gerçek bir savaşı olduğu, savaş meydanların uzak kalamayacağı özenle işlenir. Onun sübaşılıktan vazgeçmesi esasen yerleşik hayata alışmak istememesinden gelir. Ancak Aryetta ile evlenip Kumral Dede’nin yanına yerleşmesi de yerleşik yaşamdır ve yazar tarafından Rahman’ın buradan ayrılacağı sık sık sezdirilir. Rahman’ın savaşta Osman Bey’in yanında ölmüş olması ise Rahman tipi ile doğrudan kesişir. Rahman’ın tabiatına uygun olan yaşamdan uzaklaşmayı denemesine rağmen yine bu şekilde ölmesi onu kurmaca olmaya ve tipleşmeye yaklaştırsa da romandaki ana kişilerden biri olarak güçlenmesine sebep olur. Romanda hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

“Her bir yanına bulaşan kirin Sübaşılıktan gelmiş olduğunu sandı; sanki bedeni değil, epeydir su yüzü görmeyen ilmikleri değil sübaşılığı terlemek, kirini pasını göbek taşına bırakmak, keselenip sabunlanmak için çırpındı; sübaşılığı hamama koştı.” (Sepetçioğlu, 1974, s.76).

*Germiyanoğlu Yakup Bey*⁷³:

“Kutlu Dağ” adlı romanda Selçuklu himayesindeki beyliklerden Germiyanlıların beyidir. Kendisini Osman Bey’in üstünde görür. Ona elçiler yollayarak Karacahisar’a saldırmamasını, kendisine haraç vermesini ister. Osman Bey onu ciddiye almaz ve elçileri geri gönderir. Romanda doğrudan görülmez. Elçileri vasıtasıyla adından bahsedilir.

“Turgut Alp” adlı romanda Ali Şir Bey, Germiyan Beyi’dir. Selçuklu ’ya bağlıdır. Kayıların bölgede büyümesi ve güçlenmesini kendisine tehdit olarak görür. Bu nedenle Osman Gazi aleyhinde tekfurlar ile işbirliği yapar. Bir Türk olmasına rağmen çıkarları doğrultusunda düşmanla birlik olan bir karşıt güç olarak romanda öne çıkar. Ali Şir Bey’in düşmanlık hislerinin tamamen bireysel olması dikkat çeker. Askerleri ve emrindeki kişilerin Kayıları sevdiği görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Osman Bey’i bir türlü çekemiyor, zamanlı zamansız topraklarına baskınlar vererek masum insanları öldürüyordu. Osman Gazi birkaç ere kendisine haber gönderip yaptıklarının ancak bir kafire yakışacağını hatırlattı. Buna cevap olarak Ali Şir Bey baskınlardan hisse

⁷³ Germiyanoğlu’nun bahsolunan dönemdeki beyine Selçuklu tarihlerinde rastlanılmıştır. Bu kişinin Seyfeddin Alişir bin Yakub yahut Germiyanlı I. Yakub Bey’in babası olabileceği düşünülmektedir.

Ayrıntılı bilgi için bkz. TURGUT, V. (2017). *Germiyanoğulları’nın Menşei, Vakıfları ve Batı Anadolu’nun Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi* (The Journal of Social and Cultural Studies), 3(5), 8.;Neşrî, Aşiretten İmparatorluğa, s.44.

istediğini, aldığı kalelerden bir kısmının kendisine teslim edilmesi gerektiğini söyledi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.80).

“Osmanoğulları” adlı romanda Ali Şir Yakub Bey, Germiyanoglu Beyliğinin başındaki kişidir. Tematik gücün karşısındaki karşıt güçlerden olması, ihanet unsuruna destek vermesi önemlidir. Kayılar ile oldukça düşman ilişkiler güder. Kayıların Sultan tarafından el üstünde tutulmalarından rahatsız olur. Kayıların güçlenmesi ve bölgede etki sahibi haline gelmesi üzerine onları yok etmek için tekfurlara destek verir. Eskişehir pazarında huzursuzluk çıkması için askerlerini gönderir. Kayıların Karacahisar’a saldıracağını düşünmesi üzerine Tekfurlara güçlenmeleri için yardımlarda bulunur. Şövalye Laskaris ile görüşerek onun oyunlarına gelmesi dikkat çeker. Türklere karşı yapılan tüm ittifaklara dahil olduğu ve destek verdiği görülür. Bizans ile işbirliği için giden elçiler Abdurrahman ve arkadaşları tarafından yakalanır.

*Geyikli Baba*⁷⁴:

“Konak” adlı romanda Şeyh Edebalı’nın meşveretine katılan Şeyhlerdendir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Saru Saltuğun sağ bu yanında bir dizi yarı bağdaşa, öteki dizi dikilmiş kendi halinde oturanı süzdü göz altından. Çatallı bir sopaya dayanmıştı; uzun, ince bir hırka giyinmişti üstün ağaç yeşilinden; onun altında boyunsuz, bir düz dokuma.. sarıdan. Temiz bir yüzü; genç, temiz bir sakalı vardı; upuzun, yeni yunmuş karalığı kokan saçları muzundan bir parmak aşağıdaydı. Tam karşısında oturan Barak Babayla bir kantarda tartırsalar, Barak Babanın onu yarılmış da biri kadar ince, uzun bu yeşilin ve sarının temizindeki şeyh- Yunus derviş diye düşünemedi bu adam için- temizliğiyle daha ağır gelirdi.” (Sepetçioğlu, 1973, s.174)

⁷⁴ 13.-14.yy.da yaşamış bir din alimi olduğu bilinmektedir.Kaynaklarda çoğunlukla yer almıştır. Orhan Bey ile arasında geçen bir olaya dair rivayetler dikkat çeker.Orhan Bey zamanında bu kişi için tekke yapıldığı bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Çalışkan, s.45. ;Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.30.;Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.55. ;ULUTAŞ, S., & YAVUZCAN, G. (2017). *Muktedirler ve Mistikler Üzerine Bir Değerlendirme: Arif Çelebi ve Geyikli Baba*. 1. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, (s. 420).

*Gündüz*⁷⁵:

“Osmancık” adlı romanda Osman’ın ağabeyidir. Ertuğrul Gazi’nin en büyük oğludur. Osmancık’ın iki ağabeyine de oldukça hayran olduğu ve onları takdir ettiği görülür. Burla Hatun ile evlidir, Oldukça sakin ve ağırbaşlı kişiliği ile dikkat çeker. En büyük oğlu ve en akıllıları olarak görüldüğü için Ertuğrul Gazi ilk başta Gündüz’ün bey seçilmesini düşünmüştür. Gündüz, Osman Bey seçildikten sonra ona karşı sonsuz saygı ve sadakatini açıkça belli eder.

“Turgut Alp” adlı romanda Gündüz, Osman Bey’in ağabeyidir. Osman Bey’i destekler ve onunla birlikte devlet işleriyle alakadar olur. Dündar Bey’in planlarını anlar ancak ona olan saygısını korumasıyla dikkat çeker. Dündar Bey’e karşı sık sık Osman Bey’i koruduğu görülür.

“Osmanoğulları” adlı romanda Gündüz, Ertuğrul Gazi’nin oğlu, Osman Bey’in ağabeyidir. Osman’ın Bey olmasını ister ve destekler. Devlet işlerinde kardeşine destek olması ve saygı göstermesi ile dikkat çeker. Osman Bey önemli savaşlara gittiğinde Söğüt’ü Gündüz Bey’e emanet etmesi önemlidir. Bu durum yazarın, Orhan Bey’in henüz küçük olduğu zamanlarda Osman Bey’den sonra Beylik hakkını Gündüz Bey’de gördüğünü gösterir. Ancak Orhan Bey’in iyi bir savaşçı ve devlet adamı olarak yetişmesiyle birlikte Gündüz Bey, Osman Bey’in sağ kolu ve en güvendiği kişi olarak görev almaya, Osman Bey’in emirlerini yerine getirmeye devam eder. İhanet unsurunu oluşturan Dündar Bey’in karşısında tam sadakati temsilen dikkat çeker. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“İşte tam bu sırada Gündüz Bey gözleri yaşlı olarak vakur adımlarla Osman Beyin önüne kadar geldi. Yere diz çöktü. Yaşça kendisinden küçük olan kardeşinin ayaklarına kapanmak istedi. ‘Babamız Ertuğrul Gazi öldü, fakat yetim kalmadık. Sen bizim babamızsın, sadık bir bende gibi hizmet edeceğim. Öl dediğin yerde öleceğim’.” (Tülbentçi, 1949, s.329).

“Konak” adlı romanda Gündüz, Osman Bey’in ağabeyi, Ertuğrul Bey’in büyük oğludur. Osman Bey’in beyliğini destekler.

⁷⁵ Osman Bey’in ağabeyidir. Kaynaklarda sık rastlanır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.24.

“Çatı” adlı romanda Gündüz Bey, Osman’ın ağabeyidir. Karacahisar alındıktan sonra ailesiyle birlikte buraya yerleşir. Bir bağ sahibi olarak burayı ekip biçmekle uğraşır ve yer yer Osman Bey’e yardım eder. Küçük kardeşine ihtiyacı halinde yardım eden vefalı ağabey tipidir. Gündüz Bey’in bu durumu romanda özenle işlenen hususlardandır. Rahman ve Akça Koca gibi önemli kişilerin yerleşik hayata alışamamaları ve bu hayatın onlara uygun olmadığını iddia etmelerinin karşısında bir Bey oğlu olan Gündüz Bey’in bağ biçerek yaşaması dikkat çeker. Oğulları Aydoğdu ve Aktemir’i kardeşinin emrine verir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Bağdaki ne Kayı Boyundan Ertuğrul Beyin oğlu, ne Osman Beyin kardeşi ne de Gündüz Beydi; sıradan bir Türkmen, aşiretten gelip şehre yeni yerleşmiş bir toprak adamıydı. Göğsü göbeğinece açık, tere batmış, iki oğluyla birlikte bağın taş duvarını örüyordu.” (Sepetçioğlu, 1974, s.315).

*Hayma Hatun*⁷⁶:

“Devlet Ana” adlı romanda Ertuğrul Bey’in karısıdır. Romanda oldukça az yer alır. Ancak Hayma Hatun’un hizmetçilerinden sıklıkla bahsedilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Ertuğrul Bey’in vaktiyle, bolluk zamanı yaptırdığı Kuyucak çeşmesinin başında Söğüt’ün gelinleri, kızları, gene suyu unutmuşlar, bey karısı Hayma Hatun’a her gün yardımcı giden, silah ustası Demirci kaplan Çavuş’un kızı Aslıhan’a anlattıklarına dalmışlardı.” (Tahir, 1967, s.118).

“Osmancık” adlı romanda Hayme Cankız, Ertuğrul Gazi’nin karısı, Gündüz, Savcı ve Osman’ın annesidir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

⁷⁶ Tarihi kaynaklara göre Ertuğrul Gazi’nin annesidir. Akara’daki Haymana ilçesinin adını bu kişiden aldığı düşünülmektedir. Bu isimlendirme Kayıların Ankara yakınlarında yerleşmiş olabileceği düşüncesini güçlendirmiştir.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Işık, s.26.; Demir, s.46.; MAKSUDOĞLU, M. (2007). *Osmanlı Tarihi 1289- 1922*. İstanbul: Elif Yayınları.s.43.

“Osman kendisini at üstünde emziren; heybesinde kendisi savaşta düşmana sapan savuran, davar sağan, yayık vuran, yün eğiren, halı kilim dokuyan, aş pişiren göç düzen, beğ Ertuğrul konaklarını çekip çeviren Cankız’ı işte o yatsı öncesi buluvermişti... babasının o sözüyle. Ondan öncesi? Ondan öncesi analardan bir anaydı işte Cankız.” (Buğra, 1973, s.133).

“Osman Gazi” adlı romanda Haymaana, Osman Bey’in annesi, Ertuğrul Gazi’nin karısıdır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Hükümdarlık konağında ise, başında siyah harmanisi ile, boylu boslu bir Hatun, gözyaşlarını sindire sindire içiyor, benliği sarsılıyor, biricik oğlu Osman Gazi’nin sağ tarafında oturuyordu. Bu muhterem hanımefendi, müstakbel Osmanlı İmparatorluğunun kurucusu Osman Gazi’ye analık eden, ünlü Hükümdar Ertuğrul Gazi’nin zevcesi Haymaana Hatun’du; ki Ebû Müslim Horasanî soyundan gelmişti.” (Ersen, 1972, s.61).

“Konak” adlı romanda Hayme Ana, Osman Bey’in annesi Ertuğrul Bey’in eşidir. Güçlü bir kadın olduğu görülür. Ertuğrul Bey’in ve torunu Bayhoca’nın ölümünün ardından ağıt yakılmasına kızar. Ve yiğit kişilerin ağıtsız gömüldüklerini söyler.

Hüsameddin/Mahmut⁷⁷:

“Osmancık” adlı romanda Ede Balı’nın oğludur. Ede Balı’nın tekkesinde işlere yardım eder ve burada gelişir. Osman’ı sever ve ona saygı duyar. Onun gibi olmak ister. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Hüsameddin hayrandı kendisine. Sevgi doluydu.” (Buğra, 1973, s.88).

⁷⁷ Kaynaklarda bu isme sık rastlanır ancak kimliği konusunda kesin bilgiler yoktur. Aşıkpaşaoğlu’nda adına rastlanmıştır. Ayrintıları için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.39.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Mahmut, Şeyh Edebalı'nın oğludur. Derviştir. Tekke'de Şeyh Edebalı'ye yardım eder. Eğitimi ve bilgilidir. Osman Bey Mahmut Derviş'in adaletine güvenir ve suçluların yargılanmasında ondan yardım alır. Osman Bey ile savaşa katıldığı görülür. Osman Bey, Karacahisar'ı aldıktan sonra onu görevlendirir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Öte yanda Edebalı'nın oğlu Şeyh Mahmut Gazi, İnegöllülerin son kanadını çeviriyordu.” (Büyükarkın,1979, s.156).

“Sen benim eşim Bala Hatun'un ağabeyisin. Bundan böyle yasalarımızı sen yazıp sen duyuracaksın. Yasalarımız törelere ve kardeşliğimize aykırıysa beni ayıltacaksın.” (Büyükarkın,1979, s.196)

*İnegöl Tekfuru*⁷⁸:

“Osmancık” adlı romanda Aya Nikola'dır. En baştan beri Kayılar ile düşmandır. Bu nedenlerle Kayılar aleyhinde herkesle ittifak yollarına girer. Kayıların dostu olan Mihail Kosses'i korkutmaya çalışır. Genellikle Kalanoz ile birlikte hareket ettiği görülür. Türkler yayla göçünde iken onlara zarar verir. Söğüt'e baskınlar yapmaya çalışır. Köyleri rahatsız eder. Osman İnegöl'ü aldıktan sonra onu önce kendi halkının önünde gezdirip rezil eder sonrasına serbest bırakır.

“Kutlu Dağ” adlı romanda İnegöl Tekfuru Nikola, Kayıların düşmanıdır. Onları ortadan kaldırmak için herkes birlik olur. Kayıları göç yolunda rahatsız eder. Diğer tekfurular ve Dünder Bey ile birlik olarak Kayılara Ermeni Beli'nde tuzak kurar.

“Turgut Alp” adlı romanda İnegöl Tekfuru Nikola, Türklerin düşmanı karşıt güçlerden biri olarak görülür. Başlarda Kayılar ile karşı karşıya gelmek istememişse de Aramis'in

⁷⁸ Kaynaklara göre İnegöl tekfurudur. Adının Aya Nikola olduğu bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.18.;Neşri, Aşiretten İmparatorluğa, s.58.;Nasuh, s.119.

oyunlarından sonra Türkler ile düşman olur. Birçok tuzağın ve planın merkezinde bulunur. Roman boyunca Aramis ile işbirliği yaparak Türklerden kurtulmaya çalışır. Roman sonunda Turgut Alp'in İnegöl'ü Osman Bey'in isteği ile fethettiğinden bahsedilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“İnegöl Tekfuru altın sırmalarla işlenmiş elbiselerini çatlatacak kadar şişmandı. Yanakları tombul ve gözleri kanlı idi. Küt burnu üst dudağına değiyordu neredeyse. Yüzünden sakaldan nesne yoktu. Köse idi. Bunu tek kusuru olarak görür, kendisinde olmayan bir şeyin başkalarında olmasını kıskanır, sakallıları pek sevmezdi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.56).

“Osman Gazi” adlı romanda İnegöl Tekfuru, Türklere düşmanlık eden tekfurlardandır. Oldukça kötü bir yönetici olması, halkının ondan şikayetçi olduğu dikkat çeker. Kızına oldukça güvenir. Metresi Orsini'nin oyunları nedeniyle karısını öldürtür. Bu nedenle kızının düşmanlığını kazanır. Kalesi Turgut Alp tarafından fethedilir. Bu fetih sırasında kendisinden nefret eden kızı Anya'nın ihanet etmesi dikkat çeker. İnegöl Türklerin eline geçtikten sonra metresi Orsini ile birlikte Bizans'a gönderilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“İnegöllüler bu durumdan fazlasiyle şikayetçi idiler. Halk ağır vergiler veriyor, bunun çoğu Bizans'a gönderiliyor, önemli miktarı ise Orsini ile Tekfurun aşkları için sarfediliyordu. Bir gün inkıraz bulacaktı bu yönetim, ama ne zamandı, işte bunun homurtusu İnegöl sokaklarında tartışılmakta idi. Fukarası çok olan bir ülke haline gelmişti bu Tekfurluk... Halk çalışıyor, kazanıyor fakat geçimini zor karşılıyordu. Her şey devletindi. Yani devlet demek Tekfur demekti. Tekfurun dediği dedikti. İstedliğini asar, istediğini keserdi. Bir tethiş havası daima İnegöl'ün yüksek tepelerinden aşağılara kadar, bunaltıcı sıcaklığı ile iner, hak hafakanlar içinde sahibini arardı.” (Ersen, 1972, s.216).

“Osmanoğulları” adlı romanda Nikola, İnegöl Tekfurudur. Osman Bey ile alenen düşmanlık eder. Diğer tekfurlardan farkı tuzaklarını gizlice ve dost görüntüsü vererek yapmaya çalışmamasıdır. Yeğeni Yorgiya'yı, Laskaris'i tarafına çekmek için ona vermeyi ister. Kız düğünde kaçırılınca Nikola Türklere iyice düşman olur ve diğer Tekfurlar ile birleşerek sık sık Türklerle saldırı ve tuzaklar düzenler. Türkler Karacahisar'a saldıracakları haberini yayıp İnegöl'e saldırır ve burayı alırlar. Turgut Alp Nikola'yı öldürür. Onun durumunun ve sonunun diğer Tekfurlara gözdağı olduğu ve Tekfurların birbirlerine bu akıbeti hatırlattığı görülür.

Önemli karşıt güçlerden olmasına rağmen romanda ortadan kaldırılan ilk önemli tekfurdur. Tekfur öldükten sonra yerine Miltiyadis geçer. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“İnegöl hakimi Nikola emirlerini açığa vurmuş, sarayında velveleli toplantılar yapıyor, Bizans imparatorluğuna baş vurarak Türklere karşı harp etmek için müsaade almağa çalışıyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.125).

*İnönü Beyi*⁷⁹:

“Devlet Ana” adlı romanda Voyvoda Nurettin’dir. Türklerin dostudur ve onlara güvenir. Kendisine bir şey olduğu takdirde oğlunu Osman Bey’in yetiştirmesini ister. Türkler tarafından oldukça sevilir. Misafirperverdir ve misafirlerini her şeyden canı pahasına koruyacak kadar cesurdur. Devletini ve milletini sever. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Bütün namuslu kapıkulları gibi, İnönü Voyvodası da dünyada Tanrı’dan da önce devlet fermanından korkuyor, bundan geriye şeytan bile vız geliyordu.” (Tahir, 1967, s.382).

“Osmancık” adlı romanda İnönü Beği Mahmud, Kayıların dostudur. Onları kalesine çağırır ve ziyafetler verir. Kalesin misafirlerini almak için baskın yapanlara karşı durur. Misafirperver ve sadık bir dost olarak görülür.

“Kutlu Dağ” adlı romanda İnönü Beyi, Hristiyan Bizans beyidir. Türkler ile dost ilişkileri vardır. Bu dost ilişkisi menfaate bağlıdır. Osman Bey ile birleşerek bölgedeki etkisini artırmaya çalışır. Osman Bey onu reddetmiş olsa da kendi hisarına misafiri olan Osman Bey’i teslim almaya gelen Eskişehir Beyi’ne misafirlerini vermeyerek cesaret gösterir.

⁷⁹ İnönü Tekfuru’ndan bahseden kaynaklar Hammer ve Neşri’dir. Aşıkpaşaoğlu’na göre İnönü’nün Karacahisar sancağı olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda Hammer ve Neşri tarafından aktarılan İnönü beyi- Osman Bey dostluğunun rivayet olduğu düşünülmektedir. Ayrıntıları için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.32

“Osmanoğulları” adlı romanda İnönü Beyi, bir Rum olan Eftimyadis’tir. Türklere sadık ve onlarla dost ilişkileri olan bir tekfur olarak görülür. Eftimyadis’in diğer tekfurların ve Dünder Bey’in Osman Bey aleyhinde yaptıkları planları ve tuzakları Osman Bey’e haber vermesi ve onu koruması dikkat çeker. Osman Bey’i hisarında konuk ettiğinde onu teslim etmesini isteyen Sancak Beyi ve Mihal Bey’e misafirlerini vermeyeceğini söyleyerek hem Türklerin dostluğunu kazanır hem de cesur bir adam olduğunu gösterir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Genç ve mert bir adam olan Eftimyadis, civar tekfurların entrikalarına karışmaz, gizli kapaklı işlere girmez, Kayı aşireti ile daima iyi geçinirdi.” (Tülbentçi, 1949, s.156).

“Eftimyadis, hiçbir Rum Beyine misafir gitmediği halde ara sıra Söğütü ziyaret eser ve Osman Beyin evinde misafir kalırdı. Her gelişinde de muhakkak bir hediye getirmeyi unutmazdı. Sultanönü Sancak Beyi, Eftimyadis’e pek fazla dış bilirse de, bir fenalık yapamazdı.” (Tülbentçi, 1949, s.157).

*İznik Tekfuru*⁸⁰:

“Osmanoğulları” adlı romanda karşıt güçlerdendir. Kayıların bölgede güçlenmesini kendi varlığına tehdit olarak görür. Bu nedenle onlarla savaşan Tekfurları destekler. Osman Bey’e elçiler yollayarak sindirmeye çalışır ancak başarılı olamaz. Karacahisar’ın fethedilmemesi için sık sık destek yollar. Bölgedeki Tekfurların ortadan kaldırılmasının ardından sıranın kendisine geldiğini anladığında Bursa’dan ve İstanbul’dan yardım bekler. İznik kuşatmasında etkisiz kalır ve gelen ordulardan medet umar. Prenses Maria ve Olcaytu’nun nişanlanmasını kullanmaya çalışır ve Türklerin bölgedeki fetihlerini püskürtmek ister. Ancak başarılı olamaz.

*Karaca Ahmet*⁸¹:

⁸⁰ Kaynaklarda İznik’in Osman Bey’in ölümünden sonra Orhan Bey tarafından ele geçirildiği görülmüştür. Tekfurun akıbeti kaynaklarda yer alır.

Ayrıntıları için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.50.

⁸¹ Hakkında bilgiye ulaşmanın mümkün olduğu dönemin önemli velilerinden birisi Karaca Ahmet Sultan’dır. Karaca Ahmet Sultan’ın Orhan Gazi döneminde yaşadığı ve Hacı Bektaş Veli ile karşılaştıkları dile getirilmektedir.

“Konak” adlı romanda, Şeyh Edebalı'nın meşveretine katılan dervişlerdendir. Bilhassa özel yetenekleri ile dikkat çeker. Sezileri sayesinde başka coğrafyalarda gezdiği ve gitmediği yerleri görebildiği görülür. Meşveret esnasında Edebalı ondan diğer diyarlar hakkında bilgi alır. Karaca Ahmet tek tek hepsini gezerek haber verir ancak hepsinin karışık ve umutsuz olduğunu, bütün bölgenin yüzünü Ertuğrul Bey topraklarına dönmüş olduğunu söyler.

*Karacahisar Tekfuru*⁸²:

“Osmanoğulları” adlı romanda karşıt güçlerdendir. Hisarında bulunduğu ve diğer tekfurular ile yapılacak ittifaklar için, Kayılara yapılacak baskınlar için kardeşi Flatos'u görevlendirir. Flatos'un ölümü ve Kayıların Karacahisar'a saldıracaklarının anlaşılması üzerine fiilen tedbirler almaya ve toplantılar düzenlemeye başlar. Bu sebeplerle Laskaris'i kullanarak Germiyanlılara kadar tesir ettiği, İznik'ten ve direkt olarak Bizans imparatorluğundan destek alması dikkat çeker. Bu durum Karacahisar'ın Türklerin eline geçmesinin Rumlar için kötü sonuçlar doğuracağını, Karacahisar'ın kritik bir bölge sayıldığıının gösterilmesi açısından önemlidir.

*Karacahisar Tekfuru'nun Kardeşi*⁸³:

“Devlet Ana” adlı romanda Filatyos'tur. Ünlü bir komutandır. Rumlar onun savaş bilgi ve tecrübesine güvenirlenir. Oldukça güçlü ve stratejisi kuvvetli bir askerdir. Acımasızdır. Türklere karşı girişilen baskınlar, savaşlar ve çeşitli karşılaşmalara Bizanslıların komutanı olarak görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

Ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZCAN,H., & GÖNENÇ, C.S. (2015). *Memoratlara Göre Karaca Ahmet Sultan*.Cyprus International University Folklor/Edebiyat, 21(84), s.95.

⁸² Kaynaklarda sıklıkla karşılaşılır ancak kişisel bilgilerine ulaşılmamıştır.

Ayrıntılar için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.22-23.

⁸³ Kalanoz, kaynaklarda Karacahisar Tekfuru'nun kardeşi yahut arkadaşı olarak geçer. Ancak hakkında kesin ve net bilgiye ulaşmak mümkün olmamıştır.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.21.;Hammer, s.5;Neşrî, Aşiretten İmparatorluğa, s.52;Nasuh,.s.121.

“Öndekinin Karacahisar tekfuru Aksantos’un kardeşi Filatyos olduğu tanınınca, Söğüt savaşçıları bu gelişin önemini hemen anladılar. Filatyos çevreye savaşçı ustalığı kadar, çok kibirli olması, çabuk kızmasıyla da ün salmıştı.” (Tahir, 1967, s.196).

“Osmancık” adlı romanda Kalanoz, Karacahisar tekfurunun oğludur. Osman ile genç yaşta tanışır. Mihal Kosses ile birlikte Aya Nikola’nın adamlarına karşı giriştikleri bir kavgada Osman onları kurtarır. Ancak Kalanoz ona her zaman kıskançlık ile devamlı gelişen bir düşmanlık besler. Bu kıskançlık yıllarca devam eder. Osman’ın Mihail Kosses’in kardeşi ve Kalanoz’un sözlüsü olan Zoe ile yakınlaşması bu kıskançlığın kaynaklarındanr. Kalanoz’un bu kıskançlığı, Zoe’yi, Bay Koca’yı ve Savcı’yı öldürmesine kadar varır. Başka tekfurlarla ve Al Zahid ile Kayılar aleyhinde sık sık anlaşma ve ittifak yapar. Kalanoz Osman Bey tarafından öldürölür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Kalanoz düşman... bütün Türklere kinle, nefretle düşman.” (Buğra, 1973, s.23).

“Osmanoğulları” adlı romanda Flatos, Karacahisar tekfurunun kardeşidir. Bala Hatun’u kaçırmaya gelen Rumların arasında olan Flatos, oldukça iyi bir silahşör olmasına rağmen Osman Bey’e yenilir. Ancak onun yiğitçe dövüşmesi karşısında Osman Bey onun canını bağışlar ve ona Laskaris gibi bir düzenbaz ile birlik olmamasını söyler. Bu durum Kayılar için silah kullanmaktaki ustalığın ne kadar önemli olduğunun anlaşılması bakımından mühimdir. Türkler için kılıç kullanmakta iyi olan kimselerin cesur ve mert oldukları anlaşılır ve bu kişiler saygıyı hak eder. Romanda Flatos da bu özelliğı ile Türklerde saygı uyandırır ve canı bağışlanır. Ancak bir başka baskında tüm Rum ordusunu idare eder ve Sarubati’yı öldürölür. Bunun üzerine öldürölür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Şövalye Laskaris ile Karacahisar Tekfurunun küçük kardeşi Flatos da orada idi. Çok genç olmasına rağmen fazla atak ve kavgacı bir adam olan Flatos’un Laskaris kadar şöhreti vardı. Laskaris, istikbali parlak olan bu gençle arkadaşlık etmeyi çok isterdi.” (Tülbentçi, 1949, s.139).

*Karamürsel*⁸⁴:

“Turgut Alp” adlı romanda Osman Gazi’nin yoldaşlarındandır. Devlet işlerinde alınacak kararlarda söz sahibidir.

“Osman Gazi” adlı romanda Kara Mürsel, Ertuğrul Bey’in ve Osman Bey’in yoldaşlarındandır. Devlet işlerinde söz sahibidir. Fevri ve sınırlı yapısı ile dikkat çeker. Sık sık arkadaşlarının onu sakinleştirdiği görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Bizim Kara Mürsel birden alevlenir, sonra kendisine gelir.” (Ersen, 1972, s.64).

“Osmanoğulları” adlı romanda Karamürsel, Osman Bey’in yakın arkadaşı ve yoldaşıdır. Devlet işlerinde söz sahibi olduğu görülür. Savaşlarda Osman Bey ve arkadaşları ile birlikte görülen olaylar üzerinde etkin, tematik güçlerdendir. Karamürsel, Abdurrahman ve Turgut Alp ile birlikte sık sık Osman Bey tarafından görevlendirilir ve onlardan ayrılmaz. Sadık ve vefalı bir dost ve savaşçı olması dikkat çeker. Rumlar ile dost olabilmesi dikkat çeker. Aratos ile yakın dost olur ve onu sever. Gizli görevlerde önemli roller alır. Savaşlarda ve baskınlarda etkin rol almış önemli savaşçılardan olarak öne çıkmış kişilerdendir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Gerek Akçakoca ve gerekse Karamürsel, Kayı aşiretinde iyi at binmek ve güzel kılı kullanmakla şöhret kazanmış babayığitlerdi.” (Tülbentçi, 1949, s.36).

“Konak” adlı romanda Mürsel, Samsa Çavuş’un adamlarındandır. Ertuğrul Bey’in ölümünden sonra yeni beyin seçimi için Samsa Çavuş meşverete katılmaz ve yerine Mürsel’i gönderir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

⁸⁴ Kaynaklarda adı geçen savaşçılardandır ancak hangi dönemde yaşadığı konusunda netlik yoktur. Oruç Beğ Tarihi’ne göre “Kara Mürsel derler bir yiğit vardı. O kıyıyı ona verdi ülkesini tımar olarak üleştirdi. Tımar erleri o kıyıya geldiler, İstanbul’dan gemi çıkartmaz oldular. Sağlam beklediler ki gemi çıkıp o kıyıları vurmaya.” Ayrıntılar için bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.31. ve. Nasuh, s.136.

“Bana Kara Mürsel derler. Samsa Çavuşun yanından gelirim; Samsa Çavuş adına gelirim.” (Sepetçioğlu, 1973, s.316).

“Çatı” adlı romanda Mürsel, Samsa Çavuş’un adamlarındandır. Osman Bey’in yanına gelir ve Osman Bey onun kendi adamları arasına katılmasını ister. Mürsel’in bilhassa Rahman ile yakın arkadaş olduğu görülür. Yaşının gençliği sebebiyle Rahman’a yarenlik etmesi, dertleşmesi dikkat çeker. Kısa sürede Osman Bey’in adamları arasında sevilir ve önemli kişilerden biri haline gelir. Vefalı bir savaşçıdır. Espirili yapısıyla dikkat çeker. Rahman ile sırdaş olurlar.

*Kaygusuz Abdal*⁸⁵:

“Konak” adlı romanda, Şeyh Edebalı’nın tekkesindeki meşverete katılanlardandır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yunus Kaygusuz Abdalın yüzündeki Bey babasından gelme soyluluğun hamlığının hala durmakta olduğunu gördü.” (Sepetçioğlu, 1973, s.175).

*Konur Alp*⁸⁶:

“Osmancık” adlı romanda Osman Bey’in yoldaşlarındandır. Oldukça akıllıdır. Osman, bey olduktan sonra Ertuğrul Gazi’nin yoldaşlarından olan Kara Tekin’in yerini almıştır. Yarhisar alındıktan sonra Osman burayı Konur Alp’in yönetimine bırakır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

⁸⁵ Bektaşî olduğu sanılan şairlerdendir.

Ayrıntılı bilgi için bkz. KÖPRÜLÜ, F. (1984). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.339-340.

⁸⁶ Kaynaklarda Osman Gazi’ye bağlı savaşçılardan olduğu görülür.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.31.;Şimşiroğlu, s.102.

“Kara Tekin’in yerin Konur Alp. Akranlarına –ve Osman’a- hiç bilmedikleri bir atasözünü öğreten odur: Erge at andak, kim gökte ay. Ona gerçekten de at, gökyüzüne ayın yakıştığı gibi yakışır. Ve Konur alp atın neye yarayıp yaramayacağını bir bakışta anlar.” (Buğra, 1973, s.143).

“Turgut Alp” adlı romanda Konur Alp, Osman Gazi’nin yoldaşlarından. Devlet işlerinde alınacak kararlarda söz sahibidir.

“Osman Gazi” adlı romanda Konur Alp, Osman Bey’in yoldaşlarından. Oldukça samimi arkadaşlıkları olduğu görülür. Devlet işlerinde söz sahibidir. Köprühisar fethedildikten sonra Osman Gazi buranın başına Konur Alp’i bırakır. Köprühisar Beyi olan Konur Alp buranın yönetiminden sorumlu olur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Sarışın levent atının üzengisini çekerek olduğu yerde durdu ve sıçradığı gibi yere indi.” (Ersen, 1972, s.14).

“Konur Alp Osman’ın yakın arkadaşı idi. Hemi de sırdaşı olurdu. Ondan lafını esirgemezdi.” (Ersen, 1972, s.15).

“Konur Alp, gençti. Yakışıklı bir delikanlı idi. Gazalarda Osman Gazi ile hep beraberdi. Birbirlerine yardım ederlerdi.” (Ersen, 1972, s.63).

“Osmanoğulları” adlı romanda Konur Alp, Osman Bey’in yakın arkadaşı ve yoldaşıdır. Devlet işlerinde söz sahibi olduğu görülür. Savaşlarda Osman Bey ve arkadaşları ile birlikte görülen tematik güçlerdendir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Gerek Akçakoca ve gerekse Karamürsel, Kayı aşiretinde iyi at binmek ve güzel kılı kullanmakla şöhret kazanmış babayiğitlerdi.” (Tülbentçi, 1949, s.36).

“Konak” adlı romanda Konur Alp, Ertuğrul Bey’in adamlarındandır. O öldükten sonra oğlu Osman Bey’i destekler ve ona katılır.

*Köse Mihal*⁸⁷:

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerdendir. Harmankaya tekfurudur. Köse Mihal başta dostları olan Filatyos ve Alişar Bey ile birlikte Osman Bey ve adamlarına karşı savaşı. Ancak savaşı kaybettiklerinde Köse Mihal onların ne kadar iyi, erdemli, yiğit ve cesur insanlar olduklarını anlar. Köse Mihal’in hayatı Osman Bey tarafından bağışlanınca Köse Mihal onlara karşı bir daha kılıç kullanmayacağını sözünü verir. Bu şekilde Türklerle olan dostluğu başlar ve zamanla pekişir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Orhan Bey Harmankaya tekfurunu Kosifos Mihaelis’i Türkmen deyişiyile Köse Mihal Senyör’ü tanıyınca alayı anladı.” (Tahir, 1967, s.395).

“İlk görüşte kimliğini bildirmeyen kalıba gelmez adamlardandı. Orta boylu, ince kesim gödeşi, olağanüstü kuvvetini saklıyordu.” (Tahir, 1967, s.393).

“Osmancık” adlı romanda Mihail Kosses, Osman’ın en eski ve en yakın dostlarından. Tematik gücün yanında iyi kişilerdendir. Osman onu ve Kalanoz’u genç yaşta bir kavgada kurtarmıştır. Mihail Kosses, Osman Bey’e her zaman çok sadık olmuştur. Köse Mihal, tıpkı Osman gibi dönüşüm geçiren kişilerden biri olarak görülür. Bizans’ın soylu ailelerinden birine mensup olmasına ve tekfur çevresinde büyüüp gelişmesine rağmen Türk sevgisi onu bir Müslümana dönüştürür. Onu bu değişime yönelten ise Osman olur. Osman’ın cömertliği, iyiliği, insan severliği, cesurluğu onu çok etikler. Osman’ın yoldaşlarını da çok sever ve onların dini sevgilerinden beslenir.

⁸⁷ Harmankaya Tekfurudur. Kaynaklarda Osman Bey’e olan yakınlığı ile öne çıkar. Sonradan Müslüman olduğu bilinmektedir.

Ayrıntılı bilgi için bkz. İyiat, s.31-32.; Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.26.; Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.25; EMECEN, F. M. (2019). *Osmanlı İmparatorluğu’nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi (1300-1600)*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.40.; LOWRY, H. (2010). *Erken Dönem Osmanlı Devleti’nin Yapısı*. (K. Tanrıyar, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. s.9.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Köse Mihal, Harmankaya tekfurudur. Osman Bey ile dost olmadan önce Eskişehir beyi ile arkadaşlık eder. Osman Bey ile savaşır ancak kaybeder. Osman Bey onu mertliği sebebiyle affedince Osman Bey ile dost olur. Bundan sonra Osman Bey’e karşı yapılan tüm plan ve tuzakları ona haber verir. Osman Bey ona oldukça güvenir. Bilecik fethinin olduğu sırada çıkan savaşta Osman Bey’in tarafında tekfurlara karşı fiilen savaştığı dikkat çeker.

“Turgut Alp” adlı romanda Harmankaya Hakimi Köse Mihal, Osman Gazi’ye dost tekfurudur. Diğer tekfurların Kayılar aleyhinde giriştiği iş birliklerine dahil olmayarak tuzakları Osman Gazi’ye haber vermesi ile dikkat çeker. Tekfurlar onu Osman Bey ile dost olmasına rağmen kendilerinden görürler. Bu durum Köse Mihal’in planları öğrenmesini sağlar. Hisarına gelen Türk akıncılarını oldukça iyi karşılar. Onlara dostluk ve güven verir. Tematik güçler arasında yer alır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Köse Mihal ise Osman Gazi’nin sadık dostu idi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.105).

“Osman Gazi” adlı romanda Kösemihal, Harmankaya Tekfurudur. Türkler ile dosttur. Osman Gazi’yi öldürmek için yapılan planları ne pahasına olursa olsun, kendi canını ve itibarını riske atarak Türklere bildirmesi dikkat çeker. Bilecik ve Yarhisar fethinde Türklerin yanında durarak birlikte savaşır. Müslüman olarak Süleyman ismini alır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Kösemihal’in Osman Gazi’ye olan eski sevgisi ve saygısı hala devam ediyordu. Onun böyle bir suikasta uğraması işine gelmiyordu durumu ilk fırsatta haber vermeliydi. O gece hiç uyuyamadı.” (Ersen, 1972, s.237).

“Muktedir din adamı, Söğüt imamlarından Gazi Abdurrahman Kösemihal’in tüysüz yüzüne baktı ve siyah gözlerinin derinliklerinde saffetin parlak belirtileriyle yanan masum bakışlarını iyiden iyiye tetkik etti. Evet, o temiz yürekli bir insandı. İyi bir muharipti. Osmanlı Devletinin uç beylerine ve kahraman süvarilere ihtiyacı vardı.” (Ersen, 1972, s.258).

“Osmanoğulları” adlı romanda Mihal Bey, Harmankaya tekfurudur. Tekfurlar ile işbirliği yaparak Osman Bey aleyhinde kurulan ittifaklara katılır. Ancak Mihal Bey’in bu ittifaklarda pasif durduğunun ve yapılan taşkınlıklara katılmadığının özenle altı çizilir. Bu durum onu diğer tekfurlardan ayırmak için özenle yapılmıştır. Mihal Bey, Sancak Beyi ile birlikte İnönü Tekfurundan Osman Bey’i teslim etmesini ister. Ancak İnönü’de bu nedenle çıkan çatışmada Türklere yenilir. Osman Bey, iyi bir savaşçı olduğu ve kaçmayıp savaştığı için onu affeder. Bu affin üzerine Mihal Bey, Türklere karşı bir daha kılıç tutmayacağına ve yapılan ittifaklara katılmayacağına yemin eder. Mihal Bey ve Türklerin bu münasebeti ile aralarında dostluk başlar. Türkler ile dost ilişkiler kurmuş, sadık tematik güçlerdendir. İnönü hadisesinden sonra Mihal Bey, tekfurların ittifaklarını ve planlarını Osman Bey’e haber vermesiyle dikkat çeker. Mihal Bey’in Osman Bey ve adamları ile yakın dost olduğu görülür. Kendisi gibi tekfurlarla olmaktan ziyade Türklerle olmaktan hoşlandığı, Türkleri el üstünde tuttuğu dikkat çeker. Yapılan ittifakları Osman Bey’e haber vermesi, tekfurlara sık sık ihanet etmesi onun asıl sadakat ve bağlılığının Osman Bey’e olduğunu gösterir. Osman Bey ve adamları tarafından saygı ve vefa görür. Onlarla savaşlar katılır. Osman Bey’in teklifi ile Müslüman olarak “Abdullah” adını alır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Davetliler arasında bulunan ve civar Rum Beyleri içinde gerek cesaret ve gerekse bilgisi itibarile mümtaz bir mevki işgal eden Harmankaya Hakimi Mihal Bey takdirlerini gizlememiş ‘Hakikaten iyi ata binen süvarilere maliksınız’ demişti.” (Tülbentçi, 1949, s.77).

“Harmankaya hakimi Köse Mihal Bey, Osman Beye karşı her zamanki gibi dost ve vefakardı. Söğüde kendi hisarına gelir gibi geliyor, Misafir kalıyor, Karamürsel ve arkadaşları ile ahbablık ediyor, hatta bazen onları da hisara davet ediyordu. Aşiret Reisinin huzuruna evvelden haber vermeden giren tek hıristiyan o idi.” (Tülbentçi, 1949, s.328).

“Çatı” adlı romanda Köse Mihal, Harmankaya Tekfurudur. Türkler ile dost ilişkileri olduğu ve bilhassa Osman Bey ile arasında derin bir dostluk olduğu dikkat çeker. Sık sık Kumral Dede ile görüşmesi, Osman Bey’in adamları ile ahbablık etmesi, sık sık Karacahisar’a gelip kalması onun bir süre sonra Türklerden biri olarak görülmesini sağlar. Osman Bey’e kurulan tuzakları haber verir. Osman Bey ve adamları ile birlikte Tekfurlara karşı fiilen savaşlara girer.

*Kumral Abdal*⁸⁸:

“Osmancık” adlı romanda Osman’ın Ede Balı tekkesinde tanıştığı biridir. Ede Balı’nın yanında ilim öğrenen kişilerdendir. İyi bir ilim adamı olmakla birlikte Osman’ın gördüğü rüyayı ilk yorumlayan kişi olması önemlidir. İyileştirici etkisi roman boyunca dikkat çeker. Rahman’ı ve Osman Bey’i zor durumlarda tedavi eder. Osman’a beyliği ve padişahlığı müjdeleyerek ondan hediye olarak Süleyman Şah’ın kılıcını alır. Kumral Abdal, Ede Balı kızını Osman’a vermediğinde onun yanında durarak ona yol göstermesiyle dikkat çeker. Bu yönlerden bakıldığında düğümlerin çözülmesinde etkili olan önemli şahıslardan biri olarak öne çıkar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yanında uzun boylu, seyrek sakallı, düşük bıyıklı, yüzü güleç, bakışları yumuşak, buğday tenli biri vardı. Dursun Fakı onu göstererek; ‘Kumral Abdal’ dedi. Adamın başı saygıyla eğilmiş, elleri göbek altında kavuşmuştu. Otuz, otuz beş; en çoğundan da kırka yakın yaşlarda gösteriyordu. Osman dikkat edince gördü: Kumral Abdal, dururken, susarken, konuşurken bir bilim adamı, ama oturup kalkarken, bir şeye uzanırken gidip gelirken eşi az bulunur bir savaşçı idi. Sırım gibiydi; en zor hareketleri yaparken bile zerre kadar zorlanmıyordu. Yumuşacık, hafif bir çeviklik.” (Buğra, 1973, s.50).

“Konak” adlı romanda Kumral, Yesi’deki bir tekkede eğitim alan dervişlerdendir. Bahçıvanlık işleri ile meşgul olmaktan oldukça hoşlanır, “Kumral Dede” olarak çağrılır. Asıl adının Konur olduğu, zamanla kendisine Kumral denildiği, “Dede” lakabını hocasının yakıştırdığı görülür. Zamanının geldiğini anladığında Pir’inden izin alarak tekkeden ayrılır. Merv’de Rahman ile tanışır, Rahman onu aç ve bayılmış halde bularak iyileştirir. İyi dost olarak yola birlikte devam ederler. Yanında kalan Taş Yontucu ve Dülger ile birlikte önce Konya’ya daha sonra ise gezerek gelip Söğüt yakınlarında bir yere yerleşir. Osman Bey’den Bey olduğunda burayı kendisine kullanması için vermesini ister ve anlaşılır. Kumral Dede kaldığı dergaha birçok misafir ve konuk alır. Kadınlar da katılır ve ihtiyacı olan herkes buraya gelerek burada yaşamaya başlar. Romandaki önemli tematik güçlerdendir. İyilerin Kumral Dede etrafında

⁸⁸ Kaynaklarda farklı isimlerle de olsa bahsedilen kişilerdendir. Osman Gazi’nin rüyasını tabir eden dervişlerden biri olarak görülür.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.20; Neşrî, Aşiretten İmparatorluğa, s.51.; Nasuh, s.120.

toplandığı görülür. Kumral Dede tematik güçteki kişilere yol gösterir ve onlara rehberlik eder. Romanda hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

“ ‘Kumral mıydı senin adın oğul? Kumral Dede neden dediler pekey? Toprakla ağaçla suyla fazla didiştin zââr; toprak, ağaç, su bir olup gençliğini yediler de ondan mı? Kurtçukların çiçekleri yeyişi cinsinden... öyle mi? Dede deyişlerinden söz ettim’. Kimsenin Dede dediği yoktu halbuki; olmamıştı. Konur, Konur-al, Konur-alcık, derken Kumralcık... daha sonra Kumral. ‘Kumral aşağı Kumral yukarı’ Hep böyle. Yalnız bir kere, yılda bir kere, ilk siftah meyvelerin ilk siftah tadımını Hazret-i Pîre sunduğunda ‘Dedecik... Kumral Dedecik’ dediğini hatırladı Hazret-i Pîrin ‘Sen bu meyvelerin Dedeciğisin he mi? Ne güzel...’ deyişi.” (Sepetçioğlu, 1973, s.7).

“Çatı” adlı romanda Kumral Dede, bölgenin sevilen ve saygı gören kişilerindendir. İyi bir din alimidir. Önemli tematik güçlerdendir. Bir bimarhane kurarak burada ihtiyacı olan herkese yardım eder. Bilhassa Rahman ile olan gönül bağı dikkat çeker. Birbirlerine oldukça bağlı ve birbirlerini anlayan iki kişi olarak görülürler. Rahman’ın sübaşılıktan ayrılması için aracı olur. Onu kendi oğlu olarak görür. Kumral Dede’nin yaşlandıktan sonra hücreye girdiği, gününü büyük bir kısmını burada yalnız geçirdiği anlaşılır. İnşa ettirdiği yapıda insanları ağırlar, tedavi eder. Ölene kadar Osman Bey için çalışır. Mistik güçleri olan tematik kişilerden biri olarak dikkat çeker. İnancı ve din bilgisi sayesinde metafizik özellikler gösterir. Bu durum ona gösterilen saygını artmasına sebep olur. Bölgedeki önemli güçlerden biridir. Yer yer yanındaki dervişleri savaşımlara göndermesi, casusluk için kullanması politik gücünün göstergelerindendir. Romanda hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

“Gördüğü Kumral Dede, düş değil, gerçekten Kumral Dede: yorgun, çil çil sakalı, sakızlanmış, sünmüş biraz.” (Sepetçioğlu, 1974, s.77).

“Duymuşluğun var mı Kumral ocağını?.. Bimarhanesi mi tımarhanesi mi ne hanesiyse bir hane açmış gavuruna da açmış Müslümanına da; çamur gölüne Müslümanı da gavuru da bir arada giriyormuş; nefesi din iman ayırt etmiyormuş duymuşluğun vardır helbet.” (Sepetçioğlu, 1974, s.44).

*Lotüs/Holofira*⁸⁹:

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerdendir. Yarhisar tekfurı Hrisantos’un kızıdır. Orhan ile önceden tanışmaktadır. Fakat son zamanlarda kızın büyüdüğünü ve güzelleştiğini gören Orhan ile Lotüs birbirlerine ona aşık olurlar. Orhan Bey ona küçüklüğünde ‘Lülüfer’ diye seslenir. Babası onu Bilecik Tekfurı Senyör Rumanos ile evlendirmek ister ancak kız tekfurun yaşı çok büyük olduğu için buna rıza göstermez.

“Osmancık” adlı romanda Holofira, Yarhisar tekfurunun kızıdır. Orhan ile Yeğli pazarında tanışır ve aşık olurlar. Babası Holofira’yı Orhan’a vermeyi reddeder. Ancak Bilecik tekfurunun düğününde Orhan Holofira’yı kaçıtır ve onunla evlenir. Orhan ile evlendikten sonra Nilüfer adını alır ve Müslüman olur. Murat’ın annesidir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“İçinde kara elmas zerrecikleri yanıp sönen, kavrulmuş fındık rengi, iri iri ve parıl parıl gözler... esmere çalan buğday rengi ten... o da içinden aydınlanır gibi. Sonra, pembecik ve küçücük dudaklar... koyu kumral ve hepsi gür, saçlar, aşlar ve kirpikler de ışıltılı... yakamozlu. Boyu Orhanınkine yakın. Beli incecik.” (Buğra, 1973, s.296).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Holofira, Yarhisar tekfurunun kızıdır. Orhan Bey ile birbirlerine aşık olurlar. Babası onu Orhan Bey’e değil Bilecik tekfuruna verir. Orhan Bey onu düğünden kaçırarak evlenir. Müslüman olarak “Nilüfer” adını alır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yarhisar tekfurunun bir kızı varmış, adı Holofira imiş, pek beğenirmişsin, birkaç kere de görüşmüşsün.” (Büyükarkın,1979, s.252).

“Turgut Alp” adlı romanda Holofira, Yarhisar tekfurunun kızıdır. Babası tarafından Bilecik tekfuruyla evlenmeye zorlanır. Ancak Orhan Bey’e aşık olur. Düğün günü Orhan Bey

⁸⁹ Kaynaklarda sık bahsedilir. Yar Hisar Tekfurı’nın kızı ve Orhan Bey’in ilk eşi olduğu konusunda uzlaşılmıştır.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.29.; Neşri, Aşiretten İmparatorluğa, s.58.; Tefrik Paşa, s.41.

tarafından kaçırılır. Roman sonunda Müslüman olup, “Nilüfer” adını alarak Orhan Bey ile evlendiğinden ve Süleyman Paşa’nın annesi olduğundan bahsedilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Ama kız gerçekten çok güzelmiş görenlerin anlattığına göre henüz yaşı on üçmüş ama, olgun bir kadın kadar da akıllı imiş, gözlerine bakanın gözleri kamaşıyormuş.” (Bahadıroğlu, 1981, s.75).

“Osman Gazi” adlı romanda Holofira, Yarhisar’da esir alınır. Türkler Yarhisar’ı aldıktan sonra Osman Gazi, Holofira’nın oğlu Orhan ile evlenmesini ister ancak kız biraz bekleyip birbirlerini tanımaları gerektiğini söyleyerek bu evliliği erteler. Holofira Orhan Bey’i savaşırken görmüş ve ona aşık olmuştur. Ancak onun kim olduğunu bilmez. Aşık olduğu kişinin Orhan Bey olmadığını zannettiğinden bu evliliği ertelemek için sürekli çaba gösterir. Müslüman olarak Nilüfer ismini alır. Orhan Bey ile nikahlandıktan sonra onun savaşta görüp aşık olduğu kişi olduğunu anlar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Mal Hatun, gelini olacak altın saçlı, mavi gözlü, baygın bakışlı, güzel yüzlü meleği bağrına basmış, oğlunun saadeti için Allah’a dua etmişti.” (Ersen, 1972, s.263).

“Osmanoğulları” adlı romanda Holofira, Yarhisar tekfuru Nikefor’un kızıdır. Genç yaşta babası tarafından Bilecik Tekfuru ile evlendirilmek istenir. Ancak Holofira Harmankaya’daki düğünde gördüğü Orhan Bey’e aşık olur. Babası Nikefor’un kurnazlıklarına kurban olarak Bilecik Tekfuru ile evlenmek üzere iken düğün bozulur. Yarhisar Osman Bey tarafından alınca oğlunun Holofira’ya aşık olduğunu bilen Osman Bey, kızı ve babasını sarayda tutar. Osman Bey ona “Nilüfer” adını verir. Nikefor ailesini bırakıp kaçtıktan sonra Holofira ile Orhan Bey yakınlaşırlar ve evlenirler.

“Çatı” adlı romanda Holofira, Yarhisar tekfurunun kızıdır. Orhan ile ormanda aynı geyiği vurur ve yıllar sonra bu şekilde karşılaşmış olurlar. Birbirlerini beğenir ve aşık olurlar. Ancak babası Bilecik tekfuru ile evlenmeye zorlanır. Düğün günü kaçırılarak Orhan ile evlenir.

*Malhun Hatun*⁹⁰:

“Osmancık” adlı romanda Şeyh Ede Balı’nın kızıdır. Osman ile birbirlerine aşık olurlar. Ede Balı evlenmelerine izin vermez ancak sonrasında Osman’ın gördüğü rüyayı duymasıyla Osman’ın değiştiğini anlar ve kızını ona verir. Malhun Hatun romanda vefakar ve sadık aşık özelliği ile göze çapar. Babasının evlenmelerine razı olmamasına rağmen Osman’ı sevmeye devam eder ve kendisini isteyen başkalarını kabul etmez. Osman’la evlenir, Fatma, Cankız, Orhan ve Alaaddin’in annesidir. Malhun Hatun Osman için oldukça önemlidir. Osmancık’ın Osman Gazi Han’a dönüşmesinin asıl sebebi ve aracıdır. Osman’ın kişilik gelişim ve dönüşümünün temelinde Malhun Hatun’a olan sevgisi yatar. Osman, Malhun Hatun yanında iken her şeyi başarabileceğine inanır. Osman hedeflerine Malhun Hatun yoluyla ulaşabileceğini düşünür ve ona “Zümrüd-ü Anka” olarak seslenir.

“Osman Gazi” adlı romanda Mal Hatun, Osman Bey’in karısı, Ömer Bey’in kızıdır. Mal Hatun’un sağlık sorunları yaşadığı, hassas ve kırılgan bir tabiata sahip olduğu görülür. Savaşçılığı ile bilinen ve zor şartlarda yaşayan Kayılar ve Osman Bey için bu durum oldukça soruna neden olmaktadır. Osman Bey’e oldukça aşiktir. Mal Hatun oğlu Orhan’a düşkündür. Osman Bey’in Bala Hatun ile evlenmesine oldukça üzülür. Ancak kendisinin hastalığı nedeniyle Osman Bey’e ilgi gösterememesinin bu duruma neden olduğu düşünerek bu evliliğe razı olur. Bundan sonra kendisini oğluna bakmaya adar. Holofira, Orhan Bey ile evlendirilmek üzere getirildiğinde Mal Hatun’un yanına verilir. Mal Hatun kıza annelik yaparak sevgi gösterir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Karısı ise dünyanın en iyi huylu hanımlarından Mal Hatun’dur. Mal Hatun yayla dönüşü bir hayli düzelmiş ve zayıflık hastalığı şifalı otlardan vücuda getirilen ilaçlarla tedavi edilmişti. Mal Hatun siyah çekik gözleri, ince zarif yüzü, kıvrırcık saçlarıyla melek kadar güzeldi.” (Ersen, 1972, s.12).

⁹⁰ Osman Bey’in ilk eşidir. Orhan Bey’in annesidir.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Işık, s.27.;Doğan, s.39.

Mal Hatun’un Şeyh Edebalı’nın kızı olabileceğine yönelik bilgiler de mevcuttur.

Konu ile ilgili ayrıntılar için bkz.;Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.20.;Hammer, s.3; Neşri, Aşiretten İmparatorluğa, s.49-51.;Tevfik Paşa, s.40.;Nasuh, s.118.;Maksudoğlu, s.47.

“Çünkü Mal Hatun ince ve hassas tabiatlı idi. Alınırdı. Günlerce uykusunu yitirir, uyuyamaz, derdini içine akıtırdı.” (Ersen, 1972, s.12).

“Mal Hatun da kocasını ziyadesiyle sever sayardı.” (Ersen, 1972, s.13).

“Fakat oğlu Orhan’a çok düşküdü. Bütün hayatını sanki ona vermişti. Yanından ayırmaz, büyümesi ve gelişmesi için elinden gelen ihtimamı gösterirdi.” (Ersen, 1972, s.13).

“Osmanoğulları” adlı romanda Mal Hatun, Ömer Bey’in kızıdır. Osman Bey ile evlenir. Orhan’ı doğurur. Osman Bey’e aşkla ve saygıyla bağlı olması dikkat çeker. Osman Bey’in Bala Hatun’a aşık olduğu duymasıyla oldukça üzülür ancak onun artık aşık rolünden ziyade anne rolünde olması dikkat çeker. Osman Bey Bala Hatun ile evlendikten sonra romanda Mal Hatun’dan bahsedilmez. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Mal Hatun, ince uzun boylu, siyah saçlı, mat renkli bir Türk güzeli idi.” (Tülbentçi, 1949, s.40).

“Konak” adlı romanda Mal Hatun Şeyh Edebalı’nın kızıdır. Osman ile birbirlerini severler. Osman Bey ile evlenir ve bir oğlu olur. Romanda önemli etkisi görülmez. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Derken şalvar, derken bir top kakül derken salınan bir ince belli dolgun boy beden.. Mal Hatundu bu, yüreği hop dedi.” (Sepetçioğlu, 1973, s.113).

“Çatı” adlı romanda Mal Hatun, Osman’ın karısı, Edebalı’nın kızı, Orhan’ın annesidir. Kocasına destek olan Türk gelenek ve göreneklerine bağlı vefalı bir Türk kadını tipini oluşturur. Romanda önemli etkisi olmayan tematik güçlerdendir. Osman Bey’in koşulsuz destekçisi olarak görülür.

*Maria*⁹¹:

“Osmanoğulları” adlı romanda Bizans İmparatoru Andronikos’un kız kardeşidir. Bizans imparatorunun Moğollarla yakınlaşmak için kardeşini tahta çıkan her Moğol hükümdarıyla evlendirmek ister. Gazan Han onunla evlenmeyi kabul eder. Nişanlandıktan sonra Maria’nın kendisini herkesten üstün gördüğü ve Kayıları tehdit ettiği görülür. Osman Bey’den sert tepki aldıktan ve tavırları nedeniyle siyasi karışıklıklara neden olduktan sonra İznik’ten İstanbul’a geri döner. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Maria Bizansta güzelliğiyle olduğu kadar maceraları ile de şöhret bulmuş genç bir kadındı.” (Tülbentçi, 1949, s.599).

“Maria’nın latif endamı, beyaz ve tatlı rengi, mavi gözleri karşısında değil Tebrizden, dünyanın neresinden gelirse gelsin bütün elçilerin hayran olacağına asla şüphe yoktu.” (Tülbentçi, 1949, s. 661).

*Mevlâna Celâleddin*⁹²:

“Konak” adlı romanda, dönemin ünlü alimidir. Kumral Dede onu Konya’da görür. Mevlâna Celâleddin’i görmek için insanların iş yerlerini kapatması, Mevlâna’nın sultanı ziyaret etmesi, Kumral Dede’nin onun adını duyduğunda ona doğru koşması, Mevlâna’nın oldukça saygı gördüğünü ve döneminde önemli alimlerden biri olduğunu gösterir. Geçmişinden bahsedildiği görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

⁹¹ Kaynaklarda izi sürülebilen Bizanslı prensesdir. Bölge siyasetinde etkileyici rol olduğu görülmüştür. Ayrıntılı bilgi için bkz.Hammer, s.9.;KARAKOÇ,K. (2018).*XIV. ve XV. Yüzyıl Paleologos Hanedanı içerisinde Gelişen Evlilikler ve Bu Evliliklerin Değerlendirilmesi*. ABAD, 1(2), 74.;Maksudoğlu, s.56. ;İNALCIK , H., & RENDA, G. (2009).*Osmanlı Uygarlığı 1*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.s.41.

⁹² Mevleviliği kurucusu olarak bilinen kişidir. Hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşmak mümkündür. Ancak bizim için önemli görülen husus Kayılar ile ilgisi olup olmadığıdır. Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Maksudoğlu, s.46.

“Kumral Dede ile yoldaşlarının yanına ulaştığı vakit aslından çok daha yaşlı görünen biri, sarayın taş merdivenlerine doğru yürümekteydi. Ufak tefek, ince yapılı, kabuğunda kavrulmuş bir çam ağacı gövdesinin özü... sanki birkaç yüz bin yıl sanki birkaç gün; gelecek saatle, geçmiş saatler, şimdiki saatler hepsi bir arada bu kendi kabuğunda kavrulmuş çam ağacı özünde birden duruyor, birden işliyor, birden geri kalıyor yahut ileri gidiyordu. Beli hafif eğik bir yürüme; eller kol yenlerinin içinde göbek üstünde bağlanmış, baş sol omuzda niyazlanmış, sarımsı uzun bir sakal... börk biçimi başlığından taşmış dümdüz saç.” (Sepetçioğlu, 1973, s.87).

*Müzalon*⁹³:

“Osmanoğulları” adlı romanda İznik’i kuşatan Osman Bey’e karşı Bizans’tan gelen ordunun başındaki komutandır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Başlarında Bizansın en nüfuzlu kimselerinden Müzalon adında bir asilzadenin de bulunduğu söyleniyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.632)

*Olcaytu*⁹⁴:

“Osmanoğulları” adlı romanda, Gazan Han’dan sonraki İlhanlı hakanıdır. O da Maria ile evlenmeyi kabul eder ve nişanlanır. Nişanlısının isteği doğrultusunda Kayılara elçiler yollayarak Bizans’ı rahat bırakmasını ister. Vaka zincirinde etkin rol aldığı görülür. Osman Bey’in onunla ters düşmemek için bir süreliğine adamlarını geri çekmesi dikkat çeker. Bölgedeki Moğol gücünün boyutlarının anlaşılması açısından önemlidir.

*Osman Bey*⁹⁵

⁹³ Pachmeres tarihinde de adına rastlanan komutandır.

Ayrıntılı bilgi için bkz.İnalçık, H., & Renda, s.40.

⁹⁴ Kaynaklarda izi sürülebilen, güçlü Moğol hanlarından.

Ayrıntılı bilgi için bkz.Maksudoğlu, s.56-57.;İNALCIK, H., & RENDA, G., s.41.

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerden kişilerdendir. Kayı aşiretinin Ertuğrul Bey’den sonraki reisi, Ertuğrul Bey’in oğludur. Şeyh Edebalı’nın kızı Bal Kız’a aşıktır. Kızı başta alamaz ancak sonradan kavuşur. Mal Hatun ile evlidir. Orhan Bey’in babasıdır. Romanda savaşlar, devlet işleri ve Bal Kız’a olan aşkı haricinde görünmez. Oldukça ağırbaşlı ve sessiz sakindir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Osman Bey orta boyluydu ama, geniş omuzlu, kalın pazılıydı. Kollarının bacaklarının gövdesine göre uzunluğu doğuştan savaşçı, iyi binici olduğunu gösteriyor; çatık kaşları, kemerli burnu, köşeli çenesi, tuttuğunu koparma gücünü, biçimli ağzının ucundaki yumuşak gülümseme, gerektiği zaman insanların suçlarını bağışlama yeteneğini meydana koyuyordu. Kırmızı borkünü biraz sağa yıkmış, ak çalma bezden, burma sarığını, her zamanki gibi hiç özenmeden dolamıştı. Yakışıklı olduğu kadar da utangaçtı. Karşısındakilere hiç zorlamadan güven vermesi, çok az ve çok öz konuşmasındandı.” (Tahir, 1967, s.126).

“Söğüt’ün gelinleri, kızları Kara Osman Bey’in hasta babasına söylemeden ünlü Edebalı’nın kızı, ünlü güzel Bal Hatun’u üç yıl önce istediğini, Şeyhin de on dördündeki koskoca kızı ‘yaşı küçük’ diye vermediğini biliyorlardı.” (Tahir, 1967, s.121).

“Açık saçık sözlerden, hele şakalardan toyluğunda bile hiç hoşlanmadığı biliniyordu.” (Tahir, 1967, s.172).

“Osmancık” adlı romanda Osman, romanın başkişisidir. Roman Osman’ın “Osmancık” olarak anıldığı çocukluk çağlarından başlayarak sırasıyla Osman Bey, Osman Bey Gazi, Osman Gazi Han olmasının hikayesini ele almıştır. Romanda bu nedenlerle, Osman’ın kişisel gelişimlerini,

⁹⁵ Osmanlı Devleti’nin kurucusudur. Babası Ertuğrul Gazi’dir ancak atalarının kim olduğu konusunda ciddi karışıklıklar mevcuttur. Hakkında geniş bilgi bulunmasına rağmen tartışmalı unsurlar da görülür. Ataları hakkındaki rivayetler çalışmada ayrı bir başlık olarak incelenmiştir.

Konuyla ilgili Ayrıntılı bilgi için bkz. Emecen, s.23.; Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.30,32,45.;Sakaoğlu, s.21.;Neşrî, Aşiretten İmparatorluğa, s.47.;Yalçın, s.14.;Nasuh, s.113,117,134.;BUZ, A. (2009). *Osman Gazi'den Vahdettin'e Osmanlı Kronolojik Tarihi*. İstanbul: Neden Kitap Yayınları.s.9-10.

değer değişimlerini ve dönüşümleri rahatça görülebilmektedir. Osman'ın karakteri roman boyunca gelişmiş ve dönüşmüştür. Ele avuca sığmaz bir delikanlıdan büyük bir devlet adamı haline gelmesi adım adım izlenmiştir. Osman roman boyunca duygu ve düşünceleri, çatışmaları ile göz önüne gelmiştir. Osman'ın iç dünyası, aşklar, düşmanlıkları onun psikolojik durumu ve algısı açık olarak incelenebilmiştir. Osman'ın Osmancık olarak anıldığı delikanlılık yıllarında herkes tarafından sevilen, delidolu, dürüst, güvenilir bir Türk olduğu görülür. Muhtaç olanlara kim olduğuna bakmaksızın el uzattığı, gururunu her şeyden üstün tuttuğu, tüm deliliklerinin ardında büyüklerinden aldığı nasihatleri göz ardı etmeyecek kadar da akıllı olduğu öne çıkarılmıştır. Osmancık zaman içerisinde yaşadığı tecrübeler ve Şeyh Ede Balı ile yaptığı derin sohbetlerin etkileri ile dönüşür ve Osman Bey haline gelir. Osman Bey artık daha sakin, daha düşünerek adımlar atan, fevriliğini bırakmış, çevresindeki insanların menfaatlerini de göz önüne alarak kararlar veren biri olur. Ede Balı onu düşünmeye, kendini sorgulamaya, onu aydınlatmaya iten asıl güçtür. Osman, deli dolu bir delikanlıdan sakin, otoriter ve saygı duyulan bir devlet adamına dönüşerek Osman Gazi Han olarak vefat etmiştir. Bu süreçteki karakter dönüşümleri ve çatışmaları romanda işlenmiştir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Gür kirpikleri, kalın kaşları, karayağız teni, gözlerini ışılatan gücü, her soydan kızlara çekici geliyordu.” (Buğra, 1973, s.11)

“Çocukluğunda ele avuca sığmazdı. Delikanlılığa yöneldiği yıllarda da kabına sığmıyordu. Derken ‘Nerde çalgı orda kalğı’ dönemi başladı. Gücünün kuvvetinin sahibi değildi; gücü, kuvveti onun sahibiydi. Uzun ve boğum boğum kollarında kılıç kocaman ellerinde yay, üstünleştikçe üstünleşiyor; asıl önemlisi, bu üstünleşme kendini gösterme tutkusuna kayıyordu: Değil bir meydan okumaya, bir yanbakışa, bir dudak büküşe bile katlanamazdı. Kavga aradığı görülmemişti; ama en önemsiz aykırılıkları ve aykırı bulduğu davranışları kavga sebebi sanıyor, sayıyordu. Gurur her şeyi idi; gururu için yaşıyordu. Ve bu gurur, kişiliğini ispatlama, kabul ettirme hırsını pek andırıyordu; ama belki de, düpedüz, bir kişilik arayışı idi” (Buğra, 1973, s.9).

“Ve, Osman Beğ, artık önündeki yolu da bu yol için taşıyacağı yükün ağırlığını da iyi biliyor. Osman Beğ'in karar günleridir bu günler. Yay gibi gerildiği günlerdir. Osman Beğ gerilen yaydaki oktur artık. Osman Beğ hem yay hem ok olmuştur. Ok sabırsızlanıyor; uçur beni diyor. Yay tedbirli, kılı kırk yarıyor. Osmancık kabına sığamıyor. Osman Beğ soruyor, soruşturuyor, kolluyor, danışıyor. Osmancık kılıç susuzu, yay susuzu; Al-ışığın,

doludizginlerin susuzu... naralar susuzu. Osman Beğ mürâkebede, duada, niyazda. Osmancık öfkesiyle ünlüydü. Osman Beğ'in suskunluğu daha bir sindirici. Öfkede atmaca gibi kabza kavrayan el, vurup deviren el, şimdi yumruktur ve taş kesilmiştir. Osmancık'ın kılıcı. Osman Beğ'in bakışı, yürüyüşü ve seyrek söylediği kimi zaman tek kelimelik sözleri." (Buğra, 1973, s.149).

"Kutlu Dağ" adlı romanda Osman Bey, Kayı aşiretinin Ertuğrul Bey'den sonraki beyidir. Ertuğrul Bey'in en küçük oğludur. Roman Osman Bey'in beylik dönemini bu dönemdeki gaza faaliyetlerini konu alır. Bu nedenle Osman Bey romanın ana karakteridir. Orhan onun Mal Hatun'dan oğludur. Osman Bey Şeyh Edebalı'nın kızı Bala Hatun'a aşık olur. Bala Hatun'u isteyen dostu Eskişehir Beyi ile düşman olur. Bala Hatun'la evlenmeyi başaran Osman Bey'in ondan Alâaddin isimli bir oğlu olur. Osman Bey romanda idealize edilmiş bir yönetici olarak öne çıkar. Yanlış kararlar vermez ve her zaman birlikte yaşadığı kişilerin menfaatini düşünür. Kimseye boyun eğmez ve bağlanmaz. Gururundan ödün vermez. Kurduğu akıllıca planların onu sürekli olarak zafere götürdüğü görülür. Herkes tarafından sevilen, Hristiyanlar tarafından kurtarıcı olarak görülen biridir. Kısa sürede birçok yeri fethederek bulunduğu bölgede egemen güç haline gelir. Bilecik fethinden ve Konya Selçuk Sultanı'nın ölümünden sonra etrafındakiler onu "Han" olarak kabul etmeye başlar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

"Osman Bey'in başında üzerine dağınık sarık sarılmış, kırmızı çuhadan Horasani bir külah vardı. Kaftanı geniş yenli ve uzundu. Boyu ortanın biraz üstündeydi. Gözleri iriydi. O anda kaşlarını çatmış uzun kollarını sarkıtmıştı. Geniş göğüslü olmasına rağmen vücudunun belinden aşağı kısmı gövdesinden daha büyüktü. Esmer yapılıydı, henüz ak düşmemiş bıyık ve sakalları simsiyahtı." (Büyükarkın,1979, s.25).

"İnce bıyıklı, siyah sakallı, sivri burnu, kekin bakışlarıyla o anda aşkı unutmuş, hatta Bala Hatun'dan olma küçük oğlu Alaaddin Bey'i hatrına getiremez olmuştu!" (Büyükarkın,1979, s.101).

"Turgut Alp" adlı romanda Osman Gazi, Kayıların beyidir. Adamlarını iyi yönettiği ve olası tehlikelere karşı bölgede sıkı tedbirler aldığı, akılcı planlar kurduğu görülür. Bu durumlar onun iyi bir yönetici ve devlet adamı olmasına yorular. Oldukça merhametli ve saygılıdır. Amcası Dündar'ın ihanetlerinin ardından ona ne ceza vereceğini bilemez. Romanda devlet işleri ve

savaş kararları almak, savaşlar ve fetihler dışında görülmez. Karakteristik yapısı ve fiziksel özelliklerinden bahsedilmez. Hisleri ve duyguları, çatışmaları romanda görülmez. Oldukça geri planda bırakılmıştır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Osman Bey haşmet ve azametle kır atına kurulmuştu. Göz kamaştırıyordu. Kaşları her zamanki gibi çatıktı. Değirmi sakalının üstünde taze tarak izleri vardı. Başına yeşil bir sarık sarmış, sırtına kenarları kürklü sırmalı kaftanını geçirmişti. Sağ elinde altın uçlu mızrağı bulunuyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.189).

“Osman Gazi” adlı romanda Osman, Ertuğrul Gazi’nin oğludur. Mal Hatun ile evlidir. Orhan adında bir oğlu vardır. Fiziksel özellikleri ve yakışıklı oluşu sık sık yazar tarafından hatırlatılır. Rüyasında gördüğü kadını aramak üzere Ahiler ülkesine gelir ve burada Bala Hatun’a aşık olur. Bala Hatun’la evlenir. Bala Hatun’dan oğlu Alaeddin dünyaya gelir. Romanda toplam yedi çocuğa sahip olduğu dikkat çeker. Babasının yerine Bey olarak zamanla iyi bir yöneticiyi dönüştüğü görülür. İlkelerini ve kurallarını belirleyerek bu doğrultuda uğraşması önemlidir. Osman Bey oldukça taraflı çizilmiş , klasik “iyi tip” durumunda, tematik gücü temsil eder. Olumlanmış bir kişidir. İyi bir yönetici prototipi oluşturması için özenle kurgulanmıştır. Romanda Osman Gazi’nin hayat görüşü dikkatle işlenmiştir. Yazar yer yer Osman Gazi’yi bir fikir ve amaca sıkı sıkıya bağlı olarak gösterir. Dünya görüşünün ve hedeflerinin yönetimini büyük oranda etkilediği görülür. Bu görüşlerin romanda açıkça dile getirildiği dikkat çeker. Osman Bey, romanda 67 yaşında hastalanır. Hastalandıktan sonra komutayı oğlu Orhan’a verir. Romanda hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

“Osman 1258’de Söğüt’te dünyaya gelmişti. Babası onu bir Türkmen aşiret reisinin kızı ile henüz genç yaşta evlendirmişti.” (Ersen, 1972, s.12).

“Otağın önünde kalın kaşlı, kara gözlü, şimşek bakışlı, muharip elbisesiyle ciddi ve vakur bir eda ile başı dimdik duran Osman Gazi amcası Dünder Beyi saygı ile karşıladı.” (Ersen, 1972, s.82).

“Çünkü o zaman Osman, gençti, güzeldi... Kalın siyah kaşlarının altında simsiyah iri gözleriyle bütün gönlüne hakim olmuştu.” (Ersen, 1972, s.178).

“Altmış sekiz yıllık hayatında altı erkek bir de kız çocuğu dünyaya gelen Osman Gazi, mutlu insanlardandı.” (Ersen, 1972, s.202).

“İslamın yüceliği için savaşıyordu. Ülke halkını kıtlıktan, sefaletten kurtarıp, inanmayanlarla dövüşüp, yeni fütuhatlara başlamak zaruretinde olduğuna hükmederek, planlar kurmak ve her düşüncenin tatbikat şekilleri üzerinde durmak vakti gelmişti.” (Ersen, 1972, s.89).

“Osman Gazi cömertti. Osmanlı itibarının artırılması, çevrede iyi nam bırakılması onun başlıca düşüncesi olurdu. Bu sebeple, hiç kimseden aşağı kalmak istemezdi.” (Ersen, 1972, s.235).

“Türklük gururu şahlanacak, Türk-İslam birliği tesis edilecek ve bu kavmin inkırazı mümkün olmayacaktır: Bu yoldan ayrılmak büyük gaflet, büyük cehalet, büyük hata ve insana en büyük eza, cefa veren bir nitelik arzedecektir... Allah göstermesindi... Dost, düşman birbirinden tefrik edilmezse, devlet yönetimi bütün kilit noktalarıyla yabancıların elinde olursa, Türklüğün sonu gelmiş olacaktı. Yalancılardan, çıkarıcılardan, bozgunculardan kurtulmak, arınmak mecburiyeti vardı. Osmanlı Devleti’ni yalnız Osman Gazi’den yana olanlar idare etmeliydi.” (Ersen, 1972, s.163)

“Osmanoğulları” adlı romanda Osman Bey, Ertuğrul Bey’in üçüncü oğludur. Kayı aşiretinin Ertuğrul Gazi’den sonraki reisidir. Uç Beyidir. Oldukça sevilip sayılır. Aşiretin başına geçmesi için büyük çoğunluğun onayını alır. Akıllı ve sağduyulu yapısıyla dikkat çeker. Oldukça sıcakkanlı ve merhametlidir. Osman Bey’in yiğitliğe ve iyi savaşıcılığa karşı özel bir saygısı vardır. Kendisi ile iyi savaşıyan ve cesurca hareket eden düşmanlarını bağışlaması dikkat çeker. Mal Hatun’u görüp beğenir ve onunla evlenir. Bey olduktan sonra çevre bey ve tekfurlar ile sıkı bir çatışmaya girer. Gün geçtikçe güçlenmesi ve etrafında iyi savaşıcıları bulunması, izlediği politikalar sayesinde olan bitenleri hızlıca haber alması ile bölgede hızla büyür ve büyüme tekfurları rahatsız eder. Bu nedenle roman boyunca tekfurların Osman Bey aleyhinde yer yer Türklerin de katıldığı ittifaklar oluşturduğu görülür. Osman Bey oğlu Orhan doğduktan sonra Bala Hatun’a aşık olur. Şeyh Edebalı’dan kızı istemesine rağmen alamayınca sabretmeye karar

verir ve gelişen olaylar sonucunda Bala Hatun ile evlenir, ondan Alaeddin isimli bir oğlu olur. Osman Bey, Bilecik’i fethettikten sonra Bilecik Tekfurunun kızı Teodora’yı görerek ona aşık olur. Yenişehir’de Teodora ile yaşar. Osman Bey, Ertuğrul Bey’in durağan politikalarının aksine sık sık fetihlere çıkar. Etrafındaki savaşçıları kendisine vefa ve saygıyla sadık oldukları dikkat çeker. Romanın ana kişilerinden biri ve asıl öne çıkan Osman Bey’dir. Roman Ertuğrul Bey’in yaşlanarak oğlu Osman’ı vekil bırakmasını, Osman Bey’in babasının ölümünden sonra resmen Bey olmasını ve Selçuklunun çökmesiyle birlikte kendi devletini kurmasını ele alır. Bu nedenle roman sonuna dek Osman Bey’in aşireti için yaptıkları, ruh durumları özenle işlenir. Aşka ve sevgiye özen gösterip saygı duyması dikkat çeker. Arkadaşlarının Rum kadınları ile evlenmesine saygı göstermesi, oğlunu Holofira ile evlendirmek için gerekenleri göze alması önemlidir. Osman Bey’in mühim özelliklerinden biri de tedbirli olmasıdır. Tekfurların tuzaklarına gerek tedbiren görevlendirdiği casuslar gerekse de dostlarının getirdiği haberler ile düşmekten kurtulması önemlidir. En az düşmanları kadar kurnaz ve akıllı olduğu yazar tarafından hissettirilir ancak bu kurnazlığın ihanet ve arkadan iş çevirme konularından ziyade müdafaa için kullanıldığının altı çizilir. Bu durum yazarın romanda Osman Bey’i olumlanmasının bir sonucudur. Keza romanda Osman Bey’in hata yaptığına rastlamak mümkün değildir. Romanda hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

“1258 yılında aşireti bayram sevincine boğan bir hadise oldu. Ertuğrul Bey’in üçüncü erkek çocuğu dünyaya geldi. Çocuğun adını Osman koydular.” (Tülbentçi, 1949, s.55).

“On dört yaşında iken iyi ata biniyor, güzel kılıç sallıyor, isabetli ok fırlatıyordu. Ertuğrul oğlunu on beş yaşında cenge sokmaktan çekinmedi.” (Tülbentçi, 1949, s.56).

“Aşiret reisinin uzuna yakın boyu, esmer teni, değirmi yüzü, yassı alnı, çatık kaşları ve geniş omuzları hayalinde bütün teferrüatı ile yaşıyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.201).

“Konak” adlı romanda Osman, Ertuğrul Bey’in en küçük oğludur. Ana kişilerden biridir. Konya sarayında Mevlâna Celaleddin onun önemli biri olacağını anlar. Romanda Osman’ın oldukça ayrıntılı şekilde tasvir edildiği dikkat çeker. Derviş ve alimlere oldukça saygılı olduğu anlaşılır. Bey olduğunda Kumral Dede’ye yaşadığı yeri kullanması için vereceğini söyleyerek kılıcını emanet eder. Şeyh Edebalı’nın kızı Mal Hatun ile evlenir. Babasının ölümü üzerine Bey

seçilir. Oldukça akıllı ve cesur yapısıyla dikkat çeker. Roman Osman Bey'in yaşamı etrafında gelişir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Sarayın göğe baş vermiş dimdik kayalar misali görkemli kapısının boşluğunda bir delikanlı belirdi, merdivenin en üst basamağına kadar gençliğin bütün heybetiyle geldi; herhalde kalabalığın farkına orda vardı ki durdu. Bir görünüşüyle henüz icazet almış bir medreseli, bir görünüşüyle medrese semtine uğramamış, gençliğin deli akışını elinde evirip çeviren bir alp yiğit gibi görünüyordu.” (Sepetçioğlu, 1973, s.89).

“Yiğit ya on beşindeydi ya on altısında; tıknazdı. Zengin olmasa da Bey giyimindeydi. Başında kırmızı çuhadan bir börk vardı; üstüne ak çalmadan yuvarlak; burma bir sarık sarmıştı. Geniş yakalı, geniş yenli, mavimsi uzun bir hırka giymişti. Okçuoğlu biçiminde kesilip dikilmiş mavimsi hırkanın altında açıktan görünen bacaklarını kırmızı bir çakır sarmış, kuzu derisinden çizmeler biçimlenmişti. Kımıldamadan duruyordu olduğu yerde. Mevlâna Celâleddin yiğidin duruşundaki saygıyı da gördü; bu saygının kendisine karşı olduğunu anladı. Kalabalığı filan gördüğü yoktu; sadece merdiven çıkan yaşlı bir insanı görüyor; onu bekliyor, ona saygılı davranıyordu. Üstündeki genç ve dünyalı giyecekler ne kadar genç ve dünyalı olursa olsun, yiğidin delikanlılığında duyan ve düşünen bir ayrıcalık vardı muhakkak, medreseliye benzeyen yanı buradan geliyor olmalıydı. Bu güne kadar görmediği bir yüzdü bu yiğit. Saraydan geldiğine göre buraların alışkanıydı. Ama gözüne çarpmamıştı hiç. Fakat çok iyi tanıdığını da sandı; bu yüzü beş on kere değil bin kere görmüşlüğü var gibiydi. Burulmuş, üstten iki yan düşmüş bıyık, kara esmer yüzde mavimsiliği belli çakır gözler.. yaklaştıkça daha iyi seçti, bu gözlerin kapakları üstten etliceydi, gözler çekikçe; alın, erkeğin iyisi. Belhten bir yüz, Buharadan bir alın, daha doğudan bakışlar. Belki onun için tanıdık geldi. Selam verdi yanına gelince yiğidin. Delikanlı hafifçe eğilip yana çekilmiş, ihtiyara yol vermişti. Selamını duyunca, o ana kadar duyduğu saygının birkaç misli fazlasıyla eğildi; ihtiyarın ellerine eğildi; tutup öptü. Mevlâna, ellerine eğilen bu heybeti hemen farketti. Ellerini öpen dudaklar sert, sıcak, içtendi; ellerini tutan eller, tuttuğu zaman gönülden, bırakmayacakmış gibi erkek bir dostluk dolusunda tutuyordu. Bu ellerdeki sağlam gücü de farketti Mevlâna. Öyle geldi ki bu eller, yeni bir zamanın sığağında; elleri öpen dudaklara, zaman perdesini aralayarak uzanmıştı. Gözlerine baktı yiğidin; çakırlaşmış bir süt duruluğunda; içinde yaşadıkları zamanı göremedi. Mevlâna vecde doğru uçu. Dünyadan sıyrılıyordu. Yiğidin gözerindeydi aradığı zaman, açıkça gördü. Altmış şu kadar yıldır beklediği; aradığı, anlattığı, inleyip hıçkırıldığı zamandı bu: ‘Adını bağışlar mısın oğul?’ . ‘Osman’. Mevlâna Celâleddin, bütün damarlarında, bütün sinirlerinde beyninde bir Osman aradı. Eski Osmanlar yeni Osmanlar; böylesini bulamadı. ‘Hangi Osman?’ Osman gülümsedi. Saygıda kusursuz, sevgide ölçülü,

dostluğu ne az ne çok bir gülümseme. ‘Kara Osman da derler. Ertuğrul oğluyum. Kayı boyundan.’ (Sepetçioğlu, 1973, s.90- 92)

“Çatı” adlı romanda Osman, Kayı aşiretinin beyidir. Karacahisar’ı fetheder. Bu fetih kendisi ve aşireti için oldukça önemlidir. Bu hamle ile Osman Bey aşiretini devlet olma yolunda geliştirmeye başlar. Karacahisar’a kadı ve subaşı tayin etmesi bu adımların en önemlilerini oluşturur. Burada adaletli ve hoşgörülü bir yönetim sistemi kurmak için uğraşır. Bu yolla insanları kalabalıklaştırmak ve topraklarını genişletmek ister. Osman Bey’in politikalarının da bu temeller üzerinde şekillendiğine dikkat çekilir. Oldukça iyi bir yönetici olduğu ve bölge insanları tarafından oldukça sevildiği anlaşılır. Bu durumun sebeplerinden birinin Osman Bey’in kendi menfaatini düşünmeden aşiretinin menfaatine çalışması olduğu dikkat çeker. Malları ve hazineleri kendisi almadan dağıtır. Bu durum aşiretinin de onun şanı için gönülden çalışmasını perçinler. Osman Bey’in halktan vergi alınmasına çok sert tepki verdiği görülür. Ancak Dursun Fakih’in ona devletleşmek için bunu yapması gerektiğini açıklaması ile pazar ve köprülerden vergi alınmaya başlanır. Burada Osman Bey’in halk üzerinden haksız kazanç etmekten çekindiği, bunun soygunculuk olarak bilineceğini düşündüğü anlaşılır. İyi bir devlet adamı ve komutan olarak öne çıkar ancak Osman Bey’in romanda yer yer hata yapması ve yoldaşları tarafından düzeltilmesi dikkat çeker. Bilhassa Dursun Fakih’in ve Kumral Dede’nin Osman Bey’i hata yapmaktan çevirdiği görülür. Ancak bu iki önemli din adamı haricinde Osman Bey’in bilhassa savaşçı yoldaşlarından önde olduğu ve onların anlayamayacağı şeyleri önceden fark edecek adar ileri görüşlü olması önemlidir. Yazar tarafından Osman Bey’in oldukça ayrıntılı işlendiği görülür. Osman Bey’in askeri stratejileri, ekonomik politikaları, fetih ve gaza anlayışı, devlet yönetim anlayışları, adalet inancı gibi unsurların yanı sıra bilime, dine ve bunları bilen kişilere derin saygı göstermesi, Türk kültür ve adetlerinden ayrılmaması, kendi menfaat ve isteklerini göz ardı etmesi, ailesi olan ilişkisi özenle işlenmiştir. Bu nedenlerle Osman Bey’in romandaki ana kişilerden biri olduğunu söylemek mümkündür. Osman Bey’in romanda hata yapması onu tipeşmekten kurtarır gibi görünse de onun sadece din adamları tarafından yönlendirilebiliyor olması bu tipeşmeyi pekiştirmiştir. Osman Bey, saygı duyduklarının sözünden çıkmaya, iyi, adaletli ve şefkatli bir insandır. Askeri dehasının yanılmadığı ve devlet politikalarında her zaman rakiplerinden bir adım önde olduğu görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Osman Beyin sesiydi, Tanrım Osman Beyin, Kara Osman Beyin... benziyor muydu yoksa?.. Durdu... Utanmayı arlanmayı bir yana bırakıp geri döndü, erkeklere baktı. Osman

Beyi hemen tanıdı; güleçliği, daha çok çetrefil yüzü, acınası az mı çok mu bellisiz çakır gözleri, her zaman güvenilir alını, korkutmayan burnu... oturduğu zaman daha çok uzun görünen kolları.” (Sepetçioğlu, 1974, s.186).

“Karacahisar geniş yerdir; Türkmen de sağda solda aşiret halinde dağınık... buyurduk ki bu dağınık, göçer halde yaşayan Türkmenin aşiretinden dileyen Karacahisara gelip yerleşe, onlara bu Karacahisarda ev verile, yer verile. Amma yerlilerden bir kimsenin hakkı yenilmeye, alıştığın dokunulmaya ve burnu kanamaya; gelen Türkmenle Karacahisarin eski yerlileri bir tutula, ayrıcalık gözetilmeye.” (Sepetçioğlu, 1974, s.11).

*Orhan Bey*⁹⁶:

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerden olan Osman Bey’in büyük oğludur. Küçük yaşlarda devlet işleriyle ilgilenmeye başlar. Akıllıdır, kıvrak bir zekaya sahiptir. Çapkın bir erkek olan Orhan bunun açık açık görülmemesini isteyerek saklar. Babasından sonra aşiret reisi olacağını bilincinde olduğundan tavırlarında bunun olgunluğunu göstermeye çalışır. Babasının haberi olmaksızın inisiyatif almaktan kaçınmaz. Herkes tarafından sevilip sayılır. Kerimcan ile iyi dosttur. Lotüs’a aşık olur. Onu düğünden kaçırarak evlenir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Birden on üçünde bir çocuk olmaktan çıkmış, sanki büyümüş de küçülmüştü. Yüksek alınlı ince yüzünde köselerin değil tahta sakalın, burma bıyığın heybetine ihtiyaç görmeyen güçlü bir savaşçı şefin sakinleştirici güveni vardı. Mavi gözlerini kısarak zorda kaldığı sıralar yaptığı gibi sağ kulağının altındaki beni kaşdı.” (Tahir, 1967, s.108)

“Osmancık” adlı romanda Orhan, Osman Beğ’in büyük oğludur. İyi bir savaşçı ve akıllı bir gençtir. Babası Osman Bey hastalandıktan sonra devlet işleri ile ilgilenir ve savaşçıların başına

⁹⁶ Orhan Gazi, ikinci Osmanlı padişahıdır. 1281 Söğüt’te doğmuştur. Babası Osman Gazi, annesi Mal Hatun’dur. 1326 yılında tahta çıkmışsa da babasının hastalığı sebebiyle bundan önceki birkaç yıl içerisinde askeri seferleri sevk ve idare ile görevlendirilmiştir. Nilüfer Hatun’la evlenmiştir. Süleyman Paşa, Murat Bey, İbrahim Bey, Halil Bey ve Kasım Bey olmak üzere beş oğlu dünyaya gelmiş, bunlardan Süleyman Paşa ve Kasım Bey, babalarının sağlığında vefat etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ALGÜL, H. (1999). *Osman Gazi ve Orhan Gazi'nin Şahsiyeti*. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 8(8), 59-73.; Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.28.

geçer. Osman Gazi ölüm döşeğindeyken Bursa'yı fetheder. Osman Bey, kendisinden sonra gelecek olanın Orhan olduğunu bilir ve onu bu konularda eğitir. Orhan, Yeğli pazarında tanıştığı Holofira'ya aşık olur. Yarhisar tekfurunu kızını Orhan'a değil Bilecik tekfuruna vermek ister. Düğünü basan Kayılar Holofira'yı kaçırlar. Orhan ve Holofira evlenir. Romanda Orhan'ın Murat adında bir oğlu vardır.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Orhan Bey, Osman Bey'in oğludur. Oldukça iyi eğitim alır. Roman boyunca büyüdüğü ve geliştiği izlenir. Osman Bey tarafından iyi bir savaşçı ve devlet adamı olarak eğitilir. Yarhisar tekfurunun kızı Holofira'ya aşık olur. Ancak kızı alamaz. Holofira'yı Bilecik tekfurunu ile evleneceği zaman kaçırarak onunla evlenir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Osman Bey ve Mal Hatun'un oğlu Orhan Bey, Aydoğdu'dan en aşağı yedi-sekiz yaş küçük olmalıydı. Yine de yaşına bakmadan iri ve olgun görünüyordu. Söğüt'teki hayat onu kavuruyor, pişiriyordu.” (Büyükarkın,1979, s.56).

“İyi yetiştiriliyordu. Ata biniyor, kılıç kullanıyor, Dede Baba ve diğer hocalardan ders alıyordu.” (Büyükarkın,1979, s.103).

“Turgut Alp” adlı romanda Orhan Bey, Osman Gazi'nin oğludur. Osman Gazi onu veliahdı olarak yetiştirdiğinden iyi eğitim almıştır. Devlet işlerinde küçük yaşlarından beri babasının onun fikrini sorarak onu beyliğe hazırlar. Holofira'ya aşık olur. Holofira Bilecik tekfurunu ile evleneceğinde onu düğünden kaçırarak evlenir. “Osman Gazi” adlı romanda Orhan, Osman Bey ve Mal Hatun'un oğludur. Karacahisar ve Bilecik fetihlerinde rol alır. Babası hastalandığında Orhan Bey delikanlı olmuştur ve komutayı babasından devralır. Osman Bey'in hastalığının ilerlediği dönemlerde Orhan Bey'in adamları ile birlikte Bursa'yı kuşatmış olduğu dikkat çeker. Holofira'ya aşık olur ve evlenir. Orhan Bey babası ölmek üzereyken ona Bursa fethinin haberini getirir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Orhan Bey, Osman Gazi’nin oğlu idi. Daha on altı yaşında taze bir delikanlı olmasına rağmen, babası ve babasının silah arkadaşları sayesinde vaktinden evvel olgunlaşmış, ileride taşıyacağı ağır y¼ke daha o g¼nlerde hazırlanmıştı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.34).

“Dudakları kırmızı kiraz renginde idi. Onun da g¼zleri anasımınki gibi siyah ve çekikti. Kirpileri uzundu. Kaşları yay gibiydi. Y¼z¼ nurdan bir parça oluyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.13).

“Orhan Bey gençti; siyah saçları, babası gibi siyah çatık kaşları, k¼m¼r g¼zleriyle bir leventti. Bilecik fethinde o da m¼mtaz mevkiini alacaktı. Onu dedesi Ömer Bey yetiştirmişti. Mal Hatun’dan kalan tek teselli ve hatıra Orhan Bey oluyordu. Devlet işleriyle yakından ilgilenen Orhan Gazi idi. Babasının sağ kolu idi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.234).

“Osmanoğulları” adlı romanda Orhan Bey, Osman Bey ve Mal Hatun’un oğludur. Aşiretin Osman Bey’den sonraki reisidir. Orhan Bey, k¼ç¼k yaşlarından itibaren Osman Bey’in adamları tarafından eğitilir. Gençliğinde iyi bir savaşçı olduğu, b¼y¼klerine saygılı ve d¼řmanlarına merhametli bir y¼netici olduğu g¼r¼l¼r. Bilhassa Abdurrahman’dan eğitim almış olan Orhan Bey’in onun s¼z¼nden çıkmadığı, savaşlara birlikte katıldığı dikkat çeker. Osman Bey’in arkadaşları tarafından eğitilmiş olmasına rağmen, Beyin oğlu olması ve Kayıların sonraki Aşiret Reisi olarak g¼r¼lmesi nedeniyle saygı g¼r¼r. Harmankaya’da g¼rd¼đ¼ Holofira’ya aşık olur. Yarhisar fethedildikten sonra onunla evlenir. Babası yaşlandıktan sonra onun vekili olarak g¼rev alır ve Bursa kuşatmalarını y¼netir.

“Çatı” adlı romanda Orhan, Osman Bey’in oğludur. Romanda Orhan Bey’den bahsedilen yerlerde sık sık umuttan bahsedildiği g¼r¼l¼r. Tecr¼beli kişilerin sık sık Orhan’da gelecek g¼rd¼kleri dikkat çeker. Orhan romandaki umut unsurunu canlı tutar. şeyh Edebalı ve b¼lgenin diğer ileri gelenlerinin Orhan’a özel bir sevgi g¼sterdikleri anlaşılır. Orhan, Osman Bey’in varisidir ve Akça Koca tarafından iyi bir eğitimden geçirilir. Orhan’ın erkenden gelişmesi ve babasının yoldaşlarına yetişmesi onun saygı g¼rmesini sağlar. Veliht olarak g¼r¼len Orhan’ın ileride olacağı b¼y¼k devlet adamı ve komutan imajı yazar tarafından sık sık perçinlenir. Holofira’ya aşık olur ve onu d¼đ¼nden kaçırarak evlenir. Romandaki esas kişilerden olarak öne çıkar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Dursun Fakih Orhana baktı. Mavinin en durusunda gözleri vardı, kırpış kırpış.” (Sepetçioğlu, 1974, s.9).

“Orhanın yüzündeki sarısı buğdaya vurmuş gün ışıkları tüylenmiş gibi geldi; gözlerindeki maviş bakışı gün ışığına sıyrılmış bir kılıç ucuna benzetti nedense... Sarısı buğdaya vurmuş gün ışığı yüzde ilk yumuşak tüyleri Akça Koca da fark ettiğinde, Orhana karşı sıradan bir talebe gibi davranmamak gerektiğine karar verdi. Orhanın gözündeki mavi bakışlar belli belirsiz çakırlaşmıştı; sesi dünki gibi değildi... gece gündüze dönerken sanki buz kesmiş, ılık bir suyu dondurmuştu. Orhan büyüyordu. Herhalde Beyliğe adım atıyordu.” (Sepetçioğlu, 1974 , s.139).

“Ebenin gözleri Osman Beyin yanındaki çocuktaydı: hangi çocuk?.. çocuksa bile çocuk itiş bu, yeni yetmeliğini çoktan doldurmuşa benzer, evlense evlenir, çocuğu olur bunun, ay ışımada hem de maşallah... Osman Beyi duymuyordu Ebe; kanı kaynamıştı, yorgunluğu uçup gitmişti, aşireti unutmıştu.” (Sepetçioğlu, 1974, s.186).

*Ömer Bey*⁹⁷:

“Osmanoğulları” adlı romanda, Ertuğrul Gazi’nin dostudur. Kızı Mal Hatun’u Osman Bey’e vermek ister. Osman Bey’in Bey olmasını ve Kayıların başına genç birinin geçmesini ister. Tanıdığı kişileri Osman Bey’i desteklemeye çağırır. Ertuğrul Gazi’nin yakın dostu olması ve Osman Bey’i desteklemesi Dünder Bey ve tekfurlar için tehdit oluşturur. Kızı ile Osman Bey evlendikten sonra devlet işlerinde yükseleceğini düşünür ve onları evlendirmek için uğraşır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

⁹⁷ Kaynaklarda görülmüş kişilerdendir. Çalışmamızda Osman Bey’in eşleri ele alınırken ayrıntılı aktarılmıştır.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Birinci, N., & Erdoğan, Y., s.9.

“Ömer Bey vaktile kızını Kayı aşiretinin genç reisine verirken çok şeyler ümit etmiş ve bu sayede aşiretin Osman Beyden sonra en nüfuzlu adamı olmak istemişti. Fakat aradan aylar ev yıllar geçtiği halde bu mevkie bir türlü yükselememişti. Vâkıa mühim hadiselerde onun da fikri alınıyor itibar görüyordu. Amma hepsi bu kadardı.” (Tülbentçi, 1949, s.200)

*Saltuk Alp*⁹⁸:

“Osmancık” adlı romanda Osman Bey’e bağlı alplardandır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Şeyh Mahmud’un da yerini Saltuk tutacaktır; çünkü, Saltuk onun bacı oğludur ve kulağı istese de istemese de Şeyh Mahmut dayısının başparmağı ile işaret parmağının arasındadır.” (Buğra, 1973, s.143)

“Turgut Alp” adlı romanda Saltuk Alp, Osman Gazi’nin yoldaşlarındandır. İyi bir savaşçıdır. Sarışın e mavi gözlüdür. Turgut Alp ile birlikte gizli görevlere katılır, casusluk yapar. Romanda Turgut Alp’in katıldığı tüm görevlerde ona eşlik etmesiyle dikkat çeker. İyi bir Müslüman olarak görülür ve Müslümanlığa aykırı durumlarda sert tepkiler verir.

“Osmanoğulları” adlı romanda Saltuk Alp, Osman Bey’in adamlarındandır. Karacahisar fethinde Abdurrahman ve arkadaşlarının yanında etkin rol alır. Bilecik fethini Osman Bey’e haber getirmesi ve bu fetihle önemli rol alması dikkat çeker. Savaşlarda Osman Bey ve arkadaşları ile birlikte görülen tematik güçlerdendir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Turgut sabırsızlık gösteriyor, yanına aldığı kendi gibi aceleci, deli dolu olan Saltuk Alp adlı on sekiz yirmi yaşlarındaki bir gençle beraber ‘Abdurrahman ağabey, hemen çıkalım, Osman Bey tehlikededir’ diyorlardı.” (Tülbentçi, 1949, s.409).

⁹⁸ Osman Gazi’nin yanındaki gazilerden olduğu bilgisine rastlanmıştır. Tarihlerde ismine fazla rastlanmaz. Muhtemelen devamlı Osman Gazi’nin yanında bulunmuş olmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.35.; Şimşiroğlu, s.100.

*Samsa Çavuş*⁹⁹:

“Devlet Ana” adlı romanda hakkında romanda çok az bilgi bulunur. Bu şahıs Kayı tarihinde önemli olduğundan ve Kayıların iyi dostlarından olduğundan anılmıştır. Bunların haricinde romanda bir etkisi bulunmamaktadır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Bir Samsa Çavuş vardır, Kayılardan... Tamam!... Bak bu Samsa Çavuş bildiğin göçebedir. Geçimsiz bilinir bizim buralarda bu Samsa Çavuş.... ‘Yurt tutamaması bundan’ derdi rahmetli babam. Yazın sahipsiz yaylalarda yaylalar, kışın şuna buna bağ vererekten Sakarya kıyılarında barınır.” (Tahir, 1967, s.26).

“Osmancık” adlı romanda Samsa Çavuş, Ertuğrul Gazi’ye bağlı kişilerdendir. Osman’ın Bey olmasından sonra ona da her türlü yardımı ve yoldaşlığı gösterir. Av konusundaki yetenekleri ile dikkat çeker.

“Osman Gazi” adlı romanda Samsa Çavuş, Ertuğrul Bey’in ve Osman Bey’in yoldaşlarındandır. Devlet işlerinde söz sahibidir. Osman Gazi’ye kız istemek için giden heyette bulunur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Samsa kısa boylu, geniş omuzlu, siyah kalın kaşlarıyla üstün zekası olan bir cengaverdi.” (Ersen, 1972, s.124).

“Osmanoğulları” adlı romanda Samsa Çavuş, Ertuğrul Gazi’nin yoldaşlarındandır. Söğüt’ten ayrılıp aşireti ile birlikte Sakarya yakınlarında yer tutmuştur. Samsa Çavuş, Ertuğrul Gazi’nin yakın arkadaşı olması, yaşlılığına rağmen dinç bir savaşçı olması, her zaman Kayılara sadık bir dost olması ile Osman Bey tarafından oldukça sevilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

⁹⁹ Kaynaklarda sık rastlanan Kayılar ile dost kişilerdendir. Ertuğrul Bey v e aşiretinden ayrılarak başka bölgeye yerleştiği ancak dost ilişkilerini koruduğu tahmin edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.17.; AYDIN, E. (2013). *Osmanlı Gerçeği*. İstanbul: Literatür Yayınları, s.87.

“Samsa Çavuş’u evvelce tayin edilen yerde adamları ile beraber kendilerini bekler buldular. Bu ihtiyar muharibin Ertuğrulun oğlu ile karşılaşması çok canlı oldu. Samsa gözyaşlarını tutamadı.” (Tülbentçi, 1949, s.417).

“Konak” adlı romanda Samsa Çavuş, Ertuğrul Gazi’nin yoldaşlarından. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“ ‘Gaza maza yaptığı yokmuş; gazileri yıllardır doyum bilmezmiş Hatta Samsa Çavuş bırakıp Ertuğrulu ayrı bir yerde yurt edinmek için kaçmış’. ‘Kimdir bu Samsa Çavuş ki.. Ertuğrulu da bilmem ya.. belli ki o Bey.. Samsa Çavuş?’. ‘Ertuğrul ile birlikte uca gelip yerleşenlerden bir bölüğün başı olmalı; hatırı sayılır biri zaar Aybüken ebeye bakarsan Ertuğrul ayarında’.” (Sepetçioğlu, 1973, s.62)

*Savcı*¹⁰⁰:

“Osmancık” adlı romanda Osman’ın ağabeyidir. Ertuğrul Gazi’nin ortanca oğludur. Oldukça bilgilidir. İyi ve cesur bir savaşçıdır. Osman’ın bey olmasını destekler. Oğlu Bay Koca, Kalanoz tarafından öldürülür. Oğlunun intikamını almak için uğraşırken kendisi de ölür. Harlaklılar onları anmak için kandiller yakar, türbe oluştururlar.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Savcı Bey, Osman Bey’in ağabeyidir. Osman Beyin Bey seçilmesinde onu destekler. Oğlu Bay Koca Ermeni Beli’nde Kulaca Hisar tekfuru tarafından öldürülür. Osman Bey’i Dündar Bey’in kışkırtmalarına rağmen korur. İnegöl ve Karacahisarlıların Domaniç yolunda yaptıkları baskında ölür.

“Osmanoğulları” adlı romanda Sarubatu, Ertuğrul Gazi’nin oğlu, Osman Bey’in ağabeyidir. Osman’ın Bey olmasını ister ve destekler. Osman Bey’in sürekli yanında olur ve devlet işlerinde ona yardım eder. Oğlu Bay Hoca Flatos tarafından öldürülür. Oğlunun intikamını almak isteyen Sarubatu ise Ekizce’de Flatos tarafından şehit edilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

¹⁰⁰ Osman Bey’in kardeşidir. Kaynaklarda farklı isimlerle sık sık görülür. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.21.

“Esasen Sarubatu, ihtirası olmayan bir adamdı.” (Tülbentçi, 1949, s.28).

“Konak” adlı romanda Saru Yatu, Osman Bey’in ağabeyi, Ertuğrul Bey’in oğlu ve Bayhoca’nın babasıdır. Oğlunun ölümünü metanetle karşılaması ancak intikamının alınması için fırsat kollaması dikkat çeker. Osman Bey’in Bey olmasını ister ve onu destekler.

*Şeyh Edebalı*¹⁰¹:

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerdendir ve ahi şeyhidir. Kerametleri, din bilgisi ve hocalık etmedeki kabiliyeti ile ünlenmiştir. Ertuğrul Bey ve sonrasında Osman Bey ondan öğüt ve nasihat almak için sık sık tekkesini ziyaret ederler. Dini otoritenin merkezi durumunda bulunur. Savaşa girileceğinde, bey seçimi yapılacağında ve çeşitli devlet işleriyle alakalı önemli kararlar alınacağında Şeyh Edebalı’ye danışmak kural haline gelmiştir. Kızı Bala Hatun’u çeşitli bahaneler üreterek Osman Bey’e vermeyi reddeder. Ancak sonrasında razı olur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Şeyh Edebalı yetmiş yaşında olduğu halde çok dinçti. Üç yılda sanki hiç değişmemişti. Geyikli Baba’nın armağanı olduğu bilinen karaca postunda oturuyor, samur kaplı yeşil cübbesi, uzun kırçıl sakalı, gür kaşlarının örttüğü rengi seçilmeyen gözleriyle nedendir bilinmez, şeyhin çok eski zamanların savaşçı Arap emirlerine benziyordu.” (Tahir, 1967, s.182).

“Osmancık” adlı romanda Ede Balı, Mal Hatun’un babasıdır. Söğüt’ün önde gelenlerindedir. Şeyh olarak bilinir. İlim ve bilim insanıdır. Roman içindeki görevi Osman’ın Osmancık’tan Osman Gazi Han oluşuna kadar onu aydınlatmak, yol göstermektir. Osman’ı düşünmeye ve sorgulamaya yönlendirir. Herkesin güvenine sahiptir. Adaletlidir. Oldukça yardımsever ve hoşgörülü olan Ede Balı, tekkesindeki misafırhanesinde konaklayacak kişilerin odasına

¹⁰¹ 13.yy.da yaşamış ünlü Ahi şeyhidir. Kaynaklarda adına sıklıkla rastlanır. Kızını Osman Bey ile evlendirdiği görüşünde birlik sağlanmıştır.

Ayrıntılı bilgi için bkz. Çalışkan, s.45.;İyiat, s.24. ;Demir, s.219.;Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.25,248.,Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.20.;Nasuh, s.119-120.; Maksudoğlu, s.46.; İnalcık, H., & Renda, G. s.45.

isterlerse almaları için para bırakacak kadar cömerttir. Osman onu bu özelliğinden etkilenir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Dinle oğul, dedi. Ertuğrul doksanı bulan yaşına rağmen dinçliği zedelenmemiş sesiyle ‘Ede Balı’nın terazisi doğru tartar, dirhem şaşmaz. Bana karşı gel; ona gelme.” (Buğra, 1973, s.17).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Şeyh Edebalı, Bala Hatun’un babasıdır. Ahilerin şeyhidir. Dede Baba ile eskiden dosttur. Bölgenin en büyük alimidir. İtburnu köyünde bir tekkede yaşar. Eskişehir Beyi’nin baskıları nedeniyle Söğüt yakınlarına taşınır. Osman Bey’i ve Kayıları oldukça sever ve destekler ancak kızını Osman Bey’e vermeyi başta reddetse de Osman Bey’in padişahlığa yorumlanan bir rüya görmesiyle kızını ona vermeyi kabul eder. Roman boyunca Osman Bey’in sık sık akıl danıştığı ve hürmet ettiği biri olarak görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Beyaz sakalı uzun bir yüzü vardı.” (Büyükarkın,1979, s.43).

“Şeyh Edebalı’nın ayağında fütüvvet şalvarı denen bir şalvar, başında ak bir börk vardı. Börkün tepesinden aşağıya doğru bir şerit sarkıyordu. Belindeki kuşağına ince bir kama sıkıştırmıştı.” (Büyükarkın,1979, s.45).

“Şeyh Edebalı, dedi. Ahilerin şeyhi, Kırşehirlidir. Moğolların şerrinden Kırşehir’i bırakmıştı. İlk tahsilini memleketinde yaptıktan sonra Şam’a gitmiş, fıkıh, hadis, tefsir ve tasavvuf üzerine çalışmış, geri dönmüştü. Büyük insandır. Onunla geçmişte beraber oturmuş, beraber konuşmuş, beraber dertleşmiştik. Sonra ben yollara düştüm. O ise bir yerde karar kıldı.” (Büyükarkın,1979, s.40).

“Turgut Alp” adlı romanda Şeyh Edebalı, Kayıların saygı gösterdiği bir alim olarak görülür. Saygı ve hürmet gören bir yaşlıdır. Devlet işlerinde işinden çıkılamayan durumlarda ona danışılır. Dündar Bey’in cezasının verilmesinde ondan akıl alınır. Romanda sadece isminden bahsedilir. Vakalarda fiilen görülmez ve hakkında bilgi verilmez.

“Osman Gazi” adlı romanda Şeyh Edebalı, Bala Hatun’un babasıdır. Bölgenin ileri gelen din alimidir. Evliyalardan sayılır. Bulunduğu köyde herkesten tarafından saygı ve güven görür. Yoksullara mal dağıtılması, yardım edilmesi konusunda ona güvenilir. Tekkesinde müritlerine yer verir ve onlarla birlikte ibadet eder. Osman Gazi ile tanıştıktan sonra iyi anlaşılır. Kızını Murat Alp’e sözlemek üzere iken Osman Bey’in kızı istemesi ve takip eden olaylardan sonra kızı Bala Hatun’u Osman Bey’e verir. Şeyh Edebalı’nın kızının Osman Bey’e aşık olduğunu görmesi, onların görüştüğünü anlaması üzerine bu evliliğe onay vermesi onun insan ruhunu anlayan biri olduğuna işaret eder. Edebalı, bulunduğu köyde insanlar arasındaki tartışmayı çözen, haklı ile haksızı ayıran kişilerdendir. İnsanlar arasında bir sorun yaşandığında çözülmesi için Edebalı’ye başvurdukları anlaşılır. Buradan din alimlerinin toplum düzeninde etkin sözü vardır. Şeyh Edebalı’nın haklıya hakkını teslim etme konusunda oldukça adil ve yerinde davranması dikkat çeker. Nitekim davalı ve davacıların Şeyh Edebalı’dan çıkan son karara boyun eğdikleri ve itiraz etmeyerek saygı gösterdikleri görülür. Bu toplum düzeninde şeriatın rolüne işaret eder. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Şeyh Edebalı hazretleri salih amel işleyenlerdendir. Allah’ı dil ile ikrar eylerdi. Kalbi tasdik ile ruhu huzura ererdi.” (Ersen, 1972, s.17).

“Göğsü Allah sevgisi ile dolup taşıyor, O’nu, yüce Halik’i andığı zamanlarda hep böyle olurdu; gözlerinden iri yaşlar akardı... O zaman ferahlık duyardı içinden. Hafifler, rahat ederdi... Çünkü o, tekbir ile tevekkülden ayrılmazdı.” (Ersen, 1972, s.16).

“Önsezisi ile Şeyh Edebalı’nın, Allah’ın temiz kullarından birisi olduğunu, etrafına çok sayıda mürit toplandığını, kendisini Allah’a adayıp muhitine ışık tuttuğunu anlamıştı.” (Ersen, 1972, s.131)

“Osman Gazi ülkesindeki disiplin, örf ve adetlere göre, mahkeme etmek usulü içerisinde kentin beyi ile en yüksek mevkide bulunan din adamı duruşmaya nezaret ederlerdi. Din adamının görevi, İslam şeriatından ayrılmamaktı. Nikah kıyar, gerektiği zamanlarda toplu namazlarda imam olur, hutbeye çıkar; hadisi şerifleri tefsir eden, Müslüman millete;

İslam'ın yüce ahlakını, doğruluğunu, fazileti öğrettirdi. Şimdi burada, bir altın bulma ve yağma edilme davasına bakılıyordu.” (Ersen, 1972, s.197)

“Osmanoğulları” adlı romanda Şeyh Edebalı, Bala Hatun'un babası ve Ahi şeyhidir. Romana göre Şeyh Edebalı ve Osman Bey, Orhan'ın doğumu vesilesiyle tanışmışlardır. Osman Bey kızını istediğinde, Osman Bey'in hayatı zor olduğu için ve kızını bir Bey'e vermek istemediği için reddeder. Sultanönü Sancak Beyi de Bala'yı istediğinde aynı cevabı verir. Ancak gelişen olaylar ve Osman Bey'in rüyası üzerine kızını verir. Osman Bey'in topraklarına yerleşerek gerektiği durumlarda ona nasihatler verir. Bilecik fethinden sonra kızı Bala Hatun ve torunu Alâeddin ile birlikte burada yaşamaya başlar. Tematik güçlerden olmasına rağmen kızı Bala Hatun ile Osman Bey ilişkisi dışında önemli etkisi olmadığı görülür. Romanda hakkında şu şekilde detaylı bilgi bulunur:

“Doğum münasebetile Söğüdü ziyaret edenler de vardı. Bunların arasında Eskişehir havalisinde İtburnu köyünde oturan ve şöhreti bütün Anadolu'yu tutmuş olan Şeyh Edebalı de vardı. Edebalı bu mıntıkanın en nüfuzlu Ahi reislerinden biri idi. Karamanda doğmuş, orada okumuş ve tahsili ilerletmek üzere Şama gitmişti. Şam'da devrin sayılı âlimlerinden ders almış, ilmini ilerletmişti. Anadolu'ya döndükten sonra Eskişehir civarında yerleşmişti. İtburnu adındaki ufak köy bu sayede birdenbire parlamış, ilim adamları Edebalı ile münakaşalarda bulunmak üzere buraya dolmuşlardı.” (Tülbentçi, 1949, s.153).

“Konak” adlı romanda Şeyh Edebalı, Söğüt bölgesinde yaşayan Ahi şeyhidir. Bölgede söz sahibi, saygı duyulan alimlerdenidir. Diğer şeyh ve dervişler üzerinde söz sahibi olduğu görülür. Tekkesinde diğerlerini toplayarak meşveret kurması ve bölgedeki siyasi ve politik durumlar üzerinde karar vermesi dikkat çeker. Kurulan toplantının başkanlığını yaptığı ve yönlendirdiği anlaşılır. Osman Bey'in Bey seçilmesi gerektiği meşverette anlaşıldıktan sonra, onun saygınlık kazanması ve itibar görmesi için kızını ona vereceğini söyler ve kendi fikri olan bir rüyayı Osman Bey görmüş gibi Anadolu'da yaymaları için dervişleri görevlendirir. Mal Hatun'un babasıdır. Kızını Osman Bey ile evlendirir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Oturduğu postta daha bir küçümencik kaybıldı Edebalı Şeyh; bol bir hırka, iyiden iyiye sarkmış kol yenleri, sivrice bir börke sarılmış akçalmadan bir burmaydı görünen.” (Sepetçioğlu, 1973, s.176).

“Çatı” adlı romanda Şeyh Edebalı, önemli ahi şeyhidir. Osman Bey’in kayınbabasıdır. Aralarında oldukça güçlü bir bağ olduğu, Osman Bey’in sık sık akıl danışmak ve dua almak için ona uğradığı görülür. Bir tekkede yaşar ve burada birçok kişiye eğitim verir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Şeyh Edebalı kara yünden gevşek dokunmuş bol hırkasının içinde varla yok arası oturuyordu; sırtı kamburumsu eğik, kol yenlerinin içinde elleri var mı yok mu belli değil.. biri gelse de hırkayı bir omuzundan çekip yukarıya doğru kaldırsa bulutumsu bir yumak kalacak geriye belki.” (Sepetçioğlu, 1974, s.124).

*Süleyman Şah*¹⁰²:

“Osman Gazi” adlı romanda Ertuğrul Bey’in babasıdır. Kayılar ile birlikte Anadolu’ya gelip yerleşmek üzere yola çıkmıştır. Fırat nehrine atıyla birlikte düşerek ölmüştür. Kayıların atası olarak kabul edilir. Romanda etkisi yoktur, isminden ve kim olduğundan, neler yaptığından bahsedilir. Vaka zincirinde yer almaz. Süleyman Şah, Osman Bey’in atalarının ve kökeninin açıklanması için yerleştirilmiştir.

“Osmanoğulları” adlı romanda Süleyman Şah, Ertuğrul, Dündar, Sungurtekin ve Gündoğdu’nun babasıdır. Aşireti ile birlikte Ahlat’tan yola çıkarak Amasya’ya kadar gelir. Aşiretine verimli meralar ararken Fırat nehrine düşerek ölür.

“Konak” adlı romanda Süleyman Şah, Kayılar göç ederken başlarında bulunan kişidir. Rahman’ın babasının bu kişiyle gittiği anlaşılır. Romanda etkisi yoktur. Ancak yazar tarafından Selçuklu tarihindeki iki farklı Süleyman Şah’ı birbirinden ayırmak için özenle yerleştirilmiştir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

¹⁰² Kim olduğu hakkında kaynaklarda oldukça çelişkili bilgiler vardır. Ertuğrul Bey’in babası kaynaklardaki en tartışmalı konudur. Çalışmada ayrı başlık olarak incelenmiştir. Ayrıca bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.15.; Hammer, s. 1.; Emecen, s.20-21.; Neşri, Aşiretten İmparatorluğa, s.41; Mccarty, s.58.

“ ‘Süleyman Şahla dedim ama Süleyman Şah, koca bir suyu geçerken daha bu yanda, Konyadan çok bu yanda boğulmuş. Ertuğrul Bey Kayıların başındaymış şimdi’. ‘Yanlışın olmasın oğul. Bu Süleyman Şah dediğin? Allah Allah bizim tekkeye de çok gelen giden olurdu, oturup dinlediklerim olurdu. Kınık Boyunun Selçuklu olanlarının da bir Süleyman Şah’ı vardır, suda boğulmamıştır ya öldüğü yere yakın bir yerde oğlu kılıç Aslan’ın bir koca suda boğulması vardır. Allah Allah... Allah Allah? Eyi bir yerden mi duyma bu laf?’. ‘Bütün gelenin gidenin dilinde. Süleyman Şah suda boğulunca Ertuğrul Beyden başka oğulları da varmış, üçü bu yana geri dönmüş. Onların anlattıkları da böyleymiş. Çok şaşkın bu işe niye? İsim isime cisim cisime benzer demişler, dememişler mi?’. ‘Demişler demişler de, yine de bir iş var bunda. Bir benzetmeyle bile bana bilerek yapılmış gibi geliyor... Bu Kayı Boyuna dikkat etmeli bundan böyle derim ben’.” (Sepetçioğlu, 1974, s.27)

*Taptuk Emre*¹⁰³ :

“Konak” adlı romanda, Yunus Emre’nin hocası olan alimdir. Şeyh Edebalı’nın düzenlediği meşverette yer alır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yunusun hamlığını pişiren, taşlığını yontan adamdı; taş damarlarının çiğ mavisini yuya arıta öyle bir Yunus çıkarmıştı ki ortaya bu yeni Yunusu eskisinin tanınmasının imkanı bile yoktu.” (Sepetçioğlu, 1973, s.170)

*Tokatlı Barak Baba*¹⁰⁴:

¹⁰³ Taptuk Emre, kaynaklarda sık rastlanılan kişilerdendir. TDV İslâm Ansiklopedisi’nin 2011 yılında İstanbul’da basılan 40. cildinde, 12-13 numaralı sayfalarda Haşim Şahin tarafından yazılan maddeye göre; Horasan’dan Anadolu’ya geldiği tahmin edilmektedir. Yaşadığı dönem hakkında kaynaklarda farklı rivayetler yer alır. Taptuk kelimesinin onun adı mı yoksa lakabı mı olduğu konusu belirsizdir. Babaî zümrelerine mensup pek çok derviş gibi Taptuk Emre’nin de baba unvanını taşıdığı Yunus Emre’nin bazı mısralarından anlaşılmakta, ayrıca Taptuk Emre’nin yaşadığı dönemde Anadolu’da bu ismi kullanan şahsiyetlerin varlığı bilinmektedir.

Konuyla alakalı ayrıntılı bilgi için bkz. Köprülü, s.257-260 ve ANADOLU, C. (1993). *Gönüller Sultanı Yunus Emre*. İstanbul: Kamer Yayınları. s.42-46.

¹⁰⁴ Barak Baba kaynaklarda sık karşılaşılan kişilerdendir. TDV İslâm Ansiklopedisi’nin 1992 yılında İstanbul’da basılan 5. cildinde, 61-62 numaralı sayfalarda Ahmet Yaşar Ocak tarafından yazılan maddeye göre; Barak Baba’nın vecd halinde söylediği rivayet edilen ve muhtemelen dervişlerinden biri tarafından kaleme alınan bir risâlesi zamanımıza kadar gelmiştir.

“Konak” adlı romanda, Şeyh Edebalı’nın meşveretine katılan Babai dervişıdır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Göz ucuyla baktığında kokunun sahibini de gördü: çam yarmasında, alıç ağaçlarının dikenli, pütürlü, hantal göğdesindeydi. Asıl rengi ak olan, isten pastan adı bilinmez renklere bulanmış bir koyun postunu geçirivermişti sırtına; koyun postlarından tutan deriden sırımlar yer yer kopuktu. Yine asıl rengi ak olan upuzun saçlarıyla upuzun sakalları kenevir tohumlarının dumanındaydı. Dizlerinin önüne kocaman zilli bir def koymuştu; yine kocaman, belki kırk elli budaktan fazla budağı olan bir sırık boylu boyunca defin önündeydi. Olsa olsa Tokatlı Barak Baba olabilirdi bu; Yunus o taraflara hiç gitmemişti ama duymuştu; bu def bir elinde bu sırık öteki elinde dolaşıp duran cinstendi; çalıp oynar diye duymuştu, ipe sapa gelmez şiirler ırlar, aşiretleri yerinden oynatır demişlerdi bunun için; Tokatlı Barak Baba buysa eğer... yaşı yüz mü seksen mi ne?.” (Sepetçioğlu, 1973, s.173)

*Turgut Alp*¹⁰⁵:

“Osmancık” adlı romanda Osman’ın adamlarındandır. İnegöl alınasında etkin rol oynadığı için Osman kaleyi Turgut Alp’in yönetimine emanet eder.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Turgut Alp, Osman Bey’in yoldaşlarındandır. Romandaki önemli savaşçılardandır. Onun yenilmezliği ve bileği bükülmezliği Söğütlüler arasında deyim haline gelmiştir. Kaya Alp’a kılıç kullanmayı ve savaşmayı öğretir. Onun hocasıdır. Yassı Çoban’ın Dünder Bey’in ihanetlerinde çok önemli rolü olduğunu herkesten önce anlayıp sık sık onu korkutması öne çıkar. Yassı Çobanın ihanetleri yüzünden onun kolunu keser. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

¹⁰⁵ Kaynaklarda adına sık rastlanır. Osman Gazi ile birlikte savaşmış kişilerden olduğunu bilinmektedir. İnegöl’ün alınmasından sonra burada etkin faaliyetler yürüttüğü bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi s.28; Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.29.; Şimşiroğlu, s.100.

“Turgut Alp kolay kolay yenilemezdi. Onu devirip geçmek her yiğidin harcı değildi.” (Büyükarkın,1979, s.219)

“Turgut Alp derlerdi ona, gözünü budaktan sakınmaz, kızdı mı dağ devirirdi. Yaşatmak için yaşamayı kabullenmişti. Küçükken boş yere bir kuş öldürmüştü de babası ona öyle bir tokat atmıştı ki bir hafta yataktan kalkamamıştı. O yandan bu yana alpların ilk yasasını aklından hiç çıkarmamıştı.” (Büyükarkın,1979, s.221).

“Turgut Alp” adlı romanda Turgut Alp, romana adını veren başkişidir. Akıncıdır. Osman Bey’in önemli adamlarındandır, onun için çeşitli kılıklara girip bölgede casusluk yaptığı görülür. Yarhisar, İnegöl ve Bilecik’e çeşitli kılıklarda bilgi toplamak amacıyla gizlice girer. Rumcayı iyi bilir. Bu nedenle yazışmalarda ve tekfurlara karşı gizli görevlerde Turgut Alp’in yardımına ihtiyaç duyulur. Romanda aşkı, duyguları, korkuları, düşünceleri ile birçok yönden izlenebilir. En baskın özelliği iyi bir akıncı olmasıdır. Olukça cesur bir görev adamı olarak öne çıkar. Dinine oldukça bağlı bir Müslüman olarak görülür. Gizli görevlerde ve zindanda namaz kılmayı aksatmaz. Şaraptan nefret eder. Bir Müslümana ait olan tüm özellikleri oldukça yakın gösterilerek yazar tarafından bir prototip haline getirilir. Prenses Meri’ye aşiktir. Aramis ile roman boyunca çatışır, onu her defasında yense de Aramis sürekli olarak Turgut Alp’in elinden kaçar. Bilecik’te esir düşer ancak akıl oyunları sayesinde kaçmayı başarır. Turgut Alp’in Aramis ile çatışması romanın merkezinde yer alır. Tematik gücü temsil eder. Romanda ahlaklı ve erdemli kişi olarak görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Hayli uzun boylu, şaşılacak derecede geniş omuzlu, uzun siyah saçlı, geniş alınlı, dik başlı biri. Gözlerine gelince; ben bile ne renk olduğunu bilmiyorum. Zira her zaman başka başka renklerde parlar. Teni hafif esmer,, yürürken toprağın titrediği zehabına kapılır insan, çok iyi kılıç kullanır ve ata biner. Okçulukta da üstüne yoktur.” (Bahadıroğlu, 1981, s.254).

“Evet, başında kavuğu, sırtında cübbesi, kemer burnu, pırıl pırıl ela gözleriyle hancı tam bir Türk’tü. Gençti de üstelik. O zamana kadar gördüğü şişko, yaşlı hancıların hiçbirine benzemiyordu. Hele bakışları o kadar tuhaftı ki, insanın içini ürpertiyordu. Kaç kere gözleri karşılaşmışsa, Tomas bakışlarını kaçırma mecburiyeti duymuştu. Adamın gözleri insanın içini okumak ister gibi derinden bakıyordu. Acayip parıltılar oynaşyordu göz bebeklerinde.” (Bahadıroğlu, 1981 , s.13)

“Osman Gazi” adlı romanda Turgut Alp, kayının önde gelen savaşçılarındandır. Osman Gazi’nin yoldaşlarından olarak devlet işlerinde söz sahibi olduğu görülür. İnegöl’ün fethedilmesinde önemli rol oynar, bu rolde gönülle olmasının sebebi ise İnegöl tekfurunun kızına aşık olmasıdır. Anya’nın yardımıyla kaleyi alır. Tekfur ve metresinin Bizans’a gitmesini sağlar. Osman Gazi tarafından İnegöl beyi olarak burada bırakılır. Anya ile evlenir. Romanda hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

“Osman Gazi Turgut Alp’e güvenirdi. Onun nice kahramanlıklarına şahit olmuştu. Çünkü Turgut Alp ateş gibi parlayan gözlerinin ardında, ince görüş ve üstün zekaya sahipti.” (Ersen, 1972, s.205).

“Güzel yüzlü, siyah bakışlı, çekik gözlü, uzun boylu ve geniş omuzlarıyla bir kahraman Türk leventi olan Turgut Alp, İnegöl’de idi.” (Ersen, 1972, s.205).

“İnegöl tekfurunun kızı, şahane güzelliğiyle gönlünde taht kurmuştu. O dilberin yoluna düşmek, kılıçla kaleyi zaptetmek, sonra onun kalbin girmek tek emeli idi.” (Ersen, 1972, s.208).

“Osmanoğulları” adlı romanda Turgut, Kayı gençlerindedir. Roman başında Dündar Bey’in adamlarından olan Korhan ile birlikte görülür. Dündar Bey’in ihanetlerine tahammül edemeyerek Osman Bey’in tarafına geçer. Turgut, Kartallı Han’da Abdurrahman’ın Korhan’dan mektupları çalmasına müsaade ederek Osman Bey’in tarafına geçeceğinin işaretlerini vermesi, Dündar Bey’in ihanetlerini desteklemediği dikkat çeker. Turgut Alp, Osman Bey’in adamları arasında oldukça sevilir. Görevlere Karamürsel ve Abdurrahman ile birlikte gönderilir. Kısa sürede güven kazanmış, vefalı ve güçlü bir savaşçıdır. Bilecik zindanında Abdurrahman ile birlikte esir edilir. Kayıların en sevilen savaşçılarında birisi haline gelir. Tüm görevlerde Abdurrahman ve Karamürsel’in yanında görülür. Osman Bey onu görevlendirmese bile arkadaşları onsuz gitmek istemez. Laskaris ve Yorgiya’nın düğününe yapılan baskında gelini kaçıır ve onu çok beğenir ve evlenir. Osman Bey ve arkadaşlarıyla birlikte tüm savaşlarda görev alır. İnegöl’e Osman Bey’in emri ile baskın yapar ve burayı fetheder. Burası Osman Bey tarafından onun yönetimine bırakılır. Romanda hakkındaki bilgiler şu şekildedir:

“Yalnız içlerinde on dokuz yirmi yaşlarında bir genç vardı. Adına Turgut diyorlar. Fena bir çocuğa benzemiyor. Ben adamın yüzüne bakar, kalbini okurum. Nasıl olmuş da onların arasına karışmış bilmem.” (Tülbentçi, 1949, s.32).

“Turgut, savaş esnasında kendisini kaybedecek kadar kaptırır, zevkine doyulmaz bir cesaretle arslanlar gibi vuruşurdu. Sonra hızını alamaz, cengin bitmesinden adeta müteessir olurdu. Korku nedir bilem, Abdurrahmanın aksine olarak da ihtiyat kabul etmedi.” (Tülbentçi, 1949, s.671).

“Çünkü aşirette hemen hemen en sevilen dilaverlerden biri de o idi. Gözünü budaktan sakınmaz, gaza meydanlarında ölüme gönüllü gider, Osman Bey öl dese ölürdü. At sürmekte, ok atıp kılıç sallamakta emsali pek yoktu. Tek kusuru fazla telaşlı olması idi. Buna da tüm beyler ve ihtiyarlar alışmıştı.” (Tülbentçi, 1949, s.587).

“Konak” adlı romanda Turgut Alp, Ertuğrul Bey’in adamlarındandır. O öldükten sonra oğlu Osman Bey’i destekler ve ona katılır.

*Yarhisar Tekfuru*¹⁰⁶:

“Osmancık” adlı romanda Dukas’tır. Holofira’nın babasıdır. Kızını seven bir babadır. Holofira ile Orhan’ın evlenmesine müsaade etmez. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Dukas güler yüzlüdür. Bu güleçliği de soğukluğunu büsbütün belirtmektedir.” (Buğra, 1973, s.35).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Yarhisar tekfuru, Holofira’nın babasıdır. Türklere alenen düşmanlık etmese de Kayılar aleyhinde yapılan ittifaklara katılır. Kızını Orhan Bey’e vermeyi reddeder.

¹⁰⁶ Kaynaklarda sık geçmesine rağmen kişisel bilgisine ulaşamadım. Ayrıntılı bilgi için bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.29.

Holofira ile Bilecik tekfurunun düğününde Osman Bey’i öldürmek için yapılan ittifaka destek verir. Osman Bey tarafından öldürülür.

“Turgut Alp” adlı romanda Nikefor, Yarhisar tekfurudur. Dünder Bey’i yanında tutmaya çalışır. Hanofer ve Holofira’nın babasıdır. Kızını Bilecik tekfuru ile evlendirmek ister. Türklere düşman olduğu görülür. Aramis’i ve onun kurnazlıklarını kullanarak bölge tekfurlarını Osman Bey aleyhinde ittifak etmeye çağırır. Kızları Türkler tarafından kaçırlır. Aramis’i öldürür.

“Osmanoğulları” adlı romanda Nikefor, Yarhisar tekfurudur. Dünder Bey’i kullanarak Kayıları yıkmaya çalışır. Bunun için kadınları kullanır ve Dünder Bey’i bu yolla avucuna alır. Roman boyunca Osman Bey aleyhinde gizlice çalışır ve Kayıları ortadan kaldırmak ister. Bilecik Tekfurunu kontrol edebilmek için kızı Holofira’yı ona vermek ister. Bilecik’i fetheden Osman Bey Yarhisar’ı da alınca gelini olacak olan Holofira’nın üzülmemesi için Nikefor’u bağışlar. Fırsatını bulduğu ilk anda ailesini bırakarak Türklerin elinden kaçması dikkat çeker. Nikefor, olay zincirinin başından beri ailesini politik meseleleri halletmek için kullanan, kadınları kullanarak onların üzerinden planlar yapan bir tekfur olarak görülür. Bilhassa Laskaris ile birlikte romanda tuzaklar kuran kurnaz kişilerdendir. Onun söz ve hareketleri Türkler tarafından şüphe ile karşılanır. Bir süre İstanbul ve Bursa’da Türkler aleyhinde tuzaklar kurmaya devam eden Nikefor, ailesine kavuşmak ve daha rahat bir hayat yaşamak için Osman Bey’den özür dileyerek Karacahisar’a yerleşir. Osman Bey için casusluk yapmaya başlar. Sadakat gösterdikçe Türklerden saygı gördüğünü anlayınca Türklerle dost olur, Müslüman olarak “Abdurrahman” adını alır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yarhisar tekfuru yaman bir adamdı. Dünder Beyi avucunun içine almak için her çareye başvuruyordu. Hatta bu akşam baldızı Elena’yı Türk Beyinin yanına oturtacak ve onun kalbini fethetmeğe çalışacaktı.” (Tülbentçi, 1949, s.16).

“Tekfurluğunun ilk gününden bugüne kadar daima Türklerin aleyhinde çalışmış, türlü entrikalar çevirmiş ve nihayet muvaffak oldum zannettiği bir anda, bütün hayalleri ile beraber yıkılmıştı.” (Tülbentçi, 1949, s.553).

*Yunus Emre*¹⁰⁷:

“Devlet Ana” adlı romandaki tarihî kişilerden gezgin bir ozandır. Kaplan Çavuş ile eski dosttur. Hem onu görmek hem de Edebalı’dan haber iletmek için Söğüt’e gelir. Osman Bey’e Edebalı’nın kızını ona vermeyi kabul ettiği haberini getirir. Burada dostları ile zaman geçirir. Romanda halk sanatçısını temsil eder. Dönemin şiir ve sanat anlayışını aktarmada köprü rolü oynar. Yer yer şiirler söyler. Gezdiği yerlerden haber taşır. Bir mesnevi yazdığına ve buna “Risalet-al Nushiye” adını vermeyi düşündüğünden bahseder.¹⁰⁸ Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Kaplan Çavuş, çocukluk arkadaşı, kan kardeşi Yunus Emre ozanı görmesiyle ellerini dizlerine vurarak çırpınmaya başladı.” (Buğra, 1973, s.213).

“Mesnevi yazmaktayız uyuma Kapan, Hamzaname değildir bu... Beylere sultanlara sunulacak! Her malın kılıfı kendine ve de alıcısına göredir”, ‘Hani siz Karamanoğlu divanına Türkçe getirdinizdi. Acemceyi devlet katından sürüp çıkardınızdi. Adamın işi sözünü utmazsa nasıl gelir ki iki yakası bir araya’.” (Buğra, 1973, s.217).

“Konak” adlı romanda Derviş Yunus, dönemin tanınan gezgin dervişlerindedir. Romanda Yunus Emre olarak çağırılır. Şeyh Edebalı’nın tekkesinde kurulan meşverete davet edilir ve bu toplantı Yunus Emre’nin gözünden anlatılır. Diğer derviş ve şeyhler Yunus Emre yoluyla tanıtılır. Kişileri tanınması ve ilimleri bilmesi onun önde gelen ilim adamlarından sayıldığı gösterir. Osman Bey’in büyük bir devlet adamı olacağına inanır ve onu destekler. Tematik güçlerindedir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

¹⁰⁷ Kaynaklarda sık görülen kişilerdendir. Ancak ne zaman yaşadığı ile ilgili ihtilafli bilgiler mevcuttur. TDV İslâm Ansiklopedisi’nin 2013 yılında İstanbul’da basılan 43. cildinde, 600-606 numaralı sayfalarda Mustafa Tatçı tarafından yazılan maddeye göre Yunus Emre’nin tarihî şahsiyeti hakkında çok farklı görüşler ileri sürülmüştür. Yunus’un yaşadığı çevre hakkında Bektaşî geleneğinin doğruluğunu kabul eden Mehmed Fuad Köprülü, onun XIII. yüzyılın son yarısında Sivrihisar’da yahut Bolu civarında Sakarya suyunu yakın köylerden birinde yetişmiş bir Türkmen olduğunu belirtir.

Konuyla alakalı ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Köprülü, s.257-285. ve Anadol, s.3-11.

¹⁰⁸ Bkz. Tahir, s.216.

“Sesi gül terlemesindeydi; tomur tomur, içinde ışıklar yanıyordu. Yüzüne baktığında gül terlemesinin daha da ışıklandığını gördü. Bir dervişi muhakkak; sesiyle yüzü hiç bu kadar birbirine benzeyen bir derviş görmediğini düşündü Osman; toprağın durulaştığı bir yüzdü; suyun toprağa doya doya kanışındaki bir sestü.” (Sepetçioğlu, 1973, s.96).

2.2.2. Tarihî Gerçekliğe Sahip Olmayan Kişiler

2.2.2.1. “Osmanoğulları” Romanı

“Osmanoğulları” adlı romanda yer alan 68 kişinin 44’ünün tarihî gerçekliğe sahip olmasının yanında 24 kişinin tarihî gerçekliği olmadığı görülmüştür. Roman genel itibarıyla bahsedilen dönemi kapsayan tarihî kaynaklardaki kişilerden oluşmakla birlikte bu kişilerin de çoğu kez kurgulanmış özellikleriyle görülmüş olması dikkat çeker. Romanda kurgulanmış olan karakterler vaka zincirinde etkin rol oynar. Yazar, düğümleri çözmek için kurgu karakterleri kullanır. Bu ise romanın gerçekçiliğine zarar verir. Tarihte yer almayan kişilerin, tarihî ele alan romandaki tarihî gerçekliğe sahip olaylarda etkin rol alması, düğümlerin çözülmesini sağlaması romandaki tarihî olayların gerçekliğinin ve neden-sonuç ilişkisinin zarar görmesine neden olmuştur. Tarihî gerçekliğe sahip olayları kurgu kişilerin etkilemesi ve çözüme kavuşturması romanın gerçeklik ile arasını önemli ölçüde açmıştır. Romanda görülen kurgu kişiler şunlardır:

Laskaris, Bilecikli şövalyedir. Oldukça kurnaz ve hilekar olması dikkat çeker. Sık sık güçlü bir savaşçı olduğunu iddia etse de kimseyi inandıramaz. Kavga durumlarında savaşmak yerine kimseye fark ettirmeden kaçması ile dikkat çeker. Tekfurların gizli iş birliklerinde müttefik toplamak için görevlendirilmesi dikkat çeker. Bu durum onun kurnaz ve insanları kandırmaya elverişli yapısıyla alakalıdır. Elçi olarak görevlendirilmesi dikkat çeker. Kendi müttefikleri arasında bile yalan söylediği ve müttefikleri de kandırarak birbirine düşürdüğü, yalanlarıyla oyaladığı görülür. Tekfurların etrafındaki kadınlarla eğlence zamanlarında yakınlaşmaya çalışır. Ancak onun huyunu iyi bilen Elena ve Evdoksiya ondan kaçmaya çalışırlar. *Laskaris*’in oldukça maymun iştahlı olması dikkat çeker. Önce Elena’ya arkadaşından Evdoksiya’ya aşık olduğunu gösterir. Evdoksiya’yı elde etmek için kocasını öldürecek kadar ihtiraslıdır. Anronikos öldükten sonra onun yerine Yarhisar’da birinci şövalye olan *Laskaris*, Nikefor’un izniyle onun

miraslarına konar ve Evdoksiya’da hak iddia eder. Evdoksiya Abdurrahman tarafından kaçırılınca Türklere karşı iyice kinlenmesi dikkat çeker. Evdoksiya’yı kaçırma girişimi başarısız olur. Nikola’nın yeğeni Yorgiya ile evlenmek ister. Kız düğün günü kaçırılır ve Turgut Alp ile evlenir. Yaptığı kurnazlıkların sık sık cezalandırıldığı, beğendiği kadınların hepsinin Türklere aşık olduğu ve onları kaybettiği, Türkler tarafından her fırsatta rezil edildiği görülür. Vaka zinciri boyunca kurulan her tuzak ve Kayılar aleyhindeki her planda Laskaris’in etkisi olduğu gözlenir. Bu nedenle romandaki asıl karşıt güçtür ve tüm düğümler Laskaris üzerinde yoğunlaşır. Laskaris romana yazar tarafından çatışma unsurunu kuvvetlendirmek için özenle yerleştirilmiş düşmandır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Otuz beş yaşlarında, uzun boylu, geniş omuzlu, yakışıklı bir genç olan Laskaris’in sözleri, hürmetle ve alaka ile dinleniyordu.” (Tülbentçi, 1949s.6).

“Laskaris denilen herif hakikaten pek riyakâr adam. Tek hatası yalnız kendisini kurnaz zannetmesidir.” (Tülbentçi, 1949, s.76).

“Sırnaşık olduğu kadar da korkunç ve küstah bir adam olan Laskarisin tecavüzlerine karşı kendisini nasıl müdafaa edebileceğini düşündü.” (Tülbentçi, 1949, s.133).

Karaca Balaban “Osmanoğulları” adlı romanda, İnegöl fethinden sonra Söğüt’e gelen elçi heyetinin başındaki kişidir. Karaca Balaban, Osman Bey’e Selçuklu sultanının kendisini Sancak Beyi tayin ettiğini ve tablhane gönderdiğini haber vermesi ile önemlidir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“İri yapılı, siyah sakallı, kılık kıyafetinden heyetin reisi olduğu anlaşılan bir zat aşireti reisi ile görüşmek istediğini söyledi.” (Tülbentçi, 1949, s.349).

Hancı Hasan, Kartallı hanının sahibidir. Bölgede olup biten her şeyi onun hanında haber almak mümkündür.

Korhan, Dündar Bey'in adamıdır. Onun gizli işlerine yardım eder. Dündar Bey'in Osman Bey'e karşı ihanetlerinde kilit rolü oynar. Oldukça sinirli ve uyumsuz yapısıyla dikkat çeker. Sevilmeyen karşıt güçlerdendir. Oldukça iyi kılıç kullanması ile dikkat çeker. Vaka zinciri boyunca Dündar Bey'in ihanetlerine yardım eder. Dündar Bey ile birlikte öldürülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“İçlerinden iri yapılı, geniş omuzlu, siyah torba sakallı, elmacık kemikleri çıkık, hain bakışlı bir tanesi Hasan'ı fena terslemişti. (...).Siyah torba sakallı adamın adı Korhan'dı.” (Tülbentçi, 1949, s.7).

“Osman Bey, Korhan'ı çok iyi tanıyordu. Bu adamı hiçbir zaman sevmemişti. Kayı aşiretine sonradan katılmışlardandı. Birkaç yıl evvel Dündar Bey'e çatmış ve onun sayesinde ilerlemek yolu bulmuştu.” (Tülbentçi, 1949, s.32).

Eskişehir Tekfuru, bir Rum Beyi olan Dimitrius'tur. Osman Bey'e dost olduğu göstermeye çalışır ancak diğer tekfurlarla birlikte hareket eder. Dündar Bey'e yazdığı mektubun Osman Bey'in eline geçmesi ile planı ortaya çıkar. Karşıt güçlerden olarak görülür. Kızı Talia'yı bölgeyi yöneten kişilerin yanına göndermesi ile dikkat çeker. Bu şekilde Eskişehir'de söz sahibi kalmaya çalışır. Ancak oldukça etkisiz bir Tekfur olması ve yönetimde söz sahibi olamaması dikkat çeker. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Eskişehir Rum beyi Dimitrius ise bir emir kulundan başka bir şey değildi.” (Tülbentçi, 1949, s.328)

Konyalı Mesud, Dündar Bey'in adamlarındandır. Tekfurlar ile işbirliğine girer ve menfaatlerinin uyuşmadığı yerlerden hızlıca uzaklaşır. Oldukça akıllı ve kurnaz olması dikkat çeker. Harmankayalı Papazı zehirleyerek öldürür. İhanetleri ortaya çıkacağı zaman saklanır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Mesut kırk kırk beş yaşlarında, avurtları birbirine girmiş, zayıf, sivri sakallı ve şeytan bakışlı bir adamdı.” (Tülbentçi, 1949, s.98).

“Evet, şimdi o da Kütahyadadır. Fakat görerseniz tanımazsınız, saçları vaktinden evvel beyazlamış. Göbeğine kadar sakalı var. Adını da değiştirdi.” (Tülbentçi, 1949, s.379)

Harmankayalı Papaz, Mihal Bey’in casusudur. Bölgedeki hanlarda konaklayarak olan bitenleri öğrenip Mihal Bey’e haber gönderir. Bilhassa hanlarda konaklayarak gizli bilgileri edinir. Önemli gördüğü haberleri iyice öğrenir. Etkili casuslardandır. Mihal Bey ve Osman Bey dost olduktan sonra Kayılar lehinde casusluk yapmaya başlar. Türklerin yapacakları baskınlar gizli olsa bile papazın bundan bir şekilde haberdar olduğu ve verdiği gizli mesajlarla Türklerin baskınlardan kurtulduğu ve fetihlerinin kolaylaştığı görülür. Şarabı fazla kaçırdığı için öldüğü söylenir. Ancak Muhittin’in verdiği bilgilerden, zehirlendiği anlaşılır. İntikamı kardeşi tarafından aranır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Merak edecek bir şey yok. Papazı ben tanırım, yüzünde riyadan eser yoktu. Yoksa o kafir başka türlü güler. Köse Mihalın emir kuludur. O öl dese ölür. Onun eminden çıkmaz. Mihal Bey ise namuslu adamdır, verdiği sözden dönmez.” (Tülbentçi, 1949, s.260).

“Eğer mutemet adamı sivri sakallı papaz şarabı fala kaçırıp birdenbire ölmemiş olsaydı Harmankaya’ya pek döneceği yoktu.” (Tülbentçi, 1949, s.352).

Elena, Yarhisar tekfurunun baldızıdır. Oldukça güzel bir kadındır. Tekfurun Dünder Bey’i avucuna alma planlarına yardım ederek onu kandırır. Ancak Elena oldukça genç olduğundan kendisi gibi genç bir adama şık olmak ister. Osman Bey’i beğenir. Elena, Bizanslı erkeklerden hoşlanmayan, çoğu özellikleri nedeniyle Kayılı erkeklere yakınlık duyan bir kadındır. Türkler tarafından kaçırılan ve onlarla evlenen Yorgiya ve Evdoksiya’ya imrendiği görülür. Oldukça güzel olması nedeniyle Nikefor’un planlarında kullanılan Elena, aşkı arayan bir kadındır.

Nikefor'un isteğiyle erkekleri kontrolüne alır. Abdurrahman'ı oldukça beğenir ve onunla yakınlaşır. Sık sık onunla birlikte olmaya çalışır. Nikefor'un planlarına destek vermesi ve onun söylediklerini yapmasına rağmen Elena aslında bu hayattan kurtulmak ister. Bunun yolunu ise Türklerle olmakta bulur ve güzelliğini onlara sergilemekten çekinmez. Romanda etkili olan kadın kişilerdendir. Holofira ve Orhan Bey ilişkisinde birleştirici rol alır. Akıllı bir kadın olması ve çatışma hallerinde çözüme ulaşmak için akılcı çözümler üretmesi dikkat çeker. Tatlı dil kullanarak gönül almakta ve insanların içlerini rahatlatarak etrafı yatıştırmakta oldukça maharetlidir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Elena yirmi iki yirmi üç yaşlarında güzel vücutlu, iri göğüslü ve baygın bakışlı dul bir kadındı. Kocasını öldükten sonra hayatı maceralarla geçmişti.” (Tülbentçi, 1949, s.17).

“Dündar'ı sevmesine imkan yoktu. O, ihtiraslarını söndürebilmek için Osman Bey gibi genç ve gürbüz bir sevgili arıyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.26).

Evdoksiya, Bilecikli bir şövalye olan Anronikos'un karısıdır. Yarhisar tekfurunun düzenlediği eğlencelere katılarak kendisine ilgi gösteren erkeklerle eğlenir. Oldukça güzel bir kadın olduğu için ilgi çeker. Abdurrahman'dan kocasını serbest bırakmalarını ister ancak onu görünce aşık olur. Turgut Alp ve Abdurrahman Bilecik zindanına atıldıklarında kaçmaları için yardım eder. Kocasını öldükten sonra Laskaris'in tecavüzlerinden kaçmak için Abdurrahman'dan yardım ister. Söğüt'e geldikten sonra Müslüman olup “Gül Hatun” adını alır ve Abdurrahman ile evlenir. Eskişehir'in Kayılara verilmesi ve Abdurrahman'ın buradan sorumlu olması üzerine onunla birlikte gider. Ancak Abdurrahman'ın olmadığı bir zamanda Laskaris tarafından kaçırılır. Sadık aşık rolünde olduğundan kendisini Porsuk çayına atar, Abdurrahman ve arkadaşları tarafından kurtarılır. Abdurrahman ile çocukları olur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Şövalye Andronikos'un oynak ve maceraperest karısı Evdoksiya da saraydan çıkmıyor, kocasını kurtarması için Nikefor'a yalvarıyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.61).

“Elmacık kemikleri hafifçe çıkık, buna mukabil gayet ince bir suratı, kandilin ışığında bakışları büsbütün mânalaşan elâ gözleri vardı. İnce kanatlı burnu yüzünü daha da güzelleştiriyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.68).

Andronikos, Evdoksiya'nın kocasıdır. Yarhisar tekfuru ve diğer tekfurların işbirliğinden sonra Ömer Bey ve kızını kaçırmak için Söğüt'e gelir ancak yakalanarak esir alınır. Serbest bırakıldıktan sonra Türklere vefa borcu duyması dikkat çeker. Kıskanma duygusu olmayan bir adam olarak görülür. Başka erkeklerin karısıyla alakadar olmasından rahatsız olmaz. Hatta Evdoksiya ondan kendisini rahatsız eden Laskaris'i uyarmasını istemesine rağmen Andronikos bunu normal karşılar. Andronikos, Evdoksiya'ya aşık olan Laskaris'in tuzağına düşerek ölür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Biraz sonra başta genç ve oynak kadının kocası şövalye Andronikos olmak üzere on süvari boğaza girdi.” (Tülbentçi, 1949, s.41).

“Andronikos çok geniş fikirli adamdı. Karısını teselli etti: ‘Aldırma bir gün gelir vazgeçer, kabahat onun değil, senin. Çok ama çok güzelsin. Erkekleri derhal teshir edebiliyorsun. Sonra Bilecikte onunla fazla alakadar oldun. Üzülme geçer, her şey geçer’.” (Tülbentçi, 1949, s.128)

Arkitas, Yarhisarlı papazdır. Nikefor tarafından Osman Bey'e elçi olarak gönderilir. Tıpkı Laskaris gibi hile kurmakta yetenekli olan karşıt güçlerden biri olarak görülür. Arkitas, Yarhisar tekfurunun elçilik işlerini yürütür. Oldukça zeki ve kurnaz olmasıyla birçok durumdan kolayca sıyrılması dikkat çeker. Laskaris ile birlikte yaptığı kurnaz planlar Türklerin başına çok bela olur. Ekizce'de yapılan savaşta Turgut Alp tarafından öldürülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“En şayanı dikkat elçi Yarhisarlı bir papazdı. Bu ihtiyar adamın şeytan gibi zeki ve kurnaz olduğu gözlerinden anlaşılıyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.148).

“Osman Bey hayatından böyle bir adam gördüğünü hatırlamıyordu. Yarhisar tekfurunu adamları da cin gibi şeylerdi. Sivri sakallı, ihtiyar papaz, bu arada Tekfurla arası açık olan İnegöl Rum Beyi Nikola’yı da çekiştirmeyi unutmamış, bu civarın sükûtunu bozanın yalnız o olduğunu söylemişti.” (Tülbentçi, 1949, s.150)

“Osman Bey susturdu; ‘Siz bir hilebazdan başka bir şey değilsiniz. Yalancı, riyakar bir adamsınız.’” (Tülbentçi, 1949, s.196).

*Derviş Turgut*¹⁰⁹, Şeyh Edebalı’nın öğrencilerindendir. Kısa zamanda Osman Bey ile yakın olur ve Bala Hatun ile evlenmesinde aracı olur. Bu nedenle Osman Bey ve Bala Hatun’un nikahlarını kıyar. Bu vaka haricinde romanda etkisi olmayan tematik güçlerdendir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yanında da bir genç vardı. Bu müritlerinden olup adı Turguttu. Ağırbaşlı bir zâta benziyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.290).

“Osman Bey Derviş Turgut ile yakından ahab olmuştu. Onunla her meseleyi daha açık bir şekilde konuşabiliyor, fikirlerinden de istifade ediyordu. Derviş Turgut, bütün Anadoluyu dolaşmış, genç yaşın rağmen tecrübe sahibi olmuştu.” (Tülbentçi, 1949, s.292).

Hızır, Söğüt’teki itibarlı Beylerden biridir. Osman Bey’in Bey olmasına karşın Dünder Bey’i desteklemesi dikkat çeker. Dünder Bey’e yazdığı ve Korhan ile yolladığı mektup Kayıların eline geçer. Etkisi olmayan karşıt güçlerdendir. Romanda Kayıların tüm düşmanlarının Rumlardan oluşmadığının, kendi içlerinden ihanete uğradıklarının gösterilmesi için önemlidir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

¹⁰⁹ Bu kişinin Kumral Abdal olabileceği düşünülse de kesin bir kaniye varılamamıştır. Bu nedenle kurgu kişiler arasında incelenmiştir.

Şahin Alp, Dündar Bey'in adamlarındandır. Dündar Bey'in katılmadığı ve Osman Bey'in reis seçildiği toplantıda Dündar Bey'i savunmasıyla dikkat çeker. Beylik seçimi dışında vaka zincirinde etkisi yoktur.

Aratos, İnegöl elçisidir. Şövalyedir. “İyi kalpli Aratos” olarak anılır. Yalan söylemekten ve hile yapmaktan uzak olduğu için bu lakabı alır. Sivas'tan dönerken kendisine saldıran Moğollardan Abdurrahman ve arkadaşları sayesinde kurtulunca Türklere dost olur ve elçi göreviyle ilgili ayrıntıları onlara anlatır. Aratos tekfurların yaptıkları birlikleri ve planları öğrenir öğrenmez Osman Bey'in adamlarına haber verir. Bala Hatun'un kaçırılacağını haber verir. Böylece Abdurrahman ve arkadaşlarının kendisinin kurtarmalarının karşılığında onlara gönüllü olarak casusluk yapar. Türklerin yakın dostluğunu kazanır ve herkes tarafından sevilir. İnegöl baskınından haber alan Tekfura karşı Osman Bey'i uyarır ve Söğüt'e yerleşerek Türkler ile birlikte yaşamaya başlar. Gittikçe bir Türk haline gelir ve Abdurrahman ve yanındakilerle görevlere gider. Osman Bey ile birlikte savaflara katılır. Filatos'un yönettiği Rum ordusuyla Ekizce'de yapılan savaşta Laskaris tarafından oklanarak öldürülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Aratos şerefli adamdır. Yedi göbek şövalyedir.” (Tülbentçi, 1949, s.186).

“Aratos yalan söylemez Beyim. Aratos namuslu adamdır.” (Tülbentçi, 1949, s.192).

Ahmet Alp, Osman Bey'in adamlarındandır. Ancak öncesinde Dündar Bey'e hizmet etmiştir. Onun Dündar Bey'in hataları yüzünden Osman Bey' katıldığı düşünülmüştür ancak gizlice Dündar Bey'e hizmet etmeye devam eder. Romanda Osman Bey'den bilgi alıp, Kayıların saldıracağını düşmanlarına haber vermek üzere casusluk yapması dikkat çeker. İnegöl baskınına haber alan Nikola'nın Türklere tuzak kurduğunu haber vermeye gelir ve sonrasında Söğüt'e yerleşmek ister. İhanet unsurunu destekleyen kahramanlardandır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Ahmet bekardı. Bir yıl evvele kadar Dünder Beyin hizmetinde iken Osman Beye katılmıştı. Mazisi de oldukça karanlıktı. Kayı aşiretine mensup olmayıp henüz delikanlı iken Konyadan Söğüde gelmişti.” (Tülbentçi, 1949, s.221).

Talia, Eskişehir Rum Beyi Dimitrius’un kızıdır. Eskişehir’de egemen olan Türk Beylerinin sevgilisi olmaya çalışır. Bu yolda önce Sancak Beyi’yle sevgili olur, sonrasında ise Türk erkeklere yakından ilgi gösterir. Bu yolla Eskişehir’i ellerinden alarak kendilerini kovma ihtimali olan Türkleri kontrol altında tutmaya çalışır. Sık sık eğlencelerde erkeklere olan yakınlığı ile dikkat çeker.

Yorgiya, Nikola’nın baldızının kızıdır. Tekfur, onu Laskaris ile evlendirmeye çalışır. Düğün günü Abdurrahman ve arkadaşları tarafından kaçırılır. Turgut Alp’e aşık olur ve onunla evlenerek Söğüt’te kalır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Nikola’nın baldızının henüz on altı yaşına yeni basmış Yorgiya adında bir kızı vardı. Babası genç yaşında öldüğü için kızı kendisi büyütmişti. Yorgiya uzun boylu, ince belli, altın sarısı saçlı, mavi gözlü ve beyaz tenli idi. (Tülbentçi, 1949, s.256).

Efemiya, Yorgiya’nın annesidir. Yorgiya, İnegöl baskını yapılacağı sırada Turgut Alp’ten annesini sağ salim kendisine getirmesini ister. Bu nedenle Turgut Alp, Efemiya’ya özen gösterir ve kızına kavuşturur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Uzun kirpikleri, deniz mavisi gözleri, dağınık sarı saçları ve çok muntazam burnu ile bir erkeği deli divaneye çevirecek kadar güzel bir kadındı. Pek genç görünmesine rağmen otuz beşi geçmişti.” (Tülbentçi, 1949, s.337).

Muhittin, Sultanönü Sancak Beyi’nin adamıdır. Kayıları gizlice dinlerken yakalanır ve korkuyla önemli bilgiler verir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Bundan yıllarca evvel Kartallı hanında tesadüf etmişlerdi. Adı galiba Muhittindi. O zaman Sultanönü ve havalisi Sancak Beyinin adamları arasında bulunuyordu. Osman Beyin aleyhinde konuştuğu için Abdurrahmandan bir temiz dayak da yemişti.” (Tülbentçi, 1949, s.377)

Süleyman, Germiyan askerlerindedir. Eskişehir pazarında huzursuzluk çıkarmak ve Osman Bey’in itibarını azaltmak için Eskişehir’e gelen askerlerin başındaki kişidir. Ali Şir Yakup Bey’in için oldukça önemli bir adam olduğu görülür. Kayılara karşı girişilen gizli faaliyetlerde, Tekfurlar ile yapılan tuzaklar ve gizli toplantılarda Ali Şir Bey’i temsilen Süleyman’ın görülmesi onu vaka zinciri için mühim kişilerden biri haline getirir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

Miltiyadis, Nikola’dan sonraki İnegöl Rum Beyi’dir. Nikola’nın amcasının oğludur ve Karacahisar’ın Türklerin eline geçmemesi için faaliyetler yürütür. Nikola öldükten sonra İnegöl’de hak iddia etmesi ve imparator tarafından şahsen görevlendirilmesi dikkat çeker. Kayı aşiretini tehdit olarak görmesi ve Laskaris’in oyunları ile kısa sürede Türkler ile yapılan işbirliklerine katıldığı görülür. Tekfurlarla birlikte Kayılara tuzaklar kurar. Hisarı Turgut Alp tarafından fethedilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Miltiyadis sarhoşluğu ile meşhur bir adamdı, maktul Nikola ile kardeş çocukları oluyorlardı.” (Tülbentçi, 1949, s.382).

Aristidi, Köse Mihal’a bağlı, casus papazlardandır. Harmankayalı papaz öldükten sonra onun yerini alır ve görevlerini yerine getirmesi ve ölen papaza fazlaca benzemesi mühimdir. Bu benzerliği sayesinde Laskaris’i sık sık korkutur. Kısa sürede Türklerle dost olur ve onlarla birlikte çalışmaya gizli görevlere katılmaya başlar. Köse Mihal ve Osman Bey arasındaki gizli haberleşmeleri sağlar. Kayılar ile birlikte diğer Tekfurlara tuzak kurar. Önemli tematik güçlerden biri olarak vaka zincirinde etkili olduğu görülür. Oldukça akıllı ve kurnazdır. Kendisini Kayılar haricinde kimseye tanıtmaz. Bu yolla herkesin onu ağabeyi sanmasını sağlar. Ağabeyinin hayaleti gibi davranarak hem Laskaris’i korkutur hem de gizliliği sağlar. Vaka

zincirinin sonuna dek olayların çözülmesinde etkin rol alır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Mutemedimdir. Beş yıl kadar Bizansta kaldı. Şeytanın yattığı yeri bile bilir. Havalar biraz düzelerse, müsaadenizle onu buraya bizzat getirip elinizi öptüreceğim.” (Tülbentçi, 1949, s.389).

“Aristidi, Harmankaya hakimi Köse Mihal Beyin anlattığı gibi sivri sakallı papazın küçük kardeşi idi. Aristidi macerasını kısaca hikaye etti. Ağabeyinden en az on beş yaş küçüktü. Ağabeyinin zehirlenerek öldüğünü haber alınca Mihal Beyin emri üzerine evini barkını Harmankayaya nakletmişti. Ağasının katillerinden intikam alacaktı.” (Tülbentçi, 1949, s.394).

Teodora, Bilecik Tekfurunun kızıdır. Babasının, kendisinden otuz yaş küçük Holofira ile evlenmesine karşı çıktığı görülür. Osman Bey’i görmüş ve beğenmiştir. Oldukça asi ve dik başlı yapısıyla dikkat çeker. Bilecik fethedilince babasının bağışlanmasını ister. Ancak kendisi babası ile gönderilmez. Teodora sert mizaçlı yapısıyla Osman Bey’in dikkatini çeker. Osman Bey onun sert, inatçı ve cesur karakterinden ve güzelliğinden etkilenir ve özel ilgi gösterir. Osman Bey ile sevgili olur ve onun istediği yerlerde onunla birlikte yaşar. Osman Bey’in evlenme teklifini reddeder ve hep sevgilisi kalmak ister. Osman Bey’e büyük bir aşk ile bağlı olduğu, kıskanç bir sevgili olduğu anlaşılır. Hırçın yapısıyla sık sık Osman Bey’e çıkışması ve ona kızması dikkat çeker. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Teodora civar saraylarda emsaline pek tesadüf edilemeyecek kadar güzel bir kızdı.” (Tülbentçi, 1949, s.455)

“On yedi yaşında, uzun boylu, ince belli, ela gözlü, sert ve dolgun göğüslü, tıpkı Elena’nın burnu gibi ince kanatlı burnule oldukça güzeldi.” (Tülbentçi, 1949, s.462).

Kara Selim, Osman Bey’in adamları arasına sonradan katılmıştır. Esasen casus olduğu ve Osman Bey’in muhafızlığını yaparken aldığı bilgileri Dünder Bey’e götürdüğü anlaşılır. Kara

Selim'in bu görevinin ve Osman Beyin Bilecik olayındaki planını haber vermesinin Dündar Bey'in ve kendisinin sonunu hazırladığı dikkat çeker. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Selim Kayı aşiretine birkaç yıl evvel katılan Selçuklu delikanlılarından biri idi.”(Tülbentçi, 1949, s.520).

“Demek Kara Selim orada idi. Günlerce gizli tutulan planlar, tertipler, bir hain yüzünden heba olup gidecek, aşiretin istikbali mahvolacaktı. Kara Selimi çadırda konuşulanları duyduğu ve Dündar Bey'e haber verdiği muhakkaktı.” (Tülbentçi, 1949, s.523).

Polikseni, Bilecik Tekfurunun küçük kızı ve Teodora'nın kız kardeşidir. Bilecik fethedilip Bilecik Tekfuru öldürüldükten sonra ablası ile birlikte hareket eder. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Polikseni pek çocuk sayılmazdı. On dört yaşında olmasına rağmen sür'atle serpilmişti. Ablası kadar güzel olmamakla beraber ona benzeyen tarafları çoktu. Fakat onun kadar hırçın değil, bilakis gayet munisti.” (Tülbentçi, 1949, s.616)

Ahmet, Bizans imparatoru ve Gazan Han arasında Maria üzerinden yapılan anlaşmayı bozmak üzere Osman Bey tarafından İstanbul'a yollanan casustur. Ahmet, Moğol elçisi gibi davranarak Gazan Han'ın öldüğünü söyleyip bu anlaşmayı bozarak Osman Bey'in zaman kazanmasını sağlar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Abuşka Hanın maiyetinde bulunan bir Moğol şahsiyeti, emirle çıkan bir ihtilaf yüzünden Kayı topraklarına iltica etmişti. Osman Bey bu zata gayet iyi muamele etmiş ve on bir mülteci gibi değil, bir arkadaş gibi karşılamış, emrine ev ve uşak vermişti. Ahmet adını taşıyan bu zatı doğruca Tebrizden geliyormuş gibi pekala İstanbula gönderebilir ve onun vasıtasile heyet azalarına Gazan Hanın vefat ettiğini söyletebilirdi.” (Tülbentçi, 1949, s.663)

2.2.2.2. "Devlet Ana" Romanı

"Devlet Ana" adlı romanda yer alan tarihî olmayan 34 şahısın romanda oldukça önemli yer aldıkları görülür. Bu kişilerin sayısı oldukça geniş şahıs kadrosuna sahip olan romanda tarihî kişilerin sayısından daha fazladır. Bu durum romanın kurgusal yapısını güçlendirmektedir. Romanın başkişisinin tarihî gerçekliğe sahip olmaması, vakaların büyük oranda tarihî gerçekliği sahip olmayan şahıslar etrafında dönmesi roman kurgusunda önemlidir. Diğer yandan romanda tarihî gerçekliğe sahip kişilerin göz ardı edilmediği ve sık sık çeşitli yönleriyle incelendiği görülür. Tarihî kişilerin de oldukça geniş yer bulduğu romanda asıl ağırlık kurgu şahıslarda bulunur. Romandaki asıl karşıt güçlerden olan Notüs Gladyüs'ün tarihî gerçekliğe sahip olmaması bu tezi güçlendirmektedir. Romanda tarihî gerçekliğe sahip olmayan şahıslar şunlardır:

Notüs Gladyüs, romandaki kötü karakterler arasında yer alır. Sen-Jan şövalyelerindedir. Oldukça hırslı olan Notüs Gladyüs, kralın soyundan olduğunu iddia ederek bölgede kendi beyliğini kurmak ister. Bitinya ucundaki barışı bozmak amacıyla bölgeye gelir. Yol arkadaşı Uranha onunla roman sonuna dek birlikte görülür. Notüs Gladyüs, hedefi içi durmadan çalışan karşı güçlerden biridir. Zevk, eğlence ve kadın düşkünüdür. Oldukça acımasız bir Türk düşmanıdır. Kayıları yok etmek için herkesle işbirliği yapabilir. Türkopol Uranha ve Keşiş Benito'dan yardım alarak Bitinya ucunda savaş çıkarmak, çıkan karışıklıktan yararlanmak amacındadır. Bölgeyi, bu bölgedeki kişileri, bu kişilerin hayat biçimleri tanımadığı için başkaları tarafından kullanılmaya müsaittir. Yaptığı kötülükler nedeniyle roman sonunda Kerim Can ve Mavro tarafından uçurumdan düşmesi sağlanarak öldürülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

"Sen-Jan şövalyelerinden Notüs Gladyüs, sayvana çıkan merdivenin kapısında hancı güzeli yerine karayağız oğlanı görünce somurttu." (Tahir, 1967, s.7).

“Şövalye kısa boylu, şişmandı ama tıkızdı. Bir eliyle kılıcını ötekiyle hançerini tutuyordu. Davranışlarında ölümle içli dışlı yaşayanların kuşkulu tetikliği vardı. Omuzlarına kadar inen gür saçları, yırtıcı hayvanların kabarmış yelesine benziyordu.” (Tahir, 1967, s.8).

“Bu alıklar ülkesini altı aya varmadan elime geçirmezsem yuf olsun taşıdığım kutsal Sen-Jan kılıcına! Yuf olsun damarlarımda dolaşan kral kanına!” (Tahir, 1967, s.10).

“Duyanların kanını donduracak bir sesle ‘Uranhaa! Diye haykırarak çocukluğundan beri dehşetinden kendisini bir türlü kurtaramadığı derinliklere yuvarlandı.” (s.637).“Kanlılarımızı izledik sayende Kaplan Usta, sürüp geldik, öcümüzü aldık sayende...” (Tahir, 1967, s.640)

Liya, Mavro'nun kız kardeşidir. Babalarından kalma Issızhan'ı işletmektedirler. Namuslu ve aşık kadın motifi olarak karşımıza çıkar. Nişanlısı Demircan'a bağlıdır. Evlenmek için Bacıbey'in ikna olmasını beklerler. Liya, Notüs Gladyüs'ün kendisine tecavüz etmek istemesine karşı çıkar ve onu korkutur. Ancak Liya, Notüs Gladyüs'ün bu planından kaçamaz. Demircan'ı ziyaret ettiği bir gün, ilk önce Demircan'ı öldüren Notüs Gladyüs'ün tecavüzüne uğrar ve ardından öldürülür. Mavro roman sonuna kadar Liya'nın intikamını almak için uğraşır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Gavur, kafir demekte bize haşa huzurdan Demircan eniştemin anası... ‘İlle Müslüman olsun gelinim’ diye direnmekte. –içini çekti- Ablam inattır, eniştemin anası derseni...” (Tahir, 1967, s.20).

Mavro, ablası Liya ile Issızhan'ı işletmekte olan bir hancıdır. Güçlü bir görünüşü vardır. Notüs Gladyüs ile tanıştıktan sonra tüm hayatı değişir. En baştan beri hayalinin savaşçı olmak olduğu hissedilir. Ablası Liya öldürüldükten sonra suçlamalardan kaçarak Türklere sığınır. Burada iyi bir savaşçı olur. Onun savaşçılık konusunda yetenekli olacağı romanın başında hissettirilir. Türk kültürüne adapte olur ve İnönü baskını sırasında kendi isteği ile Müslümanlığı kabul eder. Mavro Türklerin dostluğunu kazanır. Orhan Bey ve Kerimcan ile arkadaş olur. Demircan ile Liya'nın evlenmesine müsaade etmeyen Bacıbey Liya'nın kardeşi olan Mavro'yu sahiplenir. İyi

bir avcı olan Mavro Notüs Gladyüs'ü gözünden yaralamayı başarır. Kerimcan ile birlikte ablasının intikamını alarak Notüs Gladyüs'ü öldürür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Sen-Jan şövalyelerinden Notüs Gladyüs, sayvana çıkan merdivenin kapısında, hancı güzeli yerine karayağız oğlanı görünce somurttu.” (Tahir, 1967, s.7).

“Delikanlı pazı güçlerine güvenen yeniyetmelerin kasıntısıyla yaklaşıp elini göğsüne koyarak eğildi. Belindeki kırmızı kuşak omuzlarını daha geniş gösteriyor, sıkı pantolonu, kısa konçlu yumuşak çizmeleri, biçimli kesimine cambaz çevikliği veriyordu.” (Tahir, 1967, s.7).

“Batıda köylü delikanlıların savaşçılığa karşı duydukları umutsuz imrenmeyi çok görmüştü. Buradakiler zaten silahlı olduklarından ancak köylülükten büsbütün kurtarmak yoluyla kandırılabilirlerdi. Mavro'nun da böyle bir kurtuluşa can attığını han kapısında kendisini karşıladığı zaman atına, silahlarına bakışından anlamıştı.” (Tahir, 1967, s.18).

“ ‘Gerçek... Bildiğimiz karaca... Kim avladı bunu?’. ‘Ben’. ‘Seninkine avlamak demezler tutmak derler’. ‘Neden?’ ‘Okla vurmuyorsun tuzakla yakalıyorsun!’. ‘Okla avlanır karaca tuzak kuşlara kurulur’. Şövalye ucunda et lokması bulunan hançerini ağzına götürürken durup merakla baktı: ‘Gerçek mi? Karaca vurabilir misin okla?’. ‘Vururum. Uçara atıp düşürdüğüm çoktur. Çabuk da atarım gerekirse... Yağdırırım’.” (Tahir, 1967, s.14).

“Liya ablamı öldürenlerin dininde olmaktansa senin dininde olmak doğru... Rabbim İsa tanık ki hilesi yok... Gönlümle girdim dinine, zorla değil.” (Tahir, 1967, s. 384).

Demircan, romanın başında öldürülmüştür ancak onun ölümü tüm olayların başlangıcı olur. Demircan Bacıbey'in büyük oğlu, Kerimcan'ın ağabeyi, Liya'nın ise sözlüsüdür. Ertuğrul Bey'in savaş atlarını eğitir. Annesi Bacıbey Liya ile evlenmesine izin vermez. Demircan Liya ile birlikteyken arkasından Notüs Gladyüs tarafından oklanarak öldürülür. Roman boyunca Demircan'ın intikamı aranır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“İyidir Demircan eniştem, buraların ünlü silahşörüdür.” (Tahir, 1967, s.20).

“Ertuğrul Bey’in savaş atı eğitimcisidir sözlüsü...” (Tahir, 1967, s.20).

Bacıbey, Demircan ve Kerimcan’ın annesi ve Bacıyan-ı Rum’un başıdır. Asıl adı “Devlet Hatun” olan Bacıbey romandaki devlet ruhunu temsil eder. Sıklıkla devlet işlerine müdahale eder. Sürekli savaşa girilmesi, intikam alınması ve korkak durulmaması gerektiğini hissettirir. Romandaki en cesur şahıs olarak dikkat çeker. Savaşçıdır. Bu nedenle oğullarının da savaşçı olmasını ister. Eşi ve büyük oğlunu kaybettikten sonra küçük oğlu Kerim’in savaşçı olması için uğraşır. Aşiretine ve Kayılara fazlasıyla sadık bir kadındır. Bilecik’in alınmasında büyük rol oynar. Sert görünüşlü karakterinin altında aslında yumuşak başlı bir kadın yatar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Karıları bile dövüşkendir Ertuğrul Bey’in... Bunlara ‘Rum Bacıları’ derler, başkanları Demircan eniştemin anası Bacıbey’dir. Bunları töreleri de gaziler, savaşçı dervişler töresi gibi din yayma üzerinedir.” (Tahir, 1967, s.26).

“Rum bacılardan başkan seçildi seçileli ‘Bacıbey’ diye çağırılan Devlet Hatun, uzun boylu geniş gövdesiyle sanki Söğüt’ü depreme vererek geliyordu. Körpeliğinde ne kadar yakıcı güzel olduğu, iri kara gözlerinden, çekme burnundan, hiç örselenmemiş etli dudaklarından belliydi.” (Tahir, 1967, s.120)

“Biraz sonra tehlikeli bir vuruşmaya girişeceği halde kılı kıpırdamıyordu. İri kesimini, bu kesime çok uyan kabadayı davranışını, birçoklarında olduğu gibi korkusunu gizlemek için kullanmaya alışık değildi. Ne zamandan beri palavrasız cesur olduğunu artık hatırlamıyor, arada bir kadınlığı tutup birine şımarık isteğiyle korkmayı özlediği bile oluyordu.” (Tahir, 1967, s.592).

“Ok atmakta, mızrak savurmakta, kılıç tutmakta, binicilikte değme savaşıçılardan geri kalmaz, hele korkmazlıkta çoğunu yaya bırakırdı.” (Tahir, 1967, s.120).

“Kocası Rüstem Pelvan’ın ölmesinden bu yana büsbütün sertleşmiş, Ertuğrul Bey’den başkasını dinlemez olmuştu.” (Tahir, 1967, s. 120).

Derviş Pir Elvan, romanın güçlü şahıslarından biri olarak görülmüştür. Yazar tarafından “Adem Ejderhası” lakabı yakıştırılır. Bu lakap onun güçlü vücut yapısı ile bağdaştırılır. Çeşme başında Aslıhan’ı rahatsız ettiği için Kerim Çelebi onu döver. Pir Elvan gibi güçlü birini dövdüğü için Kerim herkes tarafından taktir edilir. Karacahisar’ın alınmasında önemli rol oynamıştır. Giyimi yaşam tarzına uygun olacak şekilde sıradanlıktan uzaktır. Türkler ile birlikte savaşa girer. Kayıların dostudur. Romandaki etkili unsurlardan olan dervişlerin temsilcilerinden olarak görülür. Açıkça afyon kullanır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Adem Ejderhası pala sallamak şurada dursun, gözünü açabilmekten geçmiş, dördüncü vuruşta gerçekten canı kaygısına düşmüştü. Gövdesine sarılmış kızgın demirlerden kurtulmak istiyor gibi yerlerde yuvarlanıyor, boğazını paralayan hırıltılarla ‘Öldüm yiğit! Öldüm yeter! Pes edene vurulmaz! Öldüm’ diye uluyordu.” (Tahir, 1967, s.132)

“Pir Elvan sırtındaki kartal kanatlarını, başındaki manda boynuzlarını çıkarmamıştı. Belinden yukarısı çıplaktı ama tepeden tırnağa çamur içindeydi.” (Tahir, 1967, s.500).

“ ‘Ermeni derbendinde pusuları devirip yıkan, kayaları koparıp düşman başına yağdıran, nice yiğitleri ezip yaralı sırtlan gibi böğürten, tepe aşağı dağ keçisi gibi parlayıp uçan, çiğ et yiyen karakuş yumuluşlu ve de yerleri yırtan al at tepinişli Adem Ejderhası Pir Elvan yetti heeey!’ diyerek bölüğünü yürekledi.” (Tahir, 1967, s.509).

“Şövalye Rum abdallarının açıkça afyon kullandıklarını daha bilmediğinden keselerin neye yaradığını daha anlayamamıştı.” (Tahir, 1967, s.39).

Keşiş Benito, romanda karşı gücü temsil eden kötü kişilerdendir. Keşiş Benito, kendisini keşiş olarak gösteren ancak başka emeller ve duygular ile hareket eden biridir. Onun kendini keşiş olarak tanıtmaması kimilerinin üzerinde söz sahibi olmasını sağlamıştır. Aynı zamanda Lotüs'ün de vaftiz babasıdır. Roman başında Hristiyanlar tarafından ulu biri olarak görünen Benito ilerleyen bölümlerde gerçek kimliğini açık eder. Bu durumu ilk fark eden Notüs Gladyüs olur. Bu fark edişin sağlanmasının asıl sebebi şövalye ile keşiş arasındaki işbirliği ve karakteristik benzerliklerdir. Notüs Gladyüs tıpkı Keşiş Benito gibi kötü bir güç olduğundan onu tanımakta gecikmemiştir. Benito'nun Kara Kılavuz olduğunun resmen açık edilmesi ve asıl niyetinin ortaya çıkarılması Kerim Can sayesinde olur. Kerim Can onun mağarasında kara kıyafetleri ve çalıntı eserleri görerek olayları açıklığa kavuşturur. Keşiş Benito, keşişlere aykırı olacak cinsel saplantılara sahiptir. Daskalos Derviş'in yanında gelen Balanbancık'a sık sık cinsel tacizde bulunur. Kamagan Derviş, Kayılara ve tematik güce hizmet eden iyi kişi olarak görünürken onun karşısına Notüs Gladyüs ve karşıt güce hizmet eden Keşiş Benito çizilmiştir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Keşiş zaten uzun boyluydu. Topuklarına inen kara cübbesi, çok sivri kukuletasıyla olduğundan daha uzun görünüyordu. Elinde kalın bir sopa vardı. Her adımda cübbesinin geniş etekleri savrulurken harmanlanıyor, bu da yürümesine ayakları yere değmiyormuş gibi garip bir uçuculuk veriyordu.” (Tahir, 1967, s.59).

“Herif şaşılacak kadar rahattı. Rahatlığı hürlüğünden geliyordu. Bu hürlük, hiçbir bağ tanımadan dilediği gibi kötülük edebilme hürlüğü idi. Sırrı çözer gibi oldu. Burada tadını çıkara çıkara kötülük edebilmesini önleyecek, duraklatacak hiçbir engel yoktu. Daha önemlisi iç yüzünü karşısındakilere açıklayarak, hiçbir örnek, hiçbir deney, birleşik duygu, gelenek söz konusu değildi. Burada suçüstü yakalanmak utancı olmadığından bu kadar rahatlamıştı. Evet Benito bütün iyiliklerden arınıp ölümlü dünyada kötülüğün tadını çıkarmak için yerleşmişti.” (Tahir, 1967, s.73).

“Sus aman şövalyem! Benito babaya kötü söylenmez. Bilir çünkü aklımızdan geçenleri. Kızarsa bizi perişanlatır. Tekin değildir. Ermiş kısmı keyfinedir.” (Tahir, 1967, s.59).

“Keşiş Benito, kukuletalı uzun cübbesini atmış, Bizans köylüleri gibi giyinmişti. Ayağında sıkı bir pantolon, dizlerine kadar çıkan kalın çoraplar, bağları çoraplara sıkıca sarılmış çarıklar vardı. Giydikleri tepeden tırnağa kara kumaştandı. Elinde tuttuğu kara yünden örme başlığı görünce Şövalye Notüs Gladys, dün Issızhan ’da Mavro’nun Kara Kılavuz için söylediklerini hatırladı. Kara başlık yalnız gözleri dışarıda bırakacak gibi yapılmıştı. Çevreye ürküntü salmış Kara Kılavuz’un bu Keşiş Benito olduğunda şüphesi kalmayınca bir uygun sırada gelip mağarayı yoklamaya karar verdi.” (Tahir, 1967, s.71).

Kerim Çelebi, romanın baş karakteri olarak göze çarpar. Savaşçılıktan hoşlanmayan, kendisini okumaya ve ilim insanı olmaya adanmış biridir. Ağabeyi Demircan’ın öldürülmesi üzerine annesinin zorlamasıyla savaşçı olur. Ancak roman boyunca yaşadıkları ona ağır gelince roman sonunda savaşçı kıyafetlerini çıkararak tekrar kitap okumaya başladığı görülür. Kerim ne yaptığını iyi bilen, idealist biridir. Orhan Bey’in yakın dostudur. Roman boyunca farklı şekillerde çağırılır. Molla eğitimi aldığı dönemde Kerim Çelebi olarak savaşçı olduğu bölümlerde ise Kerim Can olarak adlandırılır. Aslıhan’a aşiktir. Aslıhan bir molla ile evlenmeyeceğini söyleyerek ondan uzak dururken savaşçılığa geçmesinden sonra Aslıhan’ın yakınlığı kazanır. Roman sonunda mollalığa döner ancak Aslıhan onu bırakmamaya karar verir. Kerim Can romanda mutlu sona ulaşan iyi güçlerdendir. Ağabeyi Demircan’ın intikamını alır, Keşiş Benito’nun oyunlarını ortaya çıkarır, mollalığa geri döner, sevdiği Aslıhan’a kavuşur ve annesinin saygısını kazanır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Anası Bacıbey hoca hakkını çok zor denkleştirebiliyor, ayrıca mollalığa girmesini hiç istemediğinden bir zaman da söyleniyordu. Bu Söğüt’te bütün delikanlılar savaşçı olmaya çabaladıklarından hocanın topu topu üç öğrencisi vardı. Bunlar da sakatlıkları yüzünden istemeyerek mollalığı seçmişlerdi. Güreşlerde, taş atma, taş kaldırma, bilek bükme yarışlarında akranlarından birkaç gömlek üstün olan Kerim’in silahşörlüğü neden sevmediğine bütün Söğüt şaşıyordu. Anası Bacıbey çok yalvarmış, ağlamış sonunda ‘Ben molla oğul istemem ve de analık hakkımı bağışlamam’ diye diretmişti. Kerim okumasını Ertuğrul Bey’e borçluydu. ‘İşi uzattın Bacıbey ve de tadını kaçırdın. Bize okumuş da lazım. On yiğide bedel Demircan oğlun yetmez mi senin Bacı Beyliği’ne ve de rahmetli Rüstem Pelvan yoldaşımın ocağını yakmaya?’ deyip mollalığa izin aldığı günü hiç unutmazdı.” (Tahir, 1967, s.101).

“İssiz’den gelirken düşündüm enini boyunu... Savaşçılığı kesmedi gözüm! –durakladı, kitabı güç almak istercesine göğsüne bastırıyordu- Osman Bey’le görüşmeden seni bulayım dedim, vazgeçtim yolumu kesersin diye.” (Tahir, 1967, s. 647).

“Bunları dileyip aldım! Yarhisar’a marhisara gitmek yok! Bilecik’te Şeyh Edebalı’nın medresesine molla gideceğim! Bak düşün, yemini bozar gelersen ne iyi... Göçeriz.” (Tahir, 1967, s.647).

Uranha, Türk kökenli, Hristiyan bir paralı askerdir. Oldukça iridir. “Türkopol” olarak bilinir. Notüs Gladyüs ile birlikte görülür. Roman boyunca karşı güçtür. Notüs Gladyüs’e hizmet eder. Roman sonunda tıpkı şövalye gibi o da yaptığı kötülüklerin cezasını hayatıyla öder. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Türkopol yüzbaşı Uranha, dizginini tutan Liya’ya ister istemez çok tepeden bakıyordu. Çünkü atı çok az rastlanacak kadar yüksek, kendisi de her göreni şaşırtacak kadar ince uzundu. O kadar yüksek hayvanın üstünde bile ayakları neredeyse yere degecekti. Bu upuzun görüntüyü ucunda üç köşe bir flama bulunan çok uzun mızrağı büsbütün şaşırtıcı hale getiriyordu.” (Tahir, 1967, s.60).

“Uranha, tolgasını çıkarıp saçlarını omuzlarına döktü. Saçları hem kalın hem çubuk gibi düzdü. Uzun at suratını sert sakalı büsbütün aşağıya çekiyor, çökük avurtları elmacıklarını büsbütün dışarıya çıkarıyordu. Kafası, omuzları, dirsekleri, dizkapakları şaşılacak kadar sivriydi. Bu sivrilikleri kalın örme zırhı bile azaltamıyordu. Uçları aşağıya çekik, kirpiksiz gözlerinde arada bir çakıp sönen kurnazlık ışıltısı, hayvansı aptallığını hiç azaltmamakta, hele yerli yersiz patlattığı kahkahalar aptallıktan öte sinir dengesizliğini belirtmekteydi.” (Tahir, 1967, s.62).

Kamagan Derviş, Söğüt civarına yerleşmiş Moğol derviştir. Dost ve düşmanı ayırt etmeyi iyi bildiğin Keşiş Benito ve yanına gelenler onu güçsüz ve aciz biri olarak görür. Ancak o bölgeyle

alakalı bilgi toplamak ve haber götürmek amacıyla bölgeye gelmiş bir casustur. Erdemli biri olan Kamagan Derviş Kayıları sever ve onlarla dost olur. Bu nedenle Türkler aleyhinde oynanacak oyunları öğrenir öğrenmez haber getirir. Söğütlüler de onun ulu bir şahıs olduğu kabul eder, dua almak ve fal baktırmak için sık sık yanına giderler. Keşiş Benito'nun sahte din adamı kişiliğine karşı iyi gücü temsilen erdemli bir din adamı olarak çıkar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yok canım bir deri bir kemik. Ağzında diş yok! Gözü görmez, yarı delidir. Moğolcaı unutmuş, Latince diye bir dilin varlığını bilmez. Zararsızdır çok... Bekler buraları it gibi, burnu yerde dolaşır durur.” (Tahir, 1967, s.72).

“Ertuğrul Beyin savaş atlarını aşırarak, Bitinya ucunun yıllardan beri zorlukla sürdürülen barışını, 1290 yılı nisan ayının ilk Cuma günü temellerinden sarsmaya, sınır boylarını karıştırıp çalkalamaya gidenler kayaların arasında gözden kaybolunca mağaranın üstünden küçük meydana maymuna benzer biri, maymun çevikliğiyle atladı. Çok ufak tefek, bir kemik bir deriydi. Bütün dişleri döküldüğü için sırtırken çenesi burnuna değiyor, fırlak elmacıklarıyla yumuk gözleri Moğol ya da Tatar olduğunu gösteriyordu.” (Tahir, 1967, s.72).

“Bu oturuşuyla suratı yaşlılıktan buruşmuş iri bir maymuna benziyordu. Gözleri, dudakları, incecik parmakları, maymun gibi durmadan kımıldamaktaydı. Aslında mağarayı Tebriz İlhanelerinin habercisi olarak bekliyordu ama başından beri Türkmen'e yakınlık gösteriyordu.” (Tahir, 1967, s.160).

“Yetişelim vaktiyken... Eğe kemiği falına baksın Kamagan Derviş! Ateş falına baksın! Göklere çıksın, alıcı kuş gibi, fırlasın dolansın, baksın! Kanlımızı bulsun bize! Kesimini bildirsın, zorlasın adını sanını bile söylesin! Nerden girip nereden çıkılacak, hayın düşmanın yakası ele nasıl girecek, bir bir anlatsın!” (Tahir, 1967, s.317).

Aslıhan, Bacıbey ile birlikte savaşan bacılardandır. Demirci Kaplan Çavuş'un kızı, Kerim Can'ın sözlüsüdür. Oldukça güzeldir. Kerimcan savaşçı olana kadar onunla ilgilenmez ancak

sonrasında yakınlık gösterir. Kerimcan molla olmak istediği için savaşı olmayan biri ile evlenmeyeceğine yemin eder ancak romanın sonunda aşkına yenik düşerek Kerimcan ile evlenmeyi kabul eder. Aslıhan romandaki düğümlerin çözülmesinde önemli rol oynar. Bal Kız'ı isteyen Ali Şar Bey'in oyunları Aslıhan'ın Bal Kız ile konuşması sonucu meydana çıkar. Balabancık'ın tacize uğradığını fark eden Aslıhan olur. Babasına oldukça bağlı ve sadık bir kız tipidir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Söğüt'e on yaşında gelen Aslıhan'ı Bacıbey büyütmişti.” (Tahir, 1967, s.120).

“Söğüt'ün en güzel kızıydı.” (Tahir, 1967, s.99).

“Silah ustası Kaplan Çavuş'un kızımı ben! Tanrı tanık, beli kılıçlı olmayan bizim eşiğimizi aşabilemez. Çünkü bizim soyumuzda kılıç taşımayanı erkek saymak yoktur.” (Tahir, 1967, s.122).

“Kerim yüreksizliği mollalığa sapınca, bu edepsiz Aslıhan'ın ne kadar şaşırıldığını nasıl gizli gizli ağladığını biliyordu. ‘Savaşı olmayana varmam’ demişti bir kez, el kadar bebeyken... Hem inatçıydı hem de sözünü geri yutmayacak kadar onurlu.” (Tahir, 1967, s.122).

Deli Balta, Söğütte bey atlarından sorumlu kişidir. Ertuğrul Bey'in ve Osman Bey'in atlarının bakımını yapar. Saf ve kolay kandırılabilir bir yapısı vardır. Osman Bey ile savaflara katıldığı görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Biraz safça olan Deli Balta ‘Bey uyumakta... Bu ulaklık neyin nesi?’ diye düşünmeden inanmış, ahırın sekisinden hoplayarak seğirtmişti.” (Tahir, 1967, s.101).

“Deli Balta Türk'tür, akli başına gelir ama biraz geç gelir.” (Tahir, 1967, s.103).

Pop Markos, Dönmezköy papazıdır. Türkler tarafından oldukça sevilir ve güvenilir. İz sürmesini iyi bilir. Bu yeteneği sayesinde Demircan'ın katillerinin Karacahisar'a gittiğini anlar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Aslında yüreğe dokunacak bir hali yoktu papazın... Yetmiş yaşındaydı ama dinçti. İyimsenliği ruh gücünü gösteriyordu. Öyleyken, bu yaşta Müslüman toprağına yerleşip alışmak gene de kolay değildi. İkinci gelişinde birkaç direk çatıp bir küçük çan asmaya izin istemiş, Orhan Bey hiç duraklamayıp ‘Hay hay’ deyince dünyalar bağışlanmış gibi sevinmişti. ‘Sonra ne düşündüyse düşündü, kuleyi çatıp çanı asmadı. Çekindi fukara! Haklı da!’” (Tahir, 1967, s.106).

Ermeni Toros, Demircan'ın yardımcısıdır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Gözlerinden yaş akıyor, ufak tefek, kara kuru olduğu için haksızlığa uğramış kavruk bir çocuğa benziyordu. Dünyada hiç kimsesi yoktu. Günlerden bir gün tek başına batağı yırtıp çıkagelmiş, Demircan'a bağlanmıştı. Bu bağlantı, dostluktan, kardeşlikten, babalıktan, oğulluktan çok daha ileri bir şeydi. O zamana kadar hiçbir yerde barınamamışken buraya yerleşip ısınması, hiç kimseyle geçinemezken burada edepli saygılı kesilmesi Demircan'a karşı duyduğu sevgidendi. İki insan arasında bu kadar uygunluk hiç görülmezdi. İşaretle değil içten bir sezişle anlaşıyorlar, akıllarından geçirdiklerine, yapmayı düşündüklerine hemen aynı anda yan yana koşuyorlardı.” (Tahir, 1967, s.114)

Çerkez, Yahşi İmam'ın karısıdır. Romanda önemli rol oynamayan figür kişilerdendir. Kadınların merak ettiği konularda kocasından aldığı bilgileri onlara aktardığı görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yahşi İmam'ın körpe karısı Çerkez'di. Hoca küçükten cariye alıp büyütmüş, gebe kalınca nikâhlanmıştı. Göğsüyle kalçalarını sımsıkı saran Çerkez biçimi mor kadifeden

entarisinde nazla salınıyor, böyle bir şey sorulduğu için kibirlendiği, durumuna uygun yararlı bir karşılık aradığı mavi gözlerindeki telaşından anlaşılıyordu.” (Tahir, 1967, s.119)

Kaplan Çavuş, Söğütlü kılıç ustası ve demircidir. Baruta merak salar ve barutlu bir silah icat edilmek için uğraş verir. Buna “delikli demir” adını verir. Bir gün barutla oynarken yaralanır ve köse olur. Yunus Emre ile yaptıkları konuşmadan yola çıkıldığında Kaplan Çavuş’un barutu Türkleri Hristiyanlardan avantajlı hale getirmek için kullanmak istediği görülür. Bu durum romandaki Türklerin bilimsel gelişmelerde öne geçmenin değerini bildiklerini gösterir. Aslıhan’ın babasıdır. Mavro ve Kerim’e silah dersleri verir. Buraya sonradan kızı ile birlikte taşınmıştır. Yunus Emre ile yakın dosttur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Eskişehir dolaylarının en ünlü demircisi, en bilgili silah ustası Kaplan Çavuş, kolları sıvalı, külâhı ensesine yıkılmış, elleri belinde duruyor boyuna dilini çalıştırıyordu. Genellikle yürümeyi gezinmeyi sevmezdi ama, öğrencileri eğitmek için eline kılıcı alırsa, şaşılacak kadar değişik fırtına gibi dönmeye başlardı. Nedeni pek bilinmeyen bir kazada sağ yanağı yanıp sakalı bıyığı geri gelmediğinden yarı köse kalmıştı. Öyleyken kocaman kara gözleri canlı, yüzü her zaman güleçti.” (Tahir, 1967, s.207)

“Gecelerden bir gece daldırılmışım, nasıl oldu bilmem, harradak harladı namussuz ateş tozu... Ayağımın altında toprak delindi, cehennem ocağına tekerlendim say, dört yanımlı alaf kavradı. Meğerse uyumazmış Aslıhan kız, geceleri, bizim mahzenden esen, sağ çıkmamızı beklemiş... Evi kara duman sarınca koşup gelmiş... Bağırıtıya çökmüş... Kulağı kırışte komşular yetişmiş... Gözümü açtım ki mahallelinin ortasındayım. Ben benden geçmişim. Sağ yanağımızı sanki usturayla oyup almışlar. Yaraya kızgın kül ekmişler.” (Tahir, 1967, s.237).

Yahşi İmam, Kerim Çelebi’nin ilim ve okuma öğrendiği hocasıdır. Aynı zamanda köy camisinin imamıdır. Oldukça anlayışlı ve babacan biri olarak görülür. Kerim’in savaşıyla geçmesine üzüldüğü bunu dile getirirse de aslında onu anlayışla karşıladığı dikkat çeker. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Büyük camiinin imamı, Kerim’in bunca yıllık hocası Yahşi İmam, karanlık bastı mı iyi göremiyordu. Ayrıca iki kişi konuşurken kafasını öteye çevirmek adeti idi.” (Tahir, 1967, s.142).

“Yahşi imam en çok güvenip öğündüğü öğrencisini sesinden tanıdı. Elini sakallarına götürerek başını iki yana sallamaya başladı. ‘Sendin he mi Kerim? Vay benim emeklerime... Bunca emeklerime... Şeyhime yalvardıklarım n’olacak peki? Razi ettiklerim... Yazık, vah yazık ki ne kadar...’ Kerim yerin dibine geçti. Sırtından soğuk ter yürümüş, utanç boğazını tıkamıştı.” (Tahir, 1967, s.143).

Hasan Efendi, Söğüt’ün ahi nakibidir. Ertuğrul Bey’in ölümünün ardından yapılan bey seçiminde Osman Bey’i desteklemesi ve karşılığında olan Dünder Bey ve çevresini alt etmeye uğraşmasıyla romanda önemli kişiler arasına girer. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Hasan Efendi aslında Söğüt’ün ipek dokumacılarının kahyasıydı. Yalnız buralarda değil imparatorun başkenti İstanbul’da bile sözüne, bilgisine güvenilir biricik ipek uzmanı sayılıyordu. Çarşayı eskinin bozulmamış ahi düzeniyle çekip çevirmekte, Şeyh Edebali’yi ülkenin ahi babaları arasında, utandırmamaya çabalamaktaydı.” (Tahir, 1967, s.142).

Daskalos Derviş, Dünder Bey’in sık sık akıl aldığı “akıldane”si ve sürekli onunla birlikte hareket eden adamıdır. Karşıt güç olarak temel değerlerin karşısında görünür. Türk değildir. Oldukça kurnaz ve hilecidir. Dünder Bey’i yönetmeye ve onu istediği gibi kullanmaya çalışır. Dünder Bey’in yeğeni Osman’a ihanetini destekler ve düşmanlar ile kurulan bağları genelde Daskalos kurar. Benito ile ve diğer işbirliği edilen kötülerle iletişim kurar. Barış istemez, yağma yapabilmek ve huzuru bozmak için sürekli Dünder Alp ile birlikte savaş destekler. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Dünder biraz pepeme olduğundan toplantılarda kendi konuşmuyor, Daskalos Derviş’i öne sürüyordu. Daskalos, İznik Ayasofya’sının başpapazının biricik oğluydu. Papaz çömeziyken şarapçılığa, karıcılığa sonra da kumarcılığa vurmuş, serseriliğinden usanıp harçlığını kesen babasına acı çektirmek için din değiştirip

Yusuf adını almıştı. Bir zaman çıplanıp avuç avuç afyon yiyerek, abdallarla gezdi tozdu. Sonra ne düşündüyse düşündü, savaşçı dervişlere katıldı. Katılmasıyla da işi büsbütün azıtıp kapkara yobaz kesildi. Akınlarda, eski dindaşlarına akıl almaz eziyetler ediyor canlı malların götürülemeyenlerini öldürüp cansızlarını keyif içinde ateşe veriyordu. Uçlarda eski Müslümanlarla yeniler arasında kıdem ayrıntısı gözetilmediğinden, edepsizliği artırdıkça artırmış, hele Dünder Alp'e kapılandıktan sonra güç yetesi kalmamıştı. Cin gibiydi. Ağzı laf yapıyor, ayetten, hadisten, evliya kerametleri hikayelerinden başka 'Bunlar da Allah'ın kitabıdır' diye Tevrat'ı, Zebur'u, İncil'i de araya karıştırıyordu." (Tahir, 1967, s.146).

Cinli Nefise, Dünder Bey'in adamlarındandır. Savaş çıkarmak ve isyan başlatmak için kadınların arasına girmekle görevlidir. Demircan'ın intikamının alınması ve bu yolla savaş çıkarılmasının sağlanması için Bacıbey'i kışkırtmaya çalışır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

"... ardında kendisine bağlı alpların, gazilerin, savaşçı dervişlerle abdalların, takım başları, bacıların en gem almazı sayılan dul kızı Cinli Nefise vardı." (Tahir, 1967, s.144)

Kedigöz, Söğütlülerin güvendiği ulaklarıdır. Osman Bey onu sık sık haberci olarak yollar.

Aşçıana, Şeyh Edebalı'nın İtburnu'ndaki tekkesinde hizmet eden kadınlardan biridir. Oldukça yaşlıdır. İyi yürekli ve merhametli bir kadındır. Osman Bey'i oldukça çok sever.

"Aşçıana sözünü sakınmaz türkmen karılarından. Balkız'ı şuncacıktan kucağında büyütmüş, kazasına belasına bunca yıl kanat germiştir. Bu dünyada sevdiği kızdığı her şey Balkız'a göreydi." (Tahir, 1967, s.180)

Hophop Kadı, Aışar Bey'in sıklıkla akıl aldığı ve fikirlerine değer verdiği adamı Darendeli Hüsamettin Efendi'dir. Oldukça kurnaz, oyunbaz ve ikiyüzlü bir karşıt güç olarak görülür.

Alişar Bey’i yönetmeye çalışır. Alişar Bey’i önce borçlarından kurtarır daha sonrasında ise rüşvet ve hak yeme ile başka sorunlara sebep olur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Oysa Darendeli Hüsamettin Efendi de zamane kadılarının çoğunluğu gibi gizlice içmek şartıyla şarapçı, dile düşmemek şartıyla biraz karıcı, biraz oğlanc, yerine göre doymaz rüşvetçi, parayı çok vereni haklı çıkaran Selçuk kadılarındandı. Zamana uygun üst üste denenmiş birkaç görüşü vardı: ‘Ağzı olan yer! Yedirmesini bilmeli, ‘En gem almaz adam yuları pohpoh!’, ‘Halkı yıldırmadıkça nesne hasıl olamaz.’” (Tahir, 1967, s.282).

Balabancık, Söğüt’e esir olarak gelmiş bir çocuktur. Keşiş Benito’nun tacizlerine uğrar. Dünder Bey ve adamlarını bunu bilip ses çıkarmaz. Olayı aydınlatan Aslıhan olur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Balabancık, Ertuğrul Bey’in kardeşi Dünder Alp’in kölesiydi. Şaşılacak kadar uzun kirpikli kocaman gözleri çocuk yüzüne garip bir güzellik veriyordu. Silahşörlüğe çok meraklıydı. Bitişikte kılıç şakırtıları duyunca sopa yemeği göze alarak dut ağacına çıkmamazlık edemiyordu. Dünyada biricik dostu Kaplan Çavuş’un kızı Aslıhan’dı.” (Tahir, 1967, s.207)

Çudaroğlu, bölgenin ünlü eşkıyasıdır. Soyguncu ve at hırsızdır. Para karşılığında başkalarının kötü işlerini yapar. Moğol’dur. Pervane Subaşı ondan Edebalı’nın kızını kaçırmasını ister ancak Çudaroğlu bu işin çok tehlikeli olduğunu söyleyerek Edebalı ve Osman Bey’e bulaşmak istemez. Bu işi Uranha ve Notüs Gladys’e yaptırmayı kabul eder. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Çudar’ın gözdesi kısa, tombuldu. İlk bakışta erimiş yağla tıka basa doldurulduğundan iyice gerilmiş tuluma benziyor, kafası, kolları, bacakları bu tuluma sonradan takılmış gibi iğreti duruyordu.” (Tahir, 1967, s.258).

“Öküz gibi yer, deve gibi içer, gökgürültüleri gibi patlayan sinirlere dokunur kahkalarla yerli yersiz gülerdi. Kumarıydı. Kumarda üç gün üç gece gözünü yummaz, buna karşılık fırsat elverdikçe otuz saat deliksiz uyurdu.” (Tahir, 1967, s.302).

Pervane Subaşı, Alışar Bey'in her türlü kirli işini yaptırdığı adamıdır. Çok kurnaz ve paracıdır. Bala Hatun'un kaçırılması için görevlendirilir. Bu iş için Çudaroğlu'yla sonra da Uranha ve Notüs Gladyüs ile anlaşır. Türklerin düşmanlarının sıklıkla yanında görülür ancak düşmanlığını belli bir süre açık etmez. Düşmanlarla işbirlikleri ve ihanetleri onun sonunu hazırlar. Roman sonunda yaralı olan Notüs Gladyüs ve Uranha ile bataklığa girerek kaçmaya çalışır. Onları soyarak bırakıp kaçar ancak Kaplan Çavuş tarafından yakalanır.

Şirin Kız, geceleri gizlice Orhan Bey'le buluşan ona aşık, esir bir Söğüt kızıdır. Bilecik alınırken zindanda öldürülmüştür. Roman için önemi Bilecik savaşında şehit verilen tek kişi olmasıdır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Şirin Kız, küçükten satın alınıp Müslüman edilmişti.” (Tahir, 1967, s.353).

Sütana, Osman Bey'in sütanasıdır. Ancak Orhan Bey'in Söğüt'ün kızlarıyla kurduğu ilişkileri de kontrol etmek için sürekli tetikte bekler. Onun uygun olmayan kadınlarla görüşmesini engellemek için sürekli kontrol eder. Romanda etkisi olmamakla birlikte Sütana toplumsal etikleri ve geleneği temsil eder. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Sütana, Osman Bey'i emzirmişti. Konakta, Ertuğrul Bey'in karısı Hayma Hatun'dan sonra geliyor, sırasında Osman Bey'e bile söz geçiriyordu.” (Tahir, 1967, s.352)

Artemis Ana, Lotüs'ün sütanasıdır. Lotüs'ü büyütmiş ve ona kızı gibi bakmış, hizmet etmiştir. Orhan Bey'i sever.

Panayot, Bilecik hisarında Türklerin emanetini karşılamakla görevli kişidir. Türklerin kurdukları oyuna hemen inanacak ve para görünce gözü dönüp her şeyi unutacak kadar saftır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Panayot veled-i Haralambos, on altı yaşında topaç gibi bir delikanlıydı. Tun yılında anadan öksüz, babadan yetim kalmış, açlıktan öleceği sırada Bilecik Hisarı’nın kapı çavuşu, oğlu olmadığı için evlatlık almıştı. On birindeydi o sıralar, Panayot, yedi, içti çabucak gelişti.” (Tahir, 1967, s.583)

Çavuş Efendi, Bilecik Tekfurunu düğünü sırasında Bilecik hisarının emanet edildiği çavuştur. Türkler gelerek bu Çavuş’un elinden hisarı almışlardır.

Popolina, Çavuş Efendi’nin oldukça hoppa beslemesidir. Romanda Bizanslıların arasındaki çarpık aşk ve cinsel ilişkileri göstermek için kullanılmıştır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“On beşindeydi ama kalçalar da göğüsler de Çavuş Efendisi’nin çalımlı, tombul tombul hanımından hiç farkı yoktu. Farkı... Hanımımız merhametlidir, bu merhametsiz!” (Tahir, 1967, s. 585)

Kel Derviş, Osman Bey’e yardım eden cavlaklardandır. Afyon içer savaşırlara girer. Karacahisar fethinde ve Kayılara yapılan baskınlarda Türkmenler ile birlikte savaşır. Diğer cavlaklar üzerinde söz sahibidir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Kara kuru Kel Derviş’e geldi i, cavlağın gerçeğiymiş ve de yamanmış ki bizim Deli Balta’yı şaşırtmış.” (Tahir, 1967, s.178).

“Bu da ‘hiç olmaz dövmesiz’ diye pazılarına çıplak karı tasvirleri dövdürmüş renk renk... Cavlaklığa geçince utancından gömlek giyer olmuş.” (Tahir, 1967, s.178).

Kurt Ali, eski savaşçıdır. Bir savaşta esir olmuştur. Esirlikten kurtulmak için gereken miktar parayı toplamak için dilenerek bölge bölge gezmektedir. Kayılar ile dosttur. Onlara yayla yolunda kurulan baskını önceden öğrenip haber getirir. Eskiden bir savaşçı olduğu ve esir düştüğü için herkes ona yardım etmek için, onun acilen kurtulması için uğraşır. Menteşe Beyliğine bağlı bir yüzbaşı iken esir düşer.

2.2.2.3. “Osman Gazi” Romanı

“*Osman Gazi*” adlı romanda 9 kişiden oluşan tarihî olmayan kişiler, roman vaka zincirini desteklemek ve gerilimi canlı tutmak için yerleştirilmiştir. Romanın 31 kişinin küçük bir kısmını oluşturan tarihî olmayan kişilerin özenli ve dikkatli çizildiği görülür. Bilhassa yazarın Kamus Alp ve ailesini, Türklerin kendi içinde çıkacak kargaşaları nasıl önlediğini ve sorunsuz şekilde sorun çözdüklerini; Gülizar, Gül Hatun ve Kevser Hatun gibi geleneklerine bağlı kadınların toplumdaki işlevini; Orsini’nin Bizans kadınlarının genel tavrını göstermek amacıyla kurguladığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda kurgulanan kişilerin belli özellikler ile tipleştirilerek mesaj verdiği dikkat çeker. Ancak yazarın tarihî kişiler üzerinde de kurgulama yapması tarihî olan kişilerin kurgulanarak tarihî olmayan özelliklerle anlatıldığı tespit edilmiştir.

Şeyh Mahmud, Kayı’nın ileri gelenlerindedir. Ertuğrul Bey’in yoldaşlarındandır. Devlet işlerinde söz sahibidir. Oldukça akıllı olması devlet işlerinde faydalı olmasını sağlar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Şeyh Mahmud muktedir bir insandı. Cengaverdi. Mukaddes cihat için yaratılmıştı. Tecrübeli bir muharipti. Ertuğrul Gaziye son anına kadar hizmet etmiş, yanında ayrılmamış, kılıcını çekip ‘Allah Allah’ deyip kafire saldırmış, nice cengaverlikler göstermiş bir kahramandı. Konuşurken gözlerinin içi güler, dudakları ıslanır; alev

alev yanardı. Nurlu yüzü ile; ikna edici sözleriyle, Kayı aşiretinin gözde kumandanlarından olduğu için ilk kez o konuştu.” (Ersen, 1972, s.62).

“Çünkü Şeyh Mahmud her şeyden evvel, tedbiri elden bırakmayan muktedir insanlardandı.” (Ersen, 1972, s.104)

Murat Alp, Kamus Alp’in oğludur. Edebalı’nın köyünün yakınlarına gelip yerleşen Aşiretin Reisinin oğludur. Oldukça yiğit ve cesur yapısıyla dikkat çeker. Bala Hatun’a aşık olur. Ancak Bala Hatun’u istemeye geldiklerinde Osman Gazi ile karşılaşır ve Bala Hatun Osman Gazi ile evlenir. Osman Gazi, Murat Alp’e Gülizar’ın onu sevdiğini söyleyerek, evlenmelerine aracı olur. Osman Gazi, onun yiğit ve cesur bir Türk olduğunu anlayınca sevgilisini istemesini kenara bırakarak ona dostluk eder. Olaylar karşısında Murat Alp’in ısrar etmemesi, hile ve oyuna başvurmayarak olanlara razı olması dikkat çeker. Zor durumda kalan Bala Hatun’u kurtardığı, ona dostluk gösterdiği görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Aşiret Reisinin oğlu Murat Alp’ti. Yiğitti. Levent yapısıyla on sekiz yaşlarında bulunuyordu. Dağa çıkar, avlanır, ok atar, uçan kuşlar elinden kurtulmadı. Uçarı, kaçarı vurur, ceylanlar, geyikler, keklikler, tavşanlarla dolu ahiler ülkesinde ekin ekerler, biçerler, gül gibi yaşarlardı.” (Ersen, 1972, s. 67).

Kamus Alp, Murat Alp’in babasıdır. Ahiler ülkesine sonradan gelip yerleşen aşiretin beyidir. Oğlu için Bala Hatun’u istemeye geldiğinde Osman Gazi ile tanışır. Osman Gazi onu Şeyh Edebalı’nın bulunduğu köyü verir ve Kamus Alp buranın yöneticisi olarak görevlendirilir. İyi bir insan olduğu, Türk gelenekleri bağlı, saygılı biri olduğu dikkat çeker. Onun bu yapısı Osman Gazi tarafından ödüllendirilir. Kamus Alp himayesinde bulunan bölgeyi adil şekilde yönetir. Çıkan bir altın yağması davasında din alimi olan Şeyh Edebalı ile birlikte karar verirler. Osman Bey’in görevlendirdiği kişi olarak onun ilkelerini koruduğuna dikkat çekilir.

Gülizar, Bala Hatun’un yakın arkadaşıdır. Murat Alp’a aşık olur. Bala Hatun ile evlenen Osman Gazi, Gülizar’ın Murat Alp’e bakışını yakalayıp evlenmelerine aracı olur. Gülizar, Bala

Hatun'un sadık dostudur. Çifte düğün ile birlikte evlenirler. Bala Hatun'un istemediği biriyle evlenmemesi, sevdiği kişiyle evlenmesi için şahitlik yapar. Bunun karşılığında Murat Alp ile evlenir. İyi bir dost olduğundan yazar tarafından ödüllendirildiği görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Gülizar, tülbentinin arasından yalnız iki siyah gözleri görünen bir taze idi. İç çekişi ile konuşur, etraftakileri derin düşüncelere sevk ederdi.” (Ersen, 1972, s.76).

Anya, İnegöl tekfurunun kızıdır. Turgut Alp ile birbirlerini severler. İnegöl'ün fethedilmesinde onu odasında saklayarak Turgut Alp'e yardımcı olur. Bunu yapmasının sebeplerinden biri ise babası ve metresinden, annesini öldürdükleri için nefret etmesidir. Anya, kale fethedildikten sonra babasının ve metresinin öldürülmesini istemez. Babasını sevdiğinden onların gönderilmesini ister. Anya'nın iyilerin tarafında bulunması, babasına olan öfkesi sebebiyle ihanet etse de onun öldürülmesine ve Orsini'den ayrılmasına razı olmayarak vicdanlı ve merhametli davranması, onun Turgut Alp ve Türklere layık bir gelin olacağını gösterilmesini sağlamıştır. Türklere ait bu özelliklerin Bizanslı bir kadında gösterilmesi, onun Türkler arasında hoş karşılanacağını haberini verir. Bu bağlamda Anya, yazar tarafından özenle kurgulanmıştır ve Bizanslı cesur ve erdemli kadının Türklerin tarafına geçmesi unsurunu karşılar. Anya Müslüman olarak Turgut Alp ile evlenir ve birlikte İnegöl'de yaşarlar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Altın gibi sırma saçları, iyi pelik olmuş omuzlarına dökülmüştü. Kahverengi gözleri parlak ve dudakları kalındı. Muntazam burnu, sedef gibi beyaz dişleri ile İnegöl'ün en güzel kızı Anya oluyordu.” (Ersen, 1972, s.211).

“Fakat o her şeyi biliyor, babasından nefret ediyordu. Bu çile ile günlerini geçirirken, babasından ve Orsini'den nasıl intikam alacağını düşünmüş, Allah'a yalvarıp yakarmıştı. İşte şimdi fırsat eline geçmişti. Artık, Turgut Alp Anya'yı İnegöl'ü ızdıraptan kurtaracaktı.” (Ersen, 1972, s.213).

Orsini, İnegöl tekfurunun metresidir. Tekfuru eğlendirdiği, kendi menfaatleri ve hırslarının yanında aslında Tekfuru sevdiği ve bu nedenle onunla birlikte olduğu görülür. Orsini, Tekfur ile birlikte olabilmek için Tekfurun karısının ölümüne sebep olmuş ve çeşitli hileler ile Tekfura yaklaşmıştır. Bu yönleriyle para, şöhret ve eğlence meraklısı, bunları kazanmak için hile ve oyunlara başvuran, hafif meşrep Bizans kadını tiplemesini canlandırdığı görülür. İnegöl Türklerin eline geçtikten sonra Tekfur ile birlikte İnegöl'e gönderilir. Orsini'nin bu durumdan memnun olması ve Bizans'ta saygı göreceğini düşünmesi dikkat çeker. Bu durum onun önceliklerinin görülmesinde önemlidir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Zaten kendisi İmparatorluk sarayından buraya gönderilmiş fattan bir kadındı. Demek ki yeniden Konstantiniye'ye kavuşacak, orada eski bir Tekfurun karısı olarak sosyeteye dalacaktı. Sarayda itibarı artacak, yeni bir hayata, Anya'sız bir hayata başlayacaktı.” (Ersen, 1972, s.223).

Gül Hatun, Kamus Alp'in karısı, Murat Alp'in annesidir. Oğlunun mutluluğunu isteyen ve bunun için uğraşan anne rolündedir.

Kevser Sultan, Şeyh Edebalı'nın karısı, Bala Hatun'un annesidir.

Kara Tekin, Kayı'nın ileri gelenlerindedir. Ertuğrul Bey'in ve Osman Bey'in yoldaşlarındandır. Devlet işlerinde söz sahibidir.

2.2.2.4. “Osmancık” Romanı

“Osmancık” adlı romanda tarihî gerçekliğe sahip olmayan şahıs sayısının oldukça sınırlı tutulduğu görülmüştür. Bahsedilen 11 kişi haricinde romanı tarihî gerçekliğe sahip 32 kişi oluşturur. Tarihî gerçekliğe sahip olmayan kişilerin romana belli görevler için yerleştirilmiş olduğu dikkat çeker. Bu kişiler yazarın romanda vermek istediği mesajları güçlendirmeleri ile dikkat çekerler. Kişilerin oldukça ayrıntılı ve tüm benlikleriyle yansıtılmaya çalışıldığı, tarihî

gerçekliğe sahip kişilerin ruh dünyalarına derinlemesine dalınarak yeni özellikler kurgulandığı, romanı ayakta tutmak amacıyla bu kişilere yeni misyonlar yüklendiği görülür. Bu durum ise romandaki kurgunun gücünü arttırarak, tarihî kişilerin kurgulandığı sonucuna varılmasını sağlar. Romanda yer alan tarihî olmayan şahıslar şunlardır:

Abdullah, Osman Bey'e bağlı alplardandır. Kaleden atılarak öldürülür. Mihail Kosses Müslüman olduktan sonra öldürülmüş olan Abdullah'ın adını alır.

Banu Çiçek, Osman Bey'in yeğenidir. Savcı'nın kızıdır. Oldukça cesurdur. Savaşçı yönüyle dikkat çeker. Ağabeyi Bay Koca ile yakın arkadaşı Emine'nin evlenmesi için uğraşır. Emine'den aldığı hediyeyi ağabeyine getirerek evlenmelerine aracı olur.

Burla Hatun, Gündüz'ün karısıdır.

Ayna Melek, Savcı'nın karısı, Bay Koca ve Banu Çiçek'in annesidir. Önce oğlunu sonra kocasını kaybeder. Ancak ailesi ve gelin geldiği aşiretine sadıktır. Onları sever ve kocasının ölümünden sonra baba aşiretine dönmeyi reddederek kızı ile birlikte Söğüt'te kalmayı tercih eder. Onun bu durumu köyün güvenilir kadını olmasına yardımcı olur. Köye sonradan gelen Hristiyan gelinler Müslüman olmaları ve Kayıların geleneklerini öğrenmeleri için Ayna Melek'e emanet edilir. Ayna Melek, kendisine emanet edilen herkese yakın bir dostluk gösterir.

Zoe, Mihail Kosses'in kız kardeşidir. Küçük yaşlarında Kalanoz ile sözlenmiştir. Bir dönem Osman'a ilgi duyar ancak Kalanoz'un buna tepki göstermesi ve Osman'a olan düşmanlığının artmasıyla Mihail Osman ve Zoe arasına girerek buna son vermelerini ister. Zoe, Kalanoz ile evlenir. Ondan dayak yer ve sonrasında ise öldürülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Güzelliğin, zengin dişiliğin, işvenin çekişidir bu.” (Buğra, 1973, s.26)

Uruz Derviş, romandaki önemli unsurlardandır. Deli Gökçe'nin oğludur. Osman, Aykut Alp'i takip ettiği bir gün kimsenin olmadığı bir bölgeye bir kulübe çatmış olan bir dervişle tanışır. Derviş ile yaptığı sohbetten burayı ona babasının verdiği öğretilerini öğrenir. Derviş buraya ileride bölgenin büyüyeceğini ve gelişeceğini düşünerek yerleşmiş ve "Harlak" adını vermiştir. Buraya gelecek başka insanların rahatça yerleşmelerini engellemek için oldukça küçük bir araziye sahiplenmiştir. Osman'ın bu Dervişle olan konuşması oldukça önemlidir. Osman buranın hikayesini Aykut Alp'tan dinleyince babasının dervişlere ne kadar saygı duyduğunu görür ve kendisi de ileride bu saygıyı devam ettirir. Osman Domaniç'e gittiklerinde sık sık bu bölgeye uğrar. Gerçekten de burası sürekli gelişip kalabalıklaşır. Osman ile Harlak arasında bir bağ kurulur ve burada yaşayan kişiler ile dost olur. Uruz Derviş Kulacahisar alındıktan sonra burayı yönetir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

"Sırf gönül alsın, yüklenmiş olmasın diye istemeye istemeye razı olduğu belli. Beğ işte bunu anlamış. Anlayınca da, gereken saygıyı hep göstermiş. Bayramlarda ve bunaldığı zamanlarda ona gider olmuş." (Buğra, 1973, s.41).

Sungur, Osman Bey'e bağlı alplardandır. İyi kılıç kullanır. Osman, bey seçilince Ertuğrul Gazi yoldaşlarından Hasan Alp'in yerini almıştır. Dünyaya gelen oğlu sakat olunca Osman ona destek olur. Oğlunu ilim insanı, zanaat insanı yapmasını öğütleyerek dostlarına ve silah arkadaşlarına her zaman her konuda yoldaş olabileceğini gösterir.

Ildız Hatun, Ede Balı'nın karısıdır. Osman ve Malhun Hatun için oldukça önemli tiplerden biridir. Ede Balı kızını Osman'a vermek istemediği zamanlar Ede Balı'nın karşısında onu ikna etmeye çalıştığı görülür. Osman'a ve Kayı boyuna oldukça güvenir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

"Şu bana dediklerini Osmancık'a da de... ondan umut kesmem ben; sen de kesme. Soyludur o... Bal küpünden bal çıkar." (Buğra, 1973, s.83)

Deli Gökçe, göç ile gelip Harlak'a yerleşmiş kişilerdendir. Deli Gökçe romanın önemli karakterlerindedir. Osman'ın Bey olmaya hazır olduğunu ve buna layık olduğunu söylemesi üzerine Osman gerçekten bey olmak istediğini anlar ve bunun için uğraşlara girişir. Bu bağlamda Osman'ın gözünü açanın ve onu beylik yolunda destekleyenlerden birinin Deli Gökçe olduğu söylenebilir. Osman Bey olduktan sonra sık sık Deli Gökçe'yi ziyaret eder. Deli Gökçe Bilecik fethinde önemli rol oynar. Savaşçılarla dolu arabaları Bilecik'e götürür. Burada ölür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Bana sevenler Deli Gökçe, aşırı sayanlar da Gökçe bacı der. Uruz'un anasıyım; anası olduğumdan da mutluyum.” (Buğra, 1973, s.112).

Nikeforos, Aydos kalesinin komutanıdır. Kendisine elçi olarak gelen Abdullah'ı kalenin surlarından attırır. Osman Bey kaleyi alınca, Nikeforos'u kendi adamlarına aynı yerden attırarak öldürür.

Evdoksiya, Nikeforos'un yeğenidir. Rüyasında Gazi Rahman'ı görüp ona aşık olur. Aydos kalesinin fethi sırasında surlardayken Gazi Rahman'ı tekrar ezan okurken görür ve onu rüyasında gördüğünü hatırlar. Sarkıttığı ip ile Gazi Rahman'ı kaleye alır ve Aydos kalesinin içeriden fethedilip ele geçirilmesinde büyük rol oynar. Gazi Rahman'la evlenip, Saniye adını alır.

Menekşe, Hayme Cankız'ın kardeşidir. Cankız öldükten sonra bey çadırının işlerini Menekşe yapar.

Karatekin, Ertuğrul Gazi'nin yoldaşlarından.

2.2.2.5. “Konak” Romanı

“*Konak*” adlı romanda 41 kişilik kişi kadrosunun 28 tarihî gerçekliğe sahip, 13 tarihî gerçekliğe sahip olmayan kişiden oluştuğu görülür. Romanda tarihî kişilerin sayıca çokluğu ve ana kişilerin bunlardan oluştuğu dikkat çeker. Romanda kurgu kişilerin vaka zincirini desteklemek ve güçlendirmek için eklendiği, asıl vakaların tarihî gerçekliğe sahip olanlar arasında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ancak tarihî kişilerin sık sık tarihî olmayanlar ile çatıştığı, önemli ilişkiler kurduğu, bu yollarla vaka zincirinin ayakta tutulduğu dikkat çeker. Romanda vakaların tarihî gerçekliğe sahip kişilerin etrafında şekillenmesi bu kişilerin yer yer kurgulanmasına, tarihî gerçekliğinin dışına çıkılmasına sebebiyet verdiği anlaşılır. Bu bağlamda romanda kurgulanmış tarihî gerçekliğe sahip kişiler ile tarihî gerçekliğe sahip olmayan kişilerin düzenli ve ihtiyaçlarını karşılamaya odaklı bir ilişkiye sahip oldukları dikkat çeker. Romanda görülen ve tarihî gerçekliğe sahip olmayan kişiler şunlardır:

Aybüken, Konya’ya göç eden Çavuldurlardandır. Çocuğu göç yolunda hastalanır. Kumral’a rastlayınca ondan yardım ister ancak çocuk ölür. Ebelik yapar. Aşireti ile birlikte Ermeni Gediği yakınlarına yerleşir. Ebelik yapmaya devam eder ve Çerkez ile evlenen Bey’in oğlunun erkek çocuğunu doğurur. Kumral Dede ile ahbap olur ve aşiretinde kocası ölen gelinleri onun yanına gönderir. Kumral Dede’nin yanına gidip gelerek onunla işbirliği yapar. Osman Bey’in çocuğunu doğurtmak ister. Aşiretine sadık ve vefalı bir Türkmen kadını tipini canlandıran tematik güç olarak dikkat çeker. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Aybüken çatık kaşları, penbesi esmere dönmüş elmacık kemiklerinin çıkıntısı, yeni çatlamış ipek kozası burnuyla kendi halindeydi.” (Sepetçioğlu, 1973, s.39)

Dalaman Ağa, Aybüken’in de olduğu Çavuldurlardandır. Aşiretin işlerini büyük oranda Dalaman’ın idare etliği görülür. Çerkez Kız ile yakından ilgilenmesi ve hizmetine bakması dikkat çeker. Moğollar ile işbirliği yaptığı anlaşılır. Rahman’ın babası olan Kılıççı’yı öldürür. Çarpık ilişkilere sahiptir. Ahlak ve erdemden yoksun olduğu dikkat çeker. Yapılan gizli işler, tuzaklar ve ihanetler bir şekilde Dalaman’a bağlanır. Bu nedenle romanda önemli etkisi olan karşıt güçlerden biri olarak dikkat çeker. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yalnız bir değirmi sakal, az biraz genççe, öyle kırklarda falan adımlarını yavaşlattı.”
(Sepetçioğlu, 1973, s.40)

Tezene Kadın, Çavuldurların Bey çadırının hizmetine bakan kadındır.

Debbağ, Rahman’ın Merv’de tanışıp beraber yola devam etmeye sözleştiği ancak ona haber vermeden giden kişilerden biridir. Romanda adından bahsedilmez, mesleği ile çağırılır. Tematik güçlerdendir, arkadaşlarının ısrarı nedeniyle Rahman’ı yarı yolda bıraktığı için vicdan azabı çeker ve Kumral Dede ile konuşur. Kumral Dede ile birlikte Söğüt yakınlarına yerleşir ve diğer aşiretleri gezerek haber toplar. Kumral Dede ile birlikte Söğüt yakınlarına yerleşir.

Bileyici, Debbağ ve Okçu ile Anadolu’ya gelir. Kumral Dede ile birlikte Rahman’ı iyileştirir. Adından bahsedilmez. Tasavvuf bildiği ve tıpkı Kumral Dede gibi bazı ilimlere hakim olduğu görülür. Kumral Dede ile birlikte Söğüt yakınlarına yerleşir ve diğer aşiretleri gezerek haber toplar.

Okçu, Debbağ ve Bileyici’nin yol arkadaşıdır. Debbağ’ın Rahman’ın atını iyileştirmesi için yardım eder. Kumral Dede ile birlikte Söğüt yakınlarına yerleşir.

Dülger, Kumral Dede, Rahman, Debbağ, Bileyici ve Okçu’ya Malatya’da katılanlardandır. Kumral Dede ile birlikte Söğüt yakınlarına yerleşir. Buranın yeniden inşa edilmesinde, genişletilmesinde yardımcı olur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yaşlı olanı taş yontucusu olduğunu söylemişti. Genci ise dülger. Genci, konuşkan, ama yerli yersiz konuşkan, yaşlı olanı inadına suskundu. Bir kere konuşmuştu; o da Kumral Dedeyle.”
(Sepetçioğlu, 1973, s.77).

“Hadi bu Taş Yontucunun yaşı geçkinceydi; evcenliği, uykusuzluğu, kendi kendini yeyişi bunun içindi; ya bu Dülgerin daha çok zamanı varken, daha gençken Taş Yontucuyu da geçen dur durak bilmeyişine sebep neydi? Elinde şakul bir o duvarda bir bu iskelede. Aşebi tamamlanmış, hamam çoktan bitmişti.” (Sepetçioğlu, 1973, s.237).

Taş Yontucusu, Kumral Dede, Rahman, Debbag, Bileyici ve Okçu’ya Malatya’da katılanlardandır. Kumral Dede ile birlikte Söğüt yakınlarına yerleşir. Buranın yeniden inşa edilmesinde, genişletilmesinde yardımcı olur.

Çerkez Karısı, Aybüken ebenin olduğu aşiretin ölen Beyinin oğlunun ikinci karısıdır. Dalaman Ağa tarafından ulunup getirilmiştir. Aybüken’in aşiretinin Bey’inin oğlu ile evlenir ve oğlu olur. Dalaman ile yakınlaşır. Aşirete Moğolların girmesine ve aşiret işlerinin karışmasına neden olur. Karşıt güçlerden biridir ve Türk geleneklerinin, kültürünün zedelenmesi Çerkez Kız üzerinden gösterilir. Hoppa ve hafifmeşrep kadın tipidir. Akıllı ve kurnazdır. Aşiretin siyasi işlerine karışır ve yönetime ortak olur. Kendisi gibi olanları, aşirete katarak Türkmenleri geri planda bırakmaya çalışır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yabancı, soğuk, açık görünüşüne rağmen gizli bir güzelliğin hırçınlaşması... bıraksalar yahut kendi kendini bırakabilse hiç durmaz şu birkaç dervişle şu Dalamanı şu bey oğlunu hatta Bey oğlunun hasta babasını birbirine katardı. Çalınmış bir malın hırsızının eline yakışmayan güzelliğindeydi muhakkak, hırsızını ele veren güzelliğinde ama ancak hırsızların iştiha duyabileceği bir güzelliği bu. Farkında olmadan yarıştığı, sonra da peşine düşüp kendisine pestile çeviren Moğolları hatırladı. Gözlerinde Çerkez kızı birden altı Moğol oldu.” (Sepetçioğlu, 1973, s.76)

Hamza, Kayı’nın çobanlarındandır. Osman Bey onu oldukça sever. İnegöllüler, Moğollarla birlikte Söğüt çobanlarına ve sürülerine saldırınca yardım çağırmak için Kumral Dede ve Rahman’a gider. Sık sık Osman Bey’in yanında görülür ve hizmetiyle ilgilenir. Ermeni Gediği’nde Osman Bey’e kurulan tuzakta öldürülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Hamzacığın kavruk yüzü, boncuk karası gözleri şöyle bir parlayıp karardı gözlerinde.”
(Sepetçioğlu, 1973, s.110)

“Hamzacığa bağlıydı; onu on beş yaşlarında kadarken baskın yemiş bir aşiretin yanıp yakılmış çadırlarının arasında iki büklüm, korkudan mosmor, hınçkırıp dururken bulmuştu; alıp Hayme anasına getirmişti. O zaman kendisi de on beşinde var yoktu. Nedense Söğütde, bir gece ansızın, tıpkı Hamzacığın aşireti gibi, kendilerinin de bir bakın yiyebileceklerini düşünmüştü. İşte o yüreğindeki teller, teller o gün Hamzacığa bağlanmıştı. Hamzacık, beş altı yıl sonra işte böyle akli biraz gelgeç olup çıkmıştı. Zaten fazla ayıplanıp kınanmağa gelmiyordu; böyle bir şey oldu mu birkaç gün ortalıkta görünmüyordu.” (Sepetçioğlu, 1973, s.115).

Kendigelen Hanım, Kumral Dede'nin dergahına hasta şekilde gelen Rum kızıdır. Bu isim ona Kumral Dede tarafından buraya hasta bir şekilde sürünerek geldiği için verilir. Tekfurun büyük kızı olduğu anlaşılır. Kumral Dede tarafından iyileştirildikten sonra yanına yerleşerek Dergahın işlerini diğer kadınlarla birlikte yapar ve burada saygı görür.

Kılıççı, Rahman'ın babasıdır. Adı Buharalı Salur Usta'dır. Buhara'nın en iyi silah ustasıdır. Silahlarına ad yazmayı reddeder ve iyi ustanın kılıca bakınca belli olacağını söyler. Öyle ki Rahman babasının izini yaptığı bir kılıçtan bulur. Buhara'dan göçüp gelerek Söğüt bölgesine yerleşmiştir. Dünder Bey ve Dalaman ile birlikte hareket eden karşıt güçlere yıllarca kılıç ve silah yapmıştır. Bir mağaraya yerleşmiş ve burada gizlice yaşamıştır. İlk geldiğinde Ertuğrul Bey ve Osman Bey ile görüşmüş ancak onlarla anlaşamamıştır. Zanaatını kimseye öğretmek istemediğini söylemesi ve bu nedenle Osman Bey'den o zaman işe yaramayacağını duyması ona karşı düşmanlık etmesine ve Dünder Bey için çalışmasına sebep olmuştur. Moğollara, Dalaman ve Dünder Bey gibi karşıt güçlere kuvvetli kılıçlar yapmıştır. Rahman onu mağarada bulduktan sonra konuşmadan, gizli planları oğluna anlatamaması için Dalaman tarafından arkasından bıçak fırlatılarak öldürülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Kılıççı Rahman'ın aradığıydı; babasıydı. Zamanı unutmuşa benziyordu; belki de dünyada yaşadığının bile farkında değildi. Hele mağaranın içinde, kaba örsele uydurma körüğün başında, kirden pastan yağ bağlamış uzun saçları, ulanmış

örümcek ağının tozlusundan kopup da yapışışa benzeyen kaşları, oğul vermiş arı salkımında sakalıyla bıyığı Kılıççıyı dünyada yaşasa bile kinlerden, nefretlerden, acılardan örülme bir yaban dünyada yaşayan yaban domuzlarının görünüşüne benzetmişti. Ökse vuran çekici, korlaşmış bir demiri değil de sanki geçmiş günlerini, geride kalanları, hayal meyal olsun hatırlayamadıklarını dövüyordu. Kıyamadığı tek bir hayal vardı, gözlerine görünür gibi oldukça çekiç elinde kalakalıyor, kor demire vuramıyor; o sırada nefesleri sıklaşıyor, yüreği iman tahtasını zorluyordu. Rahmandı, çok uzak, çizgileri silinmiş bir dünyanın dönen ışığıydı.” (Sepetçioğlu, 1973, s.250).

Aryetta, Kendigelen Kız'ın kardeşidir. Rum'dur ve tekfurun kızıdır. Rahman onu görünce aşık olur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Küçük, küçük, çok küçük bir yüz; aynı zamanda büyük, büyük, çok büyük bir yüz. Çocuk yüzü, ergenlikte kız yüzü, yeni çizilmiş gelin yüzü ama muhakkak ki şu ışığa hevesli mart gecesinin sonundan daha tazeydi... bir mayıs ılımasında, bahar çiçeğindeydi. Saçları upuzun, upuzunluğuyla sessiz bir zamana dökülüyordu.” (Sepetçioğlu, 1973, s.267).

2.2.2.6. “Çatı” Romanı

“Çatı” adlı romanda tarihî gerçekliğe sahip kişilerin ile kurmaca kişilerin arasında sayıca büyük bir fark olmadığı dikkat çeker. Romanda 15 tarihî gerçekliğe sahip kişi ve 20 kurgulanmış kişi vardır. Kurgulanmış kişilerin sayıca fazla olması ve romanda daha önemli kişiler olmaları romandaki tarihî gerçeklik algısını zedelemiştir. Roman kurmaca kişilerin elinde şekillenen büyük oranda kurmaca bir roman olarak görülür. Romanda bilhassa çatışma unsurlarının kurmaca kişilerde canlanması, romanda geniş yer verilen sosyal yaşamın yine kurmaca kişiler üzerinden aktarılması romandaki kurmaca unsurunu güçlendirir. Ancak romandaki bu kişilerde yer yer eksiklikler ve hatalar olduğu, kişilerin tamamlanmadan anlatıldığı, eksik kaldığı dikkat çeker. Bazı kurgulanmış kişilerin hareketlerinin gerçek hayatta karşılığı olmadığı, yapılan kimi hareketlerin gerçeklikten uzak ve anlamsız kaldığı gözlemlenir. Bu durum romandaki karakterizasyona zarar vermiş olmakla birlikte romanın kurgu başarısındaki eksikliklerden sayılır. Romanda tarihî gerçekliğe sahip olmayan kişiler şunlardır:

Ali, romandaki önemli karşıt güçlerdendir. Meraga'lıdır. Karacahisar'da kılınan ilk namazda Osman Bey'e cemaatin içinden sorduğu sorular ile dikkat çeker. Gittiği yerlerde Osman Bey hakkında yalanlar söyleyerek insanların Karacahisar'a gitmesini engellemeye ve Osman Bey'i karalamaya çalıştığı görülür. Dalaman'ın yanına gelerek buraya yerleşir ve aşiretin kirli işlerinde yardım eder. Osman Bey aleyhinde çalışarak aşiretleri kışkırtmaya çalışır. İnsanları kolaylıkla kandırdığı, etkilediği, din adamı gibi görünerek güven kazandığı anlaşılır. Kuşkulandığı ve emin olmadığı yerlerden uzaklaşması, kurnazlığı ve aldatmadaki ustalığı ile uzun süre hayatta kalmayı ve çatışma unsurunu devam ettirmeyi başarır. Çatışma unsurunun temellerinden birini oluşturup romandaki önemli düğümlerde yer alsa da bunu neden yaptığını anlamak mümkün değildir. Roman boyunca Kayılara ve Osman Bey'e düşman olduğu, Dalaman ile birlikte olduğu görülse de bunun mantıklı bir açıklaması bulunmaz. Bu nedenle kişinin kurgusunda hatalar oluşur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Sesin geldiği yerde hafif bir kıpırdanma oldu; yarı isteyen yarı istemeyen biri ayağa kalktı; görünebildiği kadarıyla uzun, dar yülü, uzun da sakallıydı, uzun dar sakalı kapkara... kaşları da, hilâli bıyıkları da... gözleri de kara olmalıydı ki görünmüyordu. Az öncekinden çok daha yumuşak, sıcağımsı hatta hemen sevebilecek bir sesle konuştu bu sefer: ‘Adım Ali’ dedi; ‘memleketimde bana Pir Cabbar Ali derlerdi. Pir Cabbar kimim olur bilmem.’”
(Sepetçioğlu, 1974, s.12)

Atros Tekfuru “Çatı” adlı romanda, Kendigelen Kız'ın ve Aryetta'nın babasıdır. Kumral Dede ile dosttur. Kalesi Türkler tarafından kuşatıldığında hasta olduğu görülür. Kumral Dede'nin kendisine ihanet ettiğini düşünerek çok üzülür ve hastalanır. Kalenin fethinden sonra birkaç kişi ile beraber buradan ayrılır ancak kızının ve Kumral Dede'nin ihanetleri nedeniyle oldukça kırılmış ve incinmiş olduğu anlaşılır. Ancak bu kırılma ve incinmenin somut nefrete dönüşmediği, bu ihanetler karşısında fiilen düşmanlık etmediği dikkat çeker. Romanda bunu dışında etkisi yoktur, karşıt güçlere dahil olmadığı açıktır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Babasının bir yanının, sol yanının baştan aşağı tutmadığını daha gire girmez görmüştü. Hem de şişman bir yığındı yataktaki; saçları sarımsı ak tütün dumanında yağlı, birbirine girmiş; sakalı

keçeleşmiş yüzünde... göz kapakları kırışık, kabarık, üflenerek şişmiş bir tuhaf; ağzı, tutmayan sol yanına doğru çarpılmış.” (Sepetçioğlu, 1974, s.264).

Aryetta, Kendigelen Kız'ın kardeşidir. Rahman'a aşık olur. Babasının kalesini fethederken Türklere yardım eder. Rahman ile evlenerek bir çocuk sahibi olur. Aşkı için ailesi dahil her şeyden vazgeçebilecek kadın tipini canlandırır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Atros Tekfurunun kızını, Kendigelen Kızın kardaşını, Aryettayı ah Aryettayı düşünmekten korkuyordu.” (Sepetçioğlu, 1974, s.253).

Âşık Ana, romanda etkili olmayan kişilerindir. Karacahisar'da yaşayan güngörmüş tecrübeli bir ihtiyardır. Dursun Fakih hasta karısına bakması için onu gönderir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Âşık Ana epeydir uyanık gözlerinde, her şeye alışık bakıyordu, sesi hem kanıksamış bir rahatlamada hem kanıksamış bir rahatlatmadaydı.” (s.97)

Aşiret Gelini, Kumral Dede ocağına yerleşmiş kadınlardan biridir. Kocasını öldükten sonra Aybüken'in aşiretinden ayrılarak buraya sığındığı anlaşılır. Kocasının Osman Bey'e yapılan baskında öldüğü anlaşılır. Bileyici Baba'nın isteği üzerine aşiretine dönerek, ocaktan kovulduğunu söyler ve casusluk yapmaya başlar. Aybüken'e yaklaşmaya çalışır ancak Aybüken onun ocaktan kovulduğunu zannettiği için uzak durur. Aşirette olup bitenleri Bileyici Baba'nın adamı yardımıyla haber gönderir. Cabbar Ali ve Veli Baba'nın onun hakkında planlar yapması, Dalaman'ın olanları çözmesi ve Aybüken Ebe'nin ona inanmaması Aşiret Gelini'nin sonunu hazırlar. Aşiret Gelini'nin romanda bir görev uğruna uğraştığı ve bu uğurda uğraşırken Dalaman tarafından öldürüldüğü görülür. Oldukça vefalı, sadık bir kadındır. Aşiret gelininin kocasının Osman Bey'e kurulan pusuda ölmesinin günahınının Aşiret Gelini'nin sadakatiyle temizleneceği hissedilir. Namusunu korumak ve görevini layıkıyla yerine getirmek için olağanüstü çaba göstermesi dikkat çeker. Romanda Aşiret Gelini'nin ölümü Dalaman'ın işlediği günahların bir

yenisi olarak anlatılır. Bu olaydan sonra Dalaman'ın gözünün döndüğü ve cesaret isteyen büyük işlere korkusuzca giriştiği anlaşılır.

Aybüken Ebe, Karanlık Dağın yamacına yerleşmiş olan aşiretin ebesidir. Sert mizaçlı, geleneklerine bağlı, vefakar bir kadındır. Romadaki önemli tematik güçlerdendir. Aşiretteki kadınların Aybüken'in sözünü dinlediği ve onu örnek aldığı görülür. Aşirette olan bitenlerden daima haberi olan Aybüken Ebe, aşiretin güvenliğinde ve çıkan dedikoduları bastırarak huzuru sağlamada kendisini görevli bilir ve uğraşır. Kumral Dede ve yanındakileri fazlasıyla sevdiği ve saygı duyduğu dikkat çeker. Öyle ki Aşiret Gelini'nin ocaktan kovulması ile onu kendinden uzaklaştırır, çıkan dedikodulara karşın Kumral Dede ile konuşmaya gitmesi Aşiret Gelini'nin ölümüne sebep olur. Aşiretine, milletine, geleneklerine ve dinine bağlı, sadık ve cesur bir kadın olduğu dikkat çeker. Gözünü budaktan sakınmayan ve ağzına gelen her şeyi söyleyen, eli maşalı ve asabi bir tip olarak görülür ancak onu tanıyan ve sevenler onun yufka kalpli biri olduğunu görürler. Aşireti ile birlikte Karacahisar'a yerleşir. Osman Bey'in isteği üzerine savaşçıların gizlendiği arabaları Bilecik'e götürür ve buranın fethedilmesinde kilit rolü oynar. Görevini yerine getirdikten sonra burada öldürülür.

Bilekoma, Bilecik tekfurunun oğludur. Kaba saba, sorun çıkaran bir tip olduğu görülür.

Bileyici Baba, Kumral Dede ile birlikte ocağı kuran kişilerdendir. İyi bir alimdir. Bileyicilik yapar ve kendi gibi bileyicileri etrafında toplar. Bileyiciler aşiret aşiret gezdiklerinden onları casus olarak kullanır ve bilgi toplatarak Osman Bey'e getirir. Kumral Dede'nin asıl yardımcısı olan tematik güçlerdendir. Kumral Dede'yi ziyarete gelenleri ilk karşılayanın Bileyici Baba olması dikkat çeker.

Cennet, Kumral Dede ocağına yerleşmiş kadınlardan biridir.

Çerkez Karı, Karanlık Dağın yamacına yerleşmiş olan aşiretin Beyinin karısıdır. Aşiret tarafından sevilmez ve uğursuz olarak görülür. Hafifmeşrep yapısıyla dikkat çeker. Dalaman ile yakınlaştığı hissedilir. Romanda dikkat çeken karşıt güçlerdendir. Kocasını avda öldürtmesi ile

aşiret işlerini Dalaman ile beraber kontrol etmeye başlar. Osman Bey aleyhinde çalışır. Kocası öldükten sonra Dalaman ile yakınlaşır ve ondan olan çocuğunu doğurmaya çalışırken çocuk ile birlikte ölür. Romanda kimse tarafından sevilmediği, erkekleri tuzağa düşüren hafifmeşrep bir kadın olarak görüldüğü dikkat çeker. Dalaman ile arasındaki ilişkinin tüm aşiretin lanetlenmesine yol açtığı zannedilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Aybüken Ebe, sessizliğin nereden geldiğine bakacağı sırada Beyin Çerkez karısını gördü; çadırından çıkmıştı; üstünde çadır içinin incecik giyecekleri vardı, saçları örülmemiş, olduğunca bırakılmış... elleri kınalıydı. Ellerinin kınası şimdi karanlık Dağı da aşırp ağartmış olan sabah güneşinde daha bir koyu, daha bir... nasıl olduğunu bulamadı Aybüken. Ama saçlarındaki gün ışığının, sarısı uçuşan bir çiçek tozunda oynaştığını, gözlerindeki yeşilin söğüt yaprağında bıçaklandığını hissetti.” (Sepetçioğlu, 1974, s.25).

Dalaman, Karanlık Dağın yamacına yerleşmiş olan aşiretin yöneticilerindendir. Beyin ve Beyin karısı Çerkez Karı'nın özel işlerini yaptığı, aşirete göz kulak olduğu görülür. Karşıt güçlerden biridir. Çerkez Karı'nın oyunlarına gelir ve onun tuzağına düşer. Onun her türlü hizmetini gözü kapalı yapar ve onunla yakınlaşır. Bir Çinliden barutu öğrenmesi, onu öldürüp baruta ulaşması ve onu kullanmak istemesi ile dikkat çeker. Bey öldükten sonra aşiret işlerini eline alır. Aşirete Osman Bey aleyhinde insanlar toplamaya başlar. Cabbar Ali, Veli Baba gibi 'tekinsiz tipler'in doluştuğu aşiret yazar tarafından sık sık yoldan çıkmışlık ile suçlanır. Ali'nin de yardımıyla birçok kirli işle uğraşmaya ve Osman Bey aleyhinde çalışmaya başlar. Barut ile casusluk yapan Aşiret Gelini'ni öldürür. Bu durum onun gözünün dönmesine ve kendi sonunu hazırlamasına sebep olur. Dalaman'ın sonunu hazırlayan bir diğer olay ise Çerkez Karı'nın kendi çocuğunu doğururken ölmesidir. Dalaman, Kumral Dede'nin konağını patlatmaya çalışırken ölür. Dalaman'ın karşıt güç olarak yer almasının doğru ve mantıklı açıklamasını bulmak oldukça zordur. Romanın başından beri Kayılardan ve Kumral Dede'den hoşlanmadığı dikkat çeker. Bu durumun ilk sebebinin kıskançlık ikinci sebebinin ise Çerkez Karı olduğu sezdirilir. Ancak Dalaman'ın doğrudan anlam verilemeyen durumu bu tipinin tamamlanamamış olduğu izlenimini verir.

Döne, Karanlık Dağın yamacına yerleşmiş olan aşiretin kadınlarından. Aybüken'e yardım ettiği görülür. "Kör Hasanın Dönesi" olarak çağırılır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

"Döne oldum olası bu Döneydi; üstüne vardın mı işi de bıraktı, bakardı; gülerdi." (Sepetçioğlu, 1974, s.20)

Dursun Fakih'in Karısı, romanda adı verilmeyen kişilerdendir. Asıl görevi Güllü'yü ön plana çıkarmaktır. Hasta ve ölmek üzere olan bir kadın olarak dikkat çeker. Kocasına bağlıdır. Hasta da olsa onunla ilgilenmeyi ve ona ilgi göstermeyi unutması önemlidir. Romanda geleneksel, evine ve eşine bağlı, vefalı kadın tipinde görülür. Dursun Fakih tarafından oldukça sevilir. Hayatını kaybeder. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

"Peşkiri uzatan karısıydı. Ne zaman kalkmıştı? Ne zaman, nasıl giyinmişti? Ak yaşmağı yarım bağlı, saçı perçeminden fırlak, yüzü terden su içinde sarı mı sarı. Gözleri alev üşümesinde mor üzümünden bakmakta; alını ha çatladı ha atlayacak, gerilmiş sonunaca. Çenesi sapır sapır, iki dudağı hafifte titremede. Narin dal beden düşecek mi düşmeyecek mi belli değil ama iki eli göğsünde bağlanmış, beklemekte. Her zamanki gibi; dursun Fakihin her sabah sokağa çıkışındaki gibi kadına has bir uğurlamayı tadıyor karısı, dudakları okuyor; dursun Fakih Bismillah deyip kapı eşliğini atlarken okuduğunu üfleyecek hafifçe." (Sepetçioğlu, 1974, s.96).

Elyazar, Karacahisar'ın yerlilerindendir. Kurnaz bir tiptir. Dursun Fakih'e gelerek vergi konusunda tekliflerde bulunur ve bu yolla para kazanmayı amaçlar. Pazardan alınan verginin kendisine satılmasını ister. Osman Bey pazardan vergi alınmasına çok kızar. Daha önce Osman Bey ile konuştuğunu ancak vergi lafını söyleyince kovulduğunu söyler. Ancak Dursun Fakih'i vergi konusunda ikna etmeyi başarır. Elyazar, romandaki sosyal zamanı anlamak için oldukça önemli tiplerdendir. Karacahisar'daki ve Rumların arasında sosyal yaşamı, ekonomik sistemi ve gelenekleri Elyazar üzerinden sezinlemek mümkündür. Diğer yandan Kayılara nazaran daha komplike ve kapsamlı bir sistemde yetişmiş bir tüccar olması Dursun Fakih'e birçok ipucu verir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“İri yarılığı, şiş göbeği, ablak suratı hiç de sevimli görünmüyordu. Kadı olmasa daha ilk görüşmede, bu adamı karşısına alıp konuşmak haramdır der geçerdi. Elyazarın gözlerine takıldı bakışları, orada duruverdi. Elyazarın dut karası gözleri bulutsuzdu; açıktı; sanki az önce usta bir el gül suyuna batırılmış pamuklarla silmişti bu gözleri sonra da oturup dut karasının en temizine boyamıştı.” (Sepetçioğlu, 1974, s.105).

Güllü, Dursun Fakih’in evinde kalan, karısına hastalığında yardım eden küçük kızdır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Karacahisar’a geldiklerinin ertesi günü yanlarına almışlardı; anasız babasız kalmış bir Karacahisar kıızıydı, henüz küçüktü, uykulara doyamayacak, er ezanlarında uyandırılmaya kıyılmayacak yaşıydı.” (Sepetçioğlu, 1974, s.95)

Kendigelen Kız, Kumral Dede’nin ocağına hasta olarak gelen kızdır. Atros Tekfurunun büyük kıızıdır. Kumral Dede tarafından iyileştirildikten sonra burada yaşamaya başlar. “Kendigelen” adını sonradan aldığı anlaşılır. Kumral Dede ‘nin konağına yerleşerek burada yaşamaya başlar. Zamanla buranın önde gelen kişilerinden olur ve sığınan kadınları yönlendirir. Bir Türk gibi yaşamaya başlaması mühimdir. Babasının yanında kovulmasına rağmen Kumral Dede’nin yanına kabul edilmesi onun buraya olan sadakatini ve sevgisini artırır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Ocağın kadınları kesimi epeydenberi çekip çevirmeğe başlamış olan Kendigelen Kız, karın böyle birden düşmesinden bayağı telaşlandı.” (Sepetçioğlu, 1974, s.61).

Seher, Kumral Dede ocağına yerleşmiş kadınlardan biridir.

Sülemiş, Aybüken Ebe’nin olduğu aşiretin Bey’inin oğludur. Babası öldükten sonra Çerkez Karı ile birlikte yaşar ancak yapı olarak sessiz ve sakin olması dikkat çeker. Sindirilmiş, pasif ve

kimsenin umursamadığı bir çocuk olarak dikkat çeker. Aşiretinden kaçır ve bir yol kenarında ölmek üzereyken Rahman tarafından kurtarılarak Kumral Dede'ye getirilir. İyileştikten sonra Osman Bey'in yanına verilir ve Orhan ile dost olarak yetişir. Ailesinin yaptıklarının farkında olduğu, onlardan kaçtığı görülür. Annesine rağmen esasen içinde geleneklerine bağlı ve cesur bir Türk genci barındırdığı hissettirilir. Onun bu durumu ise babasının Bey olmasına bağlanır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Beylerinin oğlu.. Adı Sülemiş olacak yanlışım yoksa.” (Sepetçioğlu, 1974, s.231).

Töre, Kumral Dede ocağına yerleşmiş kadınlardan biridir.

Veli Baba, romanda Ali'nin arkadaşı karşıt güçlerdendir. Dağda yaşadığı için kaba bir tiptir. Aşiret gelini ile birlikte olmak ister ancak kız kuşkulandır. Ali'nin aşirette yaptığı kışkırtmaları başka aşiretlerde yapmaya çalışır.

Yetik Gelin, Karanlık Dağın yamacına yerleşmiş olan aşiretin kadınlarından.

2.2.2.7. “Kutludağ” Romanı

“*Kutlu Dağ*” adlı romanda tarihî olmayan 24 kişi vardır. Bunun karşılığında romanda tarihî gerçekliğe sahip 23 kişi bulunur. Romandaki tarihî gerçekliğe sahip olan ve olmayan kişi sayıları eşit olsa da kişilerin vakalar üzerindeki etkisi göz önüne alındığında tarihî gerçekliğe sahip olmayan kişilerin romanda baskın olduğu ve vaka zincirini ayakta tuttukları görülür. Romanda şahısların ayrıntılı olarak incelendiği ve kişisel alanları ile birlikte romana yansıtıldıkları dikkat çeker. Romandaki çatışma unsurunu tarihî gerçekliğe sahip kişiler ile olmayanlar birlikte ayakta tutar. Bilhassa aşklar, duygusal çatışmalar ve çıkmazlar romanın asıl vakasını temsil ederken bunlar tarihî olmayan kişiler üzerinden aktarılır. Romanda tarihî gerçekliğe sahip kişilerin de ayrıntılı tasvirlerine rastlanır. Bu durum roman kurgusunu güçlendirir. Romanda tarih gerçekliğe sahip olmayan kişiler şunlardır:

Dede Baba, romanın önemli kişilerindendir. Oldukça bilgilidir. Sürekli gezmiş ve ilim öğrenmiştir. Yolda Tankut Alp ve beraberindekilerle karşılaşarak yola onlarla devam etme kararı alır. Tankut Alp yolda Moğollar ile karşılaşır yenilince öldüğünü düşünürler. Daha önceden Ertuğrul Gazi'yi tanımaktadır. Onu öncesinde tanıyanlar ve sonradan bilgisine şahit olanlar tarafından saygı ve sevgi görür. Söğüt'e sonradan göç etmiş gibi görünse de önceden birkaç defa burada bulunmuştur. Kısa sürede Söğüt'ün sevilen ihtiyarı olur. Dede Baba Tankut Alp'in oğlu Aydoğdu'yu kendi oğlu gibi sahiplenip yetiştirir. Ömrünün sonuna kadar onu sever ve onun iyiliği için uğraşır. Konuşmalarından bir kadına aşık olduğu ancak savaşçı olmadığı için kız ile evlenmesine müsaade edilmediğinden bahseder. Dede Baba'nın anlatılanlarından zamanında aşık olduğu kişinin Aykaan Bacı'nın annesi olabileceği sonucuna ulaşılır. Aydoğdu da aynı şeyi yaşadığı için ona yol gösterir. Romanda ileri bir yaşta ölür. Romanda sık sık gençlere ve yanındakilere Türk destanlarını ve hikâyelerini anlattığı görülür. Dede Baba ilim öğrettiği kadar kültür taşıyıcılığı rolünü de üstlenmiştir. Aydoğdu yokken hastalanan Dede Baba onun gelmesinden sonra ölür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yaşlı adam, elini beyaz sakalında gezdirdi, gözlerinin içi pırıl pırıl, aydınlıktı. Beli biraz kamburlaşmıştı.” (Büyükarkın,1979, s.5).

“Benim de geçinecek toprağım yok. Sen inançlısın. Ben de inançlıyım. Senin iyi bir atın var benim de iyi bir asam. Sen kılıç taşırsın ben bilgi.” (Büyükarkın,1979, s.10).

“Tanıdım seni Dede Baba. Vaktiyle Ertuğrul Gazi'nin yanında uzun bir süre kalmıştın.” (Büyükarkın,1979, s.20).

“Vaktiyle bende senin gibiydim. Duvarları yıkamamıştım. Döndüğümde o yoktu.” (Büyükarkın,1979, s.62)

Tankut Alp, Aydoğdu'nun babasıdır. Ünlü ve oldukça güçlü bir savaşçıdır. Yanındaki yüz kadar kişiyi Söğüt'e ulaştırmak için yola çıkar ancak yolda Moğolların baskınına uğrayarak öldüğü zannedilir. Yıllarca Moğollarla çarpışır. Moğollar tarafından öldürülen karısının intikamını alır. Sonrasında Aydoğdu'yu bulmak için Söğüt'e gelir. Aydoğmuş'u annesinden ilk isteğinde oğlu için alamaz. Ancak yıllar sonra Aydoğmuş ve Aydoğdu bu aşk yüzünden perişan olunca oğlu ile Aydoğmuş'u evlendirir. Moğollar tarafından arandığı için Söğüt'te yakalanarak öldürülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Öylesine ustaca kılıç kullanıyordu ki, Aykaan Bacı bir Turgut Alp'te, bir de Akça Koca'da görmüştü bunu. Abdurrahman Gazi bile bu atının ustalığına erişemezdi.” (Büyükarkın,1979, s.119).

“Sana da Alp diyorlar değil mi? Diğer unvanın Gaziyân-ı Rum! Geçinecek bir toprağın bile yok. Hayatını cengaverlikle yürütüyorsun.” (Büyükarkın,1979, s.10).

Aydoğdu, Tankut Alp'in oğludur. Savaşmaktan hoşlanmayan okuma ve yazma ile, ilim ile ilgilenen biridir.15 yaşında iken babasıyla birlikte Söğüt'e gelmek için yola çıkar. Moğol baskınında babasının öldüğünü düşünerek Söğüt'e Dede Baba ile gelir. Söğüt'te Dede Baba ile yaşamaya ve ondan dersler almaya başlar. Ayhan Çavuş kendi evinin yanına bir kulübe yaptırır. Aydoğdu Söğüt'e indiği zamanlar burada yaşar. Aykaan Bacı'nın kızı Aydoğmuş'a aşık olur ancak Aykaan Bacı evlenmelerine izin vermez. Aydoğdu, Aydoğmuş'u unutmak için Söğütten ayrılır. Gittiği yerlerde yeni bilgiler öğrenir, yıllar sonra iyi bir alim olarak Söğüt'e döner ancak Aydoğmuş'un Kaya Alp ile evlenmek üzere olduğunu görünce kızını unuttuğunu söyler. Tankut Alp Söğüt'e gelince onları evlendirir. Tankut adında bir oğulları olur. Roman sonunda Osman Bey'e öğütler veren, Dede Baba'nın yerini almış, herkes tarafından sevilen biri haline gelir. Osman Bey ile birlikte romanın ana kişisidir. Aydoğdu'nun bir çocuktan iyi bir alim olmasına kadar geçen süreç, aşkları ve yaşadığı acılar romanda açıkça görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Anamı Moğollar öldürdü. Ben ufacıktım o zaman. Yine bir kervana yol gösteriyordu babam. Birden Moğollar belirdi. Kervanda epeyce genç de vardı.

Babam çarpıştı Moğollarla, dağıttı Moğolları. Kervan da dağılmıştı. Ben kara toprağa yapışmış, korkuyla bakıyordum anamla beraber olup bitene. Bir Moğol yürüdü benim üzerime, anam yerinden fırladı, geçti Moğol'un önüne. Bir kılıç bitirdi anamın işini oracıkta. Babam Moğol'a yetişemedi, yaralı ve yorgundu. Yine de tanıdı Moğol'u. Yüzünü hep tarif ederdi bana. Bir gün onu bulacağım, derdi. Sonra da benim kılıç yerine okumak isteğime ses çıkarmadıydı.” (Büyükarkın,1979, s.117).

Aydoğmuş, Aykaan Bacı ve Ayhan Çavuş'un kızıdır. Sadık bir aşık olarak öne çıkar. Güzel bir genç kızdır. Çocukluğundan aşık olduğu Aydoğdu ile evlenmesine annesi izin vermez. Ancak Aydoğmuş sevgisinden vazgeçmeyerek kendisini eve kapatır, yemek yemez. Aydoğdu Söğüt'ü terk edince dönmeyeceğine inanmaya başlar. Kaya Alp ile evlenmeyi düşünür ancak Aydoğdu dönünce onunla evlenir. “Tankut” adında bir oğlu olur. Romanda aşkı temsil eden güzel kız olarak görülür. Ne olursa olsun sevdiğini bekleyen ondan vazgeçmeyen biridir. Ailesinin ve Söğütlülerin baskısına dayanamayıp, Kaya Alp'e acımasından onunla evlenmeyi kabul etse de bunu zorla yaptığını, hala Aydoğdu'yu sevdiğini inkar etmez. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Kapı açıldı; elindeki yağ kandiliyle ayın bile kıskandığı , sünün bile seyrine doyamadığı, gül yanaklı, badem gözlü, pembe yanaklı, siyah saçlarını örüp omuzundan önüne sarkıtmış, başını bir yemeniyle sarıp bağlamış, incecik, taptaze bir kız gözükte.” (Büyükarkın,1979, s.28).

Ayhan Çavuş, romanda Söğüt yolu üzerinde gözcülük yaptığı görülür. Aykaan Bacı ile evlidir. Aydoğmuş'un babasıdır. Aykaan Bacı'ya büyük bir aşk ile bağlıdır. Aralarında Türk geleneklerinde görülen karı koca ilişkisi vardır. Oldukça sert ve inatçı bir yapıya sahip olan Aykaan Bacı'nın Ayhan Çavuş karşısında sakinleştiği dikkat çeker. Aykaan Bacı'nın Aydoğmuş'u hırpalamalarına ve ona kızmalarına karşı durarak kızını korur. Aykaan bacının karşısında onun inatçılığına ve sert tavırlarına karşı, yumuşak yapısıyla öne çıkar. Oldukça şefkatli bir babadır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yol gözlerim. Gelenin iyisini kötüsünü birbirinden ayırır, haber salarım geriye.” (Büyükarkın,1979, s.20).

“Ayhan Çavuş gençliğinde yakışıklıydı doğrusu. Üstelik güçlüydü de.” (Büyükarkın,1979, s.92).

Yassı Çoban, Dünder Bey'in adamıdır. Dünder Bey'in Osman Bey'in düşmanlarıyla yaptığı iş birliklerinin iletişim kanalını oluşturur. Dünder Bey bu iletişimleri bizzat kuramadığından haberci ve casus olarak Yassı Çoban'ı yollar. Yassı Çoban yalancı ve hilekardır. Tekfurlara haber götürdüğü bir gün Turgut alp onun tek kolunu keser. Bilecik fethinden önce ise planlarını öğrenmek için Osman Bey'in adamlarını takip ederken öldürülür. Romanda Dünder Bey'in planlarını uygulayan karşıt güç olarak öne çıkar.

Aykaan Bacı, Ayhan Çavuş'un karısı, Aydoğmuş'un annesidir. Bacıyan-ı Rum'un başıdır. Savaşçı kişiliği ile dikkat çeker. Savaş olmamasından, topraklarının genişlememesinden yakınır. Sürekli gaza yapılmasını ister. Kayılarla birlikte tüm savaşlara katılır. Savaşlarda avantaj sağlanmasına yardımcı olur. Osman Bey'e ve Kayılara sadıktır. Disiplinli, sert, cesur ve inatçı olduğu görülür. Tek çocuğu olan Aydoğmuş'u savaşçı olmadığı için Aydoğdu ile evlendirmeye karşı çıkar. Bu konuda kendisine gelen herkesi geri çevirir. Diğer taraftan merhametli bir annedir. Aydoğdu, Aydoğmuş'u alamadığı için Söğüt'ten uzaklaşınca Aydoğmuş'un sağlığının ve psikolojisinin günden güne kötüleşmesi onu çok etkiler. Yola düşüp Aydoğdu'yu ararsa da bulamaz. Aydoğdu Söğüt'e dönünde kızını ona verip ikisini evlendirmek için uğraşır. Aydoğmuş çocuk doğurunca tüm işlerini bırakıp torunlarına bakmaya başlar. Yıllarca erkek evlat hasretini çekmiştir. Bu hasreti torunu ile dindirir. Bilecik fethi sonrasında yapılan savaşta ağır yaralanır. Romanda oldukça önemli kişilerdendir. Aykaan Bacı, romanda cengaver ve cesur Türk kadını temsil eder. Herkesten önce savaşa gider. Oldukça cesurdur. Romanda sert yapısı ile öne çıksa da onun bir kadın ve anne olduğu olaylar karşısında verdiği tepkilerden anlaşılır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Yamandır bizim kadın. Değme erkek bileğini bükemez.” (Büyükarkın,1979, s.36).

“Şu Aykaan Bacı doğrusu çok zalimdi. Katı mı katı insafsız mı insafsızdı; kaya yumuşar da o yumuşamazdı. Duygu denen nesneden nasip almamıştı bu kadın.” (Büyükarkın,1979, s.87).

Yahya Usta, Söğüt’ün tanınmış demircisidir. Osman Bey’in isteğiyle kendisine sürekli işbirliği öneren Karacahisar tekfurunun yanına silah yapmak için gider. Orada casusluk yaparak Karacahisar fethinde önemli rol oynar. Bilecik fethi için kurulan planda da etkin rol alır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Nice felaketler geçirmişti; büyük oğlu yandığı zaman Söğüt’e göç ederken karısı Sakarya’da boğulduğu zaman bile gücünü yitirmemişti. Moğollar Karacadağ’da yolunu çevirip geri götürmek için üzerine çullandıkları sırada sadece gülmüş, ellerinden kurtulup kaçınca kırık kılıcını suya atmış, delik zırhını fırlatmış, ‘Daha iyisini yapacağım’ diye bağırmişti. Yapmıştı da. İnandığı bir yerde inandığı insanlar arasında böylece yaşamıştı o! Şimdi küçük oğlunu yetiştiriyordu. Ahiliğe yazdırmıştı, futa kuşatmıştı, günün birinde elini verecekti.” (Büyükarkın,1979, s.169).

“Yahya Usta’ya demircilerin piri derlerdi. Dükkanı hepsinden genişti.” (Büyükarkın,1979, s.56).

“Yahya Usta demişlerdi ona. Uzaktan yakından herkes adını bilirdi. Söğüt’te el üstünde tutulurdu. Sanatından başka bir şey düşünmez, sözünü esirgemez, yaptığı kılıcı beğenmezse müşteri alıcı da olsa kırıp atardı.” (Büyükarkın,1979, s.165).

Güneş, Yahya Usta’nın oğludur. Yahya Usta casusluk yapmak üzere Osman Bey’in gizli planı için Karacahisar’a gidine sık sık babasından haber getirir. Bilecik fethi sonrasında Dündar Bey’in ihanetleri nedeniyle çıkan kargaşada Dündar Bey’i yakalayan kişi olarak görülür.

Aziz, Türkopol'dur. Para karşılığında Bizans için çalışan Müslüman bir Türk savaşçısıdır. Türkopol *Aziz*, Rum *Niko* ile birlikte Söğüt yakınlarında Bizans için casusluk yapar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Benim adım *Aziz*, dedi. Uşak değilim. Kim karnımı doyurursa ona çalışırım.” (Büyükarkın,1979, s.70).

Niko, genç bir Rum'dur. Casusluk yapar. Türkopol ile birlikte gezer. Osman Bey kendisini affedince Türklerin dostu olmaya karar verir. Ermeni Belinde kurulan pusuyu haber verir. Müslüman olur. Yassı Çoban'ın tekfurlara haber verdiğini görerek Turgut Alp'e haber verir. Daha önceden casus olması oldukça önemlidir. Bu özelliği nedeniyle Osman Bey tarafından haber almak için görevlendirilir. Osman Bey *Nevzat*'a tüm savaş ve baskınlarda güvenerek önemli görevler verir. *Nevzat/Niko* romanda bir Hristiyan'ın Müslüman olarak Türklerin arasında oldukça rahat yaşayabileceğinin gösterilmesi açısından oldukça önemlidir. Dinini değiştirmese bile onlara ihanet etmediği sürece Türklerle dost olmanın kolay olduğunu göstererek Osman Bey'in hoşgörüsünü temsil eder. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Türkopol'a uydum. Tekfura uydum. Gözledim laf götürdüm. Burada neler oluyorsa hep duyurdum.” (Büyükarkın,1979, s.93).

“İyiliğinizi gördüm. Beni dindaşlarınızdan ayrı tutmadınız. Üstelik Türkopola uyup ihanet ettim size. Yine de bey bağışladı beni. Üç yıldan beri kendi kendimi yedim. Büyüdükçe daha iyi anladım. Yine de geç kaldım.” (Büyükarkın,1979, s.107).

“*Niko* değil onu adı! Bilmez misin sanki, Müslüman oldu. Yeni adı *Nevzat*!” (Büyükarkın,1979, s.147).

Balabancık, at bakıcısıdır. Osman Bey tarafından oldukça sevilir. Savcı Bey'in adamıdır ancak o öldükten sonra Osman Bey'in yanına geçer. Osman Bey ona güvendiğinden savaş ve

baskınlarda önemli görevler verir. Sürekli Osman Bey'in yanında olduğu, gittiği her yerde ona eşlik ederek atlarıyla ilgilendiği görülür.

Deniz Pehlivan, romanda sadece isminden bahsedilen kişilerdendir. Ölmüş olmasına rağmen sık sık adı geçer. Aykaan'ın babasıdır, bileği bükülmez biri olarak hatırlanır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Aykaan Bacı'nı babası Deniz Pehlivan da böyle hiddetlendi mi, ağzından çıkan kulağı işitmezdi kızınca at çatlatır, kalkan delerdi. Hele onun bıyıklarını bir buruşu vardı ki, o zaman kimse yanına sokulamazdı. Bir gün Ertuğrul Gazi'yi Rumlar pusuya düşürmüşlerdi. Deniz pehlivan önüne geçmiş, göğsüne tam on ok saplanmış, yine de Ertuğrul Gaziyi kurtarmıştı. Sonra Rumlar kaçınca dizlerinin üstüne yığılmış, oracıkta ölmüştü.” (Büyükarkın,1979, s.90).

Seher, Hatçe Nine'nin torunu, Aydoğmuş'un en yakın arkadaşıdır. Aydoğdu'nun ve annesi Aykaan'ın yokluğunda Seher, Aydoğmuş'a destek olur ve onu teselli eder. Aydoğmuş'u oldukça sever. Aydoğdu'yu ve sorunlarını unutmaması için ona sık sık Kaya Alp'ten, Kaya Alp'in onu seviyor olmasından bahseder. Aydoğdu yokken Aydoğmuş'un Kaya Alp ile evlenmesini ister ve bunun için uğraşır. Arkadaşının bu şekilde sıkıntılarında kurtulup normale döneceğini düşünür. Oldukça iyi kalpli bir dosttur.

Sedef Hatun, Hasan Alp'in karısı, Kaya Alp'in annesidir. Aykaan Bacı yokken bacıların başına geçer ve onları idare eder. Sedef Hatun, Türklere Domaniç yolunda kurulacak pusuyu öğrenen Osman Bey'in planı üzerine kadınlarla birlikte yola çıkar. Ancak varması gereken yere planlanan da erken varınca Osman Bey'in planının uygulanması zorlaşır. Bilecik Fethi sırasında da emanetleri taşıyıp fethin yapılmasında önemli rol alır.

“Onun yerine geçen Sedef Hatun o kadar güçlü, o kadar hırslı değildi. İşte sesi bile kulaklara gümbürdeyerek çarpmıyordu.” (Büyükarkın,1979, s.144).

Kaya Alp, Hasan Alp ve Sedef Hatun'un oğludur. Çok güçlü bir savaşçı gençtir. Turgut Alp'in en iyi öğrencisidir. Aydoğmuş'a aşiktir. Osman Bey ile birlikte tüm savaşlara katılır. Turgut Alp tarafından eğitildiğinden herkesin beğenip takdir ettiği bir savaşçı haline gelir. Aydoğdu Söğüt'ten gittikten sonra Osman Bey, ona yardım etmesi ve ondan ilim öğrenmesi için Kaya Alp'i Dede Baba'nın yanına gönderir. Osman Bey Kaya Alp'ten Aydoğmuş'tan vazgeçmesini isterse de Kaya Alp Bey'e karşı çıkar. Dede Baba'nın yanına yerleşerek ondan ilim öğrenir, ihtiyaçlarını karşılar ve kendisini sevdirmeye çalışır. Burada Dede Baba ve Tacettin Hoca'dan ilim öğrenir. Aydoğdu Söğüt'e döndüğünde onunla savaşmak istemesi ve onu Söğüt'ten gitmeye zorlaması üzerine Söğütlüleri kızdırır. Yosma Kız ile birlikte buradan ayrılır. Başka bir yere yerleşerek orada Yosma Kız ile evlenir. Ancak Osman Bey ona ihtiyaç duyduğunda yardıma gelir. Bilecik fethinde Dündar Bey'in ihanetlerine çok kızar. Osman Bey'in amcasına kıyamadığını görünce bir ok ile Dündar Bey'i öldürür. Romanda oldukça önemlidir. Aydoğdu ve Aydoğmuş aşkının üçüncü kişisi olarak çatışma unsurunu oluşturur. Aşkına yenilerek yanlışlar yapsa da iyi kişiler arasında görülür. Gururlu biridir. Aydoğdu ve Aydoğmuş'u rahat bırakarak Söğüt'ten uzaklaşır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Silah hocamsın, mertliği de, yürekliliği de sen verdin bana. Babam Hasan Alp küçükken senin eline teslim etmişti beni. Cemal'le beraber ikimizi az mı yıktın yere? Cemal şimdi Samsa Çavuş'un yanında, Mudurnu'da. Dur dedin durdum, vur dedin vurdu, ağaca koltuklarımdan asıp ayağıma taş bağlayıp bekle dedin bekledim. Bugüne vardım. Şimdi, öl desen Allah'ım şahittir gözümü kırpmadan ölürüm. Sana bir can borcum var iste şuracıkta vereyim.” (Büyükkarın,1979, s.220).

Yosma Kız, Söğüt'teki savaşçı genç kızlardandır. Kaya Alp'a aşiktir ancak Kaya Alp Aydoğmuş'u sevdiği için bunu açık etmez. Aydoğdu'nun dönmesi üzerine Kaya Alp ve Aydoğdu arasında tartışma yaşanıp Kaya Alp'tan Söğüt'ten uzaklaşacağı zaman Yosma Kız aşkını açık eder ve onunla gider. Romanda Kaya Alp'in üzüntüsünü geçiren kişi olarak öne çıkar. Onunla evlenerek okuyucunun Kaya Alp'e üzülmemesinin ve acımasının önüne geçer. Romanda Yosma Kız'ın olmaması Kaya Alp'in Söğüt'ten ayrılıp yalnız kalmasının oluşturacağı haksızlık ve yalnızlık hissini ortadan kaldırır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Gelen bacının adı, Yosma’ydı işte: Hani şöyle bir salla salana yürüdü mü, onu gören değme erkek başını çevirmeden edemezdi. Birçok alıcısı çıktığı halde bugüne kadar evlenmemişti, ‘Onun da gönlünde bir aslan yatar’ derlerdi Söğütlüler. Hatta bir gün Aktopraklık’ta dolaştığını da görmüşlerdi. Yine de kimse gönlündeki aslanı bulup çıkaramamıştı.” (Büyükarkın,1979, s.151).

Filatos, İnegöl tekfurunun kardeşidir. Söğütlülere Domaniç yolunda kurulan tuzağı yönetir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“O kadar hırslıydı ki bağirtısı nal seslerini bile bastırıyordu.” (Büyükarkın,1979, s.153).

Çınar Yusuf, romandaki abdallardandır. Kayılar ile dosttur. Domaniç yolunda kurulan tuzakta Kayılar ile birlikte savaşır. Tahta bir kılıç kullanır. Karacahisar’ın fethinde önemli rol oynar. Karacahisar kapısının içeriden açılması için dilenci kılığında girerek kapıyı yanındakilerle birlikte açar. Burada ölür. *Çınar Yusuf*, romanda adı geçen tek abdalıdır. Romanda sık sık abdallardan ve abdallık geleneğinden bahsedildiği görülür. *Çınar Yusuf* bu abdalların somutlaştırılmış temsilcisidir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“O yerinde duramazdı, dursa kendisini yer tükenirdi. Abdaldı onlar. Horasan erleri de derlerdi onlara. Bazıları da ‘baba’ diye seslenirdi. Geçmişini geldiği yeri *Çınar Yusuf* pek bilmezdi. Yalnız gerilmiş bir yayın ucundan fırlayan ok gibi vınlayarak gitmesi gerektiğine inanırdı. O yayı Tanrı germişti.” (Büyükarkın,1979, s.180).

“Biz köylere, uçlar yayılmışızdır. Uyuşukları uyandırmış, ölmüşleri diriltmişizdir. Ahmet Yesevi’dir en büyük pirimiz! Bize ‘Git’ demiştir, ‘Git de kurtar Türkmen’i! Uyuşmasın, erimesin, ilini yitirmiştir, töresini yitirmesin’ diye emredilmiştir. Biz Abdal’ız malum olur! Durmayız biz, ölmeyiz biz! Kar, kış, dağ, taş demeyiz! Gökte güneş, yerde toprak vardır.

Güneşin toprağı ısıttığı yer Türkmen'in kaybolan ilidir. Onu ararız biz. Allah deriz de ararız.” (Büyükarkın,1979, s.181).

Kosti ve Elenika, Kurudere köyünde yaşayan karı kocadır. Bu kişiler Osman Bey'e gelerek kendi köylerini almasını isterler. Tekfurların eziyet ve işkencelerinden bıktıklarını, can ve mal güvenliklerini olmadıklarını, ödedikleri vergiler nedeniyle ihtiyaçlarını karşılayamaz hale geldiklerini söyleyerek Osman Bey'den kendilerini kurtarmasını isterler. Bu kişilerin önemi, dönemin durumunu ve Bizans tekfurlarının kendi halklarına yaptıkları eziyetin gösterilmesi açısından önemli olduğu görülür. Yazarın belli bir amaç ile kurguladığı bu kişiler, bunun sadece kendi istekleri olmadığını, köylerinin tamamının bu fikirde olduğunu söylerler. Böylece kurgulanmış olan Kosti ve Elenika üzerinden yazarın, hem Osman Bey'in gaza faaliyetleriyle bölgenin ihtiyaçlarını kesıştirmeye hem de Osman Bey'in bölge tekfurlarından farkını göstermeye çalıştığı anlaşılır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Kadın genç adam yaşlıydı. Adamın omuzları çökmüş kadının bakışları donuklaşmıştı. Yine de kadın çok güzeldi. Yaşamak istiyor, ummak istiyordu.” (Büyükarkın,1979, s.199).

“Bütün köylü diler, biz elçiyiz. Görürüz ki imparator tekfurlara söz geçiremez. Tekfurlarsa keslerini doldurmak için durmadan soyar bizi. Olmazsa döverler, bununla da yetinmeyip karlarımızı, kızlarımızı alıp götürürler.” (Büyükarkın,1979, s.199).

Tacettin Hoca, iki yamağı ile Söğüt'e gelerek yerleşen müderristir. İyi bir doktordur. Dede Baba ve başka hastalara bakar, tedavi etmeye çalışır. Tıp bilimine hakimdir. Dede Baba'yı öncesinden tanır. Tacettin, roman için oldukça önemlidir. Yazar onu Söğüt'ün gelişen ve değişen durumunu göstermek için kurgulamıştır. Kendi memleketlerinde sanatla ve bilimle uğraşamayan kişilerin, kendilerini güvende hissetmeyen kişilerin Söğüt'e geldiklerini, geleceğı ve özgürlüğü burada bulduklarını gösterir. Bu durumu Tacettin Hoca kendisi de söyler. Kayıların topraklarını yavaş yavaş sanatkar ve bilim adamlarının toplandığı güvenli topraklar haline gelir. Bu durum romanda Tacettin Hoca üzerinden gösterilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Adım Tacettin! Kırşehir’den gelirim. Cacabay Camisi’nde öğrencilerimi bırakıp ancak ikisiyle kaçabildim. Tıp ve yıldız ilmiyle uğraşırım. Moğol bizi rahat bırakmıyor. Bundan böyle yanınızda kalmak isterim. Artık sanat ve bilim oralarda öldü. Halbuki sanat ve bilim özgürlük ister.” (Büyükarkın,1979, s.203).

Can, Dede Baba’nın yanında kalan misafirdir. Dede Baba’ya şiir okur ve günlük işlerini yapmasında yardım eder. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Orta Asya’dan gelmişti. ‘Can’ diyorlardı ona. Ahiler evine uğradıktan sonra Dede Baba’nın yanında kalmıştı.” (Büyükarkın,1979, s.231).

“Dopdoluydu, taptazeydi, yıkanmıştı Can. Onu buraya iten güç Tacettin Hoca’nın yıldızlarından, Ahilerin beyaz peştemalından, bacıların yüreğinden, abdalların cezbesinden, inanırın Kur’anından, kocamışların güngörmüşlüğünden, bilginlerin biliminden, hatta Dede Baba’nın destanlarından öte duymuşların duygusunu taşımışlığıydı. Yürüyecek, yürüyebildiği kadar yürüyecek, duymuşların duygusunu serpecekti. Atılan tohum günün birinde yeşerecek, başaklar rüzgarda dalgalanacaktı.” (Büyükarkın,1979, s.233)

2.2.2.8. “Turgut Alp” Romanı

“Turgut Alp” adlı romanda tarihî olmayan 19 adet kişi vardır. Romanda toplam 39 kişi olduğu görülmüştür. Roman genelinde sayıca bir kişi az olan bu şahıslar romanın vakasını ayakta tutan kişiler olarak dikkat çekerler. Tarihî şahısların ayrıntı verilmeden kısaca anlatılıp geçildiği, tarihî olmayan şahısların ise yazar tarafından birçok yönüyle tanıtıldığı görülür. Romandaki çatışma unsurları bu kişiler üzerinden kurulur. Yazarın tarihî olmayan şahıslara ehemmiyet verdiği, yeni tipler yaratarak bu kişilere, onlara ait görevler ve misyonlar yüklediği tespit edilmiştir. Romanda tarihî olmayan şahıslar şunlardır:

Kalamos, Yarhisar şövalyesidir. Tekfurun emri ile diğer tekfurları Osman Bey'e karşı birleşmeye çağırmak için elçi olarak görev alır. Konakladığı handa Turgut Alp tarafından yakalanır. Osman Bey'in yaptığı planın açığa çıkmaması için bir süre Türklerin elinde esir olarak kalır.

Tomas, Yarhisar şövalyesidir. Tekfurun emri ile diğer tekfurları Osman Bey'e karşı birleşmeye çağırmak için elçi olarak görev alır. Konakladığı handa Turgut Alp tarafından yakalanır. Osman Bey'in yaptığı planın açığa çıkmaması için bir süre Türklerin elinde esir olarak kalır. Kendisi ile birlikte görevlendirilen diğer süvarilerden daha genç olmasına rağmen romanda daha öne çıktığı görülür. Bu öne çıkmanın sebebi Türkler'e karşı duyduğu nefrettir. Gördüğü ilk Türk'ü öldüreceğine yemin eder ancak karşılaştığı ilk Türk Turgut Alp olunca yemini gerçekleştiremez. Türklerden ikinci darbeyi bu şekilde almış olur. Turgut Alp onu temiz yüzlü ve cesur bulur.

Nikola, Yarhisar şövalyesidir. Tekfurun emri ile diğer tekfurları Osman Bey'e karşı birleşmeye çağırmak için elçi olarak görev alır. Konakladığı handa Turgut Alp tarafından yakalanır. Osman Bey'in yaptığı planın açığa çıkmaması için bir süre Türklerin elinde esir olarak kalır.

Aramis, romandaki önemli karşıt güçtür. Oldukça kurnaz ve hileci bir kişi olarak görülür. Karacahisar Türklerin eline geçmeden evvel Prenses Meri ile nişanlı olduğu ancak kızın Karacahisar'da yaşamaya devam etmesi ve Turgut Alp'e aşık olması Aramis'in Turgut Alp'e düşman olmasına neden olur. Buradan hareketle Aramis'in Türk düşmanlığının sebebinde mağlubiyeti ve kıskançlığı yatar. Aramis sahip olduğu her şeyi Türklere kaptırır. Turgut Alp tarafından sürekli rezil edilir ancak o her seferinde intikam almak için yeni kurnaz oyunlara başvurur. Roman boyunca Turgut Alp ile ve Türklerle çatışır. Kurduğu planlar ve tuzaklar ile Türkleri alt etmeye uğraşır. Roman boyunca önemli tekfurların yanında görülür. Türkler aleyhinde yapılan planlarda önemli rol oynar. Turgut Alp'ten oldukça korkar ancak her fırsatta onu ortadan kaldırmak için uğraşmakta geri durmaz. Temel karşıt güç olarak roman boyunca çatışma unsurunu ayakta tutar. Roman sonunda Yarhisar tekfuru Nikefor tarafından öldürülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Aramis’in yalnız hile ile iş gören korkak bir herif olduğunu biliyor, er meydanında uzun müddet kalamayacağına inanıyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.202).

Baysungur, Osman Gazi’nin yoldaşlarından. İyi bir akıncıdır. Handa şövalye Aramis’in adamları tarafından rahatsız edilince onlarla dövüşmeye başlar. Kendisine iki Germiyanlı yardım eder. Onlardan Dünder Bey’in ihanetini haber alıp Söğüt’e doğru hareket eder. Osman Bey’e Dünder Bey’in ihanetini haber vererek romandaki görevini tamamlamış olur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Beyin dünyada arslanı Osman Gazi, atam Demirbilek Yahya, ustam küffarın korkusu Turgut, adım Baysungur, savulun!” (Bahadıroğlu, 1981, s.217).

“Mademki o bir idealin adamı idi, mademki dini, aşireti için dövüşüyordu, ölüme bile gülerek gidecekti.” (Bahadıroğlu, 1981, s.217)

Meri, romandaki aşk unsurunu tamamlamak amacıyla yerleştirilmiştir. Karacahisar alınmadan önce prenses olarak burada yaşar, Aramis ile nişanlıdır. Sonrasında Karacahisar’ın alınmasında Türklere yardım eder ve burada yaşamaya devam eder. Turgut Alp’e aşık olur. Müslüman olarak Meryem adını alır. Hatice nineyle yaşayan oldukça güzel bir kızdır. İyi kalpli ve hoşgörülüdür. Aramis, onu kaçırmak için Karacahisar’a geldiğinde Side’yi kullanır. Arkadaşı Side’ye inandığı için Aramis’in tuzağına düşer ancak Turgut Alp tarafından kurtarılır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Türkler Karacahisar’da savaşırken Prenses Meri’nin kale kapısını açtığı ve Türk savaşçıları içeri aldığı yalan olmalıydı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.41).

“Meryem’e acıyordu. Onun nasıl pırlanta gibi bir kalp taşıdığını biliyordu. Hele Müslüman olduktan sonra büsbütün müşfikleşmiş, hep iyilik düşünür olmuştu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.146)

Arkitista, İnegöl Başkumandanıdır. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Bendeniz adına şövalye Arkitista derler. Bizans’ın haşmetlü imparatoruna sadık bir kul, muhterem İnegöl Tekfuru’na da başkumandan olurum.” (Bahadıroğlu, 1981, s.51)

Türk Hancı, Söğüt yakınlarındaki hanın sahibidir. Osman Bey’e sadık, vefakar bir Türk olması dikkat çeker. Turgut Alp ve diğer Türklerin hanını kullanmasına ve burada gizli görevde bulunmalarına destek olur. Hanına gelip Osman Bey’e hakaret eden Bizans şövalyelerine saldırır.

Bilecikli Hancı, Turgut alp ve Saltuk’un Bursa tacirleri kılığında Bilecik’e gelip konakladıkları hanın sahibidir. Parası olduğunu düşündüğü herkese özel muamelede bulunur. Turgut Alp ve Saltuk Alp’ı hizmetçi kılığında Bilecik tekfurunun sarayına sokar ve sofrada konuşulanları duymalarına istemeden yardımcı olur. Bu durum Bizanslıların para sevgisine ve para için her şeyi yapabileceklerine işaret etmek için kullanılmıştır. Hancı parayı aldıktan sonra kimin ne olduğuna ehemmiyet vermeyeceğini söyleyerek bu durumu doğrular. Yazar tarafından bilhassa yerleştirilmiştir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Han sahibi şişman, düşük omuzlu, kepe kulaklı ve kısa boylu bir ihtiyardı. İki Bursa taciri kılığındaki Osmanlı akıncılarını büyük bir memnuniyetle karşıladı. Bu sıra pek sık adam düşmediğinden her gelene azami iltifat etmeye bakıyordu. Hele bursa tacirlerine daha büyük ilgi gösteriyordu. Kemerleri mutlaka şişkin olurdu böylelerinin ve iyi para bırakırlardı.” (Bahadıroğlu, 1981, s. 82)

Baba Temür, Aramis’in Harmankaya yakınlarında konakladığı hanın sahibidir. Savaşçı bir Türktür. Baba Temür işlettiği handa Türkleri lehine çalışır. Buraya gelen Rumlardan iki misli

hesap alarak Türk savaşçılarının silah almalarına yardımında bulunur. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Bu kılıcı yıllar yılı serhatlerde sallamış, Osman Gazi’nin babası Ertuğrul Bey’le omuz omuza akınlar yapmış, sonra da bir müddet Osman Gazi’ye hizmet etmişti. Ama artık yaşlanmıştı. At üstünde uzun müddet dayanamadığını anlayınca beyden müsaade almış, Bilecik’le Karacahisar arasında Harmankaya hisarına yakın bir yerdeki bu hanı açmıştı. Niyeti yaşlılığında da hizmetten ayrılmamak, Türk akıncılarını misafir etmek, arada bir hana düşecek Rum şövalyelerinin ağzında sır kopararak Osmanlılara ulaştırmaktı. Bunda da iyi muvaffak oluyordu. Hizmetleri unutulacak gibi değildi. Bu han Türk akıncılarının da uğrak yeri olmuştu. Baba Temür’ün nefis kızarmış kuzusunu özleyen akıncıların yolu u yana düşünce uğramamazlık etmezlerdi hiç.” (Bahadıroğlu, 1981, s.104)

Targal, genç bir Türk akıncısıdır. Baba Temür’ün hanına gelen Aramis’ten şüphelenip onun peşine düşmesiyle dikkat çeker. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Çünkü yanındaki genç adam, uzun zamandır Söğüt’e uğramamış bir akıncı idi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.107)

Moris, Karacahisar’da yaşayan bir Rum’dur. Aramis’i önceden tanıdığı ve kötü kişiliğini bildiği için onun istediklerini yaparak ondan kurtulmaya çalışır. Karacahisar’ın en zengin insanıdır. Oldukça cimridir, parasını Aramis’e vermek istemez. Aramis, onun zorla parasını alır ve onu planlarına alet ederek Meri’yi kaçıırır. Aramis’e yardım etmesine rağmen onun tarafından esir alınır ve kızıyla tehdit edilir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Moris, Karacahisar’ın Türkler tarafından fethi ile kaleyi terk etmemiş ve gerekli vergiyi vererek oturma izni almış bir Rum’du. Görünüşte işinde gücünde çalışıyordu ama, esasta kalede olup bitenleri Lefke Tekfuruna ulaştırarak casusluk yapıyor, kesesini şişiriyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.130).

Hatice Nine, Meri ile birlikte kalan yaşlı Türk kadınıdır. Turgut Alp'i oldukça sever. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Turgut’a Hatice ninenin annesi kadar yakın olduğu doğru idi. Daha bebekken öz annesini kaybedince Hatice nine himayesine almış, süt annelik etmişti.” (Bahadıroğlu, 1981, s.137).

Side, Moris'in kızıdır. Oldukça güzel ve iyi kalplidir. Meri ona güvenir. Üstelik Aramis babasını tutsak alarak onu Meri'yi getirmesi için zorlar. Meri'yi sever ancak Aramis'in tehditlerine boyun eğerek ona tuzak kurulmasına yardım eder. Aramis gittikten sonra olan bitenleri Türklere anlatarak Meri'yi kurtarmalarını ister. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Side'nin iyi kalpli bir kız olduğunu bildiği için çirkin oyunlara alet olabileceğini esasen düşünmesi mümkün değildi. ‘Peki Side. Ama evvela Hatice Nine’ye bir danışayım’. Odadan çıktı. Side bir iç mücadelesi veriyordu. Yaptığı işin çok çirkin bir şey olduğunu biliyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.130)

Batista, Köse Mihal'in adamıdır. Babası öldükten sonra Köse Mihal tarafından büyütülmüştür. Elçi olarak Osman Gazi'ye gider. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Cüce denecek kadar kısa boylu idi. Sırtında küçük bir kamburu vardı.” (Bahadıroğlu, 1981, s. 171)

Hanofer, Yarhisar tekfurunun büyük kızıdır. Aramis'in tuzakları ve hilekarlıkları karşısında ödül olarak Yarhisar tekfuru Hanofer ile Aramis'i nişanlar. Ancak Aramis'in Köse Mihal'in kızının düğününde Turgut Alp tarafından atın arkasına bağlanarak sürüklenmesi yoluyla rezil olmasından sonra bu nişan bozulur. Holofira'ya destek olması ile öne çıkar.

Mesut ve Yusuf, Germiyanlıdırlar. Dünder Bey'in tekfurlar ile ittifak edeceğini duyduktan sonra Dünder Bey ile görüşmek üzere görevlendirilirler. Baysungur'un bir handa altı Rum ile savaştığını görünce ona yardım ederler. Germiyan Beyi Kayılar ile düşman olsa da askerlerin Türk olduklarını unutmadıklarını, gerektiğinde Rumlara karşı birleşebileceklerini göstermek amacıyla romana yerleştirilmişlerdir. Siyaset dışında kalan bu kişiler için mühim olanın Türklük ve kardeşlik olduğu görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Türklüğümüzü bir kere oldun burada ispat edelim.” (Bahadıroğlu, 1981, s.218).

“Kardeşiniz sayılıız delikanlı. Bize Germiyanoğlu derler. Benim adım Mesut arkadaşımınki ise Yusuf.” (Bahadıroğlu, 1981, s.219).

Aristidi Monteskö, Bilecik şövalyelerinin başkumandanıdır. Çocukluğunu Aramis'in yanında geçirmiş ona hizmet etmiştir. Aristidi, Aramis'in sözünü dinleyip Turgut Alp ve Saltuk Alp'in yakalanarak zindana atılmasını sağlar. Onları esir edip Bilecik'te tutar. Aramis'in söz oyunlarına kanıp onunla birlik olur. Karşıt güçlerdendir. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“O zamanlar Aristidi küçücük bir çocuktü. Aramis'in atına bakar, pabuçlarını kalıplardı. Yüzünün güdüğü hiç görülmemiştir. Uzun burnu da daima sümüklü dururdu. Aramis bazen öylesine öğrenirdi ki ondan tokatlar, sofrasına almazdı. Ama yine de hizmetinden memnundu. Ona silah kullanmasını, ata binmesini öğretir, boş kaldığı saatleri değerlendirirdi. Delikanlı yirmi yaşına geldiği zaman yanından kaçtı. O günden sonra kah Harmankaya'da çiftçi, kah Yarhisar'da asker, kah İnegöl'de tüccar olarak göründü. Son olarak asker yazılmış ve Bilecik'e yerleşmişti. Süratle yükselmiş olacaktı ki, Şövalyeliğe terfi ettirilmiş, oradan da başkumandanlığa tırmanmıştı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.230).

Marko Botsaris, Bilecikli kumandanıdır. Türklere minnet borcu vardır ve onlar lehine çalışır. Turgut Alp ve Saltuk Alp'i zindandan kurtarmaya çalışırken yakalanır. Kendi emrinde çalışan

Zindancı tarafından şikayet edilir ve zindana atılır. Türklerle birlikte kaçar. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Aristidi’ye bağlı yaya kuvvetlerinin başında bulunuyordu. Aynı zamanda zindan kumandanlığı da üstünde idi. Çok şişman ve kısa boylu olmasına rağmen çevikti. Hareketlerini gören hayrete düşer, o göbekte nasıl olup da böyle rahat ataklar yapabildiğine akıl erdiremezdi. Oysa Marko bunun sırrını bütün tanıdıklarına açıklamıştı. Her sabah kılıç talimi yapar, bacaklarını bir yay gibi çalıştırırdı. Bununla da övünürdü. Bilecik’te kimsenin bileğini bükemeyeceğini iddia ederdi. Gerçeğe de yakındı bu iddia. O zamana kadar kimle çarpıştıysa yenmişti. Çabuk yorulmasa civarın en iyi silahşörü olurdu şüphesiz. Ne var ki şişmanlığı çabuk yorulmasına sebep oluyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.250).

“İki sene önce Osmanoğullarıyla bir avda karşılaşmıştı. Üstüne saldıran vahşi bir hayvandan onu kurtarıp minnettarlığını kazanmışlardı. Bu minnettarlık paraya karşı duyduğu kuvvetli hislerle de beslenince Türkler lehine çalışmaya başlamıştı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.251)

Mavronihalis, Bilecik zindanının bekçisidir. Kandırılması kolay biridir. Marko’nun Turgut Alp ve Saltuk Alp’i zindandan kaçırmaya çalıştığını anlayıp onu şikayet eder. Marko’yu sevmesine rağmen Aramisın teklif ettiği iki kes altını reddetmeyerek onun tarafına geçer. Ancak yine de oyuna gelip onları elinden çıkarır. Karşı güç olarak görülür. Romanda hakkındaki bilgi şu şekildedir:

“Zindan bekçisi Mavronihalis’i pek severdi. İsminin uzunluğu telaffuz güçlüğü doğurduğu ve hele sarhoşken bir türlü doğru söyleyemediği için kısaltmış, Mavro yapmıştı. Hep böyle çağırırdı. Zindancının şarap içmesi yasak olmasına rağmen şarabını bizzat kendisi temin eder, yalnız körkütük olmamasını da tembihlerdi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.252).

“İçerde kala kala dünya ile ilgisini kesti. Bütün zindan bekçileri gibi ayyaşın biri bu da. Varsa yoksa bir şişe şarap. Babasını bile gözünü kırpmadan öldürebilir. Tek şarap verilsin.” (Bahadıroğlu, 1981, s.256).

2.3. TARİHİ GERÇEKLERLE ÇELİŞEN KİŞİLER

Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu aktaran tarihî kaynakların arasında görülen farklılaşmalar kişilerin kaynaklardan izlenilmesini zorlaştırmıştır. Romanlarda ise tarihî gerçekliğe sahip kişilerle sık sık karakterizasyon aşamasından geçirilmiş olarak karşılaşılmalarının sebebi kaynakların kendi arasındaki ihtilafı durumlarıdır. Dönemi konun alan tarihî kaynaklarda kişiler ile ilgili detaylı bilgilere rastlanmaz. Bu nedenle yazar karakterizasyon aşamasında özgürce kurgu işlemi gerçekleştirmiştir. Tarihî kaynakların boş bıraktığı satır araları romancılar tarafından serbestçe doldurulmuştur. Ancak asıl önemli nokta, romanlarda sıklıkla kullanılan bazı kişilerin tarihî kaynakların bir kısmında izlenememiş olmasıdır. Bu durumda tarihî kaynaklardaki ihtilafı durumların tüm romanlara sirayet etmesinin sebeplerinin incelenmesi gerekmiştir. Öyle ki romanların tamamında ve tarihî kaynakların sadece bir kısmında görülen bu kişilerin tarihî gerçekliklerinin sorgulanmadan genel kabule uygun olarak romanlara işlendiği ve bu kişilerin büyük oranda romanda etkili oldukları, romanlarda önemli görevler üstlendikleri görülmüştür. Bu durum romancının romandaki çatışma unsurunu desteklemek istemesine bağlanmıştır. Son tahlilde ortaya çıkan düşünceler; belirli ve kısırlı sayıdaki tarihî kaynakların tüm romanları etkilemiş olabileceği, belirli bir tarihî kaynağın bir romanı etkilemiş ve bu romanın da diğer romanlara tesir etmiş olabileceği yahut bahsedilen dönemle ilgili, kabul edilmiş genel-geçer verilerin romanların altyapısını oluşturmuş olabileceği yönündedir.

2.3.1. Dündar Bey

Romanların tamamında¹¹⁰ Dündar Bey'den bahsedildiği görülmüştür. Romanlarda Dündar Bey, Ertuğrul Bey'in küçük kardeşidir. Söğüt bölgesine Ertuğrul Bey ile birlikte gelmiştir. Ağabeyinin ölümünden sonra beylik hakkını kendinde gördüğünden tekfur ve çeşitli düşmanlarla zaman zaman işbirliği yapmış ve Osman'ın Bey olmasını ve daha sonrasında ise başarısını engellemek için çeşitli faaliyetlere girişmiştir. Dündar Bey'in faaliyetleri onun sonunu hazırlamış ve romanların tamamında hikâyesi bu faaliyet ve ihanetleri nedeniyle ölümle cezalandırılmıştır. Romanlarda farklılık gösteren unsur, faaliyetleri ve ölüm şeklidir. Karşılaşılan Dündar Bey tiplerinin tamamı ihanete meyilli tiplerdir. Yeğenine karşı düşmanlarıyla işbirliği yapar. Ancak romanlarda bu işbirliklerinin kişileri ve şekilleri değişir.

¹¹⁰ “Çatı” adlı roman hariç. Çünkü bu roman “Konak” adlı romanın devamı olup, Dündar Bey'in sözde ölüm hadisesinden sonraki dönemi ele almaktadır.

İncelenen romanların tamamında Dündar Bey öldürülür. Ancak bu ölüm şekilleri hepsinde farklıdır. “Konak” adlı romanda Osman Bey tarafından oklandığı, “Devlet Ana” adlı romanda Osman Bey’e saldırınca Pir Elvan tarafından öldürüldüğü, “Osmanoğulları” adlı romanda Osman Bey’in gizli planını tekfurlara haber vermek üzere yola çıktığında Akbaş tarafından öldürüldüğü, “Osman Gazi” adlı romanda önemli bir toplantı esnasında Osman Bey’e fazlasıyla muhalefet ettiği için Osman bey tarafından öldürüldüğü, “Osmançık” adlı romanda Karacahisar kuşatması esnasında ikilik çıkardığı ve geri çekilmek istediği için Osman Bey tarafından öldürüldüğü, “Kutlu Dağ” adlı romanda yaptığı ihanetler nedeniyle kendisini burçtan atmasını isteyenlere direnince Kaya Alp tarafından oklandığı, “Turgut Alp” romanında ise aşiretin önde gelenleri tarafından suçlu bulunarak infazına karar verildiği görülmüştür. Dündar Bey’in incelenen üç romanda Osman Bey tarafından öldürülmüş olması, olayın Osmanlı’daki ilk veraset katli olarak görülmesinin bir sonucudur.

Dündar Bey’in katli mevzuu tarihî kaynaklarda değişiklik ve farklılık göstermez. Neşri’ye göre Osman Bey tarafından öldürülmüştür:

“Ammûsı Tundar’la müşavere itdi. Tundar eytdi: “öte tarafda Germiyanoglı caduv ve bu etrâfun kâfirleri heb bize düşman. Bunı dahi düşman idicek, bize turacak yir kalmaz, didi. Tundar’un bu sözi Osman’a güc geldi. Kendünün hurûcına menc anlayub okla Tundar’ı urub öldürdi. Anda yol kenarında yapma mezarı vardur. KöpriHisar’dan Çakır - Pınar’ına gider yol üzerinde yatur.” (NEŞRÎ, Kitab-ı Cihan-nümâ Neşri Tarihi, s. 95)

Ahmet Cevdet Paşa’nın “Peygamberler ve Halifeler” adlı eserine göre bir anlık sinirle kaza okuyla öldürülmüştür:

“Fakat kardeşi oğlunun büyüklüğünü ve günden güne parladığını gördükçe çekemez olmuştu. Ara sıra zorluk çıkarırdı. Osman Şah Gazi de amcasına hürmeten hoşgörü ile geçiştirirdi. Bu sefer Tekfurlar, Osman Şah Gazi aleyhine birleştikleri zaman Dündar Bey’in onlarla haberleşmiş olduğu duyulunca Osman Şah Gazi, pek çok kızdı. Sabrı kalmadı, elinden çıkan bir kaza oku ile Dündar Bey öldü.” (Paşa, s. 980-981)

Hammer'e göre Osman Bey tarafından ölürlmüştür:

“Dündar bu teşebbüsün, bu el atmanın Germiyan Beği ve Rum hâkimleri gibi, kıskanç komşularını kendi aleyhine birleşmeğe götüreceğini hatırlattı. Fakat Osman'ın cevabı, okunu alıp onu öldürmek oldu Bu olay onun oyuna karşı geleceklerin hepsine ibret dersi oldu.” (Hammer, s. 8)

Uzunçarşılı'ya göre katledilmiştir:

“Dündar, Osman'ın reisliği için temayül fazla olduğunu anlayınca amcası da Osman'ın baş olmasını muvafık buldu ise de daha sonra yeğeni aleyhine faaliyeti duyulduğundan - katledildi (1298). Nihayet Uc'taki Oğuz aşiretinin ittifakiyle Kayı boyundan olduğu için Osman Bey hepsine baş oldu.” (UZUNÇARŞILI, s. 101)

Dündar Bey'in varlığını kabul eden yukarıdaki kaynakların üzerinde toplandığı iki esas nokta vardır. Bu noktalar Dündar Bey'in Osman Bey aleyhinde hareket etmesi ve bunların sonucunda Osman Bey tarafından öldürülmüş olmasıdır. Bu bilgilere bakıldığında Dündar Bey'in romanların dördünde tam olarak kurgulandığı dikkat çeker “Konak”, “Osman Gazi” ve “Osmancık” romanlarında Dündar Bey'in Osman Bey tarafından öldürüldüğü düşünülünce bu romanların tarihî kaynaklarla ortaklıklar taşıdığı görülmüştür. Bunlara rağmen karşılaşılan tarihî kaynakların önemli bir kısmında Dündar Bey'den hiç bahsedilmediği, Ertuğrul Bey'in kardeşleri arasında bu kişinin varlığının görülmediği dikkat çekmiştir.¹¹¹ Divitçioğlu da yukarıda bahsedilen bu hikayenin doğruluğundan şüphe edilmesi gerektiğinden bahseder.

¹¹¹ Bkz. ATŞİZ, H.N. (2020).*Aşıkpaşaoğlu Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat; ATŞİZ, H. N. (2020). *Üç Osmanlı Tarihi Oruç Beğ Tarihi, Ahmedî: Dastan ve Tevârih-i Mülük-i Al-i Osman, Şürullah: Behcet'üt Tevârih*. İstanbul: Ötüken Neşriyat; Anonim. (2017). “*Kitâb-ı Tevârih-i Âl-i Osmân*” . İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları; KÖPRÜLÜ, M. F. (2015). *Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu*. İstanbul: ALFA Tarih Yayınları; TOĞAN, Z. V. (1970).*Umumi Türk Tarihine Giriş (Cilt I)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

“Şimdi bu hikayeye inanalım mı? Hele Anonim, ‘ol zamanda beyler karındaşlarıyla tanışık idüp bilecek olurlardı... ve birbirlerini öldürmezlerdi.’ (s.16).dedikten sonra.” (DİVİTÇİOĞLU, s. 56)

Kaynaklarda görülen farklılıklara rağmen romanların tamamında Dünder Bey’den ve akıbetinden ayrıntılı olarak bahsedilmesi önemlidir. Kurgulanmış olan bu romanlarda, tarihî vesika tekdüzeliğinden çıkarak aksiyon şeması oluşturmak, çatışmalar ve düğümlerle macera unsurunu desteklemek mühim görülmüştür. Bu nedenle Dünder Bey ve entrikaları gerçekliği kesin şekilde araştırılmadan romanlarda yerini almıştır. Bu olay romancılar için oldukça kullanılabilir bir malzeme olduğundan çalışmanın ele aldığı romanlarda sıklıkla işlenmiştir.

2.3.2. Ertuğrul’un Babası

Romanlarda¹¹² Ertuğrul’un babasından bahsedilmesi dikkat çeker. Ertuğrul’un babasının sorgulanması romanlarda, Osman Bey’in, dolayısıyla Kayıların soyunun sorgulanması ile eş tutulduğundan önemli unsurlardan biri olarak görülür. Kimi zaman bizzat yazarın araya girerek bilgi vermesiyle¹¹³, kimi zaman romancılıkta kusur olarak görülen dipnot yoluyla¹¹⁴, kimi zaman ise romandaki kişilerin ağzından¹¹⁵ Ertuğrul’un ataları ve Söğüt’e gelme hikayesinin aktarıldığı görülmüştür. Osman Bey’in atalarının bilinmesi ve bu kişilerin önemli soylardan gelen önemli kişilere dayandırılması romancı için oldukça verimli görüldüğünden ve Osmanlı İmparatorluğu’nun soy üstünlüğünün öne çıkarılması amacıyla bu hikayelerden sık bahsedildiği tespit edilmiştir. Romanların ele aldığı genel hikayeye göre, Ertuğrul Bey babası, kardeşleri ve aşireti ile birlikte Anadolu’ya geçerken babasının ölümü üzerine kardeşleriyle yollarını ayırmıştır. Aşiretini küçük bir bölümü ile Anadolu’ya gelmiş, Selçuk sultanına bir savaşta yardım etmiş ve karşılığında Söğüt ve Domaniç bölgeleriyle mükafatlandırılmıştır.

¹¹² “Turgut Alp” ve “Çatı” romanı hariç. Bu romanlar Ertuğrul’un ölümünden sonraki dönemleri ele alır.

¹¹³ Bkz. “Osman Gazi” romanı.

¹¹⁴ Bkz. “Osmanoğulları” romanı.

¹¹⁵ Bkz. “Konak”, “Osmancık”, “Kutludağ”, “Devlet Ana” romanları.

“Osman Gazi”, “Osmanoğulları” ve Osmancık” romanlarına göre Ertuğrul Bey’in babası Süleyman Şah’tır ve Fırat nehrini geçerken atıyla birlikte buraya düşerek ölür. Bilhassa “Osmancık” adlı romanın şecere şeklinde bu soydan bahsetmesi dikkat çeker.

“O sanki babası Ertuğrul’dur. Yok ama, babası değil, babasından ve babasının gaza yoldaşlarından dinlediği, dedesi Süleyman Şah’tır; dedesinin babası Kaya Alp’tır ve birbirlerinin babası, Kızıl Buğa’dır, Bayıntur’dur, Aykutluk’tur, Doğan’dır; kısacası Yafes’ten Nuh’a kadar bütün ceddidir, der Ede Balı.” (Buğra,1973, s.16)

“Konak” adlı romanda da yukarıda bahsedilene benzer bir hikayeden bahsedilir. Ertuğrul’un babası Süleyman Şah’ın büyük bir suyu geçerken öldüğü kişiler arasında konuşulur. Bu romandaki dikkat çeken durum, anlatılan hikayenin Kumral tarafından şüphe ile karşılanmasıdır. Romanda akli ve bilgiyi temsil eden Kumral, Kayıların soyunun Süleyman Şah’a bağlanmasını şüpheyle karşılar. Sık sık bu konudaki tedirginliklerini düşünür. Kumral’ın bu şüpheleri önemlidir çünkü bu durum romancının kaynakların çoğunu gözden geçirdiğini ve buna rağmen kesin bir sonuca ulaşmaktan kaçınarak şüpheyle hareket etmiş olduğunu gösterir. Romancı kaynakları gözden geçirmiş, kaynaklardaki bilgilerin farklılığı nedeniyle, romanını genel kabul edilir bilgi üzerine kurmasına rağmen bu konuda tereddütlü olduğunu okuyucuya hissettirmek istemiştir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Ertuğrul’un babasının Gündüz Alp olduğu görülür. “*Kaya Alp oğlu Gündüz Alp oğlu Ertuğrul Gazi’yi tanır mısın?*” (BÜYÜKARKIN, s. 6) “Devlet Ana” adlı romanda ise Dünder Bey’in Güntekin oğlu olduğu söylenir. Bu durum Ertuğrul Bey’in babasının da bu kişi olarak kabul edildiğini gösterir.

- “ - Nerdesin Dünder Alp? Hadindi...
- Kutlu olsun Akçakoca, kutlu olsun ya...
- Ya’sı neymiş Güntekinin oğlu?” (Tahir, 1967, s.158)

Romanlarda görülen bu karışıklık muhakkaktır ki tarihî kaynaklardaki karışıklığın bir yansımasıdır. Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecinde henüz kati çözüme ulaşılamamış sorunlardan birisi Ertuğrul'un Bey'in babası sorunudur. Tarihî kaynakların bu konuda oldukça çeşitlendiği görülür. Enverî'ye göre¹¹⁶ Ertuğrul'un babası Gündüz Alp'tir. Neşrî'ye¹¹⁷, Oruç Beğ'e¹¹⁸, Aşıkpaşade'ye¹¹⁹, Şükrullah'a¹²⁰ göre Er Tuğrul'un babası Süleymanşah, onun babası ise Kaya Alp'tir. Ahmedî tarafından yazılan “Tevârih-i Mülük-i Âl-i Osman” adlı eserde Ertuğrul'un atalarından doğrudan bahsedilmezse de Gündüz Alp ve Gök Alp isimleriyle birlikte anılması dikkat çeker.¹²¹ Öztuna¹²² kaynaklarda Süleyman Şah olarak geçen kişinin Gündüz Alp olarak kabul edildiğini söyler. İncalcık'a göre¹²³ Ertuğrul Bey ile alakalı önemli bilgilerin alınacağı güvenilir kaynak “Ruhî Tarihi” dir. Bu kaynağa göre Ertuğrul Bey, Kabak Alp oğlu Sarkuk Alp oğlu Gökalp oğlu Gündüz Alp'in oğludur. İncalcık'a göre¹²⁴ Ruhî'den alınan bilgiler Neşrî'ye oradan da Aşıkpaşade'ye geçmiştir. Kaynaklar arasındaki en önemli benzerlik Osman Bey'in soyunun Oğuz Han'a dayandırılmasıdır. Bu tarihlendirmenin kaynağı Yazıcızadedir. Yazıcızade Ali 1436-37'de kaleme aldığı “Tarih-i Âl-i Selçuk” ta Ertuğrul Bey'in soyunu Kayı'ya dolayısıyla Oğuz Han'a bağlar ve Oğuzculuk geleneğini başlatır. Sonraki kaynaklar da bu soyküyüğünü kabul eder. İncalcık bu tarihlendirmenin Timur ve Şahruh'un üstünlük iddiasını çürütmek için yapıldığını savunur. Bunlara rağmen Paul Wittek'in¹²⁵ “Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu” adlı çalışmasında ortaya attığı düşünceler, bu tezi şüpheyle karşılar ve Osman Bey ve atalarına verilen “Kayı” kökeninin ve bu efsanevi özelliklerin imparatorluk haline geldikten sonra kendileri tarafından yakıştırılmış olduğunu savunur.

Romanlardaki çelişkiler ile tarihî kaynaklardaki çelişkilerin birbiriyle paralel ilerlediği görülmüştür. Tarihî romanlara referans olan tarihî kaynaklardaki tereddütler ve üzerinde durulan farklı ihtimaller tarihî bilgilerin kesinleşmemesine ve her kaynakta farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olmuştur. Bunun yanında romanlarda da bahsolunan konu ile alakalı tıpkı tarihî kaynaklardaki gibi farklılıklar ve hatta tereddütler tespit edilmiştir. “Konak” adlı romanda Kumral'ın yaşadığı tereddüt de tarihî kaynaklardaki farklılığa yapılmış göndermelerden biridir.

¹¹⁶Bkz. Enverî, s.78-79

¹¹⁷ Bkz. Neşrî, Cihannümâ, s.55.

¹¹⁸ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.21.

¹¹⁹ Bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s. 15-16.

¹²⁰ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.234.

¹²¹ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.139. Togan'ın yorumuna göre kardeşleridir.

¹²² Bkz. Öztuna, s.101.

¹²³Bkz. İncalcık, Osmanlı Tarihinde Efsaneler ve Gerçekler, s.25-37.

¹²⁴ Bkz. a.g.e.s.27.

¹²⁵ Bkz. a.g.e.s. 16-22.

Sonuç olarak tarihî olayları yahut kişileri referans alan tarihî romanların tarihî bilgi tutarsızlıkları sonucu çeşitlendiği anlaşılmıştır. Romanların kabul ettiği teorilere bakarak referans alınan kaynağı bulmak bu yolla oldukça kolaylaşmıştır. Romanların çoğunluğunun Süleyman Şah tezini kabul etmesi romanlara Neşrî, Oruç Beğ, Aşıkpaşade'nin kaynaklık ettiği sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır.

2.3.3. Osman'ın Eşleri

Romanlarda¹²⁶ Osman Bey'in eşlerinden bahsedildiği ve hatta yer yer aşk hikayelerine yer verildiği görülmüştür. Osman Bey'in eşleri yani sonraki yöneticilerin annesi, Osmanlı soyuyla ilgili olacağından romanlarda işlendiği tespit edilmiştir.

“Osmancık”, “Konak” ve bu romanın devamı olan “Çatı” adlı romanlardaki Osman Bey'in tek eşi vardır. Bu kişi Şeyh Edebalı'nın kızı olan Mal, Malhun Hatun'dur. Osman Bey'in tüm çocukları bu kişiden olmuştur. Osmanlı Devleti'nin devamını sağlayacak olan Orhan Bey de Şeyh Edebalı'nın torunu olarak ele alınır.

“Devlet Ana”, “Kutlu Dağ”, “Osman Gazi”, “Osmanoğulları”¹²⁷ adlı romanlarda ise Mal Hatun Osman Bey'in ilk eşidir ve Orhan Bey'in annesidir. Romanlarda bu kişi Selçuklu'ya bağlı memurlardan biri olarak gösterilen Ömer Bey'in kızıdır.¹²⁸ Bu romanlarda Osman Bey'in ikinci eşi Şeyh Edebalı'nın kızı olan Bal, Bala Hatun'dur. Romanlarda Osman Bey'in asıl aşk hikayesini Bala Hatun oluşturur. Uğruna savaşılan kadındır. Şeyh Edebalı'nın kızı olması ve oldukça güzel olması onun değerini ve taliplerini artırır. Osman Bey ile evlenmesi her zaman bir rüya sayesinde gerçekleşir. Alaaddin'in annesidir. Romanların kendi aralarında değerlendirilmesinde bu iki kadının iç içe geçtiği dikkat çeker. Kesin olan şudur ki Osman Bey bu romanların tamamında Şeyh Edebalı'nın kızı ile evlenmiştir. Ancak kimi romanlarda bu kız tek eş konumundaki Malhun Hatun kimi romanlarda ise ikinci eş olan Bala Hatun'dur. Tek eş konumunda ve Şeyh Edebalı kızı olan Malhun Hatun Orhan Bey'in annesi olduğundan Osmanlı

¹²⁶ “Turgut Alp” hariç.

¹²⁷ “Osmanoğulları” adlı romanda Osman Bey ile Teodora ilişkisi de dikkat çeker. Ancak bu ilişki evlilikle sonuçlanmadığı için ayrıca ele alınmamıştır.

¹²⁸ “Kutlu Dağ” romanı hariç. Bu romanda Mal Hatun'un soyundan bahsedilmez. Romanda etkisi olan kişilerden değildir. Ancak Şeyh Edebalı'nın kızı olmadığı kesindir.

soyunun atalarından sayılırken, romanlarda ikinci eş olduğu aktarılan Bala Hatun'un Orhan Bey ile kan bağı olmadığı görülür. Bu durumlarda Orhan Bey'in annesinin her zaman Malhun Hatun'dur. Kaynaklarda tartışmalı olan konu bu kişinin kim olduğudur. Bu konu genel çapta Orhan Bey'in soyunun Şeyh Edebalı'ye mi Ömer Bey'e mi bağlanacağı sorusunu gündeme getirir.

“Osmanoğulları” adlı romanda Osman Bey ile Teodora ilişkisi de dikkat çeker. Ancak bu ilişki evlilikle sonuçlanmaz.

Osman Bey'i evlilikleri konusunda kaynakların da çeşitlilik gösterdiği görülür. Neşri¹²⁹, Ahmet Cevdet Paşa¹³⁰, Hammer¹³¹, Aşıkpaşazade¹³² Osman Bey'in Şeyh Edebalı kızı Mal-hun Hatun ile evli olduğunu kaydeder ve oğullarının annesi olarak Malhun Hatun gösterilir. Oruç Beğ¹³³, Osman Bey'in sadece Şeyh Ede Balı'nın kızıyla evliliğinden ve çocuklarının bu kişiden dünyaya geldiğinden bahseder ancak bu kişinin adının Rabia Hatun olduğunu kaydeder. Uzunçarşılı¹³⁴, Osman Bey'in Mal Hatun ve Bala Hatun adında iki farklı kadınla evlendiğini, Orhan Gazi'nin 1324(724 H.).tarihli vakfiyesine dayanarak “Mal Hatun binti Ömer Bey” kaydiyle bu kişinin babasının Ömer Bey ve oğlunun Orhan Bey olduğunu, Bala Hatun'un ise Şeyh Edebalı'nın kızı ve Alaüddin isimli diğer oğlunun annesi olduğunu işaret eder. Öztuna¹³⁵ da Osman Bey'in ilk eşinin Ömer Abdülaziz Bey'in kızı ve Orhan Gazi'nin annesi Mal Hatun olduğunu, ikinci eşinin ise Şeyh Ede Balı'nın kızı ve Şehzade Alaeddin'i annesi Rabia Bala Hatun olduğunu söyler. Divitçioğlu¹³⁶ Mal Hatun'un Ede Balı'nın kızı olamayacağını Neşri'den örnekler vererek gösterir. Son dönem yapılan çalışmalar ışığında Vedat Turgut¹³⁷ ise, Osman Bey'in Mal Hatun ve Rabia Bala Hatun adında iki farklı kadınla evlendiğini, Mal Hatun'un asıl adı Ömer olan Babai İlyas'ın yeğeni Molla Hattab'ın kızı olduğunu önerir. Bu durumlar modern çağ çalışmalarının ilk kaynaklardan ayrıldığını ve henüz aydınlanmış olan bilgilerin ilk kaynaklardan uzaklaştığını gösterir. Ortaya çıkan vakfiye kayıtları, türbe yazıları ve sikkelerin

¹²⁹ Bkz.Neşri, Cihannümâ, s.83.

¹³⁰ Bkz. Ahmet Cevdet Paşa, s. 971.

¹³¹ Bkz.Hammer, s.5.

¹³² Bkz.Atsız,Aşıkpaşaoğlu, s.20

¹³³ Bkz. Atsız,Üç Osmanlı Tarihi, s.25

¹³⁴ Bkz.Uzunçarşılı, s.102

¹³⁵ Bkz.Öztuna, s.105,648.

¹³⁶ Bkz.Öztuna, s.55.

¹³⁷ Bkz. TURGUT, V. (2019, Aralık). *Osman Gazi'nin Hanımları ve Çocukları*.VAKANÜVİS-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi/ International Journal of Historical(Söğüt Özel Sayısı),vol.4. s. 67-80.

Neşrî, Aşıkpaşazade, Oruç Beğ gibi esas alınan kaynaklar ile uyuşmaması tarihî kaynakların sorgulanması problemini doğurmuştur. Bu gelişmelerle hazırlanan modern çağ araştırmaları somut veri ve çıktılara dayandığından gerçekliğe daha yakın kabul edilmiş ve ilk kaynakların kurgulanmış olabileceği düşüncesinin tartışılmasına yol açmıştır.¹³⁸

İlk tarihî kaynaklardaki bilgi hatalarına rağmen romanların çoğunluğunun Osman Bey'in iki evliliğini de göstermesi önemli unsurlardandır. İlk kaynaklarla paralellik gösteren romanların – Malhun'u tek eş sayan- Osman Bey'in aşiret içinde ve komşuları arasındaki gücünü artırtmak için özenle işlendiği dikkat çeker. Bilhassa “Konak” adlı romanda Edebalı'nın Osman'ın bey seçilmesini desteklemek ve bölgedeki gücünü artırmak için kızını ona vermeyi teklif etmesi bu durumun kanıtını oluşturur. Edebalı'nın Osman Bey'e kızını vermiş olması kaynaklarda olduğu gibi romanlarda da değişmeyen unsurdur. Bu durumda romanların gerçekliğe bağlı olduğunu söylemek mümkündür. Romanlardaki asıl karmaşıklık Orhan Bey'in annesinin kim olduğunun anlaşılmasına çalışılmasıyla ortaya çıkar. Modern çağda ortaya çıkan veriler ışığında yapılan çalışmalarla romanların çoğunluğunun paralel ilerlemesi, gerçeklik ile bağların sıkılaştırılması sonucunu doğurmuştur.

Ancak romanların genel olarak bu bağdan ziyade kurguya önem vermiş olması, çatışma unsurunu destekleyebilmek için sık sık tarihî bilgileri yahut tereddütleri göz ardı etmesi göz önüne alındığında romanlarda iki kadın arasında kalan başkişiyi ele almak kurgu açısından oldukça verimli olmuştur. Osman Bey'in babası tarafından evlendirilmesi ve bir süre sonra başka bir kadında gerçek aşkı bulması roman kurgusunu güçlendirmiştir. Romanların genel tavrına bakıldığında bu durumun işlenmesini, tarihî kaynaklarla paralellik göstermesinden daha fazla çatışma unsurunun güçlendirilmek istenmesine bağlamak mümkündür. Ayrıca Kayı aşiretindeki kadın-erkek ilişkilerini, kız alıp vermede güdülen faydacı anlayışı, genel bakışta toplumsal yaşamdaki aile ve evlilik unsurunun işleyişini daha etkili şekilde anlatmak için iki kadınlı evliliğin işlenmesi romanları güçlendirmiştir.

2.3.4. İnönü Beyi

¹³⁸ Bu çalışma da konu hakkında elde edilen son bilgileri esas almıştır.

Romanların yarısında ¹³⁹ İnönü Beyi'nden ve onun Osman Bey ile dostluğundan bahsedilmesi dikkat çeker. Bu kişi romanların başından sonuna kadar Kayılar ile sıkı dostluk ilişkileri içinde görülür. Osman Bey'in kendisine misafir gelmesi, bu sırada kalesine gelen kişilerin Osman Bey'i teslim etmesini istemesi ve İnönü Beyi'nin misafir vermeyeceğini söylemesi romanlardaki ortak unsurdur. Romanlarda yer yer olaylarda değişiklik görülsede İnönü beyi tiplemesinin özellikleri aynıdır. Sadık, vefalı ve cesur bir Kayı dostudur. "Devlet Ana" adlı romanda Voyvoda Nurettin ve "Osmancık" adlı romanda İnönü Beği Mahmud adlarıyla anılır. Bu kişinin Müslüman ismine sahip olduğu dikkat çeker. Diğer yandan "Kutlu Dağ" adlı romanda İnönü beyi adıyla çağırılan bu kişinin Hristiyan bir Bizans Beyi olduğu görülür. "Osmanoğulları" adlı romanda Eftimyadis olarak anılan bu kişi yine bir Rum'dur.

Tarihî kaynaklarda bu kişi ile ilgili bilgiler eksik ve çelişkilidir. Bu kişi ile ilgili en önemli kaynak Neşrî'dir¹⁴⁰. Neşrî, Osman Bey'in Eskişehir Beyi'nin planlarına tedbir olarak Mal Hatun'u kaçırmaması¹⁴¹, İnönü Beyi'nin yanında olduğu bir günde Eskişehir Beyi tarafından teslim alınmak istenmesi üzerinde durur. Daha sonra aynı bilgiye Hammer'de¹⁴² rastlanmıştır. Ahmet Cevdet Paşa da Neşrî'den aldığı bu rivayeti aktarmıştır. Ancak Aşıkpaşazade¹⁴³ ve Oruç Beğ¹⁴⁴ tarihinde İnönü'nün Karacahisar olduğuna işaret edilir. Bu durumda Osman Bey'in Karacahisar tefkuru ile sıklıkla savaş içinde olması arada dostluk kurulması ihtimalini zayıflatır. Son tahlilde kaynaklar arasındaki çelişkiler nedeniyle çıkmaza girilmiştir. Neşrî'nin 'rivayet' olarak aktardığı olaylardan birinde İnönü Beyi'nden bahsedilmesi; bu rivayetin Osman Bey'in gözükaralığı, cesareti ve yiğitliği üzerine kurulmuş olması; olay sonucunda Osman Bey'e duyulan sevgi ve hayranlığın artmasıyla Köse Mihal'in Osman Bey'e yakınlaşması; Aşıkpaşazade ve Oruç Beğ tarafından İnönü'nün ayrı bir sancak değil Karacahisar sancağının kendisi olduğunun işaret edilmesi göz önüne alındığında Neşrî rivayetinin gerçekliği sorgulamaya açılmıştır.

Kaynaklar arasındaki ilişkiye bakıldığında kaynakların kiminde verilen bilgilerin diğerlerini çelişkiye düşürdüğü görülmüştür. Bu çelişkilerin ve kesin olmayan bilgilerin sonucunda romanlarda farklılıklar meydana gelmiş, romancıya kurgulama alanı oluşmuştur. Bu nedenlerle

¹³⁹ "Devlet Ana", "Osmancık", "Kutlu Dağ" ve "Osmanoğulları" adlı romanlarda.

¹⁴⁰ Bkz. Neşrî, Cihannümâ, s.77.

¹⁴¹ Bu kişinin Ede Bali'nin kızı olmadığı düşünülmektedir.

¹⁴² Bkz. Hammer, s.3.

¹⁴³ Bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.32.

¹⁴⁴ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.28.

romancılar, olayları Neşrî'ye temelde bağlı kalmak koşuluyla kurgulamıştır ve hepsi bahsedilen kişinin isminde değişiklik yapmıştır. Neşrî rivayetinin zaten kurgulanmışa benzeyen yapısıyla romancının önüne gelmesi de roman kurgusunda kolaylığa sebep olmuştur. Romanların halihazırda Osman Bey'in askerliğini, devlet adamlığını, karakterini ve iyi ahlakını öne çıkarmak için özenle işlenen yapısı düşünüldüğünde onun büyük kahramanlıklarından birini her ayrıntısıyla ele alarak Osman Bey'i ideal devlet yöneticisi olarak aktaran Neşrî'nin rivayeti roman kurgusuna faydalı bir malzeme olarak görülmüştür.

Romanların yarısında İnönü Beyi'nden bahsedilmemesi, bahsedilen romanlarda ise çelişkilerin bulunması, kaynakların bahsedilen durumları göz önüne alındığında, romanları tarihî gerçekliği yakalamaya çalıştıklarını ancak başarılı olamadıklarını ve eksik kalan yerleri kurgulamak zorundalılığı ile tarihî gerçeklikten uzaklaştıklarının kanıtlarındandır.

3. BÖLÜM

ROMANLARDA ZAMAN VE TARİHLENDİRME

3.1. ROMANLARDA ZAMAN

İnsanı temele alan edebi eserlerde -tıpkı gerçek dünyadaki gibi- kurmaca dünyada da olaylar zaman unsuru içinde anlatılır. Metnin yapısını oluşturan öğelerden biri olan zaman dünün, bugünün ve yarının eylem kipleriyle çekimlenmesiyle vücut bulur.

Benvist'e göre zaman her ne kadar tek düze ve çizgisel olsa da hem değişmez hem de öznellik açısından düşünüldüğünde değişebilir bir kavramdır. Değişmez olmasının sebebi başının ve sonunun belli olmamasından kaynaklanır, değişebilir olmasının sebebi ise insanların onu tasnif edebilmesindedir. Başlangıcı ve bitişi belli olmayan Tanpınar'ın "*yekpare geniş bir anın, parçalanmaz akışı*" olarak algıladığı bu kavramı insanoğlu kendince tasnif edip takvimleştirerek değiştirmiştir. (Tekin, 2008)

Bir metinde zaman incelemesi yalnızca olayın geçtiği zamanın tespit edilmesiyle sınırlı değildir. Bir hikaye edici metnin içinde birçok zaman tabakası yer alır. Geçmiş, gelecek ve an eserde bütüncül olarak karşımıza çıkar. Eserin anlamlandırılması bu zaman tabakalarının doğru analiz edilmesiyle ilişkilidir. Zaman hem gerçeklere bağlı olarak hem de anlatılara bağlı olarak karşımıza çıkar. İşte okuyucuya düşen bu iki ayrı zaman işlenmesinin farkına varabilmektir.

Anlatı ile ilgili zamanı dil yansıtır. Anlatı ile ilgili zamanlar kısaca metin dışı ve metin içi şeklinde sınıflandırılabilir. Maceranın kendi zamanı metin içi zaman unsurlarındandır. Hikayedeki zaman veya vaka zamanı olarak da adlandırılabilir. Hikayede anlatılan olaylara bağlı olan zaman dilimidir. Muhayyile planındadır yani düşsel plandır. Eserdeki kişiler tarafından zaman olarak karşımıza çıkar. Eserde bahsi geçen yarın, şu an, ertesi gün, bir sonraki ay... gibi ifadeler eserdeki kişinin yaşamış olduğu zamanı gösterir. Bazen bu zaman üstü kapalı olarak gösterilir. (AKTAŞ Ş. , 1984) Her anlatıcı, bu süreyi istediği şekilde verebilir. Alışılmış

olanı kronolojik düzenlemedir. Anlatıcı bu sırayı, hikayesine iyice hakim ise, değiştirebilir. Sondan başlayarak "geriye doğru", veya ortadan başlayarak "geriye ve ileriye doğru" gidebilir. (NARLI, 2002) Ancak şahıs, mekân ve zamanın bir bütün oluşturduğunu unutulmamalıdır. Bu unsurlardan birinin değişmesi diğerlerini de değiştirir.

Vakalar bazen kronolojik seyir halinde verilirken bazen akronolojik bir şekilde geriye dönüşler ve ileriye sıçrayışlarla bilinçakışı yansıtılabilir. Bunun sonucunda ise metindeki zamana uymayan farklı düzenler ortaya çıkar. Bu düzenler; kronolojik düzen, geriye dönüş, ileriye sıçrayış (geleceği anlatma), çerçeve düzenlerdir. (FİLİZOK, 2009)

Yazma zamanı ile okuma zamanı arasındaki mesafenin değişmesi, romanın anlam bütünlüğünü etkiler; muhtevanın kuşaktan kuşağa farklı algılanmasını sağlar. Bir roman okunduğu zamana göre bir bakıma, kendi kendini zenginleştirebileceği gibi, anlam daralmaları ve anlam boşluklarına da uğrayabilir. Çünkü zaman değiştikçe insanların düşünceleri değişir, edebî eserlerden almak istedikleri birikimler farklılıklar arz eder. Bir yazarın farklı kuşaklardaki okuyucularla muhatap olması, yazarın roman tekniğini ve mesajlarını da etkileyebilir. (NARLI, 2002)

3.1.1. “Osmanoğulları” Romanı

“Osmanoğulları” adlı romanda zaman unsurunun özenle işlendiği görülür. Vaka zamanı 1281 yılının kışı ile başlar.

“1281 yılı Anadolu’nun Marmara denizine yakın olan bölgelerinde oldukça şiddetli bir kış yapmıştı.” (Tülbentçi, 1949, s.5).

Vaka zamanı romanın 166. Dipnotunda (s.699).belirtilenler esas alındığında Osman Bey’in ölümünden altı sene önceye dek sürer. Bu tarih 1314-1318 yılları arasına rastlar. Bu bilgilerden hareketle romanın 37 yıllık zamana yayıldığı görülür. Romanda tarihî sosyal zaman olarak

Anadolu'ya gelerek Söğüt'e yerleşen kayı aşiretinin ile çevrelerinde bulunan Rum ve Türkler ile XIII. yy. sonu ve XIV. yy. başında gerçekleştirdiği mücadeleler anlatılır.

Romanda önemli vaka tarihleri gün, ay ve yıl belirtilerek yer yer verilir.

“23 Şubat 1281'de Osman Bey'in en yakın arkadaşları Konur Alp, Akçakoca, Hasan Alp, Aykut alp ve Karamürsel Domaniç'te hazırlıklarını ikmal etmişlerdi.” (Tülbentçi, 1949, s.27).

“26 Şubat Çarşamba günü Yarhisar'dan her biri onar kişilik iki süvari müfrezesi cenuba doğru hareket etmişti.” (Tülbentçi, 1949, s. 34).

“1281 yılı haziran ayının ilk haftasında Yarhisar kalesinin geniş kapısından iki Türk süvarisi girmişti.” (Tülbentçi, 1949, s.87).

“1 Nisan 1282'de Abaka Han ölmüş ve yerine kardeşi Ahmet Teküder geçmişti.” (Tülbentçi, 1949, s.126)

“Kayı aşireti 1298 yılı kasım ayının başında Karacahisar'a dönmüştü.” (Tülbentçi, 1949, s.497).

“1300 yılı ocak ayı hadiselerle dolu olarak girmişti.” (Tülbentçi, 1949, s.588).

Romanda kesin tarihler verilirken dipnotlardan yararlanılması bu tarihlerin bahsedilen vakaların gerçek tarihleri ile aynı veya yakın olması beklentisini oluşturmuştur. Ancak bu tarihlerin kiminin de kurmacayı güçlendirmek için kullanıldığı görülür.

Romanda sık sık tarihler verilmesi ve önemli olayların zamanının işaretlenmesi ve bu tarihlerin dipnotlar ile gösterilmesi ile romanın gerçeklik ile ilişkisini güçlendirmek amaçlanmıştır. . Bu durum; yazarın romanını tarihsel gerçeklik zeminine oturtmak, tarihî gerçekliklerden bahsetmek amacıyla yazdığı sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır Ancak yer yer bu zaman işaretlemelerinin tarihî kaynaklarla örtüşmediği sonucuna varılmıştır. Romanın ele aldığı dönemi gösteren tarihî kaynaklardaki belirsizlik ve çelişkilerin yazarı yanılttığı sonucuna ulaşılmıştır. Yazar, tarihî kaynaklardaki belirsizlikleri kendi eleme ve seçme işleminden geçirdikten sonra kurgusuna aktarmıştır. Bu durum ise yazarın gerçeği anlatma amacıyla yazdığı romanı öznelleştirerek kurgulamasına sebep olmuştur. Tüm bu nedenler, yazarın gerçekliği aktarma amacında başarısız olduğu sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır.

Romanda zaman kronolojik olarak düzenlenmiştir. Olaylar oluş sıralarına göre atlamalar ile aktarılır. Bu atlamalar düzenli olmamakla birlikte önemli olaylar, mevsimler, aylar ve yıllar esas alınarak atlama yapılmıştır. Romanda zaman akışına titizlikle bağlı kalınmıştır. Her olayın zamanı belli olduğu gibi yer yer muğlak zaman atlayışları görülür.

“Saatler ilerliyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.100).

“Aradan iki saat kadar zaman geçti.” (Tülbentçi, 1949, s.101).

“Günler geçti. Kış geldi.” (Tülbentçi, 1949, s. 290).

“Günler geçti... Kış bitiyor bahar geliyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.294).

“Ne Nikola ne de müttefikleri 1286 yılı yazında herhangi bir tecavüze cesaret edememişler, 1287 baharını beklemek kararını vermişlerdi.” (Tülbentçi, 1949, s.306).

“1287 Şubat ayının ilk günleri Söğüt’e endişeli haberler gelmeye başlamıştı.” (Tülbentçi, 1949, s.307).

“Mayıs ayının sonlarına doğru İnegöl’de bir toplantı yapıldı.” (Tülbentçi, 1949, s.316).

Yer yer geriye dönüşler görülür. Bu geriye dönüşler olayların anlamlı hale getirilmesi ve kişilerin geçmişlerinden haberdar olunabilmesi, vaka zamanından önceki tarihî olaylardan haberdar olunması ve bu yolla neden-sonuç ilişkisinin güçlendirilmesi için yapılmıştır.

“Büyük Selçuklu İmparatoru Alpaslan 26 ağustos 10741’de Malazgirt meydan muharebesini kazanarak Bizans imparatoru Romanos Diyogenis’in kumandasındaki haçlılar ordusunu bozduktan sonra Doğu Anadolu’nun mühim bir kısmı Selçuk Türklerinin eline geçmiş ve buralarda Türklerin yerleşmesi sağlanmıştı.” (Tülbentçi, 1949, s. 45)

Romanda sosyal zaman olarak Kayıların düğün ve törenlerinden, eğlencelerinden, göç ederken kurdukları düzenden, toplum yaşayışlarından, aile içi ilişkilerinden, dini inanışlarından bahsedilir. Aynı zamanda Rumların da ticaret anlayışları, aile ilişkileri, düğünleri, toplum düzenleri, eğlenceleri, dini inanışları ve kadın erkek ilişkileri ayrıntılı olarak gösterilir. Bu anlatımlar sayesinde vakanın gerçekleştiği zamanda Rumlar ve Kayılar hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşmak mümkündür:

“Türk delikanlıları gündüzleri arı gibi çalışıyor, geceleri de grup grup toplanarak eğleniyorlardı. Erkeklerle kadınlar arasında kaçgöç yoktu. Fakat hiçbirinin aklından fenalık geçmiyordu. Kimse kimsenin karısına ve kızına kötü nazarla bakmıyor ve hiçbir hadise olmuyordu. Bununla beraber aşiret halkı arasında birbirini seven aşıklar da yok değildi. Yazlıkta çadır kurduklarının üçüncü günü çifte düğün yapılmış ve bir baba iki kızını birden evlendirmişti. Düğünde Domaniç’e yakın Rum kalelerinden de misafirler davet olunmuştu. Osman Bey bu toplantıdan istifade ederek cirit oyunları tertip ettirmiş, Türk bahadurlarının nasıl

maharetle at sürüp ok fırlattıkları hakkında Rumlara da bir fikir vermek istemişti.”
(Tülbentçi, 1949, s.77).

3.1.2. “Devlet Ana” Romanı

“Devlet Ana” adlı romanın vaka zamanı 1290 yılı ile başlar. Bu zaman romanda açıkça gösterilmiştir.

“Ne zaman oldu bu iş?”, ‘On, on bir yıl önce’ On bir yıl... Şövalye içinden hesapladı 1279’da...” (Tahir, 1967, s.51).

Roman Bilecik’in fethinin gerçekleştiği 1299 yılında Notüs Gladys’ün ölmesi ile sona erer. Roman vaka zamanının oldukça belirgin olduğu ve son tahlilde roman vaka süresinin dokuz yılı kapsadığı görülmüştür.

Romanda vakalar doğrusal bir çizgide kronolojik olarak devam etmektedir. Yer yer ileriye muğlak zamanlı kısa atlayışlar yer yer geriye dönüşler görülür. Romanda kişilerin geçmişlerini ve karakterlerinin altında yatanları açıklamak için yer yer geri dönük anlatılardan yararlanıldığı tespit edilmiştir.

“Eskinin meselesidir. Vaktiyle bir Hasan Sabbah türemiş Acem içinde. Geçmişe yanmaz gelecekte nesne ummaz bir kıyıcı herif... kuş kanadı erişmez bir dorukta bir kale örmüş, adı Alamut...” (Tahir, 1967, s.179)

Romanda kesin tarih işaretlemeleri görülür.

“Bize n’olduysa 1277’de oldu.” (Tahir, 1967, s.50).

“Şövalye içinden hesapladı 1279’da...” (Tahir, 1967, s.51).

“Ertuğrul Bey’in savaş atlarını aşırarak Bitinya ucunun yıllardan beri zorlukla sürdürülen barışını, 1290 yılı nisan ayının ilk Cuma günü temellerinden sarsmaya, sınır boylarını karıştırıp çalkalamaya gidenler kayaların arasında gözden kaybolunca, mağaranın üstünden küçük meydana, maymuna benzer biri, maymun çevikliğiyle atladı.” (Tahir, 1967, s.72).

“Çünkü 1290 yıllarının dünyasında ölüm yaşamaktan çok daha olağandı.” (Tahir, 1967, s.202).

“1290 yıllarında, Konya Selçuk Sultanlığı topraklarında herkes ya rüşvet alarak ya da rüşvet vererek yaşayabildiği halde Alişar Bey bunun lafını ettirmeyen eli erip gücü yeterse alan kadar erenin de canını yakan soyu tükenmiş sancakbeylerindendi.” (Tahir, 1967, s.272)

Romanda mevsim tasvirleri ve mevsimlerin kişiler üzerindeki etkileri görülür.

“Canavarlaşmış Allah esirgesin, hele bahar üstü azmışlardır.” (Tahir, 1967, s.74).

“İnce bir esinti bulutları ufalamış, bahar güneşi apansız kızdırmaya başlamıştı.” (Tahir, 1967, s.166).

“Nisan geçip mayıs başladığı halde bu yılın bahar güneşi yeni yeni kızdırıyordu.” (Tahir, 1967, s.429)

Romanda bir günlük zaman diliminin içerisinde aradan çok kısa bir sürenin geçtiğini ve günün saatlerinin kişilere sağladığı avantaj ve dezavantajları göstermek için kısa atlama ve betimlemelerden yararlanılmıştır.

“Öğleye doğru uzaktan alçak tepeler göründü.” (Tahir, 1967, s.76).

“Kaplan Çavuş’la Yunus Emre akşama kadar misafirden baş alamamışlar, yemekten sonra Aslıhan gece oturmasına Bacıbey’e gidince yalnız kalmışlardı.” (Tahir, 1967, s. 230).

“Gece ilerlemiş, ovanın yapışkan sıcağı Söğüt’ün üstüne adam akıllı çökmüştü.” (Tahir, 1967, s.462)

Romanda sosyal zaman olarak, Kayıların sosyal hayatları ile ilgili bilgiler bulunur. Savaşçı olmayan erkeklerin toplum tarafından makbul görülmediği gösterilmiştir. Buna gücü yetmeyen kişilerin molla olmak durumunda kaldığına işaret edilmiştir.

“Bu Söğüt’te bütün delikanlılar savaşçı olmaya çabaladıklarından hocanın topu topu üç öğrencisi vardı. Bunlar da sakatlıkları yüzünden istemeyerek mollalığı seçmişlerdi.” (Tahir, 1967, s.101).

Romanda Bitinya ucunda yaşayanların ekonomik durumu incelenmiştir:

“Gerçekten Söğütlülerin çoğu çoktandır ‘yemek’ sözünü ‘ekmek’ ile değiştirmiş, bu bile yeterince bulunduğu zaman sevinir olmuştu. Yıllardan beri orta halliler eti üç ayda bir yiyebiliyor, yoksullarsa ancak kurban bayramından kurban bayramına görebiliyorlardı. Hayvanlar az olduğundan yağ, peynir hatta yoğurt bile çok azalmış, uzayan barış Söğüt kadınlarını yemek işinde gerçekten bunaltmıştı. Koyun keçi hırsızlıkları gitgide artıyor, Kara Osman Bey nedenini bildiği için çok kızdığı halde hırsızların ardına pek düşmüyordu.

Arada bir dayanma gücünü yitiren derviş takımı bataкта başıboş gezen yabanileşmiş kara sığır avına çıkmakta, sürüp sıkıştırıp yırttıkları kocaman bir mandayı hemen parçalayıp sırtlayıp bir kuyuya taşıyarak derisine kadar yiyip tüketmekteydi.” (Tahir, 1967, s.117).

Romanda Türklerin sosyal yaşamı ve hem kadın hem erkeklerin savaşçı olması durumu ele alınır:

“İçlerinde ermiş var, dervişi var... Rum abdalları derler, rum gazileri derler... Ertuğrul Bey’in savaşçısı ev hesabına gelmez. Savaşçı dervişlerin beşi, onu bir zaviyeye birikmiştir. Rum abdallarına geldi mi, dam, çadır tanımaz bunlar... Ezraile elense çekmiş gözü kara yiğitlerdir her biri. Karıları bile dövüşkendir Ertuğrul Beyin... Bunlara ‘Rum Bacıları’ derler. Bunların töreleri de, gaziler, savaşçı dervişler gibi din yayma üzerinedir...” (Tahir, 1967, s.26).

Romanda Bizans gelenekleri ve yönetici-halk, efendi-köylü ilişkileri gösterilir.

“Pazar başını arttırmaya geldi mi, senyörün keyfinedir, kimse karışamaz. Kendi toprağında dilediğini yapar. Çünkü (Tanrı).toprağı da soylular için yaratmıştır, salt toprağı değil, üstündeki köylüyü de bağışlamıştır mal diye, canı çekerse asar!” (Tahir, 1967, s.29).

Romanda Ahilik ve Ahi teşkilatından sıklıkla bahsedilmiş, toplum içinde önemli olan konuları tekrarlanmıştır.

“Ahiler, pir kapılarını boşlayıp beğler kapısına birikmiş... Oysa bu dünyada, her bir nesneye bozuntu elverir, ahiliğe erişilemez...” (Tahir, 1967, s.89).

Romanda Kerim Can’ın “Kelile ve Dimne”, “Kâbusname” ve “Siyasetname” nin Türkçe çevirilerini okuduğu görülmüştür. Ancak. “Kelile ve Dimne”, “Kâbusname” XIV. ve XV. yüzyıllarda, “Siyasetname” ise daha sonra yazıya geçirilmiştir (Kudret, 1999:179).

3.1.3. “Osman Gazi” Romanı

“Osman Gazi” adlı romanda zaman oldukça geniştir. Roman 1220 yıllarında Kayılar’ın Söğüt’e yerleştiğinin söylenmesi ile başlar ancak asıl vaka zamanının Orhan Bey’in doğumundan birkaç yıl sonra başladığı anlaşılır. Bu bilgilerle romanın vaka zamanının en erken 1274 yılı ile başlayabileceği görülür.

“Oğuzların Kayı aşireti 1220 yıllarında bu toprakların hakimi idi.” (Ersen, 1972, s.11).

“Osman bu evlenemeye babasının arzusu ile ‘Evet’ demişti. Bir de oğlu dünyaya gelmişti adı Orhan’dı.” (Ersen, 1972, s.13).

Romanın vaka zamanı 1326 yılında Bursa’nın fethi ve Osman Bey’in ölümü ile son bulur. Tarihî kaynaklara göre bu iki tarih arasında yaklaşık 5 aylık bir süre vardır. Ancak romanda bu zaman farkına dikkat edilmeyerek iki olay aynı günde gösterilmiştir. Bu tarih romanda şu şekilde işaret edilir:

“Bursa 10 Ramazan 1326’da teslim oluyordu.” (Ersen, 1972, s.303).

“Gözleri açık gitmişti Osman Gazi’nin... o cennet şehre adımını atamamıştı.” (Ersen, 1972, s.307).

Buradan hareketle romanın vaka zamanının bahsedilen 52 yıllık zamana yayılmış olduğu tespit edilmiştir. Romanda tarihî sosyal zaman olarak Anadolu’ya gelerek Söğüt’e yerleşen Kayı aşiretinin çevrelerinde bulunan Rum ve Türkler ile XIII. yy. sonu ve XIV. yy. başında gerçekleştirdiği mücadeleler, Osman Gazi’nin Bala Hatun’a olan aşkı ve bey olmak için uğraşları anlatılır.

Romanda vakaların gerçekleştiği tarihler zaman noktası olarak işaretlenmese de romanda bu tarihleri yakalamak için birçok ipucu verilir:

“1326 yılının Ramazan ayı içinde idi. Otağında, hasta yatağında büyük devlet adamı. Osman Gazi mafsallarındaki ağrının şiddetiyle kıvranıyordu. Bu ne kadar ıstırap verici bir sancı idi. Ferahlık duyamıyordu. Yemek içmek ve hatta konuşmak istemiyordu. Orhan Gazi'den haber bekliyordu. On iki yıl olmuştu, Bursa muhasara edilmişti.” (Ersen, 1972, s.284).

Bunlardan hareketle Bursa'nın ilk defa 1314 yılında kuşatıldığına ulaşılabilir. Kimi zaman, zaman unsuru yazar tarafından dikkat çekmek için öne çıkarılsa da genellikle geri planda bırakılmış, olayları anlaşılır kılmak ve kuvvetlendirmek amacıyla kullanılmıştır. İşaretlenen tarihler genel olarak roman akışında önemli olayları belirtmek için kullanılmıştır.

“Osman 1258 yılında Söğüt'te dünyaya gelmişti.” (Ersen, 1972, s.12).

“1071 yılının kademli günleri destanlar yazılmasına sebebiyet vermişti.” (Ersen, 1972, s.34).

“Aziz mübarek Cuma günü, sabah namazı toplu halde eda edilmişti: 26 Ağustos 1071!” (Ersen, 1972, s.37).

“Ertuğrul Bey 90 yaşına varmıştı. Yıl 1281!” (Ersen, 1972, s.57).

“1326'da idiler. Günler, haftalar, aylar ve mevsimler bir el çabukluğu ile gelip geçmişti.” (Ersen, 1972, s.201).

“1288 yılında büyük şenlikler düzenlenmiş, Osmanlı bayrakları Karacahisar semalarını süslemişti.” (Ersen, 1972, s.234).

1326 yılının Ramazan ayı içinde idi. Otağında hasta yatağında büyük devlet adamı.” (Ersen, 1972, s.284).

“Sonuç olarak 1321’lerde Bizans’ın kolu kanadı kırılmış ve Mudanya Türklerin eline geçmişti.” (Ersen, 1972, s.288).

“1299 yılında bir nisan ayının on dördü idi; günlerden Perşembe oluyordu.” (Ersen, 1972, s.299).

“Bursa 10 Ramazan 1326’da teslim oluyordu.” (Ersen, 1972, s.303)

Romanda sık sık zaman atlayışları yapıldığı görülür. Vaka zamanı yaklaşık 52 yıllık bir süreyi kapsıyor olsa da Kayıların 11. yy. da içinde buldukları durumlardan, Malazgirt savaşından uzunca bahsedilir. Türkler için önemli vakalar da romanda işaret edilmiştir.

“On birinci yüzyıl Türklerin Önyasya’da birlik kurma, yerleşme ve bağımsızlık savaşlarıyla sınırlarını genişletme dönemleri olmuştu. Artık Anadolu Türklerin ikinci bir anayurdu oluyordu. Çünkü bu soy Asya’da kocaman imparatorluk kurmuştu.” (Ersen, 1972, s.162)

“1219’da İzzettin Keykavus vefat etmişti.” (Ersen, 1972, s.90).

Olaylar çoğu kez kronolojik olarak ilerlese de yazar belli yerlerde yıllarca geriye dönüp başka olaylardan bahsedebilmektedir. Yazarın amacı okuyucuyu doğrudan tarihî vakalar hakkında bilgilendirmek olduğundan kozmik zamanlar dışında gösterilen tarihler olayları işaretlemek

amacıyla kullanılır. Yazar roman kurmacasına uygun olabilmesi için kimi zaman muğlak zaman atlayışlarına gider.

“Günler, haftalar, aylar ve mevsimler bir el çabukluğu ile gelip geçmişti.” (Ersen, 1972, s.201).

Romanda yapılan geriye dönüşler yazarın bilgilendirme amacına uygun olarak Türklerin tarihî kökenleri ile bilgi vermek, bu coğrafyaya yerleşme hikayelerini aydınlatmak ve çevrede karşılaşmış oldukları sorunları göstermek amacıyla yapılmıştır. Yazar bu yolla ele aldığı konuda açık yan bırakmamaya dikkat etmiştir. Ancak bu durum romanda seçme ve eleme işlemi yapıldığının en somut kanıtını oluşturmuştur. Romanda yazarın öznel görüşüne göre önemli olan olayların altı çizilmiş ancak bu olayın nedenleri ve sonuçları üzerinde durulmamıştır. Olayı hazırlayan nedenlerden bahsedilmemesi, romanın öğreticilik yönünü oldukça zayıflatmıştır.¹⁴⁵ Zaman atlamaları ise olayların anlaşılmasına neden olmuştur. Zaman atlayışları ve geriye dönüşler romandaki kronolojik sıralamada aksaklıklar olmasına sebep olmuştur. Roman yazarının üstlendiği öğreticilik işlevinde aktarmayı denediği bilgiler, öznel seçimleri sonucunda ciddi şekilde hasara uğramıştır. Roman yazarı, tarih öğreticiliğinde esas kabul edilen yöntem ve teknikleri göz ardı etmiş, neden-sonuç ilişkilerini zayıflatmış, atlamalarla zaman takibi yapılmasını zorlaştırmıştır. Ayrıca bu zaman atlamaları ve geçişler, roman kişilerinin gelişim ve değişimlerini takip etmeyi zorlaştırmıştır.

Romanda sosyal zamanı gösteren birçok unsur vardır. Bu unsurlardan bahsedilen dönemdeki toplum işleyişi, kadın erkek ilişkileri gibi yaşayışlara ulaşmak mümkündür:

“Osman’da bir haller vardı: Fakat ne olabilirdi? Sormak istedi, sormadı. Efendisine daima boyun eğdi: O hatır sual etmeden söyleyemezdi. Büyüklere saygı gösteren bir aşirete mensup olduğu için ruh yapısından bu hususiyetleri söküp çıkartmak mümkün değildi.” (Ersen, 1972, s.13).

¹⁴⁵ Bahsedilen romanın ön sözünde yazar romanını bahsedilen konuda özet olabilecek nitelikte hazırladığını ve eğitici bir işleve sürüklediğini beyan eder. “Bu eserimde Osmanlı İmparatorluğu’nun kuruluşu ile ilgili bir özeti size sunmak istedim. Denizden bir damla su alıp, serinlemek için fikir bahçenize serpebilerseniz kendimi mutlu insanlar arasında bulacağım.” Bkz. Ersen, s.5.

“Köyün güzelleri bir araya gelir sabahleyin çeşme başına giderek testilerini doldururlar, boş vakitlerinde kendilerine çehiz hazırlarlar, bilhassa kanaviçe örerler, kilim dokurlar, annelerine yardım ederlerdi. Düğünlerde gelin süslemek adetti. Erkekler at koştururlar, cirit oynarlar, kılıç kalkan oyunlarıyla ülkenin egemenliği için savaş hazırlıkları için talim ederler, güreş tutarlardı.” (Ersen, 1972, s.18).

“Peçeler örtülmüştü. O zamanlar herkesin başında işlemeli yağlıklar bulunurdu. Ki bir genç kız yahut evli bir kadın hiçbir suretle yüzünü bir erkeğe göstermezdi.” (Ersen, 1972, s.20).

Romanda sosyal zamanın kadın-erkek ilişkileri genelinde gösterilmesi önemlidir. Dönemde “Bacıyan-ı Rum” teşkilatının aktif olması ve kadınların savaşçı kişiliği göz ardı edilmiş ve kadınların sadece erkekler karşısındaki durumu öne çıkarılmıştır. Bu durumun, yazarın öznel tutum ve alışkanlıkları, ideolojik fikirlerle yaptığı kasıtlı yönlendirmeleri sonucunda meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Roman yazarının ön sözünde, tarihî bir konuyu, öğreticilik amacıyla aktardığı beyanından yola çıkarak, sosyal gerçeklikleri yorumlaması aksaklıklardan biri olarak görülmüştür.

Romanda mevsimlerin ve gün içerisindeki belli saatlerin kişilerin ruh yapısına ve yaşayışına etkileri olduğu görülür. Önemli ve uzun işler için genellikle günün ilk saatleri beklenirken bahar mevsimi aşkların başladığı, düğünlerin yapıldığı mevsim olarak dikkat çeker:

“1299 yılında bir nisan ayının on dördü idi; günlerden Perşembe oluyordu. Gelin odası ipek çarşaf, parlak örtülerle, kalın yün yataklar ve acem işi halılarla tezyin edilmişti.” (Ersen, 1972, s.299)

“Kuşluk vakti Kayı aşireti yol alırken, baharın verdiği taze ümitlerle Osman Ahiler ülkesine doğru gidiyordu.” (Ersen, 1972, s.16).

Romanda “o zamanlar” gibi zaman ifadelerinden sıklıkla faydalandığı görülür. Bu durumun yazarın bahsettiği dönemle alakalı bilgi vermek isteğinden kaynaklandığı anlaşılmıştır:

“O zaman Anadolu büyük göçler sonucu Altaylardan kopup gelen aşiretlerle dolu idi.” (Ersen, 1972, s.34).

“O zamanlar herkesin başında işlemeli yağlıklar bulunurdu.” (Ersen, 1972, s.20).

“O zaman Anadolu’nun durumu, komşu tekfurlar ve aşiretlerle birlikte şöyle mütalaa edilmeğe değerdi.” (Ersen, 1972, s.89)

3.1.4. “Osmancık” Romanı

“Osmancık” adlı romanda, roman Osman Gazi’nin ölüm döşeginde başlar:

“Bir bir hatırlıyor; dinlediklerini hatırlıyor; gördüklerini hatırlıyor; deliliklerini hatırlıyor; dirilip arınışını; büyük yörüngeye oturtuluşunu hatırlıyor; yerleri, olayları, halleri, kişileri hatırlıyor; gerçek doğuşunu hatırlıyor: Şimdi Uludağ’dan da büyük ve yüklü hatıralar dağıdır Osmancık.” (Buğra, 1973, s. 7).

Roman genel olarak dönemde Osman Bey’in yaşam serüvenini esas aldığından devlet işleri ve yaşayışlardan ziyade Osman Bey’in hal ve durumları üzerinde durulmuştur. Tarihlendirmeler bu nedenle kesin olarak gösterilmemiştir. Kurmacaya zarar vermemek adına yazar tarihî olayları işaretlemekten kaçınmış yaptığı zaman göstermeleri genellikle gün ve mevsim işaretlemeleri üzerine olmuştur.

Geri dönüş tekniği ile roman Osman Gazi'nin gençlik yıllarına dönerek buradan sonra ölümüne kadar doğrusal ve kronolojik olarak, neden-sonuç ilişkisi içinde devam eder. Yapılan geriye dönüşler genellikle geçmişi hatırlamaya yöneliktir ancak hale dönüşlerde kişilerin dönüştüğü yahut aydınlandığı görülmüştür. Osman Bey'in gerçekleştirdiği bu dönüşler çoğu kez romanın kutlu kişisi olarak görülen Şeyh Edebali ile ve onun ile yaptığı konuşmalar vasıtasıyladır. Bu geriye dönüşlerde Osman Bey'in atalarından bahsedilir:

“Ertuğrul onlar gidip de yalnız kaldıktan sonra, Besmele ile Mushaf'ı almıştır. Kibleye dönerek okumaya başlamıştır. Ve tan yeri ağarana kadar, hep ayakta, okumuştur. Ancak ilk horozlar öterken tâkatı tükenmiş, içi geçmiştir; sedire ilişmiş ve oracıkta uyuyakalmıştır.” (Buğra, 1973, s. 52).

Vakalar Osman Gazi'nin delikanlılık döneminde başlar.

“Çocukluğunda ele avuca sığmazdı. Delikanlılığa yöneldiği yıllarda da kabına sığmıyordu.”(Buğra, 1973, s.9).

Bu bilgilerden ve 13. Yy. sosyal hayatında bir erkeğin delikanlı sayılması için 10 yaşında olması yeterli sayılmasından hareketle vakaların Osman Gazi'nin 9-11 yaşlarında başladığı öne sürülebilir. Bu tarih ise 1267-1269 yıllarına denk gelir. Ancak bu tarihler ile alakalı romanda kesin tarih işaretlemeleri yoktur. Romanda Osman Gazi'nin doğum olayından ve bebeklik döneminden bahsedilmediğinden vakaları 1258 yılına çekmek doğru değildir. Roman Bursa'nın fethedilmesi ve Osman Gazi'nin ölümü ile son bulur. Bu vakalar 1326 yılına tarihlenir. Son tahlilde romanın 59-61 yıllık uzun bir süreyi ele aldığı görülmüştür.

Romanda mevsimler ve mevsim durumlarının etkileri göz önünde bulundurulmuştur. Bu mevsimsel durumların yazar tarafından özenle işlendiği, mevsim normalleri ve mevsimsel geçişlerin roman kurgusunda canlandığı görülmüştür:

“Domaniç temmuzlarından birinde, bir gecedir. Gökte Samanyolu bir sırma kemerdir. Sarı, mavi yıldızlar parıl parıl parıldamaktadır” (Buğra, 1973, s.12).

“Kış bitmişti. Karlar eriyor, dereler bozbulanık akıyordu. Havalarda ocak ortalarında bahara dönmüştü.” (Buğra, 1973, s.27).

“Eylül yarılanmıştır. Gökyüzünün maviliğine uçuklaşmıştır ve sık sık bulutlanmaktadır. Bulutlar artık bembeyaz değildir; öbek öbek de değildir, kül ya da gümüş renginden barut rengine kadar koyulaştıkları oluyor, birbirleriyle bütünleşiyor, günü uzun süre karartıyorlardı. Zaman zaman tepelere yamaçlara iniyorlar. Rüzgarlar da değişti, sertleştiler, üşütüyorlar; bulutları tırıs kaldırıyor, koşturuyorlar. Artık hep kuzeyden kuzey batıdan esiyorlar. Yağmur getirdikleri oldu. Birinde dağı, taşı kör duman bastı; koca Domaniç gözler için bir kol uzatımı kadar küçüldü. Atlar bir başka türlü kişnedi, davarlar başka türlü meledi, köpekler başka türlü havladı, çamlıktan başka sesler geldi. Neden sonra da, kör duman, sanki buz imiş de erimiş gibi su oldu. Ardından gene neden sonra deli bir rüzgar çıktı ve bütün gece dinmedi; kara çadırları sarstı, iplerde uğuldadı. Ertesi sabah gökyüzünde Haziran sonlarını Temmuz ortalarını andıran üç beş bulut öbeğinden başka bir şey yoktu. Ama mavi uçtu, güneş limon rengi ile portakal rengi arası idi. Deliliği iyice yatışan rüzgar; bu sefer, kırk yıllık yayla yanaklarını bile ısıırıyordu.” (Buğra, 1973, s.42).

“Tutmuştu kar ve hala yağıyordu. Hem de lapa lapa. Rüzgar dindiği için de bir tül perde gibi.” (Buğra, 1973, s.80).

“Ve Osman, nisan sonlarına doğru, bütün ağaçların çiçeğe durduğu dönemde, konuk evindeki odasında bir gece sabaha karşı bambaşka bir rüya görüyor.” (Buğra, 1973, s.93).

“Şimdi yayla zamanıdır ve her şey daha önceki yaz başlangıçlarında nasıl olmuşsa öyle olmaktadır.” (Buğra, 1973, s.109).

“Yayla sonbaharı kışa bakar. Rüzgarlar, bulutlar, yıldızlar, atlar, davarlar, develer, kuşlar, geyikler, turaçlar, turgaylar, çayırklar, ağaçlar, ütün renkler ve bütün sesler kış habercisidir. Gün rengi değişir.” (Buğra, 1973, s.157).

“Kış aylarının durgunluğunu iki büyük olay allak bullak etti.” (s.196).“ki bahar gerçekten gelmiştir.” (Buğra, 1973, s.235).

Romanda vakaların aylarının verildiği görülmüştür. Bu durum vakaların yaşandığı mevsimsel koşulların anlaşılması ve vakaların arasındaki uzaklığın tayin edilmesi hususunda önemlidir:

“Ertesi sabah gökyüzünde Haziran sonlarını Temmuz ortalarını andıran üç beş bulut öbeğinden başka bir şey yoktu.” (Buğra, 1973, s.42).

“Domaniç temmuzlarından birinde, bir gecedir. Gökte Samanyolu bir sırma kemerdir.” (Buğra, 1973, s. 12).

“Havalar daha ocak ortalarında bahara dönmüştü.” (Buğra, 1973, s.27).

“Zoe ile Kalanoz’un düğünleri o ekim ayında yapıldı.” (Buğra, 1973, s.45).

“Ve bir şubat günü adamları Al Zahid’e haber uçuruyor.” (Buğra, 1973, s.61).

“Ve Osman, nisan sonlarına doğru, bütün ağaçların çiçeğe durduğu dönemde, konuk evindeki odasında bir gece sabaha karşı bambaşka bir rüya görüyor.” (Buğra, 1973, s.93).

“Ama nisan başına kadar yağmur...sulu sepken...” (Buğra, 1973, s.225).

“Eylülün bir sümbüli sabahında, Aydos koruyucuları, çıktıkları burçlarından Osman Beğ’in çadırlarını gördüler.” (Buğra, 1973, s.254)

Romanda kesin tarih işaretlemeleri olmamasına rağmen anlatılara bakılarak bazı tahminlere ulaşmak mümkündür. Romanda Kulacahisar fethi gösterilmiştir. Tarihî vesikalara göre bu fetih 1285 yılına rastlar:

“Savaş çok kısa sürmüştü. Ama bu kadarcık zaman bile Konur Alp’in Kulacahisar’a girip yerleşmesine ve kale kumandanı ile onun koruyucu beş düzine adamını ele geçirmesine yetmişti.” (Buğra, 1973, s.191).

Romanda Ertuğrul Bey Gazi’nin ölümü de işaretlenmiştir. Bu tarih 1280-1282 yıllarına rastlar. Osman Bey’in ilk oğlu olan Orhan Bey’in doğum yılı 1274’tür:

“Cankız’dan sonra bir türlü toparlanamayan ve gelinlerinin yakın ilgisi ile yoldaşlarının devamlı beraberlikleri ile de avunamayan Ertuğrul Beğ Gazi, şubat ayına doğru Hakk’ın rahmetine kavuştu. Ve hemen ertesi gün de Malhun Hatun bir oğlan doğurdu.” (Buğra, 1973, s.196).

3.1.5. “Konak” Romanı

“Konak” adlı romanda vaka zamanının başlangıcını kestirmek zordur çünkü yazar romanda bununla ilgili ipuçlarını oldukça az tutmuştur. Ancak Kumral’ın Yesi şehrinden hareket edip Konya’ya vardığında tarihin 1273 yılının haziran ayı olduğu işaret edilmiştir. Yesi şehri ve Konya arası yaklaşık 5000 km. sayılır ve bir insanın bu mesafeyi yürüme sürekli yaklaşık 45 güne denk gelir. Kumral’ın yolda başına gelenler ve konaklamaları düşünüldüğünde bu seyahatin en fazla üç ay sürebileceği görülür. Bu hesapta romanın vaka zamanının başlangıcının yine 1273 yılına rastladığı tespit edilmiştir. Roman vaka zamanı Dündar Bey’in ölümü ve Karacahisar fetih hazırlıklarının başlaması ile son bulur. Romanda bu tarih işaretlenmemiştir

ancak Karacahisar'ın fetih zamanının genel kabulünün 1288, Dündar Bey'in idam edilmesinin genel kabulünün 1298 olduğu göz önüne alındığında bir çelişme görülür. Romanda Dündar Bey Karacahisar fethine karşı çıktığı için idam edilir. Bu idamdan sonra fetih hazırlıkları başlar. Romanda buradan hareketle yazarın işaret ettiği tarihin 1288'den sonrası olmayacağı tespit edilmiştir. Bu bilgilerden hareketle romanın vaka zamanının yaklaşık 15 yıllık bir süreye yayılmış olduğu sonucuna ulaşılır.

Romanda olayların tarihlerinin kesin şekilde işaretlenmemiş olduğu görülür. Gösterilen tek tarih Kumral'ın Mevlana'yı, Mevlana'nın ise Osman Bey'i gördüğü tarihtir.

“1273 yılı, aylardan Haziran, günlerden Cuma. 1273 yılı haziranının bu Cuma günü camilerden çıkanlar, Selçuk sultanı Alaeddin'in sarayının önündeki geniş meydana ya kocamış bir söğüdün duldasına ya bir küme kavağın serinliğine yahut da şadırvan başındaki taş peykelere gidiyorlardı.” (Sepetçioğlu, 1973, s.81).

Bu anlatı dışında romanda kesin tarihlendirilen bir vaka olmadığı görülür. Bayhoca'nın Ermeni Gediği'nde ölümünden bahsedilen romanda bu olay tarihlendirilmez. Ancak tarihî vesikalarda bu olay için 1284 yılı¹⁴⁶ genel kabul edilen tarihtir. Zaman atlayışları oldukça muğlaktır. Bu nedenle vakalar arasındaki zaman farkını kestirmek hayli güçtür. Yazarın kurmacasının, gerçek olayları gölgelediği buradan anlaşılmaktadır. Romana tarihî gerçekliğin ve gerçek zamanın fon olarak kullanıldığı, kurgunun romana hakim olduğu görülür. Zaman unsurunun oldukça geri planda bırakıldığı romanda bu unsurlar genellikle insanların ruh hallerini göstermek, aradan belli bir zaman geçtiğini göstermek ve asıl anlatılmak istenen kurmacanın etkileyiciliğini arttırmak amacıyla kullanılmıştır. Aradan geçen zaman yer yer kısaca belirtilse de tam anlamıyla takip etmek ve romanı yıl yıl izlemek mümkün değildir.

“Birkaç gün önceydi, buradan geçti şeyhim.” (Sepetçioğlu, 1973, s.118).

¹⁴⁶ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.21.

“Taş yontucu aylar ayı Ermeni Gediği'nin kayalıklarından inmedi. Yazın sıcak uğultusuna, kışın kar boranına ve baharla güzü püsküllerine yontulan taşın, murcun, çekicinin sesi karıştı uzaktan yakından.” (Sepetçioğlu, 1973, s.122).

“Bir yıl içinde Okçu'nun oku dört bir yanda duyuldu.” (Sepetçioğlu, 1973, s.122).

“O sabah gelişlerinin ikinci yılıydı, güneş yedi yüz küsur şu kadar günden beri ir daha doğuyordu.” (Sepetçioğlu, 1973, s.122).

“Mart ayının nedense ılık geçeceği tutmuştu, şubatın yapacağını yapmış olan hava martta yorgunluk alıyordu.” (Sepetçioğlu, 1973, s.220).

“Osman Bey babasının mezarının hemen önünde başlayan geniş, mayıs güneşinde yeşilliği alabildiğine canlı düzlüğe sıkıntıyla baktı.” (Sepetçioğlu, 1973, s.302).

Bunların yanında olayların kronolojik olarak devam ettiği görülür. Romanda geriye ve ileriye atlayışlar yahut anımsatmalara rastlanmaz. Olayların neden-sonuç ilişkisi içerisinde birbirlerini takip ettikleri anlaşılır.

Romanda karşılaşılan olaylar sosyal zamanla alakalı oldukça ipucu barındırmaktadır. Dönemin önde gelen dervişlerinin bir araya toplanarak devlet işleri ile alakalı kararlar aldığı ve kendi aralarında anlaşarak bu kararları uygulamaya koydukları anlaşılır. Halkın derviş olarak gördüğü kişilerin şifa verme yeteneğine sahip olduklarına inandıkları görülür.

3.1.6. “Çatı” Romanı

“Çatı” adlı eserde vaka zamanı Karacahisar fethi ile başlar ve Osman Bey’in ölüm döşğinde Bursa’nın fethi haberini beklerken bir torunu olduğu haberini almasıyla biter. Karacahisar’ın fethedildiği tarih romandaki vaka başlangıcıdır ve 1292 yılı işaret edilir.

“1292 yılının güzünde deli bir yağmur sonrasında dinmiş bir ikindiye doğru eski Malenciya’da Osman Bey’in Karacahisar’ı böyle başladı. Ve o gün Dursun Fakih, eski kilisenin çan kulesinde son ezanını okudu, son namazını kıldırdı. Ama Karacahisar’da okunan ilk ezan kılınan ilk namazdı.” (Sepetçioğlu, 1974, s.9).

Ancak tarihî vesikalarda bu fetih 1288¹⁴⁷, 1299¹⁴⁸ gibi farklı zamanlara tarihlendiği görülmüştür. Romanda vakalar Osman Bey’in torunun olmasıyla son bulur. Osman Bey’e ilk torun haberi gelmiştir. Romanda bu olay için belirli bir tarih verilmemiştir. Ancak tarihî vesikalara müracaat edildiğinde Orhan Bey’in ilk çocuğu 1316 yılında doğan Süleyman’dır. Süleyman Paşa, Gazi Süleyman Paşa adlarıyla bilinen bu şahısın doğumu roman vakasının sonunu getirir. Süleyman Paşa, Osmanlı Devleti’nin Avrupa kıtasına geçişinde oldukça mühim roller almıştır. Romanda Osman Bey’in ölüm döşğindeyken torunu olduğunda duyduğunda söylediği sözler de doğan kişinin Süleyman Paşa olduğunu anlamımızı sağlar:

“Osman Bey: ‘Köprü kuruldu’ dedi. Sayıklıyor sandılar. ‘Köprü, köprü, köprü’ diye tekrarlardı birkaç defa: ‘Kuruldu artık...çok şükür... Ya Bursa? Bursa ne oldu?’” (Sepetçioğlu, 1974, s.400)

Romanda verilen bilgiler ışığında romanın 24 yıllık bir zaman dilimini ele almış olduğu görülür.

¹⁴⁷ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.28. Genel kabul görmüş tarihtir.

¹⁴⁸ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.30.

Romanın kronolojik olarak seyrettiği tespit edilmiştir. İleriye veya geriye atlayışlar olmaz. Olaylar neden-sonuç ilişkisi ile bağlanarak mantık çizgisinde ilerler. Yer yer geçmiş olaylardan bahsedilir. Ancak bu olaylar arasındaki zaman mesafesi kesin olarak gösterilmez. Bu durumdan zaman unsurunun roman için önemli görülmediği sonucuna ulaşılır. Tarihî gerçekliğin ve dönemin romanda fon olarak kullanıldığı, romanda asıl anlatılmak istenenin kurgulanmış olan olaylar ve bu olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkisi olduğu görülmüştür. Romandaki zaman unsuru bu nedenle kesin olarak gösterilmeksizin silik kalır. Romanda kesin olarak gösterilmiş iki tarih tespit edilmiştir. Birisi 1292¹⁴⁹ olarak tarihlenen Karacahisar fethi diğeri ise 1303 olarak tarihlenen Atros kalesi fethidir:

“1292 yılının güzünde deli bir yağmur sonrasında dinmiş bir ikindiye doğru eski Malenciya’da Osman Bey’in Karacahisar’ı böyle başladı.” (Sepetçioğlu, 1974, s.9).

“On beş dervişin on beşi birden biri bırakıp biri alarak sabahın ezanını zincirleme okurken yıl 1303 idi, Atros tekfurunun hisarında gece sabaha dönüyordu.” (Sepetçioğlu, 1974, s.294).

Bu işaretlemeler dışındaki zaman göstergeleri oldukça muğlak ve olayların arasında zaman geçtiğini belirtmek amacıyla yapılmıştır:

“İki yıl mı üç yıl mı geçti düşünsene.” (Sepetçioğlu, 1974, s.43).

¹⁴⁹ Tarihi kaynaklarla uyuşmaz.

Ayrıca bkz. Anonim. (2017). *Kitâb-ı Tevârih-i Âl-i Osmân*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları; ATSIZ, H. N. (2020). *Üç Osmanlı Tarihi Oruç Beğ Tarihi, Ahmedî Dastan ve Tevârih-i Mülûk-i Al-i Osman, Şürullah Behcet'üt Tevârih*. İstanbul: Ötüken Neşriyat; BİRİNCİ, N., & ERDOĞAN, Y. (2015). *Cihan Sultanları Osmanlı Tarihi Muhteşem Sultanlar*. İstanbul: Revzen Kitap Yayınları; BUZ, A. (2009). *Osman Gazi'den Vahdettin'e Osmanlı Kronolojik Tarihi*. İstanbul: Neden Kitap Yayınları; ÇALIŞKAN, K. (2017). *Kronolojik Muhteşem Osmanlı Tarihi*. İstanbul: Caretta Yayınları; DELİORMAN, A. (2011). *Osmanlı Çağı*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Dağıtım; FAROQHI, S. (2012). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*. (E. ERTÜRK, Çev.) İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları; İNALCIK, H., & RENDA, G. (2009). *Osmanlı Uygarlığı I*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları; İNALCIK, H. (2017). *Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı*. İstanbul: TİMAŞ Yayınları; İŞİK, M. (2011). *İğneli Tahtın Sultanları*. İstanbul: Yediveren Yayınları;

“Kaç yıllar önceki baskını değil de babası Ertuğrul Bey’in odasını hatırlayıverdi.” (Sepetçioğlu, 1974, s.131).

Romanda genellikle kozmik zaman bu muğlak ifadeler ile başlar:

“Osman Bey, yıllar önce Yunus Emre’yle, Mevlana’yla karşı karşıya gelip konuştuğunda ne duyduysa bir aynını duyar oldu.” (Sepetçioğlu, 1974, s.128).

Romanda aradan geçen zamanı işaret etmek için sıklıkla kullanılan bazı ifadeler vardır. Bunlar: bunca zaman, bunca yıl ifadeleridir.

“Bunca zamandır söylemeyi düşünürüm, sırası değil der bırakırım.” (Sepetçioğlu, 1974, s.87).

“Babasının ölümünü, Dalaman’ı, bunca yıl adından koştığı umudun birden kararmasını...” (Sepetçioğlu, 1974, s.88).

“Ula bu derinin altında başka bir deri armış da görmemişiz bunca yıl he mi?” (Sepetçioğlu, 1974, s.91).

“Bunca zamandanberi Osman Bey’le hiç bu kadar uzununa konuşmamış olan Şeyh Edebali yorulmuşu benziyordu.” (Sepetçioğlu, 1974, s.137).

“Bunca zaman Kumral’ın tekkesinde çalıştın emek verdin.” (Sepetçioğlu, 1974, s.153).

Romanda mevsim geçişlerinin gösterilmesi zamanı takip etme konusunda oldukça önemlidir. Mevsimler ve mevsim geçişleri yer yer gösterilmiştir. Bu mevsim durumlarının kişiler üzerinde bazı etkilere neden olduğu görülür:

“Kar birdenbire düştü. Kar birden bire düşünce de Kumral Dede’nin ocağında hele ocağın kadınlar kesiminde bir git-geldir başladı.” (Sepetçioğlu, 1974, s.61).

“Temmuz sonuna doğru inadına yanıyordu; görünen her şey bu yanmaya vermişti kendini. Daha haziran ortalarına kadar adam gibi esen yelliği yele benzeyen Belen’in ünlü rüzgarı da ortadan sır olmuştu; esen, şimdi temmuz sonunun ateşine bulanmış, erimiş kurşun ağırlığındaki sıcak havaydı, esmiyordu o da, kımıldıyordu arada bir. am kozalaklarındaki cıvıklığı, sarı hastalık tozlarını, otlardaki alacalanmış kekik boyasını, ayır imenin canını alıp alıp götürüyor yahut getirip ölümüne serpiyordu.” (Sepetçioğlu, 1974, s.140).

“Mürsel Rahman’ın kırsadan almasına rağmen gerilemedi. Temmuzun sonunda anan güneş ağustosun başında kavruluyordu.” (Sepetçioğlu, 1974, s.224)

Romanda sosyal zaman hakkında birçok bilgi olduğu görülür. Yazar yer yer kişilerin hayatları, toplum düzenleri, gelenekleri konusunda önemli bilgiler vermiştir. Tekfur saraylarındaki geleneklerden bahsedilir.

“Benim tekfur babamın hisarında da erişte kesilir, şehriye dökülür. Kentliler alışıktır çokça yer; orada da tekfura erişteden şehriyeden armağan verilir ama Tekfur babam zorlar bunun için halkı. Zorlanan halk gönülden mi verir? Gönülden verilmeyenin lezzeti mi olur?” (Sepetçioğlu, 1974, s.65)

Rahman ve Kumral Dede arasında geçen bir konuşma sübaşılık ve Karacahisar’daki toplumsal düzen konusunda birçok ipucu verir:

“Sübaşı olunca anladım babamın neden kaçtığını, benim işim değil sübaşılık. Osman Bey beni niye seçti bilmem. Pazar yerini dolaşmak bana göre değil. Çerçi sanıyorum kendimi. Karacahisar’ın sokakları kaldırımları, evleri kimi yerde üstüme yıkılıyor kimi yerde ayağıma dolanıyor, yolları düzene sokmak evleri onartmak benim işim değil, dülger miyim yoksa yolcu muyum ben ayıramıyorum kendimi. Pazarda gavur alışmış Dede malı karışık satıyor, noksan satıyor, Türkmen’i avanak buluyor. Osman Bey gavurcukların üstüne fazla varılmaya, söz ile gülüş ile yola getirile buyurur, Türkmen dersin cıdıllı... gelgelelim gavurcuklara da hak vermezlik edemezsin aç herifler, aç bırakılmışlar şimdiyece, malına sahip çıkamamış, tekfura çalışmış, şimdi malına sahip olmuş Osman Bey’in sayesinde, yumuşak yüzü de görünce tekfurun kendine ettiğini Türkmen’e etmeğe kalkıyor. Şöyle esaslı bir sopa çekmelisin ki sıraya girsin kafir amma çekemezsin... çekemezsin o sopayı Dede çünkü Dursun Fakih var, Kadı ya... ben sübaşılığım la ona bağılıyım ya... sopa çekmek gerekirse ancak Dursun Fakih he demeli ki Rahman yerine getirsin.” (Sepetçioğlu, 1974, s. 81).

Romanda Karacahisar’da uygulanan kurallardan da bahsedilir.

“Köprü geçiş parası da Pazar yeri baçı da töredir, Osman Bey.” (Sepetçioğlu, 1974, s.119).

“Köprü parası senin kesene değil Pazar baçı da kesen için alınmayacak. Bunlar gerekirse daha başka benzerleri, milletin sana, senin onlar için yapacağın nice köprülerde pazarlarda kullanasın diye verdikleridir; kendi keyfine göre el atamazsın bu alınan paralara, keyfince sarf edemezsin.” (Sepetçioğlu, 1974, s.120).

Romanda Hıdırellez vakti geldiğinde Türklerin bu geleneğinin ayrıntılarından bahsedilir:

“En erken horoz sabaha dönen geceyi şöyle bir yoklayıp ilk günün ötüşünü denediğinde daha, Karacahisar’ın yerlisi de Türkmen’i de ayaklandı. Ezan okunduğu zaman hemen hemen bütün evlerin hayvan damlarının kapıları ısırған

otuyla donatılmıştı. Sabah serinliği henüz üşütücü soğuşundan uyanmamıştı; bir daha ısırgan otunun çiğ düşmüş acı yeşil kokusuna bulandı; tüylü bir yeşil ot geceye sabahladı. Daha çok kadınlardı ortalıkta gölgelenen, yeniyetme delikanlılardı. İşlerini bitirir bitirmez evlerine çekildiler. Çok kısa ir sessizlik oldu sanki az önce Karacahisar'da kadın gölgeleri sıyrır sıyrır dolaşmamıştı.” (Sepetçioğlu, 1974, s.319).

“Bir kısmı da gül fidanlarının dibindeydi, kimi gül dallarına yemenilerinden yazmalarından yırtıp kopardıkları şeritleri bağlıyor, kimi fidanların dibini kazıp küçük keseler gömüyordu.” (Sepetçioğlu, 1974, s.320).

“Kız sakın iki teknedeki hamuru birbirine karıştırma ha... gözünü aç. Biri yok hamurudur biri var hamurudur, eyice belledin mi? Sabah yok hamurun kabarırsa yandın, bütün yıl ne dilersen yok olur. Var hamurun kabarırsa eyi, dilediğin her bir şey var olur... anladın he mi? Hıdırellez bu kızım yılda bir gelir.” (Sepetçioğlu, 1974, s.321).

Romanda Hıdırellez zamanı aşiretin beyinin evinin kapısını açtığında ihtiyacı olan herkesin bu evden istediğini alıp götürdüğünden, bunun gelenek olduğundan bahsedilir.

““Evi yıkıyorlar’, ‘Yıkamazlar korkma’, ‘Soyuyorlar, talan ediyorlar, yağmalıyorlar’, ‘Etsinler diye kapılar açılı ya’, ‘Anaaam ne iş?’ Orhan güldü genişçe: Sen Bey oğlusun, bilmelisin bu işi’, Sülemiş’in yüzü katılaştı. ‘Görmedim’ dedi. ‘Niye? Hıdırellez’de sizde Bey, çadırını yağmalatmaz mı? Kumral Dede’nin tekkesindeyken duymadın mı? Bugün yoksulun varlığının eli Bey malına değmelidir, değdi mi yıl boyu eline varlık geçer. Bey dediğin esirgemez.” (Sepetçioğlu, 1974, s.323)

3.1.7. “Kutludağ” Romanı

“Kutludağ” adlı roman Söğüt’e göç etmekte olan Dede Baba ve Tankut Alp’in tanışması ile başlar. Aradan uzun bir zaman geçmeden Dede Baba Söğüt’e varır ve bu olayın tarihî romanda açık şekilde belirtilir.

“Yıl 1281’di. Söğüt küçücük mescidi, iri çınar ağaçları, yassı evleri, dağlara tırmanan ince yolları, genişçe meydanıyla aşağıda, ayaklarının dibinde duruyordu şimdi.” (Büyükarkın,1979, s.21).

Bu bilgidan hareketle romanın vaka başlangıcı 1281’dir. Vaka başlangıcı kış aylarına rastlar. Bu Söğütlülerin henüz yaylakları olan Domaniç’e çıkmamış olmalarından anlaşılır.

“Yazları yaylak olarak Domaniç’e çıkar mısınız?’ ‘Evet, öyle yaparız’.” (Büyükarkın,1979, s.21).

Romanda vaka sonu ile alakalı kesin bir tarih verilmemiştir. Roman Bilecik’in alınması ve Dündar Bey’in öldürülmesi ile son bulur. Bilecik kalesinin fethi 1299¹⁵⁰ yılına rastlar. Dündar Bey’in idamı ise 1298-1302 yılları arasına işaretlenir. Bu nedenle bu bilgiler üzerinden çıkarım yapmak mümkün değildir ancak 1281 yılından başlayan romanın 1299-1302 yılları arasında bittiği kabul edilirse romanın 18-21 yıllık bir zamanı kapsayacağını düşünülmüştür. Ancak romanda bu olaylar ile birlikte Osman Bey’in artık “Han” olduğundan bahsedilir. Bu bilgilerden hareketle romanın vaka bitişini 1299 yılına işaretleyerek Bilecik fethini esas almak daha doğru olacaktır. Son tahlilde romanın 18 yıllık bir süreyi ele aldığı görülmüştür:

“Sonra hiçbiri Osman Bey’i beklemedi. Teker teker karşısına geçip Oğuz Han töresi gereğince içer kez diz çöküp yere baş koydular.” (Büyükarkın,1979, s.348).

“Sihhat ve sağlık olsun! İçtiklerin ab-ı hayat olsun! Hanlığın mübarek olsun!” (Büyükarkın,1979, s.348).

¹⁵⁰ Bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.29.

Romanda yazar tarafından kesin olarak işaretlenmiş tarihler vardır:

“Yıl 1281’di. Söğüt küçücük mescidi, iri çınar ağaçları, yassı evleri, dağlara tırmanan ince yolları, genişçe meydanıyla aşağıda, ayaklarının dibinde duruyordu şimdi.” (Büyükarkın,1979, s.21).

“Selçukoğulları 1040 yılında Dandanakan’da Gaznelileri yenince batıya yaklaştılar.” (Büyükarkın,1979, s.19)

“1071’de Alpaslan Malazgirt’te Anadolu’nun yolunu açtı Türklere. 1220 yılında ise, içinde Kayıların da bulunduğu Oğuzların başka bir kolu yine Moğolların yaklaşması üzerine Karakurum Çölü’nü bırakıp İran’a çekildiler.” (Büyükarkın,1979, s.19).

“1230 yılında ise yine Moğollardan kaçıp batıya gelmek isteyen Celaleddin Harzem Şah’ın ordularıyla Selçuklular Yassı Çemen’de çarpışmaya başlayınca Oğuzlar Alaeddin Keykubat’a yardım etti.” (Büyükarkın,1979, s.19).

“Ertuğrul Gazi, babası Kaya Alpoğlu Gündüz Alp yerine 1231’de Kayı aşiretinin reisi oldu.” (Büyükarkın,1979, s.19).

“1243’te Köseadağ’da Selçuklular Moğollara yenildi.” (Büyükarkın,1979, s.19).

“Konya’da Mevlana Celalettin-î Rumî 1273’te bundan sekiz yıl evvel, Sulucakarahöyük’te Hacı Bektaş Velî 1271 yılında budan on yıl evvel göç ettiler.” (Büyükarkın,1979, s.45).

“Yıl 1284’tü. Onlar Söğüt’e geleli üç yıl olmuştu.” (Büyükarkın,1979, s. 100).

“Yıl 1287 idi.” (Büyükarkın,1979, s.163).

“Karacahisar alınışından bu yana dört yıl geçmişti. Yıl 1282 idi.” (Büyükarkın,1979, s.251).

Romanda gün içindeki zaman dilimlerinden sıklıkla bahsedilmiş ve betimlerden yararlanılmıştır. Bu durum romandaki aksiyonun devamlılığını sağlamaya yardımcı olmuştur:

“İhtiyar başını batıya çevirdi; gökte parıldamaya başlayan yıldızlara aldırmandan seslendi.” (Büyükarkın,1979, s.6).

“Sabah gün doğarken uyandılar.” (Büyükarkın,1979, s.36).

“Sabah ayazı Söğüt’te epeyce kuvvetli oluyordu.” (Büyükarkın,1979, s.38).

“İki saat sonra hazırıldılar.” (Büyükarkın,1979, s.52).

“Gün kararıyordu.” (Büyükarkın,1979, s.81).

“Aydoğdu o geceyi Akça Koca’nın yanında geçirdi.” (Büyükarkın,1979, s.88).

“Sabaha doğru Dede Baba’yı Osman Bey kulübesine bıraktı.” (Büyükarkın,1979, s. 106).

“Gün batmak üzereydi. Porsuk’ta gezinen güneş dağların ardına çekiliyordu.”
(Büyükarkın,1979, s.195).

“O sabah yaylada dönüş vardı.” (Büyükarkın,1979, s.174).

“Gece çökmüştü Söğüt’e Evlerde ışıklar sönmüştü. Yalnız gökte yıldızlar parlıyordu.”
(Büyükarkın,1979, s.231).

Romanda zaman atlayışları vardır. Bu atlayışlar çoğu kez aradan belli bir zaman diliminin geçtiğini göstermek için yapılan muğlak zamanlı atlayışlardır. Bu atlayışlar için sıklıkla “birkaç” kelimesinin kullanıldığı görülür:

“Aradan bir yıl geçti, tam bir yıl.” (Büyükarkın,1979, s.113).

“Birkaç gün sonra da Şeyh Edebalı’ye giderdi.” (Büyükarkın,1979, s.57).

“Domaniç yaylalarından dönmeden birkaç gün evvel Aydoğdu Dede Baba’ya şöyle sordu.”
(Büyükarkın,1979, s.71).

“Böylece günler günleri, aylar ayları kovaladı.” (Büyükarkın,1979, s.84).

“Zaman, bazan coşkun bir sel gibi, bazan da durgun bir göl gibiydi. Aylar peş peşe geçiyordu.”
(Büyükarkın,1979, s.224)

Romanda mevsimler ve mevsimlerin Kayıların yaşayışları üzerinde etkiden bahsedilmiştir. Mevsim durumları betimlenmiştir.

“Söğüt, ilkbaharın emrine uymuşçasına yemyeşil, ağaçlıklar içindeydi.” (Büyükarkın,1979, s.55).

“Bahar gecesi, bu yamaçlar serin oluyordu.” (Büyükarkın,1979, s.60).

“Böylece Söğüt’ten yazı geçirmek üzere Domaniç yaylalarına gidiyorlardı.” (s.64).“Böylece yaz bitmişti. Havalar sertleşmeye başlamıştı. Bacı’lar emanetlerini Bilecik’ten almışlar, yaylaktakiler Söğüt’e dönmüşlerdi.” (Büyükarkın,1979, s.74).

“Yapraklar dökülüyordu Söğüt’te. Rüzgar her gün biraz daha hırçınlaşıyordu. Gökte gri bir renk dolanıyordu sanki.” (Büyükarkın,1979, s.75).

“Mevsim sonbahardı... rüzgar hırçınlaşmaya başlamıştı.” (Büyükarkın,1979, s.81).

“Kıştan yeni çıkmışlardı. Mevsim bahardı. Rüzgar artık hırçın değildi.” (Büyükarkın,1979, s.98).

“Mevsim kışa dönüyordu. Yakında karlar kaplardı ortalığı. Yollar geçit vermezdi. Köylerle, Bizanslılarla hatta Selçuklularla ilişki kesilirdi. Herkes baharı beklerdi; evinde, ocak başında. Bahar gelince Uc’ta bir canlılık başlardı.” (Büyükarkın,1979, s.133).

“Kış çok uzun sürdü Söğüt’te. Kar yolları kapadı. Kurtlar indi dağlardan. Sonunda karlar eridi.” (Büyükarkın,1979, s.138).

“Bahar mevsimiydi. Rüzgar esiyor, otlar yeşeriyor, ağaçlar tomurcuklanıyordu.” (Büyükarkın,1979, s.149).

“Kış bastırılmıştı. Söğüt karlarla kaplıydı. Söğüt’ün kışı bile çok güzeldi, bembeyazdı etraf. Bacalardan dumanlar çıkıyor, ağaç dallarında buzlar sarkıyordu. Çocuklar meydanın arkasın yaptırılan okula karlara bata çıka gidip geliyorlardı.” (Büyükarkın,1979, s.203).

Romanda vakalar kronolojik olarak birbirini izler. Olaylar neden-sonuç ilişkisiyle bağlanarak devam eder. Ancak romanda sık sık geçmişe dönüşler görülür. Bu dönüşler ise tarihî olaylardan bahsetme, tarihî kişileri anımsama ve destan anlatılması ile gerçekleşir. Bilhassa Dede Baba’nın roman boyunca yer yer anlattığı destanlar bir taraftan da Kayıların geçmişi olduğu için geçmişe dönüş olarak kabul edilir. Geriye dönüşlerde kimi zaman kesin tarih verilmiştir:

“Ama çok evveleri Kutlu Dağ’a gelmeden önce, belki de on binlerce yıl evvel, insanlar yalnızlık ve korku içinde yaşarlarmış.” (Büyükarkın,1979, s.11).

“Selçukoğulları 1040 yılında Dandanakan’da Gaznelileri yenince batıya yaklaştılar.” (Büyükarkın,1979, s.19).

“1071’de Alpaslan Malazgirt’te Anadolu’nun yolunu açtı Türklere. 1220 yılında ise, içinde Kayıların da bulunduğu Oğuzların başka bir kolu yine Moğolların yaklaşması üzerine Karakurum Çölü’nü bırakıp İran’a çekildiler.” (Büyükarkın,1979, s.19).

“1230 yılında ise yine Moğollardan kaçıp batıya gelmek isteyen Celaleddin Harzem Şah’ın ordularıyla Selçuklular Yassı Çemen’de çarpışmaya başlayınca Oğuzlar Alaeddin Keykubat’a yardım etti.” (Büyükarkın,1979, s.19).

“Ertuğrul Gazi, babası Kaya Alpoğlu Gündüz Alp yerine 1231’de Kayı aşiretinin reisi oldu.” (Büyükarkın,1979, s.19).

“1243’te Köseadağ’da Selçuklular Moğollara yenildi.” (Büyükarkın,1979, s.19).

“Konya’da Mevlana Celalettin-î Rumî 1273’te bundan sekiz yıl evvel, Sulucakarahöyük’te Hacı Bektaş Velî 1271 yılında budan on yıl evvel göç ettiler.” (Büyükarkın,1979, s.45).

“Bu kitabın aslı bundan iki yüz on yıl evvel yazılmış.” (Büyükarkın,1979, s.98).

Bu alıntılara bakıldığında destan anlatımlarının yanında tarih aktarıcılığını da Dede Baba’nın yaptığı görülür. Dede Baba, romanda geriye dönüşleri sağlayan aracı rolündedir. Geçmişe dönüşlerinde ders verme ve bilgilendirme amacı vardır. Bu nedenle kendi geçmişine de dönüşler yapar.

“ ‘Dinle beni, dedi. Vaktiylen ben de senin gibiydim.’” (Büyükarkın,1979, s.62).

Roman sonunda ileriye atlayış görülür.

“Aradan yüzyıllar geçti.” (Büyükarkın,1979, s.351).

Romanda sıklıkla tekrarlanan zaman göstergeleri vardır. “Bunca”, “-dan beri”, “sonra” en sık kullanılanlardır.

“Bunca yıl Kayıların kahrını çemiştir.” (Büyükarkın,1979, s.24).

“Kırk beş yıldan beri Karadağ’dan bu yana, karışla ölçülecek kadar toprağımız genişledi.” (Büyükarkın,1979, s.24).

“Konya’da Mevlana Celalettin-î Rumî 1273’te bundan sekiz yıl evvel, Sulucakarahöyük’te Hacı Bektaş Velî 1271 yılında budan on yıl evvel göç ettiler.” (Büyükarkın,1979, s.45).

“Sonra meydana geldi.” (Büyükarkın,1979, s.55).

“İki saat sonra hazırıldılar.” (Büyükarkın,1979, s.52).

“Birkaç gün sonra da Şeyh Edebali’ye giderdi.” (Büyükarkın,1979, s.57).

“O anda Akça Koca sinirliydi.” (Büyükarkın,1979, s.102).

“O sıralarda on yaşındaydı.” (Büyükarkın,1979, s.103).

“Üç yıldan beri kendi kendimi yedim.” (Büyükarkın,1979, s.107).

“O sırada Bala Hatun gözüktü.” (Büyükarkın,1979, s.94).

“O zaman Şeyh Edebali ‘İçeri geçelim Beyim’ dedi.” (Büyükarkın,1979, s.95).

“O zaman adam olanca gücüyle kaçmaya başladı.” (Büyükarkın,1979, s.111).

“O zaman beraber oluruz, yanyana.” (Büyükarkın,1979, s.119)

Romanda sosyal zaman izlerine rastlanır. Romanda Ahiler ve ahilik ile alakalı durumlardan bahsedilir.

“Ahi temiz olmak isterdi. Beyazlık onun öncüsüydü. Şeyh Edebalı Kırşehir’den sona beyazlığın temelini burada da atmıştı.” (Büyükarkın,1979, s.156).

“Ahiler bilginin altında yatarlar, bilgiyle kalkarlardı. Şeyh, Ahilerini salmıştı köylere kentlere. Söğüt’te dükkanların çoğunu Ahiler işletirdi. Tertemiz futalarıyla, güler yüzle karşılarıydı müşterilerini. Fazlasını istemezler, eksikliğini vermezlerdi.” (Büyükarkın,1979, s.157).

Romanda 1287 yılında Selçuklu devletinin merkezi olan Konya’nın sosyal durumundan bahsedilir:

“Halk camilere sığınmış, dedi. Kapı Camii, Sahip Ata Camii, İplikçi Camii dolup dolup boşalıyor. Öte yandan bir yalan, bir kara duman, bir hile, bir riya yayılmış ki şehre durulur, oturulur gibi değil. Herkesi birbirinin kuyusunu kazıyor. Sultan’a selam verip eteğini öpen arkasından tükürüyor. O ise sallandığını bildiği halde Moğolların çökeceğini sanıyor. Bir defasında Karatay Medresesi’ne uğradık. Mollalar birbirlerine sövüp sayıyorlar, hatta dövüşüyorlardı. Halbuki karşıda güzelim çinilerin üzerinde Kur’an’dan bir ayet yazılıydı: ‘Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?’. Bu sözü güçlkle Türkçeye çevirdi bir molla, sonra elinin tersiyle bizi itip kavga etmek için arkadaşlarının yanına koştu.” (Büyükarkın,1979, s.163).

Romanda Abdallar ve abdalların Kayılar ile ilişkileri hususunda bilgi bulmak mümkündür.

“Abdaldı onlar. Horasan erleri de derlerdi onlara. Bazıları da ‘Baba’ diye seslenirdi.” (Büyükarkın,1979, s.179).

“Biz köylere, uçlara yayılmışızdır. Uyuşukları uyandırmış, ölmüşleri diriltmişizdir. Ahmet Yesevi’dir en büyük pirimiz. Bize ‘git’ demiştir ‘Git de kurtar Türkmen’i. Uyuşmasın, erimesin, ilini yitirmiştir, töresini yitirmesin’ diye emredilmiştir. Biz Abdal’ız, malum olur. Durmayız biz, ölmeyiz biz! Kar, kış, dağ, taş demeyiz! Gökte güneş yerde toprak vardır. Güneşin toprağı ısıttığı yer Türkmen’in kaybolan ilidir. Onu ararız biz, ‘Allah’ deriz, deriz de ararız!” (Büyükarkın,1979, s.181)

Romanda Osman Bey’in kurmaya çalıştığı toplum düzeni ve tımar sistemi ile alakalı alıntılara rastlanmıştır.

“ Her kime bir tımar versem biri onu elinden sebepsiz almaya. Ol kişi ölürse tımar oğlunun ola. Eğer oğlan küçürekse hizmet edenleri sefer vaktinde sefere katılalar, ta oğlan sefere katılincaya dek bu böyle devam ede. Eğer bu yasayı kim bozarsa Allah onun dinini ve dünyasını bozsun.” (Büyükarkın,1979, s.196).

Romanda Türklerin zaferlerini kutlama şekillerinden bahsedildiği görülmüştür. Ayrıca romanın ele aldığı zaman diliminde kullanılan dilin özellikleri ile ilgili alıntılar tespit edilmiştir.

“İşte dışarıdan Pazar meydanından çalgı sesleri işitiliyordu. Bir davul vuruyor, zurna, boru, zil bu tempoya katılıyordu. Orada Alp’lar bu zaferi kutluyorlar, gençler dedelerinden babalarından öğrendikleri kahramanlık destanlarını dile getiriyorlardı. Türkler zurnaya, yurğ, boruya borguy, davula tümrük, köse küvrük, zile çang derlerdi. Bu gece hepsi vardı, hatta bu kahramanlık destanına, bu ezgiye yer yer yükselen alevler büsbütün canlılık katıyordu.” (Büyükarkın,1979, s.197).

Romanda Türklerin cirit oyunundan bahsedilir.

“Mevsim sonbahara dönüşüyordu. O gün yiğitler cirit oynayacaklardı.” (Büyükarkın,1979, s.237).

3.1.8. “Turgut Alp” Romanı

“Turgut Alp” adlı romanda vaka zamanı ile ilgili kesin bilgiler bulunmamaktadır. Olayların seyri ve metindeki veriler kullanarak bir süre belirlemek mümkündür. Romanın başında Orhan Bey’in on altı yaşında olduğu bilgisine yer verilmiştir. (s.33).Orhan Bey 1274 yılında dünyaya gelmiştir¹⁵¹. Buradan hareketle romanın vaka başlangıç zamanının 1290 yılı olduğu sonucuna ulaşılır. Roman Çakırpınarı’nda yapılan savaş ile son bulur. Bu çarpışmanın tarihi ise 1298-1299 yılları arasına tarihlenir. Son tahlilde romanın yaklaşık 24-25 yıllık bir süreci ele aldığını sonucuna ulaşılmıştır. Romanda muğlak zaman atlayışlarının bulunması ve uzun zaman atlayışlarına rastlanmaması bu sürecin hesaplanmasında oldukça karmaşıklığa sebep olmuştur.

Romanda herhangi bir tarih bilgisine rastlanmaz ancak tarihî olaylardan bahseden romanda, bir tarihlendirme yapmak mümkündür. Roman boyunca olaylar birbirlerini kronolojik olarak takip eder. Romanda yer yer geçmişe dönüşler yapılır. Bu dönüşler vakaya sonradan dahil olan kişilerin kim olduklarını ve etkilerini anlatmaya yöneliktir. Bu geçmişe dönüşler kişilerin romandaki rollerinin sağlamlaştırılması ve olay zincirinde aksama yaşanmaması için yapılmıştır:

“İki sene önce Osmanoğulları’yla bir avda karşılaşmıştı. Üstüne saldıran vahşi bir hayvandan onu kurtarıp minnettarlığını kazanmışlardı. Bu minnettarlık paraya karşı duyduğu kuvvetli hislerle de beslenince Türkler lehine çalışmaya başlamıştı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.251).

¹⁵¹ Bkz. İNALCIK, H., & RENDA, G. (2009). *Osmanlı Uygarlığı 1*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları; İNALCIK, H. (2017). *Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı*. İstanbul: TİMAŞ Yayınları; IŞIK, M. (2011). *İğneli Tahtın Sultanları*. İstanbul: Yediveren Yayınları; İYİAT, B. (2017). *Kuruluştan İtibaren Kronolojik Sırayla Osmanlı Tarihi Savaşlar- Padişahlar- Önemli Olaylar*. Ankara: Kripto Yayınları.

“Eski günleri hatırlıyordu. Az mı dayağını yemişti Aramis’in. Acaba niye gelmişti buraya? Bir isteği mi vardı?” (Bahadıroğlu, 1981, s.231).

Ancak, tarihî gerçekliğe sahip kişiler için yapılan geriye dönük anlatımlar tarih anlatıcılığı çizgisine kayar. Buradaki bilgilerin doğruluğu ise tarihî kaynaklarda tartışmalı olan konulardandır. Diğer yandan kurgulanmış kişilerle ilgili yapılan atlayışların romana derinlik verdiği görülmüştür.

Vakalar neden-sonuç ilişkisi ile birbirine bağlanır. Olaylar çok kısa sürelik atlayışlarla takip edilir:

“Ertesi gün tekfur konağında büyük bir ziyafet vardı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.274).

“iki gün sonra Bilecik’e ancak varabildiler.” (Bahadıroğlu, 1981, s.283).

“Zindana kapatıldıkları dört gün olmuştu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.258).

“Az sonra” zaman ifadesi romanda sıklıkla aradan kısa bir süre geçtiğini belirtmek için kullanılmıştır.

“Az sonra ağır demir kapı gıcırtyla tekrar üzerlerine kapanıyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.264).

“Az sonra Targal atına atlamış, karanlığı delmek isteyen keskin bakışlarını ileriye dikerek Aramis’in peşine takılmıştı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.108).

“Az sonra hancı yemek olarak ne istediğini sorunca da rahatlıkla ve hiç çekinmeden, domuz eti ile şarap istiyorum, dedi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.102)

Romanda sık görülen zaman anlatımları günlük dilimlerdir. Yazar olayların geçtiği zamanı betimlemek için günün belli dilim ve saatlerinden özellikle yararlanmıştır. Bu yollarla vakaların birbirini izlediğini göstermiş ve aksiyonu diri tutmayı amaçlamıştır:

“Sabaha karşı ancak Kestel’e varabilmişlerdi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.214).

“Vakit akşama dayanıyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.156).

“Gece yarısını çoktan geçmiş, Karacahisar nöbetçilerinin dışında herkes derin bir uykuya dalmıştı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.120).

“Sabahı müjdeleyen horoz ötüşlerine kadar eğlence çılgıncasına devam etti.” (Bahadıroğlu, 1981, s.92).

“Güneş ikindiye devrilirken Söğüt’ü terk ettiler.” (Bahadıroğlu, 1981, s.78).

“Vakit ikindiye ulaşmak üzere idi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.62)

Romanda mevsimlerin etkisi hissedilir. Mevsimlerden sıkça bahsedilir. Mevsimsel etkenlerin toplum yaşayışını etkilediği görülür.

“Osman Gazi’nin baharla beraber savaş meydanlarında görüneceği muhakkaktır.” (Bahadıroğlu, 1981, s.90)

“Mevsim sonbahar olmasına rağmen hava soğuk değildi. Hatta iki arkadaş terlemişlerdi de. Şimdi havanın bir parça kararmasını bekliyorlardı. Geldiklerini Tekfur’un duymaması menfaatlerine olurdu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.81).

“Hiç değilse bu bahar bu hilenin anlaşılması gerek.” (Bahadıroğlu, 1981, s.61).

“Mevsim kış böyle bir zamanda muharebe açılırsa bizim için iyi olmaz.” (Bahadıroğlu, 1981, s.28).

Romanda Türkler ve Rumların toplumsal yaşayışlarına, oynadıkları oyunlara, Türkler ve Rumlar arasındaki ilişkilere ilişkin ipucu yakalayarak sosyal zaman hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür.

“Günün her saatinde ata binmeyi, cirit atmayı öğrenen, kılıç sallayan henüz çocuk denecek yaşta oğlanlara tesadüf etmek mümkündür. Tecrübeli akıncılar bunları gruplar halinde toplamış, idare ediyor, her türlü savaş marifetlerini öğretiyorlardı. Bu arada gençlere maneviyat aşlamak için kendi aralarında yarışmalar tertipleniyor, kazananlara hediyeler veriliyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.72).

Romanda bu dönemde şenlik ve özel günlerde oynanan oyunlardan biri olarak “Cirit oyunu” gösterilmiştir.:

“Önce cirit başladı. Kendine güvenen meydana çıkıyor ve rakip diliyordu. Dileyen kapışıyor, yenilen gidiyor, galip tekrar er diliyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.193)

3.2. TARİHİ GERÇEKLERLE ÇELİŞEN TARİHLENDİRMELER

Tarihî kaynaklar arasında görülen çelişkili ve tartışmalı durumların bir kısmını zamanlar oluşturmaktadır. Kaynakların tatmin edici veriler aktarmamış olması ve dönemde tarihî vakaların kaydına yönelik kesin bir anlayışının henüz gelişmemiş olması bu dönemin bilinmeyenlerini artırmıştır. Romancıların genel kabul edilen bilgileri romanlara işlemiş olduğu kesin olarak tespit edilememiştir. Çünkü romanlarda, yer yer genel kabulün de dışına çıkarak kaynaklarda görülen olaylara dair izlenemeyen bazı tarihlendirmeler kullanılmıştır. Yahut kaynaklarda tarihleri konusunda çelişkili veya ihtilafli bilgi bulunan zamanlar, roman kurgusu içerisinde tekrar şekillenmiştir. Romancının vakaları izlemesi ve romanına uygun olarak, roman bütünlüğünü sağlamak için bazı tarihlendirmeler kullandığı görülmüştür. Son tahlilde ortaya çıkan düşünceler; belirli ve kısır sayıdaki tarihî kaynakların tüm romanları etkilemiş olabileceği, belirli bir tarihî kaynağın bir romanı etkilemiş ve bu romanın da diğer romanlara tesir etmiş olabileceği yönündedir.

3.2.1. Ertuğrul'un Ölümü

Ertuğrul'un ölümü Osman'ın, aşiretinin başına geçmesi ve faaliyetlerine başlaması zamanını doğrudan etkilediğinden romanlarda¹⁵² önemli yer tutmaktadır. Ertuğrul'un ölümü demek, Osman'ın gücü ele alması, üst kontrole maruz kalmadan siyasi faaliyetlere girişmesi, yönetme hakkını tek başına elinde tutması, devletleşme fikrini hayata geçirmeye başlaması, iktidarını elde etmesi anlamlarına gelir. Romanlar da Ertuğrul'un ölümünü sonraki yöneticinin seçilmesi olayıyla birlikte ele alır. Bu nedenlerle Ertuğrul'un ölüm tarihi Osman iktidarının başlangıç tarihi anlamına gelmektedir. Romanların çoğunda verilen olay ve durumlardan bu tarihi kestirmek mümkündür. Ancak bu tarihlerin kaynaklarla ilişkisinde karmaşa meydana geldiği görülmüştür.

“Osmanoğulları” adlı romanda Ertuğrul'un ölümü için 1288¹⁵³ yılı işaret edilir. “Devlet Ana” adlı romanda bu tarih 1290¹⁵⁴; “Osman Gazi”¹⁵⁵ ve “Kutlu Dağ”¹⁵⁶ romanlarında ise 1281 tarihi

¹⁵² “Turgut Alp” ve “Çatı” romanları hariç. Bu romanlar bu olayın tarihinden sonraki dönemleri ele almaktadır.

¹⁵³ Bkz. Tülbentçi, s.328.

gösterilir. “Osmancık”¹⁵⁷ romanında yıl verilmezse de bu olayın şubat ayına, “Konak”¹⁵⁸ romanında ise mayıs ayına denk geldiği aktarılır. Bu veriler, romanların ortak kaynaklardan beslenmediği yahut kurguya gerçeklikten fazla ağırlık verdiği ihtimallerini güçlendirir. Bahsedilen çeşitliliğin sebebini tespit etmek romanların kaynaklarını da ortaya çıkarmaya yardımcı olacaktır.

Aşıkpaşazade'nin Ertuğrul'un serüveninden ziyade Osman Bey'e ağırlık vermesi Ertuğrul Bey'in ölüm yılını¹⁵⁹ bulmayı oldukça zorlaştırmıştır. Oruç Beğ'de de tam tarih verilmemekle birlikte diğer olayların tarihinden hareketle Ertuğrul Bey'in ölüm yılının 1288-1289¹⁶⁰ yılına işaretlenmesi muhtemeldir. Neşri¹⁶¹ ve Ahmedî'de¹⁶² bu tarih ile ilgili bir ipucu verilmezken Şükrullah'da¹⁶³ yine çıkarım yapma yoluyla bu tarihin 1287-1288¹⁶⁴ yılını işaret ettiği dikkat çeker. Hammer¹⁶⁵ ise Ertuğrul Bey'in ölümünü 1288 yılına işaretler. Öztuna¹⁶⁶, yapılan son araştırmalar çevresinde Ertuğrul Bey'in 1281 yılında öldüğünü önerir. Ahmed Cevdet Paşa¹⁶⁷ Ertuğrul Bey'in 680 senesinde doksan yaşını geçmiş iken öldüğünü kaydeder. Bu tarih 1281-1282 yıllarına denk gelir. Son tahlilde Uzunçarşılı bu olayı 680 H./1281 M. veya 687 H./1288 M. olarak belirler.

Ertuğrul Bey'in, ölümünden önce aşiretin yönetim işlerini vekaleten Osman Bey'e bırakmasının yanı sıra Ertuğrul'un ölümü Osman'ın iktidarı ortaksız olarak ele aldığı zamana denk gelir. Romanlarda ve tarihî kaynaklarda bu konu üzerinde kesin bir uzlaşma sağlanmıştır. Ancak ilk dönem tarihî verilerin arasındaki küçük farklar nedeniyle bu tarihin romanlarda sık sık değiştiği dikkat çeker. Ertuğrul Bey'in 1288'de ölmüş olabileceği tezi kaynakların birçoğunda Karacahisar fethinin bu tarihine işaretlenmesi nedeniyle oldukça şüphelidir. İktidarı henüz eline

¹⁵⁴ Bkz. Tahir, s.163.

¹⁵⁵ Bkz. Ersen, s.81.

¹⁵⁶ Bkz. Büyükarkın, s.21.

¹⁵⁷ Bkz. Buğra, s.196.

¹⁵⁸ Bkz. Sepetçioğlu, Konak, s.299.

¹⁵⁹ Bkz. Atsız, Aşıkpaşaoğlu, s.18.

¹⁶⁰ Hicri 687. Çıkarımlar bu takvim üzerinden yapılmıştır.

¹⁶¹ Öldüğünde 93 yaşında olduğu bilgisini verir.

¹⁶² Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.140.

¹⁶³ Bkz. a.g.e. s.205,206.

¹⁶⁴ Bu kaynağa göre Osman Bey, babasının yerine geçtikten sonra 14 yıl beylik eder ve hicri 710- Miladi 1310-11 yıllarında ölür. Çıkarım bu verilerin sonucunda elde edilmiştir.

¹⁶⁵ Bkz. Hammer, s. 5.

¹⁶⁶ Bkz. Öztuna, s.103.

¹⁶⁷ Bkz. Ahmed Cevdet Paşa, s.969.

almış olan Osman Bey'in bu kadar kısa bir sürede –mevsimler dikkate alındığında- bölgenin en güçlü kalesini ele geçirmesi mümkün görünmemektedir. Eğer bu tarihler doğru ise bile fetih çalışmalarının Ertuğrul Bey hayattayken başlamış olması gerekir ki tarihî kaynaklarda bu bilgiye rastlamak mümkün değildir. Bahsedilen bu nedenlere bakıldığında Ertuğrul Bey'in ölümü 1281 yılına tarihlendirmek daha olası görünmektedir. Elde edilen veriler ışığında görüleceği üzere birçok konuda olduğu gibi Osman Bey'in ortaksız gücünü eline geçirmesinin zamanında çelişkiler vardır. “Devlet Ana” romanında işaretlenen 1290 yılının hatalı bir tarih olduğu her açıdan kesindir. Diğer romanların 1281 ve 1288 yılları etrafında gelişmesi ilk dönem tarihî kaynaklardan beslenmiş olabileceklerini gösterir. Bu tarihler Osman Bey'in icraatları konusunda derin bilgiler saklamaktadır. Osman Bey'in gücünün ve aşiretinin etki alanının büyümesinin hızı ve yöntemi hakkında tarihlere bakarak yorum yapmak mümkündür. Diğer yandan zaman dilimleri ve Osman Bey'in faaliyetleri arasındaki ilişkiden Osman Bey'in askeri kabiliyeti ve ileri görüşlülüğü hakkında bilgi sahibi olunabilir. İncelenen romanlar da bu sebeplerden bu tarihleri ve zaman dilimlerini işler. Osman Bey'in babasının ölümünün ardından büyük bir işi başararak kendini ispatlamak için Karacahisar'ı alması gerçeklikten uzaksa da roman kurgusunda başarıyı getiren unsurlardan biri olmuştur. Kısa sürede büyük ve zorlu işler yapan bu devlet adamı ve askerinin bu yollarla aşireti ve çevre beylikler üzerinde etkisinin arttırdığını görmek romanlarda mümkündür. Bu nedenle Ertuğrul Bey'in ölümü, Karacahisar fethi ve Orhan Bey'in doğumu olaylarının romanlarda çok yakın olarak gösterilmesi roman kurgusunu desteklemiştir. Bu yollarla Kayıların ilahi işaretler tarafından işaret edildiğinin düşünülmesi, Osman Bey'in mucizevi başarıları ve kahramanlıkları sayesinde başarılı bir devlet kurucusu figürü haline gelebilmesi sağlanmıştır. Birçok Türk anlatısında olduğu gibi ileride büyük bir iş başaracak, devlet kuracak kişilerin, anlatılarda üstün özelliklerle ve mistik işaretlerle gösterilmesi olağandır. Bu nedenlerle Ertuğrul Bey'in ölümü, Karacahisar fethi ve Orhan Bey'in doğumu olaylarının romanlarda art arda verilmesi Türk anlatı geleneğine uygundur. Ancak bu uygunluk romanların tarihî gerçekliklerden kopukluğunun sebeplerinden biri olarak görülür.

3.2.2. Karacahisar Fethi

Romanlarda¹⁶⁸ Karacahisar fethi olayı oldukça muğlak olaylardan biridir. Tarihî kaynakların büyük çoğunluğunda ve son yapılan çalışmalarda Karacahisar'ın Ertuğrul Bey'in zamanında

¹⁶⁸ “Turgut Alp” adlı roman hariç.

Sultan Alaaddin tarafından kuşatıldığı ve bu savaştan galip gelen sultanın burayı Ertuğrul Bey'e emanet edip Konya'ya döndüğü yönündeki önerilerin güçlü şekilde doğru sayıldığı görülmüştür. Diğer yandan bu veriler Osman Bey'in asalet ve siyasetini öne çıkarmayı amaçlayan romanlar için faydalı bir malzeme sayılmadığından göz ardı edilmiştir. Bahsedilen nedenler bu olayın zamanı ile ilgili de oldukça çelişkili verilere ulaşılmasına neden olmuştur.

Romanlara bakıldığında Karacahisar fethi için "Osmanoğulları"¹⁶⁹ ve "Çatı"¹⁷⁰ ve "Konak"¹⁷¹ adlı romanların 1291, "Osman Gazi"¹⁷² adlı romanın 1288, "Kutlu Dağ"¹⁷³ adlı romanın 1287-1288 tarihlerini işaret ettiği görülmüştür. "Devlet Ana" adlı romanda fethin tarihi kesin şekilde verilmemiştir ancak roman akışını izleyerek bu fethin 1291-1292 yıllarına denk geleceği tespit edilmiştir. "Osmancık" adlı romanda yazar kesin tarihî işaretleme yapmayarak zamanı aylar ve mevsimler üzerinden gösterdiğinden, roman başlangıç ve bitiş zamanı yıl olarak kestirilemediğinden bu fethin tarihini belirlemek mümkün olmamıştır. Ancak mayıs ayına denk geldiği bilinmektedir. Anlaşılabacağı üzere romanın bu konuda bütünlük içinde olmadığı ve çelişkili tarihler barındırdığı açıktır.

Yukarıda verilen bilgileri, bu fethi Osman Bey'e atfeden kaynaklardan takip etmek gerekmektedir. Çünkü bu fethin tarihini Ertuğrul Bey zamanına işaretlemenin daha doğru olduğu daha önce önerilmişti. İncelenen romanlara ve fethi doğrudan Osman Bey'e atfeden kaynaklara göre Karacahisar'ın alınması Osman Bey'in güçlenmesi ve devlet kurma yolunda önemli adımlar anlamına geldiğinden bu fethin tarihinin de bir dönüm noktası kabul edilmesi gerekir. Bu bölümde, romanlar Karacahisar fethini Osman Bey dönemi içinde gösterdiğinden aynı bilgiyi taşıyan kaynaklardan bu olayın tarihi sorgulanmıştır.

Aşıkpaşazade¹⁷⁴ ve Oruç Beğ¹⁷⁵ bu fethi 1288-1289 yıllarına işaretler. Hammer¹⁷⁶, bu tarihin 1288 olduğunu söyler. Neşri¹⁷⁷ de Osman Bey tarafından gerçekleştirilen bu fethin tarihini

¹⁶⁹ Bkz. Tülbentçi, s.412

¹⁷⁰ Bkz.Sepetçioğlu, Çatı, s.9.

¹⁷¹ Bkz. Sepetçioğlu, Konak, s.302.

¹⁷² Bkz. Ersen, s.234.

¹⁷³ Bkz.Büyükarkın, s.195.

¹⁷⁴ Bkz. Atsız, Aşıkpaşazaoğlu, s.22.

¹⁷⁵ Bkz. Atsız, Üç Osmanlı Tarihi, s.28.

¹⁷⁶ Bkz. Hammer, s.5.

¹⁷⁷ Bkz. Neşri, Cihannümâ, s.87.

hicretin 687'sine kaydeder. Bu tarih miladi 1288-1289 yıllarına rastlar. Ahmet Cevdet Paşa bu fetihten bahsederken tarih vermekten kaçınmıştır. Uzunçarşılı¹⁷⁸, Ertuğrul Bey dönemindeki verilerin kesinliği hakkında yorum yapmanın doğru olmadığını belirtirken Osman Bey'in Karacahisar fethini 1291 yılına işaretler.

Romanlar ve kaynaklar kendi içlerinde kesin şekilde bir tarih üzerinde karar kılmamışsa da kaynaklar ve romanlar arasında bir paralellik olduğu görülmüştür. Kaynaklar farklı tarihler hakkında veriler gündeme getirdiğinden romanlar da bu kaynaklar ışığında dağınık zaman işaretlemeleri yapmıştır. Bu bağlamda romanların tarihî kaynakların işaretlediği zaman aralığından çıkmadığı tespit edilmiştir. Ancak tarihî kaynakların arasındaki çelişkilerin romanlara yansması da oldukça açıktır. Aynı olayın hem tarihî kaynaklarda hem de romanlarda farklı tarihlenmesi romanların kaynakları hakkında bilgi verirken yazarın menfaatleri doğrultusunda seçme işlemi yaptığını da gösterir bir kanıt oluşturur.

¹⁷⁸ Bkz. Uzunçarşılı, s.103.

4. BÖLÜM

ROMANLARDA MEKAN

4.1. MEKAN

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre insan ait olma ihtiyacı güden bir varlıktır, insanın seçmiş olduğu mekânlar da genellikle bu ait olma ihtiyacını doyurmaya yöneliktir. İnsanın mekânla ilgili sahip olduğu bütün deneyimleri, içinde bulunduğu çevrenin duyular aracılığıyla algılanmasıyla başlar. Görme ve dokunma duyuları aracılığıyla elde edilen ipuçları sayesinde kendi çevresini keşfetmeye başlar. Geçmişteki deneyimleri düşünmesi ve gelecekteki deneyimlerine dair sahip olduğu beklentilerimiz sayesinde bu duyuşal veriler birikir ve bu birikim sonucunda gelişen anlayışı da içinde bulunduğu mekana dair algının temelini oluşturur. (TIVAN, 2015)

İnsani değerlerin oluşması ve bu değerlerin farkına varılması ile birlikte mekan insan zihninde anlam kazanır ve insanı yönlendirir. İnsan hayatında bu kadar önemli bir alanı kaplayan mekan romanın gelişiminde de bir seyir halinde ilerler ve önemli bir yer teşkil etmeye başlar. Mekanın romanın temel yapı taşlarından biri olması romanı tekdüzelikten kurtarmış, metne hareket katmış aynı zamanda kişisel ve toplumsal yönün keşfedilmesini de sağlamıştır.

“İnsan, içinde yer aldığı mekânı algılayan, kendi konumunu bu yapı içinde belirleyen ve kendisine bu çevre içinde hareket alanı sağlayabilen bir bilinç ve görüş yeteneğine sahiptir” (YAZICI, 2002)

Mekanın çeşitli işlevleri vardır. Özellikle insanların içerisinde var oldukları yer olmakla birlikte çoğu kez dekor olarak kullanıldığı da görülür. (Çetin, 2009).Mekan yalnızca tanıtım yahut takdim bölümünde kullanılmaz. Mekanın birçok işlevi vardır. Yaratıcı mekanı olayların geçtiği çevreyi tanıtmak, kişileri çizmek, topluma ayna tutmak, atmosfer yaratmak gibi amaçlarla kullanabilir. Bunların hepsinin temelinde yatan düşünce yazarın kurmacanın gerçekliğine

okuyucuyu inandırma kaygısıdır. Gerçekliği yansıtabilmek adına yazar mekanın işlevlerinden faydalanır. (TEKİN, 2014)

Romanın insanla, insanın yaşadığı çevreyle, insanın hayalleriyle ilgili bir tür olduğu düşünüldüğünde insanın yaşadığı mekânın da romanda belirleyici öğelerden biri olması gerektiği söylenebilir. Bugüne kadar, mekân unsurunun bulunmadığı bir romanın yazılmamış olması da bunu göstermektedir. Mekân, romanda ifade edilen “yaşama can verir, derinlik kazandırır. Belki de mekân, yazında yaşamın hammaddesi, toprağıdır” (DENER, 1995).şekliyle yeniden yorumlayarak ve yeniden yaratarak okuyucuya sunabilir. Aristoteles mekanı kapsayıcı olarak ele alır. Descartes’in mekanı ise Kartezyen tavrındaki mekan, matematik ve fiziğin yasalarıyla açıklanır. Son yıllarda yapılan çalışmalarda da insanın varlığını anlamlandırma sürecinde mekanın, zamanın önemine değinilmiştir. (TEKİN, 2014).Mekan, kişilerin yaratılması aşamasında da önemli bir yere sahiptir.

Toplumlar kendine has bir mekânsal düzlemde var olmuştur. Türk toplumu için göçebe hayat, bozkır ortamında hayat sürmesini sağlamış doğal olarak kültürünü, dilini yani toplumun özelliklerini şekillendirmiştir. Yağış rejiminin düzenli olduğu ve sert soğuk hava koşullarının olduğu Karadeniz bölgesinde yaşayanların hırçın, Karadeniz’e oranla daha yumuşak hava koşullarına sahip olan Ege ve Akdeniz bölgesinde yaşayanların ise sakin karakterli olmaları mekanın topluma ayna tuttuğunun en güzel göstergelerinden biridir. Kısacası toplum dinamiklerini var olduğu mekanın koşullarından alır ve karakterizasyonunu var olduğu mekana borçludur. Romancı bu değerleri ve koşulları betimleyip tanımlayarak eserine taşır. Eserde vücut bulan mekanda bir dönemin geleneklerine ait izlere, kullandıkları eşyaların özelliklerine, evlerinin hangi malzemedden yapılmış olmasına, eğlence anlayışlarına, moda anlayışlarına ve insanların yaşayış tarzlarına rastlamak mümkündür. Bu nedenle romanlarda kullanılan mekan tasvirleri oluşturulduğu zamanın sosyolojik, ekonomik, kültürel özelliklerini barındırmak açısından oldukça zengindir.

Roman yaratıcısı mekanın atmosfer yaratma işlevini de kullanır. Mekanın tasviri kişilerin içerisinde buldukları ruh hallerini psikolojik durumlarını, çevreyi algılama tarzlarını, ekonomik ve karakteristik durumlarını açıklamada önemli unsurlardandır. Bu nedenle yer değiştirmeler de karakterin olaya bakış ve davranış şeklini değiştirebilir. Mekanlar fiziksel

gerçekliğin anlatılması kadar iç gerçekliğin betimlenmesi konusunda da etkin rol oynar. Kişilerin iç dünyası aydınlatılmak istenirken mekan tasvirlerinden yardım alınabilir. Ayrıca gerçeği sezdirme, anlatıma destek olmak için mekan unsurunun sıkça kullanıldığı görülmüştür. Mekanlar kimi zaman şahıslara yardım ve hizmet ederken kimi zaman onları engelleyebilir. Yol gösterici ve ilham verici olabileceği gibi umut kırıcı ve bunaltıcı da olabilir. Mekanların simgesel değerleri ve mesajı olabilir. Mekana yüklenen bu temsili değerler sosyal yaşantılar sunulmasına yardım olur. (Çetin, 2009, s. 141)

Olay ağırlıklı romanlarda/bölümlerde mekân, geniş bir çerçevede geçer. Farklı şekillerde genişleyerek, romanın işleyişine yardımcı olur. Psikolojik yönün ağır bastığı romanlarda/bölümlerde ise mekân, darlaşır. Darlaştığı ölçüde derinlik kazanır. Roman kişilerinin psikolojik yapılarına göre yeni anlamlar ve işlevler yüklenir. Roman kişilerinin konumlarına ve ruhsal durumlarına göre durağan bir mekân retoriği karşımıza çıkar. Yazar, kimi yerde mekânı sembolik bir kimliğe büründürebilir. Hatta romanda mekânın sembolü aşarak, kişilik kazandığı da görülebilir. Mekân, roman kişinin kişiliğinin oluşmasında temel belirleyen olur.

Eserlerde mekan tiplerini belirten açık, kapalı, geniş, dar, yabancı, geçici, daimi, dış, iç, özel, genel gibi adlandırmalar kullanılır. “Romanlarda genellikle mekanlar, gerçekçi özellikler gösterir. Yani bilinen, görülen, içinde yaşanan bu dünyaya ait somut mekanlardır. Ancak bazı romanlarda özelliklerine göre somut mekânların dışında soyut planda kalan, hayali, ütopyik, dünya dışı mekanlar da olabilmektedir. “ (Çetin, 2009, s. 135)

4.2. ROMANLARDA MEKANIN ELE ALINIŞI

4.2.1. Tabii Coğrafya

4.2.1.1. Akarsu

“Osmanoğulları” adlı romanda Osman Bey ve Bala Hatun İtburnu köyü yakınlarındaki pınar başında konuşurlar. Osman Bey Bala Hatun’a burada kendisi ile evlenmek isteyip istemediğini

sorar ve aşkını ilan eder. Aşıkların pınar başında buluşması geleneğini gerçekleştiren bu unsur oldukça önemlidir. *Porsuk çayı*, bu romanda Evdoksiya'nın Laskaris'ten kurtulmak için kendisine sularına bıraktığı mekan olarak karşımıza çıkar. Bu mekan çaresiz kalan bir kadının istemediği bir erkekten kurtulması için son çaresi olur.

“Devlet Ana” adlı romanda *Sarısu*, Keşiş Benito'nun Notüs Gladys ve yanındaki Uranha'yı bataklıktan çıkardığı yerdir. Burası Söğüt' e ve Demircan'ın bulunduğu Dönmezköy'e en yakın çıkışıdır. Buranın kuytu olması Notüs Gladys ve Uranha'nın planları için oldukça önemlidir:

“Sarısu batağın kuzey ucu sayılıyordu. Her ne kadar toprak daha birkaç fersah çürükse de küçük tepeler, söğüt kümeleri, Sarısu'yun kendisi, en acemi yolcuların bile yitip gitmesini önlemekteydi. Sazlık burada artık insana ürküntü vermeyecek kadar seyrekleşiyordu.” (Tahir, 1967, s.75)

“Devlet Ana” adlı romanda *Dargınpınar*, Çudaroğlu ve Pervane Subaşı'nın Alişar Bey'in isteğiyle Osman Bey'e karşı ittifak için konuştukları yerdir. Burada Osman Bey'e zarar verebilmek için ve Alişar Bey ona saplantılı olduğu için Bala Hatun'u kaçırma planları yapılır. Çudaroğlu yarı Tatar olduğu için Türk'e benzer özelliklerle çizilir ve romanda doğanın içinde görünür. Bu nedenle yaşadığı yer de Dargınpınar'dır.

“Dargınpınar'ın çınar gölgesi tatlı serindi. Suyun şırıltısına yaprakların hışırtısı karışıyor, yeşermiş arpa tarlaları göz yayılımının keyfini artırıyor.” (Tahir, 1967, s.256)

“Devlet Ana” adlı romanda *Karasu*, Kayı kadınlarının göç zamanı eşyaları bırakmak için Bilecik'e geçtikleri pınardır. Su yüksek olduğu için buradan geçmek zordur. Erkekler kadınlara buraya kadar eşlik etmek ve onları buradan almak ile görevlidir. Burası aynı zamanda Lotüs ve Artemis Ana'nın atlarının kontrolden çıkıp arabayla beraber düştükleri deredir. Onları buradan kurtaran Orhan olur ve Lotüs'ün büyüdüğünü görüp burada ona iyice aşık olur

“Emanetleri Bilecik hisarına yalnız kadınların bırakması kabile kolcusu erkeklerin dönüşlerini Karasu’yun berisinde beklemeleri kanundu.” (Tahir, 1967, s. 409).

4.2.1.2. Dağ, Tepe, Kayalık

“Osmanoğulları” adlı romanda bahsedilen *Domaniç Dağı*, Kayı aşiretinin yazları geçirmek için göç ederek yerleştikleri yüksek dağdır. Çoğu kez aşiret bu dağın eteklerine çadır kurarak yazı burada geçirir. Domaniç’te bulunan günlerin yaz aylarına rastlaması nedeniyle düğün ve şenliklerin burada yapıldığı görülür.

“Domaniç dağının yemyeşil eteklerinde kurulan çadırların sayısı bu yıl her zamankinden fazla idi.” (Tülbentçi, 1949, s.76).

“Osmancık” adlı romanda *Sivrikaya* Osman Bey’in karakter oluşumu için oldukça mühim mekanlardan biridir. Bu kayalığın üzerinde Ede Balı ile yaptığı konuşmalar neticesinde Osman Bey kendisine amaçlar çizmeye ve karakterini oluşturmaya başlar. Osman Bey Ede Balı ile burada yaptığı konuşmayı ve onun öğütlerinin ölene dek unutmadığından ve devlet politikasını, aşkını, adaletini, karakterini bu öğütler doğrultusunda yaşadığından bu mekan oldukça önemli çizilmekle beraber Osman Bey’in burayı oldukça değerli gördüğü anlaşılır. Bey olma düşüncesi de Ede Balı’nın burada babasının beylik kılıcından bahsetmesi ile oluşmaya başlar. Osman Bey, bir süre her gün buraya gelerek bu konularda düşünür. Bu nedenle bu mekan onun güvenli mekanlarındandır.

“Osman –huy edindi- nicedir her sabah gün doğmadan önce Sivrikaya’dadır.” (Buğra, 1973, s.34)

“Kutlu Dağ” adlı romanda, romana ismini veren *Kutlu Dağ*, Göç destanına göre Türk illerinde bir dağdır ve efsanevi bir mekandır. Romanda bu dağın hikayesinden çıkarılacak olan öğüt ve derslerin romanın tümünde verilmeye çalışıldığı görülür. Bu efsanevi mekandan romanın

başlarında bahsedilmesi ve olay örgüsünün bu hikayeden ders alınarak oluşturulduğu görülür. Romanın başında Dede Baba da bu mekan üzerinden öğütler verir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda *Aktopraklık*, Kayıların dileklerini dilemek ve gerçekleştiğinde adaklarını yerine getirmek için gittikleri ruhani mekandır. Özellikle kadınlar aşklarını bulmak için dua etmeye ve bulduklarında adaklarını bırakmak için uraya gelirler. Herkesten gizlenmek zorunda olan Aydoğdu ve Aydoğmuş sık sık bu mekanda yalnız kalır ve konuşurlar:

“Aktopraklık da neresi? Oraya kadar uzanıp da Söğüt’ü neden seyredeyim?’ ‘Neresi mi? Kayılar Söğüt’e gelirken ilk defa o tepeden geçmişler, bunu aklından çıkarma bir.” (Büyükarkın,1979, s.54).

“ Aktopraklık Söğüt’ün güneyine düşerdi. Şirin bir yerdı orası, çok şirin! İnsan orada tepelere dağlara bakarken göğsü kabarır, özgürlüğün değerini anlardı.” (Büyükarkın,1979, s.114).

“Bir hikayesi vardı Aktopraklık’ın. Hem Söğüt’e gelirken Ertuğrul Gazi ilk buraya ayak basmıştı hem de burada oturup başını göğe kaldıran genç bir kız gönlünü Tanrısına iyice anlatırsa ak bulutla ak toprak arasında ak elbiselere bürünürdü. Nitekim annesi Aykaan Bacı evlenmeden evvel Aktopraklık’ta Ayhan Çavuş ile karşılıklı konuşup işte böyle dertleşmişlerdi. Sonunda Deniz Pehlivan Ayhan Çavuş’un pehlivan olup olmadığına bakmadan kızını ona vermişti. Bütün bunları bilirdi Aydoğmuş. Kendisi de muradına ererse günün birinde muhakkak Aktopraklık’a gelmeli yahut ufacık ak bir mendili oracığa bırakmalıydı. Rüzgar o ak mendili önüne katar, oynaya oynaya, sevine sevine Aktopraklık’tan alıp uzaklara taşır, başka gönüllere ak ak sevda düşürürdü.” (Büyükarkın,1979, s.116)

“Osman Gazi” adlı romanda *Karacadağ*, Kayıların göç dönüşü iki ordunun savaştığını gördükleri dağdır. Yenilenin tarafında savaşa girmeleri gerektiğini düşünerek Selçuklu sultanı Alaeddin Keykubat tarafında savaşa girer ve kazanırlar.

“Çatı” adlı romanda *Karanlık Dağ*, Aybüken Ebe ve aşiretinin gelip yerleştiği dağdır. Anadolu’nun uzak bir köşesinden göç edip Kayı topraklarında bu bölgeye yerleşmişlerdir. Buraya sık sık Kayılar aleyhinde çalışan kişilerin gelerek aşireti kışkırtmayı denediği görülür.

4.2.1.3. Orman

“Çatı” adlı romanda *Harmankaya ormanı*, Harmankaya tekfuru Köse Mihal’e bağlı bölgedir. Burası av hayvanları yönünden çok zengindir. Köse Mihal Türklerin burada av yapmasına müsaade verir. Orhan ve Sülemiş burada avlandıkları bir gün Orhan ile Holofira aynı geyiği vurur ve birbirleriyle konuşurlar. Birbirlerinin ne kadar büyüdüklerini görür ve aşık olurlar.

4.2.1.4. Ova

“Osmanoğulları” adlı romanda *Çakırpınarı*, Kayıların bu amana kadar ki en büyük zaferlerinden birini hazırlayan mekandır. Bilecik tekfurunun Orhan Bey’in aşık olduğu Holofira ile evlenmek üzere Osman Bey’in isteği üzere ayarlanmış mekandır. Osman Bey’e karşı kurulan tuzak planlarına bu mekanda Kayılar karşılık verir ve zafer kazanır. Holofira burada kaçırılır. Diğer yandan Bilecik ve Yarhisar kalesine yapılacak fetihler buradaki zafer ile eş zamanlı gerçekleşir. Bu nedenle *Çakırpınarı* tekfurunun düğününe sahne olamasa da Kayılar bu mekanda çok büyük zaferler kutlar.

“Osmancık” adlı romanda *Çakırpınarı*, Bilecik tekfurunu ile Holofira’nın düğün yeridir. Ancak Kayıların baskını nedeniyle düğün gerçekleşmez ve Orhan Bey Holofira’ya bu mekanda kavuşur.

“Kutlu Dağ” adlı romanda *Çakırpınar*, Bilecik tekfurunu ile Holofira’nın düğününün yapılacağı düz alandır. Rumlar burada düğün sırasında Osman Bey’i öldürme planı yapar ancak Osman

Bey'in durumdan haberi olduğu için hazırlıklı gelir. Büyük bir savaş olur, Türkler kazanır ve Holofira'yı kaçırlar.

“Çakırpınar'ın arka tarafı büyükçe bir ormanı. Yanda Çakırpınar gürül gürül akıyordu.” (Büyükarkın,1979, s.339).

“Burası Çakırpınar'dı. Gerilerde bir orman vardı. Orada da çarpışıyorlardı. Çakırpınar ise hala şırl şırl akıyordu. Yerde ölüler, ölüler yatıyordu.” (Büyükarkın,1979, s.345).

“Turgut Alp ”adlı romanda *Çakırpınar*, Bilecik tekfuru ile Holofira'nın düğününün yapılacağı mekandır. Burada Osman Gazi'ye tuzak kurulmak istenir ancak haberi alan Kayılar tuzağa düşmez ve çıkan savaşı kazanır, gelini kaçırlar. Bu sırada Bilecik de alınır. Bu nedenle Çakırpınarı'nda yapılan savaş oldukça önemlidir.

“Çatı” adlı romanda *Çakır Pınar*, Osman Bey'in Bilecik tekfurunun düğününün yapılmasını istediği bölgedir. Tekfurlar burada Osman Bey'i öldürmek isterler ancak Osman Bey'in durumdan haberi olduğu için çıkan savaşı Türkler kazanır ve Holofira'yı da kaçırlar.

“Osmanoğulları” adlı romanda *Koyunhisar*, oldukça önemli mekanlardandır. Burada Kayılar bir haçlı ordusu ile savaşrlar. Bu ovada gerçekleşen büyük savaşta sayıca azınlıkta olan Türkler habersizce saldırdıkları haçlıları yenerler ancak burada Osman Bey'in yeğeni Aydoğdu ölür. Koyunhisarı'na dair yapılan betimlemeler savaşın ne kadar kanlı geçtiğini işaret eder.

“Dost düşman birbirine girmişti. Koyunhisar ovası cesetlerle dolmuştu. Rumlar bine yakın ölü ve yaralı vermişti. Türklerin ise zayıtı yüz elli kadardı” (Tülbentçi, 1949, s.649).

“Osmancık” adlı romanda *Koyun Hisarı*, Kayı ve Bizans ordularının savaştığı mekandır. Bu mekanda yapılan savaşın kanlı ve uzun olduğu belirtilir. Mekanda birçok şehit verilir, bunların arasında Aydoğdu da vardır ancak zafer kazanılır.

“İki ordu Koyun Hisarı önünde karşılaşır. Savaş o vakte kadar görülmemiş bir şiddette günlerce sürmüş ve Osman Gazi Han’ın yeğeni Gündüz Beğ’in oğlu Aydoğdu, Adranos tekfuru ile yaptığı kılıç tartışmasında şehit düşmüştür.” (Buğra, 1973, s. 360)

“Devlet Ana” adlı romanda *Kozpınar*, Kayıların Domaniç göç yolunda durup dinlendikleri bölgedir. Bu bölge doğal güzellikleri ile öne çıkarılır. Burası aynı zamanda Bilecik tekfuru ile Lotüs’ün düğününün yapılacağı yerdur:

“Tepenin doruğunda Kozpınar’ın sık ağaçları, çıplak bozkırın ortasında yeşil bir ada gibi duruyordu. Arkasında bir mil kadar geride, sarı bir duvar gibi atağın sazlığı uzanmaktaydı.” (Tahir, 1967, s. 435).

“Kozpınar’ın adı sekiz basamakla inilen ayazmanın yanındaki ulu ceviz ağacından geliyordu. Cevizin gövdesi el ele vermiş beş delikanlının zor kavrayacağı kadar geniş, tepe dalları, karga seçilmeyecek kadar yüksekti. Ayazma suyunun gürlüğü de üstündeki cevizin ululuğuna uymuştu. El sokulamayacak kadar soğuk olduğu halde altında dev ocaklar aralıksız yanıyor gibi kaynamakta ilk görenlerin yüreğine korku salmaktaydı. Söğütlüler her yıl yaylaya giderken Kozpınar’da büyük bir ateş yakarlar; ilk yayla yemeğini burada hep beraber yiyerek batağın bunaltıcı sıcakından kurtulma sevincini kutlamış olurlardı.” (Tahir, 1967, s.436).

“Kutlu Dağ” adlı romanda *İkizce*, Rumların Filatos komutasında Kayılara pusu kurduğu alandır. Haberi önceden alan Türkler pusuya hazırlıklı giderler.

“Turgut Alp “adlı romanda *Buzlupınar*, Harmankaya yakınlarında bir bölgedir. Köse Mihal’in kızının düğünü için toplananlar bu geniş alana gelirler ve burada oyun oynarlar.

“Az sonra Buzlupınar’a varılmıştı. Orman eteğinde oldukça geniş bir meydan vardı. Cirit oyunları, at yarışları için hazırlanmış olduğu anlaşılıyordu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.195)

4.2.1.5. Bataklık

“Devlet Ana” adlı romanda Ertuğrul Gazi topraklarının üç yanını saran *bataklık*, oldukça önemli olayların gerçekleştiği bir yerdir. Bu bataklık oldukça tekinsizdir. Yol ve iz bilmeyenlerin kurtulma şansı yoktur. Bu nedenle bataktan geçmek isteyenler hem ölmek hem de bir soyguna uğramamak için yanlarında rehber olmasını tercih ederler. Bu bataklık kötülük düşünenlerin aklına ilk gelen mekandır. Bala Hatun’u kaçırmak isteyenler burayı kullanmak ister, Notüs Gladyüs ve Uranha Demircan’ı bu bataklıktan geçtikten sonra öldürür, Pervane Subaşı, Uranha ve Notüs Gladyüs Türklerden kurtulmak için buraya girerler, Pervane Subaşı Notüs Gladyüs’ü burada soyar. Bu bataklık Şövalye Notüs Gladyüs’ün sonunu hazırlayan mekanlardandır. Bu mekana yazarın oldukça önem verdiği ve merkeze çizdiği görülür:

“Eskilerde bataklık matak yokmuş, imparatorumuz güçlüyken... Konya Sultanı’nın gücü yettiğinde de Porsuk, Sakarya böyle akamazmış başıboş... Bakımsızlıktan kudurmuş sular... Tarlaları otlakları basmış... Babam rahmetli derdi ki ‘Üç kez yataklık değiştirdi Sakarya ırmağı derdi, ‘Üç kez hisarları kuruda koyup savunusuz bıraktı. Türk’ün Moğol’un sürüp gelmesi bundan’ derdi rahmetli... Yolları yutmuş bataklık, kervan işlemez olmuş. Babam rahmetli ‘Buraların yoksulluğu bundan’ derdi. ‘Yoksulluk yıkılsın gitsin, dersin kayzerimizin ya da Konya Sultanı’nın güçlü olmasına dua edeceksin’ derdi. Bu batağın bir ucu Simav gölüne, Koca Su’yun kaynağına dayanır Şövalyem bir ucu Sakarya ırmağıyla gider, Karadeniz’e kavuşur.” (Tahir, 1967, s.24).

4.2.1.6. Mağara

“Devlet Ana” adlı romanda *Keşiş Benito’nun mağarası*, din adamı maskesi altında başka işlerle uğraşan bir keşişin yaşadığı yerdir. Bu keşiş aynı zamanda kılık değiştirerek bataklıktan geçmek isteyenlere kılavuzluk eder. Mağarasında oldukça tedbirli şekilde yaşar. Bu nedenle mağara

tuzaklar ile doludur. Kerim bir gün bu tuzaklardan birine yakalanarak ayağını yaralar. Mağarasında gizli bölmeler bulunur ve gizli yaptığı işler için bu bölmelerde eşyaları vardır:

“Keşiş Benito’nun kasılarak dünya nimetleriyle ‘değiştim’ dediği mağara, çorak bir tepenin tam ortasındaydı. Geniş ağzı, uzaktan bakılınca, bu tepeyi, çenelerini çatırdatarak esneyen dişsiz bir devin dazlak kafasına benzetiyordu. Arkasını batağa vermişti. Yüzü batıya Ertuğrul Bey’in uç topraklarına dönüktü. Önünden geçen yol gökle yerin kavuştuğu çizgiye kadar, bükülmeden uzanıyordu. Ne ev vardı ne ağaç ne de ekili bir karış yer...” (Tahir, 1967, s.68).

“Bastığı yer gıcır gıcır kumdu. Hiç rutubeti yok gibiydi. Yirmi adım kadar gidince kayalar birden alçaldı” (Tahir, 1967, s.473).

“Meşalenin demir sapını bir kaya yarığına sokup ot yığınının yaklaştı. Otlar kuruydu ama tazeydi. Gölgesinin karaltısında belli belirsiz bir aydınlık fark etti. Işıktaki kayboluyor, gölgesi vurunca ot yığınının üstünde hafiften ışıldıyordu. Yandan sokulup yığının üstünden bir kucak ot alınca yarığı gördü. Kalıplı bir adamın kolay girip çıkacağı kadar genişti ama alçak olduğundan eğilmek gerekti. İçerde biri olabilirmiş gibi duvara sürünerek başını uzattı. Burası büyücek bir odaydı. Epey yüksekteki birkaç yarıktan hem ışık hem hava alıyordu. Girdi, elini belini koyarak dört yana bakındı. Evet, Benito Keşiş’in barınağı burasıydı. Yattığı yer kalın kalaslardan yapılmıştı. Yerden iki karış yüksekti. Dört yanı bir karış yükseltilmiş içine kuru ot doldurulmuş, üstüne kabaca dikilmiş kurt postları çekilmişti. Köşede bir ocak vardı. Iskatası üzerinde küçük bir kazan iriliğinde bir bakır tencere duruyordu.” (Tahir, 1967, s. 474).

“Devlet Ana” adlı romanda *Kamagan Derviş’in mağarası*, Keşiş Benito’nun mağarasının yakınındadır. Keşiş Benito’nun mağarası Rumları misafir ederken Kamagan Derviş’in mağarasına gelenler genelde Türklerden oluşur. Aslında İlhanlıların adamı olan derviş Türklerle de dostluklar kurar ve onlara yardım eder. Kamagan derviş mağarasında bazı ayinler yapar bu nedenle Türkler bu mağarayı kutsal görürler.

“İlerideki mağarada bir meslektaşım var, Moğol dervişi...” (Tahir, 1967, s.71).

“Kamagan Derviş’in mağarası, ev iriliğinde sivri kayalarla kaplı bir çorak tepedeydi. Önünde harman yeri olan bir düzlük vardı. Kamagan Derviş gelenleri çoğunluk burada karşılar, buradan savardı. Yolu geceye kalanlar, bahar herklerinde öküzerini gövertiye salmak için kırlarda geceleyenler, genellikle çobanlar Kamagan Derviş’in mağarasında kırmızı, mor, yeşil, sarı ışıklar yandığını söylüyorlardı.” (Tahir, 1967, s. 318)

“Konak” adlı romanda Rahman’ın babasının kılıçlarını yaptığı *mağara*, Rahman’ın hayatında bir dönüm noktasına sebep olduğu için önemlidir. Babasını arayan Rahman onu ücra bir mağarada aşiretine ihanet eden Dünder Bey için gizlice silah yaparken bulur. Babası ona olan bitenleri bu mekanda anlatır. Ancak gizli sırları vermemesi için babası öldürülür. Rahman babasının çok yiğit biri olduğunu sanarken babasının hain olduğunu anlaması hayatında büyük kararlar vermesine sebep olur.

4.2.1.7. Geçit, Bel, Derbend

“Osmanoğulları” adlı romanda *Ermeni derbendi*, Türklerin pusuya düşürülmek istendiği ve önemli bir kayıp verdikleri mekandır. Bu nedenle burası tedirgin bir imaj yaratmak için kullanılmıştır. Kanlı bir savaşın yaşandığı bu derbend Osman Bey’in yeğeni Baykoca’nın öldüğü mekandır.

“Hafif bir rüzgar esiyor, yapraklar hışırdıyordu. Dağ eteklerindeki bodur çamlar insan gölgeleri gibi duruyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.226).

“Osmancık” adlı romanda *Ermeni Beli*, Rumların Kalanoz komutasında Kayılara tuzak hazırladığı mekandır. Bu mekanda Osman Beğ’in yeğeni Bay Koca ölür. Bel hakkında ayrıntılı bilgi verilmemiştir ancak Kayılar burada sevdiklerini kaybetmiştir.

“Devlet Ana” adlı romanda *Ermeni Derbendi*, Kayılara Domaniç’e göç yolunda Kozpınar’ı geçtikten sonra pusu kurulan yerdir. Pusu haberini alan Kayılar buraya tedbirli gitmişlerdir. Derbend bu tarz pusulara oldukça elverişli bir konuma sahiptir:

“Ermeni Dervendi’nin batağa inen yamaçları meşelik olduğundan görünmeden tırmanmak kolaydı.” (Tahir, 1967, s.456).

“Mavro ölüye bakmamaya çalışarak yarığa yaklaştı. Buradan Ermeni Dervendi’nin dibindeki yolun büyük bir parçası görülüyordu. Boğaz pek uzun değildi ama göğe baş çekmiş keskin kayalarla gerçekten amansızdı. Canpazarı bir beldi ki gayet korkunçlu, kuş uçurmaz melun bir geçitti.” (Tahir, 1967, s.458)

“Kutlu Dağ” adlı romanda *Ermeni Beli*, İnegöl tekfurı ve adamlarının Kayılara pusu kurduğu mekandır. Bu pusu haberini Niko’dan alan Aydoğdu koşarak ve sonrasında Yassı Çoban’ın atını alarak Osman Bey’i son anda uyarır. Ancak burada büyük bir savaş meydana gelir. Bay Hoca burada ölür. Türkler burada mağlubiyet alırlar.

“Ermeni Beli Söğüt’ün batısına düşerdi. Yolu Dede Baba’nın kulübesinin önünden kıvrılırdı. Zaten Dede Baba’nın kulübesinin olduğu yer bir kavşaktı. Kayı atlıları kuzeye de batıya da giderken oradan geçerlerdi. Ermeni Beli’ne varılınca İnegöl’e gitmek için kuzeybatıya doğru yol alınır. Aydoğdu karşıdan derbendi görünce her şeyin bittiğini sandı. Yetişememişti, varamamıştı, hepsi pusuya düşürülüp öldürülmüştü. Bir geçitti Ermeni Derbendi, gelenleri gizler gidenleri örterdi.” (Büyükarkın,1979, s.108)

“Osmancık” adlı romanda *Domaniç Beli*, Kalanoz komutasındaki Rumların Türklere Domaniç’e yapılan göç sırasında tuzak kurdukları bölgedir. Kayılar bu tuzağı önceden haber aldıklarından buraya hazırlıklı giderler ancak Kalanoz oğlunun intikamını almak isteyen Savcı Bey’i burada öldürür.

4.2.2. Barınma ve İhtiyaç Mekanları

4.2.2.1. Açık Mekanlar

4.2.2.1.1. Şehir, İlçe, Kasaba

“Osmanoğulları” adlı romanda en üzerinde durulan mekan *Söğüt* kasabasıdır. Buranın kasaba olduğu romanın başında belirtilmiştir. Kayıların Ertuğrul Gazi liderliğinde göç ederken yerleştikleri son yer olan Söğüt romanın ana mekanıdır. Önemli olayların çoğunun karar verildiği asıl yer Söğüt’tür. Romanlarda şu şekilde görülür:

“Şirin Söğüt kasabesindeki evlerin damları karla örtülmüş, bacaları gece gündüz tütüyordu.” (Tülbentçi, 1949, s. 5).

“Osmancık” adlı romanda *Söğüt* romanda sıklıkla karşılaşılan mekanlardandır ve Kayıların sosyo-kültürel yaşamının ayrıntılarını, baş kişi Osman Bey’in iç dünyasını anlamada önemlidir. Osman Bey, atalarının uzun bir göçten sonra yerleştiği Söğüt’ü neden seçtiklerine dair uzunca düşünür ve bu mekanı anlamlandırır. Söğüt’ün yaz aylarında yaylaya çıkılacağı zamanlardaki görüntüsünün betimlenmesi de bu mekanın güzelliğini vurgulamaya yöneliktir:

“Söğüt Osman’ın gözünde gün gün değerini kaybetmekte; Söğüt Osman’ın kafasında gün gün bambaşka bir anlam kazanmaktadır. Çünkü Osman babasının ve baba yoldaşlarının hikayelerini parça parça anlattıklarını bütünlemeye ve o hikayelerle bütünleşmeye başlamıştır.” (Buğra, 1973, s.29).

“Badem ağaçları aldanmış, çiçeklerini don vurmıştır. Ama müjdeledikleri bahar gelmiş ve bahçeler, bağlar donanmıştır. Kuzular melemekte, kuşlar cıvıdamakta, taylor kişnemektedir. Kırılarda dağ eteklerinde yeşil höykürmektedir.” (Buğra, 1973, s. 32).

“Devlet Ana” adlı romanda *Söğüt*, romanın merkez mekanıdır ve çoğu olayı barındırır. Roman Söğüt’ün yapısı, insanların yaşayışı, günlük aktiviteleri konusunda birçok bilgiyi barındırır. Romanda Söğüt oldukça yoksul görülür. Kayıların Kışlağı olan bu kasaba Karacahisar’ın alınmasına kadar aşiret yönetiminin de merkezi durumundadır. Söğüt zamanla çok fazla göç alarak kalabalıklaşır.

“Gezgin arap yazarlarının ‘Belde-i Safsaf’ Bizanslıların ‘Tebizon’ dedikleri Bitinya Uç Beyi Ertuğrul’un kışlağı Söğüt’te akşam oluyordu.” (Tahir, 1967, s.117).

“Hasılı Söğüt’te her ev her akşam ocağını mutlaka yaktaydı ama kuru ekmekleri gevretmek için... Yağı alınmış ayran çorbası bulunursa ne devlet!” (Tahir, 1967, s.118).

“Kutlu Dağ” adlı romanda *Söğüt*, romanın ana mekanıdır. Söğüt her yerden göç alan ve büyümekte olan bir bölge olarak gösterilir. Buraya sık sık yeni insanlar gelir ve yerleşir. Dönemin güvenli ve barınması kolay yerlerinden olarak görüldüğünü anlatmak için romanın başında buraya göç etmekte olan insanların yolda yaşadığı sıkıntılar gösterilmiştir. Bu sıkıntıların Söğüt’e vardıklarında biteceği inancı ve Söğüt’ü gördüklerinde meydana gelen huzur bu mekanın yukarıda bahsedilen özelliğini kanıtlar niteliktedir:

“Söğüt küçük mescidi, iri çınar ağaçları, yassı evleri, dağlara tırmanan ince yolları, genişçe meydanayla aşağıda ayaklarının dibinde duruyordu şimdi.” (Büyükkarın,1979, s.21).

“Söğüt yemyeşildi. O mevsimde bil yemyeşil. Belki vaktiyle Ertuğrul Gazi ilk defa buraya geldiği zaman doyamamacasına bakmıştı o yeşilliklere, söğütlere hatta ilerideki Bizans sınırlarına, tekfurların ülkesine.” (Büyükkarın,1979, s.22)

“Turgut Alp” adlı romanda *Söğüt*, Osman Bey’in aşireti yönettiği genel merkezdir. Elçiler buraya kabul edilir ve planlar burada yapılır.

“Osman Gazi” adlı romanda *Söğüt*, Kayıların merkezidir. Aşiret buradan idare edilir. Romanda bu mekan ayrıntılı tasvirleri ve Kayıların buradaki tarihleri ile birlikte verilir. Kayıların bu mekanı bulması ve buraya yerleşme şekil ve zamanları romanda anlatılır:

“Söğüt ağaçları sulak yerlerde idi. Çamlar, ladinler, ardıçlarla dolu ormanlarda, mavi sular akar, millet mevsim icabı yaylaya giderdi. O zaman aşiretlerin kara davar kılından dokunmuş çadırları bir yerde mola verildiği zaman çimenlerin üzerine sağlam iplerle bağlanır ve düğüm bayram edilirdi. Yağmur yağarsa çadırın altında bulunanlar zevk duyarlardı. Çünkü çadırlardan bir damla su geçmezdi. Bahar gelince yaylada gür otlar biterdi. Kırlar, bayırlar, lale sümbülle donatılırdı. Oğuzların Kayı aşireti 1220 yıllarında bu toprakların hakimi idi. Cengiz istilasından sonra Batıda bereketli toprak arayan Kayı kolu, Süleyman’ın önderliğinde 150 bin süvarisi ile yeni ülkeler bulmak için Fırat dolaylarına gelmişti.” (Ersen, 1972, s.11).

“Konak” adlı romanda *Söğüt*, Kayıların yaşadığı köydür. Osman Bey ve Ertuğrul Gazi aşiretini buradan yönetir. Gün gün buraya yapılan insan göçü artar ve Söğüt genişler.

“Söğüt, sağında solunda bir de üstünde küçük dağlarla setlenmiş, bileğinden sağlam, içi göğe açık kocaman bir avuçtu, parmakları Bilecik’e doğrulmuş.” (Sepetçioğlu, 1973, s.120).

“Osmanoğulları” adlı romanda *Domanıç* Kayı aşiretin yazlarını geçirdiği bölgedir. Yazların çok sıcak geçtiği Söğüt bölgesinde sıcaktan bunalan Kayı aşireti bu zamanı daha serin ve yüksekte olan Domanıç’teki dağda geçirir. Romanlarda şu şekilde görülür:

“Osmancık” adlı romanda *Domanıç*, Kayıların yazın çıktıkları yayladır. Romanda Osman Bey için oldukça mühim mekanlardandır. Burada diğerlerinin yaptıklarından farklı arayışlar içerisine girer. Ede Balı’nın yaptığı ve hayatına büyük etkisi olacak konuşmayı bu bölgede yer alan kayalıkta dinler:

“Domaniç temmuzlarından birinde bir gecedir. Gökte samanyolu bir sırma kemerdir. Sarı, mavi yıldızlar parıl parıl parıldamaktadır. Yayla serinliği gönüllerde soylu yiğitliklere, hafızalarda büyük olaylara özlem estirmektedir. Korunun eteğindeki düzlükte ulupınarın çevresinde ateş yakılmıştır. Kuru çam dalları çıtırtılarla yanmakta, alevler kimilerinin alınlarını, kimilerinin bir yanaklarını, ya da tüm yüzlerini aydınlatmaktadır.” (Buğra, 1973, s.12).

Bu betimlemelerden hareketle Domaniç’in sakinlerinin normal bir akşamda bir ateş etrafında toplanmaları onların birlik ve bütünlük duygularına işaret eder.

“Kutlu Dağ” adlı romanda *Domaniç*, Kayıları yazın çıktıkları yayla bölgesidir. Burada insanlar kaynaşır ve temiz hava alırlar. Çadırlarını kurup kış gelene kadar bu bölgede kalırlar:

“Domaniç’te rüzgar serin serin esiyordu. Yayla suyu buz gibi oluyordu. İnsan içince hemen karnı acıyordu. Civardaki mağaralarda yaşayan keşişler dinlemek için kayalıkların üzerine oturmuşlar, uzaktan da olsa onları gözlüyorlardı. Dede Baba ‘Vaktiyle buraları Bitinya toprakları imiş’ dedi ‘Burada Bitinler yaşarmış’. ‘Ne vakit?’ ‘Belki de iki bin yıl önce. Daha çok sonraları Bizanslılar gelmiş.’” (Bahadıroğlu, 1981, s.67).

“Bitinya dağları vardı Küçükasya’da, Anadolu’nun kuzeyinde. Bizanslıları vaktiyle buraya gelip yerleşmişlerdi. Şimdi de bir küçük beylik bu dağların eteklerindeydi. Gidecek başka yerleri de yoktu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.132).

Dede Baba ağzından anlatılanlara bakıldığında bölgenin tarihi hakkında bilgi verildiği görülür. Diğer yandan Dede Baba’nın sık sık insanları toplayarak destanlar ve hikayeler anlatmasını sağlayan şey Domaniç’tir:

“Burası Domaniç yaylası idi. Rüzgar başka türlü eser gün başka türlü batardı. Bulutsuz gökte ay gezinir, alplar kılıçlarını bilerler saz sesleri birbirine karışırdı. Darb-ı Türkî dedikleri bağlama bozuk boru, ıklığ coştukça coşardı geceleri. Sonra

meşalelerin arasında bara önerdi iş. Kızlı erkekli ayağa fırlarlar, hep beraber oynarlar da oynarlardı. Burası Domaniç yaylasıydı işte. Günü doğuşu da başka türlü olurdu. Buz gibi ayranlar, kekik kokulu sütler içilirdi. Davarlar otlamaya çıkardı. Günün ilk kızılığı ile beraber herkes uyanırdı. Sabah rüzgarını ciğerlere doldurmak gençleşmek demektir. Yaşlısı da kaya gibi olurdu, geleceğe daha ümitle bakardı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.69).

Osman Bey, alplar ve bacıların İkizce’de savaşmakta olduğu zamanda Rumlar bir taraftan da Domaniç’e baskın yaparlar ve Savcı Bey burada ölür.

“Osmanoğulları” adlı romanda *Bursa*, romanda sık bahsedilen mekanlardan olmuştur. Tekfurların Kayılar aleyhindeki ittifaklarını büyütmek için başvurdukları bir başka mekandır ve tekfurlar üzerinde oldukça etkilidir. Bu mekan aynı zamanda Osman Bey’in hayallerini ve ideallerini temsil eder. Bursa’yı almadan ölmek istemediğini sıkça dile getirir. Bursa romanda tarih bilgileri ile beraber tanıtılır:

“Bursa’da kasabanın Bithinya Krallarından Prussas tarafından kuruluşunun 1843’üncü yıldönümü büyük merasimle tesit ediliyordu. Bursa o zamanlar Bizans imparatorluğunun en güzel en kalabalık hisarlarından biri idi. Rum imparatorlarına 56 yıl başşehirlik yaptığı halde İznik, onun kadar mühim değildi. Bu belki biraz da Bursa’nın İznik’e nazaran daha eski bir tarihe malik olmasından ileri geliyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.420).

“Osmancık” adlı romanda *Bursa*, Osman Bey’in hayallerini süsleyen ve gömülmek istediği şehir olarak görülür. Burası defalarca kuşatılır ve Osman Bey öleceği gün buradan zafer haberinin gelmesini bekler.

“Osman Gazi” adlı romanda *Bursa*, Osman Gazi’nin fethedilmesini en çok istediği yerdir. Birçok defa kuşatmış ancak başarılı olamamıştır.)Sağlık sorunları baş gösterince kuşatmaları Orhan Bey devam ettirir. Osman Gazi bu şehre gömülmek ister ve ölmeden Bursa’nın fethedildiği haberini alır:

“Fakat Bursa’nın surları kalındı. Bursa Mudanya yolu ile Bizans’tan takviye alıyordu. Şiddetli savaşlar oluyordu fakat şehir bir türlü düşürüleliyordu.” (Ersen, 1972, s. 233)

“Konak” adlı romanda *Konya*, Söğüt’e gelmek için göç edenlerin durduğu duraklardan biri olarak görülür. Mevlana Celaleddin’in burada Selçuklu sultanı ile bir aradadır. Osman Bey ve Mevlana burada tanışır ve Mevlana onun ileride büyük biri olacağını anlayarak mutlu olur. Konya’da cuma namazından çıkan insanlar meydana toplanır. Bu durumlar Konya’daki yaşamın göstergeleridir.

“Osmanoğulları” adlı romanda *Sorgun, Taraklı, Göynük, Mudurnu* bölgelerine yapılan akınlardan bahsedilmiştir.

“Osmancık” adlı romanda *Aydos, Mudurnu, Karaca Hisar, İznik ve İkizce*’ye yapılan fetihlerden bahsedilir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda Bilecik ve Yarhisar fethedilen mekanlardan olarak bahsedilir.

“Konak” adlı romanda *Erzurum, Malatya, Yesi, Buhara* şehirlerinden bahsedilir.

4.2.2.1.2. Köy

“Osmanoğulları” adlı romanda Şeyh Edebalı’nın yaşadığı *İtburnu köyü* hakkında yeterli bilgi verilmemiştir. Osman Bey, bu köyde Bala Hatun’u görüp aşık olur. Eskişehir Sancak Beyi’ne bağlı olan bu köyde Sancak Beyi de Bala Hatun’a aşık olur. Diğer yandan Osman Bey, Sancak Beyi’nin Bala Hatun’un kaçırılacağını öğrendiğinde Şeyh Edebalı’yi ailesiyle birlikte bu köyden alıp Söğüt’e yerleştirir. Bu mekanın önemli özelliği Osman Bey ve Bala Hatun aşkının kaynağı olmasıdır.

“Osmancık” adlı romanda *İtburnu köyü*, Ede Balı’nın yaşadığı köydür. Osman Bey bu köyde Malhun Hatun’a aşık olur. Beylik alameti olarak yorumlanan rüyayı bu köyde görür. Bu nedenle bu köy içinde Ede Balı’nın tekkesini barındırdığı için huzurlu, güvenli ve temiz bir görüntü verir. Al Zahid’in neden olduğu zorluklar nedeniyle Ede Balı ve ailesi buradan taşınır:

“İtburnu’ndan kalmamacasına birkaç kere geçmişliği vardı. Orada her seferinde üç beş hatta beş on günlüğüne kalan Gündüz Alp’dı. Ede Balı’nın köyüydü bu. Küçük ama şirin, güzel, sulak, temiz bir köydü.” (Buğra, 1973, s.46).

“Kutlu Dağ” adlı romanda *İtburnu Köyü*, Şeyh Edebalı’nın tekkesinin bulunduğu köydür. Bu köy Eskişehir Beyliğine bağlıdır.

“Osman Gazi” adlı romanda *Şeyh Edebalı’nın köyü*, Osman Bey’in ceylan avlayıp geldiği, Bala Hatun’u çeşme başında görerek aşık olduğu, ceylanı köyün ileri geleni Şeyh Edebalı’nın evine götürüp bıraktığı mekandır. Daha sonraları Bala Hatun’u görmek ve istemek için defalarca bu köye gelmiştir. Bu köy içinde Şeyh Edebalı yaşadığı için tıpkı Edebalı gibi kıymetli, temiz ve güzel gösterilir.

“ Bulunduğu köy dünyanın en güzel yerinde idi. Henüz hiç kimsenin ocağında fitne mevcut değildi. İnsanlar dirlik düzen içinde yaşarlardı. Garibanlara elden gelen yardım gösterilir, gıybet edilmez, konu komşu ziyaretleri devam eder, düşkünlerin imdadına koşulurdu.” (Ersen, 1972, s.17).

“Osmancık” adlı romanda *Harlak*, Osman Bey’in gençliğinden ölümüne kadar dostlarının olduğu ve sonradan kurulmuş bir köydür. Osman Bey gençliğinde buraya tesadüf eseri gelip bölgeyi babasının bir dervişe verdiğini ancak dervişin sadece küçük bir yeri kullandığını görmüştür. Derviş yakında buraya gelecek insanlara da yer bırakmak amacıyla küçük bir yeri kullandığını açıklamıştır. Daha sonraları gerçekten de bu yere birçok insan gelip yerleşir.

Osman Bey'e dostluk eder ve onunla birlikte savaşırlar. Osman Bey Domaniç zamanı buraya uğramayı ihmal etmeyerek bu kişilerin dostluklarının karşılığını verir. Bu mekan iyi kalpli insanların toplandığı, dostluğun ve vefakarlığın hissedildiği mekanlardandır:

“ ‘Gün olur buraya başka canlar da gelir diye umarım. Onlara da yer kalsın diye düşünürüm.’ Kısa bir susuştan sonra ekledi: ‘Ben burayı kendim bulmadım ve sahiplenmedim ve mallanmadım. Git dediler geldim. Burayı münasip gördüler, aldım. Hemi baban verdi de aldım.’ Osman suya ve suyun iki minare boyu uçuruma dökülüşüne dalıp gitmişti. Adam tok sesiyle o zaman: ‘adını Harlak kodum’ dedi suyu gösteriyordu. Ve ekledi ‘Dilerim hep Harlak bilinir e Harlak diyenler çoğalır’.” (Buğra, 1973, s.37).

“Harlak artık bir köydür; mescidi, konuk evi ve harlağın döküldüğü yerde değirmeni vardır, demircisi, saracı, arabacısı vardır, evler yamaca dolanmaktadır ve bütün düzlüklerde bağlar, bahçeler, tarlalar bulunmaktadır.” (Buğra, 1973, s.166)

“Osmancık” adlı romanda *Yenişehir*, adı önceden Zisimo olup sonradan Osman Bey'in yurt tuttuğu mekandır. Buranın stratejik konumu Osman Bey'in dikkatini çeker. Osman Bey burada yeni yapılar inşa ettirir ve burayı yeni merkezleri haline getirir:

“ ‘Niyetimi bildirmek isterim’ dedi. ‘Yukarıda, gün eğiminde Zisimo derler bir köy vardır. Bursa ile İznik arasına girmiştir. İkisinin yolunu tutar. Orda yurt edineyim derim, siz ne dersiniz?’ Akça Koca, Uygundur Hanım, dedi. Ötekiler de doğru bulunca Osman Gazi Han hemen ertesi şafakta yanına üç yüz kadar atlı ile bütün yapı ustalarını ve yoldaşlarından sadece Sungur'u alarak yola çıktı. Öteki erlerini ve yoldaşlarını Yarhisar'da bıraktı. Zisimo birkaç ay içinde bir mescid bir han iki hamam, çeşmeler ve evlerle büyüdü. Osman Gazi Han ‘Adı garı Yenişehir olsun’ dedi. Ve yapılan evleri gazilere dağıttı. Söğüt'ten, Domaniç'ten uzaklaşmış, bu4rsa'ya ve İznik'e yaklaşmıştı.” (Buğra, 1973, s.347).

“Kutlu Dağ” adlı romanda *Yenişehir*, Osman Bey'in alıp genişletip imar ettirdiği daha sonra da buraya yerleşerek aşiretini idare ettiği köydür.

“Kuzeybatıda ise Yenişehir vardı. Çok sonraları buralara varıldığında konmuştu bu ad. Osman Bey buralara evler yaptırmış, pazarlar kurmuştu. Ve Söğüt’ten sonra ikinci merkez yapmıştı Yenişehir’i. Yenişehir İznik’in güneyine üşerdi. Osman Gazi burada alplarını yönetir, düşmandan hemen haber alabilirdi.” (Büyükkarın,1979, s.259)

“Devlet Ana” adlı romanda *Dönmezköy*, Rumların kendi köylerinde uğradıkları eziyetler sebebiyle Söğüt yakınlarına göçüp yerleştikleri köydür. Bu köye yerleşen Rumlara, Ertuğrul Gazi tarafından yaşamaları için toprak verilir, dinlerine, mallarına ve canlarına dokunulmaz. Kötün adını Dönmezköy koyarlar. Köyü idare etmesi için Demircan’ı görevlendirirler:

“Şövalye Notüs Gladyüs, Allah’ın emriyle kurulacak Hristiyan düzeninden kaçıp Müslüman kafirlere, daha beteri barbar Türkmenlere sığınan Dönmezköy’ü bir zaman kinle seyretti. Köy tepenin doruğuna kadın erkek seçilemeyecek kadar uzaktı. Göçmenlerin kimi Türkmen çadırına kimi sazdan yapılmış kulübelere yerleşmişti. Bir yanda temeller kazılıp kerpiçler kesiliyor, bir yanda mertekler yonulup tahtalar biçiliyordu.” (Tahir, 1967, s.78)

4.2.2.1.3. Kışlak

“Osmanoğulları” adlı romanda Dündar Bey Söğüt’teki evi haricinde kışları geçirmek için Bilecik yakınlarında olduğu bilinen bir bölgeye gider. Burası romanda *Dündar Bey’in kışlağı* olarak geçer. Bu kışlak yeğeni Osman Bey’e ihanet eden Dündar Bey’in gizli işlerini planladığı mekândır. Söğüt’te kalmak yerine bu mekâna gelen Dündar Bey tekfurlar ile rahatça görüşüp planlar yapma olasılığını bulduğundan çoğunlukla bu mekan içinde görülür. Casusluk ve elçilik yapmak üzere yolladığı adamları ile burada konuşur. Kışlak hakkında bilinen tek bilgi Dündar Bey’in burada bir çadırda ikamet ettiğiidir:

“Abdurrahman ile Turgut Alp’in bir hisarda hapsedildiği gece Bilecik’e oldukça yakın olan Dündar Bey’in kışlağında çok mühim hadiseler cereyan ediyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.98).

4.2.2.1.4. Kale

“Osmanoğulları” adlı romanda birçok kaleden bahsedilir. Bunlardan ilki *Yarhisar kalesidir*. Tekfur Nikefor idaresinde bulunan bu kalede Nikefor birçok tuzak hazırlar. Türkleri bu kalede kandırıp kendi tarafına geçirmek için akrabası olan kadınları kullanır. Gelen elçileri kabul eder. Bu kale Bilecik kalesi ile aynı zamanda Türklerin idaresine geçer:

“1281 yılı şubat ayının 22. Cumartesi günü akşamı Yarhisar kalesi fevkalade hadiselere sahne oluyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.15)

“1281 yılı haziran ayının ilk haftasında Yarhisar kalesinin geniş kapısından iki Türk süvarisi girmişti.” (Tülbentçi, 1949, s. 87).

“Osmancık” adlı romanda *Yarhisar*’ın alındığından bahsedilir. Osman Bey burayı Holofira’ya bağışlar.

“Turgut Alp “adlı romanda *Yarhisar*, tekfur Nikefor tarafından idare edilir. Nikefor Osman Gazi ve Kayılara karşı yapılan ittifaklara dahil olduğundan burası sonradan Kayıların eline geçer.

“Osmanoğulları” adlı romanda *Yenişehir*, Osman Bey’in Rumlardan aldığı kalelerden biridir. Bu kaleyi geri çekilme taktiği ile alan Osman Bey daha sonraları burada yaşamıştır.

“Osmanoğulları” adlı romanda *Köprühisar*, Osman Bey’in Rumlardan aldığı kalelerden biridir ve Osman Bey’in politikasında stratejik bir konumu vardır.

“Yenişehir’in garbında bulunan Köprühisar birkaç defa Türk dilaverleri tarafından muhasara edilmiş ise de kat’i bir savaş verilmediği için fetholunamamıştı. Hisarın küçük olmasına rağmen silahşörleri iyi talim görmüşlerdi. Vaktiyle Bilecik Rum Beyi’ne karşı kafa tutmuş ve sözünü dinletecek kadar ileriye gitmişti. Köprühisar’ın alınmasıyla Batı’ya doğru yeni bir köprü başı kurulmuş olacaktı.” (Tülbentçi, 1949, s.612).

“Osman Gazi” adlı romanda *Köprühisar*, Osman Gazi’nin fethettiği mekanlardan biridir. Fetihten sonra buranın idaresini Konur Alp alır.

“Turgut Alp “adlı romanda *Bilecik*, başlarda Kayılar ile dost olan ancak sonraları Osman Gazi’nin güçlenmesinden rahatsız olan tekfurun idaresindedir:

“Bilecik, dağ eteklerine sırt dayayan bir kale idi. Gayet iyi korunuyor, akşam olunca ne içerden dışarıya, ne dışardan içeriye kuş uçurulmuyordu. Tekfurun Bizansla özel teması da vardı. Bunun için diğer kaleler ona karşı bir nevi hürmetle balı idiler. Bilecik tekfuru da bundan azami istifade ile işlerini görmeye çalışırdı. Osman Beye hiçbir husumetleri yoktu.” (Bahadıroğlu, 1981, s.79).

“Çatı” adlı romanda *Bilecik*, Türklerin dostu gibi görünen ama Osman Bey’i öldürmek isteyen tekfurun idaresindedir. Tekfurun düğünü yapılacağı sırada boşalan Bilecik’e emanetleri bırakmak bahanesiyle gelen Türkler burayı fethederler ancak Aybüken Ebe burada ölür.

“Osmanoğulları” adlı romanda *Trockia*’ya yapılan akın ve buranın fethedilmesi de romanda yer alır. Lefke ve Mekece kaleleri de Kayılara kolayca teslim olan kalelerden olarak yer alır.

“Devlet Ana” adlı romanda Karacahisar, Yarhisar ve İnegöl fethedilme hikayeleri kapsamında yer alır.

4.2.2.1.5. Geçit, Köprü, Dönemeç

“Osmanoğulları” adlı romanda *Kanlı Dönemeç*, Kayı savaşçılarına tuzak kurulup esir alındıkları mekandır. Roman kişileri tarafından tehlikeli olarak bilinir. Mekan adını burada meydana gelen olaylardan almıştır:

“Buraya Kanlı Dönemeç derler. Teslim olmazsanız toprakları kanla sularız.” (Tülbentçi, 1949, s.95).

“Şimdi Kanlı Dönemeç denilen yere yaklaşıyorlardı. Turgut Alp sordu: ‘Abdurrahman ağabey, buraya neden Kanlı Dönemeç adını vermişler?’ bunu Abdurrahman da bilmiyordu. Cevap vermiş olmak için: ‘Kim bilir’ dedi ‘ Belki hakikaten kanlı hadiseler cereyan etmiştir.’” (Tülbentçi, 1949, s.95).

4.2.2.1.6. Pazar, Panayır

“Osmanoğulları” adlı romanda *İncirpınarı panayırı* düzenlenen büyük bir eğlence ile açılır. Bu mekanda Laskaris’in unvanı yükseltilir. Bu mekanın önemi Rumların toplum yaşamı hakkında bilgi veren betimlemeler ile anlatılmış olmasıdır:

“Açılış merasiminde kaç göç yoktu. Genç kadınlar dolgun göğüslerini ancak kapatabilecek kadar açık birer bluz giymişler ve iştiha çeker bir hal almışlardı. Erkekler en yeni ve en güzel elbiselerini giymişlerdi. Adet üzere yıllanmış şaraplarla doldurulan taslar şerefe kaldırılıp içildikten sonra Yarhisar tekfurı Nikefor uzun bir nutuk söylemiş, Bizans imparatoruna olan bağlılığını arz etmiş, panayırın Hristiyanlık için hayırlı olmasını temenni etmişti. Vakit akşama doğru idi. Güzel bir hava vardı. Ağaçların altlarına serilen hasırlarda oturan kadınlı erkekli gruplar içiyor, mütemadiyen içiyorlardı. Akşam ağaçlar ışıklarla donatılacaktı.” (Tülbentçi, 1949, s.139).

“Osmanoğulları” adlı romanda *Karacahisar pazarı*, Osman Bey’in adaletini ve yönetmedeki başarısını sergileyeceği mekan olarak öne çıkar. Yönettiği kişilere ne kadar adil olduğunu, yönetimdeki becerisini, inşaları ile kurduğu yakın bağlarını bu mekanda ortaya çıkarır. Bu mekan sayesinde Osman Bey’in güvenilir biri olduğu öne çıkar. Osman Bey Karacahisar’ı aldıktan sonra pazarda da gözle görülür değişimler yaşanır.

“Karacahisar’da kurulan Pazar Eskişehir’e nazaran hem daha büyüktü hem daha kalabalık oluyordu. Pazar meydanı her hafta tacirlerle dolup boşalıyordu. Kütahya’nın en zengin tüccarları işlerini bu pazarda görüyorlar Bursalı dokumacılar kumaşlarına müşteri burada bulabiliyorlar, ta Taraklı’dan gelen kaşık ve tarak satıcıları mallarını Karacahisar’da uygun fiyatla satıyorlardı. Osman Bey pazarın daha fazla alaka toplayabilmesini temin için vaktile tekfur tarafında alınan vergiyi de yarı yarıya indirmişti. Bir Cuma günü Germiyanolu’nun tebaasından bir Müslüman ile Bilecik Rum Beyi’ne tabi bir Hristiyan arasında ihtilaf çıkmış, mesele büyümüş ve nihayet aşiret reisine kadar intikal etmişti. Osman Bey Pazar meydanında yerli ve yabancı herkesin içinde iki tarafı da dinlemiş ve Hristiyan taciri haklı bularak onun lehinde karar vermişti. Germiyanlı bu karara ‘Bezzadem, ben bir Müslümanım, burası da bir Müslüman kalesi olmuştur’. Diye itiraz edecek olmuş ise de Osman Bey tacirin sözünü kesmiş ‘Sen de Müslümansın ben de. Fakat ne yapalım ki haksızsın’ cevabı ile susturmuştu. Bu hadise süratle şayi olmuş Osman Bey’in kesin adaleti her tarafta memnuniyet uyandırmıştı. Şimdi halk Karacahisar pazarına daha ziyade emniyet ve itibar gösteriyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.415).

“Çatı” adlı romanda *Karacahisar pazarı*, Türklerin yönettiği pazardır. Dursun Fakih’in isteği üzerine pazarcılardan vergi alınır. Osman Bey bu pazarda Germiyanlıların sorun çıkardığını görür. Bilecikli bir satıcı ile tartışan Germiyanlıyı haksız bularak cezalandırır. Bu mekan Osman Bey’in adaletinin gösterilmesini sağlar.

“Osmancık” adlı romanda *Yeğli pazarı*, Çavdarların Kayıları bozguna uğratmak için baskın yapmayı düşündükleri yerdir. Ancak Mihâl Kosses bu haberi ulaştırınca Kayılar Çavdarları mağlup ederler. Bu durum pazarın koruyuculuğunu Kayıların yaptığını gösterir. Bu pazar Orhan Bey ve Holofıra aşkının başladığı mekan olarak göze çarpar:

“Yeğli pazarına daha çok Rumlar katılır. Ama Söğüt’ten ve Alka Evlilerden gidenler de az değildir. Rumlara gelince onlar da hemen hemen tümüyle Bilecik yöresindedir.” (Buğra, 1973, s.212).

“Çatı” adlı romanda *Kılıçlar Arastası*, Kumral Dede’nin Mürsel’i kılıç almak için gönderdiği kılıç çarşısıdır. Bu mekan Türklerin pazarcılık ne esnafılık anlayışını göstermek için vurgulanmıştır. Kılıç almak için girdiği dükkanlarda dükkan sahipleri Mürsel’e güzel kılıçların yan dükkanda olduğunu söyler. Mürsel üst üste bunu duyunca sebebi sorar ve dükkan sahiplerinin siftah yaptıklarını kılıcını siftah yapmamış olan komşularından almasını istediklerini öğrenir. Mürsel çarşıda siftah yapmamış bir kılıççı bulur ve kılıçları oradan alır. Bu mekanda ahi geleneğinin izleri görülür.

4.2.2.2. Kapalı Mekanlar

4.2.2.2.1. Saray

“Osmanoğulları” adlı romanda tekfurların buluşup hem Kayılar aleyhine plan yapıp hem de eğlendikleri mekanlardan biri *İnegöl sarayıdır*. Bu sarayı hakimi tekfur Nikola’dır. Rum kadınların Türk erkeklerine karşı kullanıldığı, eğlenceler eşliğinde Osman Bey’i öldürme planlarının yapıldığı mekanlardan biridir. Saray daha sonraları Türklerin idaresine geçer:

“ İnegöl’de tekfur Nikola’nın sarayının bahçesinde büyük bir ziyafet tertip edilmişti. İnegöl sarayı ve bahçesi bütün civar tekfurların hasedini celbedecek kadar mükellefti. Bahçenin etrafı ağaçlarla çevrilmişti. Tarhlar nadide çiçeklerle dolu idi. Büyük mermer havuzda on kişinin aynı zamanda yıkanması kabildi.” (Tülbentçi, 1949, s.183).

“Osman Gazi” adlı romanda *İnegöl*, Turgut Alp tarafından ele geçirilmiştir. Bu mekanın tekfurdan alınmasına tekfurun Turgut Alp’e aşık olan kızı Anya yardımcı olmuştur.

4.2.2.2.2. Han

“Osmanoğulları” adlı romanda hanlar oldukça önemli yere sahiptir. Her milletten insanın uğradığı bu hanlar haber toplamak ve casusluk yapmak için sıkça kullanılmıştır. Osman Bey adamlarını sık sık hana yollayarak onların bilgi toplamasını ister. Handa sürekli aynı kişilerin olduğu görülür. Bu kişiler sık sık hana gelerek aldıkları bilgileri efendilerine götürmek üzer casusluk yaparlar.

“Osmanoğulları” adlı romandaki hanlardan biri *Kartallı hanıdır*. Romanda sıklıkla görülen mekanlardan biridir bu nedenle romandaki en geniş tasvirlerden birisi buraya aittir. Önemli olaylar cereyan eder ve düşmanlar birbirlerinin planını buradaki insanlardan öğrenebilirler:

“Söğüt’ün doğu kapısında ve birçok yolların birleştiği yerde bulunan büyük Kartallı hanının odalarındaki ocaklarda çam ağaçlarının gövdeleri yakılıyordu. Şubat ayında ise geçitler büsbütün yol vermez oldu. Soğuktan donmak ve kar fırtınalarında yollarını kaybetmek tehlikesini göze alamayan yolcular Söğüt’te bir tanıdıkları yoksa doğruca Kartallı hanına postu sermişlerdi. Bizans İmparatorluğundan Germiyan ülkesine gitmek üzere yola çıkanların, Bursa’dan Eskişehir’e gidenlerin, Bilecik’ten kalkanların hemen hepsi Kartalla hanında mola vermek mecburiyetinde kalmışlardı. Anadolu Selçukları hükümdarı Üçüncü Gıyaseddin Keyhüsrev’in postacılarında tutun da Harmankaya ve Bilecik tekfurlarının elçilerine kadar bütün yolcular burada toplanmışlardı. Yollarına devam edebilmek için havaların düzelmesini ve kar fırtınasının durmasını bekliyorlardı. Han arkadaşlığı dostla düşmanı muvakkat bir zaman için olsa bile birbirlerine yaklaştırmıştı. Harmankaya tekfurunun yakın adamlarından olan sivri siyah sakallı bir papaz, Germiyan beyinin silahşörleriyle senli benli konuşuyor, yolunu şaşırılmış bir Moğol süvarisi Bizanslı bir şövalye ile, Eskişehirli bir tüccar han sahibi koca göbekli Hasan’la rahat rahat münakaşa edebiliyordu. Akşamları büyük odada hep beraber toplanıyorlar, yemeklerini yedikten sonra ağaç kütüklerinin ateş olduğu büyük ocağın karşısında bol bol gevezelik yapıyorlardı. Handa Rumca bilmeyen kimse yok gibiydi.” (Tülbentçi, 1949, s.6).

“Karamürsel ve arkadaşları Kartallı hanında iki gün fazla kalmışlar ve Osman Bey’in istediği malumattan daha fazlasını toplayarak Domaniç’e dönmüşlerdi.” (Tülbentçi, 1949, s.117).

“Osmanoğulları” adlı romanda yer alan bir diğ er han *Yolvermiş hanıdır*. Kartallı hanının eski görevini yerine getirmemesi ve her zamanki sakinlerinde orada bulunmaması üzerine Konya’ya bilgi toplamak için yola çıkan Kayılar bu handa Kartalla hanının sakinlerinin tamamı ile karşılaş ırlar. Olaylar Sivas’a kayd ığı için bilgi toplamak için casusluk yapanlar da Sivas’a yakın olan bu handa toplan ırlar. Türkler bu durumu tesadüfen fark ederler ancak bundan faydalan ırlar:

“Karamağ ara’nın bir saat kadar batısındaki Yolvermiş hanına geldikleri zaman akşam olmak üzereydi. Uğ rak yerlerinden biri oldu ğ u için her zaman dolu bulunan bu handa kar fırtınasının durmasını bekleyeceklerdi.” (Tülbentçi, 1949, s.160).

“Karamürsel arkadaşlarının yüzüne baktı. Yoksa burası da Kartallı gibi dolapların çevrildi ğ i bir yer miydi?” (Tülbentçi, 1949, s.160).

“Devlet Ana” adlı romanda *Issızhan*, romandaki ilk mekandır. Bu mekan Söğ üt yolu üzerinde önemli bir mekandır. Hanı Liya ve Mavro isimli iki kardeş iş letir. Hana her çeş it insan gelmektedir. Hana gelen bir yolcu olan Notüs Gladyüs’ün oyunları nedeniyle Liya ve Mavro’nun hayatı tamamen de ğ iş mek zorunda kalır. Bu nedenle bu han, Notüs Gladyüs için oldukça önemli mekanlardandır. Notüs Gladyüs, bu handa öğ rendi ğ i bilgiler sayesinde bölgeyi ve bölgede yaşayan kişileri tanır.

“Turgut Alp “adlı romanda görülen *han* casusluk yapmak için kullanılır. Osman Bey tarafından olan öğrenmek için gönderilen Turgut alp handa üç Yarhisar ş övalesi ile karşılaş ıp, taşıdı ğ ı mektubu Osman Gazi’ye getirerek tekfurların gizli planlarını öğ renmesini sağ lar.

“Konak” adlı romanda Rahman’ın yolda buldu ğ u Kumral Dede’yi getirdi ğ i *han* Merv ş ehrindedir. Bu handa Rahman ve Kumral Dede birbirlerini tanırlar. Kumral Dede iyileş ir. Birlikte yola çıkmaya karar verirler. Bu han Kumral Dede ve Rahman arasında ölüme kadar kopmayacak olan dostlu ğ un baş ladı ğ ı mekandır.

“Bekledi; sadece gözleriyle; taş duvarları, bu han odasını, ocağın rafındaki mumu bu sefer handa bir tanıdık süzdü.” (Sepetçioğlu, 1973, s.19).

4.2.2.2.3. Ev, Kulübe

“Osmancık” adlı romanda *Harlak'taki Derviş'in kulübesi*, Osman Bey'in babasının devlet işlerini ne kadar ustaca yönettiğini anlaması açısından önemli mekanlardan biri olmuştur. Diğer taraftan babası Ertuğrul Gazi'nin bu dervişle birlikte tüm dervişlere gösterdiği saygıyı da anlamasına vesile olur. Kendisi de bu vesile ile birlikte dervişlere başka gözle bakmaya ve onlara hürmet etmeye başlar. Bu kulübenin ve bulunduğu yerin kanaatkarlığı da dervişlerin hayat görüşüne işaret etmek üzere oldukça sade gösterilmiştir:

“ Osman'ın neden sonra gördüğü ve görmeyi hiç mi hiç beklemediği şey örme taştan iki gözlü bir kulübedir: Kulübe düzlüğün bitimine bir kartal yuvası gibi kondurulmuştur. Geniş düzlüğün iç beş evleklik yeri sürülüp ekilmiştir, fidanlanmıştır, yarı tarla yarı bahçe yapılmıştır.” (Buğra, 1973, s. 34).

“Kutlu Dağ” adlı romanda Dede Baba ve Aydoğdu için Söğüt yakınlarında bir kulübe yapılır. Burada kalırlar ve Dede Baba bildiklerini burada Aydoğdu'ya öğrenir. Aydoğdu gittikten sonra Dede Baba'ya burada Kaya Alp bakar. Aydoğdu dönünde Aydoğmuş ile burada konuşur. Dede Baba burada ölür. Tacettin Hoca da sık sık burada görülür. Ayhan Çavuş bir kulübe de kendi evinin gerisine yaptırır ve Aydoğdu Söğüt'e indiği zaman hem Aydoğmuş'u götür hem de burada kalır:

“Dede Baba ise kulübesini Söğüt ile Bilecik arasında bir tepenin yamacına kurdurmuştu. Aydoğdu'ya Ayhan Çavuş Aykaan Bacı'nın homurdanmasına aldırmandan evinin biraz gerisinde bir kulübe yaptırmıştı. Dede Baba'nın yanında Söğüt'e indiği zamanlar gecelesin diye.” (Büyükarkın,1979, s.53).

4.2.2.2.4. Çadır, Ev

“Osmanoğulları” adlı romanda diğer bilinen Osman Bey ve daha öncesinde babası Ertuğrul Gazi’ye ait olan *Bey çadırıdır*. Bu çadır Kayı aşiretinin yönetildiği mekandır. Alınan fetih ve baskın kararları ile bunlar için yapılacak hazırlıkların planlaması bu çadırda yapılır. Kayı aşiretinin önde gelenleri siyasi olay ve kararları konuşmak için bu çadırı kullanır. Gelen elçiler burada karşılanır. Çadırın merkezinde her zaman bey olan Osman Bey vardır. Konuşmaları ve planları bu mekanda o yönetir. İsteddiği kişilere söz verir, bu mekanın sahibidir:

“Söğüt’ün bir pınar başında kurulan büyük Bey çadırında aşiretin mühim meselelerinden biri müzakere ediliyordu.” (Tülbentçi, 1949, s.134)

“Devlet Ana” adlı romanda *Demircan’ın çadırı*, Demircan’ın arkadan gelen Notüs Gladys ve Uranha tarafından öldürüldüğü mekandır. Demircan Notüs Gladys’ün Liya’ya olan iştahına kurban gitmiştir. Köyün dışına ve bataklık yakınlarına kurulan bu çadır. Köyü düşmanlardan kurumak ve köyü idare etmek için Demircan’ın kaldığı yerdir.

“Çatı” adlı romanda *Bey Evi*, Osman Bey ve ailesinin yaşadığı evdir. Bu ev yılda bir kere halk tarafından yağmalanır. Hıdırellez zamanı Bey ve ailesi evin kapısını penceresini açıp evden çıkarlar. Halk gelip bu evi yağmalar ve istediği her şeyi alıp götürebilir. Bu Kayıların geleneğidir. Bu mekanda yapılan yağmalama Bey’in cömertliğini ve her şeyini yönettiği insanlarla paylaştığını gösterir.

4.2.2.2.5. Camii, Mescid

“Osmancık” adlı romanda Osman Bey *Söğüt’e bir mescid* yaptırır. Osman Bey Harlaklılara yapılacak mescid için kendi köylerindeki benzer bir kandil de Söğüt için yapmalarını ve

Kulacahisar'ı fethedip onlara verdiğinde bu kandili hediye etmelerini istemiştir. Kandil de bu zamanı geldiğinde bu mescide asılmıştır.:

“Osman’ın yaptırdığı mescid birkaç güne kadar namaza açılacaktı. Avlusundaki musluklar, göçürülen ağaçlar ve konuk odaları ile mescid pek güzeldi.” (Buğra, 1973, s.206).

“Perşembe günü ikindiye doğru Bican Abdal yanında yardımcısı ile Söğüt’e idi ve Osman Beğ’e: ‘Hey Osman Beğ, Kulacahisar’ın karşılığını getirmişsizdir’ dedi. ‘Beklerdim’ dedi Osman Beğ, tatlı tatlı gülümseyen Bican’a. Oda gülümsüyordu. Ekledi ‘Ve kuşkulamazdım. Sabırsızlanmazdım.’ Makaranın takılışı Gökçe Bacı’nın ördüğü urganın geçirilip gerilişi ve işleyişinin öğretilişinden sonra, yedi kandilin asılışı akşamı buldu.” (Buğra, 1973, s. 207)

4.2.2.2.6. Konak

“Osmanoğulları” adlı romanda *Yarhisar tekfurun Nikefor’un konağı*, büyük şenliklere sahne olmasıyla öne çıkmıştır. Tekfur Nikefor yaptığı birlik anlaşmalarını burada planlar. Türkleri tuzağa düşürmek için büyük eğlenceler düzenleyip, baldızı ve etrafındaki kadınları ayarlayarak Türklerin onlara aşık olması için uğraşır. Türklerin hakimiyetini eline alma isteyen Nikefor sık sık bu konakta eğlenceler düzenler. Bu konak birçok aşka sahne olur, Laskaris Elena ve Evdoksiya’ya bu konakta aşık olur. Dünder Bey Elena’ ya bu konakta aşık olur. Abdurrahman Evdoksiya’ya bu konakta aşık olur. Bu durum Nikefor’un siyasi stratejisidir. Konak bu ortamı sağlayabilecek koşullarda tasvir edilir:

“Yarhisar tekfuru Nikefor’un bir saray yavrusunu andıran büyük konağının giriş kapısının önünde gocuklarına bürünmüş Rum muhafızları dolaşiyor, diz boyu kara bata çıka konağa gelen süvarileri atlarından indirerek içeriye buyur ediyorlardı. Konağın çifte ocaklı büyük salonunda mükellef bir sofraya hazırlanmıştı.” (Tülbentçi, 1949, s.15).

“Osmancık” adlı romanda *Mihal Kosses’in ailesinin konağı*, dikkat çeker. Osman Bey Mihal Kosses ve Kalanoz’u haydutlardan kurtardıktan sonra onlara bu mekana kadar eşlik eder. Bu mekanda Kalanoz hariç herkesten dostluk gören Osman Bey ilk aşkı ve Mihal Kosses’in kardeşi olan Zoe ile burada tanışır. Konağın betimlemesinden bu ailenin oldukça zengin ve saygın bir aile olduğu anlaşılır:

“Mihal’ler yüksek ve kalın duvarlarla çevrili kocaman bir bahçenin içinde, çatı hariç; üç katlı bir konakta oturuyorlardı. Bahçede ayrıca üç bina daha vardı. Onlarda da uşaklar, rençberler, çobanlar ve silahlı adamları kalıyordu.” (Buğra, 1973, s.20).

“Devlet Ana” adlı romanda *Eskişehir Sancakbeyi Alişar’ın konağı*, Bala Hatun’u kaçırmak üzere anlaşma yapmaya gelen Notüs ve Gladyüs ile Sancakbeyi’nin anlaşmaya vardıkları mekandır. Bu mekan Osman Bey aleyhinde ittifakların yapıldığı, planların kurulduğu mekan olarak görülür. Aynı zamanda zevk ve sefa mekanıdır. Sancakbeyi bunlara düşkün bir adam olduğundan konağında ziyafet sofraları ve haremler ön plana çıkar. Konağın nasıl görüldüğü bir Türköpol olan Uranha’nın gözünden verilir ve Alişar Bey’in ne kadar zengin olup olmadığını göz önüne koymak için anlatılır.

“Yerde pahalı Acem halıları, Rum kraliçeleri, ipek seccadeler, hemen hemen üst üste serilmiş tavana, Irak camından kocaman bir avize asılmıştı. Ocağın üstündeki şamdanlar gümüşlendi. Alişar Bey giyiminde olduğu gibi döşemede de ateş kırmızısını, acı sarıyı, parlak moru seviyor, sırmanın sarısına da akına da belli ki bayılıyordu.” (Tahir, 1967, s.303)

“Turgut Alp ”adlı romanda *İnegöl tekfurunun konağı*, Kayılar aleyhinde planların yapıldığı ve bu planlara dahil olmak isteyen kişilerin sık sık geldiği mekandır. Kayı düşmanları bu konakta toplanarak hem planlar yapar hem de eğlencelere katılırlar. Türkler bu konağa casus olarak gelip yapılan planları öğrenirler. Bu nedenle Kayılar ile savaşanların olarak burası görülür. Daha sonra burası Turgut Alp tarafından ele geçirilir.

“İnegöl tekfurunun konağına dışarıdan bakan herkes içerde yine vur patlasın çal oynasın bir eğlence olduğunu anlamakta güçlük çekmezdi. Muazzam ağaçların boy verdiği, mevsim kış olmasına rağmen yeşilliklerin solmadığı bahçenin ortasındaki konak her eğlence akşamı olduğu gibi ışıklarla donatılmıştı. Yeşilliklerin arasından kıvrılarak geçen yollar, nehirler gibi konağa akıyordu. Konağın bütün pencerelerinde ışık vardı. Konağın dillere destan yeşil odası kadınlı erkekli sefahat topluluğunun cirit meydanı idi.” (Bahadıroğlu, 1981, s.39).

“Çatı” adlı romanda *Kadı konağı*, Karacahisar’da kadılık yapan Dursun Fakih’in işlerini idare ettiği mekandır. Bu mekan derdi ve sıkıntısı olanların çözüm aradıkları, tartışan ve kavga edenlerin başvurduğu, halk arasında sorun yaşayanların ve isteği olanların geldiği mekandır. Dursun Fakih burada halkın arasında bir düzen kurmak için çalışır. Osman Bey bile burada kadıdan üstün görülmez.

4.2.2.2.7. Hisar

“Osmanoğulları” adlı romanda *İnönü hisarı* Kayıların dostu olan Eftimyadis’in yönetimindedir. Bu hisar da tıpkı diğer tekfuruların hisarları gibi eğlence mekanı olarak gösterilir. Ancak bu eğlenceler Kayılar aleyhinde olmaz. Osman Bey’in da davet edildiği bu hisardaki eğlencelerde dostluk vardır. Sosyal yapı olarak diğer tekfur sarayları ile aynı olmanın yanında Türklere saygı ve hürmet gösterilir. Bu mekan Rumlar ve Türklerin, Müslümanlar ile Hristiyanların dostça ve hoşgörü ile bir arada ve mutlu olabileceklerinin gösterilmesi açısından önemlidir:

“Sarayda genç kızlar açık saçık dolaşıyorlar, dolgun göğüslerini Türk beylerine göstermekten çekinmiyorlardı. Eftimyadis bütün bunları tabii karşılıyordu çünkü tekfur saraylarının hiçbirinin bundan farkı yoktu.” (Tülbentçi, 1949, s.208).

Osman Bey’in esir almak isteyen kişilerin bu hisara gelmesi ancak amaçlarına ulaşamaması da bu mekanın güvenli ve dostane imajına destekler:

“ ‘Kendi evimde misafir olan bir dostumu teslim edemezdim. Bizim için belki de bir felaketin başlangıcı olabilirdi amma başka türlü hareket edemezdim. Red cevabı verdim.” (Tülbentçi, 1949, s.212).

Osman Bey bir diğer dostu Harmanakaya tekfurı Mihal’in dostluğunu da burada kazanır.

“Osmancık” adlı romanda *İnönü*, Mahmud Beğ tarafından idare edilir. Bu Beğ Kayıların dostudur. Romanda bu mekanla ilgili tasvire ve ayrıntılı bilgiye rastlanmaz. Tek tasvir oturlan odaya ilişkindir:

“Çifte tandırın ısıttığı, tabanı, sediri ve duvarları halılarla kaplıbüyük odada ağır başlı ama hazlarla yüklü iç arıtan bir hüznün ipek kanatlarını çırpılmaktadır.” (Buğra, 1973, s.68).

Bu mekan Mahmud Beğ’in Osman Bey’e gösterdiği dostluk ve güvenin somutlaştığı mekandır. Öyle ki Osman Bey’i teslim almaya gelen Al Zahid’e misafirlerini teslim etmeyerek Kayıların güvenini bir kez daha kazanır. Bu mekanda Mihal Kosses’in Osman Bey ve adamlarına olan hayranlığı bir kez daha artar.

“Devlet Ana” adlı romanda *İnönü*, mekanı Türklerin dostu olan Voyvoda Nurettin Bey idaresindedir. Voyvoda Türkler ile dost olmasına karşın Türklerin burada olması nedeniyle hisara baskın düzenlenmek istenir. Halk bunu erkenden haber alınca herkes dükkanını kapatıp evine çekilir. Türkler geldiklerinde şehri boş görürler. Diğer yandan durumu fark eden Mavro herkese haber verir. Bu mekanın avlusu üzerinde durulmuştur. Avlunun büyüklüğü ve mevkiisi yapılacak olan kavgayı haber vermek üzere önceden anlatılmıştır:

“Avlu cirit meydanı kadar büyüktü. Dört köşeydi. İki katlı Voyvoda konağı giriş kapısının tam karşısına düşüyor, üç yanı tek katlı ahırlar koğuşlar çeviriyordu. Bina gibi bunlar da kızıl taştan yontulmuştu. İznik Kalesi kadar güçlü görünüyordu.” (Tahir, 1967, s.362).

“İnönü’nün Voyvoda konağı kapısı, bir çalım, hisar kapısına benziyordu. Üstünde savunu için dişli korkuluk vardı.” (Tahir, 1967, s.373).

Buraya baskına gelenler Mavro’nun teslim edilmesini isteyince konağın önünde kavga çıkar. Kayılar kazanır. Aslında baskına gelenlerle birlikte olan Köse Mihal ve Osman Bey burada arkadaş olurlar.

“Kutlu Dağ” adlı romanda *İnönü*, Türklerin dostu olan İnönü Beyi tarafından idare edilir. Türkler burada İnönü Beyi’ni ziyarete gelirler. Ancak Eskişehir Beyi ve Köse Mihal burayı basıp Osman Bey’i istediğinde İnönü Bey’i onları teslim etmediğinden bu mekanda savaş çıkar. Türkler kazanır. Mihal teslim olur. Osman Bey onu bağışlar. İnönü hakkında ayrıntılı bir betimleme yoktur.

“Osmanoğulları” adlı romanda *İznik tekfurunun hisarı*, tekfurların Kayıların genişlemesi üzerine baş edemeyeceklerini fark edip yardım almak için gittikleri yerdir. Bu mekan Kayılar aleyhinde kurulan ittifakların daha da büyüdüğünü anlatmak için incelenmiştir..

“Osmanoğulları” adlı romanda *Karacahisar*, başta Rumların elindeyken geniş hazırlıklar sonucunda yapılan baskınlarla Kayıların eline geçmiştir. Karacahisar’ın önemi Osman Bey’in devlet olma fikrine ve bu fikir doğrultusunda giriştiği icraatlarına kaynaklık ve ev sahipliği etmiş olmasıdır. Osman Bey Karacahisar’ı fethettikten sonra beylik olmak için günleri saymaya başlamıştır. Diğer yandan Karacahisar’a kadı atamış olması da bu durumun göstergesidir. Karacahisar Kayılar tarafından alındıktan sonra hisarda büyük değişiklikler yapılmıştır. Yeni yapılar yapılmış hisar Türklerin rahatça yaşayabileceği bir bölge haline getirilmiştir. Bu imar faaliyetlerinin ve Kayıların hisarı ele geçirmesinin sosyolojik sonuçları romanda göz ardı edilmemiştir.

“Osman Bey bir taraftan Karacahisar’ı imar ettiriyor bir taraftan kasabanın sakinleri arasında din ve ırk farkı gözetmeden idaresini sağlıyordu. Kasabada kalan Rumlar daha iyi

bir hayata kavuşmuşlardı. İçlerinde fetihten memnun olanlar da vardı. İşleri güçleriyle meşgul oluyorlar üstelik tazyik de görmüyorlardı. İstedikleri zaman kimseye sormadan aşiret reisinin huzuruna çıkabiliyorlar, şikayetlerini ve dertlerini açıkça söyleyebiliyorlardı. Halbuki eskiden tekfur görmek bir mesele idi. Maiyet halkından şikayette bulunmak ise adeta yasak edilmişti. Karacahisar’da kurulan Pazar Eskişehir’e nazaran hem daha büyüktü hem daha kalabalık oluyordu. Pazar meydanı her hafta tacirlerle dolup boşalıyordu. Kütahya’nın en zengin tüccarları işlerini bu pazarda görüyorlar Bursalı dokumacılar kumaşlarına müşteri burada bulabiliyorlar, ta Taraklı’dan gelen kaşık ve tarak satıcıları mallarını Karacahisar’da uygun fiyatla satıyorlardı.” (Tülbentçi, 1949, s.414).

“Kutlu Dağ” adlı romanda *Karacahisar*, ayrıntılı planlar ve zor geçen bir savaştan sonra Türklere geçmiş olan eskiden tekfur tarafından idare edilen mekandır. Türkler burayı oldukça kayıp vererek fethederler ve bugüne kadar aldıkları en büyük ve merkezi yerdir. Bu nedenle Osman Bey’in devlet olma yolunda attığı önemli adımların kaynağı bu mekan olur. Osman Bey buraya Dursun Fakih’ı kadı ve subaşı tayin ederek devlet olma yolundaki iddiasını kanıtlar. Bu nedenle mekan oldukça önemli görülür. Pazarı ve içinde yaşayan insanların etkisiyle aşiretin büyümesine yardımcı olur.

“Burası Karacahisar’dı. Küçük bir meydanı dar sokakları vardı. Sokakta askerler dolaşıyor, kale burçlarında nöbetçiler geziniyordu. Tekfurun sarayı meydanın gerisindeydi. Dışarıda porsuk kenarında dağ yamaçlarında köyler bulunuyordu. Karacahisar pazarı pek canlı olurdu. Civardan develer ve katırlarla mal gelir, mal giderdi. Bu pazarda kızlar da oğlan çocuklar da satılırdı. Esirler bazen pek ucuza bazen pek pahalıya giderdi. kalenin dışındaki düzlükte çadırlar kurulur, meşaleler yanar, sabaha kadar çalgı sesleri dinmezdi.” (Büyükarkın,1979, s.185).

“Turgut Alp” adlı romanda *Karacahisar*, Kayıların fethedip yönetmeye başladığı yerdir. Aramis burada Prenses Meri’yi kaçıtır. Turgut Alp’i oyuna getirir ancak sonunda kız kurtulur. Türklerin kalesinden Turgut Alp’in sevdiği kızı kaçırmayı başarması Aramis’in ne kadar kurnaz olduğunu gösterir. Karacahisar’ı Dursun Fakih idare etmektedir.

“Çatı” adlı romanda *Karacahisar*, bir Türk yerleşim yeri olarak görülür. Kadı Dursun Fakih ve subaşı Rahman tarafından idare edilir. Kayılar burayı fethetmiş ve yerleşmişlerdir. Yoksulluktan ve Moğol tehdidinden kaçan Türkler Osman Bey’in himayesinde yaşamak için Karacahisar’a göç ederler. Burada onlara evler ve kullanacakları araziler verilir. Yeni yapılar yaptırılır ve bit Türk yerleşim merkezi olur. Osman Bey için bu mekanın önemi devlet olma yolunda attığı büyük adımlardan biri olmasıdır. Bu mekana kadı ve subaşı ataması önemlidir.

“Osmanoğulları” adlı romanda *Ulubat hisarı*, Kayıların fetih esnasında işbirliği yaptıkları tek hisar olarak görülür. Aslında Kite hisarını hedef alan Osman Bey buraya sığınan Kite tekfurunu Ulubat tekfuru ile yaptığı anlaşma sonucunda teslim alarak Kite’yi fetheder. Osman Bey Kite tekfurunu teslim ettiği takdirde Ulubat köprüsünü geçmeyeceğine dair söz verir. Bu durum Osman Bey’in çevre tekfurular üzerindeki etkisinin ve hakimiyetinin somut kanıtıdır.

“Mutemet adamlarından ikisini Osman Bey’in karargahına gönderdi. Cenge devamdan vazgeçmelerini rica etti. Ulubat köprüsüne bir daha gelmemek şartıyla Kite Beyi’ni teslim amade olduğunu bildirdi.” (Tülbentçi, 1949, s. 673)

“Osmancık” adlı romanda *Harman Kaya*, Mihal Koses tarafından idare edilen hisardır. Türkler ile başından beri dost olan Mihal Koses’in hisarına Kayılar sık gelmezler ancak Aya Nikola’nın bu hisara ve Mihal Koses’e baskın yapacağını haber alan Osman Bey adamlarını baskını engelleyip Mihal Koses’i korumaları için gönderir. Hisar hakkında bilgi verilmez.

“Turgut Alp “adlı romanda *Harmankaya*, Türklerin yakın dostu olan Köse Mihal tarafından idare edilir. Bu mekan Türklerin oldukça güvendiği mekanlardandır. Aramis kaçtığında buraya sığınamayacağını bilir çünkü burası Türklerin dostudur. Köse Mihal’in emriyle buraya gelen bütün Türkler saat ve gün fark etmeksizin girme iznine sahiptir. Harmankaya’da yapılan düğüne de Türkler birçok hediye ile gelir ve baş misafir olurlar. Aslında tekfuruların planı Osman Gazi’yi öldürmek olsa da burada aradıkları fırsatı yakalayamazlar. Bu durum bu mekanın Türkler için güvenli olduğunu gösterir. Orhan Bey ve Holofira birbirlerini ilk burada görüşüp aşık olurlar.

“Osmancık” adlı romanda *Bilecik hisarı*, Osman Bey ve tekfurun Kulacahisar fethinin sonuçları konusunda konuşup işbirliği yaptığı mekandır. Romanda hisar hakkında ayrıntılı bilgiye rastlanmaz. Bilecik Kayıların göç zamanı değerli eşyalarını dönüşte almak üzere emanet bıraktıkları yerdir. Burayı Bilecik tekfurunun düğünü için Çakırpınarı’nda olmasını fırsat bilen Kayılar ele geçirmiştir.

“Devlet Ana” adlı romanda *Bilecik*, başlarda Türklerin dostudur ve Kayılar göçe çıkarken emanetlerini bu kaleye bırakırlar. Tekfurun Lotüs ile evleneceği düğün gününde Kayılar kendilerine tuzak kurulduğunu anlayınca düğün yerinde düğünü bozarlar ve Bilecik’i alırlar.

“Osmancık” adlı romanda *Kulacahisar*, Harlak ilerisinde bulunan bir hisardır ve Aya Nikola için stratejik yerlerdendir. Bu nedenle Kayılar burayı alıp Harlak sakinlerine verirler.

“Kutlu Dağ” adlı romanda *Kulaca Hisar* fethedilen mekanlardandır. Orhan Bey’in Bey olarak aldığı ilk zafer olduğundan kendisi için oldukça önemli olan bu mekan Tekfur Nikola’ya gözdağı verilmek için kullanılır:

“Kulaca Hisar İnegöl’e çok yakındı. Emir Dağı eteklerinde küçük bir kaleydi.”
(Büyükarkın,1979, s.113)

“Çatı” adlı romanda *Atros hisarı*, Kendigelen Kız’ın ve Aryetta’nın babası tekfurun idare ettiği hisardır. Tekfur hastayken Kumral Dede Rahman’a Aryetta’yı istiyorsa burayı almasını söyler. Burası Aryetta’nın yardımı ile fethedilir.

4.2.2.2.8. Tekke ve Ocak

“Devlet Ana” adlı romanda *Şeyh Edebalı'nın İtburnu'ndaki tekkesi*, Osman Bey'in Bala Hatun'u görüp aşık olduğu ve devlet kuracağını müjdeleyen rüyayı gördüğü mekandır:

“Ünlü Ahi Şeyhi Edebalı'nın İtburnu'ndaki tekkesi yüksekten bakılırsa bir su geçidini kesmek için düze yapılmış, güçlü bir hisara benziyor, iç avluların duvarla bölünmesi bu benzerliği artırıyordu. Tekke buraya kurulurken herhangi bir saldırıda imdat yetişene kadar dayanma hesapları da hiç yapılmamış değildi. Küçük bir dere kalın dış duvarların altındaki demir parmaklıklı mazgallardan geçip bütün avluları dolaştıktan sonra Sarısu'ya karışmaktaydı. Çevresinde birkaç derviş evi, ekilmiş topraklar, meyvalıklar, bağlar vardı. Salt tekkede barınanların kadın erkek, çoluk çocuk elli kişiyi bulduğunu biliniyordu.” (Tahir, 1967, s.180).

“Osman Gazi” adlı romanda *Şeyh Edebalı'nın tekkesi*, ailesi ile birlikte yaşadığı yerdir. Müritleri ile de burada ders yapar. Konuklarını burada ağırlar. Burası bahçeli büyük bir yerdir. Osman Bey beylik alameti sayılacak rüyasını burada görür. Bala Hatun'u istemek için buraya birden fazla kez gelir. Şeyh Edebalı ona kızı burada verir.

“Kutlu Dağ” adlı romanda *Şeyh Edebalı'nın İtburnu'ndaki tekkesi*, Osman Bey'in Bala Hatun'u görüp aşık olduğu yerdir:

“Şeyh Edebalı'nın tekkesi İtburnu köyünün biraz ilerisindeydi. Orada bir ırmak akıyordu serin serin.” (Büyükarkın,1979, s.42).

“O ırmak hep akıyordu şırl şırl çeşmenin önündeki söğütler hafif hafif sallanıyordu. Serin bir rüzgar esiyordu, yeni kazılmış gibi üzerine kekik serpilmiş gibi taze toprak kokularını getiriyordu önlerine.” (Büyükarkın,1979, s.43).

Kızı istemek için görücüleri de buraya yollar. Diğer yandan bu tekke birçok alim ve insana misafirhane görevi görür. Şeyh Edebalı bir zaman sonra burayı eşkişehir Beyi'nin baskıları nedeniyle terk eder ve Kayı topraklarına göçer:

“Şeyh Edebalı’yi Bilecik’e yakın söğüt ağaçları arasında bir dere kenarına ev yapıp yerleştirdiler. Kızı ve müritleriyle orada oturmak istemişti. Bir uçtan diğer uca gitmişti böylece.” (Büyükarkın,1979, s.53).

“Şeyh Edebalı’nın tekkesi bir dere kenarındaydı. Orada da söğütler vardı. Bir su akıyordu incecik.” (Büyükarkın,1979, s.93).

“Çatı” adlı romanda *Şeyh Edebalı tekkesi*, Osman Bey’in hürmet göstermek ve öğüt almak için uğradığı yerdir. Edebalı bölgenin en kutlu şeyhi sayıldığından herkes bu mekana saygı gösterir. Anadolu’nun her yerinden şeyh ve dervişlerin buraya gelip Şeyh Edebalı’yi ziyaret ettiği görülür. Burada Edebalı müritleri ve ailesi ile birlikte yaşar.

“Konak” adlı romanda *Şeyh Edebalı’nın İtburnu’ndaki tekkesi*, dönemin önde gelen derviş ve şeyhlerinin toplantı mekanıdır. Selçuklu Devleti’nin durumunu iyi görmeyen şeyh ve dervişler burada bira raya gelip bir yol çizmek isterler. Birçok kişi burada toplanıp konuşurlar ve Türkleri başına Osman Bey’in geçmesine karar verirler. Bu durumun yaratacağı dezavantajların kaldırılması için el birliği ile çalışmaya, her yerde rivayetler yaymaya anlaşılırlar. Edebalı burada kızını ona vererek hürmet arttıracığını söyler. Bu nedenle bu mekan romanda Türklerin kaderinin belirlendiği mekan denilebilir. Rüya rivayeti ve Osman Bey’in Malhun Hatun ile evlenmesi, Osman Bey’in Bey olmasını ve daha sonrasında devlet olmasını sağlar.

“Çatı” adlı romanda *Kumral Dede’nin ocağı*, Kayıların dostu mekanlardandır. Bilhassa Rahman dertleşmek için sık sık buraya gelir. Kimsesi olmayan kadınlar buraya sığınır. Osman Bey’ büyük hürmet edildiğinden bu mekan Osman Bey için güvenilirdir. Buraya gelen haberler hemen Osman Bey’e gönderilir. Mekan Türklerin dostu olduğu için Türklerin düşmanları tarafından hedef alınır.

“Konak” adlı romanda *Kumral Dede'nin ocağı*, birçok insanın içinde yaşadığı bir mekandır. Söğüt'e oldukça yakındır. Kumral yol arkadaşları ile birlikte burayı buradaki kalıntılara yerleşir, yeni yapılar ve gereçler inşa eder ve yerleşir. Zamanla onlara birçok kişi katılır. Atros tekfurunun kızı buraya sığınır. Osman Bey yaralıyken buraya getirilip iyileştirilir. Rahman Aryetta'yı burada görüp aşık olur. Zamanla ocak daha da büyür. Kumral Dede Osman Bey'e yaptığı iyilik karşısında Bey olduğunda bu bölgeyi kullanmaları için kendisine vermesini ister:

“Dülger Ermeni Gediği'nin ardındaki ormana dalalıberi pek az göründü ortalıkta. Görüldüğü zaman Kumral Dede'ye öyle bir saban yaptı ki ne ağacını ne şeklini bu yanlarda kimse görmemişti.” (Sepetçioğlu, 1973, s.122).

“Ve Kumral Dede'yi; Kumral Dede'nin getirip ektiği gülleri, menevşeleri, Yesi buğdaylarını, kayısılarını... Yesi pamuğunu... geleni gideni daha da artmağa başladı Ermeni Gediği'ndeki bu koca yapı kalıntısının.” (Sepetçioğlu, 1973, s.122).

4.2.2.2.9. Zindan

“Osmanoğulları” adlı romanda Turgut Alp ve Abdurrahman Rumlar tarafından esir alınarak *Bilecik zindamına* atılırlar. Buranın Bilecik zindanı olduğunu Abdurrahman anlar:

“ ‘Şimdi neredeyiz acaba?’ Abdurrahman güldü. ‘Bunda bilinmeyecek ne var. Bilecik kalesindeyiz. Kanlı Dönemeç'ten buraya bir saatte geldik. Bu mıntıkada başka hisar yok ki.’” (Tülbentçi, 1949, s.97).

Bilecik kalesinin zindanı hakkında yapılan kısa betimleme esir alanların esirleri öldürmek istemediklerini, canlı halde kullanmak istediklerini göstermek için yapılmıştır. Bu bilgi roman kişilerinden Abdurrahman'ın ağzından verilir.:

“Duvardaki ufak yağ kandili odayı hafifçe aydınlatıyordu. Tavan oldukça yüksekti. Demir parmaklıklı bir tepe penceresi de vardı. Köşede yan yana konmuş iki sedir duruyordu. Üstlerine bir de battaniye örtülmüştü. “Abdurrahman: ‘Yine insafli adamlarmış’ dedi ‘Bizi düşünmüşler. İsteselerdi taş üstünde de yatırırlardı. Bu bizi öldürmeyeceklerine bir delildir.’” (Tülbentçi, 1949, s.97).

“Turgut Alp “adlı romanda, Turgut Alp ve Saltuk Alp kendilerine pusu kuran Aramis’i takip ederken Aramis’in tuzağına düşer, Bilecik komutanı tarafından yakalanarak *Bilecik zindanına* atılırlar:

“Belki yüzüncü defa gözü tepedeki demir parmaklıklı küçücük pencereye gitti. Pencere o kadar küçüktü ki bir kedi bile zor sığardı. Öyleyken adamlar yine de işlerini sağlama bağlamışlar, iki demir koymuşlardı.” (Bahadıroğlu, 1981, s.258)

4.2.2.2.10. Hamam

“Çatı” adlı romanda *Kumral Dede’nin ocağındaki hamam*, insanlara nasihat verilen ve dertleşilen yer olarak görülür. Buraya yıkanmaya gelenler düşünceleriyle baş başa kaldıklarından sorgulamalar yaparlar. Kumral Dede bazen bu misafirleri ziyaret edip onlarla dertleşir. Hamam herkesin eşit olduğu ve sırların dışarıya çıkamayacağı güvenli bir mekandır:

“Hamam burası. Soyunuk insanlar birdir; ayrıcalıklar dışarda kaldı ne işe yarayacaksa...” (Sepetçioğlu, 1974, s.77).

“Terlemeselerdi o bedenler o kiri dökemezlerdi; kir kir üstüne binerdi; kir kir üstüne binince de beden soluksuz kalırdı, kokardı, ölürdü. Hamama geldiğine göre terlemelisin Rahman oğul... hem dışından hem içinden...” (Sepetçioğlu, 1974, s. 79).

SONUÇ

Tarihî roman yazarları, eserlerinin hazırlık aşamasında tarih biliminin metotlarına ve yöntemlerine üst düzeyde aşina olmalıdır. Konusunu tarihten alan bu eserlerin tarihî gerçekliklerle olan ilişkisi ve bu gerçeklikleri ele alma şekli romandaki inandırıcılığı büyük oranda etkiler. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu esas alan romanların da hazırlık aşamalarında ayrıntılı ön araştırmalar yapılması gerekmektedir. Bilhassa bu dönemi aktaran ilk dönem Osmanlı kaynakları, Bizans kaynakları, Selçuklu kaynakları ve bu kaynaklar üzerine yapılan araştırmalar arasında kesin birlik ve uzlaşmalar görülmediğinden bu dönemi esas alacak tarihî romanların hazırlık aşamasının titiz ve özenli tutulması gerekir. Kaynakların ve araştırmaların arasında oluşan çelişme ve farklılaşmalar roman yazarlarını zorunlu olarak bir seçme işlemine iter. Yazarlar ise dünya görüşleri, ideolojileri ve amaçlarının nitelikleri doğrultusunda bu kaynaklardan kendine en uygun olanı romanının ana malzemesi yapar. Kimi romanların tek kaynak üzerinde yoğunlaşması kimi romanların ise birden fazla kaynaktan yer yer faydalanması da bu öznel seçim işleminin bir sonucudur.

Çalışmada sekiz eser bulunmaktadır. Bu eserler yazılış sıralarına göre Feridun Fazıl Tülbençi tarafından kaleme alınan “Osmanoğulları” (1949), Kemal Tahir tarafından kaleme alınan “Devlet Ana” (1967), Cavit Erşen tarafından kaleme alınan “Osman Gazi” (1972), Tarık Buğra tarafından kaleme alınan “Osmancık” (1973,) Mustafa Necati Sepetçioğlu tarafından kaleme alınan “Konak” (1973) ve “Çatı” (1974), Bekir Büyükarkın tarafından kaleme alınan “Kutlu Dağ” (1979) ve Yavuz Bahadıroğlu tarafından kaleme alınan “Turgut Alp” (1981) adlı romanlardır. Bu romanların başlıca ortaklığı Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini konu almalarıdır. Ayrıca romanlarda bu dönemde etkili olmuş kişilerin ayrıntılı şekilde aktarıldığı, dönemin siyasi ve askeri vakalarının geçtiği mekanların önemli görülen özellikleri ile tasvir edildiği, tarihlerin çoğu zaman işaretlendiği görülmüştür. Bu eserlerde Ertuğrul Bey'in Söğüt bölgesine yerleşmesi, Osman Bey'in bey olması ve bu süreçte yaptığı siyasi ve askeri faaliyetler, Osman Bey'in ve yanındakilerin aşk ve evlilik ilişkileri, dönemin siyasi politikaları çevresinde tekfurlar, sancak beyleri, imparatorlar ve sultanların ilişkileri incelenmiştir.

Feridun Fazıl Tülbençi'nin “Osmanoğulları” adlı romanında Ertuğrul Bey'in Anadolu'ya gelişinden Osman Bey'in ölümüne dek süren siyasi ve askeri olaylar kesin tarih ve yer

işaretlemeleri ile incelenmiştir. Yazarın yer yer dipnotlarla açıklamalar yaptığı, kaynak gösterdiği yahut tarihleri işaretlediği görülür. Bu eser kişilerin çarpık aşk ilişkilerine de yer vermesiyle dikkat çeker. Sadece Osman Bey'in aşiretinin değil Anadolu'daki diğer beyliklerin, Selçuklu Devleti'nin, Bizans Devleti'nin, bölgedeki tekfurların ve İlhanlı Devleti'nin durumunu izlemek mümkündür. Romanın oldukça geniş kapsamlı ve ayrıntılı bir çalışma sonucu kaleme alındığı tespit edilmiştir. Diğer romanlardan daha hacimli olan bu romandaki olayların ve düğümlerin de diğerlerinden oldukça fazla olduğu dikkat çeker. Romanın tarihî verileri kullanarak kurgulanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak romancı sıklıkla tarihî veriler arasında bir seçme işlemi gerçekleştirmiş ve bu işlemlerin bir kısmını dipnotlarda açıklamıştır. Roman tekniğine uygun olmayan bu yöntem eseri kusurlu bir hale getirir. Ayrıca romanda aktarılan durumların da tarihî gerçekliklerle yer yer çelişmiş olması romanın tarihî bilgi aktarımı yapmakta kullanılamayacağı sonucuna ulaşılmamasını sağlamıştır. Son tahlilde eser hem romanların hem de tarihî kaynakların özelliklerine uymamaktadır.

Kemal Tahir'in "Devlet Ana" adlı romanının Osmanlı'nın kuruluş döneminde meydana gelen siyasi ve askeri faaliyetleri yer yer konu almasının yanında farklı düğümlere de sahip olduğu anlaşılmıştır. Romanın asıl kahramanının Osman Bey olmaması bu romanın dönemin sosyal mevzularına eğilmeyi tercih ettiğini gösterir. Romanda asıl düşmanın Osman Bey'in aşiretinin düşmanlarından ziyade Bizanslı bir şövalye olması dikkat çeker. Romanda dönemin siyasi olaylarının yanısıra sosyal yaşayışa, dervişlik-ozanlık gibi önemli unsurlara, aile ilişkilerine, ekonomik konulara ve geçim sıkıntılarına, bölgedeki farklı etnik ve din unsurundan kişilerin ilişkilerine, ahlak anlayışlarına ve bu konuda çarpıklıklara dikkat çekilir. Tarihî kaynaklardan alınan bilgiler romancının menfaat ve hedefleri doğrultusunda bir elemenden geçirilmiştir. Bu eleme sonucunda romancı verileri, kurguyu desteklemek için kullanarak yeni bir evren yaratmıştır. Roman konusunu tarihten alan kurgu bir yapıya sahiptir. Kurguda Osmanlı Devleti'nin kuruluş konularından ziyade dönemin sosyokültürel yapısı öne çıkarılmıştır. Bu nedenlerle romanın Osman Bey'in siyasi, askeri dehasını övmek ve hükümdarlığını meşrulaştırmaktan, kuruluş sürecini aktarmaktan ziyade dönemin sosyal konularına ayna tutmayı amaçladığı görülür. Ancak bu amaca ulaşmak zordur. Kaynakların yetersizliği ve çelişkili durumları düşünüldüğünde romancının kaynaklarda bu sosyokültürel verilere doğrudan ulaşması mümkün değildir. Romancı tarihî kaynakların boş bıraktığı yerleri özgürce doldurmuştur.

Cavit Ersen'in "Osman Gazi" adlı romanının belli amaç ve idealler doğrultusunda kaleme alındığını kesin şekilde anlaşılmıştır. Yazarın Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatmak için romanı kaleme aldığı ön sözde belirtilmiştir. Diğer yandan yazarın sanat anlayışının görüldüğü bu ön sözde, yazarın bugünün sorunlarını tarihten aldığı güçle söndüreceğine inanması, bu romanı ahlak ve fazileti tedavi etmek, gelişen yeni nesle yol göstermek amacıyla yazdığını belirtmesi önemlidir. Ayrıca yazar anlattığı bilgilerin inandırıcılığını desteklemek için faydalandığı altı farklı kaynağı işaret etmiştir. Romanın da bu amaca uygun olarak sık sık geriye atlamalarla Türk tarihinden bilgiler aktardığı görülür. Ne var ki bu romanda yazarın amacı tarihî verileri kullanarak faydalı olmakken yazar bunu bilhassa Osman Bey'in şahsiyetini prototip haline getirmek ve onu övmek yollarıyla yapmaya çalışmıştır. Kullanılan tarihî bilgi ve veriler romanda pasif durumda kalırken Osman Bey'in karakteristik özellikleri tipeştirilerek yazarın istediği özellikler ile donatılmış ve büyük övgülerle okuyucuya aktarılmıştır. Burada yazarın ön sözü ile ters düştüğü tespit edilmiştir. Nitekim ön sözde tarihten alınan güç ile ileriye bakılması gerektiğini söyleyen yazarın romanında bunun aksine yarattığı tiplerden güç alınmasını öne çıkardığı dikkat çekmiştir. Tarihî gerçeklikler ve veriler yazar için fon olmaktan ileri gidememiştir.

Tarik Buğra'nın "Osmancık" adlı romanı bilinç akışının görüldüğü tek romandır. Roman Osman Bey'in ölüm döşeginde çocukluğundan itibaren yaşadıklarını hatırlamasından ibarettir. Roman Osmancık olarak anılan bir çocuğun Osman Gazi Han'a dönüşümünü ele alır. Romanda siyasi ve askeri faaliyetler, politik durumlar işlense de dikkat çeken asıl husus Osman Bey'in ruhsal gelişimidir. Onun çocukluğu, gençliği romanda ayrıntılı olarak gösterilirken büyüklerinden ve hocalarından öğrendiklerini geliştirdiği ve psikolojik olarak güçlendiği, karar alma yeteneğinin ve karakteristik özelliklerinin değiştiği gözlemlenir. Osman roman boyunca iyi bir yönetici olma yolunda adım adım ilerler. Bu gelişme ve değişimlerin açıkça işlenmesi yazarın tarih biliminden çok psikoloji biliminden faydalandığı önerisini güçlendirir. Nitekim romanda dikkat çeken asıl tarihî unsurlardan biri de –sonrasında doğru olmadığı ortaya çıkan- Osman Bey'in kendisini Süleymanşah soyundan gösterdiği Aşıkpaşazade rivayetini doğrudan aktarmış olmasıdır. Bu rivayetin doğrudan aktarılmış olmasının romanı gerçekliğe yaklaştıracığı düşünülmüştür. Zira romanın bir tarihî kaynaktan okuyucuya sezdirmeden doğrudan alıntı yapmış olması roman tekniği açısından oldukça başarılıdır. Ancak bahsedilen tarihî verinin, son çalışmalar ışığında doğru olmadığı kesin şekilde kabul edilmiş olması roman için büyük bir aksilik durumuna gelmiştir. Tarihî verilerin değişebilir olması hasebiyle "Osmancık" romanı önceleri gerçekliğe yakın görülürken son çalışmalar ışığında yanlış tarihî veriler taşıyan kurgu bir roman haline

gelmiştir. Son tahlilde tarihî verilere dayanan bir romanın bunu kesin şekilde yapamayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Değişebilen veriler, tarihî romanın gerçekliğini her an değiştirebilecek önemli bir değişkendir.

Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun “Konak” ve “Çatı” adlı romanları birbirinin devamı olan iki romandır. “Konak” adlı roman Karacahisar fethinin hazırlıkları ile biterken “Çatı” adlı romanın bu fethin hemen sonrasında başladığı görülür. Bu romanlar Osman Bey dışında başkahraman bulundurması, dönemin ilim adamları ve alimlerinden özenle bahsetmesi, kişilerin ruh hallerini, bunalımlarını işlemesi, halk inanış ve hikayelerine yer vermesi, kadını toplum içinde göstermesi romanları salt siyasi-askeri faaliyetlerin incelendiği romanlar olmaktan çıkarmıştır. “Konak” adlı romanda Osman Bey'in soyu ile alakalı tartışmalara rastlamak mümkünken “Çatı” adlı romanda ise Osman Bey'in dahili ve harici düşmanları dikkat çeker. Romanın yer yer yanlış tarihlendirmeler vermesi, kişi kurgularında hata yapmış olması romancının dünya görüşüyle doğrudan alakalıdır. Öyle ki romancı çizdiği Osman Bey tipine zarar vermemek için bu gerçekliği kurgulamıştır. Bahsedilen bu ve benzeri durumlar romanın, tarihî verileri romanın hedefleri doğrultusunda kurguladığı sonucunu desteklemiştir.

Bekir Büyükarkın'ın “Kutlu Dağ” adlı romanında ise en önemli unsurun aşk olduğu görülür. Bu romanda savaşçı olmayı reddederek alim olmayı seçen bir genç ve daha önce aynı durumu tecrübe etmiş bir yaşlının ilişkisi üzerinde durur. Ayrıca dönemin siyasi ve askeri olayları romanda yerini bulur. Romandaki en önemli unsurlardan biri de asıl düşman unsurunun Bizans değil Moğollar olmasıdır. Bilhassa Tankut Alp çevresinde Moğol unsurunun beylikler üzerindeki etkisi hissettirilir. Ayrıca romanda kadınlar öne çıkarılır. Savaşçı olmak yerine alim olmayı seçen bir erkek kahraman, bu kahramana karşıt güç olarak görünen güçlü bir kadın kahraman, bu sebeplerle uzaklaşan aşıklar, Moğolların etkisinin yoğun gösterilmesi “Kutlu Dağ” adlı romanı “Devlet Ana” romanına yaklaştırmıştır. Bu romanda tarih anlatıcılığı görevini üstlenen bir kahramanın olması da dikkat çeker. Romanın öne çıkan konusunun aşk olması romanı tarihî gerçeklikten uzaklaştırmıştır. Roman tarihî verileri fon olarak kullanarak yeni bir kurgu evren yaratmıştır. Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecinde meydana gelen belli başlı siyasi ve askeri faaliyetler kurulan bu yeni evreni pekiştirmiştir.

Yavuz Bahadıroğlu'nun "Turgut Alp" adlı romanı incelenen romanlar arasında kurguya en çok yaklaşmış olandır. Büyük fetihler haricinde romanın Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecini derinden etkileyen faaliyetlere yer vermeyerek Osman Bey'in silah arkadaşlarından birinin maceralarını konu edindiği görülür. Bu romanda Osman Bey'in silah arkadaşı olan Turgut Alp'in karşısına Bizanslı bir karşıt güç koyulur ve roman bu iki kişinin arasındaki mücadeleden meydana gelir. Roman genel olarak iyi ve kötünün birbirini kovalaması ve alt etmeye çalışması üzerinde durur. Osmanlı Devleti'nin kuruluş sürecinde meydana gelen belli başlı olaylar bu romanın fonunu oluşturur. Romancı bu dönemden ve dönemin kişilerinden ilham alarak romanını kurmuştur. Roman bahsedilen dönemde geçer ancak tarihî verileri büyük oranda göz ardı etmiştir.

İncelenen sekiz romanda tarihî gerçekliklerin ele alınış şekillerinde farklılaşmalar olduğu tespit edilmiştir. Romanlara kaynaklık eden tarihî verilerin hiçbirinin çağdaş kaynak olmadığı bilinmektedir. Bu kaynakların belli amaçlar doğrultusunda sonradan üretildiğinin çalışma boyunca sık sık üzerinde durulmuştur. Bu üretim işleminin de tıpkı romanlardaki gibi bir kurgu olduğu önerisi kabul etmiştir. Nitekim tarihî roman yazarları tarihten aldıkları verileri işlemeyi seçmişlerdir. İlk dönem Osmanlı kaynaklarında da benzer bir işleme yöntemi kullanıldığı verisi bilhassa İnalıcık'ın çalışmalarının sonucunda elde edilmiştir. Bu durum tarihî kaynakların da bir seçme işleminden geçtiği sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır. Romanların yaptığı ise bu seçme işlemine bir yenisini daha eklemektir. Bu durumda zaten kurgulanmış olan verilerin bir kere de yazar elinde kurgulandığı düşünölmektedir. Bu durum romanların arasındaki farklılaşmayı olduğu kadar kaynaklar arasındaki farklılaşmayı da açıklar niteliktedir. İnalıcık'ın çalışmaları; bu kaynakların tamamen doğru kabul edilemeyeceği yahut tamamen reddedilemeyeceği tezi üzerinde durur. Benzer bir duruma ise romanlarda da rastlamak mümkündür. Romandaki tarihî verilerin hepsini reddetmek mümkün olmadığı gibi kabul etmek de olanaklı değildir. Bu durum romanlar ile tarihî verileri birbirine yaklaştırmış ancak bu yaklaşmanın tarihsel gerçeklerden hala uzak olduğu ihtimali dikkat çekmiştir. Son tahlilde romanların, tarihî verileri kaynaklardan aldıktan sonra kimi zaman yer yer eklemeler yaparak kullandığı kimi zaman ise bu olaylardan yola çıkarak kurmaca oluşturduğu anlaşılmıştır. Osman Bey ve ailesi tüm romanlarda görülür. Bu durumda "Osmanoğulları", "Osman Gazi", "Osmancık", adlı romanların tarihî verilere yer yer ekleme yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu romanlarda, tarihî olaylar eklemeler yapılarak aktarılmıştır. Ancak karakterizasyon aşamasında bu romanların büyük oranda kurgulandığı tespit edilmiştir. Bu kurgulamanın sebebinin kaynaklardaki sorunlar olduğu tahmin edilmektedir. Yazar tarihin boş bıraktığı satırları özgürce doldurmuştur. Kaynaklardaki

verilerin zengin ve tutarlı olması halinde bu karakterizasyonda farklılıklar görülebileceği düşünülmektedir. Bu eserlerde yazarların okuyucuya tarih bilinci aşlamaya çalıştığı anlaşılmıştır. “Osmancık” adlı romanda bu durum daha yumuşak geçişlerle görülse de Aşıkpaşazade rivayetlerini doğrudan alıntılması bu sonuca ulaşılmasında önemli bir veri oluşturmuştur. “Devlet Ana”, “Konak”, “Çatı”, “Kutlu Dağ” ve “Turgut Alp” adlı romanların ise tarihî verilerden esinlenerek yeni bir kurmaca yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eserlerin adlandırılışlarında ise farklı unsurlardan yardım alınmakla birlikte genel olarak kişiler üzerinden adlandırılmaya gidildiği görülmüştür. “Osmanoğulları”, “Osmancık” ve “Osman Gazi” romanları doğrudan Osman Bey’in adını almış romanlardır. Diğer yandan “Turgut Alp” adlı roman, Osman Bey’in silah arkadaşı ve romanın başkahramanı olan Turgut Alp’in adını taşımaktadır. “Devlet Ana” adlı roman ise adını kişilerden biri olan Bacıbey’den alır. Bu kadın roman boyunca önemli etkisi olmuş kurgu kişilerdendir. Onun cesareti, sadakatinden ilhamla romana adı verilmiştir. Romanda kendisinden “Devlet Hatun” olarak bahsedildiği de görülür. Romanın kurgu kişilerden birinin adını almış olması da gerçeklik ile ilişkisine zarar vermiştir. “Kutlu Dağ” romanı adını bir mekandan almaktadır. Eski bir Türk hikayesinin efsanevi dağı olan bu dağın hikayesi romanda anlatılmış ve sık sık çağrışımlarla hatırlatılarak canlı tutulmuştur. Bu mekana birçok anlam yüklenmiş ve Türklerin törelerinden ayrılarak bozulması ve dağılması bu dağın hikayesine telmihle hissettirilmiştir. Bu durum yazarın milliyetçi hassasiyetlerle romanını yazdığı sonucuna ulaşılmasında önemli bir veridir. Romancının milli romantizm düşüncesiyle geçmişin kötü günlerinden ders, güzel günlerinden güç almayı öğütlediği görülmüştür. Bu durumda romanın tarihî gerçeklikleri kurgulamak durumunda kalması doğaldır. “Çatı” ve “Konak” adlı romanlar isimlendirilirken olaylar ve bu olayların önemi üzerinde durulmuştur. Osman Bey’in aşiretten devlet olmaya giden yolu “konak” ve “çatı” imgeleriyle metaforlaştırılmıştır. “Konak” romanında göç eden aşiretler gelerek Söğüt’te konaklar ve buraya yerleşirler. Bölgenin sık göç alması, Karacahisar’ın fethedilerek göç edip gelenlerin buraya yerleştirilmesi ise “çatı” metaforuyla anlatılmaya çalışılmıştır.

Romanlardaki bakıldığında hepsinin genel hatları ile aynı büyük olayları ele aldığı ancak bu olayların işlenişinde kurgunun işin içine girdiği görülmüştür. Karacahisar fethine tüm romanlarda rastlanmasına rağmen bu fethin meydana gelme şekli ve tarihi, romanlarda değişiklik gösterir. Bu durum kaynakların kendi arasında gösterdiği uyumsuzluklara, romancının tüm kaynakları görmeden bir yargıya varmış olmasına yahut tüm kaynakları görerek bir seçme

işlemi yapmış olmasına bağlanmıştır. Aynı durum Osman Bey'in tarihî kaynaklarda yer alan rüyasında da görülür. Osman Bey'in bir rüya gördüğü romanlarda ve kaynaklarda sabit olan bilgilerdendir. Ancak bu rüyanın ayrıntılarının romanlarda farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu durumun esas sebebi, bilimsel bir nitelik taşıyamayacak olan inanışlarımızdan rüya motifinin tarihî kaynaklara sirayet etmiş olması ve romancılar için elverişli bir malzeme haline gelmiş olmasıdır. Osman'ın aşiretinin bağımsızlığı durumu da romanlardaki vakaların önemlilerinden olarak görülmüştür. Romanların bahsettiği dönem düşünüldüğünde bir aşiretin bağımsız hale gelmesi ve devletleşmeye başlaması için kesin bir hareketten ziyade bazı faaliyetlerine bakılması gerekmektedir. Bilhassa İnalçık'ın çalışmalarına dayanarak bir fetih ya da bir savaşın beylik bağımsızlığı kazandırmayacağı görüşü üzerinde durarak romanlar incelenmiştir. İnalçık'a göre bu bağımsızlık ancak yabancı bir devletin bu aşireti tanıması ile meydana gelmektedir ki Osmanlı Devleti için bu tarih 1302 Bafeos Savaşı olarak işaret edilmiştir. Romanlarda Osman Bey'in bağımsızlığı sık sık dillendirdiği aktarılmıştır. Kimi zaman Osman Bey bağımsızlığını duyurmuş, kimi zaman bu bağımsızlık Selçuklu sultanı eliyle verilmiş kimi zaman ise silah arkadaşlarına direnen Osman Bey bağımsızlık adımı atmamıştır. Ancak romanlarda Karacahisar fethinden sonra Osman Bey'in attığı adımlar onun devletleşmesine yorulmuştur. Bafeos zaferinin görüldüğü romanlarda ise bu savaş bağımsızlık adımlarından biri olarak değerlendirilmemiştir. Bu durum son çalışmalar ışığında edinilen bilgilerle romanların bilhassa aşiretin bağımsızlığını kazanması konusundaki anlatılarının, tarihsel gerçekliklerden tamamen kopuk durumda kaldığını göstermiştir. Bu durumun başlıca sebebi ilk dönem Osmanlı kaynaklıklarındaki eksiklik ve çelişmelere bağlanabileceği kadar tarihî verilerin değişebilirliğine de bağlanmalıdır. Anlaşılır ki tarihî verilerin değişimi ve yeni bilgilerin gün yüzüne çıkması romanları büyük oranda etkileyecek kuvvete sahiptir. Keza bu çalışmalardan önce romanlar tarihî gerçekliğe yakın sayılırken son veriler ışığında bu yakınlık ortadan kalkmıştır.

Romanlarda roman kişileri tarihî gerçekliklerine göre gruplandığında romanların genel çoğunluğunun tarihî gerçekliğe sahip kişilerden meydana geldiği görülmüştür. "Osmanoğulları" adlı romandaki 68 kişinin 44 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 24 tanesinin kurgu, "Devlet Ana" adlı romandaki 47 kişinin 13 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 34 tanesinin kurgu, "Osman Gazi" adlı romandaki 31 kişinin 22 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 9 tanesinin kurgu, "Osmancık" adlı romandaki 43 kişinin 31 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 12 tanesinin kurgu, "Konak" adlı romandaki 41 kişinin 28 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 13 tanesinin kurgu, "Çatı" adlı romandaki 35 kişinin 15 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 20 tanesinin kurgu, "Kutlu Dağ" adlı romandaki 47 kişinin 23 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 24 tanesinin kurgu ve "Turgut Alp"

adlı romandaki 39 kişinin 20 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 19 tanesinin kurgu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son tahlilde incelenen 351 kişinin 196 tanesinin tarihî gerçekliğe sahip 155 tanesinin kurgu kişiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Romanların tarihî gerçeklikleri aktardıkları iddiası göz önüne alındığında bu oranlar normaldir. Romancı doğal olarak güvenilirliğini kanıtlamak için kişilerini tarihten seçmiştir. Ancak tarihî gerçekliğe sahip kişilerin de sıklıkla tarihten ilham alınarak kurgulandığı tespit edilmiştir. Nitekim diğer romanlarda ve tarihî verilerde Ertuğrul Bey’in çağdaşı olan ve onun ölümünden sonra Osman Bey’in akıl hocası haline gelmiş olan Akça Koca’nın “Osmancık” adlı romanda Osman Bey’in yaşıtı yoldaşlarından olduğu dikkat çeker. Bu durum genel olarak romancıların tarihten seçtikleri kişileri önemli bir karakterizasyon aşamasından geçirdiğini gösterir. Tarihî verilerin kişilere ait derin bilgiler barındırmıyor olması ise romancının özgürce kurgu yapabilmesine olanak sağlamıştır.

Romanlardaki kişiler cinsiyetlerine göre incelendiğinde “Osmanoğulları” adlı romandaki 68 kişinin 11 tanesinin kadın 57 tanesinin erkek, “Devlet Ana” adlı romandaki 47 kişinin 10 tanesinin kadın 37 tanesinin erkek, “Osman Gazi” adlı romandaki 31 kişinin 9 tanesinin kadın 22 tanesinin erkek, “Osmancık” adlı romandaki 43 kişinin 15 tanesinin kadın 28 tanesinin erkek, “Konak” adlı romandaki 41 kişinin 7 tanesinin kadın 34 tanesinin erkek, “Çatı” adlı romandaki 35 kişinin 14 tanesinin kadın 21 tanesinin erkek, “Kutlu Dağ” adlı romandaki 47 kişinin 8 tanesinin kadın 39 tanesinin erkek, “Turgut Alp” adlı romandaki 39 kişinin 5 tanesinin kadın 34 tanesinin erkek kişilerden oluştuğu görülmüştür. Bu durum romanın ele aldığı dönemde kadınların toplum içindeki durumları düşünülerek kurgulanmıştır. Diğer yandan kadınların belli özellikler taşıdığı, ideal anne ve sadık aşık rollerini üstlendikleri, güzellikleri ile ön plana çıktıkları görülür. Zira Bacıbey ve Aykaan Bacı gibi cesaret ve savaşçı kimlikleri ile ön plana çıkan kadınlar her ne kadar sevilse ve taktir toplansalar da diğer kadınlardan ayrılırlar.

Romanlardaki kişiler mesleklerine ve figüratif durumlarına göre incelenmiş, kişilerin çoğunluğunun askerler ve yöneticilerden oluştuğu görülmüştür. Romanların bir devletin kuruluş aşamasındaki faaliyetleri esas aldığı düşünüldüğünde bu durum oldukça normal karşılanmıştır. Ancak din adamlarının da sayıca fazlalığı Türk kültürünün ve bahsedilen coğrafyanın etkilerinden biri olduğu anlaşılmıştır. Diğer yandan figüratif kahramanlara bakıldığında romanlarda belli bir zümreden kişilerin seçildiği tespit edilmiştir. Bu zümreye ait kişilerin benzer özellikler taşıdıkları dikkat çekmiştir. Bizanslı tekfurların sık sık hisarlarında eğlence

düzenledikleri ve halklarına eziyet ettikleri görülürken Kayıların adil ve düzenli yaşamı özenle işlenmiştir. Ayrıca istisnai durumlar olmakla birlikte –Kösemihal gibi- Bizanslı tekfurların özellikleri Türklerin ahlak ve töre anlayışlarına ters olarak çizilmiştir. Diğer yandan romanların tamamında bilhassa Türklerin adet ve geleneklerinden ayrılmaması dikkat çeker. Konuşmaları, yaşayışları ve günlük hayattaki tutumları ile romanlardaki Türk kişilerin genellikle birbirlerine benzedikleri görülmüştür. Bu kişiler –istisna olarak gösterilen karşıt güçler hariç- cesur, iyi ahlaklı, erdemli kişiler olarak öne çıkar. Bu durum muhakkak ki roman yazarının romanı yazma amacı ile doğrudan ilişkilidir. Kayılar her zaman savaşçı, cesur, erdemli ve iyi kalpli kimselerdir. Aralarında bu durumu bozan -Dündar Bey gibi- kimseler de her zaman cezalandırılır. Romanlardaki figüratif kişiler yazarın emelleri doğrultusunda ve çoğu kez bilinç aşlamak amacıyla özenle kurgulanmış kişilerdir.

İncelenen romanlar konularını tarihten aldıklarından olaylar kronolojik çizgide verilir. Eserlerin kimi zaman kesin tarihlerle başladığı, olayların yer yer kesin tarihlerle işaretlendiği dikkat çekmiştir. Bu işaretlemeler romandaki tarihsel verilerin gerçekliğini desteklemek için kullanılmıştır. “Osmanoğulları” adlı romanda ise kimi tarihlerin ve bunların kaynaklarının dipnot yoluyla gösterildiği görülmüştür. Kurgunun öne çıktığı ve tarihsel verilerin kurgunun arkasında kaldığı romanlarda zaman unsurunun değerinin kaybolduğu, bu romanlarda kesin tarihlerin verilmediği ancak belirsiz zaman aralıklarıyla romanın akışının sağlandığı izlenmiştir. Romanlarda bilhassa mevsim geçişlerini izlemek ve mevsimlerin sosyal yaşam üzerindeki etkisini takip etmek mümkündür. Bu durumun başlıca sebebi roman kişilerinin siyasi ve askeri faaliyetlerinin üstünde mevsimlerin rolü olması, savaşların ve göçlerin mevsimler göz önüne alınarak gerçekleştiriyor olmasıdır. Romanlarda yer yer uzun ve kısa zaman atlayışları olduğu dikkat çeker. Ayrıca belirsiz zaman ifadelerine sık rastlanmıştır. Romanlarda sosyal zamanın izleri yakalanmıştır. Bu bağlamda 13. yy. Anadolu’unda yaşayan insanların din farklılıkları, sosyal yaşam, oyunlar, gelenekler, dil çeşitlenmeleri, insan ilişkileri, halk inanışları gibi unsurların sık görülmesi dikkat çekmiştir. Romanların kaynaklarındaki farklılıklar ve kaynakların kendi aralarındaki farklılıklar göz önüne alınarak yapılan incelemelerde bazı bariz çelişmelere rastlanmıştır. Ertuğrul Bey’in ölümü ve bu olay dolayısıyla Osman Bey’in aşiretin başına geçmesi, Karacahisar fethi olaylarının zamanları hususunda hem romanların kendi arasında hem kaynakların kendi arasında hem de romanlar ve kaynaklar arasında uyumsuzluklar olduğu görülmüştür.

Romanlardaki mekanların çoğunun gerçek mekanlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Tarihin belli bir konusunu anlatmayı amaçlayan bu romanların mekanlarını da tarihî veriler göz önüne alarak seçtiği görülmüştür. Romanlarda en çok karşılaşılan mekanlar, Söğüt, Karacahisar ve Domaniç'tir. Osman Bey ve aşiretinin bu bölgede ikamet ettiği romanlarda ve kaynaklarda kesin şekilde görülen verilerden biridir. Diğer yandan romanlarda yer yer iyi kurgulanmış, romanın akışında etkili olmuş bazı mekanlara rastlanmıştır. Bunların arasında "Çatı" adlı romandaki hamam ve "Devlet Ana" adlı romandaki bataklık öne çıkmıştır. Bu mekanlar kişilerin kaderlerini tayin ettikleri, düğümlerin bağlandığı ve çözüldüğü mekanlar olarak tespit edilmiştir. Diğer yandan romanların genelinde etkisi hissedilen hanlar da iletişimin güçlendiği ve haberleşme aracı olarak görülen ve izlenen mekanlardan biri olarak dikkat çekmiştir. "Konak" ve "Çatı" adlı romanlarda mekanların ayrıntılı şekilde tasvir edildiği, kişilerin üzerinde önemli etkiye sahip olduğu, hali yansıttığı anlaşılmıştır. İncelenen diğer romanlarda bu özelliklere sahip bazı mekanlar olmasına rağmen bunların romanların geneline hakim olduğundan bahsetmek mümkün değildir. "Kutlu Dağ" adlı romanın isimlendirilişinin bir mekandan kaynaklandığı görülmüşse de burası roman mekanları arasında değildir.

Eserlerin genelinde kısa ve öz, kurallı cümlelerle karşılaşılmıştır. Romanların bazılarında derin tasavvufi ve dini diyaloglara rastlanması, bireylerin bunalım ve duygularının okuyucuya ilk ağızdan yansıtılması romandaki kurgunun gücü olarak görülmüştür. Yazarların yer yer sade bir üslupla dertlerini anlattıkları bazen de yoğun anlam barındıran diyaloglarla okuyucuyu etkileri altına almayı denedikleri anlaşılmıştır. Örneğin, "Osmancık" adlı roman bir kişinin duygu ve düşüncesinin, karakter gelişiminin romanı olmaya daha yakın olduğundan bu romandaki anlatım ile "Osman Gazi" adlı romandaki sade ve basit anlatım arasında oldukça fark olduğu gözlemlenmiştir. Diğer yandan kurgunun öne çıktığı romanlarda iç monolog tekniği sık görülmüştür. Tarihsel verilerin öne alındığı romanlarda ise yazarın anlatmak istediklerini karşılıklı diyaloglar ile kişilere söylettiği dikkat çekmiştir. Geriye dönmeler ve hatırlatmalar romanlarda bilhassa Osman Bey'in soyunun anlatılmasında kullanılmıştır.

Son tahlilde incelenen romanlarda ana amacın okuyucuya tarih bilgisi aşlamak, belirli bir tarihsel dönemi ve bu dönemin insanlarını sevdirmek, tarihî verileri belirli tekniklerle kalıcı şekilde öğretmek ve bu bilgiler ışığında içinde yaşanılan dönemin sorunlarına çeşitli çıkış yolları sunmak olduğu anlaşılmıştır. Ancak romanların, yazarlarının amacına ulaşması oldukça zordur. Romanlar arasında bazılarının dipnot yöntemini kullanmasına, bazılarının bilgilerinin

kendisinden sonra yazılacak romanlara emsal teşkil etmesine, bazılarının bilgilerinin ise sosyal yaşamda tarihî veri olarak kabul edilmeye başlanmasına rağmen romanların asıl amaçlarına ulaşamayacakları açık delillerle gösterilmiştir. Bunun sebeplerinden en önemlisi romanların asıl kaynaklarının arasındaki bilgi uyumsuzluk ve çelişmeleridir. Çeşitli anakronizm sorunları da bu çelişkileri desteklediğinden romanların amaçlarına ulaşması zorlaşmıştır. Ayrıca tarihî verilerin değişebilir olması da romanların yeni bilgiler ışığında tekrar tekrar yorumlanabileceğini gösterir. İlk dönem tarihî kaynakların üretildiği iddiası göz önüne alındığında bu kaynakların da bir çeşit seçme ve kurgulama işinden geçtiği sonucuna ulaşılmıştır. Seçme ve kurgulama işleminden geçen bir kaynağı tekrar seçme ve kurgulama işlemlerinden geçirerek okuyucuya sunan tarihî romanların kendi ve tarihî verilerle aralarında ciddi farklılıklar olması doğal karşılanmıştır. Nitekim son dönem tarih bilimi araştırmalarından elde edilen verilerin ışığında yapılan çalışmalarda ve ilk dönem tarihî kaynakları kısa bir süreliğine göz ardı edildiğinde ele alınmış olan tarihî romanların büyük bir kısmının kurmaca olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

ADIVAR, A. (1943). *Osmanlı Türklerinde İlim*. İstanbul.

ADJİ, M. (2019). *Türklerin Saklı Tarihi*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

AKTAŞ, Ş. (1984). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. İstanbul: Birlik Yayınları .

AKTAŞ, Ş. (1998). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*. Ankara : Akçağ Yayınları .

AKURGAL, E. (2000). *Anadolu Kültür Tarihi*. Ankara: TÜBİTAK Yayınları.

AKYÜZ, K. (2015). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

ALGÜL, H. (1999). *Osman Gazi ve Orhan Gazi'nin Şahsiyeti*. *Uludağ üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(8), 59-73.

ALİ, G. M. (2019). *Kühü'l- Ahbâr*. (P. D. ÇAVUŞOĞLU, Dü.) Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

ALTINKAYNAK, H. (2007). *Türk Edebiyatında Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*. İstanbul : Doğan Kitap .

AND, M. (2019). *Türk Tiyatro Tarihi Başlangıçtan 1983'e*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Anonim. (2017). *Kitâb-ı Tevârih-i Âl-i Osmân* . İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

ARGUNŞAH, H. (2002). Tarihî Romanda Postmodern Arayışlar. *İlmî Araştırmalar Dergisi*, 14, s. 17-27.

ARGUNŞAH, H. (2016). *Tarih ve Roman*. Ankara: Kesit Yayınları.

ARİSTOTELES. (2016). *Poetika Şiir Sanatı Üzerine*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları .

ATSIZ, H. N. (1992). *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Baysan Yayınları.

ATSIZ, H. N. (2020). *Aşıkpaşaoğlu Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

ATSIZ, H. N. (2020). *Üç Osmanlı Tarihi Oruç Beğ Tarihi, Ahmedî Dastan ve Tevarih-i Mülük-i Al-i Osman, Şürullah Behcet'üt Tevarih*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

AYDA, A. (1987). *Türklerin İlk Ataları*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.

AYDIN, E. (2013). *Osmanlı Gerçeği*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.

AYTAÇ, G. (1990). *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler*. Ankara: Gündoğan Yayıncılık.

AYTAÇ, G. (1990). *Edebiyat Yazıları I*. Ankara: Gündoğan.

AYTAŞ, G. (2008). *Tematik Roman İncelemeleri (Hayata Ayna Tutan Romanlar)*. Ankara : Akçağ Yayınları .

AYTAŞ, G. (2010). *Tanzimatta Tiyatro Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

AYTAŞ, G. (2018). *Romanın Tarihselleşmesi ya da Tarihin Romanı*. Ankara : Akçağ Yayınları.

AYTÜR, N. (1974). *Amerikan Romanında Gerçekçilik*. Ankara : DTCF Yayınları.

BAHADIROĞLU, Y. (1981). *Turgut Alp*. İstanbul: Yeni Asya Yayınları.

BANARLI, N. S. (2001). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi Cilt II*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

BAYKARA, T. (2007). *Tarih Araştırma ve Yazma Metotları*. İstanbul: IQ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK.

BAYRAK, M. O. (2002). *“Osmanlı Tarihi” Yazarları*. İstanbul : Turan Kitabevi .

BENVİSTE, E. (1995). *Genel Dilbilim Sorunları*. (E. Öztokat, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- BİRİNCİ, N., & ERDOĞAN, Y. (2015). *Cihan Sultanları Osmanlı Tarihi Muhteşem Sultanlar*. İstanbul: Revzen Kitap Yayınları.
- BOURNEUR, R., & QUELLET, R. (1989). *Roman Dünyası ve İncelemesi*. (H. Gümüş, Çev.) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları:1085, Tercüme Eserler Dizisi.
- BOYNUKARA, H. (1997). *Romanda Bakış Açısı ve Anlatılış*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- BÖRÜTECENE, D. (Dü.). *Bir Zamanlar Ankara*. Ankara: Ankara Büyükşehir Belediyesi.
- BUĞRA, T. (2019). *Osmancık*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- BUZ, A. (2009). *Osman Gazi'den Vahdettin'e Osmanlı Kronolojik Tarihi*. İstanbul: Neden Kitap Yayınları.
- BÜYÜKARKIN, B. (1981). *Kutlu Dağ*. Ankara: Arkın Kitabevi.
- CAHEN, C. (1994). *Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler*. (Y. Moran, Çev.) İstanbul: E Yayınları.
- CANDAN, E. (2002). *Türklerin Kültür Kökenleri*. İstanbul: Sınır Ötesi Yayınları.
- CEBECİOĞLU, E. (2019). Hacı Bayram Veli'nin (KS) Dünya Anlayışı. *V. Uluslararası Hacı Bayram-ı Velî Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 39-47). Ankara: V. Uluslararası Hacı Bayram-ı Velî Sempozyumu.

COŞKUN, O., & ÇAVUŞ, Ş. (Dü). (2014). *Türk Tarihinin Ana Hatları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

ÇAĞA, C. (1948). *Tarih Boyunca Harp ve Kadın*. Ankara: As.Fb.Basımevi.

ÇALIŞKAN, K. (2017). *Kronolojik Muhteşem Osmanlı Tarihi*. İstanbul: Caretta Yayınları.

ÇATALOLUK, O. (2012). *Türk'ün Genetik Tarihi*. İstanbul : Togan Yayınları.

ÇERİB, B. (2014). *Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Devrini Konu Edinen Romanlarda Mekan Unsuru*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi.

ÇELİK, D. Y. (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatındaki Postmodern Tarih Romanları* . Ankara : Akçağ Yayınları .

ÇELİK, Y. (2002). Tarih ve Tarihî Roman Arasındaki İlişki: Tarihî Romanda Kişiler. *Bilig Dergisi*(22), s. 49-67.

<http://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/3380-published.pdf> (Erişim tarihi 08.24. 2020).

ÇETİN, N. (2012). *Roman Çözümleme Yöntemi*. Ankara : Öncü Yayınları .

ÇETİŞLİ, İ. (2004). *Metin Tahlillerine Giriş I*. Ankara : Akçağ Yayınları .

ÇETİŞLİ, İ. (2004). *Metin Tahlillerine Giriş 2- Hikâye- Roman- Tiyatro*. Ankara: Akçağ Yayınları.

ÇIKLA, S. (2002). Romanda Kurmaca ve Gerçeklik. *Hece Türk Romanı Özel Sayısı*(65-66-67), s. 111-129.

http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/selcuk_cikla_Romanda%20Kurmaca%20ve%20Gerceklik.pdf (Erişim tarihi: 10.23.2020)

DAĞISTANLI, M. A. (2016). *Bildiğin Gibi Değil Osmanlı*. İstanbul: Can Yayınları.

DELİORMAN, A. (2011). *Osmanlı Çağı*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Dağıtım.

DEMİR, G. (2003). *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ve Ahilik*. İstanbul: Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı Yayınları.

DENER, A. (1995). *Yazında Mekân* (Cilt 7). İstanbul: Kuram.

DİNO, G. (1978). *Türk Romanının Doğuşu*. İstanbul : Cem yayınevi.

DİVİTÇİOĞLU, S. (2015). *Osmanlı Beyliğinin Kuruluşu*. İstanbul: Alfa Tarih.

DOĞAN, A. (2005). *Tarihî Roman ve Tarihî Romanlarda Kadın Sultanlar*. Ankara : Yargı Yayınları .

DOĞAN, D. D. (2001). *Osmanlı Ailesi -Sosyolojik Bir Yaklaşım-*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

DOSAY GÖKDOĞAN, M. (2016). *Bilim Tarihinde Türkler*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

DÖĞEN, Ş. (2004). *İslam ve Bilim*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat.

DÖĞEN, Ş. (1987). *Müslüman İlim Öncüleri Ansiklopedisi*. İstanbul: Yeni Asya Yayınları.

DUMANTEPE, S. (2015). Anlatıcı ve Bakış Açısı Bağlamında Tarih Yazımı ve Tarihî Roman Ayrımı. III. *Milletlerarası Tarihî Roman ve Romanda Tarih Bilgi Şöleni Bildiriler Kitabı*, (s. 294-303).
[https://www.academia.edu/30261347/III. Milletleraras%C4%B1_Tarih%C3%AE_Roman_ve_Romanda_Tarih_Bilgi_%C5%9E%C3%B6leni_Bildirileri](https://www.academia.edu/30261347/III._Milletleraras%C4%B1_Tarih%C3%AE_Roman_ve_Romanda_Tarih_Bilgi_%C5%9E%C3%B6leni_Bildirileri) (Erişim tarihi: 03.01. 2021)

DURUKOĞLU, S. (2013). Edebiyatla Tarihin Mutlu İzdivacı: Tarihî Roman Türü ve Osmancık'tan Osman Gazi Han'a Bir Olgunlaşma Kurgusu. *Turkish Studies*, s. 137-148.
<https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/79199/makaleler/8/7/arastirmax-edebiyatla-tarihin-mutlu-izdivaci-tarihi-roman-turu-v-e-osmanciktan-osman-gazi-hana-bir-olgunlasma-kurgusu.pdf> (Erişim tarihi: 09.20. 2021)

ELÇİ, H. İ. (2003). *Roman ve Mekân Türk Romanında Ev*. İstanbul: Arma Yayınları.

EMECEN, F.M. (2019). *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve Yükseliş Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası kültür Yayınları.

ERCİLASUN, A. B. (2008). *Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

ERCİLASUN, B. (1999). Kuruluş Devrini Konu Alan Romanlar Üzerine. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Osmanlı Devletinin 700. Yılı Özel Sayısı*, s. 1-18.

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/616334> (Erişim tarihi: 06. 11. 2020)

ERCİLASUN, B. (2017). Tarihî Romanın Anlamı ve Üç Kitap. *Vefatının 20. Yılı Münasebetiyle Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu Hatıra Kitabı*. içinde İstanbul : Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

ERDEMİR, G. K. (2018). Yeni Tarihselci Söylem Işığında Bir Disiplin Olarak Edebiyat. *folklor / edebiyat*, 299-312.

ERGİN, M. (tarih yok). *Dede Korkut Kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

ERGİN, M. (tarih yok). Önsöz . E. B. Han içinde, *Türklerin Soy Kütüğü (Şecere-i Terakime)*.(s. 9-15). İstanbul: Tercüman Gazetesi 1001 Temel Eser.

EROL, K. (tarih yok). Tarih - Edebiyat İlişkisi ve Tarihî Romanların Tarih Öğretimine Katkısı. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, s. 59-70.

<http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423875341.pdf> (Erişim Tarihi: 03. 07. 2021)

EROL, Y. D. (2012). Tarih - Edebiyat İlişkisi ve Tarihî Romanların Tarih Öğretimine Katkısı. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 59-70.

ERSEN, C. (1972). *Osman Gazi*. İstanbul: Yeni Büyük Dağıtım Yayınları.

FAROQHI, S. (2003). *Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir?* (Z. ALTOK, Çev.) İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

FAROQHI, S. (2012). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*. (E. ERTÜRK, Çev.) İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

FINN, R. (1984). *Türk Romanı*. Ankara: Bilgi Yayınları.

FORSTER, E. M. (1985). *Roman Sanatı*. (Ü. Aytür, Çev.) İstanbul: Adam Yayınlar.

FORSTER, E. M. (2016). *Roman Sanatı*. Milenyum Yayınları.

FREİDMANN, N. (1988). *Romanda Yapı Şekilleri*. (S. Kantarcıoğlu, Çev.) Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

GÖĞEBAKAN, T. (2004). *Tarihsel Roman Üzerine*. Ankara : Akçağ Yayınları .

GREENBLATT, S. (2003). Yeni Tarihselcilik. (T. Mignon, Dü.) *Hece: Eleştiri Özel Sayısı*, 744-750.

GÜLENDAM, R. (2005). *Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunu Anlatan Romanlarda Destani Unsurlar*. Belleten, 53(2005/1), s. 107-123.

GÜNALTAY, Ş. (1987). *Yakın Şark*. Ankara: Türk Tarih Kurumları Yayınları.

GÜRÜN, K. (1981). *Türkler ve Türk Devletleri Tarihi* (Cilt I.Cilt). Ankara: Karacan Yayınları.

GÜZEL, A. (2011). *Hacı Bektaş Veli El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

HACİP, Y. H. (1996). *Günümüz Türkçesiyle Kutadgu Bilig Uyarlaması*. (F. SİLAHDAROĞLU, Dü.) Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.

HAEDENS, K. (1985). *Roman Sanatı*. (Ü. Aytür, Çev.) İstanbul: Adam Yayınları.

HAMMER, J. V. (1991). *Osmanlı Tarihi* (Cilt Cilt 1). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı yayınları.

HAMMER, J. V. (2011). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*. İstanbul: Kum Saati Yayınları.

İMBER, C. (2006). *Osmanlı İmparatorluğu 1300-1650 İktidarın Yapısı*. (Ş. YALÇIN, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

İNALCIK,H. (2017). *Devlet-i Aliyye I* (Cilt 1). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

İNALCIK,H. (2015) “*Osmanlı Tarihinde Efsaneler ve Gerçekler*”, İstanbul; NTV Yayınları.

İNALCIK , H., & RENDA, G. (2009). *Osmanlı Uygarlığı I*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

İNALCIK, H. (2010). *Osmanlı Tarihini Yeniden Yazmak Kuruluş*. İstanbul: Hayy Kitap.

İNALCIK, H. (2017). *Kuruluş ve İmparatorluk Sürecinde Osmanlı*. İstanbul: TİMAŞ Yayınları

İNCE, Ö. (1993, Şubat). Dilin Sanatsal İşlevi. *Adam Sanat*(87).

İŞİK, İ. (1998). *Yazarlar Sözlüğü*. İstanbul: Risale Basım Yayın.

İŞİK, M. (2011). *İğneli Tahtın Sultanları*. İstanbul: Yediveren Yayınları.

İYİAT, B. (2017). *Kuruluştan İtibaren Kronolojik Sırayla Osmanlı Tarihi Savaşlar-Padişahlar- Önemli Olaylar*. Ankara: Kripto Basım Yayım Dğıtım Ltd. Şti.

KAHYA, E. (2013). *Türk Bilim İnsanları*. Ankara: Nobel Yayınları.

KANTARCIOĞLU, S. (1988). *Türk ve Dünya Romanında Modernizm*. Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları .

KARADENİZ, H. B. (2015). *Osmanlılar ve Rumeli Uç Beyleri -Merkez ve Uç-*. İstanbul: Yeditepe Yayınları.

KARATAŞ, C. (2003). *Türk Romanında Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Sürecine Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi.

KARATAŞ, C. (2015). Tarihî Roman'da Gerçeklik ve Kurgu İlişkisi. *III. Milletlerarası Tarihî Roman ve Romanda Tarih Bilgi Şöleni Bildiriler Kitabı*, (s. 2114-221).

[https://www.academia.edu/30261347/III. Milletleraras%C4%B1_Tarih%C3%AE_Roman_ve_Romanda_Tarih_Bilgi_%C5%9E%C3%B6leni_Bildirileri](https://www.academia.edu/30261347/III._Milletleraras%C4%B1_Tarih%C3%AE_Roman_ve_Romanda_Tarih_Bilgi_%C5%9E%C3%B6leni_Bildirileri) (Erişim tarihi: 10.20.2021)

KARATAY, O. (2012). *Türklerin Kökeni*. Ankara: Kripto Yayınları.

KAVAKLI, M. (2015). *Türk Tarihinin Bağlantıları*. İstanbul: İrfan Yayıncılık.

KAYMAZ, N. (2002). *Kuruluştan 'Lâle Devri'ne Osmanlı İmparatorluğu*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

KAZICI, Z. (2007). *Uçbeyliği'nden Devlet-i Aliyye'ye Osmanlı*. İstanbul: Kayıhan Yayınları.

KIZILER, H. (2019). Hacı Bayram Veli'nin Ele Aldığı Değerler. *V. Uluslararası Hacı Bayram-ı Velî Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 27-39). Ankara: V. Uluslararası Hacı Bayram-ı Velî Sempozyumu.

KONGAR, E. (1981). Köy Romanı-Kent Romanı Üzerine . *Bilim ve Sanat*.

KÖPRÜLÜ, F. (1984). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

KÖPRÜLÜ, M. F. (2015). *Osmanlı İmparatorluğu Yayınları*. İstanbul: ALFA Tarih Yayınları.

KÖSE, A. (2011). *Ulu Bir Çınar: Osmanlı Kuruluş Dönemi* (Cilt 1). İstanbul: Yonca Yayınları.

KUNDERA, M. (1989). *Roman Sanatı*. (İ. YERGUZ, Çev.) İstanbul: AFA Yayınları.

LOWRY, H. (2010). *Erken Dönem Osmanlı Devleti'nin Yapısı*. (K. Tanrıyar, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

LUKACS, G. (2008). *Tarihsel Roman*. (İ. DOĞAN, Çev.) Ankara: Epos Yayınları.

MAHMUD, K. (2018). *Divanu Lügati't-Türk*. (A. B. Ercilasun, & Z. AKKOYUNLU, Dü) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

MAKSUDOĞLU, M. (2007). *Osmanlı Tarihi 1289- 1922*. İstanbul: Elif Yayınları.

MCCARTY, J. (2015). *Osmanlı Türkleri 1281'den 1923'e*. (T. Demirtaş, Çev.) İstanbul: T&K Yayınları.

MERAM, A. K. (1996). *Padişah Anaları*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

MORAN, B. (1988). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. İstanbul: Cem Yayınevi.

NARLI, M. (2002). Romanda Zaman ve Mekan Kavramları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 91-106.

NASUH, M. (2019). *Rüstem Paşa Tarihi Olarak Bilinen Târîh-i Âl-i Osmân (Osmanlı Tarihi 699-968/1299-1561)*. (E. AFYONCU, Dü.) İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

NEŞRÎ, M. (1949). *Kitab-ı Cihan-nümâ Neşri Tarihi (Cilt I)*. (F. R. UNAT, & M. KÖYMEN, Dü) Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

NEŞRÎ, M. (2011). *Aşiretten İmparatorluğa Osmanlı Tarihi (1288-1485)*. (N. ÖZTÜRK, Çev.) İstanbul : TİMAŞ Yayınları.

NIETZSCHE, F. (2019). *Tarihin Yaşam İçin Yararı ve Sakıncası*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

OCAK, A. Y. (2000). *Türk Sufiliğine Bakışlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.

ÖZCAN,H., & GÖNENÇ, C.S. (2015). *Memoratlara Göre Karaca Ahmet Sultan*. Cyprus International University Folklor/Edebiyat, 21(84), s.95.

ÖZÇELİK, İ. (tarih yok). Orhan Gazi Döneminin Âlim ve Mutasavvıfları Üzerine Bazı Değerlendirmeler. *Kocaeli Tarihi Sempozyumu Bildirileri*, (s. 523-533). Kocaeli.

ÖZDEMİR, E. (1994). *Yazınsal Türler*. Ümit Yayıncılık.

ÖZER, Y. Z. (1939). *Mısır Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

ÖZGEN, N. (2018). *Tarihe Yön Verenler Kayıp Tarih*. İzmir: Venedik Yayınları.

ÖZKÖK, M. B. (2016). *Osmanlı Tarihinden 101 İlginç Olay*. İstanbul: İnkılap Yayınları.

ÖZTUNA, Y. (1996). *İlk-Çağ ve Asya-Afrika Devletleri (Cilt III)*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

ÖZTUNA, Y. (1996). *İslam Devletleri (Cilt I)*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

PACHYMERES, G. (Tarih yok). *Bizanslı Gözüyle Türkler*. (İ.B.BARLAS, Çev.) İstanbul: İlgü Kültür Sanat Yayıncılık.

PAŞA, A. C. (tarih yok). *Peygamberler ve Halifeler Tarihi (Cilt I-II)*. (M. M. BOZKURT, Dü.) İstanbul: Çile Yayınları.

PAŞA, F. M. (2017). *Osmanlı Tarihi*. (İ. SARIBAL, Dü.) Ankara: Gece kitaplığı Yayınları.

POSPELOV, G. (2005). *Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

SAĞLIK, Ş. (2002). Tarihi Popüler Türk Romanların Yüceltilen Bir “Değer” Olarak “Türk Kimliği.” *İlmi Araştırmalar Dergisi*, s. 145-165.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/fsmiadeti/issue/6491/85966> (Erişim tarihi: 11.20.2021)

SAKAOĞLU, N. (2000). *Bu Mülkün Sultanları*. İstanbul: Oğlak Bilimsel Kitaplar.

SEPETÇİOĞLU, M.N. (1974) . *Çatı*. İstanbul: İrfan Yayınevi.

SEPETÇİOĞLU, M.N. (1974) . *Konak*. İstanbul: İrfan Yayınevi.

SEPETÇİOĞLU, M. N. (1976). *Türk Destanları*. İstanbul: Toker Yayınları.

SİLSÜPÜR, S. (2014). *Bilinmeyen Türk Tarihi ve Kültürü*. Ankara.

SOLAK, Ö. (2016). *Edebiyat Biliminin Disiplinlerarası İmkânları*. Ankara: Pegem Akademi.

SOMUNCU, S. (2015). Tarihsel Bilgi ile Edebiyat Arasında Tarihî Romanın Konumu. *III. Milletlerarası Tarihî Roman ve Romanda Tarih Bilgi Şöleni Bildiriler Kitabı*, (s. 304-310).

[https://www.academia.edu/30261347/III. Milletleraras%C4%B1_Tarih%C3%AE_Roman_ve_Romanda_Tarih_Bilgi_%C5%9E%C3%B6leni_Bildirileri](https://www.academia.edu/30261347/III._Milletleraras%C4%B1_Tarih%C3%AE_Roman_ve_Romanda_Tarih_Bilgi_%C5%9E%C3%B6leni_Bildirileri) (Erişim tarihi: 11.20.2021)

STEVICK, P. (1988). *Roman Teorisi*. (S. Kantarcıoğlu, Çev.) Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

ŞENGÜL, M. B. (2010). Romanda Mekân Kavramı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.

TAHİR, K. (2010). *Devlet Ana*. İstanbul: İthaki Yayınları.

TANPINAR, A. H. (2013). *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergah Yayınları.

TAŞTAN, Z. (2006). *Türk Edebiyatında Tarihi Romanlar Üzerine Yapılmış Tezler*. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi(8), s. 575-584.

TAŞTAN, Z. (2020). *Türk Edebiyatında Tarihi Romanlar (Türk Tarihi İle İlgili 1871 – 1950)*. İstanbul : Hiperlink Yayınları .

TEKİN, M. (2008). *Roman Sanatı I (Romanın Unsurları)*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

TEKİN, M. (2014). *Roman Sanatı Roman Unsurları I*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

TEKİNOĞLU, H. (2015). *Selçuklu Tarihi*. İstanbul: Kamer Yayınları.

TEVFİK PAŞA, F. (2017). *Osmanlı Tarihi*. Ankara : Gece Kitaplığı Yayınları.

TOGAN, Z. V. (1985). *Tarihte Usul*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

TURAL, S. (1976). Tarihin Romanlaştırılması. *Töre Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*(59), 14-17.

http://ulkunet.com/UcuncuSayfa/tore_59_yeni_2081.pdf (Erişim tarihi: 10.20.2021)

TURAN, O. (1965). *Selçuklu Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

TURGUT, V. (2017). *Germiyanoğulları'nın Menşei, Vakıfları ve Batı Anadolu'nun Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi* (The Journal of Social and Cultural Studies), 3(5), 8.

TÜLBENTÇİ, F.F. (1950). *Osmanoğulları*. İstanbul: İnkilap kitabevi.

ULUTAŞ, S., & YAVUZCAN, G. (2017). Muktedirler ve Mistikler Üzerine Bir Değerlendirme: Arif Çelebi ve Geyikli Baba. *1. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu*, (s. 420).

USLUBAŞ, T. (2013). *Alfabetik Osmanlı Tarihi- Geçmişten Günümüze Osmanlı*. İstanbul: CNR Stüdyo.

UZUNÇARŞILI, İ. H. (1988). *Osmanlı Tarihi* (Cilt I). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

WELLEK, R., & WARREN, A. (1993). *Edebiyat Teorisi*. (Ö. F. Huyugüzel, Çev.) İzmir: Akademi Kitabevi.

YALÇIN, Ş. (2005). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*. İstanbul: Kar Yayınları.

YALÇIN-ÇELİK, D. (2005). *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Tarih Romanları*. Ankara : Akçağ Yayınları .

YAVUZ, H. (1987). *Yazın Üzerine*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

YAVUZ, H. (1977). *Roman Kavramı ve Türk Romanı*. Ankara : Bilgi Yayınları .

YILMAZ, D. (2002). *Roman Kavramı ve Türk Romanının Doğuşu*. İstanbul : Ozan Yayıncılık.

YILMAZ, S., & KARATAŞ, C. (2014). *Osmanlı Devleti 'nin Kuruluşuyla İlgili Temel Görüşler ve Türk Romanından Hareketle Osmanlı Devleti 'nin Kuruluş Sürecine Tematik Bir Yaklaşım*. TYB Akademi(10), s. 75-102

14.01.2022 18:58

Tümün

Disiplinlerarası İnkılabın, Ankara: Pegem Akademi, SOMUNCU, S. (2015). Tarihsel Bilgi ile Edebiyat Arasında Tarihî Romanın Konumu. III. Milletlerarası Tarihî Roman ve Romanda Tarih Bilgi Şöleni Bildiriler Kitabı, (s. 304- 310). https://www.academia.edu/30261347/III_Milletlerarası_Kültür_Arşivi_Roman_ve_Romanda_Tarih_Bilgi_Şöleni_Bildiriler_Kitabı

an_ve_Romanda_Tarih_Bilgi_Şöleni_Bildiriler_Kitabı (Erişim tarihi: 11.10.2021) STEVICK, P. (1988). Roman Teorisi. [S. Kantarcıoğlu, Çev.] Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları. ŞENGÜL, M. B. (2010). Romanda Mehdî Kavramı. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, TAHR, K. (2010). Devlet Anı. İstanbul: İhtaki Yayınları. TAMPAK, A. H. (2012). On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Dergah Yayınları. TAŞTAN, Z. (2006). Türk Edebiyatında Tarihî Romanlar Üzerine Yapılmış Tezler. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi(8), s. 575-584. TAŞTAN, Z. (2020). Türk Edebiyatında Tarihî Romanlar (Türk Tarihi ile İlgili 1871 - 1950). İstanbul: Hiperlink Yayınları. TEKİN, M. (2008). Roman Sanatı I (Romanın Unsurları). İstanbul: Ötügen Yayınları. TEKİN, M. (2014). Roman Sanatı Roman Unsurları I. İstanbul: Ötügen Neşriyatı. TEKİNOĞLU, H. (2015). Selçuklu Tarihi. İstanbul: Kemer Yayınları. TEVFIK PAŞA, F. (2017). Osmanî Tarihi. Ankara: Gece Kütüphanesi Yayınları. TOĞAN, Z. V. (1985). Tarihî Usul. İstanbul: Enderun Kitabevi. TURAL, S. (1976). Tarihin Romanlaştırılması. Töre Aylık Fikir ve Sanat Dergisi(59), 14-17. http://alkunet.com/UcuncuSayfa/tone_59_yeni_2081.pdf (Erişim tarihi: 10.20.2021) TURAN, D. (1965). Selçuklu Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü. TURGUT, V. (2017). Gemiyanın Menşei, Vakıfları ve Batı Anadolu'nun Sosyal ve Kültürel Araştırmaları Dergisi (The Journal of Social and Cultural Studies), 3(5), 8. TÜLBENTÇİ, F. F. (1950). Osmanlı Tarihi. İstanbul: İnkılap Kitabevi. ULUTAŞ, S., & YAVUZCAN, G. (2017). Mukaddimeler ve Mukaddimeler Üzerine Bir Değerlendirme: Arif Çelebi ve Gaykî Baba. I. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu, (s. 420). USLUBAŞ, T. (2013). Alfabetik Osmanî Tarihi- Geçmişten Günümüze Osmanî. İstanbul: CNR Şubesi. UZUNÇARŞILI, İ. H. (1988). Osmanî Tarihi (Cilt I). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları. WELLES, R., & WARREN, A. (1993). Edebiyat Teorisi. (Ö. F. Hayırcıoğlu, Çev.) İzmir: Akademi Kitabevi. YALÇIN, Ş. (2005). Osmanî İmparatorluğu Tarihi. İstanbul: Kar Yayınları. YALÇIN-ÇELİK, D. (2005). Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Tarihî Romanlar. Ankara: Akçağ Yayınları. YARUZ, H. (1987). Yazar Üzerine. İstanbul: Bağlam Yayınları. YAVUZ, H. (1977). Roman Kavramı ve Türk Romanı. Ankara: Bilgi Yayınları. YILMAZ, D. (2002). Roman Kavramı ve Türk Romanının Doğuşu. İstanbul: Ozan Yayıncılık. YILMAZ, S., & KARATAŞ, C. (2014). Osmanî Devleti'nin Kuruluşuyla İlgili Temel Görüşler ve Türk Romanından Hareketle Osmanî Devleti'nin Kuruluş Sürecine Tematik Bir Yaklaşım. Tarih Akademi(10), s. 75-102 EK 1. ORJİNALLIK RAPORU EK 2. ETİK KURULU MUAFİYET FORMU 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382